

ალექსანდრე ორბელიანის საზოგადოება

ფრიდრიხ ნიცშე

ესე იტყოდა ზარატუსტრა

ნიგნი  
ყველასთვის  
და  
არავისთვის

გერმანულიდან თარგმნა  
ერეკლე ტატიშვილმა

„გამომცემლობა  
Carpe diem“

„ჩვენი მწერლობა“  
თბილისი  
2014

დიდი გერმანელი მოაზროვნის ფრიდრიჰ ნიცშეს თხზულება „ესე იტყოდა ზარატუსტრა“ მთელ მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ნაწარმოებია, ტრაგიკული ეპოქის გულისშემძვრელი დოკუმენტი, რომელშიც წარმოდგენილია ღრმა საკაცობრიო იდეები. ამ ფილოსოფიური რომანის ქართული თარგმანი გერმანული ენიდან ეკუთვნის გამოჩენილ ქართველ ლიტერატორს ერეკლე ტატიშვილს, გასაიდუმლოებულად, რადგანაც კომუნისტური დიქტატურა კრძალავდა ნიცშეს სახელსაც კი, არამცთუ მისი უმთავრესი ქმნილების თარგმანსა თუ შესწავლა-გააზრებას. თუმც დაპატიმრებას მაინც ვერ გადაურჩა. მის მიერ შესრულებული ეს ბრწყინვალე თარგმანი კი რალაც სასწაულით გადაურჩა სუკის ბრჭყალებს. „ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ ერეკლე ტატიშვილისეული თარგმანი მზის სინათლეს XX საუკუნის 90-იანი წლების დამდეგს ეღირსა და ვიმედოვნებთ, რომ მას ქართველი მკითხველი დიდი ინტერესით შეხვდება. წიგნი განკუთვნილია ყველა სპეციალობის ინტელიგენტის, სტუდენტების, უფროსი კლასის მოსწავლეებისა და ყველა მათთვის, ვისაც ფილოსოფიის, მორალის, რელიგიისა და საერთოდ საკაცობრიო კულტურის საკითხები აინტერესებს.

ეს წიგნი ყველასთვისაა, ვისაც ასხია თვალნი ხედვად და ყურნი სმენად და არავისთვისაა, ვისთვისაც დახშულია სახედველნი და სასმენელნი სულისანი.

რედაქტორი  
როსტომ ჩხეიძე

გამომცემელი  
ალექსანდრე ალადაშვილი

ISBN 978-9941-0-6850-8

© როსტომ ჩხეიძე, 2014

© გამომცემლობა Carpe diem, 2014

## რედაქტორისაგან

ფრიდრიხ ნიცშეს „ესე იტყოდა ზარატუსტრა“ მისი მხატვრულ-ფილოსოფიური აზროვნების მწვერვალია და საკაცობრიო მწერლობის შედეგრი.

ერეკლე ტატიშვილის მიერ შესრულებული მისი ქართული ორეული კი ქართული მთარგმნელობითი ხელოვნების შედეგრი.

ეს ისეთი შეხვედრაა ორი დიდებული პიროვნებისა შორეულ სივრცეებში, როგორადაც წარმოგვიდგება თუნდ უილიამ შექსპირისა და ივანე მაჩაბლის სულიერი თანაზიარობა.

როდესაც ომარ ხაიამის რობაიების ციკლი გამორჩეულ პოპულარობას მოიხვეჭდა ინგლისში — და შემდეგ მთელ დასავლეთსა და მსოფლიოში — ედუარდ ფიცჯერალდის თარგმანის წყალობით, შეფასებისას ყველაზე უკეთეს განსაზღვრებად ამას ამჯობინებდნენ: თითქოს ხაიამის სული ხელახალი მოვლინებისას ფიცჯერალდის სხეულში ჩასახლდაო.

და ამ განსაზღვრების გამეორება ძალდაუტანებლად შეგვიძლია „ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ ქართული ორეულის გაცნობისას: თითქოს ნიცშეს სული ხელახალი მოვლინებისას ტატიშვილის სხეულში ჩასახლებულაო.

მაინც დაბეჯითებით სწამდა გერმანელ ფილოსოფოსს მარადიული დაბრუნების იდეა და ამ უჩვეულო ქმნილების ერთ-ერთ ქვაკუთხედადაც მიაჩნდა.

დიდი მოვლენა გახლდათ ამ მოაზროვნისა და მისი ამ უმთავრესი თხზულების შემოჭრა ქართულ სინამდვილეში XX საუკუნის დამდეგსვე.

დიდი მოვლენა გახლდათ „ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ გამოჩენა სამზეოზე ამავე საუკუნის მიწურულს,

თუმცა — აჭრილი დროის გამოისობით — ეს ასე მისი მნიშვნელობის გამო თუ შეფასდება, თორემ ის გამოძახილი და აუიოტაუი არ მოჰყოლია, რაც წესითა და კანონით უნდა მოჰყოლოდა გაქართველებული ნიცშეს გამოჩენას.

და მაინც:

— ეს უთუოდ დროის ნიშანია, კარგი ნიშანი, — აღნიშნავდა ფილოსოფოსი და წიგნისათვის ერთ-ერთი გზის გამკვალავი ნიკო ჭავჭავაძე ამ წიგნის პირველი გამოცემის — 1993 წელს — მოკლე წინათქმაში, საბჭოური ეპოქის დასრულებისა და საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოს აღდგენისთანავე შესაძლებელი რომ გახდებოდა ამ დიდებული თარგმანის გაცნობა ჩვენი მკითხველისათვის — გნსაკუთრებით მაინც ახალგაზრდობისათვის — თავიდან ბოლომდე.

ამასაც დასძენდა:

— თავისუფალი სამყაროს აშენება მხოლოდ შინაგანად თავისუფალ ადამიანებს შეუძლიათ. შინაგანი თავისუფლების მიღწევაში ჩვენს ახალ თაობას, ალბათ, ნიცშეც დაეხმარება.

წიგნი „ფილოსოფიური ბიბლიოთეკის“ ეგიდით რომ გამოქვეყნდებოდა, ამ საგამომცემლო საზოგადოების დამაარსებელი — და სხვა არაერთი სასიკეთო საქმის აღმსრულებელი — სერგი ავალიანი მკითხველს აცნობებდა, რომ ბიბლიოთეკა დიდი მიზნებით წამოწყებულიყო და რჩეული ქართველი და უცხოელი ფილოსოფოსების ნააზრევთა გამომზეურებას ისახავდა.

და ასეთი განზრახვის კარი ფრიდრიხ ნიცშეს „ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ ქართულ ორეულს უნდა შეეხსნა.

მცირე გამოხმაურებაში, ამ თხზულების პუბლიკაციას რომ უნდა მოჰყოლოდა ჟურნალ „მაცნეს“ ფურცლებზე, ოთარ ჩხეიძე საგანგებოდ აღნიშნავდა იმ გარემოებასაც — ციხის საკანში ჩაგდებული და გამომძიებლებთან დაუსრულებელ დაკითხვებზე განამებული ერეკლე ტატიშვილი როგორ იცავდა „ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ ჰუმანისტურ და ზნეობრივ მრწამსს:

„იქაც ნიცშეთი არ ეშვებოდნენ, თუმცა დამამტკიცებელი საბუთები ხელთ არა ჰქონდათ, ის მაინც არ უარჰყოფდა და ამტკიცებდა: ნიცშეს იდეალი მშვენიერებაა, ტირანია სიმახინჯეა ნიცშეს თვალსაზრისითა, და არ შეიძლება სიმახინჯის იდეოლოგიად გამოცხადდეს ნიცშეო. ეს სულ სხვა თვალსაზრისი გახლდათ. ასე მაშინ არავინა ლაპარაკობდა ნიცშეზე, ასე მაშინ ვერაინ დაგიჯერებდათ. ახლაც ადვილად არ დაიჯერება. უნდა იყოს წერილობითი მტკიცებაც ამისი. უნდა იყოს. მერე ალბათ ისიც გამოჩნდება. ეს მტკიცება იქვეა შედგენილი, ვინ უწყის თუ რამდენჯერ გადაგრეხილი თუ სისხლდანრეტილი ხელებითა. ახლა ჰო საყოველთაოდ ცნობილია იმ საზარელი დაკითხვების მეთოდები!..“

თარგმანი მაინც გადარჩა და ამგვარად გადარჩა.“

ეს გადარჩენაც, მისი დრამატული თავგადასავალი და ბედიც, ეტყობა, ის აუცილებლობა გახლდათ, ამ ყაიდის წიგნებს რომ დაატყდებოდათ ხოლმე.

და, აი, კიდევ ერთხელ უნდა გამოჩნდეს ეს ფილოსოფიური რომანი, ეს ახალი სიტყვა თავისი ღრმა ტრაგიზმით და, იმედი ვიქონიოთ, რომ ამჯერად უკვე იპოვნის შესაფერის გამოძახილს ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების მდინარებაში.

რ.ჩ.

## როსტომ ჩხეიძე

### ტრაგიკული გზა: მეხუთე ევანგელე

(ფრაგმენტები დიალოგიდან  
მარინე მაისურაძესთან)

— თქვენს ესეიში „ნიცშე და ქრისტიანობა“ („მამული“, 1992, №8) ეს ფილოსოფიური რომანი მეხუთე სახარებად მოიხსენიეთ, რაც, ცოტა არ იყოს, შემაცბუნებლად გაისმა.

— „ზარატუსტრას“ ღრმა შრეებში ჩახედვამ ძალაუნებურად გამიჩინა შთაბეჭდილება, რომ თვითონ ნიცშეს ეს წიგნი თავისებურ მეხუთე სახარებად წარმოედგინა. ყოყმანით ვიყოყმანე, ეს შთაბეჭდილება გამომეთქვა თუ არა, ვაითუ მაცდურ კვალზე ვიდექი, მაგრამ მაინც ინტუიციას ვენდე. და როგორ გამეხარდა, როცა მოგვიანებით ნიცშეს ერთ ბარათში, რომელიც გამომცემელ შმეიცნერისთვის მიუწერია 1882 წლის 14 თებერვალს (ჩართულია ფრანგი მკვლევარის დანიელ გალების მონოგრაფიაში ნიცშეზე), ეს სიტყვები ამოვიკითხე: „დღეს თქვენთან საქმე მაქვს; გადამწყვეტი ნაბიჯი გადავდგი, და თქვენ შეგიძლიათ ამით ისარგებლოთ. ვგულისხმობ პატარა ნაშრომს, ას გვერდზე მეტი არ იქნება: მისი სახელწოდებაა: „ესე იტყოდა ზარატუსტრა. წიგნი ყველასთვის და არავისთვის“. ეს ან პოეზიაა, ან მეხუთე ევანგელე, ან კიდევ რაღაც სხვა, რასაც სახელს ვერ დაარქმევ; და ყველაზე სერიოზული, ყველაზე წარმატებულია ჩემს მრავალრიცხოვან თხზულებებს შორის და ყველასთვის მისაღები...“

— თქვენი ეს სტატია არის მტკიცება იმისა, რომ ქრისტიანობის თითქოსდა მკაცრი კრიტიკის მიუხედავად, ეს რომანი სრულებითაც არაა ანტირელიგიური; სწორედ პირიქით: ის აღიარებს იესო ქრისტესა და მისი მოძღვრების სიდიადეს.

— ნიცშე, როგორც უაღრესად წრფელი პიროვნება, მოვალე იყო ბოლომდე გაეშიშვლებინა ეპოქის წყლულები და არც ის შემზარავი მომავალი დაემალა, რასაც გულთამხილავის მიხვედრილობით წინასწარ ჭვრეტდა. პირუთენელი სურათების წარმოსახვა, ღმერთსმოკლებული კაცობრიობის ბედზე ფიქრი ძალდაუტანებლად იწვევდა მძაფრ ეჭვებს სამყაროს შემოქმედის მიმართ. მაგრამ განა ეს კმარა საიმისოდ, რომ „ესე იტყოდა ზარატუსტრა“ ანტირელიგიურ თხზულებად, ღვთისგმობად მივიჩნიოთ? გზა უფლისაკენ არ არის და არც შეიძლება იყოს სწორხაზობრივი ან თავისთავად ბოძებული ვილაცის მიერ: ის აღვსილია გულისჭიდილით, ეჭვებით, ყოყმანით და ღვთის დამუნათებითაც კი, რადგანაც უფლის საძიებლად შემართული ადამიანი სულიერმა ტანჯვამ უნდა გამოსცადოს. რელიგიის გარეგნული ნიშნები — ნათლისღებაც, ლოცვაც, ჯვარიც, სანთელიც... — უკმარია ჭეშმარიტი რწმენის მისაღწევად, თუ ეს ყოველივე გულისჭიდილში არ გამოტარდა. მე ვიზიარებ იმ აზრს, რომ ნამდვილ რწმენას მხოლოდ ასე მოიპოვებ, როცა ბევრჯერ შეგიპყრობს დაეჭვება ღვთის ძალისა და სამართლიანობის მიმართ და ხან ლამის სასონარკვეთილიც მიაჩერდები ჯვარცმის გამოსახულებას... ბრმა ფანატიზმისა და რწმენის გაიგივება არ შეიძლება, რადგან ბრმა ფანატიზმი გონებრივი სინაკლუღითა და სულიერი სიძაბუნით არის გამოწვეული.

ძალაუნებურად ბიბლიური იობის სახელმა გამიელვა გონებაში. მხოლოდ ზედაპირული აღქმის ბრალია, რომ არაერთი ორთოდოქსი მორწმუნე დღესაც შეცდომად და გაუგებრობად მიიჩნევს ძველ აღთქმაში იობის წიგნის არსებობას. რადგანაც ეს თხზულება, რომელშიც ადამიანი მკაცრ სამსჯავროზე იწვევს თვით

უფალს და კიდევ იმარჯვებს ამ მწვავე პაექრობისას, მათი შეხედულებით, ანტირელიგიურია. მაგრამ ვინც ამ თხზულებას სხვა ბიბლიურ წიგნთა შორის მიუჩინა ადგილი და ვინც დღემდე იცავს მისი იქ დატოვების აუცილებლობას, მათთვის ყოველთვის ნათელი იყო და არის იობის წიგნის ღრმა შინაგანი რელიგიურობა, დაუმცხრალი ლტოლვა უფლისაკენ. იობის წიგნი კი არ უმსხვრევს ადამიანს ღვთის რწმენას, უფრო უძლიერებს, ოღონდ ეგ არის, ნუთისოფლის ტრაგიზმს მძაფრად განაცდევინებს. არც „ესე იტყოდა ზარატუსტრა“ ამსხვრევს ღვთის რწმენას და ისიც უფლისაკენ მიილტვის: მეტაფორულად მეხუთე სახარება ამიტომაც არის. ოღონდ ეს სწრაფვა კიდევ უფრო გაძნელებულია, რადგანაც ჩვენი ეპოქა, ეს ტოტალური ურწმუნობის სამყარო, ნიჰილიზმისა და სულიერი ჩიხისაკენ გვეზიდება, და ჯერ აქედან გამოსხნა გაგვხდომია თავშისაყვამი.

პირველებმა ვინ უნდა გამოსცადონ ეს ხიფათიანი და ტრაგიკული გზა და ვინ უნდა გადაგვიშალონ თვალწინ რეალობის საშინელებანი, თუ არა მათ, ახალი სიტყვის მაუნყებლად რომ გვევლინებიან.

ჩვენ კი სიმართლის თქმა ცოდვად და მკრეხელობად არ უნდა ჩავუთვალოთ. ანდრე ჟიდის ზუსტი განსაზღვრებისა არ იყოს: ჩვენ ყველა ხომ დიდად ვართ დავალებული ნიცშესაგან. ის რომ არა, ალბათ თაობები დასჭირდებოდა მოკრძალებულ მინიშნებას იმისა, რასაც ნიცშე თამამად, ოსტატურად, გააფთრებით ამტკიცებს.

1993



ერეკლე ტატიშვილი

## ფრიდრის ნიცშე

*Il n'a rien vécu en dehors de lui  
même et toute sa vie fut dans le  
drame de sa pensée.*

**M-me Lou-Andréas Salomé**

### I.

ნიცშეს ცხოვრება მისი საკუთარი აზროვნების დრამის განცდაა. იგი თვითონ არის თავისი სულიერი ტრაგედიის გმირი, ჯალათი და მსხვერპლი. მისი ყოველი აზრი პერსონაჟია, რომელიც ლანდის სახით კვლავ იზიდავს მას მომხიბლავი მაცდურობით შემეცნების წარმტაც, მაგრამ სახიფათო მწვერვალებისაკენ.

ნიცშე უკიდურესობის ჯადოქარია, ახალი სიტყვის მაუნყებელი. მასში ბრძენი, მეცნიერი და მსახიობი ერთმანეთს გამარჯვებას ეცილებიან და შეურიგებელ ბრძოლას შეშლილობის აპოთეოზით აგვირგვინებენ.

მისი პირველი გატაცების საგანი შოპენჰაუერია. ფრანკფურტელი პესიმისტის ზეგავლენით ნიცშე ანტიკურ საბერძნეთში ეძიებდა სფინქსის ამოცანას, ადამიანის და არსებობის საიდუმლოებას. ერთხანად მას მხოლოდ საბერძნეთი ჰყავს საოცნებელად. ჰგონია, რომ იქ, ძველი ელადის კიდევებზე განხორციელდა არა მარტო ფილოსოფი-

ის, არამედ თვით ფილოსოფიური ცხოვრების იდეალიც, რომ იქ, აკროპოლის და დიონისეს თეატრის ნანგრევებში, ტრაგედია — საბერძნეთის ხელოვნების სული — მას წინ გადუშლის ელევზინის და დელფის მისტერიას. იგი აღტაცებაში მოჰყავს ჰერაკლიტეს. „ქვეყნიერებისათვის მუდამ საჭიროა ჭეშმარიტება — ამბობს ნიცშე, — და თუ ეს ასეა, მას მუდამ დასჭირდება ჰერაკლიტი“...

მაგრამ ეს მხოლოდ ნუთიერი შეფერხებაა. მალე ის უსულო ნანგრევებს გარდა ვერაფერს დაინახავს.

სად გაჰქრა საარაკო გმირთა წყება, რომელი ნაშთი დაარღვევს აკლდამის მყუდროებას, რომელი ნანგრევი გამოეხმაურებოდა მას ღვთაებრივი ხოროს ბანით?!

ამ ხანებში ნიცშე უახლოვდება რიჰარდ ვაგნერს. მისმა ტიტანურმა პიროვნებამ და მუსიკამ სრულიად შეიპყრო ყრმა ნიცშეს სული და გაიტაცა.

შოპენჰაუერის აზრით, მუსიკა საგნების სულის მხილებაა და მათი უშუალო ექსპრესია. ვაგნერის დრამების უმთავრესი მოტივები და ჰარმონია მართლაც გვიმხელენ მოქმედთა სულიერ მოძრაობას და თითქმის ჩვენი თვალთ გვაყურებიან მათი გულის ძგერას.

ნიცშე ნეოფიტის აღტაცებით შეჰყურებს ვაგნერის შემოქმედების ელვარებას და ფიქრობს, რომ მან უკვე აღმოაჩინა ის, რასაც ელადის სასაფლაოზე ამაოდ ეძიებდა. საბერძნეთის ტრაგედია მის თვალში ან სულ ახალი ელფერით იხატება. მიუხედავად იმ უფსკრულისა, რომელიც არსებობს თანამედროვე და ანტიკურ თეატრს შორის, ნიცშე რწმუნდება, რომ ტრაგიკული გრძნობა ყოველგან და ყოველთვის ყოფნა-არყოფნის მისტერიის ნაკადია.

ნიცშეს პირველი ნიგნი "Die Geburt der Tragödie" (1872) დანერილია ვაგნერის და შოპენჰაუერის ძლიერი ზეგავლენით. საბერძნეთის ხელოვნება ნიცშეს წარმოდგენილი აქვს აპოლონური და დიონისური ელემენტების კომბინაციად. მშვენიერი ინდივიდუალიზმის სანახაობა, პოეზიის და სიზმრის წყარო, გადახლართული უნივერსალური შემოქმედება-დანერგვის, თავდავიწყების და მუსიკის ჩანჩქერთან! ტრაგედია უნდა გვათრობდეს ერთ და იმავე დროს ინდივიდუალური არსებობისა და კოსმიურ ძალთა სრბოლით. საშინელების და სიბრაღულის გზით ის უნდა გვიტაცებდეს დიონისეს სამხიარული ფერხულისაკენ, სადაც თავდავიწყებულნი ჩვენ შევუერთდებით არსთა-არსის შეუმუსრავ მოძრაობას და მარადობის შემოქმედ ქარიშხალს.

ეს იყო ნიცშეს პირველი გალაშქრება ოფიციალური ფილოსოფიის წინააღმდეგ, რომელიც ანათემით დარისხავს მას — ბაზელის უნივერსიტეტის ფილოლოგიის პროფესორს. ნიცშეს გაბედულმა სიტყვამ და ტრაგედიის განმარტებამ ვაგნერის მუსიკის შემწეობით გამოიწვია გაშმაგებული კრიტიკა, რომელიც ცდილობდა მისი აღმაფრენის ფრთების შეკვეცას, მაგრამ ამაოდ... ამიერიდან ნიცშე უკვდავების წიაღშია მოქცეული!

შემდეგ წლებში ნიცშე აღრმავებს თავის პირველ ნიგნში გამოთქმულ აზრებს. ფილოსოფიაში იგი კვლავ შოპენჰაუერის ერთგული მოწაფეა. უკუაგდებს ღმერთს და ადამიანის სულის უკვდავებას. მას სწამს მხოლოდ ტრანსცენდენტური რეალობა, როგორც ბუნების და კაცობრიობის ძალთა და იდეათა იერარქია, ფილოსოფიის სახელით ომს უცხადებს პოზიტივისტურ მეცნიერებას, რო-

მელიც მოვლენათა მხოლოდ გარეგნობას აღნიშნავს და ლამობს ცხოვრების კანონებით შებოჭვას. ინტუიციის და შემეცნების სახელით ნიცშე ებრძვის ისტორიის ტირანიას. ხელოვნება და არა ისტორია, ამბობს ის, არის რეალური არსებობის ინტერპრეტაცია და ამისათვის ქვეყნიერებას სხვა არავითარი ღირებულება არა აქვს-რა, თუ არა ესთეტიკური ფენომენისა. ნიცშე აცხადებს გენიალობის სუვერენობას და ქმნის მის კულტს, რადგანაც გენია არის ტრანსცენდენტური ჭეშმარიტების გამომხატველი, მისი მაუნყებელი და მამხილებელი. ვაგნერი ერთი მათგანია. დროთა გარეშე შობილი, მარადობის ქადაგი, გერმანიის კულტურის მხსნელი, დიონისეს და აპოლონის ხელოვნების ახალი მოციქული...

## II.

ათი წლის შემდეგ ნიცშე უწოდებს ვაგნერს დეკადანსის მთავარს, თანამედროვე მუსიკის გამრყენელს და უარსა ჰყოფს მისი დრამატიული შემოქმედების ნიჭს.

თვით ნიცშე არაფერს ამბობს ასეთ ცვლილებაზე. იგი მხოლოდ აღნიშნავს: „ჩემი ცხოვრების უდიდესი გამოცდილება, ჩემი სწეულებისაგან განთავისუფლებაა, ვაგნერი ერთი ჩემი სწეულებათაგანი იყო“. ნიცშე მართლა სასწაულს ჩადის. იგი ძირს ამხობს თავის გუშინდელ სათაყვანებელ კერპს და ტრიუმფატორის სილალით ფეხქვეშ თელავს არა მარტო ტანჰოიზერის და ლოენგრინის ავტორს, არამედ მთელ თავის ოლიმპს, ყველა მისი ღმერთებით.

„Menschliches, Allzumenschliches“ (1878) ნიცშეს სავსებით მეტამორფოზის სარკეა. მას აღარა სწამს არც გენიალობა, არც მეტაფიზიკა, აღარც ხელოვნე-

ბა და კაცობრიობა. გუშინდელი აღფრთოვანებული იდეალისტი დღეს უკიდურესი პოზიტივისტი და სკეპტიკოსია, რომელიც უარს ჰყოფს ტრანსცენდენტურ ჭეშმარიტებას, როგორც ფანტასმაგორიას და აღიარებს მოვლენათა დაუსაბამო, დაუსრულებელ, უმიზნო ცვალებადობის ერთადერთ რეალობას.

ხელოვნება ქიმერის მონაა, თვით საბერძნეთის პოეტები, რომელთაც ნიცშე ერთ დროს დიდ პატივს სცემდა, სხვა არაფერს წარმოადგენენ, თუ არა აქტიორებს და ჭეშმარიტების დამმახინჯებელ გამოქნილ მატყუარებს. დიონისეს ხელოვნების ქურუმნი გრძნობით მთვრალნი; ენთუზიაზმია არაყი, რომელიც ნერვებს უშლის ველურ ადამიანს და ღუპავს მას; გენიალობა — იაფფასიანი დიდება და ატავიზმის შედეგია; ზნეობა — ეგოიზმი და ინტერესი, ექსტაზიური ბახუსის მაგიერ — გონიერი სოკრატე... და, ამიტომ *Fiat veritas! pereat vita!*

ამიერიდან ნიცშე თავს ანებებს ცხოვრების შარა-გზას და საკუთარი ბილიკით მიისწრაფის უდაბნოსაკენ, რომლის ცისკამარა თანდათან იქუშება შავი ღრუბლებით და დალუპვას ემუქრება მწირ მოგზაურს...

„რა დაემართა ღმერთს? მე გეტყვით! ჩვენ ის მოვკალით! ჩვენ ყველანი მისი მკვლევლები ვართ!“ მაგრამ შესძლებს თუ არა ნიცშე ამის ატანას? რა ნყალი გაჰბანს მის, ღმერთების სისხლში გასვრილ ხელებს? იპოვის თუ არა თავშესაფარს უმეგობრო, უსახლკარო, მოხეტიალე აჰასფერი?...

ნიცშე ახორციელებს XIX საუკუნის ანტირელიგიურ ტენდენციას. სინამდვილე და არა ილუზია. სამყარო მოკლებული ღმერთს, საყრდნობელს, ნესებს, პერმანენტ სუბსტანციას, უაზრო, უმიზნო, ცარიელი — ასეთია ნიცშეს ფენომენალიზმი.

ამაოდ ცდილობს ნიცშე ისეთი ავტორიტეტის გამონახვას, რომელიც დაიჭერს დამხობილი ღმერთის ადგილს. „ზნეობრივი შეგნება“ და მისი იმპერატივი, „გონიერება“, „სოციალური ინსტინქტი“, „ისტორია“, „უმრავლეობის ბედნიერება“, ან ყველა ამის მაგიერ აგნოსტიციზმი და ბოლოს ცხოვრება არარაობაა, ხოლო ჩვენი შემეცნება კი — ბიოლოგიური ფანტასმაგორია და ფალსიფიკაციაა...

ნიცშე ჰკლავს ღმერთს, მაგრამ მისი აჩრდილი?

„მგზავრო ვინა ხარ შენ? დაისვენე, — დავისვენო? — უცნაური ყოფილხარ! — რა საჭიროა დასვენება? — უკეთესი იქნება მომცე ნილაბი. — რა? კიდევ ერთი ნილაბი“... ნიცშესათვის საჭიროა ნილაბი, ეხლა იგი მოგზაური და მისი ჩრდილია, რომელიც გადაელობება შელამებული დღის შორეულ ცისკრებს და მაცდური ლუციფერის ხმით ჩასჩურჩულებს ყურში: „განა შენ არ დაიფიცე ბოლო მოულო ყველა ქიმერებს? მოსპე, მოსპე ზეციური აბსურდი, სიზმარი, გასწი შენი საკუთარი სამეფოსაკენ, სადაც შენ მარტოდ-მარტო იმეფებ“. ამაოდ ეძებს ნიცშე მარტოობას. იგი გარს მოუცავს მრავალ აჩრდილს. თან სდევნ მის მიერ უარყოფილი „მავნე ჯადოქარნი“ — შოპენჰაუერი და ვაგნერი. „რა გსურთ ჩემგან? — ეკითხება მოგზაური, — დიდიხანია, რაც მე თქვენ დაგხოცეთ, ნყეულო მოჩვენებანო!“ „ჩვენ მხოლოდ შენი მასწავლებელთა ლანდები ვართ. შენ მათი ბეჭედი გაზის და ამიტომ დაგყვებით თან. ლანდის მოკვლა შეუძლებელია. ჩვენ შენი ატმოსფეროს სტუმარნი ვართ“, უპასუხებენ აჩრდილნი. ნიცშე სასტიკად ამათრახებს აბეზარ სტუმრებს და შეუპოვრად განაგრძობს გზას, მაგრამ ყოველ ნაბიჯზე მოესმის მათი იდუმალი ხმა: „აქა ვართ, უფრო შორს გასწი“... მართლა წინ წავა, რომ შეხვდეს თავის გულნადებ ზარატუსტრას.

### III.

„Die fröhliche Wissenschaft“ (1882) ნიცშეს ახალი მეტამორფოზის კვირადალია. „მე მსურს ვიფრინო, მხოლოდ ვიფრინო“, ამბობს ის. ნიცშეს აღარ აკმაყოფილებს პროზიტვიზმის ხუნდების ტარება. მისი ოცნებით სავსე ბუნება ველარ ურიგდება დეტერმინიზმის ატმოსფეროს, რომელიც იკისრა, როგორც ეპიტიმია. *Eh bien, vogue la galère* თავისუფლებისაკენ, რომელიც სასწაულად აღმოცენდება ძლიერი ადამიანის ნებაყოფისაგან. ძირს სოკრატეს გონიერება და გაუმარჯოს ინსტინქტს!

ენგანდინის სიმალლეებზე, მის პატარა უძრავ ტბათა შორის, რომელთა სიღრმიდან მარტოობა ლაპარაკობს, ნიცშემ იგემა ზარატუსტრას სიზმარი და შეასხა თავის სულს არნივის აღმაფრენა...

ოცდაათი წლის ზარატუსტრა შეუდგა განდეგილის ცხოვრებას. ათი წელიწადი ცხოვრობდა გამოქვაბულში თავის საყვარელ ცხოველებთან — არნივსა და გველთან — ერთად და სტკბებოდა თავის მარტოობით. ათი წლის შემდეგ გადანყვიტა ადამიანებს გამოხმაურებოდა და მათთვის თავის სულიერი საუნჯე გაენანილებინა. გზაზე წააწყდება ერთ მოხუცებულ მეუდაბნოეს, რომლის ლოცვაც არ ესიამოვნება ზარატუსტრას ყურს, მწირს წინ გაუვლის ირონიული ღიმილით და თავის თავს შეეკითხება: „ნუთუ შესაძლებელია ამ მოხუც წმინდანს ვერ გაუგია, რომ ღმერთი მოკვდა?“ მახლობელ ქალაქში ჰპოვებს ბრბოს, რომელიც შეყრილია მოედანზე და უცდის ჯამბაზის მოსვლას. ზარატუსტრა მიმართავს ხალხს ქადაგებით... „თქვენ განვლეთ გზა ჭიაყელიდან ადამიანამდე და ბევრი თქვენგანი ჯერ კიდევ მატლია. ერთ დროს თქვენ მაიმუნები იყავით და ეხლაც ადამიანი უფ-

რო მაიმუნია, ვიდრე სხვა რომელიმე მაიმუნი... ერთ დროს ღმერთის შეგინება უსაშინელესი გინება იყო, მაგრამ ღმერთი მოკვდა და მას თან გადაჰყვნენ მისი მაგინებელნიც... გაფიცებთ, ძმანო, იყვნეთ ერთგულნი ამა სოფლისა და არ დაუჯეროთ მათ, ვინც საიქიო იმედებზე გელაპარაკებიან!... მე თქვენ გასწავლით ზეკაცს, რომელიც არის აზრი ქვეყნიერებისა..." ბრბო ვერ მიხვდება ზარატუსტრას ქადაგებას. მატლი — მაიმუნი — ადამიანი — მკვდარი ღმერთი და მის ადგილას ზეკაცი — მისთვის გაუგებარია. ამისათვის საჭიროა ადამიანის სამჯერ გარდაქმნა, რომლის იგავს ზარატუსტრა კვლავ დაბრუნებული თავის გამოქვაბულში, უამბობს მასთან მოსულ მონაფეთ. „ადამიანი უნდა გარდაიქცეს აქლემად, ლომად და ბავშვად“. აქლემი მომთმენი და ბევრის ამტანი ცხოველია, რომელიც ზიდავს მძიმე ტვირთს, ადის მაღალ მთებზე, სვამს უწმინდურ წყალს და იკვებება ხმელი ბალახით. ამგვარადვე მოიხვეჭს სული მისთვის საჭირო საუნჯეს. მაგრამ ერთ დღეს აქლემი უდაბნოში ლომად გადაიქცევა და შეებრძოლება თავის ღმერთს, თავის ვეშაპს, რომელსაც აქამდე ემსახურებოდა და რომლის სახელიც არს: „შენ მოვალე ხარ“, „მე მსურს“, შესძახებს ლომი, მოსპობს თავისი სიყვარულის საგანს — მოვალეობას და შეიქმნება თავისუფალი. რა საჭიროა მძლავრი ლომისათვის ბავშვად გარდაქმნა? ბავშვი უმანკოებაა, ლაღობა, თავდავიწყება, ინსტინქტი, რომელიც ქმნის ახალ ცას და ახალ დედამიწას.

სულის მაგიერ ინსტინქტი, სხეული ეს მხოლოდ გრძნობარე პლურალობა, ზავი ომში, ჯოგი, რომელსაც ერთი მწყემსი მწყსობს — ასეთია ზარატუსტრას აპოლოგია.



ზარატუსტრა ომს უცხადებს წარსულს და სწყევტს მაგნიტურ ჯაჭვს, რომელიც აერთებს დროსა და ჟამს; ანმყოს წარსულთან. წარსულში ყველა ბრძენი და წინასწარმეტყველნი, რეგვენნი და პედანტები იყვნენ. მხოლოდ მოცეკვავე, გულცივი, მომცინარე, გულადი ზარატუსტრა შესძლებს მაღალ მთებზე ასვლას, რადგანაც მას შორსჭვრეტა უყვარს, უყვარს თვალმიუწოდომელი ჰორიზონტები, სათნოების და ბოროტების გაღმა ყოფნა.

ერთ დღეს სიზმარს ნახავს: ბავშვი სარკეს მიაწოდებს, ჩაიხედავს და შიგ დაინახავს საშინელი დემონის მოხარხარე სახეს. რას ნიშნავს ეს? მართლა მტერთა კარიკატურას ზარატუსტრას მოძღვრებაზე?.. თუ ეს სინდისის უკანასკნელი გამაფრთხილებელი ხმაა, მკვდარი ღმერთის ლანდი? მაგრამ სინდისის ქენჯნა უძლურთა ხვედრია და ზეკაცის გულს არ ეკარება. ზარატუსტრა გამოვარდება გამოქვაბულიდან და დაიწყებს ჰიმნს სანეტარო კუნძულთა სადიდებლად, რომელიც მან უნდა დაიპყროს... „დიდ ხანს ვუსმენდი მარტოობას და ამგვარად გადავეჩვიე სიჩუმეს... მსურს ჩემი სიტყვის ჩანჩქერით მოვრწყო ხეობა, მსურს ახალი გზები, ვგრძნობ ახალი სიტყვის მოვლინებას: როგორც ყველა შემოქმედი, მეც დავიღალე ძველი სიტყვებით. ჩემს სულს აღარ სურს ნაცვეთ ქალამნებით სიარული... როგორც მახარობელი ხმა. მსურს გადავლახო ზღვანი და ვპოვო სანეტარო კუნძულები, სადაც ჩემი მეგობრები მოსახლეობენ“.

ზარატუსტრა სანეტარო კუნძულებზეა. გვიჩვენებს თუ არა ის თავის მეგობართა და მოწაფეთა ახალ ჯგუფს, ახალ ქალაქს?! კვლავ განდეგილის მონოლოგები, კვლავ გამათახსირებელი სატირა იმ საზოგადებაზე, რომელიც მან დასტოვა. სასა-

ცილოდ იგდებს თანასწორობის მქადაგებელთ და უწოდებს მათ „შურისა და სიძულვილის ტარანტულებს“, პოლიტიკოსებს, რომელთაც პატივსა სცემენ იმიტომ, რომ ემსახურებიან ბრბოთა ცრუმორწმუნეობას, როგორც შინაური პირუტყვნი, ადვილად იდგამენ მის კეხს, ან პატარა სახედარივით შეებმიან დიდი პოლიტიკის ეტლში. დასცინის ფილოსოფოსთ, რომელნიც მოგვაგონებენ ცუდად გახედნილ ველურ ნადირებს და „ბუნაგთან ნაჩოქილ გარეულ ტახებს“. სძულს მეცნიერნი და ამსგავსებს მათ „მტვერში გახვეულ ფქვილის ტომრებს“. ნამეტნავად ცუდათ იხსენიებს პოეტებს, რომელთაც ძალიან ცოტა იციან, ცუდათ სწავლობენ და ამიტომ იძულებულნი არიან იცრუონ... ცოტა ვნებიანობა, ცოტა მოწყენილობა — ასეთია მათი საუკეთესო ტიპი. ისინი უწოდებენ თავიანთ თავს ზავის ჩამომგდებელთ, მაგრამ ნამდვილად კი ყალბი მაჭანკლები არიან. „მსურდა ბადე გადაემსროლა მათს ზღვაში, მაგრამ გარდა მოხუცი ღმერთის თავისა, იქიდან სხვა ვერაფერი ამოვზიდე... შესაძლებელია თვითონაც ზღვიერი იყვნენ? მართალია, იქ მარგალიტებსაც ჰპოვებენ, მაგრამ როდესაც იქ სულს ეძებენ, ჰპოვებენ მხოლოდ მლაშე ქაფს. პოეტებს ზღვისაგან უსწავლიათ ფარშავანგობა და შეუთვისებიათ მისი ამაოება. ისინი ალაყ-მალაყს გადადიან და ჯამბაზობენ თვით უმზგავსი კამეჩების წინ, თუ ესენი მათ ცქერას მოისურვებენ. ასეთია ზღვა მათი ამაოების“!

ზარატუსტრა დასცინის კულტუროსანთ და განათლებულთ, უწოდებს მათ „ჭრელი ქოთნების სამშობლოს“, საფრთხობელას, ბერნთ, აზროვნების ქარებს, ჩონჩხს, რომელიც მოსპობის ღირსია.

უნდა წარიღვნას ყოველივე, რაც კი სცოცხ-

ლობს... შეუბრალებელია ზარატუსტრა, მის გულს და სულს არ ეკარება ადამიანთა ტანჯვა, იგი სიხარულის მაყარია, მოცეკვარი, ლალი, უდარდელი... მაგრამ რამდენ ხანს გასტანს ლხენით სიმთვრალე და საზეიმო საგალობელი?!

ზარატუსტრა, ვხედავ, შენი სანეტარო კუნძულების მზეს უკვე ბინდი ეპარება და, საცაა ხეობიდან სუსხიანი თერხვი ამოვარდება. აგერ ზიხარ და გსურს დასტკბე ზღვის ტალღებში ჩამავალი მზის მშვენიერების სურათით. აგერ ელვარე ტალღებში საფლავებით სავსე შავი კუნძული აღმოცენდა, შენ მათ უძახი მტერთა სასაფლაოს და ირწმუნები, რომ კლდეთა დამმსხვრევი შენი ნებისყოფა, როგორც მარადობის ჭაბუკი ზედ აზის დამარცხებულთა აკლდამას... მაშ რა განუხებს? ნუთუ მართლა მნუხარე კუნძული შენი ახალგაზრდობის ძვირფასი სიზმრების სასაფლაოა და მწარედ მოსთქვამს მათს დაკარგვას?! მაგრამ გვიანლაა — *alea jacta est*, უკან ველარ დაბრუნდები, ან ველარაფერი განუგეშებს...

ერთ ღამეს ზარატუსტრა ქურდულად სტოვებს სანეტარო კუნძულებს და კვლავ თავისი გამოქვაბულის და ძველ მეგობარ არწივისა და გველისაკენ მიეშურება. აქ მას ღვთაების იდეა მოსვენებას არ აძლევს და დამოკლეს მახვილით თავს დასტრიალებს. მან დიდხანია ღმერთი უარყო და ეზიზღება ყველა ჩოქზე მდგარი და ლოცვისათვის გულხელდაკრეფილი. ლოცვა სიბილწეა... როგორ შეურიგდება ამაყი ზარატუსტრა ღმერთის არსებობას?!.. „მე ვარ უღმერთო ზარატუსტრა... და ჩემგან უნდა იშვას ზეკაცი“.

ზარატუსტრა აცხადებს თავის ახალ მცნებათა ფიცარს, მის კონცეფციით ცხოვრების საფუძველი

ბატონობის სურვილია. უფროსი მონა ბატონს ხელფებს ულოკავს, იმიტომ რომ უნდა თვითონ უმცროსებზე იბატონოს. ასეთია არსებობის მიზანი და შინაარსი. აქედან — მისი შეხედულება ზნეობაზე, სიკეთე და ბოროტება ადამიანების გამოგონილია. სიკეთე უღელია, რომელიც სულიერ თ სუსტთა კისერზე დაუდვიათ, მაშასადამე, მას არავითარი საფუძველი არა აქვს, გარდა ძალმომრეობის. „ჰქმენ რაცა გსურდეს, მაგრამ იცოდე „სურვილი“ — ეს არის ზარატუსტრას ზნეობრივი ალთქმა. ბოროტებასაც თავისი საფუძველი აქვს. ზარატუსტრას უფრო ბოროტნი მოსწონს: მათში მეტი ენერგიაა. ბოროტებას ჯერ კიდევ მომავალი აქვს და მის მზეს ჯერ კიდევ არ დაუსამხრია „საჭიროა, რომ თქვენმა გარეულმა კატებმა ჰშვან ვეფხენი, თქვენმა ჯოჯოებმა და ხვლიკებმა — ვეშაპნი და ხვითქნი...“.

ბოროტო ზარატუსტრა, შენ კვლავ თრთი?! მარადის დაუსრულებელი არსის მოჩვენება — სული სიმძიმისა — ეხლა ზედ მხრებზედ მოგქცევია, ტყვიად გენვეთება ყურებში, აზრში და ტვინში და ხითხითებს: „ჰოი, ზარატუსტრა, კლდეო სიბრძნისა, კლდეო შურდულისა, ვარსკვლავთა მმუსრაჲო, შენ მალლა აფრინდი, მაგრამ ყოველი ზევით ასროლილი ქვა ძირს ეცემა... შენ მალლა აისროლე ქვა, მაგრამ ის შენ თვითონვე დაგეცემა“... თავს ინუგეშებ, რომ შენი საკუთარი დალუპისაგან ზეკაცი დაიბადება. ნუთუ ეს ნუგეში ერთ შენ ნილაბთაგანია?!

ზარატუსტრა შეკრებს თანამედროვე საზოგადოების უწარჩინებულესთ. მათ შორის ჩვენ ვხედავთ ორ ძლიერებით მოღლილ მეფეს, უტახტო პაპს, უბადრუკ ჯადოქარს და სხვებს. ყველა ამათ მოინვევს საზეიმოთ თავის გამოქვაბულში და გაუმასპინძლდება არწივის მიერ მოტანილ კრავით

მისდა მოსაგონებლად, რომ სუსტი ძლიერთა საქმელად არის გაჩენილი... პლატონის ლხინი, ქრისტეს სერობა, თუ ორივეს პაროდია?!

ზარატუსტრა ცოტა ხნით დასტოვებს სტუმრებს და კარში გავა. უკან დაბრუნებისას ნახავს, რომ მისი სტუმრები სახედრის წინ ლოცულობენ და მას გუნდრუკს უკმევენ. ზარატუსტრა მიხვდება, რომ თვით უნარჩინებულეს ადამიანთათვის აუცილებელი ყოფილა ვისიმე ან რისიმე გაღმერთება, თუნდაც სახედრის, ისინი ღირსი არ ყოფილან მისი ყურადღების, მას სჭირია ძლიერნი, რომელიც თავს არ იხრიან. ამ დროს ზარატუსტრა შეამჩნევს მის ფეხ-ქვეშ მწოლიარე ლომს, რომელიც იცინის, სხვებისათვის საშინელი ლომი ზარატუსტრას ხელებს ულოკავს. ფეხზე წამოდგება და დაიღრიალებს. თავზარდაცემული სტუმრები გაიქცევიან, წინასწარმეტყველი მარტოკა დარჩება და ფიქრობს, რომ რჩეულთადმი თანაგრძნობა მისი უკანასკნელი ცოდვა იყო, ეხლა ის მოელოდება თავის ნამდვილ შვილთა და „ბრწყინავს ამომავალ მზისებრ“.

ბრწყინავს ზარატუსტრა, მაგრამ ბნელით და წყვედიადით იხშობა ნიცშეს გონება. „ათას მოგონებათა შორის რყეული, მოქანცული ყველა ქრილობით, გათოშილი მრავალი ყინვით, გაბმული საკუთარ მახეში, ჩემი თავის მცოდნე და ჯალათი! სნეული, რომელიც კვდება გველის შხამით, ტყვე, რომელსაც მწარე ბედი ენია, ვმუშაობ წელში მოხრილი ჩემს საკუთარ „მე“-ში გამომწყვდეული, როგორც გამოქვაბულში, მე თვითონ ვასამარებ ჩემს თავს და ჩემი საკუთარი საფლავი ვარ მე. უძლური, გაშეშებული, ლეში“. ასე წერდა ნიცშე უკანასკნელად თავის „დიონისეს დითირამბში“.

ჩაქრა ნიცშეს გენია და თან წაიღო ზარატუსტრას მომავალი იმედი, რომელიც მახვილ ყურთ კვლავ წარმტაც და სასიხარულო ამბის სიტკბოებით ეაღერსება... შეეყრება თუ არა ზარატუსტრა თავის საიმედო პირმშოს, გავიგონებთ თუ არა ოდესმე მის „ამინს“... რას ჭვრეტდენ მისტერიის ზღვით აღვსილი ნიცშეს თვალები, როდესაც ის გაჩუმებული, უმოძრაოდ შესცქეროდა ვაიმარის ცას? იმედის და სიყვარულის სიმბოლოს ქრისტეს ჯვარს, ანტიქრისტეს ტახტზე მჯდარ, გამარჯვებულ ზარატუსტრას, თუ ოქროს-თმიანი ვალკირიათა გუნდს და თვით ოდინს ვაგნერის სახით.

მოუტანა თუ არა შეშლილობამ რაიმე შვება კაცთა შორის ზეკაც ნიცშეს, რომელზედაც შეგვიძლია ვთქვათ გოეტეს სიტყვებით:

**Im Weiterschreiten fand er Qual und Glück,  
Er unbefriedigt jeden Augenblick.**

*15 ნოემბერი, 1922 წ.  
თბილისი*

## ნ ა ნ ი ლ ი ჰ ი რ ვ ე ლ ი

### ზარატუსტრას წინასიტყვა

1.

ოდეს ზარატუსტრას შეუსრულდა ოცდაათი წელი, მიატოვა სამშობლო თვისი და სამშობლოს ტბა და განვიდა მთად. აქ სტკბებოდა თავისი სულით და მარტოობით და არ მოუწყენია ათსა წელს. ბოლოს იცვალა გული მისი და ერთ დილას წარმოსდგა რიჟრაჟთან, იბრუნდა პირი მზისაკენ და ესე ესიტყვა:

„დიდო მნათობო! ვით იყო ბედნიერი, უკეთუ არ გყავდეს ვისაც ასინათლებ.

ათი წელია მალლით ესტუმრები ჩემს გამოქვაბულს: მოგბეზრდებოდა შენი ნათელი და ეს გზა უჩემოდ, გარეშე ჩემი არწივისა და გველისა.

ცისმარ დღეს გელოდებოდით, გვიზიარებდი შენს სიუხვეს და გლოცავდით ამისათვის.

ხედავ! გავბეზრდი ჩემი სიბრძნით, ვით ფუტკარი თაფლით დატვირთული, ვჭირვობ ხელთა ჩემთა წდომილთა.

მსურს განვსცდე და განვიდე, ვიდრე კაცთა შორის ბრძენთ თვისი უმეცრებით და ღარიბთ თვისი სიმდიდრით კვლავ არ განიხარონ.

ამად მსურს შენებრ ქვედავეშვა: ოდეს მწუხრის ჟამს ზღვის გაღმით დაჰხვალ და კვლავ ქვეშეთს ასინათლებ, შენ უუხვესო მნათობო!

მმართველს დავეშვა, ესე იტყვიან ადამიანები, მათ ვეშურები დაღმით.

მაშ მაკურთხე შენ, თვალო წყნარო, უშურველად რომ უმზერ თვით უსაზღვრო ბედნიერებას!

დალოცე სასმისი, განმზადებული დასათხევად, რათა წყალი ოქროთი მდინარებდეს და წარიტანოს ყველგან ბრწყინვა ნეტარებისა შენისა.

ხედავ! სასმისსა ამას დაცლა სწყურის და ზარატუსტრას კვლავ კაცად ყოფნა“.

— ესე დაიწყო ზარატუსტრას დასავალი.

## 2.

ზარატუსტრა მთიდან მწირად ქვედაეშვა და არავის შეჰყრია. ხოლო ოდეს ტყეში შევიდა, მეყსეულად გაჩნდა მის წინაშე მოხუცი, თავისი წმინდა სენაკი რომ დაეტოვებინა ტყეში ბალახეულობის საძიებლად და ესე მიმართა ზარატუსტრას:

„უცხო არ არის ჩემთვის ეს მგზავრი: ოდენ წლის წინათ აქ გაიარა. მას ზარატუსტრას უნოდებდნენ; ხოლო იგი შეცვლილა.

მაშინ შენი ნაცარი მიგქონდა მთად: დღეს განზრახულხარ შენი ცეცხლი ბარს მიაწოდო? არ გეშინის სასჯელის, გადამწველთათვის?

ღიახ, მეცნაურება ზარატუსტრა, სპეტაკია გამოხედვა მისი, ბაგენი მისნი ზიზღს არ დაუღარავს. განა ამად არ მიიმართება ვით მცეკვარი?

ზარატუსტრა შეცვლილა, ზარატუსტრა ბავშვად ქმნილა, ზარატუსტრას გაუღვიძნია: მაშ რას ეძიებ მძინარეთთან?

ვით ზღვაში სცხოვრობდი მარტოობით და ზღვა გზიდვიდა. ვაგლახ, კვლავ ნაპირით ისწრაფი? ვაგლახ, კვლავ გსურს შენი გვამი თვით ათრიო?“

ზარატუსტრა ეტყოდა: „მიყვარს ადამიანები“.



„რამ განმწირა, სთქვა წმიდანმა, ტყედ და უდაბნოდ, თუ არა ადამიანისადმი უსაზღვრო სიყვარულმა?

ან ღმერთი მიყვარს, ადამიანი აღარ მიყვარს. ადამიანი ჩემთვის უსრული ნივთია. ადამიანისადმი სიყვარული დამლუპავდა“.

ზარატუსტრამ მიუგო: „რა ვსთქვი სიყვარულისათვის! ადამიანებთან ძღვენი მიმაქვს“.

„არაი მისცე, სთქვა წმიდანმა, უკეთესია რაიმე წაართვა და ზიდდე მათთან ერთად — ეს მათთვის უმჯობესია: უკეთუ შენც გარგებს!

და თუ გსურს მისცე რამ, არა მისცე გარდა მოწყალებისა და ამასაც თვით გთხოვდნენ!“

„არ განვსცემ მოწყალებას, უპასუხებდა ზარატუსტრა, არ ვიყო საამისოდ ლატაკი“.

წმიდანი ჰქირდავდა ზარატუსტრას და ეტყოდა: „მამ ეცადე შენი საუნჯე მიაღებინო! იგინი არ ენდობიან განდგომილთ და არა რწმენით, რომ ძღვნით მივდივართ.

ჩვენი ფეხისხმა ეუცხოებათ. ყურს მოჰკრავენ რა ლამით ლოგინში, გვიან მზის ამოსვლამდე, ადამიანის ფეხთა დგერას, ერთმანეთს ეკითხებიან: ნეტავ ეს ქურდი საით მიიპარება?

ნუ წახვალ ადამიანებთან, დარჩი ტყეში! შეჰგავს ცხოველებთან წახვიდე! რად არ გსურს ჩემებრ ყოფა, — დათვი დათვთა შორის, ფრინველი ფრინველთა შორის?“

„და შენ, წმიდანო, რას აკეთებ ტყეში?“ — ჰკითხა ზარატუსტრამ.

წმიდანმა მიუგო: „ვთხზავ საგალობელთ და ვგალობ და ოდეს ვთხზავ საგალობელთ, ვიცინი, ვსტირი და ვბუტბუტებ: ესე ვადიდებ ღმერთსა. გალობით, ტირილით, სიცილით და ბუტბუტით ვა-

დიდებ ღმერთსა, რომელ ჩემი ღმერთია. მაინც რა მოგაქვს საჩუქრად?"

ესმა რა ესე, ზარატუსტრამ წმიდანს თავი დაუკრა და იტყოდა: „რა მაქვს თქვენდამი საძღვნილი! ხოლო მიშვი ჩქარა წავიდე, რათა არა წაგართვა რა!“ — და განშორდნენ ერთმანეთს მოხუცი და ადამიანი, მოცინარნი ვით ბავშვები.

მარტოდ დარჩენილი ზარატუსტრა ესე გულისთხრობდა: „მჯეროდეს? ამ მოხუც წმიდანს თავის ტყეში ღმერთის გარდაცვალება ჯერ არ სმენია!“

### 3.

ოდეს ზარატუსტრამ მიაღწია ტყის მიღმა მდებარე ქალაქს, ნახა მოედნად თავმოყრილი ერი: ელოდებოდნენ ჯამბაზსა და ზარატუსტრა ესე ეტყოდა ხალხს:

„გასწავლით ზეკაცს. ადამიანი რაობაა, რომლის ძღვეა ჰხამს. რა ჰქმენით მის დაძღვევად?

ყოველ არსთ ზე-რამ შეუქმნიათ: ხოლო თქვენ გსურთ ამ დიდი ტალღის მოქცევა იყვნეთ და ამჯობინებთ კვლავ ცხოველებად უკუიქცეოდეთ, ვიდრე სძღევდეთ ადამიანსა?

რა არის მაიმუნი ადამიანისათვის? დაცინვა ან მტკივანი სირცხვილი. იგივედ ჰყოფდეს ადამიანი ზეკაცისათვის: დაცინვა ან მტკივანი სირცხვილი.

განვლეთ გზა მატლით ადამიანამდე და ბევრი რამ თქვენ შორის მატლურია. ოდესღაც მაიმუნები იყავით და ახლაც ადამიანი უფრო მაიმუნია, ვიდრე თვით მაიმუნი.

თვით უბრძნესიც თქვენ შორის მხოლოდ შეუსაბამობაა და მცენარისა და მოჩვენების ნაზავი. ხოლო მე მოჩვენებად ან მცენარედ გარდაქმნას მოგიწოდებთ?

მოხედეთ, გასწავლით ზეკაცს!

ზეკაცი მიწის აზრია. აღიარებდეს თქვენი ნება:  
ზეკაცი მიწის აზრია!

გაფიცვებთ, ძმებო, იყავნეთ ერთგულნი მიწისა და არ უჯერიდეთ რომელნი საიქიოთი გაიმედებენ! იგინი მომწამლელელები არიან, მმეცნებითა თუ უმეცრებითა.

იგინი ცხოვრების მოძულენი არიან, მომაკვდავნი და თვით მონამლულნი, მოჰბეზრდა იგინი მიწას: დეე წარხდნენ.

ოდესლაც ღვთის გამობა უდიდესი გინება იყო, ხოლო ღმერთი მოკვდა და მასთან ერთად მისი მაგინებელნიც. ან უსაშინელესია მიწის გამობა და პატივისცემა უცნობ წიაღთა, ვიდრე მიწის აზრისა!

ოდესლაც სულს სხეული ეზიზღებოდა და არაი იყო ამ ზიზღის უდიდესი: — მას ჰსურდა იგი გამხდარი, საზიზღარი, დამშეული! ესე ლამობდა იგი მასა და მიწას გაჰქცეოდა.

ჰოი, თვით ეს სული იყო გამხდარი, საზიზღარი და დამშეული: სიმკაცრე იყო მისი ვნება!

ძმანო, თქვენც მითხარით: რას გაუწყებთ თქვენი სხეული თქვენი სულისას? ხოლო თქვენი სულის სილატაკე ბინძურება არ არის და ბეჩავი სიამე?

ჭეშმარიტად, ადამიანი ბინძური მდინარეა. ჭეშმარიტად, ზღვა უნდა იყო, ბინძური მდინარე შეირთო და არ წაიბილწო.

ხედავთ, გასწავლით ზეკაცს: იგია ზღვა და ძალუძს შთანთქას თქვენი დიდი ზიზღი.

რა არის უზენაესი თქვენ რომ შესძლებდით განცდას? იგი დიდი ზიზღის ჟამია. ჟამი, ოდეს თვით თქვენი ბედნიერება, გონება და სათნოება გეზიზღებათ.

ჟამი ოდეს იტყოდეთ: „რა არის ჩემი ბედნიერება! იგი სილატაკეა, ბინძურება და ბეჩავი სიამე. ხოლო ჰხამდა ჩემს ბედნიერებას ჩემი ყოფა გაემართლებინა!“

ჟამი ოდეს იტყოდეთ: „რა არის ჩემი გონება! ხარბია ცოდნისათვის, ვით ლომი ჭამადისათვის? იგი სილატაკეა, ბინძურება და ბეჩავი სიამე!“.

ჟამი ოდეს იტყოდეთ: „რა არის ჩემი სათნოება! მას აროდეს შეუშფოთებივარ. მოვიქანცე ჩემი სიქველით და ბოროტებითა! ყოველი ეს სილატაკეა, ბინძურება და ბეჩავი სიამე!“.

ჟამი ოდეს იტყოდეთ: „რა არის ჩემი სიმართლე! ვერა ვხედავ ვიყო მხურვალეობა და ნახშირი. ხოლო მართალი მხურვალეობაა და ნახშირი!“.

ჟამი ოდეს იტყოდეთ: „რა არის ჩემი სიბრალული! ხოლო სიბრალული ჯვარი არ არის, ადამიანთა მოყვასს ზე რომ აცმევენ? ხოლო სიბრალული ჩემი ჯვარცმა არ არის“.

ამას იტყოდით? ამას ღალადებდით? ნეტარძი მსმენოდეს!

არა თქვენი ცოდნა — თქვენი კმაყოფა შეჰღალადებს ცასა, თქვენი ძუნწობა თვით ცოდვისათვის შეჰღალადებს ცასა!

ნეტარძი სად არის ელვა, თვისი ენით რომ აგხოცდეთ? სად არის შეშლილობა, რომ უნდა აგეცრათ?

მისმინეთ, გასწავით ზეკაცს: იგია ის ელვა, იგია ის შეშლილობა!“

ოდეს ზარატუსტრა ამას იტყოდა ერთმა ერში წამოიყვირა: „გვაკმარეთ ლაპარაკი ჯამბაზისათვის; ან გვაჩვენეთ კიდეც“. და ერი დასცინოდა ზარატუსტრას. ხოლო ჯამბაზს ეგონა ეს მისთვის იყო თქმული და შეუდგა საქმეს.

#### 4.

ხოლო ზარატუსტრა უმზერდა ხალხსა და ჰკვირობდა. შემდეგ იტყოდა:

ადამიანი თოკია ცხოველსა და ზეკაცს შორის — თოკი უფსკრულს ზედა.

სახიფათოა გაღმით ვლა, სახიფათოა გზად ყოფნა, სახიფათოა უკუმზერა, სახიფათოა კრთომა და შეჩერება.

ადამიანთა შორის დიდია მხოლოდ ის, რომ იგი ხილია და არა მიზანი; იგი გარდამავლობაა და წარხდომა — ამით არის ადამიანი საყვარელი. მიყვარს, რომელთ ცხოვრება არ უწყიან თუ არ წარხდომით, რამეთუ გარდავლიან. მიყვარს მძულვებელნი: დიდი მოთაყვანენი არიან, სურვილის ისარნი გაღმა ნაპირით.

მიყვარს, რომელნი მსხვერპლისა და წარხდომისათვის ვარსკვლავთა გაღმით ფუძეს არ ეძიებენ, რათა წარხდნენ და მსხვერპლად შეენირონ, არამედ მიწას ეწირებიან, რათა ოდესმე ზეკაცი დაემკვიდროს ქვეყანას.

მიყვარს, რომელი მმეცნებისათვის სცხოვრობს და რომელს ჰსურს ამით ცნოს, რომ ოდესმე ზეკაცი ჰგებებს, და ესე ჰსურს წარხდომა თვისი.

მიყვარს, რომელი იღწვის და ჰპოვებს, რათა ზეკაცისათვის სახლი ალაგოს და განუმზადოს მას მიწა, ცხოველნი და მცენარენი: ამით ჰსურს წარხდომა თვისი.

მიყვარს, რომელს თვისი სათნოება უყვარს: სათნოება ნებაა წარხდომად და ისარი სურვილისა.

მიყვარს, რომელი თავისთვის სულის არც ერთს ცვარს არ შეინახავს, არამედ ჰსურს მთლიანად სული იყოს თვისი სათნოების. ესე განვლის იგი ხიდს ვით სული.

მიყვარს, რომელი თვისი სულისაგან ჰქმნის თვის სწრაფვასა და თვის ბედსა: ესე ჰსურს მას თვისი სათნოებისათვის კვლავ ყოფა და არყოფა.

მიყვარს, რომელს არ ჰსურს სათნოებათა სიჭარბე. ერთი სათნოება მეტია, ვიდრე ორი: იგი უფრო მეტად ნასკვია, რომელს ჰკიდია ბედი.

მიყვარს, რომლის სული ნიავედება, რომელს არ ჰსურს მადლობა და არც გადუხდის მას: რამეთუ მარად გასცემს და თავს არა ზოგავს.

მიყვარს, რომელს ერცხვინება ოდეს კამათელი ჰსწყალობს და თავს ეკითხება: ნუთუ მე უსინდისო მოთამაშე ვარ? რამეთუ მას დაღუპვა ჰსურს.

მიყვარს, რომელი თვის საქმეთ ოქროს სიტყვებით წინამორბედობს და მეტსა ჰქმნიდეს, ვიდრე აღუთქვავდეს: რამეთუ ჰსურს თვის წარხდომა.

მიყვარს, რომელი ამართლებს მომავალთ და იხსნის აღსრულებულთ: რამეთუ ჰსურს წარხდომა თანდროულთაგან.

მიყვარს, რომელი წრთვნის თვის ღმერთსა ღვთის სიყვარულისთვის: რამეთუ წარხდეს თვისი ღმერთის რისხვითა.

მიყვარს, რომლის სული ღრმადაა თვით დაწყლულებული და რომელს მცირედი განცდა წარახდეს: ესე განვლის იგი ხალისით ხიდსა.

მიყვარს, რომლის სული ისე აღვსილია, რომ ივინყებს თავს და ყველაფერი მის შორისაა: ესე იქმნება ყველაფერი მის წარხდომად.

მიყვარს, რომელი თავისუფალია სულით და თვისი გულით: თავი მისი გულის შიგნეულია, ხოლო გული მას წარხდომად იზიდავს.

მიყვარს, რომელნი ადამიანთა თავზე დამხოზილ ბნელი ღრუბლის მწირად ცვენილ მძიმე წვეთებს ემსგავსებიან: იგინი აუწყებენ ელვას და ვით მაუწყებელნი, წარხდებიან.

ხედავთ, ელვის მაუწყებელი ვარ და ღრუბლის მძიმე წვეთი: ხოლო სახელი ამ ელვისა — ზეკაცი.

## 5.

ნარმოსთქვა ეს სიტყვები ზარატუსტრამ, კვლავ თვალი გადაავლო ხალხს და დადუმდა. „შეხედე, გულისთხრობდა იგი, გაჩერებულან და იცინიან: ჩემსას ვერას მიმხვდარან. არ მაქვნდეს სიტყვა მათი ყურისთვის.“

თანა-აძს ყურები შეუმუსრო, რათა ისწავლონ თვალეზით სმენა? ვიხმაურო ვით ნესტუნი და მქადაგებელი სინანულისა? ან თუ მათ მხოლოდ ენაბლუებისა სჯერათ?

რაიმე აქვთ, რომლით ყიფობენ. რას უწოდებენ მათ რომ ყიფ ჰქმნის? განათლებას უწოდებენ, ამით განსხვავდებიან თხების მწყემსთაგან. ამაღ არ ეამებათ თავისთვის სიტყვა „ზიზლი“-ს გაგონება. მაშ მათ ყიფობას მივმართავ,

მაშ უსაზიზლრესისას ვილაპარაკებ: ხოლო იგი უკანასკნელი ადამიანია“.

და ესე ეტყოდა ზარატუსტრა ერსა:

„მოვალს ჟამი, რათა ადამიანმა ირჩიოს მიზანი თვისი. მოვალს ჟამი, რათა ადამიანმა დარგას ნერგი თვისი დიდი იმედისა, მისი ნიადაგი კვლავ საკმაოდ ღალღანია. ოდესმე ნიადაგი ურგები და უღალლო იქმნება და არა დიდი ხე აღმოცენდება მისგან.“

ვაგლახ! მოვალს ჟამი, ოდეს ადამიანმა თვისი სურვილის ისარი ველარ უწიოს ადამიანთა ზე და მისი მშვილდის ღარმა დაივიწყოს თრთოლა! გეტყვით თქვენ: თანა-აძს თავის შორის ქაოსს ზიდვიდე, რათა გიძდეს შვა მროკავი ვარსკვლავისა. გეტყვით თქვენ: თქვენს შორის კვლავ ქაოსია.“

ვაგლახ! მოვალს ჟამი, ოდეს ადამიანი არა ვარსკვლავსა შვავდეს!

ვაგლახ! მოვალს ჟამი, უსაზიზლრესი ადამიანისა, რომელს აღარ ძალ ჰქონდეს თვისი მძულვარეობებისათვის.“

შეხედეთ! მე გიჩვენებთ თქვენ უკანასკნელ ადამიანს.

„რა არის სიყვარული? რა არის ქმნილება? რა არის სურვილი? რა არის ვარსკვლავი?“ — ამას ჰკითხულობს უკანასკნელი ადამიანი და თვალებს ახამხამებს.

მაშინ დედამიწა უმცროს იქმნება და მასზედ დაჰხტის უკანასკნელი ადამიანი, რომელი ყოველს ამცირებს. მისი მოდგმა შეუმუსრავია, ვით მიწის რწყილისა; უკანასკნელი ადამიანი ყველაზე მეტსა სცოცხლობს.

„ვპოვეთ ბედნიერება“ — იტყვიან უკანასკნელნი ადამიანნი და თვალებს ახამხამებენ.

მათ დასტოვეს მიდამონი, სად ცხოვრება მკაცრი იყო: რამეთუ საჭიროებენ სითბოს. კვლავ მეზობელი უყვართ და მას ეკვრიან: რამეთუ საჭიროებენ სითბოს.

სნეულება და უნდობლობა მათთვის ცოდვაა: ფრთხილად ვლიან. მხოლოდ რეგვენი თუ წამოჰკრავს ფეხს ლოდებს ან ადამიანთ!

დროგამოშვებით მცირე სანამლავი: იგი ტკბილ სიზმრებს მოგვრის და ბევრი სანამლავი — სიამით სიკვდილისათვის.

კვლავ საქმიანობენ, საქმე გართობაა. ხოლო ზრუნვენ, რათა გართობა არ ღალავდეს.

ალარა მდიდრდებიან არც ლატაკდებიან: ორივე ფრიად სამძიმოა. ვინ მოისურვებს კვლავ მბრძანებლობასა? ვინ მორჩილებასა? ორივე ფრიად სამძიმოა.

არაა მწყემსი, და მხოლოდ ნახირი! ყოველს თანასწორი ჰსურს, ყოველი თანასწორია: რომელი უცხოდ ჰგრძნობს, ნეფსით შეშლილთა სახლს თავს აფარებს.

„ოდესღაც მთელი ქვეყანა მცდარი იყო“ — იტყვიან უწარჩინებულესნი და თვალებს ახამხამებენ.



გონიერნი არიან და ყოველი უწყიან, რაც იყო: ესე მათ ხუმრობას ზღვარი არა აქვს. კვლავ ერთმანეთს ეკამათებიან, ხოლო მალე რიგდებიან — თორემ კუჭი მოეშლებათ.

აქვთ მცირე სიამოვნება სადღეისოდ და მცირე სიამოვნება საღამოდ: ხოლო პატივსა სცემენ ჯანმრთელობას.

„ვპოვეთ ბედნიერება“ — იტყვიან უკანასკნელნი ადამიანნი და თვალებს ახამხამებენ“.

და აქ დასრულდა ზარატუსტრას პირველი სიტყვა, რომელს „წინასიტყვისა“ უწოდებენ: აქ შეაჩერა ბრბოს ყიჟინამ და ჟრიაშულმა. „მოგვეც ჩვენ ეგ უკანასკნელი ადამიანი, ჰეი, ზარატუსტრა — ამას ჰყვიროდნენ — გვექენ ჩვენ უკანასკნელ ადამიანად! და ჩვენ გაჩუქებთ შენ ზეკაცს!“ და მთელი ერი ხარობდა და ენას ატკაცუნებდა.

ხოლო ზარატუსტრა შესწუხდა და გულისთხრობდა: „ჩემსას ვერსა მიმხვდარან, არა მაქვს სიტყვა მათი ყურისათვის.

ძლიერ დიდხანს ვცხოვრობდი მე მთაში, ძლიერ ბევრს უსმენდი წყაროთ და ხეთ: და ამიტომ ველაპარაკები ვით თხის მწყემსთ.

უდრეკია სული ჩემი და ნათელი, ვით მთა დილაობით. მაგრამ მათ ცივად ვეჩვენები და მასხარად საშინელის ხუმრობით.

და ესე მიყურებენ და იცინიან: და იცინიან რა, ვეზიზღები. მათ სიცვილში ყინულია“.

## 6.

ხოლო აქ მოხდა ის, რამაც ყოველი ენა დაადუმა და თვალნი უძრავ ჰყო. ამ დროს სწორედ ჯამბაზმა იწყო საქმე თვისი: იგი გამოვიდა პატარა კარიდან და მიდიოდა ორ კომკს შორის გაბმულ, მო-

ედნისა და ხალხის ზემოდ კიდულ თოკზე. ოდეს მიაღწია შუა გზას, გაიღო კვლავ პატარა კარი, გამოხტა აჭრელებული მასხარას მსგავსი კაცი და სწრაფის ნაბიჯით გაჰყვა პირველს. „წინ, შე კოჭლო, შესძახა საშინელი ხმით, წინ ზანტო პირუტყვო, ქურდბაცაცა, დინგთეთრა! თორემ ჩემი ფეხით არ გიღუტუნო! რას დაძრწინხარ აქ კოშკთა შორის? შენი ადგილი კოშკშია. იქ უნდა კარი გამოგიკეტონ, შენზე უკეთესს ელობები გზად!“ და სიტყვასიტყვით უახლოვდებოდა მას; მხოლოდ ერთი ნაბიჯი და დარჩენოდა და აქ მოხდა იგი საშინელი, ყოველი ენა რომ დაადუმა და თვალნი უძრავ ჰყო; მან შეჰყვირა ვით ეშმაკმა და თავზე გადაახტა მას, ვინც გზად ელობებოდა. ხოლო ამან, დაინახა რა მეტოქის გამარჯვება, გონება დაჰკარგა და თოკი; ისროლა ჯოხი და ვით ფეხთა და ხელთა თერხვი ძირს წამოვიდა. და მოედანი და ხალხი ზღვას დაემსგავსა, ოდეს ქარიშხალი წამოუბერავს: ყველა ილტოდა და ერთმანეთზე გადადიოდა, უფროსად იქ, სადაც გვამი უნდა დავარდნილიყო.

ხოლო ზარატუსტრა უძრავად იდგა და სწორედ მის ახლო დავარდა გვამი, დასახიჩრებული და დაფლეთილი, მაგრამ ჯერ კიდევ ცოცხალი. მალე დამსხვრეული გონს მოვიდა და დაინახა გვერდით დაჩოქილი ზარატუსტრა. „აქ რას აკეთებ? წარმოსთქვა მან ბოლოს, დიდი ხანია ვიცოდი, რომ ეშმაკი სარმას გამომდებდა. ან ჯოჯოხეთისაკენ მიმართევს: არა გსურს ხელი შეუშალო?“

„პატიოსნებას გეფიცები, მიუგო ზარატუსტრამ, არ არსებობს მსგავსი, რასაც შენ ლაპარაკობ: არაა ეშმაკი და არც ჯოჯოხეთი. შენი სული უფრო ადრე მოკვდება, ვიდრე სხეული: აღარაფრის გეშინოდეს!“

ადამიანმა უნდობლობით შეხედა. „თუ მართალს ამბობ, სთქვა მან, სიცოცხლის დაკარვით არასა ვკარგავ. არა ვარ უმეტეს ცხოველისა, რომელს ცეკვა ასწავლეს გვემითა და შიმშილით“.

„არა, ეტყოდა ზარატუსტრა, ხიფათისაგან შეჭქმენი შენი ხელობა. აქ დამამცირებელი არაფერია. ან შენი ხელობით ილუპები: ამიტომ ჩემის ხელით დაგასამარებ“.

ოდეს ზარატუსტრამ ეს სთქვა, მომაკვდავმა აღარა უპასუხა: ხოლო ხელს ამოძრავებდა, თითქოს ზარატუსტრას ხელს ეძიებდა სამადლობელად.

## 7.

ამ დროს შელამდა და მოედანი ჩრდილით მოიცვა: ნავიდ-ნამოვიდა ხალხი, რომელს ღლის თვით ცნობისმოყვარეობა და შიშიც. ხოლო ზარატუსტრა იჯდა მინაზე მიცვალეზულის გვერდით და ფიქრებში გართულიყო: ესე დაივიწყა მან დრო. ბოლოს დალამდა და ცივმა ქარმა დაჰბერა მწირს. მაშინ წარმოსდგა ზარატუსტრა და გულისთხრობდა:

„ჭეშმარიტად, ზარატუსტრამ დღეს კარგად ისროლა ბადე! ადამიანი არა, მაგრამ ლეში მაინც დაიჭირა. ურვითია ადამიანის არსებობა და კვლავ მარად უაზრო: მასხარაც მისთვის საბედისწეროა.

მსურს ვასწავლო ადამიანთ აზრი თვისი ყოფისა: რომელ ზეკაცია, ადამიანი — ელვა ბნელი ღრუბლისა.

ხოლო მათთვის კვლავ შორეული ვარ, და ჩემი აზრი მათ აზრს არ ელაპარაკება. ადამიანთათვის მე კვლავ სულელსა და ლემს შორის საშუალო ვარ.

ბნელია ღამე, ბნელნი არიან გზანი ზარატუსტრასი. ნავიდეთ გაყინულო, გაშეშებულო მეგობარო! იქ მიმყეხარ, სად ჩემის ხელით დაგასამარებ“.

## 8.

ოდეს ზარატუსტრას ესე გულისთქვა, გვამი მხრებზე აიკიდა და გაუდგა გზას. ასი ნაბიჯიც არ გაეწეო, რომ მას ვილაც ადამიანი მიეპარა და რალაცას ჩასჩურჩულებდა ყურში — და თურმე! იგი, მოლაპარაკე, კოშკის მასხარა იყო. „მოშორდი ამ ქალაქს, ჰოი ზარატუსტრა, ეუბნებოდა ის, აქ ბევრსა სძულხარ. სძულხარ ბოროტთ და მართალთ და გინოდებენ მტერს და მოძულეს; სძულხარ მართლმორწმუნეთ და გინოდებენ ხიფათს ბრბოისთვის. შენი ბედი იყო, სასაცილოდ რომ აგიგდეს: და ჭეშმარიტად, შენ ლაპარაკობდი, ვით მასხარა. შენი ბედი იყო, მკვდარ ძალს რომ დაუმეგობრდი; ასე დამცირებით დღეს თავი გადაირჩინე. მაგრამ მოშორდი ამ ქალაქს ან ხვალ თავს გადაგახტები, ცოცხალი მკვდარს“. და სთქვა რა ეს, გაჰქრა ადამიანი; ხოლო ზარატუსტრა განაგრძობდა გზას ბნელი ქუჩებით.

ქალაქის კართან მას შეხვდნენ მესაფლავენი: ჭრაქი შეანათეს, ემცნაურათ ზარატუსტრა და დასცინოდნენ მას. „ზარატუსტრას მკვდარი ძალლი მიაქვს. ყოჩაღ, ზარატუსტრას მესაფლავეობა უკისრნია! ჩვენი ხელები ძლიერ სუფთაა მაგ შემწვრისათვის. თუ ზარატუსტრას ჰსურს ეშმაკს ნანადირევი მოსტაცოს? მაშ გამარჯვებით და გისურვებთ ბედნიერ ვახშამს! თუ ეშმაკი უკეთესი ქურდი არაა, ვიდრე ზარატუსტრა! — იგი ორივეს მოიპარავს, ორივეს შესჭამს!“ და იცინოდნენ და ერთმანეთს ერურჩულებოდნენ.

ზარატუსტრამ არა-რა უპასუხა და განაგრძობდა გზას. ორი საათი იარა ტყე-ჭაობით და ხშირად ესმოდა მგლების მშვიერი ყმუილი და მასაც მოშივდა და შეჩერდა ერთ განმარტოებულ სახლთან, საიდან შუქი მოსჩანდა.

„სიმშილო, იტყოდა ზარატუსტრა, შენ თავს მატყდები ვით ავაზაკი. ტყეში და ქაობში თავს მატყდება ჩემი სიმშილი და შუალამე. უცნაური ბუნებისაა ჩემი სიმშილი. ხშირად ნასადილევს მესტუმრება, და დღეს იგი სულ არ მიგრძვნია: ნეტავ სად დაყოვნდა?“.

ამასთან კარი დააკაკუნა. მყის ერთი მოხუცი გამოვიდა ხელში სანთლით და იკითხა: „ვინ მესტუმრა მე და ჩემს ცუდს ძილს?“.

„ერთი ცოცხალი და ერთი მკვდარი, უპასუხა ზარატუსტრამ. მომეცით მე საჭმელი და სასმელი. დღისით მე ეს დამავინწყდა. რომელი აჭმევს მშიერს, თავის სულს აპურადებს: ამას იტყვის სიბრძნე“.

მოხუცი შევიდა სახლში, მალე უკან დაბრუნდა და შესთავაზა ზარატუსტრას პური და ღვინო. „ურგია ეს მხარე მშიერთათვის და ამაღ ვცხოვრობ აქ. ცხოველი და ადამიანი მოდის ჩემთან — განდეგილთან. მაგრამ უთხარ შენს თანამგზავრს სჭამოს და სვას, იგი უფრო დაქანცულია, ვიდრე შენ“. ზარატუსტრამ მიუგო: „მკვდარია ჩემი თანამგზავრი, ძნელი იქნება მისი დაპურება“.

„ჩემთვის ერთია, სთქვა მოხუცმა მწყრალად, რომელი რეკდეს კარსა ჩემსა, მიიღებდეს რასაც შევთავაზებ. სჭამდეთ და მშვიდობით იყავით“.

შემდეგ ზარატუსტრამ კვლავ იარა ორი საათი, მისდევდა გზას და ვარსკვლავთა შუქს: ღამის ჩვეული მგზავრი იყო და უყვარდა ყოველი მძინარის სახეში ცქერა. ოდეს ირიჟრაჟა, ზარატუსტრა უდაბურ ტყეში გაჩნდა და გზა აღარსად სჩანდა. აქ ზარატუსტრამ ცხედარი ფულუროში შესდო თავის სიმაღლეზე — ესე ჰსურდა დაეფარა მგლებისაგან — თვით წამოწვა მოლზე და მყისვე ჩაეძინა მოქანცულს სხეულით, უდრეკს სულით.

## 9.

დიდხანს ეძინა ზარატუსტრას, ალიონმა და დილამაც გადაუარა მის სახეს. ბოლოს გაახილა თვალნი: გაოცებული იყურებოდა ზარატუსტრა ტყესა და სიჩუმეში, გაოცებული იყურებოდა თავის შორის. შემდეგ სწრაფად წარმოსდგა, ვით მეზღვაური, რომელმან უეცრივ მიწა შეამჩნია და შეჰყვირა სიხარულით: რამეთუ მან იხილა ახალი ჭეშმარიტება. და ესე ესიტყვა თავის გულს:

„ვიხილე ნათელი: ვსაჭიროებ თანამგზავრთ, და ცოცხალთ, — არა მკვდარ თანამგზავრთ და მცხედართ, რომელნი თან დამაქვს სადაც მოვისურვებ.

არამედ ცოცხალ თანამგზავრთ, რომელნი მომდევენენ მე, რათა ჰსურთ თავის თავს მისდევენენ — და იქ, სადაც მე მსურს.

ვიხილე ნათელი: არა ხალხს, არამედ თანამგზავრთ ელაპარაკოს ზარატუსტრა! ზარატუსტრა არ იქმნება მწყემსი ჯოგისა და ძალლი!

მრავალი გამოვსტაცო ჯოგს — ამად მოვედ მე. ხალხი და ჯოგი განმირისხდება: ავაზაკს მიწოდებენ მწყემსნი.

მწყემსნი, ვამბობ მე, ხოლო იგინი თავს კეთილთ და მართალთ უწოდებენ. მწყემსნი, ვამბობ მე; ხოლო იგინი თავს მართმადიდებელთ უწოდებენ.

იხილე კეთილნი და მართალნი! ვინ სძულთ მათ უფროს? რომელი დაამსხვრევს მათ საუნჯეთა ფიცარს, მმუსრველი, ბოროტმოქმედი: — ხოლო იგია შემომქმედი.

იხილე მორწმუნენი ყოველ რწმენათა! ვინ სძულთ მათ უფროს? რომელი ამსხვრევს მათ საუნჯეთა ფიცარს, მმუსრველი, ბოროტმოქმედი: — ხოლო იგია შემომქმედი.

თანამგზავრთ ეძიებს შემომქმედი, არა მცხედართ, არა ჯოგს და არა მორწმუნეთ. შემომქმედი ეძიებს თანაშემომქმედთ, რომელნი სწერენ ახალ საუნჯეთ ახალს ფიცარზე.

თანამგზავრთ ეძიებს შემომქმედი და თანამოსამკლეთ: მათ შორის ყველაფერი მოსავლად მონეულია. მას აკლია ასი ცელი: ესე ჰგლეჯს თავთავს და მრისხანია.

თანამგზავრთ ეძიებს შემომქმედი, რომელთ იციან ცელთა ლესვა. მმუსრველთ უწოდებენ მათ და მოძულეთ კეთილისა და ბოროტისას. ხოლო იგინი მოსამკლენი არიან და მოზეიმენი.

თანამგზავრთ ეძიებს ზარატუსტრა, თანამოსამკლეთ და თანამოზეიმეთ ეძიებს ზარატუსტრა: რას გააკეთებს იგი მწყემსებთან და მკვდრებთან!

და შენ კი, ჩემო პირველი თანამგზავრო, მშვიდობით იყავი! კარგად დაგასამარე შენს ფულურო ხეში, კარგად შეგინახე მგლებისაგან.

მაგრამ გშორდები, დროა. განთიადსა და განთიადს შორის მენვია მე ახალი ჭეშმარიტება.

არ ვიყო მწყემსი, არც მესაფლავე. აროდეს ველაპარაკო ხალხს: უკანასკნელად ველაპარაკე მკვდარს.

შემომქმედთ, მოსამკლეთ, მოზეიმეთ შევუერთდები: ვუჩვენებ ცისარტყელას და ზეკაცის ყველა კიბეთ.

განდეგილთ ვუგალობებ ჩემს საგალობელს და ნყვილად დგომილთ; და რომელს ჰქონდეს ყური გაუგონარისთვის, გულს დაუმძიმებ ჩემის ბედნიერებით.

მივალ ჩემი მიზნისაკენ, მივალ ჩემის გზით; თავს გადაუვლი ფერხ-მხდალთ და ბრჯგუთ. იყოს სვლა ჩემი მათ დასავლად“.

## 10.

ესე გულისთხრობდა ზარატუსტრა და მზე სამხრობისას იყო. მოესმა ზემოდან ფრინველის მახვილი კივილი და გაოცებულმა შეხედა ზეცას. და! არწივი ფართე რკალებით არღვევდა ჰაერს, მას ზედ ეკიდა გველი, მზგავსი არა ნადავლის, არამედ მეგობრისა: იგი არწივს ყელზე შემოხვეოდა.

„ეს ჩემი ცხოველებია!“ სთქვა ზარატუსტრამ და გულით იხარებდა.

„უამაყესი ცხოველი მზის ქვეშ და უგონიერესი ცხოველი მზის ქვეშ დასაზვერად გამოსულან.

ჰსურთ შეიტყონ თუ ზარატუსტრა კვლავ ცოცხალია? მართლაც, თუ კვლავ ცოცხალი ვარ?

ადამიანთა შორის ჩემთვის უფრო სახიფათოა, ვიდრე ცხოველთა შორის, სახიფათო გზით მიდის ზარატუსტრა. დეე ჩემ ცხოველთ მიჩვენონ გზა!“

ოდეს ზარატუსტრა ამას ამბობდა, ტყის წმინდანის სიტყვები მოიგონა, ამოიოხრა და ეტყოდა თავის გულს:

„ნეტავ მეტად მეცნიერი ვიყო! ნეტავ სრულყოფით მეცნიერი ვიყო, ვით ჩემი გველი!

მაგრამ მე შეუძლებელს მოვითხოვ: მაშ ვსთხოვ ჩემს სიამაყეს, რათა ჩემი სიბრძნის თანმდევარი იყოს! და თუ ოდეს ჩემი სიბრძნე მიმატოვებს: — ეხ, მას გაფრენა უყვარს! — ჩემმა სიამაყემ იფრინოს ჩემ შემლილობასთან!“.

— ესე დაიწყო ზარატუსტრას დასავალი.



## ზარატუსტრას სიტყვანი

### სამი ცვლილებისათვის

გეტყვიტ სულის სამს ცვალებას: როგორ იქმნება სული აქლემად, აქლემი ლომად, და ბოლოს ლომი ბავშვად.

მრავალი არიან სიმძიმენი სულისათვის, ძლიერი და ბრგე სულისათვის, რომელს თაყვანისცემა წიაღობს: მძიმესა და უმძიმესს მოითხოვს ძლიერება მისი.

რა არის მძიმე? ამას ჰკითხულობს სული ამტანი, მუხლს იდრეკს, ვით აქლემი, და ჰსურს მძიმედ დატვირთვა.

რა არის უმძიმესი, გმირნო? ამას ჰკითხულობს ამტანი სული, რათა იგი აღვილო და განვიხარო ჩემის ძლიერებითა.

რას მოასწავებს ესე: დამდაბლდე, რათა აწუხებდე ამპატავნობასა შენსა? აბრწყინო შეშლილობა შენი, რათა სცინოდე სიბრძნესა შენსა?

თუ იგი მოასწავებს: მივატოვოთ საქმე ჩვენი, ოდეს იგი ზეიმობს გამარჯვებასა თვისსა? ახვიდე მაღალ მთად, რათა მაცდურს გამოსცდიდე?

თუ იგი მოასწავებს: იკვებებოდე რკოითა და ბალახითა ცნობადისა და ჭეშმარიტების სიყვარულით სულისა სიმშლით იტანჯებოდე?

თუ იგი მოასწავებს: იყო სნეულად და ნუგემისმცემელთ შინ ისტუმრებდე და მოყვრობდე ყრუთ, რომელთ აროდეს ესმით თუ რა გნადიან?

თუ იგი მოასწავებს: შეხვიდე უნმინდურს წყალში, უკეთუ იგი ჭეშმარიტების წყალია, და არ იგერიებდე ცივ ბაყაყთ და ცხელ მყუართ?

თუ იგი მოასწავებს: ვიყვარებდეთ მოძულეთა ჩვენთა და ხელს უწვდიდეთ მოჩვენებას, ოდეს მას ჩვენი შეშინება ჰსურს?

სული ძლიერი იტვირთება ყოვლითა ამით უმძიმესითა: და ვით აქლემი, რომელი დატვირთული, უდაბნოს მიაშურებს, იგიც მიაშურებს უდაბნოსა თვისსა.

ხოლო უმწირესს უდაბნოში იქმნება მეორე ცვალება: აქ სული ლომად იქცევა, თავისუფლება ჰსურს მოიპოვოს და იყოს უფალი თვისი საკუთარი უდაბნოსი.

თვის უკანასკნელს უფალს ეძიებს იგი აქ: მისი მტრობა განუზრახავს და თავისი უკანასკნელი ღმერთის, უნდა გამარჯვებისათვის შეებრძოლოს დიდს ვეშაპსა.

რომელია დიდი ვეშაპი, სულს რომ აღარა სწადიან უნოდოს არც უფალი და არც ღმერთი? „შენი მოვალე ხარ“ — ესე ეწოდება დიდს ვეშაპს. ხოლო ლომის სული იტყვის „მე მსურს“.

„შენი მოვალე ხარ“ გზად ეღობება ოქროდ-ელვარე, ქიცვოსანი მხეცი, და ყოველ ქიცვზე ბრწყინავს „შენი მოვალე ხარ!“

ათასწლოვანი ღირებულებანი ბრწყინვენ ამ ქიცვზე და ესე იტყვის უძლიერესი ყოველ ვეშაპთა შორის: „ჩემზე ბრწყინავს ყოველი ღირებულება“.

„ყველა ღირებულებანი უკვე ქმნილ არიან და ყოველი ქმნილი ღირებულება — ვარ მე. ჭეშმარიტად აღარ უნდა ყოფდეს „მე მსურს“. ესე იტყვის ვეშაპი.

ძმანო, რა საჭიროა ლომი სულში? რად არა კმარა ცხოველი მუშა, მორჩილი და პატივისმცემელი? ახალ ღირებულებათა ქმნა — კვლავ ლომსაც არ ძალ უძს: ხოლო თავისუფლების მოპოვება ახალ ქმნადობისათვის — ჯერ არს ლომის ძლიერებისა.

თავისუფლების მოპოვება და ღვთაებრივი „არა“-ს თქმა თვით მოვალეობისათვის; ამისათვისაა, ძმანო, საჭირო ლომი.

ახალ ღირებულებათა ქმნის უფლების მოპოვება — უფროსად საშინელი მტაცებლობაა მორჩილი და პატივისმცემელი სულისათვის. ჭეშმარიტად ეს მისთვის ავაზაკობაა და ავაზაკი ცხოველის საქმე.

ერთ დროს ვით წმიდა-წმიდათა უყვარდა მას: „შენ მოვალე ხარ“, ან მისთვის ჯერ არს ჰპოვოს თვით წმიდა-წმიდაში შეცდომა და თვითნებობა, რათა თვის სიყვარულს თავისუფლება მოსტაცოს: ამ ავაზაკობისათვის ლომია საჭირო.

ხოლო მითხარით, ძმანო, რასა ჰქმნის ბავშვი, რასაც ვერ იქმნდეს ლომი? რადაა საჭირო მტაცებელი ლომისათვის ბავშვად ყოფა?

ბავშვი უმანკოებაა და დავინწყება, ახალი დასაბამი, თამაში, თვით-ძრული ბორბალი, პირველი ძვრა, თქმა ღვთაებრივი დასტურისა.

ღიახ, შემომქმედ თამაშისათვის, ძმანო, ჯერ არს წმიდა დასტურის თქმა: ან სულს თვისი ნება ჰსურს, თვის ქვეყნიერებას შეიძენს ქვეყნის დამკარგავი.

გიაბზეთ სულის სამი ცვლილება: როგორ იქმნა სული აქლემად და აქლემი ლომად და ბოლოს ლომი ბავშვად.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა. და ამ დროს იგი იმყოფებოდა ქალაქს სახელად: ჭრელი ძროხა.

## სიქველეთა კათედრათათვის

ზარატუსტრას უქებდნენ ერთს ბრძენს, ძილისა და სათნოებისათვის კარგს მოლაპარაკეს: ამად ძლიერ პატივსა სცემდნენ და ასაჩუქრებდნენ, და ყველა ჭაბუკნი მიდიოდნენ და გარს ეხვეოდნენ მის კათედრას. მასთან წავიდა ზარატუსტრა და ჭაბუკებთან ერთად დაჯდა მისი კათედრის წინაშე. და ამას იტყოდა ბრძენი:

„პატივი და მოკრძალება ძილის წინაშე! ეს პირველია! და ერიდნეთ ყველას, რომელთ ცუდად სძინავთ და ღამით ფხიზლობენ!

თვით ქურდიც მორცხვია ძილის წინაშე: მარად ჩუმად მიიპარება იგი ღამით. ხოლო ურცხვია ღამის გუშაგი, ურცხვად ატარებს იგი თავის საყვირს.

მცირე საქმე არ არის ძილი: ამად ჯერ არს მთელი დღით ფხიზლობა.

ათჯერ დღეში გმართებს თავის მოკვდინება: იგი ჰქმნის კარგს დაღლილობას და ყაყაჩოა სულისა.

ათჯერ დღეში კვლავ ჯერ არს შენს თავს შენდობა უთხრა: თავის მოკვდინება სიმწარეა, და ცუდად სძინავს შეუნდობელსა.

ათს ჭემმარიტებას ჰპოვებდე დღეში: თუ არ შენ ღამითაც ეძიებ ჭემმარიტებას და შენი სული დაიმშვეა.

ათჯერ დღეში ჯერ არს გაიცინო და იხარებდე. თუ არ ღამით შეგანუხებს კუჭი, მამა მონყენისა.

მცირენი უწყიან ამას: ხოლო ჯერ არს ყოველი სათნოება გქონდეს, რათა კარგად გეძინოს. სიცრუეს ვმონმობდე? ვმრუშობდე?

გული მითქმოდეს მხევალისთვის მოყვასისა? ყოველი ესე ცუდად ეგუება კარგს ძილს.

და თვით ყოვლად-ქველთ ჯერ არს უწყიდნენ კვლავ ერთი რამ: თვით სიქველეთა თავის დროზე დასაძინებლად გასტუმრება.

რათა ერთმანეთს არ წაეჩხუბნონ ტურფა ქალები! და შენი გულისათვის, უბედურო!

ზავი ღმერთთან და მეზობელთან; ამას მოითხოვს კარგი ძილი. ზავი მეზობლის ეშმაკთანაც! თუ არ — ღამით არ მოგისვენებს.

პატივი ხელისუფლებას და მორჩილება, და თვით კოჭლს ხელისუფლებას! ამას მოითხოვს კარგი ძილი. ჩემი დანაშაულია, რომ ხელმწიფება სიამოვნებით მრუდე ფეხებით დაეხეტება?

ჯერ არს ჩემად უკეთესი მწყემსი ენოდებოდეს, რომელი თვის ცხვარს უმწვანეს ველზე აძოვებს: ესე შვენის კარგს ძილსა.

არა მსურს არცა მრავალი პატივი, არცა მდიდარი საუნჯე: ეს ტყირპის ანთებას იწვევს. გარნა ცუდია ძილი, უკეთუ კარგი სახელი არ მოგეპოვება და მცირე საუნჯე.

პატარა საზოგადოება ჩემთვის უფრო სასიამოვნოა, ვიდრე ბოროტი: ხოლო ჯერ არს რათა თავს იყრიდეს და დაიშლებოდეს დროზე. ესე შვენის კარგს ძილსა.

მომწონან ღატაკნი სულით: იგინი მოგგვრიან ძილს. ნეტარ არიან იგინი, უფროსად ოდეს მარად დაუდასტურებ, რომ მართალნი არიან.

ესე მირბის დღე სიქველისა. მოვალს ღამე, ვერიდები ძილის მოწოდებას! არა ჰსურს პატიჟი მას, რომელი სიქველეთა უფალია!

არამედ ვბჭობ თუ რაი ექმენ და რაისა ვბჭობდი დღისით. ცოხნით ვეკითხები თავს, მომთმენით ძროხა: რომელი იყვნენ ათნი თავისძლევეანი შენნი?

და რომელი იყვნენ ათნი შენდობანი და ათნი ჭეშმარიტებანი, და ათნი მცინარებანი, რომელთ სათნო ჰყვეს გული ჩემი?

ვბჭობ რა ამას, ორმოც აზრთა მიერ რწეულს, თავს მატყდება ძილი, დაუპატიჟებელი, უფალი სათნოებათა!

ძილი მიდრეკს თვალთ: იგინი მძიმდებიან. ძილი შეეხება ჩემს ბაგეთ: იგინი ხსნილ იქმნებიან.

ჭეშმარიტად, რბილი ფეხისგულებით მეპარება იგი, უსაყვარლესი ქურდთა შორის და მპარვს აზრებს: მე კი ვსდგევარ იქ რეგვენი, ვით ეს კათედრა.

ხოლო დიდს ხანს აღარ ვრჩები მდგომარე: უკვე ძირს ვეცემი“.

ოდეს ზარატუსტრა ისმენდა ბრძენის ლაპარაკს, გულში იცინოდა: ნათელი აღმოხდა მის შორის. და ესე გულისთხრობდა:

„რეგვენია ჩემად ეს ბრძენი თვისი ორმოცი აზრითა: ხოლო მწამს იგი ძილის კარგი მცოდნეა.

ნეტარია, რომელი ამ ბრძენის მეზობლად სცხოვრობს! ესეთი ძილი გადამდებია, თვით სქელი კედლის იქითაც გადამდებია.

ჯადოქარს თვით დაუბუნდია მის კათედრაში და ამოდ არ ისხდნენ ჭაბუკნი სიქველის მქადაგებლის წინაშე.

მისი სიბრძნეა: იფხიზლე, რათა კარგად დაიძინო. და მართლაც, უკეთუ ცხოვრებას აზრი არ აქვნდეს და ვალად მქონდეს უაზრობის არჩევა, ავირჩევდი ამ უაზრობას ვით უღირსესსა.

ან ვუწყი ნათლად, პირველად ყოვლისა მას ჟამს რას ეძიებდნენ, ოდეს სიქველის მოძღვარს ეძიებდნენ. კარგს ძილს ეძიებდნენ და მასთან ყაყაჩობით კაზმულს სიქველესა.

ყოველ ქებულ მოძღვართათვის სიბრძნე უსიზმრო ძილი იყო: არ უწყიდნენ ცხოვრების უკეთეს აზრსა.

ხოლო კვლავაც ჰგებენ მზგავსნი ამ სიქველის მოძღვარისა და არც ისე პატიოსანნი: გარნა მათმა დრომ განვლო. დიდს ხანს აღარ იდგებიან: უკვე დაეცნენ.

ნეტარ არიან მძინარენი: მალე დაიძინებენ."

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## საიქაოს მოტრფიალეთათვის

ერთხელ ზარატუსტრამ, მზგავსად საიქიოს ყველა მოტრფიალეთა, თავის ოცნება ადამიანთა გაღმით ისროლა. ტანჯული და ურვილი ღმერთის ქმნილად მომეჩვენა მაშინ ქვეყანა.

სიზმრად მომეჩვენა მაშინ ქვეყანა და ღვთის პოემად; ფერად კვამლად ღვთაებრივად უმადურ ღმერთის თვალთა წინაშე.

სიკეთე და ბოროტება, სიხარული და ჭირვება, მე და შენ — ფერად კვამლად მომეჩვენა შემომქმედ თვალთა წინაშე. ისურვა ღმერთმა — თავის თავს თვალი აარიდა, — და ესე შექმნა ქვეყანა.

სიხარულით თრობაა ტანჯულისათვის თვის ჭირვებათა თვალის არიდება და თავის დავიწყება. სიხარულით თრობად და თავის დავიწყებად მომეჩვენა ერთხელ მე ქვეყანა.

ეს ქვეყანა, მარად უსრული, მარადი წინააღმდეგობის ანახატი და უსრული ანახატი — თვისი უსრული შემომქმედის სიხარულით თრობა: ესე მომეჩვენა ერთხელ მე ქვეყანა.

ესე ვისროლე მეც ერთხელ ჩემი ოცნება ადამიანთა გაღმით, მზგავსად საიქიოს ყველა მოტრფიალეთა. გაღმით ადამიანთა, მართლად?

ჰე, ძმანო, იგი ღმერთი, რომელ მე ვქმენ, ადამიანის ქმნილი იყო და ადამიანის შეშლილობა, ვით ყველა ღმერთები!

იგი კაცი იყო და უბადრუკი წილი კაცისა და „მე“-ის: ჩემი საკუთარი ნაცრისა და მხურვალე-საგან მენვია იგი, ეს მოჩვენება, მართლად! არა საიქაოთი მოვიდა იგი.

რა იქმნა, ძმანო? მე ვძლიე თავს, ტანჯულს, ვზიდე საკუთარი ნაცარი მთად, და ჩემთვის უნათლესი შუქი აღმოვაჩინე. და იხილე! მოჩვენება უკუ იქცა!

ან მზგავს მოჩვენებათა რწმენა ჩემთვის განკურნებულისათვის ტანჯვა და წამება იქმნებოდა: ტანჯვა და დამცირება. ამას ვეტყვი მე საიქაოს მოტრფიალეთ.

ტანჯვამ და უძლურებამ შეჰქმნა ყოველი საიქაონი; და ნეტარების ხანმოკლე შეშლილობამ, რომელს მხოლოდ უფროსად ტანჯული განიცდის.

დაღლილობამ, რომელს ერთი ნახტომით, სასიკვდილო ნახტომით, უკანასკნელი ზღვარი სწაღია, უბადრუკმა უვიცმა დაღლილობამ, რომელს თვით სურვილიც აღარა ჰსურს: მან შეჰქმნა ყოველი ღმერთი და საიქაონი.

დამიჯერეთ, ძმანო! სხეული სასონარკვეთილი სხეულით, — აფათურებდა გაბრუებული სულის თითებით უკანასკნელ კედლებთან.

დამიჯერეთ, ძმანო! იგი სხეული იყო სასონარკვეთილი მიწით, — მას ესმა ყოფნის წიაღთა მეტყველება.

და მოისურვა უკანასკნელს კედლებში თავის გაყოფა და არა მხოლოდ თავის, — გაღმით „საიქაოს“ ყოფნა.

ხოლო „საიქაო“ სრულიად ფარულია ადამიანი-საგან, იგი უკაცო, უადამიანო ქვეყანაა, რომელი



ზეციერი არარაობაა; და წიაღი ყოფნისა ადამიანთა არ ესიტყვება თუ არ ადამიანი.

ჭეშმარიტად, ძნელია მტკიცება ყოველი ყოფნისა და ძნელია მისი ამეტყველება. მითხარით, ძმანო, განა უფროსად უცნაური ყოველთა კვლავ უკეთ არ არის ცხადყოფილი?

დიახ, ეს მე და „მე“-ს წინააღმდეგობა და აღრევა მეტყველებს სიმართლით მის ყოფნას, ეს მქმედი, ნე-ბითი, ფასმდეები „მე“-ა ზომა და საფასი ყოველთა.

და იგი უფროსად მართალი ყოფნა — „მე“ მეტყველებს სხეულიდან და კვლავ სხეული ჰსურს თვით ოდეს ოცნებობს და აღტაცობს და ბორგავს მსხვრეული ფრთებითა.

მარად მართალი მე მასწავლის მეტყველებას: და რაც მეტს მასწავლის, მეტს სიტყვას ჰპოვებს იგი და პატივისცემას სხეულისა და მიწისათვის.

ახალი ყიფობა მასწავლა მე ჩემმა „მე“-მ, მას ვასწავლი ადამიანთ: აღარ მარხვიდენ თავს ციურის სილაში, არამედ ამაყად დაჰქონდეთ იგი, მიწიერი — თავი, რომელი ჰქმნის მიწის აზრსა.

ახალს ნებას ვასწავლი მე კაცთ: იგი გზა ისურვონ, რომელს ადამიანი ბრმად მისდევდა, კეთილად მოიხსენიონ იგი და არ გადაუხვიონ მას, ვით ჰშევენის ავადმყოფთ და უშენთ.

ავადმყოფნი და უშენნი იყვნენ მოძულენ სხეულისა და მიწისა და ჰპოვებდნენ ზეციურს და განტევების სისხლის წვეთთა: ხოლო თვით ამ ტკბილსანამლავს იგინი სხეულს ესესხნენ და მიწასა.

ჰსურდათ თავის სილატაკეს გაჰქცეოდნენ, და ვარსკვლავნი მათთვის მიუწვდომელნი იყვნენ. და ოხრავდნენ იგინი: „ჰე ნეტავ ციური გზა ჰგიებდეს, რათა მივალნიოთ სხვა ყოფასა და ნეტარებას!“ — მაშინ ჰპოვეს თვისი ხვრელი და სისხლიანი სასმელი.

თვის სხეულისა და ამ მიწისაგან განკვეთილად მოჰქონდათ თავი ამ უმადურთა! ხოლო ვის უმადლიან იგინი თვისი განკვეთის კრუნჩხვას და ნეტარებას? თვის სხეულს და ამ მიწას.

ლმობიერია ზარატუსტრა სნეულთათვის. ჭეშმარიტად, არა რისხავს მათ ნუგეშისცემის გზათ და უმადურებას. ჰე, ნეტავ განიკურნებოდნენ, თავსა სძლევდნენ და ჰქმნიდნენ თვისთვის უფრო მაღალს სხეულსა!

არა რისხავს ზარატუსტრა განკურნებულს, ოდეს იგი სასოებით უმზერს თვის ოცნებას და შუალამისას თვისი ღმერთის საფლავის გარ-დაეხეტება: ხოლო მისი ცრემლები ჩემთვის კვლავ სნეულებაა და სნეული სხეული.

მრავალი სნეული ხალხი იყო მარად მათ შორის, რომელნი ოცნებობენ და ღმერთს ეძიებენ: საშინლად სძულდათ მმეცნენი და იგი ახალგაზრდა ქველობა, რომლის სახელია სიმართლე.

მარად უკუ იხედებიან დროებათაკენ: და მართლაც მაშინ ოცნება და რწმენა სხვა იყო: გონების შეშლილობა ღვთისდარი იყო და იჭვი ცოდვა!

კარგად ვუნცი ღვთისდართ: მათ ჰსურთ, რათა რწმედნენ მათ და იჭვი ცოდვა იყოს. კვლავ კარგად ვუნცი მე, რა ჰწამთ მათ უფროსად.

ჭეშმარიტად არა საიქაონი და განტევის სისხლის ნვეთები სწამთ მათ: მათთაც უფროსად სხეული სწამთ, სხეულია მათთვის საგანი თავად.

ხოლო იგი სხეული სნეული ნივთია მათთვის: და სიხარულით გაიძრობდნენ კანს. ამად უსმენენ მქადაგებელთ სიკვდილისა და ჰქადაგებენ საიქაოთა.

უკეთესია, ძმანო, ყური დაუგდოთ საღი სხეულის ხმას: იგი უფრო მართალი და უმანკო ხმაა.

უფრო მართლად და უფრო უმანკოდ მეტყველებს სალი სხეული, სრულქმნილი და სწორნახნაგი: და მეტყველება მისი მინის აზრია.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## სხეულის მეძულეთათვის

სხეულის მეძულეთ მსურს მივმართო ჩემის სიტყვით. ჯერ არს მათთვის არა გადაეჩვიონ ან გადააჩვიონ, არამედ გამოეთხოვონ თვის სხეულს და ამით დადუმდნენ.

„მე სხეული ვარ და სული“ — ამას იტყვის ბავშვი. და რად ჯერ არა არს ბავშვივით მეტყველება?

სხეული დიდი გონებაა, იგი მრავლობაა ხოლოდის გრძნობით, ომი და ზავი, ჯოგი და მწყემსი.

შენი სხეულის იარაღი თვით შენი მცირე გონებაა, ძმაო, რომელს შენ „სულს“ უწოდებ, შენი დიდი გონების მცირე იარაღი და ტიკინი.

„მე“ იტყვი შენ და ამაყოფ ამ სიტყვით, ხოლო უდიდესია — ამას არ გსურს დაუჯერო — შენი სხეული და შენი დიდი გონება: იგი არ იტყვის მე, არამედ ჰქმნის „მე“-ს.

რასაც შენი გრძნობა განიცდის და სული იცნებს, აროდეს აქვს მიზანი თვით შორის. ხოლო გრძნობას და სულს ჰსურთ დაგაჯერონ, რომ იგინია ყოვლის მიზანი: ესეთია მათი ამაოება.

იარაღი და ტიკინია გრძნობა და სული: და მათ უკან ჰსუფევს კვლავ თვით. თვით კვლავ გრძნობის თვალთ ეძიებს და სულის ყურით უსმენს.

მარად უსმენს თვით და ეძიებს: იგი შეადარებს, აიძულებს, იმორჩილებს, ანგრევს. იგი მფლობელობს და თვით „მე“-ს მბრძანებელია.

შენ აზრთა და გრძნობათა უკანა, ძმაო, სდგას ძლიერი მბრძანებელი, უცნობი ბრძენი — მისი სახელია თვით. იგი შენ სხეულში სცხოვრობს, იგი შენი სხეულია.

შენს სხეულში მეტი გონიერებაა, ვიდრე შენს უკეთეს სიბრძნეში. და ვინ უწყის რად საჭიროებს შენი სხეული უთუოდ შენს უკეთეს სიბრძნეს?

შენი თვით დასცინის შენს „მე“-ს და მის ამაყ ნახტომთ. „რად ღირს ჩემთვის აზრის ეს ნახტომნი და ფრთანი? იტყვის იგი. გზის აქცევაა ჩემი მიზნისათვის. მე ვარ მწე „მე“-სი და მის აზრთა გამღვიძებელი“.

თვით ეტყვის „მე“-ს: „აქ იგრძენი ტკივილი!“ იგიც სწუხს და ჰფიქრობს რათა აღარ შენუხდეს — და სწორედ ამად ჯერ არს ფიქრი.

თვით ეტყვის „მე“-ს: „აქ იგრძენი სიხარული!“ იგიც იხარებს და ჰფიქრობს რათა მრავლად იხარებდეს — და სწორედ ამად ჯერ არს ფიქრი.

სხეულის მეძულეთ მსურს მივმართო ჩემის სიტყვით: რაიცა მათ სძულთ, მას პატივისა სცემენ, რამ ჰქმნა პატივისცემა და მძულვარება, საფასი და ნება?

მქმედმა თვით ჰყო თავისთავის პატივისცემა და მძულვარება, მან ჰყო თავისთავის სიხარული და ურვა. მქმედმა სხეულმა ჰყო თავისთავის სული, ვით ხელი თვისი ნებისა.

უგუნურობით და მძულვარებით კვლავ თქვენ თვითს ემსახურებით, თქვენ, მეძულენო სხეულისა. გეტყვით თქვენ: თქვენს თვითს ჰსურს სიკვდილი და პირს უბრუნებს სიცოცხლეს.

აღარ ძალ უძს ქმნა რაც ესია მოვნება: — თვისზე უშორესი ქმედობა. იგი სწყურია მას, იგია მისი სწრაფვა.

ხოლო ან გვიანია: ამად წარხდება თქვენი თვით, თქვენ მეძულენო სხეულისა.

წარხდომად ისწრაფის თქვენი თვით და ამაღ  
იქმენით მეძულენი სხეულისა. აღარ ძალგიძთ ქმნა  
თქვენზე უშორესისა.

და ამაღ რისხავთ სიცოცხლეს და მიწას. უგნე-  
ბელი შურიანობაა თქვენი მძულვარების უფშური  
გამოხედვისა.

თქვენის გზით არ მოვდივარ, თქვენ მეძულენო  
სხეულისა! არა ხართ ჩემთვის ხიდი ზეკაცისაკენ! —  
ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## სიხარულთა და ვნებათათვის

ძმაო, უკეთუ სიქველე გაქვს და იგი შენი სიქვე-  
ლეა, არაძ გაქვს სხვებთან საზიარო.

მართლად, გსურს მას სახელით უხმობდე და უაღე-  
რსებდე; გსურს ყურს მოსწევდე და ეხუმრებოდე.

და უყურე! ან შენი სახელი ხალხთან საზიაროა  
და შენ სიქველესთან ერთად თვით ხალხი და ნახი-  
რი ხარ!

უკეთესს იქმდი და იტყოდი: „უთქმი და უსახე-  
ლოა, რომელი სტანჯავს და ასიტკბოებს ჩემს  
სულს და ჩემი წიაღის სიმშლია“.

იქმნეს სიქველე შენი უმაღლეს სახელრქვისა;  
და უკეთუ იძულებული ხარ შენი სიქველე ახსენო,  
ნუ გრცხვენის იგი ბრგუდ მოიხსენიო.

ახსენე და ბრგუობდე: „ესეა ჩემი სიკეთე, მიყ-  
ვარს, ამას მომწონს და მხოლოდ ესე მსურს სიკეთე.

არა მსურს იგი ვით სჯული ღვთისა. არა მსურს  
იგი ვით დადგინება კაცთა და უცილობა: არა წი-  
ნამძღვრობდეს იგი საიქაოთა და სამოთხეთაკენ.

მიწიერი სიქველეა, რომელი მე მიყვარს: მცი-  
რეა მის შორის გონიერება და უფროსად მცირე —  
საზიარო გონება.

ხოლო ამ ფრინველმა ბუდე ჩემთან გაიკეთა: ამად მიყვარს იგი და უაღერსებ — ან იგი ჩემთანა ზის ოქროს კვერცხებზე“.

ასე უნდა ბრგუობდე და აქებდე შენს სიქველეს.

ოდესღაც გულისთქმობდი და ამას ბოროტებას უწოდებდი. ან მარტოდ სიქველენი დაგრჩენია: იგინი შენი გულისთქმობით აღმოცენდნენ.

ამ გულისთქმათა შორის დამარხე შენი უზენაესი მიზანი: და იგინი იქმნენ შენ სიქველედ და სიხარულად.

ერთია იგი მოდგმისაგან მწყრალთა, ვნებიანთა თუ მწვალებელთა და შურისმაძიებელთა:

ბოლოს ყველა ვნებანი შენნი სიქველედ იქმნება და ყველა შენი ავსულნი ანგელოსებად.

ოდესღაც შენს ჯურღმულში გარეული ძაღლები გამოამწყვდიე, ბოლოს იგინი ფრინველებად იქმნენ და მომღერლებადა.

შენი სანამლავისგან იმზადებ სალბუნს; შენს ძროხას — სევდას — სწველი, — და სვამ მისი ჯიქნის ტკბილ რძესა.

და არა ბოროტი იშვას შენს შორის, თვინიერ ბოროტებისა, რომელი შენ სიქველეთა ბრძოლით აღმოცენდეს.

ძმაო, უკეთუ ბედნიერი ხარ, მხოლოდ ერთი სიქველე გაქვდეს და არ უმეტეს: და ესე მჩატედ გახვალ ხიდსა.

საპატიოა, ფლობდე მრავალ სიქველეს, გარნა იგი მძიმე ბედია: მრავალი წავიდა უდაბნოს თავის მოსაკლავად. მოიქანცა სიქველეთა ბრძოლისა და ბრძოლის ველად ყოფითა.

ძმაო, ომი და ბრძოლა ბოროტებაა? გარნა შენ სიქველეთა შორის უცილებაა ბოროტება, უცილებაა შური და უნდობლობა და ცილწამება.

შეხე, როგორ სწყურია შენს სიქველეს უზენაესი: ჰსურს შენი მთელი სული, რათა ესე იყოს მისი მახარობელი, ჰსურს მთელი შენი ძალა რისხვით, ძულვირებით და სიყვარულით.

იჭვიანობენ ურთიერთ შორის სიქველენი და იჭვიანობა საშინელებაა. საქველენიც იჭვიანობით დაილუპებიან.

ვისაც იჭვის ალი გარსერტყმის, იგი ბოლოს შხამიანს ნესტარს თვისკენ იბრუნებს, ვით მორიელი.

ჰე, ძმაო, ჯერ არ გინახავს სათნოება თავს ცილსნამებდეს და დაჰკებდეს?

ადამიანი რამეა, რომელი ჯერ არს ძლეულ იქმნეს: ამაღ უნდა გიყვარდეს სიქველენი შენნი: — რამეთუ მათით წარხდები. —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ფერწასულ ბოროტმქმედისათვის

არა გსურთ ჰკლავდეთ, თქვენ მსაჯულნო და შემწირველნო, ვიდრე ცხოველი არ წაიჩოქებს? შეხედეთ ფერწასულმა ბოროტმქმედმა წაიჩოქა: მისი თვალებით დიდი მძულვარება გამოკრთის.

„ჩემი მე რალაცაა, რომელი ჯერ არს ძლეულ იქმნეს: ჩემი მე ადამიანის დიდი მძულვარებაა“: ეს გამოკრთის ბოროტმქმედის თვალიდანა.

მან ჰსაჯა თავი თვისი, ესე ჟამია მისი ამაღლებისა: ნულარ განხდით ამაღლებულს კვლავ დამცირებასა!

არ არის ხსნა იმისა, რომელი თავის თავით ესე იტანჯვის, გარდა სწრაფი სიკვდილისა.

იყოს მკვლელობა თქვენი, მსაჯულნო, თანაგრძნობად, არა შურისძიებად და ოდეს ჰკლავდეთ,

ზრუნვიდეთ, რათა თვით თქვენ გამართლებდეთ ცხოვრება!

არა კმარს შერიგება თქვენ მიერ სასიკვდილოდ განწირულთან. იყოს მწუხარება თქვენი სიყვარულად ზეკაცისადმი: და ამით ამართლებდეთ თქვენ კვალად ცხოვრებასა.

„მტერი“ იტყოდეთ თქვენ, არა „ბოროტმქმედი“; „ავადმყოფი“ იტყოდეთ თქვენ, არა „გაიძვერა“; „რეგვენი“ იტყოდეთ თქვენ, არა „ცოდვილი“.

და შენ, ნითელო მსაჯულო, უკუთუ ლაღად ჰყოფდე შენ მიერ აზრით ქმნილს; ყოველი კაცი ჰყვიროდეს: „შორს ამ უნმინდურებისა და შხამიანი მატლისაგან!“.

ხოლო აზრი სხვაა, საქმე სხვაა, საქმის სანახაობა სხვაა. მათ შორის მიზეზობრიობის ბორბალი არა ბრუნავს.

სანახაობამ აცვლევინა ფერი არ ფერწასულს ადამიანს. თანაღირსი იყო იგი თვისი საქმისა, ოდეს მას იქმოდა: ხოლო ოდეს ქმნა, ვერ აიტანა მისი სანახაობა.

მარად ხედვიდა თვის შორის ერთის საქმის მქმედს. შეშლილობას უწოდებ ამას: გამონაკლისი იქმნა მის არსებად.

ხაზი ხიბლავს ქათამს; მის მიერ გასმულმა ხაზმა მოხიბლა მისი საცოდავი გონება — საქმის შემდეგ შეშლილობას უწოდებ ამას.

მისმინეთ, მსაჯულნო! კვლავ სხვა შეშლილობა ჰგვიბს: იგი საქმის უწინარესია. ჰე, საკმაოდ ღრმად ვერ შთასულხართ ამ სულში!

და იტყვის მსაჯული ნითელი: „რად ჰკლავდა ეს ბოროტმქმედი? ძარცვისათვის“. ხოლო გეტყვით თქვენ: მის სულს სისხლი სწყუროდა, არა ძარცვა: მას სწყუროდა მახვილის ბედნიერება!



ხოლო მისმა საცოდავმა გონებამ ვერ დაიტია ესე და დააჯერა. „რა ფასი აქვს სისხლს, იტყოდა იგი; არა გსურს გაძარცვო კიდევ? შური იძიო?“

და მან დაუჯერა თავის საცოდავს გონებას: ვით ტყვია დაანვა მას მისი სიტყვა, — და მაშინ, ჰკლავდა რა, ძარცვიდა. არა მოისურვა რცხვენა თვისი შეშლილობით.

და ან კვლავ აწევს ტყვია დანაშაულისა და კვლავ მისი გონება ესე უდრეკია, ესე დამბლიანი, ესე მძიმე.

ნეტავ შესძლებდეს თავის გაქნევას, მისი ტვირთი გადმოსკდება: ხოლო ვინ გაანძრევს ამ თავს?

რა არის კაცი ესე? ზვინი სნეულებათა, რომელნი სულით ცხოვრებაში შეიჭრებიან: და აქ ეძიებენ სადავლსა.

რა არის კაცი ესე? ველურ გველთა ნასკვი, რომელნი იშვიათად ჰქმნიან ერთმანეთთან ზავს, — აქეთ-იქით მიხობავენ და ეძიებენ ქვეყანაზე სადავლსა.

შეხედეთ ამ საცოდავ სხეულს! როგორ ენამა, რისთვის ისწრაფა, ეს ჰსურდა გაეგო მის სულს, — მან გაიგო იგი ვით მკვლელობის სიხარული და ჟინი მახვილის ტარებისა.

ან ავადმყოფის თავს ატყდება ბოროტება, რომელი სადღეისო ბოროტებაა: და მას ჰსურს სხვა ანამოს თავისი წამებით. ხოლო სხვა დრონი სუფევდნენ და სხვა ბოროტება და სიქველე.

ოდესლაც ბოროტება ეჭვი იყო და ნება თვისობისათვის. მაშინ ავადმყოფი მწვალებლად ჰყოფდა და კუდიანად: ვით მწვალებელი და კუდიანი იტანჯებოდა იგი და ჰსურდა სხვა დაეტანჯა.

ხოლო ესე არ შედის თქვენს ყურში: თქვენ კეთილთ ავნებთ, მეტყვით თქვენ. გარნა რად მიღირან მე კეთილნი თქვენნი!

ბევრეული მეზიზღება თქვენ კეთილთა შორის, და მართლად არა მათი ბოროტება. ვისურვებდი, რათა შეიშალნენ და ამით წარხდნენ, ვით ეს ფერწასული ბოროტმკმედი!

მართლად, ვისურვებდი, რათა მათს შეშლილობას ჭეშმარიტება ენოდებოდეს, ან ერთგულება, ან მართლმსაჯულება: ხოლო მათ თვისი სიქველე აქვთ, რათა ხანგრძლივად იცოცხლონ და უბადრუკი კმაყოფითა.

ვარ მოაჯირი ხევსა ზედა: მომეჭიდენით, ვისაც მოჭიდება ძალუძს! ხოლო არა ვარ ყავარჯენი თქვენი. — ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## კითხვისა და წერისათვის

ყოველ დაწერილთა შორის მიყვარს იგი, რაც ადამიანს თვისი სისხლით დაუწერნია. სისხლითა სწერდე და შეიტყობდე, რომ სისხლი სულია.

ადვილი არ არის სხვისი სისხლის შეცნობა: მძულს უსაქმურნი მკითხველნი.

რომელი სცნობდეს მკითხველს, არაფერსა ჰქმნიდეს მკითხველისათვის. კვლავ ერთი საუკუნე მკითხველთა — და თვით სული აშმორდება.

რომ ყოველისათვის წერის სწავლა ხსნილია, ეს დაღუპავს არა მხოლოდ წერას, არამედ აზროვნებასაც.

ოდესღაც სული ღმერთი იყო, შემდეგ კაცად იქმნა, ან იგი ბრბოდ იქმნება.

რომელი სისხლითა დ იგავებითა სწერდეს, არა ისურვოს, რათა მას კითხულობდნენ, არამედ იზეპირებდნენ.

მთაში მწვერვალიდან მწვერვალამდე უმოკლესი გზაა: ხოლო ამად ჯერ არს გძელი ფეხები გქონ-

დეს. იგავნი უნდა მწვერვალთ მზგავსნი იყვნენ: და რომელთ იგავებით ელაპარაკებიან — ტანადნი და მალლად ზრდილნი.

თხელი ჰაერი და წმინდა, განსაცდელის ახლოობა და სული, სავსე მხიარულის ბოროტებითა: ამათ შორის კეთილი თანხმობაა.

მსურს გარს მთის სულები მეხვეოდნენ, რადგან მამაცი ვარ. მამაცობა, რომელი განფანტავს მოჩვენებით, თვით ჰქმნის თავის მთის სულთ, — მამაცობას სიცილი სწადია.

ალარა ვგრძნობ თავს თქვენს შორის: ეს ღრუბელი, ჩემს ქვეით რომ ვხედავ, ეს შავბნელობა და სიმძიმე, რომელთ მე დავცინი, — იგია თქვენი ავდრის ღრუბელი.

თქვენ მალლით იმზირებით, ოდეს ამალლებას ეძიებთ, მე ძირს ვიხედები, რადგან ამალლებული ვარ.

ვის ძალ უძს თქვენს შორის ერთსა და იმავე დროს იცინოდეს და ამალლდეს?

რომელი უმალლეს მთებს ავლის, იგი დასცინის ყოველ ტრაგედიას და ყოველ სევდას.

უდარდელნი, მკილავნი, ძალმომრენი — სწადია ჩვენი თავი სიბრძნეს: იგი დედაკაცია და მარად მხედარი უყვარს.

მეუბნებით, „ძნელია ცხოვრების ატანა“. ხოლო რად გეჭირვებოდათ დილაობით სიამაყე თქვენი და სალამოთი მდაბლობა?

ცხოვრება ძნელი ასატანია, ხოლო ნუ მოგაქვთ თავი ეგ ზომ ფაქიზად! ყველა კარგი ვირები ვართ ტვირთისა და ხრდალები.

რაი გაქვთ საზიარო კოკორთან ვარდისა, რომელი თრთის ოდეს ნამის ცვარი დაედინება მის სხეულსა?

მართლად: გვიყვარს ცხოვრება არა ცხოვრების, არამედ სიყვარულისადმი შეთვისებისათვის.

არის მცირე შეშლილობა სიყვარულში. ხოლო შეშლილობაშიც მარად მცირე გონიერებაა.

და თვით მე, ცხოვრებად კეთილგანწყობილს, მეჩვენება პეპლებმა და საპნის ბუშტებმა და მზგავსთა მათთა ადამიანთა შორის უაღრესი უწყიან ბედნიერებისა.

ამ მსუბუქ სულელ კეკლუც მოძრავ პატარა სულთა ცქრიალის მზერა — ეს აატირებს და აამღერებს ზარატუსტრასა.

ვინამებდე ღმერთს, რომელმან როკვა უწყიდეს.

და ოდეს ჩემი ეშმაკი ვიხილე, ვპოვე იგი დარბაისელ, ძირმაგარ, ღრმა, მხიარულ: იგი იყო სული სიმძიმისა, — მისით დაეცემის ყოველი.

არა რისხვითა, არამედ სიცილითა ჰკვლენ. აღიმართენით კვლად სულის სიმძიმისა!

ვისწავლე სიარული: იმიერიდან ვრბივარ. ვისწავლე ფრენა: იმიერიდან აღარა მსურს ხელსა მკრავდნენ, რათა ვიცვლიდე ადგილსა.

ან მჩატე ვარ, ან ვფრინავ, ან ვხედავ თავს ჩემს ქვეით, ან ჩემით ღვთაება როკავს.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მთის ხისათვის

შეამჩნია ზარატუსტრამ, რომ ერთი ჭაბუკი გაურბოდა მას. და ერთს საღამოს, ოდეს იგი მწირად ვლიდა მთებში რომელი გარერტყა ქალაქსა, წოდებულს „ჭრელი ძროხა“, თვალი მოჰკრა ამ ჭაბუკს, რომელი ერთს ხეს მიყრდნობოდა და მოქანცული თვალებით უმზერდა ხეობას. ზარატუსტრამ ხელი მოხვია ხეს, ჭაბუკი რომ მიჰყრდნობოდა, და ესე იტყოდა:

„ვისურვებდე და ძალ არ მიძდეს ხელითა ჩემითა ამა ხის შერხევა.

ხოლო ქარი, რომელს ვერ ვხედავთ, აფორიაქებს მას და ჰლუნავს, საითაც მოისურვებს. უფრო საშინლად გვლუნავს და გვაფორიაქებს ჩვენ უხილავი ხელი“.

მაშინ წარმოსდგა ჭაბუკი გაოცებული და იტყოდა: „მესმინა ზარატუსტრა, ან მისთვის ვფიქრობდი“. ზარატუსტრამ მიუგო:

„რის გეშინის? — ხოლო იგივეა კაცთათვის, ვით ხეთათვის.

რაოდენ იგი მალლისა და ნათელისკენ აიზიდება, იმოდენ ფესვნი მისნი მიწისა, ბნელისა, სიღრმისა, — ბოროტისაკენ ისწრაფიან“.

„დიახ, ბოროტისაკენ! შეჰყვირა ჭაბუკმა. ვით ჰპოვე სული ჩემი?“

ზარატუსტრა ღიმილით ეტყოდა: „ზოგიერთ სულს ვერ ჰპოვებ. უკეთუ ჯერ არ აღმოაჩინ“.

„დიახ, ბოროტისაკენ! შეჰყვირა კვლავ ჭაბუკმა.

მართალს იტყვი, ზარატუსტრა: ჩემს თავს აღარ ვენდობი მას აქეთ, რაც მალლისკენ ვისწრაფი და აღარავინ მენდობა, — ნეტავ რატომ?

სწრაფია ჩემი ცვალება: ჩემი სადღეისო ჩემს გუშინდელს უარყოფს. ოდეს ავდივარ, ხშირად საფეხურებს გადავახტები, — ამას არ მაპატიებს არც ერთი საფეხური.

მალლით თავს მწირადა ვგრძნობ. არავინ მესაუბრება, მარტოობის ყინვა მაძაგძაგებს. რა მინდა ნეტავ მალლით?

ჩემი მძულვარება და ჩემი სწრაფვა ერთად იზრდებიან; ელოდენ მალლით მივდივარ, ეზომ მძულს იგი, რომელი მალლით ვლის. ნეტავ რა სწაღია მას მალლით?

ვით მერცხვინება ჩემი აღმასვლით და ბორძი-  
კით! ვით ვცინი ჩემს ქშინვას! ვით მეზიზღება  
მფრინავნი! ვით მოვიქანცე მალლა ყოფნითა!"

აქ დადუმდა ჭაბუკი და ზარატუსტრა უმზერდა  
ხეს, რომელთან იდგნენ, და ესე იტყოდა:

„აქ ეს ხე მწირად სდგას მთაზე; იგი იზარდა  
ადამიანთა და ცხოველთა ზე.“

და მომსმენი არ ეყოლებოდა, უკეთუ ლაპარაკს  
მოისურვებდა: ესე მალლით იზარდა.

და ესე მოელოდება და მოელოდება, — ნეტავ  
რას მოელოდება? ძლიერ ახლოს სცხოვრობს იგი  
ღრუბლებთან: იგი პირველს ელვას მოელოდება“.

ოდეს ზარატუსტრა ამას იტყოდა, ჭაბუკმა ძლიე-  
რის მღელვარებით წარმოსთქვა: „ზარატუსტრა სი-  
მართლეს მეტყველებს, ჩემდა წარხდომად ვისწრა-  
ფი მალლით სწრაფვით და შენ ელვა ხარ, რომელს  
ველოდებოდი! შემხედე, რალა ვარ მას შემდეგ, რაც  
შენ ჩვენ შორის გაჩნდი. შენდამი შურმა დამაბნია“.  
ესე იტყოდა ჭაბუკი და მწარედ სტიროდა. ხოლო ზა-  
რატუსტრამ მას ხელი მოჰხვია და წაიყვანა.

და ოდეს განვლეს მცირე გზა, ესე დაიწყო ზა-  
რატუსტრამ:

„გული მეწვის. უფროსად ვიდრე სიტყვანნი  
შენნი, შენი თვალები მაუწყებენ შენს მომავალს  
განსაცდელსა.“

არა ხარ ჯერ თავისუფალი, კვლავ თავისუფლე-  
ბას ეძიებ. ღამის თევას შეგაჩვია შენმა ძიებამ და  
დაგძალა.

თავისუფალ ზუნათ ისწრაფი, ვარსკვლავები  
სწყურიან შენს სულს, ხოლო შენ უკეთურ სწრაფ-  
ვათაც სწყურიათ თავისუფლება.

შენი ველური ქოფაკნი იწვევენ თავისუფლებად,  
ყეფავენ სიხარულით თავის ორმოში, ოდეს შენი  
სული ისწრაფის შემუსვრად ყველა საპყრობილეთა.

ჩემად კვლავ საპყარი ხარ, რომელი თავისუფლებას ოცნებობ: ჰე, ვით ბრძენდება ესეთ საპყართა სული, გარნა კვლავ ვერაგდება და უკეთურდება.

განწმენდა მართებს სულით თავისუფალს. მის შორის კვლავ ძლიერია საპყრობილე და ობი: კვლავ მისი თვალიც სჭირვებს განწმენდას.

ღიახ, ვიცი შენი განსაცდელი, ხოლო ჩემი სიყვარულითა და იმედით გაფიცებ: ნუ განაგდებ შენს სიყვარულსა და იმედსა!

კვლავ კეთილშობილად ჰგრძნობ თავსა და კეთილშობილი ხარ სხვათათვის, რომელნი გძულებენ შენ და ბოროტი თვალით გხედვიან. უწყიდე, კეთილშობილი ყველას გზად ელობება.

კეთილთაც კეთილშობილი გზად ელობება: და თვით მას კეთილს უწოდებენ, ესე ჰსურთ მისი მოშორება გზიდან.

ახლის ქმნა ჰსურს კეთილშობილს და ახალის სიქველისა. ძველი ჰსურს კეთილს და რათა ძველი სულ იყოს.

ხოლო არაა განსაცდელი კეთილშობილისა ოდეს იგი კეთილად გარდიქმნეს, არამედ ანაზდად, მკილავად, დამლუპველად.

ჰე, ვიცნობდი კეთილშობილთ, რომელთ თვისი უდიდესი იმედი დაჰკარგეს და შემდეგ ჰკიცხავდნენ ყველა დიდ იმედთა.

და იმ დღიდან სცხოვრობდნენ ანაზდად, ხანმოკლე სიამოვნებით და ველარ უწევდნენ დღეის გაღმით თვის მიზანსა.

„სულიც ავხორცობაა“ — ესე იტყოდნენ. მაშინ დაემტვრა ფრთები მათ სულს: ან იგი დაძრწის და ჰბილწავს ყოველს სავსე ქეჯნითა.

ოდესლაც გმირობა ჰსურდათ: ან ავხორცნი არიან. მწუხარება და საშინელებაა მათთვის გმირი.

ხოლო ჩემის სიყვარულითა და იმედით გაფიცებ: არ განხადო შენის სულით გმირები! წმიდათინახდე შენს დიდსა იმედსა!”

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## სიკვდილის მქადაგებელთათვის

არიან მქადაგებელნი სიკვდილისა: და ქვეყანა აღივსო ხალხით, რომლისთვის ჯერ არს, რათა ცხოვრებით განკვეთას უქადაგებდნენ.

აღივსო ქვეყანა ზედმეტებით, წარხდა ცხოვრება ბევრეულთა ბევრეულით. ნეტავ „საუკუნო ცხოვრების“ აღთქმით აღიგავონ პირისაგან ცხოვრებისა!

„ყვითლები“ ან „შავები“: ესე უწოდებენ სიკვდილის მქადაგებელთ. ხოლო მათ სხვა ფერებითაც გაჩვენებთ.

ესენი უსაშინლესნი არიან, რომელნი თვის შორის მტაცებელ ცხოველს ატარებენ და არჩევანი არა აქვთ არ თუ აღტკინებისა და თვითმოკვდინებისა. მათი აღტკინებაც თვითმოკვდინებაა.

ჯერ ადამიანადაც არ ქმნილან ეს საშინელები: დეე იქადაგონ ცხოვრების უარყოფა და თვით აღიგავონ!

ჭლექიანები არიან სულით: დაიბადებიან რა, სიკვდილს იწყებენ და სწყურიან მოძღვრება დაღლილობისა და განკვეთისა.

დიდია მათი ხალისი მკვდრად ყოფნის, და ჩვენც დასტურ ვყოთ მათი ნება! ფრთხილად ვიყვეთ, ეს მკვდარნი არ გავაღვიძოთ და ცოცხალი კუბონი არ წარვახდინოთ.

წინ შეეყრებათ სნეული ან მოხუცი ან მცხედარი; და მყისვე იტყვიან: „ცხოვრება უარყოფილია!“.



ხოლო თვით არიან უარყოფილნი და მათი თვალი, რომელი ყოფნის მხოლოდ ერთს სახეს ხედვის.

სულის სიმძიმით მოსილნი, ყურმახვილნი მხოლოდ მცირე შემთხვევათათვის, რომელთა სიკვდილი მოაქვს: ესე ელოდებიან და აღრჭენენ კბილთა.

ანუ: ტკბილეულს მიჰყოფენ ხელთ და დასცინიან თვით ბაღლობასა: იგინი ცხოვრებას ეჭიდებიან, ვით ხავსსა და იცინიან, რომ კვლავ ხავსზე ჰკიდიან.

მათი სიბრძნე იტყვის: „რეგვენია, რომელი ცხოვრებად ყოვნდება, ხოლო ვით რეგვენნი ვართ ყველა ჩვენ! და ესეა სწორედ ცხოვრებაში ურეგვენესი!“ —

„ცხოვრება მხოლოდ ჭირვებაა“ — ამას იტყვიან სხვები და არ სცრუობენ: ზრუნვიდეთ თქვენი მოსპობისათვის! ზრუნვიდეთ, რათა ცხოვრება მოისპოს, რომელი მხოლოდ ჭირვებაა. —

ესე იტყოდეს თქვენი სიბრძნე: „თქვენით გმართებს სიკვდილი! გმართებს შენი თავი თვით მოჰპარო ცხოვრებას“.

„ავხორცობა ცოდვაა, — ესე იტყვიან ზოგნი, რომელნი სიკვდილს ჰქადაგებენ, — განვდგეთ განსა და ვიყვნეთ ბერნად!“

„შობა სამძიმოა, — იტყვიან მეორენი — კვლავ რაღათა ვშვათ? მხოლოდ უბედურნი იშვებიან!“ იგინიც სიკვდილს ჰქადაგებენ.

„თანაგრძნობა გვეჭირვება — ამბობენ მესამენი. ნაილეთ, რაც მაბადია! ნამილეთ თვით მე. რათა უმცროს მბორკავდეს მე ცხოვრება!“

თვით მოყვასთ ცხოვრებას შეაძულებდნენ, უკეთუ თანაგრძნობით აღივსებოდნენ. ბოროტყოფა — იგი იქმნებოდა მათი ჭეშმარიტი სიკეთე.

ხოლო მათ ცხოვრებით განძარცვა ჰსურთ: რა ედარდებათ, რომ თვისი ჯაჭვებით და ნობათებით კვლავ უმეტესად სხვათა ჰბორკავენ! —

და თქვენც, რომელთათვისც ცხოვრება ველური ჯაფა და მოუსვენრობაა: განა ცხოვრებამ არ დაგქანცათ? განა ჯერ არ მომწიფდით სიკვდილის ქადაგებისათვის?

თქვენ ყველა, რომელთ ველური ჯაფა გიყვართ და ყოველი სწრაფი, ახალი, უცხოი, — თქვენი თავი არ აგიტანიათ, — თქვენი ბეჯითობა ლტოლვაა და სურვილი თავისდავინწყებისათვის.

უკეთუ ცხოვრებას მეტად ინამებდით, ნაკლებად მიენდობოდით ნუთიერებასა. ხოლო არა გაქვთ თქვენ შორის საკმარისი შინაარსი ლოდინისათვის, — და თვით უქნარობისათვის.

ყოველგან გაისმის ხმა მათი, რომელნი სიკვდილს ჰგადაგებენ: სავსეა ქვეყანა მათით, რომელთ მართებთ, რათა სიკვდილი უქადაგონ.

ან „ცხოვრება დაუსრულებელი“: ჩემთვის ერთია, — ნეტავ სწრაფად წარხდებოდნენ!

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ომისა და მეომართათვის

თვით ჩვენ მტერთაგან არ გვსურს შებრალება, და მათგანაც, რომელნი გულით გვიყვარს. მაშ მათქმევინეთ სიმართლე!

ძმანო მხედრობით! მიყვარხართ გულით, ვარ და ვიყავი თქვენი მზგავსი. თქვენი მტერიც ვარ. მაშ მათქმევინეთ სიმართლე!

ვიცი თქვენი გულის მძულვარება და შური. არ იყვნეთ საკმაოდ დიდნი მძულვარებისა და შურის არ ცნობისათვის. მაშ იყავით საკმაოდ დიდნი და თქვენი თავისა ნუ გერცხვინებათ!

და უკეთუ არ ძალ გიძდეთ ყოფად მმეცნების წმიდანებად, ჰყოფდეთ მის მხედრებად. იგინი არი-

ან თანამგზავრნი და წინამორბედნი მზგავს წმი-  
დანთა.

ვხედავ მრავალ ჯარისკაცთ: ნეტავ მრავალ  
მხედართ ვხედავდე! „ფორმას“ უწოდებენ, რაც  
თქვენ გაცვიათ: ნეტავ ფორმა არ იყოს, რასაც  
მით ჰფარაეთ.

იყავნით ისეთნი, რომელთა თვალნი მარად  
მტერს ეძებენ — თქვენს მტერს. და ერთის შეხედ-  
ვით ზოგი თქვენს შორის მძულვარებას ატარებს.

თქვენს მტერს ეძიებდეთ, თქვენს ბრძოლას  
ბრძოდეთ, და თქვენი რწმენისათვის! და უკეთუ  
რწმენა თქვენი დამარცხდეს, თქვენი პატიოსნება  
მანც ჰხმობდეს ძლევა-მოსილებასა!

გმართებთ გიყვარდეთ ზავი, ვით გზა ახალი  
ომისათვის. და მოკლე ზავი, ვიდრე გრძელი.

არ მოგიწოდებთ შრომად, არამედ ბრძოლად.  
არ მოგიწოდებთ ზავად, არამედ გამარჯვებად.  
იყოს თქვენი შრომა ბრძოლად, თქვენი ზავი — გა-  
მარჯვებად!

რომელთ მშვილდი და ისარი აქვთ, შეუძლიათ  
სდუმდნენ და წყნარად ისხდნენ, თუ არ: დაიწყებენ  
ლაყბობას და კინკლაობას. იყოს თქვენი ზავი  
თქვენი გამარჯვება!

იტყვიტ სამართლიანი საქმე თვით ომს ამართ-  
ლებს? გეტყვიტ თქვენ: კარგი ომია, რომელი ყო-  
ველ საქმეს ამართლებს.

ომმა და ვაჟკაცობამ მეტი ჰქმნა ვიდრე სიყვა-  
რულმა მოყვასისადმი. არა თქვენი თანაგრძნობა,  
არამედ თქვენი გულადობა იხსნიდა დღემდე უბე-  
დურთ.

„რა არის კეთილი?“ ჰკითხულობთ თქვენ: ვაჟ-  
კაცობაა სიკეთე. დეე გოგოები იტყოდნენ: „სიკე-  
თეა ის, რაც ლამაზია“.

თქვენ უგულოთ გეძახიან: ხოლო თქვენი გული მართალია, და მე მიყვარს თქვენი გულწრფელობის მოკრძალება. თქვენ გერცხვინებათ თქვენი მოქცევის და ზოგთ თვისი მიქცევის ერცხვინებათ.

თქვენ საზიზღრები ხართ? მაშ კარგი, ძმანო! შეიმოსეთ სიმაღლე, საზიზღართა ნილაბი!

და ოდეს თქვენი სული დიდი იქმნება, იგი მედიდურდება და თქვენს ამაღლებაში ბოროტებაა. მე გიცნობთ თქვენ.

ბოროტებით ემზგავსებიან ერთმანეთს ამპარტავანი და სუსტი. ხოლო ერთმანეთის არა გაეგებათ რა. მე გიცნობთ თქვენ.

გმართებთ მხოლოდ მტრები გყავდეთ, რომელნი სიძულვილის ღირსნი არიან და არა მტრები ზიზღისათვის. ჯერ არს იამაყოთ თქვენი მტრებით: მათი გამარჯვება თქვენი გამარჯვებაც იქნება.

ამბოხება — კეთილმძლეობაა მონისათვის. კეთილმძლეობა თქვენი იყოს მორჩილება. თვით თქვენი ბრძანება იყოს მორჩილებად.

კარგი მხედრისათვის „შენ მოვალე ხარ“ უფრო კეთილად ჰხმობს, ვიდრე „მე მინდა“. და თვით ყოველისთვის, რაც გიყვართ, ჯერ ბრძანებას მოუსმენდეთ.

თქვენი სიყვარული ცხოვრებისა იყოს თქვენი უმაღლესი იმედის სიყვარული: და თქვენი უმაღლესი იმედი იყოს ცხოვრების უმაღლესი აზრი!

ხოლო თქვენს უმაღლესს აზრებს ჩემგან მოისმენდეთ ბრძანებით — და ესე იტყვის: ადამიანი რამეა, რაც უნდა ძლეულ იქმნეს.

ესე იცხოვრეთ თქვენი ცხოვრება მორჩილებისა და ომისა. რა ფასი აქვს ხანგრძლივ ცხოვრებას. რომელი მეომარი მოისურვებს შებრალებას.

არ გინდობთ, მიყვარხართ გულით, ძმანო მხედრობით! —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ახალი კერპისათვის

სადღაც კვლავ ჰგებენ ხალხნი და ჯოგნი, ხოლო არ ჩვენ შორის ძმანო: აქ სახელმწიფონია.

სახელმწიფო? რა არის იგი. ჩუ! ყურები აცქეციტეთ, ან გეტყვით ჩემსა სიტყვას სიკვდილისათვის ხალხთა.

სახელმწიფო უცივესია ცივთა საშინელებათა შორის. ცივად სტყუის იგი; და ესე ცივი სიცრუე გამოდის მისი პირისაგან: „მე, სახელმწიფო, ვარ ხალხი“.

სიცრუეა ესე! მძემდნი იყვნენ, რომელნი ჰქმნიდნენ ხალხთ და ამყარებდნენ მათზე იმედს და სიყვარულს: ესე მსახურებდნენ იგინი ცხოვრებასა.

დამქცეველნი არიან, რომელნი მრავალთ მახეს უგებენ და მათ სახელმწიფოს უწოდებენ: იგინი ამყარებენ მათზე მახვილს და აღტკინებას.

ყოველგან, სადაც კვლავ ხალხია, მას არ ესმის სახელმწიფო და ეზიზღება იგი, ვით მძვირი თვალი და ცოდვა ზნე-ჩვეულებისა და უფლების წინაშე.

ამა სასწაულსა გაძლევთ თქვენ: ყოველ ხალხს აქვს თვისი ენა კეთილისა და ბოროტისა: მეზობელს მისი არა ესმის. თვისი ენა ჰპოვა მან ზნეჩვეულებითა და უფლებით.

ხოლო სახელმწიფო სცრუობს კეთილისა და ბოროტის ყოველი ენით: და რას იტყვის, სიცრუეა და რაც აქვს, მოპარულია.

ყალბია მათ შორის ყოველი; მოპარული კბილებით იკბინება იგი, მკბენარა. ყალბნი არიან თვით წიაღნი მისნი.

აღრევა ენათა კეთილისა და ბოროტებისა: ამა სასწაულს გაძლევთ თქვენ, ვით სასწაულს სახელმწიფოსათვის. ჭეშმარიტად სიკვდილის მომასწანა-

ვებელია სასწაული ესე! ჭეშმარიტად ეგუება იგი სიკვდილის მქადაგებელთა!

ბევრეულთა-ბევრეულნი იბადებიან: ზედმეტ-თათვის იქმნა სახელმწიფო აღმოჩენილნი!

შეხედეთ მას, ვით იზიდავს ბევრეულთა-ბევრეულთ! ვით ჰგუდავს, იცოხნის და ამოიცოხნის.

„ქვეყნიერებაზე არაფერია ჩემზე უდიდესი: დამადგინებელი თითი ღვთისა“. — ესე ღრიალებს საშინელი მხეცი. და არა მხოლოდ დიდყურნი და ბეცნი იდრეკენ მუხლსა!

ჰე, თქვენ შორისაც, მაღალნო სულნო, ჰბუტბუტებს მისი ბნელი საცრუე! ჰე, იგი იცნობს მდიდარ გულთ, რომელნი უხვად ნიავეებიან!

დიახ, თქვენც ამოგიცნოთ მან, თქვენ მძლენო მოხუცი ღმერთისა! ბრძოლით მოიქანცეთ და თქვენი დაღლილობა ან ახალ კერპს მსახურებს!

გმირთა და პატიოსანთა ამაღლა ჰსურს ახალს კერპს! სიამოვნებით სთბება და კეთილსინდისიერების მზის სხივებით, — ცივი საშინელი მხეცი!

ყოველს მოგანიჭებთ თქვენ, უკეთუ ადიდებთ, ახალი კერპი: ესე ჰყიდულობს იგი თქვენს სიქველეთა ელვარებას და თქვენ ამაყ თვალთა გამოხედვას.

თქვენით ჰლამობს მოინადიროს ბევრეულთა-ბევრეული! დიახ, აღმოჩენილ იქმნა ჯოჯოხეთური ჯადო, სიკვდილის რაში მოჟღერიალე ღვთაებრივი დიდების სამკაულით.

დიახ, ბევრეულისათვის აღმოჩენილ იქმნა სიკვდილი, რომელს თავი მოაქვს ცხოვრებად: ჭეშმარიტად, კეთილი სამსახურია სიკვდილის ყველა მქადაგებელთათვის!

ამას ვუნოდებ სახელმწიფოს, სად ყოველი შხამსა სვამს, კეთილიც და უკეთურიც; სად ყო-

ველნი ერთმანეთს ჰკარგავენ, კეთილნიც და უკეთურნიც: სახელმწიფო, სად ნელს თვითმკვლევობას ყოველთა — „ცხოვრება“ ეწოდება.

შეხედეთ ამ ზედმეტთ! იგინი იპარავენ აღმომჩინელთა საქმეთ და საუნჯეს ბრძენთა: განათლებას უწოდებენ თვის ქურდობას — და ყოველი მათთვის სნეულებად და ბოროტებად იქცევა!

შეხედეთ ამ ზედმეტთ! მარად სნეულნი არიან. გამოანთხევენ თვის ნაღველს და ამას გაზეთს უწოდებენ. ერთმანეთს შთანთქავენ და ერთმანეთსაც ვერ ინელებენ.

შეხეთ ამ ზედმეტთ! შეიძენენ სიმდიდრეს და ამით ლატაკდებიან. ხელმწიფება ჰსურთ და უფროსად საჭე სახელმწიფოებისა, ბევრი ქანქარი, — ამ უმადურთ!

შეხეთ, ვით მიცოცავენ ეს მარჯვე მაიმუნები! ერთი მეორეს თავს ეჭიდება და შთააგდებს ტალახად და უფსკრულად.

იგინი ტახტისაკენ ისწრაფიან: ესა მათი შეშლილობა, — თითქოს ბედნიერება ტახტს იჯდეს! ხშირად ტალახი ტახტსა ზის — და ხშირად ტახტი ტალახსა ზე.

შეშლილები არიან იგინი, მცოცავნი მაიმუნები და დასიცხულნი, სიმყრალით სავსეა მათი კერპი, ცივი საშინელი მხეცი; სიმყრალით სავსეა კრებული მათი, ეს კერპთმსახურნი.

თქვენცა გსურთ დაიღრჩოთ მათ პირთა და აღტკინებათა ბედით? უკეთესია გასტეხეთ სარკმელი და ისწრაფოდეთ სუფთა ჰაერად.

მაშ ერიდენით ცუდს სუნს! ერიდენით ზედმეტთა კერპთმსახურებასა!

მაშ ერიდენით ცუდს სუნს! ერიდენით ამ ადამიანების მსხვერპლთა კვამლსა!

დედა-მინა დიდ სულთათვის კვლავ შვებულა. მწირთათვის და წყვილად მობინადრეთათვის კვლავ ცარიელია მრავალი საჯდომი, სად სუფევს ოხვრა წყნარ ზღვათა სუნნელებისა.

კვლავ შვებულა შვებითი ცხოვრება დიდ სულთათვის. ჭეშმარიტად, რომელს მცირედი აქვს, მით მცირედ არის პყრობილი: დიდება ბერავს სილატაკეს!

სად სახელმწიფო თავდება, მხოლოდ იქ იწყება ადამიანი, რომელი ზედმეტი არაა: იქ იწყება სიმღერა საჭიროთა, სიმღერა მხოლოდი, უცალო.

სად სახელმწიფო თავდება — იქით გაიხედეთ ძმანო! ვერ ამჩნევთ მას, ცისარტყელას და ხიდსა ზეკაცისასა? —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მოედნის ბუზთათვის

ილტოდე, მეგობარო, შენს მარტოობად! ვხედავ ყურნი დაგხშვია დიდ ადამიანთა ხმაურობით და დაკბენილი ხარ პატარათა ნესტარით.

ტყემ და კლდეთ ღირსეულად იციან შენთან ერთად დადუმება. კვლავ ემზგავსე ხეს, რომელი შენ გიყვარს, შტოგანიანს: წყნარად, ყურმახვილად დაკიდებულია იგი ზღვაზე.

სად მარტოობა თავდება, იქ ბაზარი იწყება; სად ბაზარი იწყება, იქ იწყება დიდ მსახიობთა ხმაურობა და ბზუილი შხამიანი ბუზებისა.

ქვეყანაზე უკეთეს საგნებს არა ფასი აქვს უმისოდ, რომელი მათ პირველი გამოფენს: დიდ ადამიანებს უწოდებს გამომფენთ ხალხი.

ნაკლები წარმოდგენა აქვს ხალხს დიდისა, ესე არს: ქმნადობისა, ხოლო ალლო აქვს დიდ საქმეთა ყოველ გამომფენელთა და მსახიობთა.



ახალ ღირსებათა აღმომჩენების გარს ბრუნავს ქვეყანა: უხილავად ბრუნავს. გარნა მსახიობთა გარს ბრუნავს ხალხი და სახელი; ესეთია „წუთისოფლის ტრიალი“.

სული აქვს მსახიობს, ხოლო სულის ნაკლები სინდისი, მარად სწამს, რითაც სხვებს მტკიცედ აწამებინებს, — თავის თავს აწამებინებს.

ხვალ სხვა რწმენა აქვს და ზეგ კიდევ სხვა. სწრაფი გრძნობები აქვს, ვით ხალხსა და ცვალებადი ამინდები.

გადაბრუნება — მისთვის: მტკიცებაა. შეშლილად ქმნა — მისთვის: დაჯერებაა და სისხლი მისთვის ყოველ საბუთთა უკეთესია.

სიცრუეს და არარაობას უწოდებს იგი ჭეშმარიტებას, რომელი მხოლოდ ფაქიზ ყურთ ესმის. მართლად, მხოლოდ ღმერთები სწამს, ქვეყანაში დიდი ხმაურობის გამომწვევნი.

სავსეა მოედანი უქმი მასხარებით — და ხალხი ამაყობს თავისი დიდი კაცებით! იგინია მისთვის წუთიერების უფალნი.

ხოლო წუთი ასწრაფებს მათ: იგინი შენც გასწრაფებენ და შენგანაც მოითხოვენ „ჰო“-ს ან „არა“-ს. ჰოი, გსურს მოექცე დასტურისა და უარყოფის შორის?

მოყვარევ ჭეშმარიტებისა! იყავ უშურო ამ აბსოლუტურ და მსწრაფებელთა მიმართ! აროდეს ჩამოჰკიდებია ჭეშმარიტება აბსოლუტის მაჯაზე.

განვედ შენს საფარში ამ მსწრაფებელთაგან: მხოლოდ ბაზარში თავს გატყდებიან კითხვებით: ჰო? ან არა?

ხელია ყოველ ღრმა წყაროთა თავგადასავალი: დიდხანს მართებთ მათ ლოდინი, ვიდრე გაიგებენ, თუ რა ჩავარდა მათ სიღრმეში.

ყოველი დიდი გზას უქცევს ბაზარსა და დიდებს; ბაზრისა და დიდების მოშორებით სცხოვრობდნენ დასაბამით ახალ ღირებულებათა მქმედნი.

შენს მარტოობას მიაშურე, მეგობარო: ვხედავ შხამიან ბუზებს დაუკბენიხარ. ილტოდი იქ, სადაც მკაცრი, ძლიერი ჰაერი ოხრავს.

შენს მარტოობას მიაშურე! ძლიერ ახლოს სცხოვრობდი მცირეთა და საბრალოთა! ილტოდე მათი უხილავი შურისძიებისაგან! შენს წინააღმდეგ იგინი არარაა, თუ არ შურისძიება.

ნუღას მიაპყრობ მათ შენს ხელსა. ურიცხვნი არიან და შენდა წილად არ არის ყოფა ბუზთა საგერიებლად.

ურიცხვნი არიან ეს მცირენი და საბრალონი და ვიეთნი ამაყნი შენობანი უკვე დაჰლუპეს წვიმის წვეთთა და ღვარძლმა.

ქვა არა ხარ, ხოლო მრავალ წვეთით დაულრღნიხარ. დაგამტვრევენ და დაგფხვნიან კვლავ წვეთნი მრავალნი.

ვხედავთ მოუქანციხარ შხამიან ბუზებს, ათას ადგილას ვხედავ სისხლკანრულს და შენ სიამაყეს თვით გოდებაც არა ჰსურს.

შენი სისხლი ჰსურთ მთელის უმანკოებით, სისხლი სწყურიათ მათ უსისხლო სულთ. — და ამად იკბინებიან სრულის უმანკოებით.

ხოლო შენ ღრმაო, ღრმად იტანჯები თვით მცირე ჭრილობით; და ვიდრე განიკურნებოდი, მზგავსი შხამიანი მატლი კვლავ შენ სულზე მიცოცავდა.

ამად ამაყად მეჩვენება, რათა ჰხოცდე ამ პირწუნკთა, ხოლო გაფრთხილდი, რათა ჩვეულებად არ შეგექმნას ყველა მათი შხამიანი უსამართლოების ატანა!

იგინი ბზუიან შენს ირგვლივ თავის ხოტბითაც: თავისმობეზრებაა მათი ხოტბა. მათ შენი კანისა და სისხლის ახლოება ჰსურთ.

ლიქნობენ შენ წინაშე, ვით ღმერთისა და ეშმაკის წინაშე: ვით წინაშე ღმერთისა და ეშმაკისა, არაფერია! იგინი მლიქნი არიან, ჩხავანანი — და არა უმეტეს!

ხშირად შენს წინაშე თავაზიანად მოაქვთ თავი. ხოლო ეს მარად მხდალთა გონიერება იყო. დიახ, მხდალნი გონიერნი არიან!

ბევრსა ჰფიქრობენ შენთვის თავისი ვინრო სულით — მათთვის მარად საეჭვო ხარ. საეჭვოა ყოველი, რისთვისაც ბევრს ჰფიქრობენ.

იგინი გსჯიან ყველა შენი სიქველეთათვის. იგინი გულით შეგინდობენ მხოლოდ შენ შეცდომათ.

ფაქიზი და სამართლიანი ხარ, ამად იტყვი შენ: „უბრალონი არიან თვისი მცირე არსებობისათვის“. ხოლო მათი ვინრო სული იტყვის: „ყოველი დიდი არსებობა დანაშაულებათ“.

თვით ოდეს მათდამი ფაქიზი ხარ, იგინი ჰგრძნობენ შენს ზიზღს; და შენი კეთილყოფისათვის ფარული ბოროტმქმედობით მოგიგებენ.

შენი ჩუმი სიამაყე აროდეს ესიამოვნება მათ გემოვნებას; ზეიმობენ ოდეს საკმაოდ თავმდაბალ იქმნები ამაოებისათვის.

რასაც ადამიანთა შორის ამოვიცნობთ, მასვე გავაღვივებთ. მაშ ერიდეთ მცირეთ!

შენ წინაშე თავს მცირედ გრძნობენ და მათი მდაბლობა ხრჩოლავს და ღვივდება შენს წინააღმდეგ უხილავი შურისძიებით.

ვერ ამჩნევ, მუნჯდებიან, ოდეს მიუახლოვდები და ძალა ეცლებათ, ვით კვამლი ჩამქრალ ცეცხლსა?

დიახ, მეგობარო, სინდისის მხილება ხარ მოყვასთათვის: არ არიან შენი ღირსნი. ესე სძულხარ მათ და მზად არიან სისხლი გამოგწოვონ.

შენი მოყვასნი მარად შხამიანი ბუზები იქმნებიან; ყოველი, რაც შენს შორის დიდია — უნდა ჰქმნიდეს მათ უფრო შხამიანს და უფრო მგზავს ბუზებისა.

ილტოდე, ჩემო ძმაო, მარტოობად. იქ სად მკაცრი, ძლიერი ჰაერი ჰქრის! შენი ბედი არაა ბუზების მოგერიება.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## უმანკობისათვის

მიყვარს ტყე. ცუდია ქალაქში ცხოვრება: იქ მრავალია ვნებით აღტკინებული.

უკეთესი არ არის კაცისმკვლელის ხელთ მოხვედე, ვიდრე ვნებიანი ქალის ოცნებაში?

შეხედეთ ამ მამაკაცთ: მათი თვალები მონმობენ — ქვეყანაზე უკეთესი არა იციან-რა, თუ არა დედაკაცთან წოლა.

ტალახია მათი სულის შიგნეულში; და ვაი, ოდეს მათ ტალახს სულიცა აქვს!

ნეტავ სრულ იყვნეთ, თუნდ ვით ცხოველნი! ხოლო ცხოველი თვისებით უმანკოა.

მოგიწოდებთ თქვენი გრძნობის მოკვდინებად? გრძნობის უმანკობისათვის მოგიწოდებთ.

მოგიწოდებთ უმანკობად? უმანკობა ვიეთისათვის სიქველეა, ხოლო მრავალთათვის თითქმის ნაკლი.

იგინი თავს იკავებენ. მაგრამ ძუ ძალლი ავხორცობისა შურით იყურება ყოველი მათი საქმიდან.

თვით სიქველის მწვერვალებამდე და სულის სიცივეშიაც თან სდევთ მათ ეს ცხოველი და მისი უმადურება.

და ვითარი თვალთმაქცობით ითხოვს ძუ ავხორცობა სულის ნაწილაკს, ოდეს ხორცის ნაწილაკისათვის უარს ეტყვიან.

გიყვართ ტრაგედია და ყოველი, რაც გულს ამსხვრევს? ხოლო მე არ ვენდობი თქვენს ძალს.

ძლიერ სასტიკი თვალეზი გაქვთ და გულისთქმით უმზერთ ტანჯულთ. ფერი ხომ არ იცვალა თქვენმა ავხორცობამ, რათა თანაგრძნობად იწოდებოდეს.

და კვლავ იგავს გაძლევთ თქვენ: არა მცირენი, რომელთ ჰსურდათ განხმა ეშმაკისა, თვით მიიმართნენ ნეზვებად.

რომელს უმანკოება მძიმედ აწევს, ურჩიეთ ხელი აიღოს, რათა იგი არ იქმნეს გზა გარესკნელად — ესე არს უწმიდურებად და ავხორცობად სულისა.

გეტყვით თქვენ სიტყვას უწმიდურ საქმეთათვის? ჩემად ესე არ არის უარესი.

მმცნებარი უხალისოდ შედის წყალში არა ოდეს ჭეშმარიტება უწმიდურია, არამედ ოდეს იგი მდაბალია.

ჭეშმარიტად, არიან უმანკონი არსებით: უფრო ფაქიზნი გულით, იგინი უფრო ხალისიანად და უხვად იცინიან, ვიდრე თქვენ.

იგინი სცინიან თვით უმანკოებას და კითხულობენ: „რა არის უმანკოება!“

უმანკოება შეშლილობა არ არის? ხოლო შეშლილობა ესე თვით მოვიდა ჩვენთან, არა ჩვენ მასთან.

ჩვენ შევთავაზეთ ამ სტუმარს თავშესაფარი და გული: ან ჩვენთან ბინადრობს, — დარჩეს, რამდენიც ჰსურდეს!“

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მეგობრისათვის

„მხოლოდობა მარად ზედმეტია ჩემთვის“ — ესე ბჭობს განდეგილი. „მარად ერთხელ ერთი — ჟამთა სვლით ორსა ჰქმნის!“

„მე“ და „მე“ მარად ფრიად ბეჯითნი არიან ბაასში: ვინ აიტანდა, რომ მეგობარი არ ჰგებდეს?

განდეგილისათვის მეგობარი მარად მესამეა: მესამე საცობია, რომელი ხელს უშლის, რათა ორთა ბაასი წიაღვლიდეს.

ეს, მრავალთა მრავალნი არიან სიღრმენი ყოველ განდეგილთა. ამად სწუხან იგინი მეგობრისა და მისი სიმაღლისათვის.

ჩვენი რწმენა სხვისათვის ამჟღავნებს, რაც თვით ჩვენ შორის გვსურს ვინამოთ. ჩვენი სევდა მეგობრისათვის ჩვენი გამცემია.

და ხშირად სიყვარულით ჰსურთ მხოლოდ შურს თავს გადაახტნენ. და ხშირად ხელსა ჰყოფენ სხვათ და მტერს გაიჩენენ, რათა დაჰფარონ, რომ თვითაც ხელსაყოფელნი არიან.

„მტერი მაინც იყავ!“ — ესე იტყვის ჭეშმარიტი მოკრძალება, რომელი ვერ ჰბედავს მეგობრობის თხოვნას.

ვის მეგობარი ჰსურს, მართებს სურვილი მისთვის ომისა: და ომისათვის კი ჯერ არს მტრად ყოფნის ცოდნა.

გმართებს შენს მეგობარში პატივისა სცემდე მტერს. ძალ გიძს შენს მეგობარს მიუახლოდე და მას არ მიეკედლო?

ხედვიდე შენს მეგობარში შენს უკეთეს მტერს. იყავ მასთან გულით უახლოეს, ოდეს ებრძოდე.

არა გსურს სამოსლით ფარული იყო შენი მეგობრის წინაშე? პატივისცემაა მეგობრისა, რომ

ეძლევი მას ვით ხარ? ამაღ გისტუმრებს იგი შენ ეშმაკისაკენ.

რომელი არ იმაღვის, ამით სხვას აამხედრებს: ესე დიდად გეშინოდეთ სიშიშვლისა, დიახ, ღმერთები რომ იყოთ, მაშინ შეგრცხვებოდათ თქვენი ტანსაცმელისა.

არ ძალ გიძს მეგობრისთვის საკმაოდ ლამაზად მოირთო: რადგან უნდა იქმნე მისთვის ისარი და სურვილი ზეკაცისათვის.

გინახავს შენი მეგობარი უკვე მძინარი, — რათა შეგეცყო რანაირია? რა არის სახე შენის მეგობრისა? იგი საკუთარი შენი სახეა, გაუთლელ და უხეშ სარკეში.

გინახავს შენი მეგობარი უკვე მძინარი? არ შეგეშინდა, რომ შენს მეგობარს ესეთი შეხედულება აქვს? ჰე, ჩემო მეგობარო, ადამიანი რამეა, რაც ჯერ არს ძლეულ იქმნეს.

ხელოვანი უნდა იყოს მეგობარი შენი ამოცნობისა და სიჩუმისათვის: არა გმართებს ყოველს ხედვიდე. შენი სიზმარი გამცნობდეს, თუ რას იქმს შენი მღვიძარი მეგობარი:

იყოს შენი თანასიბრალული ამოცნობად: ჯერ სცანი, ჰსურს თუ არა შენს მეგობარს შენი თანასიბრალული. იქნებ მას შენი უდრეკი თვალი უყვარს და გამოხედვა მარადისობისა.

თანასიბრალული მეგობრისადმი დაჰფარე მაგარი ნაჭყუჭით, გმართებს ამით ილესდე კბილს. მაშინ იგემებ შენ მის სინაზეს და სიტკბოს.

ხარ შენი მეგობრისათვის წმინდა ჰაერი და მარტოობა, პური და წამალი? ვიეთს არ ძალ უძს საკუთარი ჯაჭვებისაგან განთავისუფლება და მეგობრისათვის კი იგი მხსნელია.

მონა ხარ? მეგობრობა არ ძალ გიძს. ტირანი ხარ? მეგობართ ვერ მოიპოვებ.

დიდს ხანს იყო მონა და ტირანი დედაკაცის შორის ფარული. ამად არის დედაკაცი უძლური მეგობრობად და მხოლოდ სიყვარული იცის.

დედაკაცის სიყვარულში უსამართლობაა და სიბრმავე ყოველისადმი, რაც არ უყვარს. დედაკაცის თვით შეგნებულს სიყვარულში ნათელთან ერთად კვლავ მოულოდნელობაა, ელვა და ღამე.

დედაკაცი კვლავ უძლურია მეგობრობად. დედაკაცები კვლავ კატები არიან და ფრინველები. ანუ, უკეთ, ძროხები.

დედაკაცი კვლავ უძლურია მეგობრობად, ხოლო მითხარით, მამაკაცებო, რომელია თქვენ შორის მძლე მეგობრობისათვის?

ჰე, თქვენ, მამაკაცნო, თქვენი სილატაკით და სულის ძუნწობით! რასაც თქვენს მეგობარს აძლევთ, მე მტერსაც მივცემდი და ამით ღატაკი არ ვიქნებოდი.

არის ამხანაგობა: იყოს მეგობრობა!

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ათასი და ერთი მიზნისათვის

მრავალი ქვეყანა და მრავალი ხალხი ინახულა ზარატუსტრამ: ესე აღმოაჩინა მან მრავალ ხალხთა სიქველე და ბოროტება. არა ხელმწიფება უნახავს ზარატუსტრას სოფელსა ზედა უდიდეს სიქველისა და ბოროტისა.

არა ხალხს ძალ უძს ცხოვრება, რომელს საფასური არა აქუნდეს; უკეთუ ჰსურს თავის შენახვა, ჯერ არს აფასებდეს არა მზგავსად მეზობლისა.

მრავალი, ამ ხალხისათვის კეთილად მიჩნეული, მეორესათვის სამარცხვინო და საგმობელია: ამას ვხედავ მე. მრავალს ვპოვებდე ბოროტად ნოდებულს აქ, იქ მენამული ქლამიდით მოკაზმულსა.



აროდეს ესმოდეს მეზობელსა მეზობლისა: მარად ჰკვირობდა ერთი მეორის შეშლილობას და უკეთურებას.

ფიცარი სიქველეთა ჰკიდია ყოველს ხალხს, იგი მის ძლევათა ფიცარია; იგი მისი ნების ხმაა ხელმწიფებისათვის.

ქების ღირსია, რაც მისთვის საძნელოა; ყოველს აუცილებელს და ძნელს იგი სიქველეს უწოდებს; და ყოველს, რაც დიდი ჭირვისაგან შვებას მოუპოვებს, იშვიათს, უმძიმესს, — მას უწმიდესად მიიჩნევს.

რითაც იგი ბატონობს და იმარჯვებს და ბრწყინავს მეზობლის შიშად და შურად — ესეა მისთვის უზენაესი, უპირველესი საზომი, აზრი ყოვლისი.

ჭეშმარიტად, ძმაო ჩემო, უკეთუ სცანი ხალხის ჭირვა, ქვეყანა, მისი ცა და მეზობელი: ამოიცნობ მის ძლევათა კანონს და რად მიიმართება იგი ამ აღსავლით თვისი იმედისაკენ.

„გმართებს მარად პირველობა და სხვებზე მალლა დგომა: არავინ უყვარდეს შენ იჭვიან სულს თუ არ მეგობარი“ — ეს აფორიაქებდა ყოველი ბერძენის სულს: და იგი მიდიოდა ბილიკით თავისი სიდიადისა.

„მართლის თქმა და შვილდისარის მარჯვედ ხმარება“ — ძვირფასად მიაჩნდა ძველად იმ ხალხს, რომელმა მე სახელი მომცა — სახელი ჩემთვის ძვირფასი და სამძიმო.

„მამისა და დედის პატივისცემა და მორჩილება მათი ნების სულის წიაღამდე“, — ფიცარი ამ ძლევათა სხვა ხალხმა იდო თავზე და შეიქმნა ამით ძლიერი და მარადიული.

„ერთგულება და ერთგულებისათვის სისხლისა და პატიოსნების მსხვერპლად შეწირვა თვით უკეთური და სახიფათო საქმისათვის“: ამა მოძღვრებით აიძულებდა თავს მესამე ხალხი და ესე თავის იძულებით გაივსო იგი და დამძიმდა დიდი იმედებით.

ჭეშმარიტად, ძმაო, ადამიანთ თვით შეჭქმნეს ყოველნი თვისი სიქველე და ბოროტება. ჭეშმარიტად, იგი არაკისგან აულიათ, არ უპოვნიათ, არ ჩამოვარდნილა იგი ვით ხმა ზეცით.

ადამიანმა დასდო ფასი საგნებს თვისი დადგინებისათვის, — პირველად შეჭქმნა საგნების აზრი, ადამიანის აზრი. ამად ეწოდება მას „ადამიანი“, ეს არს: ფასმდებელი.

ფასდება ქმნაა: ისმინეთ ესე მმქმედნო! თვით ფასდებაა ყოვლის ფასდებულის ფასი და სამკაული.

ფასდებით იქმნება ღირებულება: და უფასდებოდ ყოფის კაკალი ფუჭი იქმნებოდა. ისმინეთ ეს თქვენ, მმქმედნო!

ღირებულებათა ცვალებადობა, — მმქმედთა ცვალებადობაა. მარად შემუსრავს, რომელს მქმედობა მართებს.

პირველად მმქმედი ხალხი იყო და მხოლოდ შემდეგ კერძონი; ჭეშმარიტად, კერძო კვლავ უფროსად ახალგაზრდაა ქმნილებათა შორის.

ხალხი ალაგებდა ოდესღაც ფიცარს თვისი სიქველისა. სიყვარული, რომელს ხელმწიფება სწადიან, და სიყვარული, რომელს მორჩილება სწადიან, ერთად ალაგებდა თავისთავის ამ ფიცართ.

სიყვარული ჯოგისადმი უფრო მოხუცია, ვიდრე სიყვარული „მესადმი“: და მხოლოდ ვიდრე კეთილსინდისიერება ჯოგია, ბოროტსინდისიერებას „მე“ ეწოდება.

ჭეშმარიტად, გაიძვერა „მე“, უსიყვარულო, რომელი ეძიებს სარგებელს მრავალთა სარგებლობაში, ჯოგის დასაბამი არ არის, არამედ მისი წარხდომა.

მოსიყვარულენი ჰქმნიდნენ მარად, მათ ჰქმნეს სიქველე და ბოროტება. ცეცხლი სიყვარულისა ვარვარებს სიქველეთა სახელებზე და ცეცხლი რისხვისა.

მრავალი ქვეყანა ინახულა ზარატუსტრამ, და მრავალი ხალხი: არა ხელმწიფება აღმოუჩენია ზარატუსტრას სოფელსა ზედა, უფროს მოსიყვარულეთა საქმისა: „სიქველე“ და „ბოროტებაა“ სახელი მათი.

ჭეშმარიტად, საშინელია ხელმწიფება ამა ქებისა და კიცხვისა. მითხარით, ძმანო, ვინ დამიძლევს მას? მითხარით, ვინ დაადებს ხუნდებს ამ საშინელების ათას კისერს?

ათასი მიზანი არსებობდა დღემდე, რადგან ათასი ხალხი ჰგებდა. კვლავ გვაკლია ხუნდები ამ ათას კისრისათვის, გვაკლია ერთი მიზანი. კვლავ მიზანი არა ჰგებებს კაცობრიობისთვის.

ხოლო მითხარით, ძმანო: უკეთუ კვლავ მიზანი არა ჰგებებს კაცობრიობისათვის — ჰგებებს ესე თვით? — ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მოდმის სიყვარულისათვის

ეხუტებით მოყვასთ და ამისათვის კეთილ სიტყვებს ჰპოვებთ. ხოლო გეტყვით თქვენ: თქვენი სიყვარული მოდმისადმი თქვენდამივე უკეთური სიყვარული.

თქვენს თავს ელტვით მოყვასისადმი და ამით გასურთ შეიქმნათ სიქველე: ხოლო მე განვსჭვრეტ თქვენს „თავისდებას“.

„შენ“ უფრო მოხუცია ვიდრე „მე“; „შენ“ აღიარებულია წმიდათა წმიდათ, ხოლო კვლავ „მე“ არა: ამად ეხუტება ადამიანი მოყვასს.

მოგიწოდებთ მოდმის სიყვარულისათვის? უფრო მოგიწოდებთ მოდმისაგან ლტოლვასა და შორეულის სიყვარულისადმი!

მოდმის სიყვარულზე მაღალია სიყვარული შორეულისადმი და მყობადისა; და ადამიანთა სიყვა-

რულზე ჩემთვის მაღალია სიყვარული საგანთა და ლანდებისადმი.

ლანდი, თან რომ გდევს, ძმაო, უფრო ლამაზია, ვიდრე შენ; რად არ შეასხავ მას შენს სხეულს და ძვლებს? ხოლო გეშინის და ილტვი მოძმისადმი.

ვერ რიგდებით ერთმანეთს შორის და არა საკმარისად გიყვართ ერთმანეთი: ამად გსურთ აცდინოთ მოძმე თქვენდამი სიყვარულისათვის და შევარაყდეთ მისი შეცდომითა.

გისურვებთ ვერ მოგვარებულყვეთ ყოველგვარ მოძმესთან და მეზობელთან; ამით თქვენ თვით თქვენი თავიდან შექმნიდით მეგობარს და მის აღვსილ გულსა.

მოუნოდებთ მონმეს, ოდეს გსურთ თავის ქება; და ოდეს დააჯერებთ მას თქვენთვის კეთილ იფიქროს, თვით იწყებთ კარგის ფიქრს თქვენი თავისათვის.

სიცრუეს იტყვის არა მხოლოდ იგი, რომელი თვისი მეცრების წინააღმდეგ მეტყველებს, არამედ უფროსად იგი, რომელი თვისი უმეცრების წინააღმდეგ იტყვის. და ესე ეტყვიოთ თქვენთვის მეზობელს და ატყუებთ მას თქვენთვის.

ესე იტყვის რეგვენი: „ადამიანთა ურთიერთობა ხასიათს აფუჭებს, უფროსად, როდეს იგი არა გაქვს“.

ვიეთი მიდის მეზობელთან, რათა თავი ეძიოს, ვიეთი, რათა თავი დაჰკარგოს. თქვენი უკეთური სიყვარული თავისადმი ჰქმნის თქვენ მარტოობას საპყრობილედ.

შორეულნი არიან, რომელნი განიღებენ მოძმისადმი თქვენი სიყვარულისათვის; და ოდეს ხუთნი მოიყრით თავს, მარად მეექვსეს სიკვდილი მოელის.

არ მიყვარს თქვენი ზეიმიც: მრავალი მსახიობი მინახავს ამ დროს და თვით მაცურებელნიც ხშირად მსახიობთაებრ იგრიხებოდნენ.

არა მოყვასისას გასწავლით, არამედ მეგობრისას. იყოს მეგობარი ზეიმი მინისა და წინაგრძნობა ზეკაცისა.

გასწავლით მეგობრისას გულით სავსისას. ხოლო ჯერ არს იყო ღრუბელი, ოდეს გასურს სიყვარული აღვსილი გულისა.

გასწავლით მეგობრისას, რომელსა მოაქვს სრულქმნა სოფლისა და სასმისი სიკეთისა, — მქმედი მეგობრისას, რომელი მარად მზადაა მოსანიჭებლად სრულქმნილი სოფლისა.

და ვით სოფელი მბრუნავი მის შორის განიყრება, ესრედ გრკალად მბრუნავი მის შორის კვლავ შეიყრება — ვით ყოფა სიქველისა ბოროტებით, ვით ყოფა მიზნისა შემთხვევით.

მყობადი და შორეული იყოს მიზეზი შენი დღეისა: შენს მეგობარში გიყვარდეთ ზეკაცი, ვით შენი მიზეზი.

ძმანო, არ გირჩევთ მოძმის სიყვარულს: გირჩევთ სიყვარულს შორეულისას.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მქმედთა გზისათვის

მარტოდ განდგომა გასურს, ძმაო? გასურს ეძიო გზა თვით შენი თავისაკენ? შეფერხდი მცირეს და მომისმინე.

„ადვილად ჰკარგავს თავის თავს, რომელი ეძიებს. ყოველი მარტოობა ცოდვაა“: ესე იტყვის ჯოგი. და შენ ხომ დიდს ხანს ჯოგს ეკუთვნოდი.

ხმა ჯოგისა შენს შორისაც კვლავ ბანსა ჰპოვებს. და ოდეს იტყვი „ალარა მაქვს თქვენთან ზიარი სინდისი“ — ეს ჩივილია და ტანჯვა.

კვლავ იგი ზიარი სინდისი ჰქმნის თვით ამ ტან-  
ჯვას; და ამა სინდისის უკანასკნელი ბჟუტვა  
კვლავ აღვივებს შენს სევდას.

ხოლო შენ მიჰყვები შენი სევდის გზას, რომელი  
გზაა თვით შენი თავისაკენ? მაშინ მაჩვენე შენი  
უფლება და ძალა ქმნად ამისა.

ხარ ახალი ძალა და ახალი უფლება? პირველი  
ძვრა? ბორბალი თვით ძრული? შესძლებ ვარსკვ-  
ლავნი აიძულო შენს ირგვლივ ბრუნვად?

ჰეი, მრავალნი არიან მნატვრელნი სიმაღლისა!  
მრავალნი არიან ზრახვანი პატივმოყვარეთა. მიჩ-  
ვენე, რომ არა ხარ რიცხვისაგან მონატრეთა და  
პატივმოყვარეთა!

ჰეი, მრავალია მაღალი აზრი, რომელი მეტს  
არასა ჰქმნიან, ვიდრე საბერველი: იბერებიან და  
უფრო აცარიელებენ.

თავს თავისუფალს უწოდებ? მსურს მოვისმინო  
შენი უფალი აზრი და არა ის, რომ უღელი მოგიშო-  
რებია.

ხარ მათგან, რომელთ უფლება აქვთ უღლის  
მოშორებისა? ვიეთთ დაუკარგავთ უკანასკნელი  
ღირებულება, ოდეს მორჩილება დაუკარგავთ.

თავისუფალი რისგან? რა საქმე აქვს ამასთან  
ზარატუსტრას! ხოლო შენ თვალთა ნათელმა მა-  
უნყოს მე: თავისუფალი რისთვის?

ძალგიდს შენთვის სიქველისა და ბოროტის  
დადგინება და შენსზედა შენი ნების აღმართვა,  
ვით კანონის? ძალგიდს იყვე შენი თავის მსაჯული  
და შურისმგებელი შენის კანონისა?

საშინელია მსაჯულთან და თავის კანონის შურ-  
მგებელთან მარტოდ ყოფნა. ესე ისვრიან ვარსკვ-  
ლავს უდაბნო სივრცეში და მარტოობის გაყინულ  
სუნთქვაში.

დღეს კვლავ იტანჯება ხალხის მრავლობით, შენ მხოლოდ: დღეს კვლავ შენთან არის შენი მძლეობა და შენი იმედები.

ხოლო ოდესმე მოგლლის მარტოობა, ოდესმე დაიზნიქება შენი სიამაყე და შენი მძლეობა კბილს აღრქუნდეს. ოდესმე იყვირებ შენ: „მარტოდ ვშთენილვარ!“

ოდესმე ველარ იხილავ შენს სიმაღლეს და შენს სიმდაბლეს უფრო ახლოს; თვით შენი ამაღლება, ვით მოჩვენება, შიშით აღგავსებს. იყვირებ ოდესმე: „ყალბია ყოველი!“

არიან გრძნობანი, რომელნი მარტოდ შთენილთ მოკვლად ისწრაფიან; უკეთუ ვერ შესძლებენ, ჯერ არს თვით დაიხოცნენ! ხოლო შესძლებ შენ მკვლელად ყოფას?

უნცი, ძმაო, სიტყვას „ზიზღი“? და ტანჯვას შენი სამართლიანობისა — ქმნას სამართლიანობისა მათ მიმართ, რომელთ შენ ეზიზღები?

აიძულებ მრავალთ შენთვის აზრის შეცვლისათვის; ამად იგინი ბრალსა გხდიან — მიუახლოვდი და მაინც გვერდით გაუარე: ამას აროდეს გაპატიებენ.

მათზე მალლა მიდიხარ: და ეგ ზომ მალლა ვლი, მით მცირეს გხედავს თვალი შურისა. ხოლო მფრინავნი უფროსად სძულთ.

„ვით შესძლებდით ჩემდამი სამართლიანობას! — ამას იტყოდე შენ — ავირჩიე თქვენი უსამართლობა, ვით ნაწილი თანამდები ჩემი“.

უსამართლობას და ბინძურებას ესვრიან იგინი მარტომყოფთ: ხოლო, ძმაო ჩემო, უკეთუ ვარსკვლავად ყოფნა გსურს, ამად არა გმართებს ნაკლებ უნათებდე მათ.

ერიდე ქველთა და მართალთა! იგინი დიდის ხალისით ჯვარს აცვამენ მათ, რომელნი ჰქმნიან თვის სიქველეს, — მათ მარტომყოფნი ეზიზღებათ.

ერიდე წმიდა უბრალოებას! მისთვის უკეთესია ყოველი არა უბრალო, უყვარს ცეცხლით თამაში — კოცონები.

ერიდე შენი სიყვარულის ჟინს. უფროსად სწრაფად გაუნოდებს მარტომყოფი ხელი პირველს, რომელიც გზად შეეყრება.

ვიეთთ გაუნვდიდე არა ხელს, არამედ მხოლოდ თათს: და მე მსურს, რათა შენს თათებს ბრჭყალები აქვნდეს.

ხოლო უბოროტესი მტერი, რომელს შენ შეეყრები, თვით შენ იქმნები; თვით ჩაუსაფრდები თავს ქვაბთა და ტყეთა შორის.

მწირო, დგომილი ხარ გზას შენი თავისაკენ! და შენსკენვე მიჰყვებარ და შენი შვიდი დემონისაკენ.

იყავი მწვალელებელი შენი თავისათვის და კუდიანი და მისანი და რეგვენი და იჭვით პყრობილი და უკეთური და ბოროტმქმედი.

გმართებს იწოდე შენს საკუთარ აღში: ვით გასურდა განახლება, თუ არ ნაცრად ყოფობდი!

მწირო, მქმედის გზითა ვლი: ღმერთი გასურს ჰქმნა შენი შვიდი ეშმაკისაგან.

მწირო, მიიქცევი გზითა სიყვარულისათა: თვით შენი თავი გიყვარს და ამაღ მოგიძულებია თავი, ვით მხოლოდ მოსიყვარულენი მოიძულებენ.

მქმედობა სწყურია მოსიყვარულეს, რამეთუ სიძულვილი უწყის! რა უწყიდეს სიყვარულისა მან, ვინც არ უწყიდეს იმის მძულვარება, რაიც უყვარდეს!

შენის სიყვარულით და მმქმედობით, ძმაო, მიიქეც მარტოობად და მხოლოდ შემდეგ სამართლიანობაც ჩანჩალით თან გამოგყვება.

ჩემის ცრემლებით, ძმაო, მიიქეც მარტოობად. მიყვარს, რომელს ჰსურს თვისა ზე ქმნა და ესე წარხდომა. —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.



## მოხუც და ყმანვილ დედაკაცთათვის

„რას დაეხეტები ესე მოკრძალებით ამ ბინდისას, ზარატუსტრა? და რასა ჩქმალავ წამოსასხამის ქვეშ?“

„ნაჩუქარი საუნჯეა? თუ ბავშვი, რომელიც შეგძენია? თუ მპარავთა გზით დადიხარ შენ, მეგობარი ბოროტთა?“

მართლად, ძმაო, წარმოსთქვა ზარატუსტრამ, ეს საჩუქარი საუნჯეა: პატარა ჭემმარიტება, რომელს თან ვატარებ.

ხოლო იგი ზნიანია, ვით ბავშვი; და თუ პირს არ დაუხშობ, მაღალი ხმით ყვირილს დაიწყებს.

დღეს მზის ჩასვლისას, ოდეს მარტოდ ჩემის გზით მივდიოდი, ერთი მოხუცი დედაკაცი შემომეყარა და ესე ესიტყვა ჩემს სულს:

„მრავალჯერ ულაპარაკნია ჩვენთანაც, ქალებთან, ზარატუსტრას, ხოლო არა უთქვამს ჩვენთვის დედაკაცისა“.

და მე მივუგე: „დედაკაცისა მართებულია მხოლოდ მამაკაცთ ელაპარაკო“.

„მითხარი მეც დედაკაცისა, საკმაოდ მოხუცი ვარ, რათა ეს მყისვე დავივიწყო“.

და მე ყურად ვიღე თხოვნა მოხუცი დედაკაცისა და ვუთხარი:

დედაკაცისა ყოველი გამოცანაა და ყველაფერს დედაკაცისას ერთი ამოცანა აქვს: მას ორსულება ეწოდება.

მამაკაცი დედაკაცისათვის საშუალებაა: მიზანი მარად ბავშვია, ხოლო რა არის დედაკაცი მამაკაცისათვის?

ორ რამეს ეძიებს ნამდვილი მამაკაცი: ხიფათს და თამაშს. ამად სწადია დედაკაცი, ვით უხიფათესი სათამაშო.

ჯერ არს მამაკაცი აღზრდილ იქმნეს ომისათვის და დედაკაცი შვებად მეომრისა: ყოველი დანარჩენი რეგვენობაა.

არა ეგემება მეომარს ნაყოფი ფრიად ტკბილი, ამად მას დედაკაცი უყვარს; თვით უტკბილესი დედაკაცი კვლავ მწარეა.

დედაკაცი უკეთესად იცნობს ბავშვებს, ვიდრე მამაკაცი, ხოლო მამაკაცი ბავშვურია, ვიდრე დედაკაცი.

ნამდვილს მამაკაცში ბავშვია ფარული, რომელს თამაში ჰსურს. მაშ აღმოაჩინეთ, დედაკაცნო, ბავშვი მამაკაცში!

იქმნეს დედაკაცი სათამაშო სპეტაკი და ფაქიზი, მზგავსად ქვისა პატიოსნისა, მბრწყინავის სათნოებით ჯერ არ არსებული ქვეყნიერებისა.

ბრწყინავდეს თქვენს სიყვარულში სხივი ვარსკვლავისა! იტყოდეს იმედი თქვენი: „ნეტავ ვშვიდე ზეკაცსა!“

იყოს თქვენს სიყვარულში გულადობა! გმართებთ თქვენის სიყვარულით სძლევდეთ, რომელნი შიშსა გგვრიან.

თქვენს სიყვარულში იყოს თქვენი პატიოსნება! ნაკლებად იცის დედაკაცმა პატიოსნებისა. ხოლო იყოს ეს პატიოსნება თქვენი: მარად მეტად გიყვარდეთ, ვიდრე უყვარხართ და აროდეს იყვნეთ მეორე.

ეშინოდეს მამაკაცს დედაკაცისა, რომელს უყვარდეს: მაშინ ყოველს მსხვერპლს განიღებს და დანარჩენს მისთვის ფასი არა აქვს.

ეშინოდეს მამაკაცს დედაკაცისა, რომელს სძულდეს: მამაკაცი სულით მხოლოდ ბოროტია, ხოლო დედაკაცი სულით ცუდია.

ვინა სძულს დედაკაცს უფროსად? — ესე იტყო-  
და რკინა მაგნიტს: „შენ უფროსად მძულხარ, მიზი-  
დავ, ხოლო არა ხარ საკმაოდ ძლიერი, რათა მიმი-  
ტაცო“.

მამაკაცის ბედნიერებას ეწოდება: მე მსურს.  
დედაკაცის ბედნიერებას ეწოდება: მას ჰსურს.

„შეხედე, სწორედ ან იქმნა ქვეყნიერება სრუ-  
ლად!“ — ესე გულისხმობს ყოველი დედაკაცი,  
ოდეს მთელის სიყვარულით ემორჩილება.

მართებს დედაკაცს მორჩილება და ჰპოვოს  
სიღრმე თვისი ზედაპირისა. ზედაპირია სული დე-  
დაკაცისა, მოძრავი, მჩქერვალე საფენი მცირე  
წყლისა ზედა.

ხოლო ღრმაა სული მამაკაცისა, ქვესკნელის  
ჯურღმულებში შფოთად ჩაიჭრება მისი ნაკადი:  
დედაკაცი გრძნობს მის ძლიერებას, ხოლო ესე  
ვერ შეუცნია. —

მაშინ მომიგო მოხუცმა დედაკაცმა: „მრავალი  
თავაზიანი სიტყვა სთქვა ზარატუსტრამ, უფრო-  
სად ვინც ამისთვის საკმაოდ ახალგაზრდაა.

საოცარია, ზარატუსტრა ნაკლებად იცნობს  
დედაკაცთ, ხოლო იგი მაინც მართალს ამბობს  
მათთვის! ნუთუ იმიტომ, რომ დედაკაცისათვის  
არაფერია შეუძლებელი?

და მადლობად მიიღე მცირედი ჭეშმარიტება!  
საკმაო მოხუცი ვარ მისთვის!

შეახვიე იგი სახვეულით და პირი დაუხშე: თუ  
არა მაღალი ხმით იყვირებს ეს მცირედი ჭეშმარი-  
ტება“.

„მომეც, დედაკაცო, შენი პატარა ჭეშმარიტება!“  
ვეტყოდი მე. და ესე სთქვა მოხუცმა დედაკაცმა:

„ქალებთან მიდიხარ. მათრახი არ დაივიწყო!“ —  
ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## კბენისათვის იქედნესი

ერთს დღეს ზარატუსტრას ლელვის ხის ქვეშ დასძინებოდა, ცხელოდა და ხელებით სახე დაეფარა. მიეპარა იქედნე და ყელში უკბინა და ზარატუსტრამ შეჰყვირა სიმნარით. მოაშორა რა ხელი სახეს, შეხედა გველს: მაშინ იცნო მან ზარატუსტრას თვალები, უხერხულად გაბრუნდა და გაცლას აპირებდა, „არა, მიმართა ზარატუსტრამ, ჯერ მადლობა არ მითქვამს! დროზე გამომალვიძე, გზა ჩემი კვლავ გრძელია“. „შენი გზა უკვე მოკლეა, წარმოსთქვა იქედნემ მწუხარებით, ჩემი შხამი სასიკვდილოა“. ზარატუსტრას გაეცინა. „როდის მოუკლავს გველის შხამს გველვეშაპი? — სთქვა მან. — მაგრამ უკან წაიღე შენი შხამი! არ იყო საკმაოდ მდიდარი, რათა მაჩუქებდე მას“. მაშინ იქედნე კვლავ შემოეხვია მას კისერზე და ჭრილობა აულოკა.

ოდეს ზარატუსტრამ უამბო ესე თვის მოწაფეთ, მათ ჰკითხეს: „და რა არის ზარატუსტრა აზრი ნაამბობისა?“ ზარატუსტრამ მიუგო:

ზნეობის შემმუსვრელს მიწოდებენ ქველნი და მართალნი: ჩემი ამბავი უზნეოა.

ესე უკეთუ მტერი გყავთ, ნუ მიუგებთ მას კეთილით ბოროტისათვის: ეს მას შეარცხვენდა. არამედ დაუმტკიცეთ, რომ მან სიკეთე გიყოთ.

და უკეთესია განრისხდეთ, ვიდრე არცხვენდეთ! და ოდეს გწყევლიან, არ მომწონს, რომ ლოცავთ. უკეთესია შენც ცოტა დაიწყევლო!

და უკეთუ დიდი უსამართლობა გენიათ, მყისვე ხუთი მცირედით უპასუხეთ! საძაგელია ცქერა მხოლოდ უსამართლობით დაჩაგრული ადამიანისა.

ეს თქვენ უკვე იცოდით? განანილებული უსამართლობა ნახევარი სამართალია. და მან უნდა

იდოს თავს უსამართლობა, ვისაც ძალუძს მისი ზიდვა.

მცირე შურისგება უფრო ადამიანურია, ვიდრე არა შურისგება. და უკეთუ სასჯელი გადამლაზველის უფლება და პატივი არ არის, მეც აღარა მსურს თქვენი სასჯელი.

უფრო დიდი კეთილშობილებაა თავის გამტყუნება, ვიდრე გამართლება, უფროსად ოდეს კაცი მართალია. ხოლო ამად საჭიროა საკმაოდ მდიდარი იყო.

არა მსურს თქვენი ცივი სამართალი; და თქვენი მსაჯულის თვალებით მარად ჯალათი გამოკრთის და მისი ცივი მახვილი.

მითხარით სად არის სამართალი, რომელიც სიყვარულია მხილავი თვალებით?

მაშ მიპოვეთ სიყვარული, რომელი ზიდვიდეს არა მხოლოდ ყოველს სასჯელს, არამედ ყოველ დანაშაულსაც.

მაშ მიპოვეთ სამართალი, რომელი ამართლებს ყოველს, გარდა გამასამართლებლისა!

კვლავ გსურთ ესეც მოისმინოთ? მისთვის, რომელს გულით სამართლიანობა ჰსურს, თვით სიცრუე ადამიანისადმი თანაგრძნობად გარდაიქმნება.

ხოლო როგორ შევძლებ სამართლიანობას გულით! როგორ შევძლო თვითეულს თვისი მიუგო! საკმარისია ჩემთვის: ყოველს ჩემსას ვაძლევ.

ბოლოს, ძმანო, ერიდებით არ მიაყენოთ უსამართლობა ყოველს განდეგილთ. როგორ დაივინყებდა განდეგილი! როგორ გადაგიხდიდათ!

ღრმაა, ვით ჭა, განდეგილი. ადვილია შიგ ქვის ჩაგდება: ხოლო ოდეს ძირამდე ჩაიძირება, ვინ მოისურვებს მის ამოღებას?

ერიდებით განდეგილთა შეურაცხყოფას! და უკეთუ ჩაიღინეთ ეს, კიდევ მოჰკალით.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## შვილისა და ქორწინებისათვის

ამ კითხვით მხოლოდ შენ მოგმართავ, ძმაო: ვით საძირავს ვისვრი მას შენს სულში, რათა გავიგო მისი სიღრმე.

ახალგაზრდა ხარ და ოცნებობ ქორწინებისა და შვილისათვის, გეკითხები: განა შენ ისეთი ადამიანი ხარ, რომელს უფლება აქვს ისურვოს თავისთვის შვილი?

გამარჯვებული ხარ, თვითმთრგუნავი, გრძნობის მბრძანებელი, უფალი შენი სიქველეთა? ამას გეკითხები.

თუ შენი სურვილით ცხოველი მეტყველებს და მოთხოვნილება? თუ მარტოობა? თუ თვითუკმაყოფა?

მსურს, რათა შენი გამარჯვება და შენი თავისუფლება ოცნებობდეს შვილისათვის. გმართებს ცოცხალი ძეგლი აუგო შენს გამარჯვებას და თავისუფლებასა.

ჯერ არს, შენს ზე აშენებდე. ხოლო ჯერ თვით შენ უნდა აშენდე სწორნახნაგად ხორციით და სულით.

არა მხოლოდ გან-გან იზრდებოდე, არამედ მალლით! ამად მწე იყოს შენთვის ბალი ქორწინებისა.

ჰქმნიდე მაღალს სხეულს, პირველს ძვრას, თვითძრავ ბორბალს — მმქმედს ჰქმნიდე.

ქორწინება: ამას უწოდებ ორთა სურვილს ერთის ქმნისათვის, რომელი მეტია, ვიდრე მისი მქმნელნი. ურთიერთდამი პატივისცემას, ვით მატარებელთადმი ამა ნებისა, უწოდებ მე ქორწინებას.

ესე იყოს აზრი და სამართლე შენის ქორწინებისა, ხოლო მას, რომელს ბევრეულთა-ბევრეულნი ქორწინებას უწოდებენ — ეს ზედმეტნი, — ჰეი, რა უწოდო?

ჰეი, იგი სილატაკე სულისა ორეულად! ჰეი, იგი სიბინძურე სულისა ორეულად! ჰეი, იგი უბადრუკი კმაყოფა ორეულად!

ყოველს ამას ქორწინებას უწოდებენ; და ამბობენ, მათი ქორწინება ცაში იყო ქმნილი.

მაშ, აღარა მსურს იგი, ზედმეტთა ცა! არა ვსაჭიროებ მათ, ციურ ბადეში გაბმულ ცხოველთა!

შორს იყო ჩემგან თვით ღმერთიც, მის დასალოცვად რომ მოჩანჩალებს, რაც არ შეუერთებია!

ნუ დასცინით ამ ქორწინებათ! რომელი შვილი იყოს უსაბაბო მშობლებისათვის ტირილისა?

ღირსეულად მეჩვენა მამაკაცი იგი და მონეულად მიწის აზრისათვის, ხოლო ოდეს მისი ცოლი ვნახე, შეშლილთა სადგომად მომეჩვენა ქვეყანა.

დიახ, ვისურვე, რათა დედამინა რყეულიყო ძრწუნვით, ოდეს წმინდანი შეულღდება ბატთან.

ეს მიიმართებოდა, ვით გმირი ჭეშმარიტებათა დათურგნად და ბოლოს შეიძინა მცირე მოკაზმული სიცრუე, ამას თვის ქორწინებას უწოდებს.

მეორე მიუკარებელი იყო და ძნელად მომწონი, ხოლო ერთხელ სამუდამოდ წაახდინა თვისი საზოგადოება: ამას თვის ქორწინებას უწოდებს.

მესამე ეძიებდა მსახურს ანგელოსის სიქველთით. ხოლო ერთხელ დედაკაცის მსახურად გარდაიქმნა, აკლია ღა, რათა ანგელოსად იქმნეს.

ფრთხილნი არიან ან ყოველნი მყიდველნი და ყველას ეშმაკი თვალები აქვთ. ხოლო ცოლს თვით უეშმაკესი ტომარაში ჰყიდულობს.

მრავალი ხანმოკლე სისულელე — ამას უწოდებთ სიყვარულს. და მრავალ ხანმოკლე სისულელეთ თქვენი ქორწინება აბოლოებს, ვით ხანგრძლივი სისულელე.

თქვენი სიყვარული დედაკაცისა და დედაკაცის სიყვარული მამაკაცისა: ჰეი, ნეტავ იგი თანაგრძნობა იყოს ტანჯულ და ფარულ ღმერთებისადმი! ხოლო უფრო ხშირად ორი ცხოველი ერთმანეთს ამოიცნობს.

თვით თქვენი საუკეთესო სიყვარული მხოლოდ აღტაცების სიმბოლოა და მტკივნეული მხურვალება. ჩირაღდანია იგი, რომელი მაღალ გზებს უნდა გინათებდეთ.

გმართებთ ოდესმე თქვენს ზე გიყვარდეთ! მაშინ სწავლეთ ჯერ სიყვარული. ამად გმართებთ შესმა თქვენი სიყვარულის მწარე სასმისისა.

საუკეთესო სიყვარულის სასმისშიც სიმწარეა: ესე იწვევს იგი შენს სევდას ზეკაცისათვის, ესე მოგაწყურებს შენ, მძიმედო!

წყურვილი მძიმედისა, ისარი და ნატვრა ზეკაცისათვის: სთქვი, ძმაო, ესეა ნება შენი ქორწინებისათვის?

წმიდაა ჩემთვის ესეთი ნება და ესეთი ქორწინება. —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## თავისუფალი სიკვდილისათვის

მრავალი ძლიერ გვიან კვდება, ვიეთნი ძლიერ ადრე. კვლავ უცხოოდ ხმაურობს მოძღვრება: „დროზე მოკვდი!“.

დროზე მოკვდი; ამას ასწავლის ზარატუსტრა.

მართლად, რომელი აროდეს სცხოვრობდეს დროზე, დროზე როგორ მოკვდება? უკეთესია არ დაბადებულყო! — ამას ურჩევ ზედმეტთ.

ხოლო ზედმეტნიც მნიშვნელოვნად სთვლიან თვის სიკვდილს, უფუჭეს კაკალსაც გატეხა ჰსურს.



მნიშვნელოვნად სთვლიან ყველანი სიკვდილს: ხოლო სიკვდილი კვლავ დღესასწაული არ არის. ადამიანთ კვლავ არ უსწავლიათ უმშვენიერეს დღესასწაულთა კურთხევა.

გიჩვენებთ სრულქმნილად სიკვდილს, რომელი ცოცხალთათვის ნესტარი და აღთქმაა.

თვისი სიკვდილით კვდება დასრულებული, გამარჯვებული, გარემოცული დაიმედებულთა და აღთქმამდებელთა.

ჯერ არს სიკვდილის სწავლა, და არ იქმნეს დღესასწაული იქ, სად მომაკვდავი ცოცხალთა ფიცს არ აკურთხებდეს!

ესე სიკვდილი უკეთესია; ხოლო მეორეა: ბრძოლაში მოკვდე და დიდი სული გაანიავო.

ხოლო მებრძოლს და გამარჯვებულს თანაბრად ეზიზღებათ თქვენი დაღრეჭილი სიკვდილი, რომელი დაძრწის ვით ქურდი — და მაინც მოდის ვით მბრძანებელი.

ჩემს სიკვდილს გიქებთ თქვენ, თავისუფალს სიკვდილს, რომელი მოდის ჩემთან, რადგან მწაღია.

და როდის ვისურვებ? — რომელს მიზანი აქვს და მემკვიდრე ჰყავს, მას დროზე სიკვდილი ჰსურს მიზნისა და მემკვიდრისათვის.

და მიზნისა და მემკვიდრის პატივისცემისათვის იგი აღარ ჩამოჰკიდებს ცხოვრების წმიდა ტაძარში დამჭკნარს გვირგვინებს.

ჭეშმარიტად, არა მსურს თოკის დამრთველთ ვემზგავსებოდე, იგინი სწევენ ძაფს სიგრძით და თვით სულ უკან-უკან მიიწევენ.

ვიეთი ფრიად მოხუცია თვის ჭეშმარიტებათა და გამარჯვებისათვის; უკბილო პირს უფლება აღარ აქვს ყოველი ჭეშმარიტებისათვის.

და ყოველი, რომელს დიდება სწყურია, დროზე უნდა გამოეთხოვოს პატივისცემას და ძნელი ხელოვნება გამოიჩინოს — დროზე ნავიდეს.

ჯერ არს ჭამის შეწყვეტა, ოდეს იგი ფრიად გეამება: ეს იციან მათ, რომელთ სურთ, დიდხანს ჰყავდეთ მოყვარულნი. არსებობენ მუავე ვაშლები, რომელთ ბედი შემოდგომის უკანასკნელ დღემდე აცდევინებს: ამ დროს იგინი მნიფდებიან, ყვითლდებიან, იღარებიან.

ვიეთი ჯერ გულით ბერდება, ვიეთი სულით. და ვიეთნი სიყრმითვე მოხუცნი არიან: ხოლო ნაგვიანები ყრმა დიდხანს ყრმაა.

ვიეთს ცხოვრება არ სწყალობს: შხამიანი მატლი ღრღნის მის გულს, ეცადოს, რათა სიკვდილი სწყალობდეს.

ვიეთი აროდეს არის ტკბილი, იგი ზაფხულშივე ლპება. მხოლოდ სიმხდალე აჩერებს მას თვის რტოზე.

ბევრეულთა ბევრეულნი სცხოვრობენ და ძლიერ დიდხანს ჰკიდიან თვის რტოებზე. ამოვარდეს ქარიშხალი, რათა ჩამოჰყაროს დამპალი და ჭიანი!

მოვიდნენ მქადაგებნი სწრაფი სიკვდილისა! ესენი იქნებიან იგი ქარნი და მრხველნი ცხოვრების ხეთა! ხოლო მე ნელი სიკვდილის ქადაგება მესმის და მოთმინება მიწიერისა.

ჰეი, ჰქადაგებთ მიწიერის მოთმინებას? ხოლო ესე მიწიერი ძლიერ გითმენთ თქვენ, მანყევარნო!

ჭუმბარიტად, ძლიერ ნაადრევად გარდაიცვალა იგი ებრაელი, რომელს ხანგრძლივი სიკვდილის მქადაგებელნი თაყვანსა სცემენ: მას აქეთ მისი ნაადრევი სიკვდილი მრავალთათვის საბედისწერო შეიქმნა.

მხოლოდ ცრემლები და სევდა შეიმცნო ებრაელთა და სიძულვილი ქველთა და მართალთაგან: ებრაელმა იესომ. მაშინ შეიპყრო სიკვდილის სურვილმა.

რატომ არ დარჩა უდაბნოში, მოშორებული კეთილთ და მართალთ: იქნებ ცხოვრება ესწავლა და მიწის სიყვარული ესწავლა და მასთან სიცილი!

დამიჯერეთ, ძმანო! ნაადრევად გარდაიცვალა; იგი უარყოფდა თვის მოძღვრებას, ჩემი ხნის რომ მოყრილიყო! საკმაოდ კეთილშობილი იყო უარყოფისათვის!

ხოლო უნიფი იყო იგი. უნიფად უყვარს ყრმას და უნიფად ეზიზღება მას ადამიანი და მიწა ბმულ არიან და მძიმენი არიან კვლავ აზრნი მისნი და ფრთანი მისი სულისა!

ხოლო ვაჟკაცი მეტად ბავშვია, ვიდრე ჭაბუკი და ნაკლებად სასონარკვეთა აქვს: უკეთესად უწყის მან სიკვდილისა და სიცოცხლისა.

თავისუფალი სიკვდილისათვის და თავისუფალი სიკვდილის შორის, იგი იტყვის ღვთაებრივს „არას“, ოდეს დრო აღარაა „ჰო“-ისთვის: ესე უწყის მან სიკვდილი და სიცოცხლე.

მეგობარნო, არ იყოს სიკვდილი თქვენი ძაგებად ადამიანისა და მიწისა: ამა თხოვნით ვემუდარები თქვენ სულის თაფლსა.

თქვენს სიკვდილში კვლავ სული ჰლუოდეს და სიქველე თქვენი, ვით დაისი მიწასა ზედა: ან კარგად ვერ მომკვდარხართ.

მე თვით ისეთი სიკვდილი მსურს, რომ თქვენ, მეგობრებო, ჩემი გულისათვის მიწა მეტად შეიყვაროთ, და კვლავ მიწად მოვიქცევი, რათა შვება ვპოვო მასთან, რომელმან მშვა.

ჭეშმარიტად ზარატუსტრას მიზანი ჰქონდა, ისროლა თვისი ბურთი: ან მეგობარნო, იყავით ჩემი მიზნის მემკვიდრენი, თქვენსკენ ვისვრი მე ოქროს ბურთს.

ყველაფერზე სასიამოვნოა თქვენი მზერა, მეგობრებო, ოქროს ბურთს რომ ისვრით! და ესე მცირედ დავყოვნდები მიწაზე: მომიტევეთ!

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## გამლები სიქველისათვის

1.

ოდეს ზარატუსტრა გამოეთხოვა ქალაქს, მისი გული რომ შეეთვისა, ნოდებულს: „ჭრელი ძროხა“, მრავალნი, რომელნი თავს მის მონაფედ ეტყოდნენ, ამაღად გაჰყვნენ მას. ესე მივიდნენ გზაჯვარედინს: აქ ზარატუსტრამ უთხრა მათ, ამიერიდან მარტოდ ვლის, რამეთუ იგი მეგობარი იყო მარტოდმსვლელთა. გამოთხოვების დროს მონაფეთ მიანოდეს კვერთხი, რომლის ოქროს კაუჭზე მზეს გველი შემოხვეოდა. ზარატუსტრას ესიამოვნა კვერთხი, ზედ დაეყრდნო და ამას ეტყოდა მონაფეთ:

მითხარით: ვით იქმნა ოქრო უმაღლეს საყიდლად? იმად, რომ იშვიათია და უსარგო, ბრწყინავი და ნაზი ელვარებით: იგი მარად თავს შესთავაზებს.

მხოლოდ ვით სიმბოლო უმაღლესი სიქველისა, იქმნა ოქრო უმაღლეს საყიდლად. ვით ოქრო უბრწყინავს სახე გამლებს. ოქროს ბრწყინვალეობა ჰქმნის ზავს მთვარისა და მზის შორის.

უცხოა უმაღლესი სიქველე და უსარგო, ბრწყინავია და ფაქიზი ელვარებით: სიქველე გამლები უმაღლესია სიქველეთა შორის.

ჭეშმარიტად, კარგად გულისხმობთ თქვენ, მონაფენო ჩემო, ჩემებრ ისწრაფით გამლები სიქველისაკენ, რა გაქვთ საზიარო კატებთან და მგლებთან?

გწყურიათ მსხვერპლად თავის მიტანა და ძღვნად: ამად გწყურიათ მოხვეჭა ყველა სიმდიდრეთა თქვენს სულში.

უძღია სული თქვენი საუნჯეთა და სამკაულთათვის: სიქველე თქვენი უძღია და სურვილი გალებისა.

აძულვით ყოველს თქვენთან და თქვენ შორის ყოფად, რათა თქვენი წყაროთი გადმოდინდეს, ვით ძღვენი თქვენი სიყვარულისა.

ჭეშმარიტად, ყველა საყიდელთა მძარცველად იქმნება ესეთი გამღები სიყვარული; ხოლო საღს და წმიდას უწოდებ მე ამ თავკერძობას.

არის სხვაგვარი თავკერძობა, ულატაკესი, დამშეული, რომელს მარად ქურდობა ჰსურს, იგი სნეულთა თავკერძობაა, სნეული თავკერძობა.

მპარავის თვალთ უჭვრეტს ყოველს მბრწყინავს, მშიერის სიხარბით ზომავს იგი მას, ვის უხვი საჭმელი აქვს და მარად დაძრწის გამღები სუფრის ირგვლივ.

სნება და უქმი გადაგვარება მეტყველებს ამ სიხარბით; დავრდომილი სხეული მეტყველებს ამა თავკერძობის ქურდული სიხარბით.

მითხარით ძმანო: რა ჰგვიებს ჩვენთვის ცუდად და უცუდესად? გადაგვარება? — და გადაგვარებას ვმონშობთ მარად, სად არაა სული გამღები.

მაღლით მიდის ჩვენი გზა, თაობით თაობად. ხოლო საშინელებაა ჩვენთვის გრძნობა გადაგვარებისა, რომელი იტყვის: „ყოველი ჩემთვის“.

მაღლით ისწრაფის ჩვენი გრძნობა: იგი ჩვენი სხეულის სიმბოლოა, სიმბოლოა ამაღლებისა. ამ ამაღლებათა სიმბოლონი სიქველეთა სახელები არიან.

ასე განვლის სხეული მთელს ისტორიას, იქმნება და იბრძვის, და სული — რა არის სული სხეულისათვის? მახარობელი მის ბრძოლათა და გამარჯვებათა, მეგობარი და ბანი.

კეთილისა და ბოროტის სახელები სიმბოლოა: არ გამოსთქვამს, არამედ მიგვითითებს. რეგვენია, რომელს მათით ჰსურს შემეცნება.

ყური დაუგდეთ, ძმანო, ყოველს ჟამს, ოდეს სული თქვენი სიმბოლოებით მეტყველებს: მაშინ იქ არის წყარო თქვენის სიქველისა.

მაშინ აღიმართება სხეული თქვენი და მკვდრეთით აღსდგება; თვისი ნეტარებით წარიტაცებს სულს, რათა იგი მმქმედი იქმნეს და ფასმდებელი, და ყველა ნივთის მოყვარული.

უკეთუ თქვენი გული ფართოდ და სრულად სცემს, ვით მდინარე, კურთხევა და განსაცდელი მონაპირეთათვის: იქ არის წყარო თქვენის სიქველისა.

უკეთუ ხოტბის და კიცხვის ზე დასდგებით და თქვენი ნება, ვით ნება მოყვარულისა, ისურვებს ყოველის ბატონობას: იქ არის წყარო თქვენი სიქველისა.

უკეთუ ყოველს სასიამოვნოს მოიძულებთ და რბილს ლოგინს, და არ ძალ გიძთ საკმაოდ და შორს მოისვენოთ ნებიერთაგან: იქ არის წყარო თქვენის სიქველისა.

უკეთუ ხართ ერთიანი ნების მსურველნი და ყველა საჭიროების შეცვლას აუცილებლობას უწოდებთ; იქ არის წყარო თქვენი სიქველისა.

ჭეშმარიტად, ახალი კეთილი და ბოროტია იგი! ჭეშმარიტად ახალი ღრმა ჩუხჩუხი და ხმა ახალი წყაროსი.

ძლიერებაა იგი ახალი სიქველე; უფალი აზრია იგი ბრძენი სულით: ოქროს მზე და მის ირგვლივ გველი მმეცნებისა!

## 2.

აქ ზარატიუსტრა ერთს წამს დადუმდა და სიყვარულით უმზერდა თვის მონაფეთ, შემდეგ ესე განაგრძო: — და მისი ხმა იცვალა.

იყავნით, ძმანო, ერთგულნი მიწისა თქვენის სიქველის მთელის ძლიერებით! თქვენი გამღები

სიყვარული და თქვენი მმეცნება მსახურებდეს მი-  
ნის აზრსა! ამას გთხოვთ და გაფიცებთ.

ნუ დაუტოვებთ თქვენს სიქველეს ფრენად მი-  
ნის გარეშე და თვისი ფრთებით მარადიულ კედ-  
ლებზე ხეთქებად. ჰეი, მუდამ მრავალი იყო გაფ-  
რენილი სიქველე!

ჩემს მზგავსად, უკან დაუბრუნეთ გაფრენილი  
სიქველე მინას — დიახ, უკან. სხეულს და ცხოვრე-  
ბას; რათა მინას აზრი მისცეს, ადამიანის აზრი.

ასჯერ სცადეს დღემდე სულმა და სიქველემ  
გაფრენა და უგზო-უკვლო ხეტიალი, ჰეი, ჩვენს  
სხეულში ბინადრობს ეხლაც ეს შეშლილობა და ეს  
ოცნება: იგი სხეული იქმნა და ნება.

ასჯერ სცადეს და შესცდნენ დღემდე სული და  
სიქველე. დიახ, საცდელი იყო ადამიანი, ჰეი, მრავ-  
ალმა უმეცრებამ და შეცდომამ შეასხა ჩვენს შო-  
რის ხორცი!

არა მხოლოდ ათასი წლების გონიერება — არა-  
მედ მათი შეშლილობაც გამოკრთის ჩვენს შორის.  
სახიფათოა მემკვიდრედ ყოფნა.

კვლავ ყოველ ნაბიჯზე ვებრძვით მდევე შემთხ-  
ვევას და მთელს კაცობრიობას დღემდე ზედ აწვა  
უაზრობა.

თქვენი სული და თქვენი სიქველე ემსახურებო-  
დეს მინის აზრს, ძმებო: და თქვენ დაადგენთ ყო-  
ველს საფასს ხელახლადა. ამად გშვენით იყვნეთ  
მებრძოლნი! ამად გშვენით იყვნეთ მქმედნი!

მმეცნებით განსპეტიკდება სხეული; მმეცნებით  
მცადი ამაღლება იყო; მმეცნეს სწრაფვანი კურ-  
თხეულ არიან; მმეცნეს სული მხიარულია.

მკურნალო, თვით განიკურნე: მაშინ შენ ავადმყოფ-  
საც განკურნავ. მისთვის საუკეთესო დახმარება იქნე-  
ბოდა დანახვა მისი, რომელი თვით ჰკურნავს თავსა.

ათასია ბილიკი, რომლითაც არვის უვლია. ათასი ჯანსაღობა და ფარული კუნძულები ცხოვრებისა. უნურავია და კვლავ არ აღმოჩენილა ადამიანი და მინა ადამიანისა.

იფხიზლეთ და ყური უგდეთ, თქვენ მწირნო! მომავლით იძვრიან ქარნი ფრთების იღუმალი შრიალით და მახვილ ყურთ აღწევს კეთილი უწყება.

თქვენ, დღეს მწირნო, თქვენ განდგომილნო, ერთს დროს ხალხი იქმნებით: თქვენგან, რომელთ თავი ირჩიეთ, რჩეული ხალხი აღმოცენდება: — ხოლო მისით ზეკაცია.

ჭეშმარიტად, მინა კვლავ განკურნების ადგილად იქმნება! და უკვე ჰმოსავს მას ახალი სურნელება, განკურნების მცემელი, — და ახალი იმედი!

### 3.

სთქვა რა ესე ზარატუსტრამ დადუმდა ვით ადამიანი, რომელს უკანასკნელი სიტყვა არ უთქვამს; დიდს ხანს ყოყმანობდა და კვერთხს ამოძრავებდა, ბოლოს ესე იტყოდა: — და მისი ხმა იცვალა.

ან მარტოდ ვლი, ჩემო მონაფენო! წადით თქვენც მარტოდ! ესე მსურს!

ჭეშმარიტად, გირჩევთ: მომშორდით და ერიდენით ზარატუსტრას! და კვლავ უკეთესია გრცხვენოდეთ მისი! იქნებ გატყუებდათ.

მმეცნე ადამიანს ჰმვენის არა მხოლოდ თვის მტერთა სიყვარული, არამედ მეგობართა სიძულვილიც.

ცუდი ჯილდოა მოძღვრისათვის, უკეთუ მონაფენი მარად მონაფედ რჩებიან. და რატომ არა გასურთ, ჰკორტნოთ ჩემი გვირგვინი?

პატივისა მცემთ; ხოლო რა იქმნება, უკეთუ ერთს დღეს თქვენი პატივისცემა წარხდება? ერიდენით, რათა კერპმა არ შეგმუსროთ!



იტყვი, გნამთ ზარატუსტრა? ხოლო რა არის ზარატუსტრა? ჩემი რწმენელი ხართ: ხოლო რანი არიან მორწმუნენი!

ჯერ თავი არ მოგეძებნათ და მპოვეთ მე. ესე იქმიან ყველა მორწმუნენი; ამაღ აქვს ნაკლები ფასი ყველა სარწმუნოებას.

აწ მოგინოდებთ, მე დამკარგოთ და თქვენი თავი ჰპოვოთ; და ოდეს ყველანი უარმყოფთ, კვლავ დაგიბრუნდებით.

ჭეშმარიტად, სხვა თვალთ გძებნით მაშინ, ძმანო, ჩემ მიერ დაკარგულთ; სხვა სიყვარულით შეგიყვარებთ მაშინ.

ოდესმე კვლავ ჩემი მეგობრები შეიქმნებით და ერთის იმედის შვილნი; მაშინ მოვალ მესამედ, რათა თქვენთან ერთად ვიზეიმო დიდი სამხარი.

იგია დიდი სამხარი, ოდეს ადამიანი იქმნება თვის შუა გზად ცხოველით ზეკაცად და იზეიმებს თვის გზას დასავალად, ვით უმაღლეს იმედს: რადგან ესე გზა ახალი ცისკრისა.

მაშინ წარმხდომი თვით დალოცავს თავს, რათა იგი დაღმით მსვლელია; და მზე მისი მმეცნებისა სამხრად იქმნება.

„მკვდარნი არიან ყველა ღმერთები: აწ ვისურვოთ, რათა ზეკაცმა იცოცხლოს“ — იყოს ესე ნება ჩვენი დიდი სამხრობისა! —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ნ ა წ ი ლ ი მ ე ო რ ე

— დე ოდეს ყველანი უარმყოფთ, კვლავ დაგობრუნდებით. ჭეშმარიტად, სხვა თვალთ გძებნით მაშინ, ძმანო, ჩემ მიერ დაკარგულთ; სხვა სიყვარულით შეგიყვარებთ მაშინ.

ზარატუსტრა, გამლები სიქველისათვის

### ბავშვი სარკით

შემდეგ ამისა ზარატუსტრა კვლავ მთებს დაუბრუნდა და თვისი გამოქვაბულის მარტოობას და ერიდებოდა ადამიანთ: მელოდინე მზგავსად მთესავისა, რომელმან თვისი თესლი დასთესა. ხოლო მისი სული აღივსო უთმენლობით და სევდით მათათვის, რომელნი უყვარდა: რათა კვლავ მრავალი ჰქონდა მათთვის მისაცემი. ესეა უძნელესი: სიყვარულის გულისათვის გაშლილს ხელს კუმშდე და ვით დამჯილდოვებელი, ირცხვენდე.

ესე განვლეს მწირის წლებმა და თვეთ, ხოლო მისი სიბრძნე იზრდებოდა და თვისი სავსეობით სტანჯავდა მას.

ერთს დილას ცისკრის ამოსვლამდე გაეღვიძა, რალაცას იგონებდა თვის სარეცელზე და ბოლოს ესე გულისთხრობდა:

„რამ შემაშინა სიზმარში, რომ კიდევ გამომეღვიძა? განა მე არ მომიახლოვდა ბავშვი სარკით?“

„ჰეი, ზარატუსტრა, — მომმართა ბავშვმა, — ჩაიხედე სარკეში“.

ხოლო ოდეს სარკეში ჩავიხედე, შევჰყვირე და გულით შევძრწუნდი: რათა არა ჩემი თავი დავინახე შიგ, არამედ სახე ეშმაკისა და უმზგავსი დაცინვა.

ჭეშმარიტად, კარგად, მესმის მე სასწაული სიზმრისა და გაფრთხილება: ჩემი მოძღვრება განსაცდელშია, ღვარძლს ხორბლობა ჰსურს!

ჩემი მტერნი გაძლიერებულან და ჩემი მოძღვრების სახე დაუმახინჯებიათ. ესე რომ, ჩემ რჩეულთ უნდა რცხვენოდეთ ჩემ მიერ დანატოვარი ძღვნისა.

დავკარგე მეგობრები; მოინია ჟამი ჩემი დაკარგულები ვეძიო“.

ამ სიტყვებით წამოხტა ზარატუსტრა, არა ვით შეშინებული, მწყურვალი ჰაერისა, არამედ უფრო ვით მისანი და მომღერალი, სულით შთაგონებული. განცვიფრებით უმზერდნენ მას არწივი და გველი: რადგან მყობადი მზე კრთოდა მის სახეზე, ვით ცისკარი დილისა.

რა დამემართა, ჩემო ცხოველებო? — სთქვა ზარატუსტრამ. განა ფერი არ ვიცვალე? განა ნეტარება არ მენვია, ვით ქარიშხალი?

ჩემი ბედნიერება რეგვენისაა და ვით რეგვენი იმეტყველებს: იგი კვლავ ძლიერ ახალგაზრდაა — იყავით თნო მისდამი.

დაკოდილი ვარ ჩემის ბედნიერებით: ყველა ტანჯულნი იყვნენ ჩემ მკურნალებად!

კვლავ დავეშვები მეგობრებისაკენ და ჩემი მტრებისაკენ! ზარატუსტრა კვლავ ამეტყველდება და გასცემს და კეთილს ჰყოფს ვინც შეიყვარა!

მაღლით ინთხევა ლანქერებად აღმოსავალ დასავალით ჩემი უთნო სიყვარული. მყუდრო მთები-

სა და მწუხარების ჭექა-ქუხილის სამყაროით  
იტყორცნება სული ჩემი ხეობისაკენ.

დიდს ხანს მოვიწყენდი და შორსა ვსჭვრეტდი.  
დიდს ხანს ვიყავი შეპყრობილი მარტოობით: ესე  
გადავეჩვიე სიჩუმეს.

ვარ მთლიანად პირი და შხუილი მაღალი კლდის  
ლანქერისა: დაბლა, ბარს მსურს ვსტყორცნო ჩემი  
სიტყვა.

დეე ხევი ჩემის სიყვარულისა უსიერისაკენ  
ეტყორცნოს! ვით ვერ ჰპოვოს საბოლოოდ მდინა-  
რემა გზა ზღვისაკენ!

სიმართლით, ჩემს შორის ტბაა, მწირი, თვითკ-  
მაყოფილი; ხოლო ხევი ჩემის სიყვარულისა მას ბა-  
რად, ზღვად წარიტაცებს!

ახლის გზით ვლი, ახალი სიტყვა მეზადება; მოვი-  
ქანცე, ვით ყოველი მმემედი, ძველის ენით. აღარს  
ჰსურს ჩემს სულს გაცვეთილი ძირებით სიარული.

ნელად მეჩვენება ყოველი ლაპარაკი: — შენს  
ტალღებს მივსცემ თავს, გრიგალო! და შენცა  
გგვემდე ჩემის ბრაზითა!

ვით კივილი და ზრინვა მსურს გაშლილი ზღვე-  
ბით სწრაფვა, ვიდრე ნეტარ კუნძულებს მივალ-  
წევდე, სად ჩემი მეგობრები ბინადრობენ.

და ჩემი მტრები მათ შორის! ვით მიყვარს ან ყო-  
ველი, რომელთან საუბარი შემიძლიან! და ჩემი  
მტრებიც ჩემის ნეტარების მონაწილენი არიან.

და თვით მაშინ, ოდეს ჩემს უხედნ რაშს შევაჯ-  
დები, ჩემი შუბია უკეთესი მწე: იგი ჩემი ფეხის მა-  
რად დაუზარებელი მორბედია:

შუბი, რომელს ჩემს მტრებსა ვსტყორცნი! ვით  
მადლიერი ვარ ჩემის მტრების, რომ შემიძლია მი-  
სი ტყორცნა!

უდიდესი იყო ჩემი ღრუბლის დაძაბვა: ღიმილის  
ელვის შორის ვსტყორცნი მე სეტყვას ხეობასა.

მძლავრად ავა და დავა მაშინ ჩემი მკერდი: მძლავრად დაატყდება მისი ქარიშხალი მთებს: ესე მოიპოვებს შვებასა.

ჭეშმარიტად, ვით ქარიშხალი მოდის ჩემი ბედ-ნიერება და შვება! ხოლო ჰფიქრობდნენ მტერნი ჩემნი, რომ ბოროტი სული იქცევა მათ ზედა.

დიახ, თქვენც მეგობარნო, შეძრწუნდებით ჩემის ველურის სიბრძნით, და იქნებ ილტოდეთ მისგან ჩემ მტრებთან ერთად.

ჰეი, ნეტავ შევძლებდე თქვენს უკუ მონადირე-ბას მწყემსის სალამურით! ჰეი, ნეტავ ეს ძუ-ლომი ჩემი სიბრძნე ისწავლიდეს ფაქიზად ღრიალს! და მაშინ ბევრს ვისწავლიდეთ ერთმანეთისაგან!

ჩემი ველური სიბრძნე შთაისახა მწირ მთებზე; ლოდებზე ჰშვა მან თვისი ჩვილი, უმრწმესი.

ან დაძრწის ვით შეშლილი უნაყოფო უდაბნოში და ეძიებს რბილს მოლსა — ჩემი მოხუცი, ველური სიბრძნე!

თქვენ გულის რბილ მოლს, მეგობრებო! — თქვენი სიყვარულის წიაღს ჰსურს მას შეაფაროს თვისი უძვირფასესი.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ნეტარ კუნძულებზე

ხეს სცვივა ლელვი, იგი წყლიანი და ტკბილია; და ოდეს სცვივა, წითელი კანი განიპობა. ვარ ქარი ჩრდილოეთისა მნიფე ლელვისათვის.

ესე, მზგავსად ლელვისა, მეგობარნო, ეცემა ეს მოძღვრება თქვენსკენ; მაშ სვით მისი წვენი და სჭამეთ მისი ტკბილი ხორცი! შემოდგომაა, ცა წმინდაა და სამხრობაა.

შეხედეთ, რა სიუხვეა ჩვენს გარშემო! და სიჭარბით სასიამოვნოა შორ ზღვათა მზერა.

ერთ დროს ღმერთს ახსენებდნენ, ოდეს შორეულ ზღვათ მზერდნენ; ან გასწავლეთ თქმა: ზეკაცი.

ღმერთი ვარაუდია, ხოლო მე მსურს, რათა თქვენი ვარაუდი თქვენი მქმედი ნების უშორეს არ აღწევდეს.

ძალ გიძთ ღმერთის ქმნა? — მაშ ნუ ილაპარაკებთ ღმერთებისათვის! ხოლო ზეკაცს კი შეჰქმნით.

იქნებ თქვენ თვით არა, ძმანო! ხოლო თქვენ შესძლებთ გარდაქმნათ თავნი თქვენი ზეკაცის მამებად და წინაპრებად: იყოს ესე თქვენი უკეთესი მმქმედობა! —

ღმერთი ვარაუდია; ხოლო მსურს, რათა თქვენი ვარაუდი შემოისაზღვროს გააზრებადობით.

ძალ გიძთ ღმერთის გააზრება? მაგრამ დაე ეს ნიშნავდეს თქვენთვის ნებას ჭეშმარიტებისა, რათა ყოველი გარდაიქმნეს ადამიანისათვის სააზრო, ადამიანისათვის სანახავ, ადამიანისათვის საგრძნობად! ჰშვენის, თქვენი საკუთარი გრძნობა ბოლომდე გაიაზროთ!

და რასაც ქვეყანას უწოდებთ, იგი ჯერ თქვენ მიერ ქმნილ უნდა იყოს: თქვენი გონება, თქვენი წარმოდგენა, თქვენი ნება, თქვენი სიყვარული ჯერ არს ესრედ იქმნენ. და მართლად, თქვენი ნეტარებისათვის, თქვენ მმეცნენო!

და ვით შესძლებთ ცხოვრების ატანას თუ არ იმედით, თქვენ მმეცნენო? ნუ ჩაიფლობით წარმოდგენლობასა და უგუნურობაში.

ხოლო გაგიხსნით მთელს ჩემს გულს, მეგობარნო: უკეთუ ღმერთები იარსებებდნენ, ვით ავიტანდი ღმერთი არ ვყოფილიყავი! მაშ ღმერთები არა ჰგებენ.

ეს დასკვნა მე გამოვიტანე; ხოლო ახლა თვით მას მივყევარ. —

ღმერთი ვარაუდია: ხოლო ვინ შესვამს ამ ვარაუდის ტანჯვას და არ მოკვდება? წაერთვას მძიმედს რწმენა და არნივს შორად ქროლა?

ღმერთი აზრია, რომელი ყოველს სწორს ბრუდსა ჰქმნის და მყარს მოძრავად. როგორ? განქრეს დრო და ყოველი, რაც წარმავალია, სიცრუე იქნება?

ესრედ ფიქრი ადამიანის ძვლების თერხვია და გულზიდვა კუჭისთვის: მართლად, ბრუების სნეულებას ვუნოდებ მე მზგავსს ვარაუდს.

ბოროტს და ადამიანისათვის მავნეს ვუნოდებ ყველა მოძღვრებას მხოლოდისა და სრულისა, უძრავისა, მაძღრისა და წარუვალისათვის.

ყოველი წარუვალი მხოლოდ სიმბოლოა! და პოეტები ფრიად სცრუიან.

ხოლო დროისა და ყოფისათვის უნდა მეტყველებდნენ უკეთესი იგავნი: იგი ქება და გამართლება უნდა იქმნენ ყოველი წარმავალისა!

ქმედობა — იგი ურვისაგან დიდი შვებაა და არსებობის შემსუბუქება, ხოლო მძიმედის წარმოშობისათვის ჯერ არს ურვა და მრავალი ცვლილებანი.

ღიახ, მრავალი მწარე სიკვდილი უნდა განიცადოთ ცხოვრებაში, თქვენ მძიმედნო! ესე იქმნებით მეოხენი და დამცველნი ყოველი წარმავლობისა!

რათა თვით მძიმედი ახლად დაბადებულ ჩვილად იქმნეს — ჰხამს ამისათვის სურვილი მშობიარედ ყოფნისა და მშობიარის ტკივილისა.

მართლად, ათას სულთა შორის ვლიდი მე ჩემ გზად და ათას აკვანთა და მშობიარეს ტკივილთა. არა ერთხელ მითქვამს მშვიდობით, ვიცნობ გულმმუსრავ უკანასკნელ საათებს.

ხოლო ეს ჰსურს ჩემს მძემედ ნებას, ჩემს ბედს. ვსთქვათ უფრო გულწრფელად: სწორედ ამგვარი ბედი ჰსურს ჩემს ნებას.

ყოველი მგრძნობიარე იტანჯება ჩემს შორის და საპყრობილეშია: ხოლო ჩემი ნება მარად მოდის ჩემთან ვის მხსნელი და მახარებელი.

ნება იხსნის: ესეა ჭეშმარიტი მოძღვრება ნებისა და თავისუფლებისა — ამას გასწავლით ზარატუსტრა.

აღარ სურვილი, აღარ ფასდება, აღარ მძემედობა! მარად შორს ჩემგან ესე დიდი დაღლილობა.

თვით მძეცნებაში მე ვგრძნობ მხოლოდ ნების შობისა და მყობადობის ხალისს, და თუ ჩემს მძეცნებაში უბინოებაა, ამად რომ მის შორის შობის ნებაა.

შორს ღმერთისა და ღმერთებისაგან, ამას მიძახდა ჩემი ნება: რაღას შეჰქმნიდი, უკეთუ ღმერთები იარსებებდნენ.

ხოლო კვლავ და მარად ადამიანებისაკენ მიტაცებს იგი, ჩემი აღმსებელი მძემედი ნება; ესე მიეცანა ქვას ჩაქუჩი.

ჰე, თქვენ ადამიანებო, ქვაში ჩაუძინია ჩემთვის სურათს, სურათს ჩემი სურათებისა! ჰე, სად სძინავს მას უმაგრეს, უმზგავსეს ქვაში!

ან ჩემი ჩაქუჩი ამსხვრევს მის საკანს. ქვა იფშვნება: რად მენაღვლება?

მსურს შევასრულო ესე: აჩრდილი მომიახლოვდა — ყოველთა უწინარესი და უმჩატესი მომიახლოვდა ოდესღაც!

ზეკაცის მშვენიერება მენვია აჩრდილის სახით. ჰე, ძმანო! ან ღმერთებისთვის რაღად ვიდარდებ! — ესე იტყოდა ზარატუსტრა!



## შემწყნარეთათვის

ძმანო, კიცხვა ესმა თქვენი მეგობრის ყურსა: „შეხედეთ ზარატუსტრას! განა იგი ჩვენ შორის, ვით მხეცთა შორის არ დაეხეტება?“.

უკეთესია, თქმულიყო: „ვით მხეცთა შორის ვლის მმეცნე კაცთა შორის“.

ხოლო წითელღანვიან ცხოველს უწოდებს მმეცნე თვით ადამიანსა.

ვით ეწოდების ესრედ? განა იმიტომ არა, რომ ხშირად შერცხვენია?

ჰო, მეგობრებო! ესე იტყვის მმეცნე! სირცხვილი, სირცხვილი, სირცხვილი — ეს არის ადამიანთა ისტორია!

ამად კეთილშობილი უარს ეტყვის სხვათა რცხვენას: რცხვენას აკისრებს იგი თავს ყოველ ტანჯულთა წინაშე.

ჭეშმარიტად, ვერ ამიტანია მოწყალენი, რომელნი ნეტარებენ თვის შეწყნარებით: იგინი ფრიად ურცხვნი არიან.

უკეთუ ჰხამს ჩემთვის შეწყნარედ ყოფნა, მაინც არა მსურს მად ვინოდებოდე; უკეთუ ოდესმე ვარ, ვამჯობინებ შორიდან.

სიამოვნებით თავს შევიბურავ და ვილტვი, ვიდრე მიცნობდნენ: იგივე ჰქმენით თქვენც, მეგობარნო!

მარად შემყაროს ჩემა ბედმა თქვენებრ უწყალოთ და მათ, ვისთანაც იმედს, ჭამადს და თაფლს გავიზიარებ!

ჭეშმარიტად, ამ თუ იმ სახით მუდამ დავხმარებივარ ტანჯულთ, ხოლო მე მეგონა მარად, რომ უკეთესად ვიქცეოდი, როცა ვსწავლობდი უკეთესად სიხარულს.

მას აქეთ, რაც ადამიანები არსებობენ, ნაკლები სიამოვნება უნახავს ადამიანს: ეს არის მხოლოდ, ძმანო, ჩვენი დასაბამი ცოდვა.

და ოდეს ვისწავლით უკეთესად სიხარულს, უკეთესად დავივინყებთ სხვის ტანჯვას და მწუხარებათა თხზვას.

ამად ვიბან ხელს, რომელ ტანჯულთა მწე იყო, ამად შევიხოცავ ჩემს სულსაცა.

რადგან ოდეს ვხედავდი ტანჯულს ტანჯულად, მრცხვენოდა მისი სირცხვილისა და ოდეს ვეხმარებოდი, მის სიამაყეს მკაცრად შეურაცხვეყოფდი.

დიდი დავალება მადლიერს არა ჰქმნის, არამედ შურის მაძიებელს, და უკეთუ მცირე სიქველესაც არ ივინყებენ, იგი მხრელ მატლად გარდაიქმნება.

„იყავით გულგრილნი, ოდეს მიიღებდეთ! თქვენ მიერ მიღება პატივის ცემა იყოს!“ — ამას ურჩევ ყოველთ, რომელთ გასაცემი არა აქვთ.

ხოლო მე გამცემი ვარ: სიხარულით გავცემ, ვით მეგობარი მეგობართა. უცხოთ და ლატაკთ თვით მოსწყვიტონ ჩემი ხისაგან ნაყოფი: ნაკლები დამცირებაა მათთვის.

ხოლო ჰხამს მათხოვართა მოსპობა! ჭეშმარიტად, სანყენია მათდამი წყალობის გაცემა, სანყენია არ გაცემაც.

მსგავსად მათისა ცოდვილითა და ბოროტი სინდისისა! დამიჯერეთ, მეგობრებო, სინდისის ქეჯნა კბენისათვის გვაქეზებს.

ხოლო უარესია მცირე ზრახვა. ჭეშმარიტად უმჯობესია ბოროტის ქმნა, ვიდრე მცირედ ზრახვა!

თქვენ იტყვიით: „მცირე ბოროტების სიხარული ზოგ დიდ ბოროტ საქმისაგან გვიფარავს“. ხოლო აქ არ ჰხამს სურვილი ზოგვისა.

წყლულის მზგავსია ბოროტი საქმე: გკრწნის, გექავება და გამოხეთქავს, — იგი პატიოსნად მეტყველებს.

„შეხედე, მე ვარ სნეულება“ — ამას იტყვის ბოროტი საქმე; ესეა მისი პატიოსნება.

ხოლო სოკოს მზგავსია მცირე ზრახვა: იგი დახობავს და იმაღვის და არსად უნდა ყოფნა — ვიდრე მცირე სოკოები მთელს სხეულს დაღრღნის და დააჭკნობს.

ხოლო მათ, რომელნი ეშმაკს შეუპყრია, ყურში უჩურჩულებ: „უკეთესია, იზარდოს შენი ეშმაკი! შენთვისაც არის კვლავ გზა დიდებისა“ —

ჰეი, ძმანო! ყოველი ჩვენთვის ფრიად ნაცნობია! და ზოგი ჩვენთვის გამჭვირვალია, მაგრამ მაინც არ ძალ გვიძს მისი განსჭვრეტა.

ძნელია ადაძიანებთან ცხოვრება, რადგან ეგზომ ძნელია სიჩუმე.

არა წინააღმდეგობისათვის ვართ უფროსად უსამართლონი, არამედ მისთვის, რომლისთვის ჩვენ სულ გულგრილნი ვართ.

უკეთუ გყავს ტანჯული მეგობარი, იყავ მისი ტანჯვისათვის ადგილი შვებისა, და, აგრეთვე, მაგარი სარეცელი, სამხედრო სარეცელი: ესე ექმნება მისთვის უმეტესად სასარგებლო.

და უკეთუ მეგობარი ცუდად მოგეპყრობა, სთქვი ესე: „შემინდვია შენ მიერ ჩემდამი ჩადენილი, ხოლო რაც შენთვის ჩაიდინე — როგორ შეგინდო!“.

ამას მეტყველებს ყოველი დიდი სიყვარული: იგი სძლევს თვით შენდობას და შებრალებას.

ჰხამს გულის სიმაგრე; მისი აყოლა ყველას თავს ბრუს ახვევს.

ჰეი, ქვეყანაზე სად ჩაუდენიათ უდიდესი სისულელე, თუ არ შემწყნარებელთა შორის? და რას

მოუცია ქვეყნისათვის მეტი მწუხარება, თუ არ შემწყნარებელთა შეშლილობას?

ვაი ყველა შეყვარებულთ, რომელთა ჯერ თვისი შეწყნარების მაღლა მყოფ მწვერვალისათვის ვერ მიუღწევიათ!

ამას მეტყოდა ერთხელ ეშმაკი: „ღმერთსაც აქვს თვისი ჯოჯოხეთი: იგი მისი სიყვარულია ადამიანთადმი“.

ამას წინათ ყური მოვკარი მის სიტყვებს: „ღმერთი მკვდარია; ადამიანთადმი სიბრალულმა მოჰკლა ღმერთი“.

ესე, უფრთხილდით სიბრალულს: იქიდან კვლავ მოდის მძიმე ღრუბელი ადამიანებისაკენ! ჭეშმარიტად, მე ვიცნობ ამინდის სასწაულს.

გახსოვდეთ აგრეთვე სიტყვანი: ყოველი დიდი სიყვარული სიბრალულზე მაღლაა: მას ჰსურს შეყვარებულის კვლავ-ქმნა!

„თავსა ვწირავ მსხვერპლად ჩემს სიყვარულს, და ჩემს მოყვასს ჩემთან ერთად“ — ამას იტყვიან ყველა მმქმედნი.

ყოველი მმქმედი მაგარია. —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მღვდელთათვის

ერთ დღეს ზარატუსტრამ მოუთხრო თავის მონაფეთ ერთი იგავი და ამას ეტყოდა:

„აგერ მღვდლები: იგინი ჩემი მტრებია, მაგრამ გაიარეთ მათ წინაშე დუმილით და მახვილით ქარქაშში!

მათ შორისაც არიან გმირები; მრავალ მათგანს ბევრი უტანჯია: ამაღ ჰსურთ სხვები სტანჯონ.

ბოროტი მტრები არიან: არაა შურისძიება უფრო სასტიკი, ვიდრე მათი მორჩილება. და ადვილად წაიბილწება მათთან შებრძოლებული.

ხოლო ჩემი სისხლი მათ მონათესავეა, და მსურს, რათა ჩემს სისხლს პატივი სცეთ თვით მათშიაც“.

და ოდეს გვერდით აუარეს, ზარატუსტრა შესწუხდა; დიდხანს არ შებრძოლებია იგი თავის ტკივილებს და შემდეგ ამას იტყოდა:

ეს მღვდლები მებრალებიან. კვლავ მეზიზღებიან; ხოლო ეს მე არ მანუხებს მას შემდეგ, რაც ადამიანთა შორის ვცხოვრობ.

ხოლო მე მათთან ვიტანჯები და მიტანჯნია: ჩემთვის იგინი საპყარნი არიან და გამორჩეულნი. მან, რომელსაც იგინი მხსნელს უწოდებენ, მათ ხუნდები დაადო: —

ხუნდები ცრუ ღირებულებათა და ამო სიტყვათა ჰე, ნეტავ ვინმე იხსნიდეს მათ მათი მხსნელისაგან.

ოდეს ზღვა ბობოქრობდა, სწამდათ, რომ ერთხელ კუნძულს მიაღწევდნენ, მაგრამ, უყურეთ, იგი მძინარე მხეცი იყო!

ცრუ ღირებულებანი და ამო სიტყვანი: ესაა უარესი მხეცები მოკვდავთათვის, — დიდხანს სძინავს ბედს და იცდის მათ შორის.

მაგრამ ბოლო იგი ახლოვდება, იღვიძებს, სთქვლევს და აღრჩობს, ვინც მასზედ ქოხები ააშენა.

ჰე, შეხედეთ იმ ქოხებს, ამ მღვდლებს რომ აუშენებიათ! ტაძრებს უწოდებენ იგინი თვის სურნელოვან ხვრელებს!

ჰე, ეს მოჯადოებული სინათლე, ეს დამძიმებული ჰაერი! აქ სული ვერ მიაღწევს თვის მწვერვალს!

აქ მათი რწმენა ბრძანებს: „მუხლის ჩოქით ამოდით კიბით, თქვენ ცოდვილნი!“

ჭემმარიტად, მირჩევნია უსინდისოთა მზერა, ვიდრე მათი სირცხვილისა და დაბრეცილი თვალებისა!

ვინ შექმნა მზგავსი მღვიმენი და სინანულის კიბენი? თუ არ მათ, ვისაც დამალვა ჰსურდათ და ერცხვინებოდათ უბინო ცისა?

და მხოლოდ ოდეს უბინო ცა დანგრეული თაღებით შიგ ჩაიხედება და შეხედავს დამსხვრეულ კედლებზე ბალახს და წითელ ყაყაჩოს, კვლავ აღმართავ ჩემს გულს ღმერთის სამყოფელისაკენ.

იგინი უწოდებდნენ ღმერთს, რაც მათ ეწინააღმდეგებოდა და ტკივილს აგრძნობინებდა: „და, ჭემმარიტად, დიდი საქმე იყო მათი მოწინება!

და მათ სხვაგვარად არ იცოდნენ ღვთის სიყვარული თუ არა ისე, როცა ადამიანი ჯვარს აცვეს.

ფიქრობდნენ, ვით ლეშებს ეარსებნათ, შავებით შეამკეს თვისი ლეშები, და თვით მათ სიტყვებით კვლავ სამცხედროს ავ სუნსა ვგრძნობ.

და რომელ მათ მეზობლად სცხოვრობს, შავ ტბორეთა მეზობლად სცხოვრობს, სადაც გომბეშო ტკბილად სევდით მღერის თავის სიმღერას.

ჯერ არს მათ უკეთესი სიმღერა მიმღერონ, რათა ვისწავლო მათი მხსნელის რწმენა: ხსნილად უნდა გამოიყურებოდნენ მისი მოწაფენი!

ტიტველნი მსურს იგინი ვიხილო: მხოლოდ სიშიშვლეს შვენის სინანულის ქადაგება. ხოლო ვის დააჯერებს ეს დაჩადრული მწუხარება!

ჭემმარიტად, მათი მხსნელნიც თავისუფლებით არ მოვლენილან და თავისუფლებით მეშვიდე ცისა! ჭემმარიტად, მათ აროდეს უვლიათ მმეცნების ხალიჩაზე!

სიცარიელეთაგან შეკონინდნენ მათი მხსნელები, ხოლო ყოველი სიცარიელე მათ თვისი შეშლილობით შეავსეს, თვისი თანაშემწით, რომელს ღმერთი უწოდეს.

მათმა შებრალებამ დაახჩო მათი სული და ოდეს იგინი სივდებიან და იბერებიან სიბრაღულით, ზედაპირზე მარად დიდი სისულელე ტივტივებს.

მათ ხალისით და ყიჟინით გარეკეს თავისი ფარა ბილიკით: თითქოს მომავლისაკენ მხოლოდ ერთი ბილიკი მიდიოდეს! ჭეშმარიტად, ეს მწყემსნიც კვლავ ცხვრებს ეკუთვნოდნენ!

მცირე სული ჰქონდათ ამ მწყემსებს და ფართე სამშვინველი; მაგრამ ძმანო ჩემნო, აქამდე კიდევ რაოდენ მცირე ქვეყანა იყო ფართე სამშვინველი!

სისხლის ნიშნები დასწერეს მათ გზაზე, რომლითაც ვიდოდნენ და მათი შეშლილობა მეტყველებდა სისხლით ჭეშმარიტების მტკიცებას.

ხოლო სისხლი ჭეშმარიტების უხამსი მონამეა; სისხლი სწამლავს უწმიდესს მოძღვრებას და ჰქმნის მას შეშლილობად და გულთა მძულვარებად.

და ოდეს ვინმე თვისი მოძღვრებისათვის ცეცხლში გაივლის, — რას მონმობს ესე? ჭეშმარიტად, უფრო მეტია, ოდეს საკუთარი ცეცხლით საკუთარი მოძღვრება წარმოიშობა.

გასიებული გული და ცივი თავი: სადაც ესენი შეიყრებიან, იქ წარმოიშვება თერხვი — „მხსნელი“.

ჭეშმარიტად, ჰგიებდნენ უფრო უდიდესნი და მაღალი წარმოშობისა, ვიდრე ისინი, რომელთ ხალხი მხსნელებს უწოდებს, ეს წარმღვნელი თერხვები!

ჯერ არს` ხსნა თქვენი, ძმანო, უფრო დიდი მხსნელისაგან, ვიდრე ყველა მხსნელები, უკეთუ გსურთ ჰპოვოთ გზა თავისუფლებისა.

აროდეს ყოფილა ზეკაცი, ტიტველი ვნახე ორივე — უდიდესი და უმცირესი ადამიანი: —

კვლავ ერთმანეთს ძლიერ ემზგავსებიან. ჭეშმარიტად, ვჰყვე, თვით უდიდესიც გადაჭარბებით ადამიანი იყო!

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## სათნოთათვის

ჰხამს, ქუხილით და ელვით ელაპარაკო დუნე და მძინარე გრძნობათ.

ხოლო მშვენიერების ხმა ლაპარაკობს წყნარად. იგი მარტოდ უმახვილეს სულთ სწვდება.

დღეს წყნარად ირხეოდა და იცინოდა ჩემი ფარი: ესეა მშვენიერება წმინდა სიცილისა და თრთოლვა.

სათნოებით სავსენო, თქვენ დაგცინოდათ ჩემი მშვენიერება, მეც მომესმა მისი ხმა: „მათ ჰსურთ სასყიდელიც მიიღონ!“

გსურთ სასყიდელი, თქვენ სათნონო! გსურთ ჯილდო სათნოებისათვის, დედამინისათვის ზეცა და მარადისობა თქვენი დღეისათვის?

ან მრისხავთ, რათა უარყოფ ჯილდოს და სასყიდლის მომცემლის არსებობას? და, ჭეშმარიტად, არ გასწავლით მასაც, რომ სათნოება თვით სასყიდელია.

ეჰ, ესაა ჩემი მწუხარება: საგანთა საფუძვლად მოტყუებით სასყიდელი და სასჯელი დაუდეს — და თქვენი სულის საფუძველსაც თქვენ, სათნონო!

ხოლო ჩემი სიტყვა, ვით ღოჯი ტახისა, გადააბრუნებს თქვენი სულის ნიადაგს; გუთანი მსურს ვიქმნე თქვენთვის.

თქვენი სიღრმეთა საიდუმლოება გამომზეურდება და ოდეს ამოთხრილნი და დამსხვრეულნი მზეში ეყრებით, თქვენი სიცრუე განეყოფა თქვენს სიმართლეს.

რადგან ესეა თქვენი სიმართლე: უწმინდესნი ხართ ამა სიტყვების უწმინდურებისათვის: შურისძიება, სასჯელი, სასყიდელი, სამაგიერო.

გიყვართ თქვენი სათნოება, ვით დედას შვილი, ხოლო ოდეს გსმენიათ, დედას ჰსურდეს სასყიდელი თვისი სიყვარულისათვის?



უსაყვარლესი მეობა თქვენი სათნოებაა. თქვენ შორის რგოლის წყურვილია, რათა კვლავ თავის თავს მისწვდეს — ამად იდრეკს და ბრუნავს ყოველი რგოლი.

მზგავსია ვარსკვლავის, რომელი ქრება, ყოველი საქმე თქვენი სათნოებისა: მისი სინათლე კვლავ გზადაა და დაძრნის და როდის აღარ იქმნება იგი გზად?

ესრედ კვლავ გზადაა ნათელი თქვენი სათნოებისა, ოდეს საქმე მისი შესრულებულია. წარხდეს იგი და მიეცეს დავინყებას; სხივი მისი სინათლისა კვლავ ცოცხლობს და დაძრნის.

იყოს სათნოება თქვენი, თქვენი მეობა და არა რამ უცხო, ქურქი: ესეა ჭეშმარიტება თქვენი სულის სიღრმიდან, თქვენ სათნონო!

ჰგიებენ სხვანი, რომელთა სათნოება მათრახის ქვეშ კრუნჩხვია: თქვენ ბევრჯერ გსმენიათ მათი ჟრიამული!

და აგრეთვე ჰგიებენ, რომელნი სათნოებას თვისი ცოდვის დაძინებას უწოდებენ; და ოდეს მათი მძულვარება და შური გაშლის ასოთ, მათი „მართლმსაჯულება“ იღვიძებს და იფშენეტს მძინარე თვალთა.

აგრეთვე ჰგიებენ ისეთნიც, რომელთ ძირს ეწევიან, ეშმაკი ეწევა მათ, ხოლო რამდენად იძირებიან, იმდენად მეტად ბრწყინავს მათი თვალები და მეტად სწყურიათ მათ თვისი ღმერთი.

ჰე, მათმა ჟრიამულმაც მოაღწია თქვენს ყურს, თქვენ სათნონო: „რაც მე არ ვარ, იგი, იგია ღმერთი ჩემი და სათნოება!“

ჰგიებენ სხვებიც, რომელნი მძიმედ დაჭრიალებენ, ვით ურმები თავქვე რომ ქვები მიაქვთ: ბევრს ლაპარაკობენ ღირსებისა და სათნოებისათვის, — თვის საჭეს უწოდებენ იგინი სათნოებას.

ჰგიებენ სხვებიც, ვით დღითიდღეობის მომართული საათები: გაიძახიან თვის ტიკტიკს და ჰსურთ, რათა ტიკტიკი სათნოება იყოს.

ჭეშმარიტად, ივინი მახარებენ მე, სადაც ვპოვებ ამგვარ საათებს, ჩემი დაცინვით მოვმართავ, და მათ უნდა ღრიტინიც დაიწყონ!

ვიეთნი ამაყობენ თვისს ერთი მჭლე სამართლიანობით და მისი სახელით ყოველს ჰკიცხავენ: ესე ქვეყანა იხრჩობა მათ უსამართლობაში.

ჰე, ვით საზიზლარია მათი პირით თქმული სიტყვა „სათნოება“! და ოდეს იტყვიან; „სამართლიანი ვარ“ იგი მარად მოისმის: „ჩემთვის სამართალი ჰქმნეს!“

სათნოებთ ჰსურთ თვის მტრებს თვალები გამოსთხარონ; და თვით მალღდებიან მხოლოდ სხვათა დამცირებად.

კვლავ სხვებიც არსებობენ, რომელნი ჭაობში სხედან და ესე იტყვიან ლელოიანიდან:

„სათნოება ჭაობში წყნარად ჯდომია.

არვის ვკბენთ და გზას ვუცლით ყოველს, რომელი იკბინება; და ყოველისათვის იმავე აზრისა ვართ, როგორც გვასწავლიან“.

კვლავ არიან, რომელთ პოზა უყვართ და ბჭობენ: სათნოება თავისებური პოზაა.

მათი მუხლები მარად მოდრეკილია და ხელნი აღმართულნი სადიდებელად სათნოებისა, ხოლო მათი გული არას უწყის ამისას.

კვლავ არიან, რომელნი სათნოებას უწოდებენ თქმას: „სათნოება საჭიროა“, ხოლო გულით არა რა სჯერათ, გარდა პოლიციის საჭიროებისა.

აგრეთვე ვიეთნი, რომელთ არ ძალუძთ ადამიანის შორის მალლის დანახვა, სათნოებას უწოდებენ, ოდეს ადამიანის სიმდაბლეს ფრიად ახლო

ხედვიან: ესე თვით ბოროტ თვალს სათნოებას უწოდებენ.

და ვიეთთ ჰსურთ წვრთნა და გასწორება და ამას სათნოებას უწოდებენ, სხვათ ჰსურთ დამხობა — და ამასაც სათნოებას უწოდებენ.

და ესე თითქმის ყველას სწამს, რომ წილი უდევს სათნოებაში და ყოველ მათგანს ჰსურს იყოს მაინც მმეცნე „კეთილისა“ და „ბოროტისა“, .

ხოლო არა მად მოვიდა ზარატუსტრა, რათა უთხრას ყველა ამ ცრუთ და რეგვენთ: „რა უწყით თქვენ სათნოების! რა უნდა გცოდნოდათ თქვენ სათნოებისა“. —

არამედ, რათა თქვენ, მეგობრებო, მოგბეზრდეთ ძველი სიტყვები, რომელნი ისწავლეთ რეგვენთა და ცრუთაგან:

რათა მოგბეზრდეთ სიტყვანი: „სასყიდელი“, „ანაზღაურება“, „სასჯელი“, „შურისძიება მართლმსაჯულებაში“, —

რათა მოგბეზრდეთ: „იგი საქმე კეთილია, რადგან უანგაროა“.

ჰე, მეგობრებო! იყოს თქვენი მეობა საქმეში, ვით დედა შვილში: ესე იყოს სიტყვა თქვენი სათნოებისა!

ჭეშმარიტად, ათასი სიტყვა ნაგართვით და თქვენი სათნოების უსაყვარლესი გასართობნი; და ან მინყრებით, ვით ბავშვები სწყრებიან.

იგინი ზღვასთან თამაშობდნენ, — ტალღამ გადმოიარა და ჩანთქა სათამაშონი თავის წიაღში: ან სტირიან.

ხოლო იგივე ტალღა მათ ახალ სათამაშოებს მოუტანს და ახალ ჭრელ ლოკოკინებს გამოლექს.

ესე დაწყნარდებიან იგინი; მზგავსად მაგისა თქვენც მეგობრებო, მოიპოვებთ თქვენს ნუგეშს და ახალ ჭრელ ლოკოკინებს! —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ბრბოისათვის

სიცოცხლე წყაროა სიხარულისა; ხოლო სად ბრბო სვამს, მოშხამულია იქ ყოველი წყარო.

მიყვარს ყოველი სპეტაკი: ხოლო ვერ ამიტანია ნადირთა ღრჭენა და წყურვილი უნმინდურთა.

მათ თვალი ესროლეს წყაროს: ან მათი საზარელი სიცილი მესინათლება წყაროდან

წმინდა წყალი მოშხამეს თვისი ბილწებით; და ოდეს თვის ბილწ სიზმრებს სიხარულს უწოდებდნენ, თვით სიტყვებს დაშხამავდნენ.

განრისხდება ცეცხლი, ოდეს იგინი თვის სველ გულს მას ზედა დასდებენ; თვით სული ქოთქოთებს და იკომლის, სად ბრბო ცეცხლს უახლოვდება.

მსუყე და ჭიანია მათ ხელთ ნაყოფი: აოხრებს და ახშობს ხილოსან ხეთ თვალი მათი.

და რომელმა პირი უბრუნა ცხოვრებას, მხოლოდ ბრბოს უბრუნა პირი: ბრბოსთან არა ჰსურდა ზიარი წყარო და ცეცხლი და ხილი.

და რომელი უდაბნოდ განვიდა და იწყურლა მხეცებთან, რადგან არ ჰსურდა აქლემთა უნმინდურ ჩალანდრებიან აუზთან ჯდომა.

რომელი მოევლინა, ვით მმუსრავი და სეტყვა ნათესთა, რათა თვისი ფეხით სთელოს ბრბო და მას სუნთქვა დაუხშოს.

და არაა ლუკმა, რომლითაც მე უფროსად ვიშთობოდი, ცოდნა იმისა, რომ თვით ცხოვრება საჭიროებს შულლსა, სიკვდილსა და ჯვარსა მოწამისასა.

არამედ ერთხელ ვიკითხე და თითქმის დავიშთე ჩემივე კითხვით: როგორ? ცხოვრება კვლავ ადამიანთა ბრბოს საჭიროებს?

საჭიროა მოშხამული წყარონი, მყრალი ცეცხლი, ბილწი სიზმრები და მატლები ცხოვრების პურში?

არა ჩემი მძულვარება, არამედ ჩემი ზიზლი ნთქავდა ჩემ სიცოცხლეს. ჰე, ხშირად მემძიმებოდა სული ჩემი, ოდეს ბრბოის შორისაც სულს აღმოვაჩენდი!

და ბრძანებელთ ვაქციე ზურგი, ოდეს ვიხილე ან რასაც ბრძანებლობას უწოდებენ: ბრბოსთან ვაჭრობა და ჩარჩობა ხელმწიფებისათვის.

ვცხოვრობდი ხალხთა შორის მათთვის უცხო ენით და ყურდაცული, რათა არ მსმენოდა მათი სიტყვა და ჩარჩობა ხელმწიფებისათვის — ბრბოსთანა.

და ცხვირდახშული განვლე მე გულისწყრომით ყოველი გუშინ და დღეს: ჭეშმარიტად, ავი სუნი ასდის მყრალი ბრბოის ყოველ გუშინსა და დღესა!

ვით სახიჩარი, რომელი ყრუდ და ბრმად, მუნჯად იქმნა: ესე ვცხოვრობდი მე დიდხანს, რათა არ მეცხოვრა მბრძანებელ, მყრალ და მხიარულ ბრბოსთან.

ჭირვებით აღიოდა სული ჩემი აღსავალს და ფრთხილად; სიხარულის მოწყალება იყო მისი ნუგეში; კვერთხზე ყრდნობილი ფორთხავდა ბრმის ცხოვრება.

რა მოხდა? ვით ვიხსენი თავი ჩემი ზიზლისაგანა? ვინ განაახლა თვალნი ჩემნი? ვით მივანიე სიმაღლეს, სად წყაროს ბრბო არ არტყია?

ნუუკუე თვით ჩემმა ზიზლმა არ შემასხა მე ფრთები და წყაროს მგრძნობი ძალა? ჭეშმარიტად, უნდა ზენად აღვფრენილიყავი, რათა კვლავ სიხარულის წყარო მენახა!

ჰეი, მე ვიპოვე იგი, ძმანო! უმწვერვალესზე გადმოსჩქეფს ჩემთვის წყარო სიხარულისა! არის სიცოცხლე, რომელს ბრბო ჩემთან ერთად არ ეწაფება!

თითქმის აღმატი ძლიერებით სჩქეფ შენ ჩემთვის, წყარო სიხარულისა! და ხარბად კვლავ აქცევ სასმისს მისი ავსებით!

კვლავ უნდა ვისწავლო მეტის მორცხვებით შენ-  
თან მოახლოვება: აღმავალ მოექანება გული ჩემი  
შენსკენ: —

გული ჩემი, სად ვარვარებს ზაფხული ჩემი,  
მოკლე, მხურვალე, სევდიანი, უნეტარესი: ვით  
ნდომობს ჩემი ზაფხული — გული შენ გრილოს!

განვლო ბრჯგუ სევდამ ჩემი გაზაფხულისა!  
განვლო ჩემი ჭირხლის ბოროტებამ ივნისისამ.  
ზაფხული ვარ და სამხრობა ზაფხულისა!

ზაფხული მწვერვალზე, ცივი წყაროებით და ნე-  
ტარი სიჩუმით: ჰეი, მოდით მეგობრებო, რათა ეს  
სიჩუმე უნეტარეს ჰყოფდეს!

ვინაიდან ეს ჩვენი მწვერვალია და ჩვენი სამ-  
შობლო: მალლა და ციცაბოთ ვცხოვრობთ აქ ყო-  
ველ უწმინდურთა და მათი წყურვილისათვის.

დამზირეთ ჩემი სიხარულის წყარო თქვენი უმ-  
ნიკვლო თვალით, თქვენ მეგობარნო! ვით აიმღვ-  
რეს იგი ამით! თვისი უბინოების სიცილით გიპასუ-  
ხებთ!

მყობადის ხეზედ ვიკეთებთ ბუდეს; ორბი მოზი-  
დავს ჩვენ მწირთათვის ჭამადს ჩარბითა!

ჭეშმარიტად, არა ჭამადსა მას, რომელს უწმინ-  
დურნი სჭამენ! ცეცხლად იგემებდნენ მას და წი-  
ალს დაინვაფდნენ!

ჭეშმარიტად, უწმიდურთათვის თავშესაფარი არ  
მოგვიმზადებია! ყინულის მღვიმედ ყოფილა ჩვენი  
ბედნიერება მათი სხეულისა და სულისათვის!

ვით ქარნი ძლიერნი, ვიცხოვრებთ მათ ზენა, მე-  
გობარნი ორბთა, მეგობარნი თოვლთა, მზის მეგო-  
ბარნი: ესე ჰყოფენ ქარნი ძლიერნი.

ვით ქარი, ოდესმე კვლავ დავბერ მათ შორის და  
ჩემი სულით მათ სულს შეუხუთავ: ესე ჰსურს ჩემს  
მყობადსა.

ჭემმარიტად, ძლიერი ქარია ზარატუსტრა ყველა დაბლობთათვის, და ამას ურჩევს იგი თვის მოძულეთ და ყველას, რაც ინერწყება, და ალებინებს: „ერიდენით ქარის წინააღმდეგ ნერწყვას“. — ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ტარანტულთათვის

შეხედე, ეს ტარანტულის ხვრელია. გსურს თვით მისი ნახვა? აგერ მისი ქსოვილი: ხელი შეახე, რათა შეინძრეს.

აგერ თვით გამოგეგება: სალამი ტარანტულს! შენს ზურგს შავი ჰფარავს, შენი სამკუთხი და ნიშანი; და ისიც ვიცი, რა არის შენს სულში.

ღვარძლია შენს სულში: სადაც დაჰკბენ, იქვე ავად წყლულდება; ღვარძლის თავბრუს ასხამს შენი შხამი სულსა!

ამას იგავით გეტყვით თქვენ, რომელნი აბრუებთ სულს, თქვენ მქადაგებულნო თანასწორობისა! ტარანტულები ხართ და ფარული შურისმგებელნი!

ხოლო დროა, ფარული თქვენი გამოვამჟღავნო: ამად დაგცინით პირში ჩემი სიცილით მწვერვალთა.

ამად ვმუსრავ თქვენს ქსელს, რათა თქვენმა ცოფმა თქვენი სიცრუის ხვრელიდან გამოგიტყუოთ და თქვენს სიტყვას „სამართლიანობა“ თან თქვენი შურისგება მოჰყვეს.

რათა ადამიანი ხსნილ იქმნას შურისგებისაგან: ესეა ხიდი უმაღლესი იმედისაკენ და ცისარტყელა დიდი ავდრების შემდეგ.

ხოლო, ცხადია, ტარანტულთ სხვა სწადიათ, „ესეა სამართალი ჩვენი, რათა ქვეყანა აღივსოს

ავდრით შურვებისა ჩვენითა" — ამას ეტყვიან ურთიერთს.

„შურისგება გვსურს და კიცხვა ყოველთა ჩვენ არდართა“ — ამასა ფიცავენ ტარანტულთა გულნი.

და „ნება თანასწორობისა“ — ამიერიდან ესე ენოდებოდეს სიქველეს; და ყოველის ნინაალმდეგ, რომელთ ხელმნიფება აქვთ, ჩვენ დიდის ხმით ვილაღადებთ“.

თქვენ, თანასწორობის მქადაგებელნო! ტირანთა უძლურების შეშლილობა ჰლაღადებს თქვენით „თანასწორობისათვის“: თქვენი საიდუმლო აღტკინება ტირანობისათვის ესე იჩადრება სათნოების სიტყვებით!

მძაფრი ამაოება, თავდაჭერილი შური, ვინ იცის, მამათა თქვენთა ამაოება და შური: თქვენიდან გამოხეთქს ეს, ვით ცეცხლი და შურისგების შეშლილობა.

რაც მამაში სდუმდა, შვილში ამეტყველდება და ხშირად მინახავს შვილი, ვით ცხადყოფა მამის შიშველი საიდუმლოებისა.

შთაგონებულთ ემზგავსებიან იგინი: ხოლო არა გულია მათი შთამგონებელი, — არამედ შურისგება, და უკეთუ იგინი გამახვილდებიან და განელდებიან, არა სული, არამედ შური ჰქმნის მათ მახვილად და ცივად.

შურს მიჰყავს იგინი მებაზროვნეთა ბილიკით; და ესეა ნიშანი მათი შურისა — მარად მეტად შორს მიდიან: და ბოლოს მათი დაღლილობა იძულებულია თოვლში დანვეს დასაძინებლად.

ყოველი მათი გოდება შურისძიებას მეტყველებს, ყოველი ხოტბა ბოროტი ზრახვაა: და მსაჯულად ყოფნა მათთვის ბედნიერებაა.

ხოლო გირჩევთ მეგობრებო: არავის დაუჯეროთ, რომლის სწრაფვა სხვათა სასჯელად ძლიერია.



იგი ცუდი ჯიშისა და მოდგმის ხალხია: მათ სახით ჯალათი გამოიყურება და მეძებარი.

ნუ დაუჯერებთ, რომელნი თვით სამართლიანობისათვის ბევრს ლაპარაკობენ! ჭეშმარიტად, მათ სულს არა მხოლოდ თაფლი აკლია.

და ოდეს იგინი თავს „კეთილს და მართალს“ უწოდებენ, არ დაივიწყოთ, რომ ფარისევლობისათვის არა აკლიათ, თუ არა ძალაუფლება!

მეგობრებო, არა მსურს სხვებთან შერეულ და სხვებით შეცვლილ ვიქმნე.

არიან, რომელნი ქადაგებენ ჩემს მოძღვრებას ცხოვრებისათვის: და ამავე დროს იგინი თანასწორობის მქადაგებელნი არიან და ტარანტულები.

იგინი ცხოვრების გამართლებას მეტყველებენ, ეს შხამის მქსოველნი, და ამავე დროს თავის ხვრელში სხედან და ცხოვრებისადმი ზურგმიქცეულნი: ესე ჰსურთ მათ ბოროტი ჰყონ.

ბოროტი ჰსურთ მათთვის, რომელთ ან ხელმწიფება აქვთ: რადგან ესენი ჩვეულ არიან სიკვდილის ქადაგებას.

რომ სხვანაირად ყოფილიყო, ტარანტულები სხვას იქადაგებდნენ: სწორედ იგინი სწამებდნენ ცილს ოდესღაც სოფელს და კოცონზე წვავდნენ მწვალებლებს.

არა მსურს გამრიოთ და შემრიოთ თანასწორობის ამ მქადაგებლებთან, რადგან ესე მეუბნება მე სამართლიანობა: „ადამიანები თანასწორნი არ არიან“.

არც უნდა იყვნენ! რა იქნებოდა ჩემი სიყვარული ზეკაცისათვის, უკეთუ სხვას ვიტყოდე?

ათასი ხიდით და ბილიკით ჯერ არს მათთვის სწრაფვა მომავლისაკენ, კვლავ მეტი ომი და უთანასწორობა დაიდოს მათ შორის: ამას მეტყვის მე თქმად ჩემი დიდი სიყვარული.

ხატთა და მოჩვენებათა აღმომჩენნი უნდა შეიქმნან იგინი ურთიერთშორის მტრობაში და ამ ხატთა და მოჩვენებათა მწეობით იგინი იომებენ ურთიერთშორის უმაღლეს ომს!

კეთილი და ბოროტი, მდიდარი და ღატაკი, მაღალი და მცირე და ყოველნი სახელნი ღირებულებათა: ყოველი იარაღად იქმნება და ჟღარუნა სიმბოლოდ, რომ ცხოვრებამ კვლავ თავისი თავი უნდა სძლიოს!

თვით ცხოვრებას ჰსურს მწვერვალად აეგოს სვეტებით და კიბეებით: შორეულს ჰსურს მან უმზიროს, სად ნეტარი მშვენებაა — ამაღ საჭიროებს იგი მწვერვალს!

და რადგან მწვერვალს საჭიროებს, ამაღ საჭიროებს იგი კიბეებს და წინააღმდეგობას კიბეთა და მით აღმავალთა! ცხოვრებას აღმასვლა სურს და აღმავლობით თვისი ძლევა.

უყურეთ მეგობრებო! აქ, სადაც ტარანტულის ხვრელია, ძველი ტაძრის ნანგრევი აღმართულა, შეხედეთ მას ბრწყინავი თვალებით!

ჭეშმარიტად, ვისაც ერთ დროს თვისი აზრი ქვით აღუმართავს, მას სცოდნია ყოველი ცხოვრების საიდუმლოება, ვით უბრძნესს!

მშვენიერებაშიც არის ბრძოლა და უთანასწორობა, ომი ხელმწიფებისათვის და ზე ხელმწიფებისათვის: ამას გვასწავლის იგი აშკარა მაგალითით.

ვით ღვთაებრივად იგრიხება თაღები და რკალები დაჭიდებულნი: ვით ისწრაფიან ერთმანეთისკენ სინათლით და ჩრდილით, ღვთაებრივად მსწრაფელნი —

ჩვენც მეგობრებო, ესრედ მტკიცენი და მშვენიერნი ვიყვნეთ მტრები! კვლავ ღვთაებრივად ვესწრაფოდეთ ერთმანეთს. —

ვაება! აგერ მეც მიკბინა ტარანტულმა, ჩემმა ძველმა მტერმა! ღვთაებრივად მტკიცემ და მშვენიერმა მიკბინა თითზე!

„სასჯელი და სამართლიანობა უნდა იყოს — ესე ჰფიქრობს იგი: არა ჰხამს მისთვის მტრობის სიმღერათა აქ ამოდ სიმღერა!“

დიახ, მან შური იძია! და ვაება! ან შურისგებით ჩემს სულსაც ააფორიაქებს!

რათა არ ავფორიაქდე, მეგობრებო, მიმაბით ამ სვეტზე! უკეთესია მესვეტე ვიყო, ვიდრე თერხვი შურისგებისა!

ზარატუსტრა თერხვი და ქარბუქი არ არის და უკეთუ იგი მროკავია, არა ტარანტელას მროკავი. ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ქებულ ბრძენთათვის

ხალხს მსახურებდით და ხალხის ცრურწმენას თქვენ ყველა, ცნობილნო ბრძენნო! — და არა ჭეშმარიტებას! ამაღ გცემდნენ თქვენ პატივს.

და ამაღ ითმენდნენ თქვენ ურწმუნებას, რადგან იგი იყო სიტყვა მახვილი და უკულმართება ხალხისადმი. ესე უბოძებს ბატონი მონებს თავისუფლებას და იხარებს მათი უტიფრობით.

ხოლო ვინ სძულს ხალხს, ვით ქოფაკს მგელი: იგი თავისუფალი სულია, მტერი ხუნდებისა, არამლოცველი, ტყეში მობინადრე.

მისი სოროდან გამოდევნა — ამას ხალხი მარად „სამართლიანობის გრძნობას“ უწოდებდა. კვლავ მის წინააღმდეგ უსისინებს იგი თავის ბასრკბილა ძაღლებს.

„ჭეშმარიტება იქ არის: იქ ხომ ხალხია! ვაი მაძიებელთ“ — ისმოდა ძველთაგანვე.

თქვენ ხალხისათვის გასურდათ შეგექმნათ საფუძველი მისი თაყვანისცემისა: ამას უწოდებდით „ნებას ქვემარტებისა“, ჰეი ბრძენო ცნობილნო!

და თქვენი გული მარად გეტყოდათ: „მე ხალხისგანა ვარ: მისგან მომესმა ღვთის ხმაცა“.

და მძლენი და გონიერნი, ვით სახედარი, თქვენ მარად ხალხის მეოხენი იყავით.

და ვიეთნი ძლიერნი, რომელთა კეთილი მგზავრობა ჰსურთ ხალხთან, თავის ცხენებს წინ ვირს შეუბამდნენ, ცნობილ ბრძენს.

და ან მსურს, ბრძენო ცნობილნო, რომ ბოლოს შორს ისროლოთ ლომის ტყავი!

ტყავი მტაცებელი მხეცისა, აჭრელებული ფაფარი მკვლევარისა, მაძიებლისა, დამპყრობლისა!

ჰე, რათა ვინამო მე „სიმართლე“ თქვენი, ჯერ უნდა გასტეხოთ თქვენი მადიდებელი ნება.

მართალი — ასე უწოდებ მე მას, რომელი უღვთო უდაბნოს მიაშურებს და სტეხავს თავის მადიდებელ გულს.

ყვითელი ქვიშის შორის, დამწვარი მზით, შურით უმზერს წყლით უხვ ოაზისებს, სად სულდგმული დაბურული ხეების ქვეშ ისვენებს.

ხოლო მისი მაშვრალობა ვერ დააჯერებს მას, რათა ამ კმაყოფილთ დაემზგავსოს: სად ოაზისია, იქ კერპებიც არიან.

სიმშობილი, მოძალეობა, მწირობა, უღვთობა: ესე ჰსურს თავისათვის ლომის ნებას.

თავისუფალი მონის ბედნიერებისაგან, ხსნილი ღმერთებისაგან და თაყვანისცემისაგან, უშიშარი და საშინელი, დიდი და განდეგილი: ესეა ნება მართალისა.

უდაბნოში სცხოვრობდნენ მარად მართალნი, თავისუფალნი ვით უფალნი უდაბნოსი: ხოლო ძა-

ლაქებში სცხოვრობენ მაძლარნი, ცნობილნი ბრძენნი — ტვირთმზიდველი ცხოველები.

მარად მიათრევენ იგინი, ვით სახეღარი — ხალხის ურემს.

არა ვძრახავ ამისათვის: ხოლო მსახურნი არიან იგინი და შეკაზმულნი, თუნდაც ბრწყინავდნენ ოქროს მოსართავეებით.

და ხშირად იგინი კეთილი მსახურნი იყვნენ და ჯილდოს ღირსნი. ამას იტყვის სათნოება: „უკეთუ მსახური უნდა იყო, ეძიე ის, ვისაც შენი სამსახურის მეტს ასარგებლებს!“

„იზარდოს სული და სათნოება შენი ბატონისა შენი მსახურებით: ესე შენც გაიზრდები მისი სულით და მისი სიქველით!“

და ჭეშმარიტად, თქვენ ცნობილნი ბრძენნი, თქვენ მსახურნი ხალხისა! თქვენც იზრდებით ხალხის სულით და სათნოებით — და ხალხი თქვენით! თქვენდა სასიქადულოდ ვიტყვი ამას!

ხოლო ჩემთვის თქვენ კვლავ ხალხი ხართ თქვენი სათნოებით, ხალხი ბნელი თვალებით — ხალხი, რომელმა არ უწყის რა არის სული!

სული ცხოვრებაა, რომელიც თვით ცხოვრებად იჭრება: საკუთარი ტანჯვით ამრავლებს თავის ცოდნას — ეს უკვე იცოდით თქვენ?

და სულის ნეტარება ესეა: ცხებულ იქმნეს და ცრემლებით განმზადებული ზვარაკად — ეს უკვე იცოდით თქვენ?

და სიბრმავე ბრმისა და მისი ძიება და ბოდიალი მზის ძლიერებას მეტყველებს, რომელს იგი თვალს უშტერებს — ეს უკვე იცოდით თქვენ?

და მთებით უნდა ისწავლოს შენება მმეცნემ! არა კმარა სულმა მთელი ზვარაკად — ეს უკვე იცოდით თქვენ?

თქვენ იცნობთ მხოლოდ სულის ნაპერწკალს: ხოლო ვერ ამჩნევთ, რომ იგი გრდემლია და სისასტიკეს მისი ჩაქუჩისას!

ჭეშმარიტად, არ უნყით ცხოვრების ყიფობას, მით ნაკლებ აიტანდით სულის სიმშვიდეს, უკეთუ სულის სიმშვიდე ოდესმე ამეტყველდება!

და აროდეს ჩაგიგდიათ თქვენი სული თოვლის ორმოში: არა ხართ საკმაოდ ცხელნი! ესე არ იცნობთ მისი სიცივის სიტკბოებას.

ყველაფრით სულთან მეგობრულადა ხართ; და სიბრძნისაგან ხშირად ჰქმნიდით დავრდომილთა თავშესაფარს და საავადმყოფოს უბადრუკი პოეტებისათვის.

არა ხართ არწივები: ამაღ არ განგიცდიათ ნეტარება სულის საშინელებით და ვინც ფრინველი არ არის, მას არ ჰხამს უფსკრულებზე ფრენა.

ჩემთვის თბილნი ხართ: ხოლო ცივად მდინარებს ყოველი ღრმა მმეცნება. ვით ყინული ცივია უღრმესი წყარო სულისა: შვება ცხელი ხელებისათვის და მოქმედისათვის.

პატივცემულნი სდგებხართ ჩემ წინაშე, უდრეკნი და გაჭიმულნი, თქვენ ცნობილნო ბრძენნო! — არა ქარიშხალი, არა ნება არ გაფორიაქებთ.

გინახავთ ზღვაში მსრბოლელი იალქანი მორღვეული და მთრთოლავი ქარის ბრაზით?

ვით იალქანი, მთრთოლვარე სულის ქარიშხლით, რბის სიბრძნე ჩემი ზღვაში — ჩემი ველური სიბრძნე.

ხოლო თქვენ, მსახურნო ხალხისანო, თქვენ, ცნობილნო ბრძენნო, — ვით შეძლებთ თან მომყვით! —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ლამის სიმღერა

ლამეა: ან უფროსად მეტყველებს ყოველი მჩქეფარე წყარო. და სული ჩემიც მჩქეფარე წყაროა.

ლამეა: მხოლოდ ან იღვიძებს მიჯნურთა სიმღერა. და სული ჩემიც ხომ მიჯნურის სიმღერაა.

უცხრი, უცხრომელია ჩემში; მას ხმიანობა ჰსურს. სიყვარულის წყურვილია ჩემში, იგი მეტყველებს მიჯნურის ენითა.

ნათელი ვარ: ჰოი, ნეტარძი ლამე ვიყო! ესეა მწირობა ჩემი, რომ ნათლითა ვარ მოსილი.

ჰოი, ნეტარძი ლამე ვიყო და ლამეული! ვით მოვწოდდი მე ჯიქანსა ნათლისასა!

და თქვენც დაგლოცდით, თქვენ, მოციმციმე მნათობნო და ცის ნათელნო მაღლარნო! — და ნეტარ ვიქმნებოდი თქვენი ნათლის ძღვნითა.

ხოლო ჩემი ნათლის შორისა ვცხოვრობ, ვსუნთქავ აღს, ჩემ შორისიდან ამონახეთქსა.

არა ვუნყი ბედნიერება ამღებისა; და მრავლად მზმანებია: პარვა უნეტარესი უნდა იქმნეს, ვიდრე აღება.

ლატაკი ვარ, რომ ხელი ჩემი აროდეს ისვენებს გაცემით; შურიანი ვარ, რომ ვუმზერ მოლოდინით აღვსილ თვალთ და სურვილით განათებულ ლამეთა.

ჰოი, ვაება ყოველ გამღებთა! ჰოი, დაბნელება მზისა ჩემისა! ჰოი, წყურვილი სურვილისა! ჰოი, მაძღრობით უძღებო სიმშილო!

იგინი მიიღებენ ჩემგან: ხოლო ვეზიარები კვლავ მათ სულს? უფსკრულია გაცემასა და აღებას შორის, და უმცირეს უფსკრულზედაც უძნელესია ხიდის გაღება.

სიმშილი აღმოცენდება ჩემი მშვენიერებიდან: მსურს დამნუხრება ჩემ მიერ განათებულთა, ძარ-

ცვა მსურს ჩემ მიერ დაჩუქრებულთა: ესე მწყურის ბოროტეული.

უკან ნავილო ხელი, როცა მეორე ხელი უკვე გამოწვდილია; დავაყოვნო, ვით აყოვნებს ჩანჩქერი ვარდნისას! — ესე მწყურის ბოროტეული.

ეს შურისძიება სწყურის ჩემ სიუხვეს: ესე ზრახვა სჩქერის ჩემი მხოლოდობით.

ჩემი ნეტარება წარხდა გაცემით, თვისი სიჭარბით დაიშთო სათნოება ჩემი.

სირცხვილის განსაცდელშია, რომელი გასცემს, მარად გამღების სული და გული მარადი გაღებით დაკოჟრებულია.

თვალთა ჩემთა აღარ ბინდავს მათხოვართა სირცხვილი; დაკორძდა ხელი ჩემი სავსე ხელთა თრთოლვისაგან.

სად გაქრა ცრემლი თვალთა ჩემთა და ჩვილობა გულისა ჩემისა? ჰოი, მხოლოდობა გამღებთა! ჰოი, სიჩუმე ყველა მნათობთა!

მრავალი მზე ტრიალებს უდაბურ სივრცეში: ყოველს ბნელს თვისი ნათელით ესიტყვება, — ჩემთვის სდუმს.

ჰეი, მძულვარება ნათლის მნათობისათვის: ულმობლად ვლის იგი თვის გზას.

უმართებულო ყოველ მნათობთათვის თვის გულის სიღრმით, ცივი მზეთათვის, — ესე დაძრწის ყოველი მზე.

რბიან მზენი, ვით ქარიშხალნი, ესეა ცხოვრება მათი. თვით ულმობელ ნებას მიჰყვებიან იგინი, ესეა სიცივე მათი.

ჰეი, თქვენ ბნელნო, თქვენ ღამეულნო, მხოლოდ თქვენ ჰქმნით სითბოს მნათობით! ჰეი, მხოლოდ თქვენ შესვამთ რძეს და სიტკბოებას ნათლის ჯიქნითა!



ჰეი, ყინულია ჩემს გარშემო, ჩემს ხელს ყინულოვანი სწავს! ჰე, წყურვილია ჩემ შორის. იგი სჭირვობს თქვენ წყურვილსა.

ღამეა: ჰეი, რად ჰხამს ჩემდა ნათლად ყოფა! და წყურვილი ბნელისა! და მხოლოდობა!

ღამეა: ვით წყარო სჩქეფს ჩემ შორიდან ჩემი სურვილი, — მეტყველებასა მთხოვს.

ღამეა: ან უფროსად მეტყველებს ყოველი მჩქეფარე წყარო. ჩემი სულიც მჩქეფარე წყაროა.

ღამეა: მხოლოდ ან იღვიძებს მიჯნურთა ყოველი სიმღერა. და ჩემი სულიც ხომ მიჯნურის სიმღერაა. —

ესე იმღერდა ზარატუსტრა.

## ცეკვის სიმღერა

ერთ საღამოს ზარატუსტრა თვის ჭაბუკებით ტყეში მიდიოდა; წყაროს ძებნაში წაანყდა მწვანე ხეებით და ქუჩქებით წყნარად მოცულ ველს; აქ გოგონები ცეკვავდნენ. როგორც კი გოგოებმა ზარატუსტრა იცნეს, ცეკვა მიატოვეს; ხოლო ზარატუსტრა მიუახლოვდა მათ და ეტყოდა:

„ნუ შესწყვეტთ ცეკვას, ძვირფასო გოგოებო! არა ცელქობის დამგმობელი მოვიდა თქვენთან ბოროტი თვალით, არა გოგოების მტერი.

მე ღმერთის მეოხე ვარ ეშმაკის წინააღმდეგ: იგი სიმძიმის სულია. ვით ვიქნები, თქვენ, მსუბუქნო, ღვთაებრივი ცეკვის მტერი? ან გოგოების ფეხების, მშვენიერი ნაკვთებით?

მე ხომ ტყე ვარ და წყვდიადი ბნელი ხეებისა: ხოლო ვინც ჩემ სიბნელეს არ ერიდება, ჩემი კიპარისების ქვეშ ვარდის ბუჩქებსაც აღმოაჩენს.

იგი პატარა ღმერთსაც ნახავს, რომელიც გოგოებს ძლიერ მოსწონთ: წყაროსთან წევს იგი მიყურებული, დახუჭული თვალით.

ჭეშმარიტად, ნათელ დღეს დაიძინა მან, ზარმაცმა! ალბათ ბევრი სდია პეპლებს?

ნუ გამიწყობით, თქვენ მშვენიერნო მროკავნო, თუ მე პატარა ღმერთს ცოტა დავსჯი! იგი იყვირებს და იტირებს — ხოლო იგი სასაცილოა თვით ცრემლებითაც!

და ცრემლებით თვალებზე გთხოვთ მან ცეკვა; და მე თვით ვიმღერებ სიმღერას მისი ცეკვისათვის:

სიმღერას ცეკვისა და სიმძიმის სულის გაკიცხვისა. იმ უმაღლესი, ყოვლად ძლიერი დემონის გაკიცხვისა, რომელსაც „ქვეყნის უფალს“ ეტყვიან. —

და ეს არის სიმღერა, რომელი ზარატუსტრამ იმღერა, ოდეს კუპიდონი და გოგოები ცეკვავდნენ:

„ამას წინათ თვალი თვალში გაგიყარე, ო, ცხოვრებავ! და მომეჩვენა თითქოს უძიროში ვიძირებოდი.

ხოლო შენ ამომიყვანე ოქროს ნემსკავით, კიცხვით იცინოდი, ოდეს შენ უძირო გინოდე.

„ესე იტყვიან ყველა თევზები, მითხარი: რასაც ისინი ვერ გაზომავენ, უძიროა.

ხოლო მე ცვალებადი ვარ და ველური, და ყველაფრით დედაკაცი და — არასათნოიანი:

დაე თქვენთვის, მამაკაცნო, ვიყვე „ღრმა“, „ერთგული“, „მარადიული“, „იდუმალი“.

მაგრამ თქვენ, მამაკაცნო, თქვენი საკუთარი სიქველით გვასაჩუქრებთ. ჰე, თქვენ ქველნო“!

ესე იცინოდა იგი, თვალთმაქცი; ხოლო მას აროდეს ვუჯერებ და მის სიცილს, ოდეს თავისი თავისთვის ცუდს ლაპარაკობს.

და ოდეს პირისპირ ჩემ ველურ სიბრძნეს ვესაუბრებოდი, მან მითხრა განრისხებულმა: „გსურს, ისწრაფი, გიყვარს, ამაღ მხოლოდ ადიდე ცხოვრებას“.

თითქმის ბოროტად ვუპასუხე და განრისხებულს სიმართლე ვუთხარი; და უფრო ბოროტი პასუხი არ არის, ვიდრე საკუთარი სიბრძნისათვის „ჭეშმარიტების თქმა“.

ესეა ჩვენ სამთა შორის. გულით მიყვარს მხოლოდ ცხოვრება — და ჭეშმარიტად უმეტესად მაშინ, ოდეს იგი მძულს!

ხოლო უკეთუ სიბრძნისადმი კეთილგანწყობილი ვარ და ხშირად ძლიერ კეთილგანწყობილი: რადგან იგი ძლიერ მაგონებს ცხოვრებას!

მას მისი თვალეზი აქვს, მისი სიცილი და მისი ოქროს ნემსკავიცი: რა ვქნა, რომ ორივე ესოდენად ერთმანეთს ემზგავსება?

და ერთხელ ცხოვრებამ მკითხა: ვინ არის ეს სიბრძნე? — მე ვუპასუხე გაცხარებით:

„ეხ დიახ! სიბრძნე!

იგი სწყურიათ, და ვერ გაძღებიან, სცდილობენ დანახვას ჩადრის ქვეშ, ბადით ეძებენ.

ლამაზია იგი? რა ვიცი! ხოლო თვით მოხუცი კობრებისათვის იგი მიმზიდველია.

ცვალებადია იგი და თავნება; ხშირად მინახავს იგი ტუჩებს იკვნეტდა და სავარცხლით თმას იბურძგნიდა.

შეიძლება იგი ბოროტი და ყალბია და ყველაფრით დედაკაცია, ხოლო ოდეს თავისი თავისათვის ცუდს ლაპარაკობს, მაშინ არის უმთავრესად მიმზიდველი“.

ოდეს ამას ვეტყოდი ცხოვრებას, მან ბოროტი სიცილით გაიცინა და თვალეზი დახუჭა. „ვიზე ლაპარაკობ მაინც? სთქვა მან, ნუთუ ჩემზე?

და თუნდაც მართალი იყო — განა ამას პირში ეტყვიან! ახლა კი მითხარი რამ შენი სიბრძნისა!"

ეჰ, მაშინ კვლავ გაახილე თვალი, ო საყვარელო ცხოვრებავ! და მომეჩვენა, უფსკრულში ჩავვარდი.

ესე მღეროდა ზარატუსტრა, ხოლო ოდეს დამთავრდა როკვა და გოგოები წავიდ-წამოვიდნენ, მან მოიწყინა.

„მზემ დიდი ხანია გადაიარა, სთქვა მან ბოლოს; ველი დაინამა, ტყიდან ცივი სიო ჰქრის.

რალაც უცნაურობაა ჩემს ირგვლივ და ჩაფიქრებული იყურება. რაო? შენ კვლავ ცოცხალი ხარ ზარატუსტრა?

რატომ? რისტვის? რანაირად? საითკენ? სად? როგორ? განა სისულელე არ არის კვლავ ცხოვრება? —

ეჰ, ჩემო მეგობრებო, ესე სალამოა, რომ ჩემით კითხულობს? მომიტევეთ ჩემი მოწყენილობა!

სალამო მოვიდა: მომიტევეთ, რომ დასალამოვდა!"  
ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## სასაფლაოს სიმღერა

„იქ საფლავთა კუნძულია, მდუმარე; იქვეა საფლავები ჩემი სიყრმისა. იქ მივიტან მე სიცოცხლის მარად მწვანე გვირგვინს“.

ესე გულისვსიტყვობდი, რა ვლიდი ზღვასა ზედა.

ჰე, სახენო და აჩრდილნო სიყრმისა ჩემისა! ჰე, თქვენ, მზერანო სიყვარულისა, თქვენ, ღვთაებრივო წამებო! ვით განმშორდით ეგრედ მეყსეულად! დღეს გიხსენებთ, ვით ჩემ მიცვალებულთ.

თქვენით ჰქარავს ტკბილი სურნელი, ჩემო სატრფო მიცვალებულნო, გულ და ცრემლ აღმძვრელი. ჭეშმარიტად, იგი შეაძრწუნებს და მსუბუქ ჰქმნის გულსა მარტო მცურავისასა.

კვლავ უმდიდრესი ვარ და შურის აღმძვრელი — მე უმწირესი! ვინაიდგან მე გპყრობდით თქვენ და კვლავ თქვენ მე გპყრობთ: მარქვით ვისთვის რხეულა ხე ესეთი წითელი ვაშლებით?

კვლავ მემკვიდრე ვარ თქვენი სიყვარულისა და მიწა, ჭრელი ველური სათნოებით ყვავილდასხმული ხსოვნად თქვენდა, ჰე თქვენ, სატრფონო.

ჰე, ჩვენ ურთიერთისათვის ვიყავით შექმნილნი, თქვენ ნარმტაცნო, უცხო სასნაულნო: არა ვით მშიშარა ფრინველნი მესტუმრებოდით მე და ჩემს სურვილს, — არა, ვით ერთგულნი ერთგულსა!

ღიახ, ერთგულებისათვის იყავით ქმნილნი, ვით მე, და ნაზი მარადისობისათვის: ან ჰხამს ჩემდა ხმოზა თქვენი ღალატის სახელით, თქვენ ღვთაებრივო მზერანო და წუთნო; სხვა სახელები ჯერ არ მისწავლია.

ჭეშმარიტად, ნაადრევად დამეხოცენით, თქვენ, ლტოლვილნო, ხოლო თქვენ ჩემით არა ილტვოდით, არცალა მე თქვენით: უბრალონი ვართ ურთიერთისადმი ჩვენს ღალატში.

ჩემდა კვლავ თქვენ დაგაშთვეს, თქვენ, იმედთა ჩემთა მგალობელნო ფრთოსანნო! ღიახ, თქვენსკენ, სატრფონო, სტყორცნიდა ბოროტება მარადთვის ისარსა, კოდვად გულისა ჩემისა!

და მან დაჰკოდა! თქვენ ხომ ჩემი გულითადესნი იყავით, ჩემი კუთვნი, ჩემი საპყრობი: ამაღ გმართებდათ ყრმად სიკვდილი და მეტად ნაადრევადა!

ჩემთვის უსაკარებს სტყორცნიდნენ ისართა; იგი თქვენ იყავით, რომელთა კანი მზგავსია გერმისა და მეტად ღიმილისა, რომელი ერთი თვალკვრით კვდება.

ამა სიტყვას მტერთა ჩემთა ვეტყვი: რად დარობს მკვლელობა თქვენით ჩემდა ქმნილი!

მკვლელობისა უმეტესი ბოროტება ჰქმენით ჩემდა: კვლავ მოუვალით გამძარცვით მე: — ესე გეტყვით თქვენ, მტერნო ჩემნო!

თქვენ ხომ მოსრეთ სახე სიყრმისა ჩემისა და სასწაული სატურფალი! თქვენ წარმტაცეთ თანასრბოლნი ჩემნი, ნეტარი სულები! მათ ხსოვნად დავსდებ ამა გვირგვინსა და ამა წყევას.

ესე წყევა თქვენზედა, მტერნო ჩემნო! ხომ თქვენ ჰყავთ ღამეულად ჩემი მარადიული, ვით ბგერა შემუსრული ცივ ღამეში! ძლივს თვალი მოვკარი, ვით ღვთაებრივი თვალის გამოხედვას, — ვით წამს!

ესე მეტყოდა ერთხელ ჟამი კეთილი ჩემი უბინოებისა: „ღვთაებრივ უნდა ჰყოფდეს ყოველი არსი“.

მაშინ თავს დამესხით უწმიდური მოჩვენებებით; ჰე, სად გაჰქრა ან იგი ჟამი კეთილი!

„ყველა დღე ჩემთვის წმიდა უნდა იყოს“ — ასე ამბობდა ოდესლაც სიბრძნე ჩემი სიყრმისა: ჭეშმარიტად, სიტყვა მხიარული სიბრძნისა!

მაგრამ მაშინ მომპარეთ, მტრებო, ჩემი ღამეები და შემიცვალეთ უძილო ტანჯვით: ჰე, სად გაჰქრა ან ის მხიარული სიბრძნე?

ოდესლაც მსურდა ამომეცნო ჩიტი — ბედნიერების ნიშანი: თქვენ მომივლინეთ საზიზღარი ურჩხული — ბუ. სად გაჰქრა მაშინ ჩემი ნაზი სურვილი?

ოდესლაც აღთქმა მივეც, უარი მეთქვა ყოველგვარ ზიზღზე: მაშინ ჩემი ახლობელნი და უახლოესნი ჩირქოვან მუნუკებად გადააქციეთ. ჰე, სად გაჰქრა მაშინ უკეთილშობილესი აღთქმა?

ვითარცა ბრმა მივდიოდი მე ოდესლაც ნეტარი გზებით: მაშინ ჭუჭყი ისროლეთ ბრმის გზაზე და ახლა სძაგს მას თვისი ძველი გზა.

და როს ჩემთვის უძნელესი რამ მოვიმოქმედე და ჩემს ძლევათა გამარჯვებას ვზეიმობდი, მაშინ, ისინი, ვისაც მე ვუყვარვარ, აიძულეთ ეყვირათ, რომ მე უბედურება მომაქვს მათთვის.

ჭეშმარიტად, ეს იყო მუდამ თქვენი საქმე: თქვენ მინამლავდით ჩემს საუკეთესო თაფლს და ჩემი საუკეთესო ფუტკრების გულმოდგინებას.

უნვართეს გლახაკთ უგზავნიდით მარად მონყალებას; ურცხვთ ასხამდით თავს ჩემს სიბრალულსა. ესე თვისი რწმენით დაჰკოდეთ ჩემი სათნოება.

და ოდეს ჩემს უნმიდესს მსხვერპლად მივიტანდი, თქვენი „კეთილმსახურება“ ისწავლიდა მოტანად მასთან მსუქან ზვარაკთა: ესე დაშთებოდა უნმიდესი ჩემი თქვენი ქონის ხრანით.

და როკვა მსურდა ოდეს, ვით აროდეს მეროკვოს: ყოველ ცათა ზე მსურდა მე როკვა. და თქვენ ჩემი საყვარელი მომღერალი გადაიბირეთ.

და იგი მღეროდა მწუხრად, სევდიანად; ჰე, იგი ჩამჩხაოდა ყურში, ვით ნესტუნი სამწუხრი.

მომღერალო მაკვდინებელო, ჭურჭელო ბოროტეულისა, შენ უფროსად უბინო! განმღებელ ვიყავი როკვად და შენი ხმით მოჰკალი ჩემი აღტკინება.

მხოლოდ ცეკვით ვუნყი მე თქმა მაღალი საგნების სიმბოლოთა: და ან უმაღლესი სიმბოლო ჩემი უთქმელად დაშთა ჩემს სხეულში!

უთქმელია ყველა ჩემი მაღალი მხედი! და ჩემი სიყრმისა ყველა სახენი და ნუგეშნი დამეხოცნენ!

ვით გადვიტანე? ვით დავიტიე და ვძლიე ჭრილობანი ესე? ვით აღდგა სული ჩემი ამა საფლავით?

დიახ, არის ჩემ შორის უკოდველი და უმარხი, კლდეთა მმუსრავი: იგი ჩემი ნებაა. მდუმარე და უდრეკი ვლის იგი წლებსა.

თვისი საკუთარი სვლით ჰსურს მას ვლა ჩემი ფეხით, ჩემს ძველ ნებას; გულქვაა მისი გრძნობა და უკოდველი.

უკოდველი ვარ მხოლოდ ტერფით. კვლავ ცოცხალი ხარ და თვისდარი, შენ უდამთმენესო! კვლავ ზეამოიჭრები ყველა საფლავებით!

კვლავ ცოცხალია შენ შორის ჩემი უცნობელი; და ვით სიცოცხლე და სიყრმე ჯდომილ ხარ აქ საფლავთა ყვითელ ნამუსრზე.

დიახ, კვლავ ჩემთვის ყველა საფლავთა მმუსვრელი ხარ: ჩემო ნებავ, სალამი შენ! და სად საფლავნი ჰგიებენ, ჰგიებენ აღდგომანი.

ესე იმღერდა ზარატუსტრა.

## თვითძლევისათვის

„ნება ჭეშმარიტებისათვის“ ესე არ უნოდებთ, თქვენ უბრძნესნო, იმას, რაც თქვენ გამოძრავებთ და გაცხოველებთ?

ნება მოაზრებადობისათვის ყოველი ყოფადისა: ესე ვუნოდებ მე თქვენ ნებას!

ყოველი ყოფადი გსურთ ჯერ მოაზრებადი ჰყოთ: რადგან ეჭვი გაქვთ კეთილი უნდობლობით, რომ იგი უკვე მოაზრებადია.

მაგრამ იგი თქვენ უნდა დაგემორჩილოთ და თქვენ წინაშე მოიხაროს! ესე ჰსურს თქვენ ნებას. უნდა გასწორდეს და სულს ქვემდებარებდეს, ვით მისი სარკე და ანარეკლი.

აქ არის თქვენი მთელი ნება, თქვენ უბრძნესნო, ვით ნება ხელმწიფებისა, და თვით მაშინაც, ოდეს კეთილისა და ბოროტებისათვის ლაპარაკობთ და ღირებულებათა შეფასებისათვის.



გსურთ კვლავ შექმნათ ქვეყანა, რომლის წინაშე მუხლს მოიდრეკთ: ესეა თქვენი უკანასკნელი იმედი და სიმთვრალე.

მართალია, არაბრძენნი, ხალხი, — იგი მდინარეს ემზგავსება, რომელშიც ნავი წინ მისცურავს; და ნავში სხედან მოზვიმე და შებურულნი ღირებულებათა შეფასებანი.

თქვენი ნება და თქვენი ღირებულებები ჩაუშვით ყოფადობის მდინარეში; ძველ ნებას ხელმწიფებისა ვხედავ მე იქ, სადაც ხალხს კეთილი და ბოროტება სწამს.

ეს თქვენ იყავით, თქვენ უბრძენსო, რომელთაც მსგავსნი სტუმრები ამ ნავში ჩასხით, შეკაზმეთ და ამაყი სახელები უწოდეთ, — თქვენ და თქვენი გაბატონებული ნება!

ან წინ მიაქვს მდინარეს თქვენი ნავი: მან უნდა ზიდოს. რას იზამს, თუ აწყვეტილი ტალღა აქაფდება და კიდეს მრისხანედ შეებრძოლება!

არა მდინარეა თქვენი ხიფათი და დასასრული თქვენი კეთილისა და ბოროტისა, თქვენ უბრძენსო: ხოლო თვით ის ნება, ნება ხელმწიფებისა, — უშრეტი მძემვდი ნება ცხოვრებისა.

რათა გაიგოთ ჩემი სიტყვა კეთილისა და ბოროტისათვის, ამად გეტყვით სიტყვას ცხოვრებისათვის და ყველა არსთა ზნესათვის.

არსს [ყოველივე ცოცხალს] გავსდიე მე, ვვლიდი დიდი და მცირე გზებით, რათა შემეცნო მისი ზნე.

ათასნახნაგიან სარკით ვიჭერდი მის სახეს, ოდეს იგი სდუმდა: რათა მის თვალს ეთქვა რამ ჩემთვის. და მისი თვალი დამელაპარაკა.

ხოლო სადაც მარტო ცოცხალს ვპოვებდი, იქ მორჩილების სიტყვაც მესმოდა. ყოველი ცოცხალი რაღაც მორჩილია.

და აი მეორე: მას უბრძანებენ, რომელმაც არ უწყის თავისთავისადმი მორჩილება. ესეა ზნე ცოცხალისა.

ხოლო ესე მესამე, ჩემ მიერ სმენილი: ბრძანება უფრო ძნელია, ვიდრე მორჩილება. და არა მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი ზიდავს ყოველ მორჩილთა ტვირთს და რომ ეს ტვირთი ადვილად გასრისავს მას: —

ცდას და შეუპოვრობას ვხედავ ყოველ ბრძანებაში. ოდეს ბრძანებს ცოცხალი. თავის თავს განსაცდელში აგდებს.

და თვით მაშინაც, ოდეს იგი თავის თავს უბრძანებს: მაშინაც უნდა გამოისყიდოს თვისი ბრძანება. თავისი საკუთარი კანონის მსაჯული უნდა შეიქმნეს იგი, შურისმგებელი და მსხვერპლი.

როგორ მოხდება ესე! ამას ვკითხულობთ. რა დააჯერებს ცოცხალს რათა მორჩილ იყოს და ბრძანებდეს, და ბრძანებს რა, მორჩილი იყოს?

მომისმინეთ, თქვენ უბრძნესნო! შეამონმეთ სერიოზულად, შევიჭერი თუ არა თვით ცხოვრების გულში და მისი გულის ფესვებამდე!

სადაც ცოცხალი მინახავს, იქ ნებაც მიპოვნია ხელმწიფებისა; და თვით მსახურთა ნებაში მე მიპოვნია ნება ბატონად ყოფისა.

რათა უძლიერესს უსუსტესი ემსახუროს, ამას უკარნახებს მას თვის ნება, რომელს უსუსტესზე ბატონობა ჰსურს, მხოლოდ ამ სიამოვნებისათვის არ შეუძლიან მას უარის თქმა.

და როგორც უმცირესი დანებდება უდიდესს, რათა მან სიამოვნოს და იბატონოს უმცირესზე: ეგრეთ უდიდესი ნებდება და ხელმწიფებისათვის ხიფათში ჩააყენებს — ცხოვრებას.

ესეა უდიდესთა თავგანწირვა, რომ იგი გამბედაობაა, და ხიფათი, და სასიკვდილო კამათლის თამაში.

და სადაც მსხვერპლია, მსახურება და სიყვარულის გამოხედვა, იქ ბატონობის ნებაც არის. ფარული გზით მიიპარება უსუსტესი უძლიერესთა კომპისა და გულამდე — და იქ იპარავს ხელმწიფებას.

და ეს საიდუმლოება თვით ცხოვრებამ გაამხილა: „უყურე, სთქვა მან, მე ისა ვარ, რაც მარად თავის თავს უნდა სხლევდეს“.

„მართლად, თქვენ მას მძემდობის ნებას უნოდებთ ან სწრაფვას მიზნისაკენ, უმაღლესისაკენ, შორეულისაკენ, მრავალფერადისაკენ: ხოლო ყველა ეს ერთია და ერთი საიდუმლება.“

„უკეთესია დავიღუპო, ვიდრე უარვეყო იგი ერთი; და ჭეშმარიტად, სადაც წარხდომია და ფოთლები სცვივა, იქ ცხოვრება ეწირება ხელმწიფებისათვის!“

„ჰხამს ჩემდა ბრძოლა ვყო, და ყოფადობა, და მიზანი; და მიზნის წინააღმდეგობა! ჰე, ვინც ჩემს ნებას ამოიცნობს, გამოიცნობს, აგრეთვე, თუ როგორ უსწორ-მასწორო გზებით უნდა ვლიდეს იგი!“

„რასაც უნდა ვქმნიდე და რანაირადაც უნდა მიყვარდეს იგი — მალე მონინააღმდეგე უნდა შევიქმნე მისი და ჩემი სიყვარულისა: ესე ჰსურს ჩემს ნებას.“

„და შენც, მმეცნე, ჩემი ნების ბილიკი ხარ და კვალი: ჭეშმარიტად, ჩემი ნებაც ხელმწიფებისა მისდევს კვალს ჭეშმარიტების შენი ნებისა.“

„ვერ მოახვედრა, ცხადია, ჭეშმარიტებას, ვინც მას სტყორცნა სიტყვა „ნება არსებობისა“: ნება ესე არ არსებობს!“

„რადგან რაც არ არის, მას არც სურვილი შეუძლია; რაც არსებობს, ვით შეუძლია მას კვლავ არსებობის სურვილი!“

„ხოლო სად ცხოვრებაა, იქ ნებაცაა: ხოლო არა ნება ცხოვრებისა, არამედ — ამას გასწავლი შენ — ნება ხელმწიფებისა.

„მრავალს აფასებს სულდგმული მეტად, ვიდრე ცხოვრებას, ხოლო თვით შეფასებით ლაპარაკობს: ნება ხელმწიფებისა“. —

ესე მასწავლიდა ერთხელ ცხოვრება: და ამით ამოვიცნობ თქვენი გულის ამოცანას, თქვენ უბრძნესნო.

ჭეშმარიტად, გეტყვით თქვენ: სიკეთე და ბოროტი უმუსრი არ არის! მარად ჯერ არს მათთვის თავის ძლევა.

თქვენი ღირებულებებით და სიტყვებით კეთილისა და ბოროტისათვის თქვენ ძალადობთ, თქვენ, ღირებულებათა შემფასებელნო; და ეს არის თქვენი ფარული სიყვარული და თქვენი სულის ბრწყინვალება, თრთოლა და სწრაფვა.

ხოლო უფრო ძლიერი ძალადობა იზრდება თქვენ ღირებულებათაგან და ახალი ძლევა: მასზედ იმსხვრევა კვერცხი და კვერცხის ნაჭუჭი.

და რომელი უნდა კეთილსა და ბოროტის მძემვდი იყოს: ჭეშმარიტად, ჯერ მმუსვრელი იყოს და დაამსხვრიოს ღირებულებანი.

ესე უზენაესი ბოროტება უზენაეს სიკეთეს ეკუთვნის: ხოლო ესე მქმედია. —

მხოლოდ მისთვის ვილაპარაკოთ, თქვენ, ბრძენნო, მართალია, ესეც ცუდია. სიჩუმე უარესია. ყოველი ჭეშმარიტება, რომლისთვისაც სდუმან, უხამიანად იქმნება.

დეე დაიმსხვრეს ყოველი, რასაც ჩვენ ჭეშმარიტებაზე დამსხვრევა შეუძლიან! კვლავ არა ერთი სახლია ასაშენებელი.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ამაღლებულთათვის

წყნარია ფსკერი ჩემი ზღვისა: ვინ იფიქრებდა, რომ იგი მასხარა უხამსებს ფარავს!

უძრავია სიღრმე ჩემი: ხოლო იგი ციაგებს მცურავი ამოცანებით და ღიმილით.

დღეს ერთი ამაღლებული ვნახე, ზეიმიანი, სულით მონანიე: ჰოი, ვით დასცინოდა ჩემი სული მის უმზგავსობას!

აღმართული გულმკერდით მათი მზგავსი, რომელნი ჰაერს ისუნთქავენ: ესე იდგა იგი, ამაღლებული და სდუმდა:

საზარელი ჭეშმარიტებებით დაკუნწლული, თავისი ნანადირევით და მდიდარი დაფრენილი ტანსაცმლით; მრავალი ეკალი ეკიდა აგრეთვე მას — ხოლო არც ერთი ვარდი არ შემიმჩნევია.

ჯერ სიცილი და მშვენიერება არ შეესწავლა. დამწუხრებული დაბრუნდა ეს მონადირე მმეცნების ტყიდან.

ბრძოლიდან დაბრუნდა იგი ველური ცხოველებით: მისი ჯმუხობით კვლავ ველური ცხოველი გამოიყურება — დაუძლეველი!

იგი იქაა კვლავ, ვით ვეფხი, რომელს ნახტომი ჰსურს. ხოლო არ მიყვარს მე ეს დაძაბული სულელები, არ მეგემება ყველა ეს გულჩათხრობილნი.

და თქვენ მეუბნებით, მეგობრებო, არა კამათობენ გემოვნებისა და ფერადებისათვის? ხოლო მთელი ცხოვრება კამათია გემოვნებისა და ფერადებისათვის!

გემოვნება: იგი ერთდროულად წონაა, სასწორის თეფში და მწონავი. და ვაი სულდგმულს, რომელი არ კამათობს წონისათვის, სასწორი თეფშისა და მწონავისათვის და ისე მოისურვებს ცხოვრებას.

უკეთუ ეს ამაღლებული მოიქანცება თვისი ამაღლებით: მაშინ აღიმართება მისი მშვენიერება და მხოლოდ მაშინ ვიგემებ მას და მეგემება.

და მხოლოდ მაშინ, როდესაც თავის თავს ზურგს შეაქცევს, თვის ჩრდილს გადაახტება — და ჭეშმარიტად! თავის მზეში აღმოჩნდება.

ძლიერ დიდხანს იჯდა იგი ჩრდილში, ფერი წაუხდა სულით მონანიეს ღანწებს: თითქოს მოკვდა იგი სიმშლით თავისი მოლოდინისა.

მის თვალებში კვლავ მძულვარებაა და ზიზღი მის ტუჩებზე. ეხლა მართალია ისვენებს. ხოლო მისი მოსვენება მზეში არ წამოწოლილა.

ჯერ არს მისთვის ყოფა მზგავსად მოზვერისა, მის ნეტარებას უნდა მინის სული ჰქონდეს და არა მინისადმი ზიზღისა.

ვისურვებდი მას თეთრ მოზვრად, ოდეს იგი ფრუტუნით და ბლავილით გუთნის წინ მიდის: და მისი ბლავილი უნდა აქებდეს ყოველს მინიერსა!

შავბნელია მისი გამოხედვა; ხელის ჩრდილი თამაშობს მასზე. კვლავ დაჩრდილულია მისი თვალების აზრი.

თვით საქმე მისი კვლავ ჩრდილია მასზე; ხოლო ხელი ჩრდილავს მით მოქმედს, მას ჯერ თვისი საქმე არ უძლევია.

ვით მიყვარს მისი ზურგი მოზვრისა: აწ მსურს დავინახო ანგელოსის თვალები.

კვლავ თავისი გმირული ნება უნდა დაივიწყოს: მსურს იყოს ამაღლებული და არა მხოლოდ მაღლნარი: — თვით ეთერმა უნდა აამაღლოს იგი, უნებო!

იგი სძლევდა უხამსებს, იგი ამოიცნობდა გამოცანებს: ხოლო ჰხამს მისდა ძლევდა საკუთარ უხამსების და გამოცანებისა, იგინი მან ზეციერ ბავშვებად უნდა გარდაქმნას.

კვლავ მის მმეცნებას ღიმილი არ უსწავლია და უშუროდ ყოფნა; მისი მოზღვავებული ვნება კვლავ არ დამშვიდებულა თავისი მშვენიერებით.

ჭემმარიტად, მაძღრობაში როდი უნდა გაინაბოს და ჩაიძიროს მისი სწრაფვა, არამედ სილამაზეში! მშვენიერება თან სდევს მაღალ განწყობილთა დიდსულოვნებას.

ხელით თავზე: ესე უნდა ისვენებდეს გმირი და ესე სძლევდეს თავის დასვენებას.

ხოლო სწორედ მშვენიერებაა ყველაზე ძნელი გმირისათვის. უძლეველია მშვენიერება ყოველი ძალმომრე ნებისათვის.

ცოტა მეტი, ცოტა ნაკლები: სწორედ ეს არის აქ ბევრი, ეს არის ყველაფერი.

მოდუნებული კუნთებით გაჩერება და მოშვებული ნებით: ესეა უძნელესი ყველა თქვენთვის, თქვენ ამალლებულნო!

როცა ძალაუფლება მოწყალე ხდება და ხილულში ჩამოდის: სილამაზეს ვუნოდებ ასეთ ჩამოსვლას.

არავისგან ვითხოვ სილამაზეს, როგორც შენგან, ძლიერო: შენი სიქველე იყოს შენი უკანასკნელი თვითდათურგვნა.

ყოველ ბოროტების უნარიანად მიმაჩნიხარ; ამიტომ მოგთხოვ სიკეთეს.

ჭემმარიტად, ხშირად დავცინოდი სუსტთ, რომელთ თავი კეთილად მიაჩნდათ, რადგან უძლური ხელები აქვთ!

ჰხამს შენდა სათნოების სვეტად სწრაფვა: რამდენად მაღლა მიდის, იმდენად ლამაზია და ნაზი, ხოლო შიგნით უფრო მაგარი და გამძლე.

დიახ, ამალლებული, ერთ დროს უნდა ლამაზი შეიქმნეს და საკუთარი სილამაზის წინ სარკე გეჭიროს.

მაშინ შენი სული ათრთოლდება ღვთაებრივი სწრაფვით; და თაყვანისცემა იქნება შენ ამაოებაში!

ესეა სწორედ სულის საიდუმლოება: მხოლოდ მაშინ, როდესაც გმირმა იგი მიატოვა, მას სიზმარში ზეგმირი უახლოვდება. —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## განათლებული ქვეყნისათვის

ძლიერ შორს გავფრინდი მომავალში. შიშმა შემიპყრო.

და ოდეს გარშემო მივიხედე, მხოლოდ დრო იყო ჩემი ერთადერთი ტოლი.

მაშინ გამოვეშურე უკან, სახლისაკენ და კვლავ და კვლავ სწრაფად: მაშინ მოვედი თქვენთან, თქვენ თანამედროვენო, და განათლების ქვეყანაში.

პირველად შეგამჩნიეთ კეთილ სურვილებით: ჭეშმარიტად, სევდით გულში მოვედი მე.

ხოლო რა დამემართა? მიუხედავად შიშისა, — უნდა გამეცინა! აროდეს უნახავს ჩემს თვალს ესეთი რამ აჭრელებული!

ვიცინოდი და ვიცინოდი, მაშინ როდესაც კვლავ ფეხები და მასთან გული მიკანკალებდა: „აქ არის სწორედ ყველა ფერადთა ქოთნების სამშობლო!“ — ვსთქვი მე.

ორმოცდაათი ფერადით შეღებილი სახელებით და ასოებით; ესე ისხედით თქვენ ჩემდა საოცრებად, თქვენ თანამედროვენო!

და ორმოცდაათი — სარკით თქვენ გარშემო, რომელნიც მლიქვნელობდნენ თქვენ წინაშე და გბაძავდნენ!



ჭემმარიტად, უკეთეს ნილაბს ვერ ატარებდით, თქვენ თანამედროვენო, ვიდრე თქვენს საკუთარი სახეა! ვის შეეძლო თქვენი ცნობა!

სავსე წარსულის ნიშნებით და ეს ნიშნებიც დაფარული ახალი ნიშნებით: ესე კარგად დაგიფარავთ თავი ყველა ნიშნების განმარტებელთაგან!

და თუნდაც თირკმლის მკვლევარი იყოს: ვინ დაიჯერებდა, რომ თქვენ თირკმლები გაქვთ? თქვენ თითქოს ფერადებისაგან ხართ ქმნილნი და დაკონიწებული იარლიყებისაგან.

ყოველნი დრონი და ხალხნი ჭრელად იცქირებიან თქვენი ჩადრიდან; ყველა ზნე და რწმენა ჭრელად ლაპარაკობს თქვენი მიხვრა-მოხვრით.

ვინ თქვენ ჩადრებს, წამოსასხამებს, ფერადებსა და ჟესტებს ჩამოგაცლით: სწორედ იმდენი შერჩება ხელთ, რათა ამით ფრინველები დააფრთხოს.

ჭემმარიტად, მე თვით დამფრთხალი ფრინველი ვარ, რომელმა თქვენ ერთხელ გაშიშვლებული დაგინახათ და შეუფერადებელი; და მე დავფრთხი, ოდეს ამ ჩონჩხმა სიყვარული მანიშნა.

უკეთესი იყო დღიური მუშის ხელობა საიქიოს და აჩრდილებთან წარსულისა! — საიქიოელნი უფრო სრულნი და ხორციანი არიან, ვიდრე თქვენ.

ესეა, ესეა სიმწარე ჩემი წიაღისა, რომ ვერ ამიტანიხართ, ვერც შიშველნი და ვერც ჩაცმულნი, თქვენ თანამედროვენო!

რაც შემადრწუნებელია მომავლისათვის და რაც ოდესღაც გზააბნეულ ფრინველთ აშინებდა, ჭემმარიტად, გულთან მეტად ახლო და სანდოა, ვიდრე თქვენი „სინამდვილე“.

რადგან ამას იტყვით თქვენ: „ჩვენ შორის ყველაფერი სინამდვილეა რწმენისა და ცრურწმენის გარეშე“: ესე გულამაყობთ — ჰე, და კვლავ უგულოდ!

დიახ და როგორ შეგიძლიათ თქვენ რწმენა, თქვენ აჭრელებულნო! — თქვენ სურათნო ყოვლისა, რაც ოდესმე სწამდათ!

თქვენ მოძრავი უარყოფანი ხართ თვით რწმენისა და ყოველი აზრთა ნაკუნნი. მოჩვენებანო: ესე გინოდებთ, თქვენ ნამდვილნო!

ყოველი დრონი ლაყბობენ ერთმანეთის წინააღმდეგ თქვენ სულში; და ყველა დროთა სიზმრები და ლაყბობა უფრო ნამდვილნი იყვნენ, ვიდრე თქვენი სიფხიზლეა!

ბერწნი ხართ, ამიტომ გაკლიათ თქვენ რწმენა, ხოლო ვისთვისაც მძემდობა ჯერ არს, მას მარად ცოცხალი სიზმრებიც უნახავს და ვარსკვლავის სასწაული — და რწმენა ჰქონია რწმენისა! —

ნახევრად გაღებული ჭიშკარი ხართ თქვენ, სადაც მესაფლავეები იცდიან, და ესეა თქვენი სინამდვილე: „ყველაფერი ღირსია წარხდომად“!

ჰე, სდგეხართ ჩემ წინაშე, ბერწნო, როგორ დაგვარდნიათ ფერდები! და ზოგიერთ თქვენგანს ეს თვითაც შეუმჩნევია.

და უთქვამს: „აღბათ ღმერთს ძილის დროს ჩემთვის რაღაც წაურთმევია? ჭეშმარიტად, საკმაოა დედაკაცის შესაქმნელად!“

საკვირველია ჩემი ფერდების გამხდრობა!“ ესე უთქვამს უკვე ზოგ თანამედროვეს.

დიახ, სასაცილო ხართ ჩემთვის, თქვენ თანამედროვენო! და განსაკუთრებით, ოდეს თქვენი თავი გაკვირვებთ!

ვაი მე, უკეთუ ვერ შევძლებდი სიცილს თქვენი გაკვირვებისათვის და შევსვამდი თქვენი სასმისით ყველა საზიზღრობას!

ხოლო მსურს შეღავათით მოგეპყროთ, რადგან რაღაც მძიმე მაქვს სატარები; და რას მანუხებს მე,

უკეთუ ჭიები და მფრინავი მატლები ჩემ ტვირთზე დასხდებიან!

ჭეშმარიტად, ამით არ დავმძიმდები! და არა თქვენით მეწევა მე დიდი დაღლილობა, თანამედროვენო!

ჰე, სად უნდა ვიარო კვლავ ჩემი სევდით! ყოველი მთიდან ვუცქერი მე მამათა და დედათა მიწა-წყალს.

ხოლო სამშობლო არსად მიპოვნია; უბინაო ვარ მე ყოველ ქალაქში და ყოველ კართან — გამგზავრებული.

უცხონი არიან ჩემთვის და სასაცილო თანამედროვენი, მათთვის მომინევდა ამას წინათ გული; და განდეგილი ვარ მამათა და დედათა მიწა-წყლიდან.

ესე მიყვარს მხოლოდ ჩემი შვილების ქვეყანა, აღმოუჩინელი, შორეულ ზღვებში: მის ძიებისათვის მოვუნოდებ და კვლავ და კვლავ ჩემ იალქანს.

ჩემ შვილებთან გამოვისყიდი, რომ მე მამათა შვილი ვარ: და მთელი მომავლით გამოვისყიდი ამ თანადროულობას! —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## უბინო მეცნებისათვის

გუშინ, როდესაც მთვარე ამოვიდა, მეგონა მზე-სა შვავდა: ესე მძიმედ იწვა იგი ცისკამარაზე.

მაგრამ მომატყუა თვისი ფეხმძიმობით: და უფრო დავიჯერებ, რომ მთვარე მამაკაცია, ვიდრე დედაკაცი.

ნამდვილად, იგი ნაკლებად ემზგავსება მამაკაცს, ეს მორცხვი, ღამის მეოცნებე. ჭეშმარიტად, ბოროტი სინდისით დახეტილობს იგი სახლების სახურავებით.

რადგან იგი გავსებულია ნდომით და იჭვიანი, ბერი მთვარეში, ნდომით სავსეა მინისა და მიჯნურთა ყველა სიტკბოებისათვის.

არა, არ მიყვარს ეს ხვალი კატა სახურავებზე! მეზიზღება ყველა, ვინ ნახევრად ღია ფანჯრებს ეპარება!

სათნოდ და მდუმარედ დახეტილობს იგი ვარსკვლოვან ხალიჩაზე: ხოლო არ მიყვარს მე ფეხაკრეფით მოსიარულე მამაკაცი, რომლის ფეხები დეზებს არ აწკარუნებს!

ყოველი პატიოსნის ნაბიჯი მეტყველებს! კატა კი მიიპარება, მინას ეკვრება, შეხედე, ვით კატა, უსინდისოდ ამოდის მთვარე.

იგავს ამას გეტყვით თქვენ, გრძნობიარე ფარი-სეველნო, თქვენ „წმინდად მმეცნენო“, თქვენ გეძახით მე ლირნო!

თქვენც გიყვართ მინა და მინიერი: კარგად ამოგიცანით! — ხოლო სირცხვილია თქვენ სიყვარულში და უკეთური სინდისი, — მთვარის მზგავსნი ხართ!

თქვენი სული დააჯერეს მინიერის ზიზღისათვის და არა თქვენი ნიალი: ხოლო იგი უძლიერესია თქვენ შორის!

და ერცხვინება თქვენ სულს, რომ იგი თქვენი ნიალის ანაბარაა და გაურბის თავის საკუთარ სირცხვილს ფარული ცრუ გზით.

„ჩემთვის უძვირფასესი იქნებოდა — ესე გეტყვით თქვენ თქვენი მატყუარა სული — ცხოვრებას უნდომელად უცქირო და არა ვით ძალღმა, გადმოგდებულნი ენით:

„ბედნიერება მხოლოდ მზერით, მკვდარი ნებით, არა იერიშით და სიხარბით თავკერძობისა — ცივი და ნაცრისფერი მთელი სხეულით, ხოლო მთვარის მთვრალი თვალებით!

„უტკბესი იქმნებოდა ჩემთვის — ესე აცდენს თავს მცდარი — სიყვარული მიწისა, ვით იგი მთვარეს უყვარს, და მხოლოდ თვალებით ვხვდებოდე მის მშვენებას.

„და ამას ვუნოდებ ყველა ნივთთა უბინო მმეცნებას, რომ არაფერს მოვისურვებდე ნივთთაგან: გარნა ვინვე მათ წინაშე ვით სარკე ასთავიანი“.

ჰეი, თქვენ ორგულნო მგრძნობარენო, თქვენ ლირნო! უბინოება გაკლიათ წადილისათვის: ამაღ ავს იტყვით წადილისათვის!

ჭეშმარიტად, არა ვით მქმედთ, წაისყოფით მხიარულთ გიყვართ თქვენ მიწა!

სად არის უბრალოება? სად წარმოშობის ნებაა. და რომელს თავის ზე მქმედობა სურს, იგია ჩემთვის უწმიდესი ნებითა.

სად არის მშვენიერება? სად ჩემთვის ჯერ არს ყოვლითა ნებით სურვილი; სად ცხოვრება მსურს და წარხდომა, რათა ხატი არა მხოლოდ ხატად ჰყოფდეს.

სიყვარული და წარხდომა: ესე ერთმანეთს ეტოლება მარად. ნება სიყვარულისა: ესე მზად ყოფაცა სიკვდილად. ამას გეტყვით თქვენ, მხდალნო!

ხოლო თქვენ ცვედან, ბეც გამოხედვას „მჭვრეტელობად“ ჰსურს ნოდება. და რასაც მხდალი თვალებით შეეხება, ჰხამდეს „მშვენიერის“ სახელით! ჰე, თქვენ, შემრყვნელნო კეთილშობილ სახელთა!

ხოლო ესეა თქვენი ნყევა, თქვენ უმანკონო, თქვენ უბინო მმეცნენო, რომ აროდეს შვავდეთ: თქვენ რომ ცისკარზედაც იწვეთ სავსენი და მაკენი!

ჭეშმარიტად, ბაგე თქვენი სავსეა კეთილშობილი სიტყვებით: და უნდა ვინამოთ, რომ გული თქვენი გადმოდულს, თქვენ მატყუარანო?

ხოლო სიტყვანი ჩემნი მცირენი არიან, სიტყვანი იძულებულნი, მახინჯნი: სიამოვნებით ვკრებ მე

ნამუსრევსა თქვენი ტაბლისაგან გადმოცვინებულსა.

ამით მაინც შემიძლია მართალი გითხრათ თქვენ, ორგულნო! დიახ! ჩემი თევზის ძვლები, ნიჟარები და ეკლიანი ფოთლები უღუტუნებენ თქვენ ცხვირებსა.

ცუდი გუნება მეფობს მარად თქვენ და თქვენ ზეიმთა გარშემო: ჰაერშია თქვენი ლირნი აზრები, სიცრუე თქვენი და თქვენი თვალთმაქცობა!

გაჰბედეთ, საკუთარ თავს დაუფეროთ — თქვენ თავს და თქვენ შინაგანს! რომელს თავისი თავი არა სწამს, მარად ცრუობს.

ღმერთის ნილაბით დაიფარეთ თავი თქვენივე თავიდან, თქვენ „უბინონო“! ღმერთის ნილაბში დაიმალა თქვენი საშინელი ჭიაყელა.

ჭეშმარიტად, ატყუებთ, თქვენ „მჭვრეტელნო“! ერთხელ ზარატუსტრაც მოატყუეთ თქვენი ღვთაებრივი ქურქებით; ვერ ამოიცნო მან გველების გრკალები, რომლით იგინი სავსენი იყვნენ.

ერთხელ ღმერთის სულის თამაშად მეჩვენა თქვენი თამაში, თქვენ უბინო მმეცნენო! არა ვიცოდი უკეთესი ხელოვნება, ვიდრე თქვენი ჯამბაზობაა!

გველთა საძაგელობას და საზიზღარ სუნს ჩემგან სიშორე ჰფარავდა; და რომ ხელიკის ეშმაკობა დახეტილებდა აქ ბილწადა.

ხოლო მოგიახლოვდით: მაშინ დღე გამითენდა მე — ეხლა თქვენთვისაც დადგება დღე, — მთვარის მიჯნურება გათავდა!

შეხეთ! იგი სდგას ზედწასწრებული და გაფითრებული — ცისკრის წინაშე!

რადგან იგი უკვე მოდის, მგზნებარე, — მოდის მისი სიყვარული მიწისადმი! უბინობა და ვნება მმქმედისა — ეს არის მზის სიყვარული.

შეხედეთ, როგორ მოუთმენლად ამოდის იგი ზღვასა ზედა! განა არა ჰგრძნობთ მის წყურვილს და მისი სიყვარულის ცხელ სუნთქვას?

მას ჰსურს ზღვა სწოვოს და მალლით შეჰსვას მისი სიღრმენი: და ათასი ძუძუთი აღიმართება ზღვის ვნება.

მას მზის მწყურვალეების კოცნა ჰსურს და წოვნა; ჰსურს ჰაერი იყოს და მწვერვალი, ნათლის საფეხური და თვით ნათელი.

ჭეშმარიტად, მიყვარს ცხოვრება, ვით მზეს, და ყველა ღრმა ზღვა.

და ამას ვუძახი მე მმეცნებას: ყოველი სიღრმე აღმართოს — ჩემი მწვერვალისაკენ! —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მეცნიერთათვის

ერთხელ, როს მეძინა, ცხვარი კირჭნიდა სუროს გვირგვინს, თავს რომ მიმკობდა, — კირჭნიდა და თან ამბობდა: „ზარატუსტრა მეცნიერი აღარ არის“.

სთქვა და ამპარტავნად და ამაყად გაბრუნდა. ეს ერთმა ბავშვმა მიაგებო.

სიამოვნებით ვწევარ აქ, სად ბავშვები თამაშობენ, დანგრეულ კედელთან, ბოყვერა ბალახისა და წითელი ყაყაჩოების შორის.

კვლავ მეცნიერი ვარ ბავშვებისა და ბოყვერა ბალახისა და წითელი ყაყაჩოებისათვის. უბინონი არიან თვით თავის ბოროტებითაც.

ხოლო ცხვრებისათვის ასე აღარა ვარ: ესე ჰსურს ჩემს ბედსა — კურთხეულ იყოს იგი.

ესეა ჭეშმარიტება: გამოველ მეცნიერთა სახლიდან და კარიც გამოვიჯახუნე.

ძლიერ დიდ ხანს უჯდა ჩემი დამშეული სული მათ სუფრას; მზგავსად მათდა, არ აღვმართულვარ მმეცნებისათვის, ვით კაკლის სამტვრევად.

თავისუფლება მიყვარს მე და ჰაერი უბინო მინასა ზედა; უკეთესია დავიძინო ხარის ტყავებზე, ვიდრე მათ პატივსა და მათ ღირსებაზე.

ფრიად ცხელი ვარ და ჩემი საკუთარი აზრებით ფრიად მწვარი: ხშირად ეს სუნთქვას მიხუთავს! მაშინ საჭიროა სუფთა ჰაერი და გაქცევა ყოველი მტვრიანი ოთახებიდან.

ხოლო იგინი გრილად სხედან და გრილ ჩრდილში ჰსურთ ყველაფრის მაყურებელი იყვნენ და გაურბიან ჯდომას იქ, სადაც მზე საფეხურებს ავარვარებს.

მათ მზგავსად, რომელნი ქუჩაში სდგანან და გამვლელ-გამომვლელთ შეჰყურებენ: ესრედ იგინი უცდიან და შეჰყურებენ სხვათა მიერ ნაფიქრებ აზრებს.

შეეხეთ ხელით, იგინი მტვერს დააყენებენ, ვით ფქვილის ტომრები, და უნებლიედ; ხოლო ვინ მიხვდება, რომ მათი მტვერი მარცვლებისაგან წარმოსდგება და ზაფხულის ყანების ყვითელი ნეტარებისაგან?

უკეთუ იგინი ბრძნობას ჩემულობენ, მათი თქმანი და ჭეშმარიტებანი მამცივნებენ: მათ სიბრძნეს რაღაც სუნი ასდის, თითქოს ნუმპეს წარმოეშვას: და ჭეშმარიტად, იქიდან კიდევ მსმენია ბაყაყის ყიყინი!

ხერხიანები არიან, გამოცდილი თითები აქვთ: რა არის ჩემი მარტივობა მათ სირთულესთან! მათმა თითებმა ყველა ნაქსოვი, ნანასკვი და წართავი იციან: ესე ჰქსოვენ სულის წინდებსა!

საათის კარგი მექანიზმები არიან: ხოლო იზრუნეთ, რათა კარგად მოიმართნონ! მაშინ უცდომელად აჩვენებენ დროს და ამასთან მოკრძალებით ხმაურობენ!



იღწვიან, ვით წისქვილნი და საცეხელნი: ხოლო მიაწოდეთ საფქვაავი! — მათ კარგად იციან მარცვლის დაბეგვა და მისი თეთრ მტვრად ქცევა.

კარგად აკვირდებიან ერთმანეთის თითებს და ერთმანეთს ძლიერ არ ენდობიან. ხერხიანები პატარა ეშმაკობისათვის, იგინი უდარაჯებენ მათ, ვისი ცოდნაც მოიკოჭლებს — უდარაჯებენ, ვით ობობა.

მარად ვხედავ, ფრთხილად შხამს ამზადებენ; და ამ დროს მარად მინის ხელთათმანებს იცვამენ.

ყალბი კამათლებით იციან თამაში; მინახავს იმდენად მხურვალედ უთამაშნიათ, რომ გაოფლიანებულან.

უცხონი ვართ ურთიერთისათვის და მათი სიქველე ჩემ გემოვნებას მეტად ეწინააღმდეგება, ვიდრე მათი სიყალბე და ყალბი კამათლები.

და ოდეს მათთან ვცხოვრობდი, მათ ზემოთ ვცხოვრობდი. ამად შემეძულეს.

გაგონებაც არა ჰსურთ, რომ მათ თავზე ვინმე დაიარება; და ამად დასდეს შეშა, მინა და ნაგავი ჩემსა და თავის თავთა შორის.

ესე გაანელეს ჩემი ნაბიჯების ხმაურობა: დღემდე ყველაზე უარესად მეცნიერნი მისმენდნენ.

ადამიანთა ყოველი უძღურება და შეცდომა მოათავსეს მათ თავისა და ჩემ შორის: — „ყალბ იატაკს“ უწოდებენ ამას თავის სახლებში.

ხოლო მიუხედავად ყოვლისა ჩემი აზრებით დავიარები მათ თავებზე; და თვით მაშინ, ოდეს ჩემი საკუთარი შეცდომით მსურდეს სვლა, კვლავ მათ ზევით ვიქნები და მათ თავზე.

ადამიანები თანასწორნი არ არიან: ამას იტყვის სამართლიანობა, და რაც მე მსურს, არა ჰხამს მათთვის სურვილად.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## პოეტათვის

„მას შემდეგ რაც სხეულს უკეთ ვიცნობ, — უთხრა ზარატუსტრამ ერთ თავის მოწაფეს — სული თითქოს მხოლოდ სულია; და ყოველი „წარუვალნი“ აგრეთვე მხოლოდ სიმბოლოა“.

„ესე ერთხელაც მსმენია შენგან, უპასუხა ყრმამ; და მაშინ თან დაუმატე: „ხოლო პოეტები ფრიად სცრუიან“. რატომ სთქვი, რომ პოეტები ფრიად სცრუიან?“

„რატომ? სთქვა ზარატუსტრამ. მეკითხები, რატომ? არ ვეკუთვნი მათ, რომელთ „რატომს“ ეკითხებიან.“

განა ჩემი განცდები გუშინდლიდან დაინყო? უკვე დიდი ხანია, რაც ჩემ აზრთა საფუძვლები განვიცადე.

განა მოგონებათა ჭურჭელი არ უნდა ვიყო, რომ ჩემს საფუძვლებს თან ვატარებდე?

ისიც მეტია, რომ ჩემ აზრებს ვინახავ; და რამდენი ჩიტი მიფრინავს.

და მათ შორის ჩემს სამტრედეში ვპოულობ საიდანღაც მოფრენილ, ჩემთვის უცხო ცხოველს; იგი თრთის, ოდეს შევეხები.

მაგრამ რას გეტყოდა შენ ზარატუსტრა? რომ პოეტები ნამეტნავად ბევრსა ცრუობენ? — ხოლო ზარატუსტრაც პოეტია.

გრწამს, რომ ამით მან მართალი სთქვა? რადა გჯერა?“

ყრმამ უპასუხა: „მწამს ზარატუსტრასი“. ხოლო ზარატუსტრამ თავი გაიქნია და გაიცინა.

რწმენა არ მიხსნის, თქვა მან, თვით რწმენა ჩემი თავის.

ხოლო უკეთუ ვინმემ გულით სთქვა — პოეტები ნამეტნავად სცრუობენო; იგი მართალს იტყოდა, — ჩვენ ნამეტანს ვცრუობთ.

ძლიერ მცირე ცოდნა გვაქვს და ცუდათა ვსწავლობთ: ამაღ გვჭირდება სიცრუე.

რომელს ჩვენგან პოეტთაგან არ შერყვნია ღვინო თვისი? რამდენი შხამიანი ხსნარი შეზავებულია ჩვენ სარდაფებში, აუნერელი რამ მოხდა იქ.

და ვინაიდან მცირედი ვიცით, ლატაკნი სულით გულით გვიყვარს უფროსად, უკეთუ ისინი ახალგაზრდა ქალები არიან.

ხარბნი ვართ საქმეთათვის, რომელთ მოხუცი დედაკაცები საღამოობით ერთმანეთს უამბობენ. ამას ვუნოდებთ ჩვენ შორის მარადიულ ქალურს.

და თითქოს ცოდნისათვის საკუთარი საიდუმლო ხვრელი არსებობდეს, რომელი იმათ მარხავს, რომელნი რასმეს სწავლობენ: ესე გვწამს ხალხი და მისი „სიბრძნე“.

ხოლო ესე სწამთ პოეტთ: რომელი მოღზე ან მწირ ფერდობზე მწოლარე ყურებს ცქვიტავს, იგი რაღაცას განიცდის ცისა და დედამიწის შორის მყოფ ნივთთათვის.

და ოდეს მათ ნაზი აღტკინება ეწვევა, პოეტები ჰფიქრობენ, რომ თვით ბუნებაა მათზე შეყვარებული:

და რომ იგი ეპარება მათ ყურებს, რათა საიდუმლოება ჩასჩურჩულოს და მლოცი სიტყვები; ამით ამაყობენ და ამპარტავნობენ ყველა მოკვდავთა წინაშე!

ჰეი, ბევრი რამეა ცისა და დედამიწის შორის, რომელთათვის მხოლოდ პოეტები რასმე ოცნებობენ!

განსაკუთრებით ცის ზედა: რადგან ყველა ღმერთები პოეტთა სიმბოლოებია, პოეტთა თხზულება!

ჭეშმარიტად, მარად ზენად ვისწრაფით — ღრუბელთა სამეფოდ: მათ ზედა ვათავსებთ ჩვენ საფრთხობელებს და მათ ღმერთებს და ზეკაცებს ვუნოდებთ. —

იგინი ხომ საკმაოდ მსუბუქნი არიან სკამთათვის! — ყველა ეს ღმერთები და ზეკაცნი.

ჰეი, ვით დავიღალე ყოველ უბადრუკობით, რომელს უსათუოდ მოვლენად ყოფნა ჰსურს! ჰეი, ვით დავიღალე მე პოეტებით!

ოდეს ზარატუსტრა ამას ამბობდა, მისი მონაფე ჯავრობდა, მაგრამ სდუმდა, და ზარატუსტრაც სდუმდა, თვალი თვისი შიგნით მიემართა, თითქოს შორით იცქირებოდა. ბოლოს ამოიოხრა და ისუნთქა.

დღეისა და ოდესღაცისა ვარ, სთქვა მან შემდეგ; ხოლო რაღაც არის ჩემ შორის, იგი ხვალინდელისაა, ზეგინდელისა და მყობადისა.

დავიღალე ძველი და ახალი პოეტებით: ზერელედ მეჩვენებიან და დამშრალ ზღვებად.

მათ საკმაოდ არ უაზროვნიათ სიღრმით: ამაღ მათი გრძნობა საფუძველს ვერა სწვდება.

ცოტა სიამოვნება, ცოტა მონყენილობა: ესეთია კიდევ მათი საუკეთესო აზრები.

ლანდების ოხვრად და ჩქერად მეჩვენება მე მათი ქნარის ჟღერა: რა უწყიან მათ დღემდე ბგერათა მსვლელობისა! —

იგინი ჩემთვის არც საკმაოდ წმიდანი არიან: ყველა იგინი თავის წყალს ამღვრევენ, რათა ღრმა გამოჩნდეს.

სიამოვნებით თავი მომრიგებლად მოაქვთ, ხოლო ჩემთვის ამით შუამავლებად რჩებიან და შემზავებლად, ნახევრად ნახევარნი და უწმინდურნი!

ჰეი, ხშირად ვისროდი ბადეს მათ ზღვაში და კარგი თევზი მსურდა დამეჭირა; ხოლო ზევით მარად მოხუცი ღმერთის თავი ამომქონდა.

ესე მაშვრალს ზღვამ ქვა მისცა. იგინი ზღვის შთამომავალნი არიან.

ცხადია, მათ შორის მარგალიტიც იპოვნება: მით მეტად მაგარ ნიჟარებს ემზავსებიან, და სულის მაგიერ ხშირად მათ შორის მლაშე ლორწო მინახავს.

ამაოებაც მათ ზღვისაგან ისწავლეს: განა ზღვა ფარშავანგთ ფარშავანგი არ არის?

თვით უსაზიზღრესი კამეჩის წინაშე ჰშლის იგი თავის ბოლოს, აროდეს მობეზრდება მას თვისი მარაოს ვერცხლი და აბრეშუმი.

კერპად უმზერს მას კამეჩი, სულით ახლო ქვიშასთან, უფრო ახლო ჯაგნარისა, უფრო ახლო ჭაობისა.

რა არის მისთვის მშვენიერება, ზღვა და ფარშავანგის სამკაული! ამ იგავს ვეტყვი მე პოეტთ.

ჭეშმარიტად, მათი სული ფარშავანგთ ფარშავანგია და ზღვა ამაოებისა!

მზერალთ ეძიებს პოეტის სული: თუნდაც კამეჩი იყოს! —

ხოლო ეს სული მომბეზრდა მე: და ვხედავ, მოვალს ჟამი მას თავი თვისი მოჰბეზრდება.

უკვე ვნახე შეცვლილი პოეტები და თვის წინააღმდეგ მიეპყრათ თვალნი. ვნახე მომავალნი — სულით მონანიენი: იგინი პოეტთაგან წამოიზარდნენ. —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## დიდ მოვლენათათვის

ზღვაში ერთი კუნძულია — ზარატუსტრას ნეტარი კუნძულების სიახლოვით — სად მარად ცეცხლის მთა ჰბოლავს; ხალხი ამბობს, უფროსად მოხუცი დედაკაცები ხალხიდან ამბობენ, იგი ქვესკნელის კარს აწევს, ვით კლდის ლოდი: ხოლო თვით ცეცხლის მთაში ქვეშეთისაკენ ვინრო გზა არის, რომელი ქვესკნელის ამ კარისკენ მიდის.

და, აი, ერთხელ, ოდეს ზარატუსტრა ნეტარ კუნძულებზე ჰყოფდა, რომელიღაც ხომალდმა ღუზა ჩააგდო კუნძულთან, რომელზედაც ცეცხლის მთა აღმართულა; და მისი მეზღვაურნი გადმოვიდნენ ხმელეთზე კურდღლებზე სანადიროდ. ხოლო შუადღის უამს, ოდეს კაპიტანი და მისი მეზღვაურნი კვლავ შეიკრიბნენ, უეცრად შეამჩნიეს ერთი კაცი ჰაერში, რომელიც მათ უახლოვდებოდა და რაღაც ხმამ მკაფიოდ წარმოსთქვა: „დროა! დიდი ხანია დროა!“ ხოლო ოდეს ლანდი მიუახლოვდა — იგი გაფრინდა, ვით ჩრდილი, ცეცხლის მთისაკენ — მათ, ფრიად განცვიფრებულთ, იცნეს — იგი ზარატუსტრა იყო; ყველას უკვე ნანახი ჰყავდა, გარდა კაპიტნისა და უყვარდათ იგი, როგორც ხალხს უყვარს: თანაბარი სიყვარულით და შიშით.

„შეხედეთ! სთქვა მოხუცმა მესაჭემ; აგერ ზარატუსტრა ჯოჯოხეთს მიემართება!“ —

იმ დროს, ოდეს მეზღვაურნი ცეცხლის მთას მიადგნენ, დაიწყო მითქმა-მოთქმა, რომ ზარატუსტრა გაქრა; და ოდეს მის მეგობართ ეკითხებოდნენ, იგინი ამბობდნენ, რომ იგი ღამით ხომალდისაკენ წავიდა და არ უთქვამს, საითკენ ჰსურდა მოგზაურობა.

მაშინ დაიწყო მღელვარება; ხოლო სამი დღის შემდეგ ეს მღელვარება გამძვინვარდა მეზღვაურთა ნაამბით — და ხალხი იტყოდა, ზარატუსტრა ეშმაკმა წაიღოო. მართალია, მისი მოწაფენი სცინოდნენ ამ ხმებს და ერთმა მათგანმა კიდევ სთქვა: „უფრო დავიჯერებდი, რომ ზარატუსტრამ ეშმაკი წაიღო“. ხოლო ყველა იგინი შესწუხდნენ და შეუფრთოდნენ სულის სიღრმით: ამაღ დიდი იყო სიხარული მათი, ოდეს ზარატუსტრა მეხუთე დღეს მათ შორის გაჩნდა.

და ესეა ზარატუსტრას ნაამბობი ცეცხლის  
ძალთან ნალაპარაკებისა:

მინას, სთქვა მან, გარსი აქვს, და ამ გარსს —  
სნეულებანი. ერთ ამ სნეულებათაგანს, მაგალი-  
თად, „ადამიანი“ ეწოდება.

და მეორეს, ამ სნეულებათაგანს „ცეცხლის  
ძალს“ უწოდებენ: მასზედ ადამიანები ბევრ  
ცრუს იტყოდნენ და სიცრუეს ათქმევინებდნენ.

რათა საიდუმლოება ამომეცნო, გადავიარე  
ზღვა: და ვნახე ჭეშმარიტება შიშველი, ჭეშმარი-  
ტად, ფეხშიშველი ყელამდე.

ან ვიცი ყოველი ცეცხლის ძალისა; და ყოველი  
აღმომხეთქ-შთამხეთქ ეშმაკთა, რომელთა არა  
მხოლოდ მოხუც დედაკაცთ ეშინიათ.

„ზეამო შენი სიღრმიდან, ცეცხლის ძალლო! შევ-  
ყვირე მე, და აღიარე რამდენად ღრმაა სიღრმე შე-  
ნი! საიდან არის, რასაც სიღრმით ამოიდორბლები?

ხარბად ჰსვამ ზღვას: ამას გვიმხელს შენი მლა-  
შე მჭევრმეტყველება! მართლად, ქვესკნელის  
ძალლისათვის ფრიად ბევრ საკვებს იღებ ზედაპი-  
რისაგან!

სულ ბევრი, მინის მუცლით მოლაპარაკედ მი-  
მარჩიხარ: და ოდეს ვუსმენდი ამომხეთქ და შთამ-  
ხეთქ ეშმაკთა ლაპარაკს, შენ მზგავსებას ვპოვებ-  
დი: იყვნენ მლაშენი, მატყუარნი და ზედაპირულნი.

თქვენ იცით ღრიალი და ნაცრით დაბნელება!  
საუკეთესო მკვებარანი ხართ და საუკეთესოდ შე-  
ისნავლეთ ხელოვნება შლამის ათუხთუხებისა.

სად თქვენა ხართ, იქ უნდა შლამიც ჰგებდეს  
და მრავალი ღრუბლოვანი, დასვრეტილი და დან-  
ნეხილი: ყველა იღწვის თავისუფლებისათვის.

„თავისუფლება“ — ღრიალებთ ყველა თქვენ  
დიდი მხურვალეებით: ხოლო მე გადავეჩვიე „დიდ

მოვლენათა“ რწმენას, რადგან მათ გარშემო დიდი ღრიანცელია და კვამლი.

დამიჯერე, მეგობარო, ჯოჯოხეთის ხმაურო! უდიდესი მოვლენანი — ესაა არა ჩვენი დიდი ხმაურის, არამედ ჩვენი ყველაზე ჩუმი საათები.

არა ახალი ხმაურის გამომგონების, არამედ ახალ ღირებულებათა აღმომჩენთა გარშემო ტრიალებს ქვეყანა; იგი ჩუმად ტრიალებს.

მაშ აღიარე! ოდეს შენი ღრიანცელი და კვამლი გაფანტულა, მარად აღმოჩენილა, რომ მხოლოდ ცოტა რამ მომხდარა. რა არის მერმე, რომ ერთი ქალაქი მუშიად ქცეულა და რომელიმე ქანდაკება ტალახში ჩაფლულა.

და ამას ვეტყვი კვლავ ქანდაკებათა დამხობთ. დიდი რეგვენებაა ზღვაში მარილისა და ქანდაკებათა ტალახში ჩაყრა.

თქვენი ზიზლის ტალახში ეგდო ქანდაკება: ხოლო ესეა მისი კანონი — იგი ზიზლით კვლავ სიცოცხლესა და მაცხოვარ მშვენიერებას შეიმოსავს!

მეტი ღვთაებრივი სახით აღსდგება იგი და წარმტაცი ტანჯვით: და ჭეშმარიტად! მადლობასაც გეტყვით, რომ დაამხეთ, თქვენ დამამხობელნო!

ხოლო მეფეთ და ეკლესიათ და ყოველთ, რომელნი მოხუცებულობით და სათნოებით უძღურნი არიან, ამ რჩევას ვაძლევ — დასთანხმდით დამხობას! რათა კვლავ ცხოვრებას დაუბრუნდეთ და თქვენ დაგიბრუნდეთ სათნოება!“

ამას ვეტყოდი ცეცხლის ძალს: მაშინ შემანყვეტინა ღრენით და მკითხა: „ეკლესია? რა არის ეკლესია?“.

„ეკლესია? ვუპასუხე, სახელმწიფოს მზგავსებაა, მზგავსება უფროსად მატყუარა. მაგრამ გაჩუმდი შენ, ცეცხლის ძალლო! შენ ხომ უკეთესად იცნობ შენ მზგავსს!“



მზგავსად შენდა, თვით სახელმწიფო ცბიერების ძალღია; მზგავსად შენდა, იგი ღრიანცელით და კვამლით ლაპარაკობს, — რათა მზგავსად შენდა დააჯეროს, რომ იგი ნივთთა წიაღიდან ლაპარაკობს.

რადგან მას ჰსურს დედამინაზე სრულიად უმნიშვნელოესი ცხოველი იყოს სახელმწიფო, და კიდევაც სჯერათ მისი“. —

ოდეს ამას ვიტყვოდი, ცეცხლის ძალღი შურით დაიკლავნა, ვით შეშლიღი. „როგორ? ჰყვიროდა ის, უმნიშვნელოესი ცხოვეღი ქვეყანაზე, და კიდევაც სჯერათ მისი?“ და იმდენი ორთქღი და შემზარავი ხმა აღმოხდა მისი პირიდან, რომ მეგონა ბრაზით და შურით დაიხრჩობოდა.

ბოღოს დამშვიდდა და მისი ქშენა დანყნარდა; ხოღო როდესაც გაჩუმდა, სიციღით ვუთხარი:

„ბრაზი გერევა, ცეცხღის ძალღო: მაშ მე მართალი ვყოფიღვარ!

და რათა მართალი დავრჩე, მოისმინე ცეცხღის სხვა ძალღზეც: იგი მართღა მიწის გუღიდან მეტყვეღებს.

ოქროს ამოსუნთქავს მისი გუღი და ოქროს წვიმას, ესე ჰსურს მის გუღსა. რა არის მისთვის ფერფღი და კვამღი და ცხელი დორბღი!

სიციღი აღმოხდება მას, ვით ჭრელი ღრუბელი; ეზიზღება მას შენი თუხთუხი, ფურთხი და ნანღავების ყუყუნი!

ხოღო ოქროსა და სიციღს — მიწის წაღიდან იღებს: რადგან, გაიგე, მიწის გუღი ოქროა“.

ოდეს ეს გაიგონა ცეცხღის ძალღმა, აღარ ძალუძდა ჩემი მოსმენა. შერცხვენიღმა კუღი ამოიძუა, წაიღულღულა: ვაუ! ვაუ! — და თავის სოროში შეხობდა. —

ამას ამბობდა ზარატუსტრა. ხოლო მისი მოწაფენი თითქმის არ უსმენდნენ: იმდენად დიდი იყო მათი სურვილი, მისთვის ეამბნათ მენავეთა, კურდღლისა და მფრინავი ადამიანის ამბავი.

„რა უნდა ვიფიქრო ამისა! სთქვა ზარატუსტრამ, განა მოჩვენება ვარ?“

ხოლო იგი, ალბათ, ჩემი ჩრდილი იყო. უკვე გსმენიათ ხომ ცოტა რამ მგზავრისა და მისი ჩრდილისა?

ერთი რამეა სწორი: იგი უნდა ცოტა შევამოკლო, თორემ სახელსაც გამიფუჭებს“.

და კვლავ ზარატუსტრამ თავი გაიქნია და განცვიფრდებოდა! „რა უნდა ვიფიქრო ამისა!“ — თქმა მან კვლავ.

„მაგრამ რად ჰყვიროდა მოჩვენება: „დროა! კარგა ხანია დროა!“ განა რისთვის არის ეს — კარგა ხანია დროა?“ —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მისანი

„— და ვიხილე მწუხარება დიდი ეწვიათ ადამიანთა. უკეთესნი მოიქანცნენ თვისი საქმითა.

ახალი მოძღვრება გამოცხადდა, და მისი გვერდით ახალი სარწმუნოება: „ყველაფერი ცარიელია, ყველაფერი თანასწორია, ყველაფერი იყო!“

და ყოველი გორაკი ბანს აძლევდა: „ყველაფერი ცარიელია, ყველაფერი თანასწორია, ყველაფერი იყო!“

მართლაც, მოსავალი მოვიმკეთ: ხოლო რად დალპა და ჩაშავდა ყოველი ნაყოფი? რა ჩამოვარდა ბოროტი მთვარიდან უკანასკნელ ლამეს?

ამაო იყო ყოველი ღვანლი, ჩვენი ღვინო შხამად იქმნა, ცუდმა თვალმა ყვითლად გაახმო ჩვენი მინდვრები და გულნი.

დავშრიოთ ყველა; და თუ ცეცხლი დაგვეცა, განვიბნევიოთ, ვით ნაცარი: დიახ, ჩვენ თვით ცეცხლიც დავლალეთ.

ყველა წყარო დაშრა ჩვენთვის, ზღვამაც უკან დაიხია, ნიადაგი მზად არის რღვევად, ხოლო წიანს არა ჰსურს ჩაგვეცლაპოს!

„ჰეი, არის კვლავ სადმე ზღვა რომ დაგვახრჩობდეს“: ესე გაისმის ჩვენი ჩივილი — შორს დაბლობ-ჭაობსა ზედა.

„ჭეშმარიტად, უკვე დავიღალეთ სიკვდილისათვის; კვლავ ვიღვიძებთ და ვცხოვრობთ — საფლავთა შინა!“ —

ესე ესმოდა ზარატუსტრას მისნისაგან; და მისი მკითხავობა მოხვდა მის გულსა და გარდაჰქმნა იგი. მწუხარედ დახეტილობდა და მოქანცული; და ემზავსა იგი მათ, რომლებზეც მისანმა ილაპარაკა.

ჭეშმარიტად, ამას ეტყოდა მოწაფეთა თვისთა, ცოტა კიდევ და მოვალს ბინდი იგი გრძელი. ჰეი, ვით გადავარჩინო მისგან სინათლე ჩემი!

რათა სული არ შეუგუბდეს ამ მწუხარებაში! შორეულ ქვეყანათათვის უნდა იყოს იგი ნათელი და უშორეს ღამეთათვის.

ესე შეპყრობილი გულით დაეხეტებოდა ზარატუსტრა; და სამ დღეს არარა უსვამს და უჭამია. არ მოუსვენია და სიტყვა დაჰკარგა. ბოლოს ღრმა ძილით ჩაეძინა. მოწაფენი გარს უსხდნენ უძილო, გრძელი ღამეები და შეწუხებულნი უცდიდნენ, გაიღვიძებდა თუ არა, დაიწყებდა თუ არა ლაპარაკს და განიკურნებოდა თუ არა თვისი სევდისაგან.

ესეა სიტყვა, რომელი ზარატუსტრამ წარმო-  
სთქვა ოდეს გაიღვიძა; ხოლო მისი სიტყვები მოწა-  
ფეთ თითქოს შორით ესმოდათ:

„ისმინეთ სიზმარი ჩემ მიერ ნახული, თქვენ მე-  
გობრებო! და დამეხმარეთ ახსნად მისდა!

გამოცანაა კვლავ ჩემთვის სიზმარი ესე; მისი  
აზრი მისვე შორის არის ფარული და პყრობილი და  
კვლავ მას ზედა ვერ აფრენილა თვისი ფრთებით.

უარვეყე ყოველი ცხოვრება, ესე მესიზმრა, ლა-  
მისა და საფლავთა გუშაგად გარდავიქმენი იქ,  
სიკვდილის მწირი მთის კოშკისა.

იქ მალლა ვდარაჯობდი მის კუბოთ: სავსე იყო  
შავ-ბნელი თაღები გამარჯვების ამ ნიშნებით. შუ-  
შის კუბოებით მიმზერდა მე ძლეული ცხოვრება.

მტვრიან მარადისობათა სუნს ვყნოსავდი. დამ-  
ძიმებული და მტვრიანი განირთხა სული ჩემი.  
თვით აქაც ვინ შესძლებდა სულით განეხარა!

შუალამის სინათლე კვლავ გარს მერტყა, მარ-  
ტობა მის ახლოს მოკუნტულიყო; და მესამე, ხრი-  
ალი სიჩუმე, ჩემ მეგობართაგან უარესი.

გასაღები დამქონდა მე, გასაღები უჟანგესი; და  
მით ვიცოდი მე ყველა ჭიშკართა უხმიანესთა გა-  
ღება.

ვით ბოროტი ჩხავილი, ხმა რბოდა გრძელი დე-  
რეფნებით, როდეს ჭიშკრები განიღებოდა: უჟმურად  
ჰყვიროდა ეს ფრინველი, არ უყვარდა გაღვიძება.

ხოლო უსაშინლესი იყო და გულმომკვლელი,  
ოდეს კვლავ ყოველი დადუმდებოდა, ირგვლივ სი-  
ჩუმე იყო და მარტო ვიჯექი ამ ზარმხდომ სიჩუმის  
შორის.

ესე მიდიოდა ჩემთვის, მიცოცავდა დრო, თუ  
დრო კიდევ იყო: რა ვიცი! ხოლო ბოლოს მოხდა,  
რამაც გამაღვიძა.

სამჯერ დასცხეს კარს, ვით ქუხილმა, სამჯერ ბანი მისცა და იღრიალა თალებმა. მაშინ მივაშურე ჭიშკარს.

ალპა! — ვიყვირე მე, — ვის მიაქვს ფერფლი თვისი მთად? ალპა! ალპა! ვის მიაქვს ფერფლი თვისი მთად?

და დავანეჭი გასაღებს და ვანვებოდი ჭიშკარს და ვძალობდი, ხოლო ოდნავაც არ გაიღო იგი.

მაშინ ქარიშხალმა განახო ბჭენი მისნი: სტვენით და ჭრიალით და ზრიალით მან შავი კუბო მესროლა:

და კივილით და სტვენით და ჭრიალით დაიმსხვრა კუბო და ათასგვარი სიცილი გადმოაფურთხა.

და ბავშვთა, ანგელოსთა, ჭოტთა, მასხარათა, ბავშვისტოლ პეპელათა ათასი უჟმური ხარხარებდა, დამცინოდა და მისტვენდა.

სასტიკად შემეშინდა: ძირს დავეცი და შიშით პყრობილი ვკიოდი, როგორც აროდეს მიკივლია.

ხოლო საკუთარმა კივილმა გამომადვიდა: და გონს მოველ“.

ესე უამბო ზარატუსტრამ თვისი სიზმარი და გაჩუმდა: არ იცოდა თვისი სიზმრის მნიშვნელობა. ხოლო მონაფე, რომელიც მას მეტად უყვარდა, სწრაფად წარმოსდგა, ზარატუსტრას ხელი ხელში ჩააგლო და სთქვა:

„თვით შენი ცხოვრება გვანიშნებს შენი სიზმრის მნიშვნელობას, ჰეი ზარატუსტრა!

განა შენ თვით ქარი არ ხარ მნივანა სტვენით, რომელი სიკვდილის კომკს განაღებს?

განა შენ თვით კუბო არა ხარ, სავსე ჭრელი უკეთურებით და ცხოვრების ანგელოსთა უჟმურებით?

ჭეშმარიტად, ვით ბავშვთა ათასგვარი სიცილი, შედის ზარატუსტრა ყველა აკლდამაში და დასციინის ლამის და საფლავების დარაჯთ და ვინც ჟანგიან გასაღებთ ახმიანებს.

მათ შეაშინებ და გააბრუებ შენი ხარხარით; გონების დაკარგვა და გამოღვიძება დაამტკიცებს შენ ხელმწიფებას მათ ზედა.

და თუნდ გრძელი ბინდი ჩამოწვეს და სასიკვდილო მოღუენება, ჩვენ ცაზე არ ჩახვალ, შენ, ცხოვრების მეოხე!

ახალი ციაგნი გვიჩვენეს და ღამის ახალი მშვენიერებანი. ჭეშმარიტად თვით სიცილს გვაფარებდი, ვით ჭრელ კარავსა.

ამიერიდან კუბოებიდან მარად ბავშვთა სიცილი იმდინარებს, ამიერიდან და მარად სასიკვდილო დაღლილობაზე გამარჯვებული ძლიერი ქარი დაჰბერავს: მისი მოწამე ხარ შენ და მისანი!

ჭეშმარიტად, თვით იგინი ნახე სიზმარში, შენი მტრები: ესე შენი უძნელესი სიზმარი იყო!

ხოლო, როგორც შენ თვით გამოგელვიდა და გონს მოხვედი, ეგრედ ჰხამს მათთვის თავის თავისაგან გამოღვიძება — და შენთან მოსვლა!"

ამას იტყოდა მოწაფე: და სხვანიც ეხვეოდნენ ზარატუსტრას, ხელსა სჭიდებდნენ და ჰსურდათ დაეჯერებინათ, რათა სარეცელიდან ამდგარიყო, მწუხარება მიეტოვებინა და მათ დაჰბრუნებოდა. ხოლო ზარატუსტრა სწორად იჯდა თავის ლოგინში და უცხო სახით. ვით დიდ მგზავრობის შემდეგ შინდაბრუნებული, უმზერდა თვის მოწაფეთ და აკვირდებოდა მათ სახეებს; და კვლავ ვერ ეცნო. ხოლო ოდეს იგი წამოსწიეს და ფეხზე წამოაყენეს, მაშინ მეყსეულად იცვალა თვალი მისი; მიხვდა, რაც მოხდა, წვერზე ხელი მოივლო და ძლიერი ხმით წარმოსთქვა:

„ესე! ან კი ყველაფერს თავისი დრო აქვს; ხოლო იზრუნეთ, მოწაფენო ჩემნო, რათა კარგი სადილი დაგვიმზადონ და მალე! ესე ვფიქრობ მე ცუდი სიზმრების მოწანიებას!

მისანმა კი ჩემ გვერდით უნდა სჭამოს და ჰსვას: და ჭეშმარიტად მე კვლავ ვუჩვენებ მას ზღვას, სად მას დახრჩობა შეუძლია“.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა. შემდეგ დიდ ხანს უმზერდა სიზმრის ამომცნობ მონაფეს სახეში და ამასთან თავს აქნევდა.

## ხსნისათვის

ერთხელ, ოდეს ზარატუსტრა დიდ ხიდზე მიდიოდა, მას ხეიბარნი და მათხოვარნი შემოესივნენ და ერთმა კუზიანმა ესე მიმართა:

„უყურე, ზარატუსტრა! ხალხიც სწავლობს შენგან და შენ მოძღვრებას ერწმუნება: ხოლო რათა სავსებით გერწმუნოს, მას კვლავ ერთი რამ სჭირდება — ჰხამს კვლავ ჩვენი, ხეიბართა, დაჯერება! აქ დიდი არჩევანი გაქვს და ჭეშმარიტად იშვიათი შემთხვევა! შეგიძლია უსინათლონი განკურნო და კოჭლთ სირბილი დააწყებინო და მათ, ვისაც ზურგზე დიდი ტვითრი აწევთ, შეგიძლია აგრეთვე ცოტა რამ წაართვა: — ვფიქრობ, ესე სწორი საშუალება იქმნებოდა, რათა ხეიბართ ზარატუსტრა ინამონ“, —

ხოლო ზარატუსტრამ მოლაპარაკეს ესე უპასუხა:

„უკეთუ კუზიანს კუზს წაართმევენ, ამით მას სულს წაართმევენ — ამას გვასწავლის ხალხი. უკეთუ უსინათლოს თვალს აუხელთ, იგი ქვეყანაზე ძლიერ ბევრ ცუდს დაინახავს: ესე დასწყევლის იგი მკურნალს. რომელი კოჭლს სირბილს ასწავლის, დიდ ზარალს მიაყენებს: რადგან ოდნავ სირბილს დაიწყებს, თვისი ნაკლი ყველგან თან გაჰყვება — ამას გვასწავლის ხალხი ხეიბართათვის. რად არ უნდა ისწავლოს ზარატუსტრამ

ხალხისაგან, უკეთუ ხალხი ზარატუსტრასაგან სწავლობს?

უმნიშვნელოა ჩემთვის მას აქეთ, რაც ადამიანთა შორის ვცხოვრობ, ოდეს ვხედავ: „ამას თვალი აკლია, იმას ყური და მესამეს ფეხი. არიან, რომელთ ენა დაუკარგავთ, ან ცხვირი, ან კიდევ თავი“.

ვხედავ და მინახავს უარესი და ხანდახან ისეთი საზიზღარი, რომ ყველასათვის ლაპარაკი არა მსურს და ზოგიერთისათვის ვერ გავჩუმდები: ადამიანთათვის, რომელთ ყველაფერი აკლიათ, გარდა იმისა, რომ მათ რაღაც ზედმეტი აქვთ — ადამიანთათვის, რომელნი სხვა არაფერნი არიან, თუ არა ერთი დიდი თვალი, ან დიდი პირი, ან დიდი მუცელი ან რაღაც დიდი, — უკუღმა ხეიბართ უწოდებ ესეთებს.

და ოდეს დავბრუნდი ჩემი მარტოობიდან და პირველად ამ ხიდზე გავდიოდი, ჩემ თვალებს არ დავუჯერე და ვიმზირებოდი და ბოლოს წარმოვსთქვი: „ეს ყურია! კაცის ოდენა ყური!“ უფრო დავაშტერდი და ჭეშმარიტად, ყურის ქვეშ რაღაც მოძრაობდა, რაღაც საცოდავი, პატარა, უბადრუკი და უძლური. მართლაც, უნახავი ყური, პატარა, თხელ ყლორტს ება, — და ყლორტი ადამიანი იყო! მინით შეიარაღებული თვალი შეამჩნევდა პატარა შურთან სახეს; იგი აგრეთვე შეამჩნევდა ყლორტზე გასივებული, პატარა სული ირხეოდა. ხოლო ხალხი ამბობდა, დიდი ყური არა მარტო ადამიანია, არამედ დიდი ადამიანია, გენიაა. ხოლო ხალხს არასდროს ვუჯერებდი, ოდეს იგი დიდ ადამიანთათვის ლაპარაკობდა — და დავრჩი რწმენით, იგი უკუღმა ხეიბარი იყო, რომელს ყველაფერი ნაკლები ჰქონდა და ერთი რამ ზედმეტი“.

უთხრა რა ესე ზარატუსტრამ კუზიანს და მათ, ვისთვისაც იგი ვექილი იყო, მიუბრუნდა დიდად უკმეხად თავის მოწაფეთა და ეტყოდა:



„ჭეშმარიტად, მეგობრებო, ვლი ადამიანთა შორის, ვით ადამიანთ ნამუსრთა და ნამსხვრევთა შორის!

ჩემი თვალისათვის საშინელია, ოდეს ვხედავ დამსხვრეულ ადამიანთა და განბნეულთ, ვით ბრძოლისა და ბრძოლათა ველზე.

და უკეთუ თვალი ჩემი ანმყოფად წარსულით რბის: მარად მზგავსსა ჰხედავს — ნამუსრს და ნამსხვრევს და საშინელ შემთხვევათ — ხოლო არა ადამიანთ!

„ან“ და „ოდესლაც“ დედამინაზე — ჰე! მეგობრებო, — ესეა ჩემთვის უფროსად აუტანელი; და არ ძალმიძდა ცხოვრება, უკეთუ მკითხავი არ ვიქმნებოდი, რაც მოსვლავდა ჰხამს.

მკითხავი, მსურველი, მძქმედი, თვით მყობადი და ხიდი მყობადისათვის — და ჰეი, თითქოს ხეიბარიც ამ ხიდზე: ყველა ესე ზარატუსტრავა.

და თქვენც ხშირად ეკითხებოდით თავსა: „რა არის ჩვენთვის ზარატუსტრა? რა უწოდოთ მას?“ და ჩემებრ, პასუხად კითხვით უპასუხებდით.

აღმთქმელია იგი? თუ აღმსრულებელი? დამპყრობი? თუ მემკვიდრე? შემოდგომა? თუ გუთანი? ექიმი? თუ განკურნებული?

მგოსანია იგი? თუ მართლის მთქმელი? განმათავისუფლებელი? თუ მთურგვნელი? კეთილი? თუ ბოროტი?

დავეხეტიები ადამიანთა შორის, ვით მყობადის ნამუსრის შორის: მყობადის, რომელს მე ვხედავ.

და ესეა ჩემი მთელი აზრი და სწრაფვა, რათა შევადერთო და შევკრიბო, რაც ნამსხვრევია და გამოცანა და საშინელი შემთხვევა.

ვით ავიტანდი ადამიანად ყოფას, თუ ადამიანი მგოსანი, გამოცანათა ამომცნობი და შემთხვევისაგან მხსნელი არ იქმნებოდა!

ვიხსნა აღსრულებულნი და ყოველი „იყო“ გარდავექმნა ერთ „ესე მსურდა მედ“ — ამას ვეტიყვი მე მხოლოდ ხსნას.

ნება — ესეა სახელი მხსნელისა და კეთილის მახარობლისა: ამას გასწავლიდით თქვენ, მეგობრებო! ხოლო ესეც ისწავლეთ: თვით ნება კვლავ საპყარია.

სურვილი გვიხსნის, ხოლო რა ეწოდება მას, რაც თვით მხსნელს ხუნდებს დაადებს?

„ესე იყო“: ამას ეწოდება ნების კბილთა ღრჭენა და უმწირესი სევდა. უძლური აღსრულებისათვის — იგი ბოროტი მაყურებელია ყოველ აღსრულებულისათვის.

არ ძალ უძს ნებას უსურველი; არ ძალ უძს სძლიოს დრო და დროის სრბა, — ესეა ნების მწირი მწუხარება.

სურვილი გვიხსნის: რას არ ჰფიქრობს თვით ნება, რათა თავი იხსნას თვის მწუხარებისაგან და დასცინოს თვის საპყრობილეთა?

ჰეი, რეგვენია ყოველი საპყარი! რეგვენულად იხსნის თავს პყრობილი ნებაცა.

დრო უკუ არ იქცევა, ესეა მისი ბრაზი; „რაც იყო“ — ამას ეწოდება ქვა, რომელს იგი ვერ აგორებს.

და ესე აგორებს იგი ქვებსა ბრაზით და შფოთით და შურს იძიებს მის მიმართ, რომელი მზგავსად მისისა ბრაზსა და შფოთს არა ჰგრძნობს.

ესე იქმნა ნება, მხსნელი, მტანჯველად: და ყველას მიმართ, რომელს ტანჯვა შეუძლია, შურს იძიებს, რადგან უკუქცევა არ ძალ უძს.

ესე, მხოლოდ ესეა თვით შურისგება: ნების უნებობა წინააღმდეგ დროისა და მისი „ესე იყო“-სადმი.

ქეშმარიტად, დიდი რეგვენობაა ჩვენი ნების შორის; და წყევად იქცა იგი ყველა კაცთათვის, რომ ამ რეგვენობამ სულისა ისწავლა!

სული შურისგებისა: მეგობრებო, აქამდე ის ადამიანის უკეთესი აზრი იყო; და სად ტანჯვა იყო, იქ უნდა სასჯელიც ყოფილიყო.

„სასჯელი“ — ესე უწოდებს თავს შურისგება: ერთი ყალბი სიტყვით მას კეთილსინდისიერად მოაქვს თავი.

და ვინაიდან თვით მსურველს შორის ტანჯვაა, რადგან მას უკუქცევა არ ძალ უძს, — ამად ჰხამს თვით სურვილი და მთელი ცხოვრება — სასჯელი იყოს!

და ღრუბელი ღრუბელზე ჰგროვდებოდა სულსა ზედა: ვიდრე შეშლილობამ არ დაიწყო ქადაგება: „ყველაფერი წარხდება, ამად ყველაფერი ღირსია წარხდომად!“

„და ესეა თვით მართლმსაჯულება, იგი კანონი დროისა, რომ მან თვისი შვილები უნდა შესჭამოს“. ამას ქადაგებდა შეშლილობა.

„ზნეობრივად არის ქვეყნიერება აგებული თანახმად სამართლისა და სასჯელისა. ჰე, სად არის ხსნა ნივთთა მდინარებისაგან და „ყოფის“ სასჯელისაგან“? ამას ჰქადაგებდა შეშლილობა.

„არის ხსნა, უკეთუ მარადიული სამართალი არსებობს? ჰე, უძრავია „ეს იყო“-ს ქვა: მარადნი არიან ყველა სასჯელნი“. ამას ჰქადაგებდა შეშლილობა.

„არა საქმე წაიშლება: სასჯელით ვით გარდაიქმნას საქმე! ესეა მარადიული „ყოფით“ სასჯელისა, რომ ყოფაც მარად საქმედ და დანაშაულად უნდა იქმნას!

„ვიდრე ნება ბოლოს თვით თავისაგან თავს არ იხსნის და სურვილი არასურვილად არ გარდაიქმნება — “: ხოლო თქვენ უკვე იცით, ძმებო, ესე სიმღერა — არაკები შეშლილობისა.

გაშორებდით ამა არა-სიმღერათ, ოდეს გასწავლიდით: „ნება მქმედია“.

ყოველი „ესე იყო“ ნამუსრია, გამოცანა, საშინელი შემთხვევა — ვიდრე ნება მქმედი არ იტყვის: „ხომ ასე მსურდა“!

ვიდრე ნება მქმედი არ იტყვის: „მაგრამ მე ასე მსურს! მე ასე ვისურვებ!“

ხოლო სთქვა მან ესე და როდის მოხდება ეს? განა განთავისუფლდა ნება თვისი რეგვენობით?

განა ნება თავისთავის მხსნელი იქმნა და კეთილ-მახარებელი? დაივიწყა მან სული შურისგებისა და კბილთა ღრჭიალი?

და ვინ ასწავლა მას შერიგება დროსთან და ყოველ შერიგებასთან შედარებით უმაღლესთან?

ჰხამს სურვილი, უმაღლესი ყოველი შერიგებისა ჰხამს ნებისათვის, რომელი ნებაა ხელმწიფებისადმი: და როგორ მიაღწევს იგი ამას? ვინ ასწავლის უკუსურვილს?“

ხოლო საუბრის ამ ადგილს ზარატუსტრა მეყსეულად გაჩერდა და იმზირებოდა, ვით უალრესად შეშინებული. შეშინებული თვალებით შეხედა მან მოწაფეთ; მისი თვალი სჭვრეტდა, ვით ისრით, მათ აზრებს და საიდუმლო აზრებს. ხოლო ცოტა ხნის შემდეგ კვლავ გაიცინა და დაწყნარებულმა სთქვა:

„ძნელია ადამიანებთან ცხოვრება, რადგან ესრედ ძნელია სიჩუმე. უფროსად მოლაყბეთათვის“.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა. კუზიანი უსმენდა ბაასს და ამასთან სახე დაიფარა; ხოლო ოდეს მოესმა ზარატუსტრას სიცილი, ცნობისმოყვარეობით შეხედა და ნელა წარმოსთქვა:

„მაგრამ რად გველაპარაკება ზარატუსტრა ჩვენ სხვანაირად, ვიდრე თავის მოწაფეთ?“

ზარატუსტრამ უპასუხა: „აქ რა გაკვირვებს! კუზიანთან კუზიანად უნდა ლაპარაკი!“

„კეთილი, სთქვა კუზიანმა, და მონაფეებთან უნდა სასწავლებლიდან ილაყბო.

ხოლო რად ელაპარაკება ზარატუსტრა მონაფეთ სხვას, ვიდრე თავის თავს?“ —

## ადამიანთა სიბრძნისათვის

არა მწვერვალი, ფერდობია საშინელი!

ფერდობი, სად თვალი ძირს დაექანება და ხელი მაღლით მწვერვალსა ეჭიდება. მაშინ ბრუის გული თვისი მარჩბივი ნებიტა.

ჰე, მეგობრებო, ამოიცანით ჩემს გულშიც ნება მარჩბივი?

ესე, ესეა ფერდობი ჩემი და ხიფათი ჩემი, რომ თვალი მაღლით ისწრაფის და ჩემ ხელს ჰსურს მოეკიდოს და დაეყრდნოს — სიღრმეს!

ადამიანთ ებლაუჭება ნება ჩემი, ჯაჭვით ვეკვრი ადამიანთ, რამეთუ მაღლით ზეკაცი მიტაცებს: მისკენ ჰსურს ჩემ მეორე ნებასა.

და ამაღ ვცხოვრობ მე ბრმად კაცთა შორის: თითქოს არ ვიცნობდე: რათა ჩემმა ხელმა სულ არ დაჰკარგოს რწმენა თვისი მყარისა.

არ გიცნობთ, ადამიანებო: ესე წყვილია და ნუგეში ხშირად მომიცავს.

მჯდომარე ვარ ჭიშკართან ყოველი გაიძვერესათვის და ვკითხულობ: ვისა ჰსურს ჩემი მოტყუება?

ესეა ჩემი ადამიანური პირველი სიბრძნე, რომ თავს ვატყუებინებ, რათა მატყუარების არ მეშინოდეს.

ჰე, ადამიანებზე რომ თვალი მეჭიროს: ვით იქმნებოდა ადამიანი ლუზა ჩემი ბუშტისა! ძლიერ ადვილად მომგლეჯდა და ამისროდ-დამისროდა!

ესეა განგება ჩემი ბედის ზედა, რათა გაუფრთხილებელი ვიყო.

და რომელს ადამიანთა შორის არა ჰსურს სიკვდილი წყურვილით, ჯერ არს მისდა ცოდნა ყველა სასმისიდან სმისა; და რომელს კაცთა შორის უმანკოება ჰსურს, ჯერ არს იცოდეს ბანვა ჭუჭყიანი წყლითა.

და ესე ვანუგეშებდი ჩემ თავსა. „კარგი, კარგი! მოხუცო გულო! ერთმა უბედურებამ გიღალატა: იხარებდე ამით, ვით შენი ბედნიერებით“.

ხოლო ესეა მეორე ჩემი ადამიანური სიბრძნე: უკეთ დავინდობ ამაოთ, ვიდრე ამაყთ.

განა შეურაცხყოფილი ამაოება დედა არაა ყველა ტრაგედიათა? მაგრამ სად სიამაყე შეურაცხყოფილია, იქ სხვა რამ უკეთესი იზრდება, ვიდრე სიამაყე.

რათა ცხოვრება კარგი სანახავი იყოს, ჰხამს კარგი ცოდნა მისი თამაშისა: ამად საჭიროა კარგი მსახიობნი.

კარგი მსახიობები არიან ამაონი: თამაშობენ და ჰსურთ სიამოვნებით უცქერდნენ, — მთელი სული მათი ამ ნებასთან არის.

იგინი თავს წარმოიდგენენ, გამოიგონებენ; მათი სიახლოვით მიყვარს მე ცხოვრების მზერა, — ესე მძიმე გუნებიდან ჰკურნავს.

ამად ვინდობ ამაოთ, რადგან ჩემი მძიმე გუნების მკურნალნი არიან და ადამიანებთან მახლოვებენ, ვით სანახაობასთან.

და შემდეგ: ვინ განსაზღვრავს ამას მორიდებულობის სიღრმეს! კეთილი ვარ და თანამოზიარე მისდამი მისი მორიდებულობისათვის.

თქვენთანა ჰსურს ისწავლოს რწმენა თავის თავისადმი; იგი თქვენი მზერით საზრდოობს, თქვენი ხელიდან თქვლევავს იგი ქებას.

კვლავ თქვენ სიცრუეს უჯერებს, ოდეს მისთვის კარგად სცრუობთ: რადგან სიღრმით ოხრავს მისი გული; „რა ვარ მე!“

და უკეთუ იგია ქეშმარიტი სათნოება, რომელმა თვისი თავისა არარა იცის: ესე ამაომ არა იცის თვისი მორიდებულობა!

ესეა ჩემი მესამე ადამიანური სიბრძნე, რათა დანახვა ბოროტთა არ შეიზიზღდებოდეს თქვენი მსდალობისათვის.

ბედნიერი ვარ ცხელი მზით გამოჩეკილი სასწაულებით: ვეფხვებით, პალმებით და ჩხრიალა გველებით.

ადამიანთა შორისაც არის ცხელი მზის მშვენიერი გამონაჩეკი და მრავალი სასწაულია ბოროტთა შორის.

და ვით თქვენი უბრძნესნი ეგზომად ბრძენნად არ მეჩვენენ: ეგრედ გამოვნახე ადამიანთა ბოროტება მისი ცუდი სახელის ქვეშ.

და ხშირად თავისქნევით ვეკითხებოდი თავსა: ნეტავ რად უმღერით თქვენ ეჟვანიანო გველებო?

ქეშმარიტად, ბოროტისათვისაც არის მყობადი! და უცხელესი სამხრეთი კვლავ ადამიანთათვის არ აღმოჩენილა...

რამდენია დღეს უკვე უცუდეს ბოროტებად ნოდებულნი, რომელიც მხოლოდ თორმეტი ადღია სიგანით და სამი თვე სიგრძით! ოდესმე უფრო დიდი ვეშაპები გაჩნდებიან ქვეყნად.

რათა ზეკაცს თვისი ვეშაპი, ზევეშაპი არ აკლდეს, რომელი მისი ღირსი იქნება: ამად ჯერ არს ბევრი ცხელი მზე ვარვარებდეს ნოტიო ტყესა ზედა.

თქვენი გარეული კატები ჯერ ვეფხვებად უნდა იქმნენ და თქვენი შხამიანი გომბეშონი — ხვითქებად: კარგ მონადირეს კარგი ნადირობა უნდა ხვდეს!

და ჭეშმარიტად, თქვენ კეთილნო და მართალ-  
ნო! ბევრით სასაცილონი ხართ და უფროსად  
თქვენი შიშით მისთვის, რასაც დღემდე „ემმაკი“  
ენოდება!

ესე უცხონი ხართ დიდსა თქვენი სულით, რომ  
ზეკაცი თქვენთვის საშინელი იქმნებოდა თავის  
ქველობითა.

და თქვენ ბრძენნო და მმეცნენო, თქვენ გაექ-  
ცოდით სიბრძნის მზიურ სიცხეს, რომელში ზეკა-  
ცი სიამოვნებით თვის სიშიშვლეს აბანავებს!

თქვენ კაცნო, უფროსად მაღალნო, რომელნი  
ჩემთ თვალთ უნახავს! ეჭვი ჩემი თქვენდამი და ჩე-  
მი იღუმალი სიცილი ასეა: ვგონებ თქვენ ჩემ ზე-  
კაცს ეშმაკს უნოდებთ!

ჰე, მოვიქანცე უმაღლესობით და უკეთესობით!  
მათი „სიმაღლით“ მაღლით ვისწრაფი, გარეთ,  
შორს, ზეკაცისაკენ!

საშინელება დამანვა მე, ოდეს ეს უკეთესნი შიშ-  
ველნი ვნახე: მაშინ შემესხა ფრთები ფრენად შორი  
მყობადისაკენ.

უფრო შორ მყობადთა შორის, უფრო სამხრეთ  
მხარეთა შორის, ვიდრე იგი რომელიმე ხელოვანს  
ესიზმრებოდა. იქით, სად ღმერთებს ტანსაცმლის  
რცხვენიათ!

ხოლო თქვენ ჩაცმულთ მსურს გხედავდეთ,  
თქვენ მოყვასნო და თანაძმანო, და კარგად მორ-  
თულთ და ამაყთ და პატივსაცემთ. თქვენ „კეთილ-  
ნო და მართალნო“, —

და ჩაცმული მსურს თქვენ შორის ვიდგე — რა-  
თა ვერ ვიცნო ჩემი თავი და თქვენ: ესეა სწორედ  
ჩემი ბოლო ადამიანური სიბრძნე. —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.



## ჟამი უწყნარესი

რა მოხდა მეგობრებო? მხედავთ, მოშლილი ვარ, დევნილი, უნებურად მორჩილი, წასვლადა მზა — ჰოი, თქვენით წასვლად!

კვლავ ჰხამს ზარატუსტრა დაუბრუნდეს თავის მარტოობას: ხოლო უგუნებოდ უბრუნდება ამჯერად დათვი თვის ბუნაგსა!

რა მოხდა? ვინა ბრძანებს ამას? — ჰეი, ესე ჩემს კაპას ქალბატონსა ჰსურს, მან ესე მიბრძანა; დამისახელებია ოდესმე იგი?

გუშინ სალამოს მელაპარაკა ჩემი უწყნარესი ჟამი: ესე სახელია ჩემი საშინელი ქალბატონისა.

და ესე მოხდა, — ყველა უნდა გითხრათ, რათა არ დამძიმდეს გული თქვენი მეყსეულად მიმავლისადმი! იცნობთ ძილად განმზადებულის შიშსა?

ფეხის ფრთხილებამდე ეშინია მას, მინა ეცლება და სიზმარი იწყება.

ამას იგავად გეტყვით. გუშინ ჟამს უწყნარესსა მინა გამომეცალა: სიზმარი დაიწყო.

ისარი მოახლოვდა, ჩემი ცხოვრების საათმა სუნთქვა შეიგუბა — აროდეს მსმენია ჩემ გარშემო ესეთი სიჩუმე: და შიშმა შეიპყრო გული.

და მითხრა უხმოდ: „ეს იცი შენ, ზარატუსტრა?“ — ამა ჩურჩულზე შიშით შევჰყვირე და ფერი წამივიდა; ხოლო ვსდუმდი.

მაშინ კვლავ უხმოდ მომმართა: „ეს იცი შენ ზარატუსტრა, და ამას არ ამბობ!“

და მე მხოლოდ ვუპასუხე კერპად: „ეს ვიცი, ხოლო ამის თქმა არა მსურს!“

მაშინ კვლავ უხმოდ მითხრა: „არა გსურს ზარატუსტრა? ეს მართალია? ნუ იმალები შენს სიჯიუტეში!“

და მე ვსტიროდი და ვკანკალებდი ვით ბავშვი, და ვუთხარი: ჰე, მსურს, ხოლო ვით შევძლო! მიხსენ მხოლოდ ამისაგან! ესე არ ძალ მიძს!

მაშინ კვლავ უხმოდ წარმოსთქვა: „შენ რა, ზარატუსტრა! სთქვი შენი სიტყვა და დაიმსხვერი!“

და მე ვუპასუხე: „ჰოი, ესე ჩემი სიტყვაა? ვინ ვარ მე? ვუცდი უფრო ღირსეულს, არა ვარ ღირსი თვით მსხვერვისა მისთვის“.

მაშინ კვლავ უხმოდ მითხრა: „შენ რა, ზარატუსტრა, არა ხარ საკმაოდ კნინი ჩემთვის. კნინებას ძლიერ უხეში კანონი აქვს“. —

და მე ვუპასუხებდი: „რა არ აუტანია ჩემი კნინების ტყავსა! ჩემი მწვერვალის ტერფზე ვცხოვრობ: მაღალნი არიან მწვერვალნი ჩემნი? ჯერ არვის უთქვამს. ხოლო კარგად ვიცნობ ჩემ ხეობათ“.

მაშინ კვლავ უხმოდ მითხრა: „ჰე, ზარატუსტრა, რომელი მთებს აღფრქევავს, იგი ხეობათაც აღფრქევავს და მდაბლობთ“. —

და მე ვუპასუხე: „კვლავ არა მთა აღფრქევავს სიტყვასა ჩემსა და რასა ვიტყოდი, კაცთ ვერ აღწევდა. მართლად ადამიანებისაკენ მივდიოდი, ხოლო ჯერ ვერ მიმიღწევია“.

მაშინ კვლავ უხმოდ მითხრა: „რა იცი შენ ამისა! ნამი ეცემა ბალახსა, ოდეს ღამე უფროსად მდუმარებს“. —

და მე ვეტყოდი: „იგინი მკიცხავდნენ, ოდეს საკუთარი გზა ვპოვე და ვლიდი; და, ჭეშმარიტად, მაშინ ცახცახებდნენ ფეხნი ჩემნი“.

და ამას მეტყოდნენ: გზა აგერია, ან სიარულიც გავინყდება!“

მაშინ კვლავ უხმოდ მითხრა: „რა არის კიცხვა მათი! შენი იგი ხარ, რომელს მორჩილება დაავინყდა: ან ბრძანება გშვენის“.

არ ვიცი ვინ არის იგი, რომელი ყოველისათვის უფროსად საჭიროა? რომელი დიდსა ბრძანებს.

დიდის აღსრულება ძნელია: ხოლო უფრო ძნელია დიდის ბრძანება.

არ გეპატიება შენ: ხელმწიფება გაქვს და არა გასურს ფლობელობა“.

და მე ვეტყოდი: „არა მაქვს ხმა ლომისა, ბრძანებად“.

მაშინ თითქოს ჩურჩულით მეტყოდა: „უნყნარესი სიტყვებია, რომელნი ქართ აღძრავენ. აზრები, რომელნი მტრედის ფეხებით მოვლენ, ქვეყანას მართავენ.

ჰე, ზარატუსტრა, ჰხამს იყო ჩრდილი მისი, რაც მომავალ არს: ესე იბრძანებლებ და ბრძანებ, რა ვლი ნინ“. —

და მე ვეტყოდი: „მრცხვენის“.

მაშინ იგი უხმოდ მეტყოდა: „ჰხამს ყოფა ბავშვად და ურცხვენლად.

კვლავ სიყრმის ამაყოფა განევს, გვიან გენვია სიყრმე: ხოლო რომელს ბავშვად ყოფა ჰსურს, ჯერ უნდა ამისთვის სიყრმის ძლევაც“.

და მე დიდ ხანს ვფიქრობდი და ვთრთოდი. ხოლო ბოლოს წარმოვსთქვი, რაც პირველად ვსთქვი: „არა მსურს“.

მაშინ გარშემო სიცილი გაისმა. ვაი, მე სიცილი იგი შიგნეულს მგლეჯდა და გულს მინგრევდა!

და უკანასკნელად გაისმა ჩემდამი: „ჰეი ზარატუსტრა, მწიფეა ნაყოფი შენი, ხოლო შენ არა ხარ მწიფე ნაყოფთა შენთათვის!

ესე კვლავ ჰხამს შენთვის მარტოობა: რადგან უნდა კვლავ დამწიფდე.“ —

და კვლავ გაიცინა და ილტვოდა: მაშინ ირგვლივ სიჩუმე ჩამოვარდა, ვით ორმაგი სიჩუმე. მე კი მინაზე ვინექი და ოფლი მდიოდა.

— ან მოისმინეთ ყოველი, რად ვუბრუნდები ჩემ მარტოობას. არარა დამიფარავს თქვენთვის მეგობრებო.

ხოლო ესეც გაიგეთ ჩემგან, ვინ მარად ადამიანთა შორის უჩუმესია და მად ჰსურს ყოფა!

ჰე, მეგობრებო! გეტყოდით კვლავ რასმე, კვლავ რასმე მოგცემდით! რად არ გაძლევთ? განა ძუნწი ვარ?

ხოლო ოდეს ზარატუსტრამ ესე სთქვა, ძლიერი სევდა მოაწვა და მეგობრებთან განშორების სიახლოვე, ესე სტიროდა იგი ხმითა დიდითა; და არავინ ძალ უძდა ნუგეშისცემა. და ღამით განვიდა მარტოდ და დასტოვა თვისი მეგობრები.

## ნ ა ნ ი ლ ი მ ე ს ა მ ე

თქვენ მალლით იმზირებით, ოდეს ამაღლებას ეძიებთ. და მე ძირს ვიხედები, რადგან ამაღლებული ვარ.

ვის ძალუძს თქვენ შორის ერთსა და იმავე დროს იცინოდეს და ამაღლდეს?

რომელი უმაღლეს მთებს ავლის, იგი დასცინის ყოველ ტრაგედიას და ყოველ სევდას.

ზარატუსტრა, კითხვისა და წერისათვის

### ყარიბი

შუალამე იყო და ზარატუსტრა გაუდგა გზას კუნძულის მთით, რათა დილით ადრე მეორე ნაპირს მიეღწია: იქ ჰსურდა ხომალდზე ჩამჯდარიყო. იქ მშვენიერი ნავთსაყუდელი იყო, სად უცხო ხომალდებიც სიამოვნებით სდგებოდნენ ღუზად; მათ თან დაჰყავდათ იგინი, რომელთ ნეტარი კუნძულებიდან ზღვით მგზავრობა ჰსურდათ. ოდეს ზარატუსტრა მთას აღიოდა, გზაში მოიგონებდა მრავალ მწირ ხეტიალს სიყრმისას და რაოდენი მთა და მთაგრეხილი და მწვერვალი გადაეარა.

„ყარიბი ვარ და მთათმავალი, გულზრახვიდა, არ მიყვარს მდაბლობები და თითქოს დიდ ხანს მშვიდად ჯდომა არ ძალ მიძს.

და ან რაც უნდა ბედი და განცდა მომელოდეს — მგზავრობა იქნება მათ შორის და მთად ვლა: ბოლოს მხოლოდ საკუთარ თავს განვიცდით.

ნავა დრო, ოდეს შემთხვევა შემეყრებოდა; და რა უნდა შემემთხვეს კვლავ, რაც უკვე ჩემი საკუთრება არაა!

მიბრუნდება, ბოლოს სახლში მიბრუნდება ჩემი საკუთარი მე და რაც მისგან დიდხანს უცხოეთში იყო გაბნეული ყველა ნივთთა და შემთხვევათა შორის.

და კვლავ ერთი რამ ვიცი: ვსდგევარ ჩემი უკანასკნელი მწვერვალისა და მის წინაშე, რაც ჩემთვის დიდხანს წერილი იყო. ჰე, ჩემ უმძიმეს გზას უნდა გაუდგე! ჰე, დავინყე ჩემი უმწირესი მგზავრობა!

ხოლო რომელი ჩემი მზგავსია ვერ აიცილებს ამ ჟამსა: ჟამი, რომელი მას ეტყვის: „მხოლოდ ახლა ვლი შენი გზით დიდებისა! მწვერვალი და უფსკრული ერთად იქმნა!

მიდიხარ შენი გზით დიდებისა, ან შენი უკანასკნელი საფარია, რასაც დღემდე შენი უკანასკნელი საფრთხე ეწოდებოდა!

მიდიხარ შენი გზით დიდებისა: ან შენი უკეთესი საყრდენი იყოს იგი, რომ შენ უკან გზა აღარ ჰგებდეს!

მიდიხარ შენი გზით დიდებისა: აქ შენ არავინ უკნიდან გეპარება! შენმა ფეხმა თვით ნაშალა შენს უკან გზა და მას ზედა წერილი არს: შეუძლებლობა.

და უკეთუ არა კიბე გექმნება; ჰხამს იცოდე ასვლა საკუთარი თავით: სხვაფრივ ვით ვლიდე მალლით?

შენი საკუთარი თავით და მალლით შენი საკუთარი გულით! ან უნაზესი შენ შორის იქმნეს კვლავ უსასტიკესი.

რომელი მარად თავსა ზოგავდა, იგი ავადმყოფობს მრავალი სიფრთხილით. ქება, რაც მაგრად ხდის! არ ვაქებ ქვეყანას, სად ერბო და თაფლი მდინარებს.

არ უნდა ხედავდე საკუთარ თავს, ამის ცოდნა საჭიროა, რათა ბევრს ხედავდე: — ამა სისასტიკეს საჭიროებს ყოველი მთათმავალი.

ხოლო რომელი თვალთ მჭრიახია, ვით მმეცნე, ვით ნახოს მან ყველა ნივთში უმეტეს მათი გარსისა!

ხოლო შენ, ზარატუსტრა გსურდა ყოველი საგნის საფუძვლის ნახვა და ქვესაფუძვლისა: ესე ჰხამს შენდა თავსა ზე ასვლა, — უფრო მაღლა, მაღლა, ვიდრე ვარსკვლავნიც შენ ქვეშ არ მოექცევიან!”

დიახ! მაღლით ჩემ თავს ვუმზერდი და ჩემ ვარსკვლავთ: ამას ვუნოდებდი მხოლოდ ჩემ მწვერვალს, მხოლოდ ეს დარჩა ჩემთვის უკან ჩემ უკანასკნელ მწვერვალად!”

ესე გულზრახვიდა ზარატუსტრა, ავლიდა რა მთას, და სასტიკი სიტყვებით გულს ინუგეშებდა: რადგან სწუხდა გული მისი, ვიდრე აროდეს. და ოდეს მთის მწვერვალს მიაღწია, მის წინაშე სხვა ზღვა გადაშლილიყო: და იგი შეჩერდა უძრავი და უტყვი დიდ ხანს. ხოლო ღამე მწვერვალზე ცივი იყო, ნათელი და ვარსკვლავიანი.

მეცნაურება ბედი ჩემი, სთქვა მან ბოლოს მწუხარებით. ესე! მზადა ვარ, ან დაიწყო ჩემი უკანასკნელი მარტოობა.

ჰოი, ეს შავი სევდიანი ზღვა ჩემ ქვეშე. ჰოი, ეს მძიმე ღამის უმადურება! ჰოი, ბედო და ზღვა! თქვენსკენ უნდა ქვედავეშვა!

ჩემი უმაღლესი მწვერვალის წინაშე ვდგევარ და ჩემი უგრძესი მგზავრობისა: ამად ჯერ არს უფრო ძირს დავეშვა, ვიდრე ოდესმე მაღლა ავსულვარ:

— ძირს, უფრო ღრმად ტანჯვაში, ვიდრე ოდესმე მაღლა ავსულვარ, შიგნით, უშავეს ტალღამდე! ესე ჰსურს ჩემ ბედსა: ესე! მზადა ვარ.

საით წარმოსდგნენ უმაღლესი მთები? ესე ვიკითხე ერთხელ, მაშინ გავიგე, რომ ზღვიდან ამოდიან.

ესე მონმობა წერილია მათ კლდეთა და მათ თხემთა კედელთა შინა. უღრმესიდან უმაღლესი თვის მწვერვალად უნდა აღვიდეს. —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა მთის მწვერვალზე, სად სიცივე იყო; ხოლო ოდეს ზღვას მიუახლოვდა და ბოლოს მარტოდ კლდეთა შორის იდგა, გზით დაღლილობა და სევდა ეწვია, ვიდრე წინედ.

ან კვლავ ყველაფერს სძინავს, სთქვა მან: სძინავს ზღვასაც. ძილით მთვარეულად და უცხოდ მიყურებს მისი თვალი.

ხოლო თბილად სუნთქავს, ამას ვგრძნობ მე, და ვგრძნობ კიდევ, იგი სიზმარშია, სიზმარში ეხეთქება მაგარ ბალიშებს.

ჩუ! ჩუ! ვით გმინავს მძიმე მოგონებით! ან ბოროტი მოლოდინით?

ჰე, თანაზიარი ვარ შენი, შენ, ბნელო უჟმურო, და შენთვის ჩემ თავსაც უსაყვედურებ.

ჰე, რად არ არის ხელი ჩემი საკმაოდ ძლიერი! ჭეშმარიტად, სიხარულით გიხსნიდი ბოროტი სიზმრებისაგან! —

და იტყოდა რა ამას ზარატუსტრა, სევდიანად დასცინოდა თავს და მწარედ!

როგორ! ზარატუსტრა! სთქვა მან, გსურს ზღვასაც ნუგეში სცე?

ჰე, სიყვარულადღესილო რეგვენო ზარატუსტრა, შენ ზენეტარო ნდობით! ხოლო ესე იყავი მარად: მარად მიდიხარ ნდობით ყოველი საშინელებისადმი.

ყოველი უჟმურის ლაქუცი გსურდა. ოხვრა თბილი სუნთქვისა, ცოტა თბილი ბალანი თათზე: — და მყის მზად იყავ მისი სიყვარულისა და ახლო-



სიყვარული ხიფათია უმწირესის, სიყვარული ყველასადმი უკეთუ იგი ცოცხალია! სასაცილოა, ჭეშმარიტად, ჩემი რეგვენობა და ჩემი მოკრძალება სიყვარულში!

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და კვლავ გაიცინა: აქ გაახსენდა დატოვებული მეგობრები, — და თითქოს თავის ფიქრებით მათ წინაშე შეეცოდნა, განურისხდა თავს თავისი აზრებისათვის, და მალე მოხდა ის, რომ მომცინარმა ტირილი დაიწყო: — ბრაზითა და სევდით სტიროდა ზარატუსტრა მწარედ.

## ჩვენებისა და გამოცანისათვის

1.

ოდეს მეზღვაურთა შორის ხმა გავრცელდა, რომ ზარატუსტრა ხომალდზეა, რადგან მასთან ერთად გემში ჩაჯდა ერთი კაცი, რომელიც ნეტარი კუნძულებიდან მოდიოდა, — იყო დიდი განცვიფრება და მოლოდინი. ხოლო ზარატუსტრა ორ დღეს სდუმდა და ცივი იყო და ყრუ მწუხარებით ისე, რომ არც მზერაზე და არც კითხვაზე არ უპასუხებდა. მეორე დღეს საღამოს გააღო ყურნი თვისნი, მართალია, კვლავ სდუმდა, რადგან ბევრი არაჩვეულებრივი და სახიფათოს გაგონება შეიძლებოდა ამ ხომალდზე, რომელიც შორიდან მოვიდა და უფრო შორს მიდიოდა, ხოლო ზარატუსტრა მეგობარი იყო იმათი, რომელნი შორით მგზავრობენ და უხიფათოდ ვერა სცხოვრობენ. და ესე სხვათა ყურისგდებამ საკუთარი ენა გაუხსნა და მისი გულის ყინული დაადნო: — მაშინ ამას იტყოდა:

თქვენ, გულად მაძიებელთ, გამომცდელთ და ყველას, რომელთ ვერაგი აფრებით საშინელ ზოვაში უკაურნიათ.

თქვენ, მთვრალთ გამოცანებით, ბინდით მხიარულთ, რომელთა სულს სალამურით იზიდავს ყოველნი მაცდურნი წიაღნი ზღვისანი:

— რადგან არა გსურთ მხდალი ხელით ძაფის გაყოლა და სად ამოცნობა შეგიძლიათ, იქ გძულთ გამორკვევა.

მხოლოდ თქვენ გეტყვით გამოცანას, რომელი მე ვნახე — ჩვენება უმწირესისა. —

დაღვრემილი ვლიდი მე ამას წინედ, ცხედრისფერ ბინდის შორის, — დაღვრემილი და სასტიკი, შეკუმშული ტუჩებით. არა ერთი მზე ჩავიდა ჩემთვის.

ბილიკი, კაჭართა შორის რომ მიდიოდა, ბოროტი, მწირი, რომელს აღარც ბალახი, არც ჯაგნარი მოსწონდა: მთის ბილიკი ხრაშუნებდა ჩემ ფეხის უპოვრობის ქვეშ.

უხმოდ ვაბიჯებდი კაჭარის დამცინავ ხმაურობას, ვფხვნიდი ქვას, მე რომ მაბოროძიკებდა: ისე იძალებდა ჩემი ფეხი მაღლით სვლას.

მაღლით: — წინააღმდეგ სულისა, რომელიც მას ძირს სწევდა, უფსკრულისაკენ სწევდა, წინააღმდეგ სიმძიმის სულისა, ჩემი დემონისა და მოსისხლე მტრისა.

მაღლით: მართალია, ზედ შემჯდომოდა ნახევრად ჯუჯა, ნახევრად თხუნელა; კოჭლი, მაკოჭლებელი; ტყვია-აზრების ჩემ ტვინში ჩამსხმელი.

„ჰე, ზარატუსტრა, ჩამჩურჩულებდა დაცინვით მარცვლობრივ, შენ ქვაო, სიბრძნისა! მაღლით აისროლე თავი, ხოლო ყოველი ნასროლი ქვა უნდა ძირს დაეცეს!

ჰე, ზარატუსტრა, შენ ქვაო სიბრძნისა, ქვაო შურდულისა, შენ ვარსკვლავთა მმუსრავო! ძლიერ მაღლით ისვრი შენს თავსა, — ხოლო ყოველი ნასროლი ქვა უნდა ძირს დაეცეს!

მისჯილი გაქვს შენი საკუთარი თავის ჩაქვავება: ჰე, ზარატუსტრა, შორს ისვრის ქვასა, — ხოლო იგი შენვე დაგეცემა!”

აქ ჯუჯა გაჩუმდა და ესე დიდხანს გაგრძელდა. ხოლო მისი სიჩუმე მანვებოდა: და ესე ტყუპად უფრო მწირია ადამიანი, ვიდრე მარტო!

ავდიოდი, ავდიოდი, ვოცნებობდი, ვფიქრობდი, — ხოლო ყოველი ზედ მანვებოდა. სნეულს ვემზგავსებოდი, რომელს თვისი ცუდი ტანჯვა ჰლლის და რომელს უფრო ცუდი სიზმარი აღვიძებს.

ხოლო ჩემ შორის რაღაც არის, რომელს გულადობას ვუნოდებ: იგი დღემდე ჰკლავდა ჩემ შორის ყოველ უქმაყოფილებას. ამა გულადობამ მიკარნახა ბოლოს გაჩერება და თქმა: „ჯუჯა! შენ! ან მე!“ —

გულადობა უკეთესი სასიკვდილი იარაღია, — გულადობა, რომელიც თავს ესხმის: რადგან ყოველ თავდასხმაში გამარჯვების მახარებელი მუსიკაა.

ხოლო ადამიანი უგულადესი ცხოველია: ამით სძლია მან ყოველ ცხოველს. გამარჯვების მახარებელი მუსიკით სძლია მან ყოველი ტანჯვა, ხოლო ადამიანური ტანჯვა უღრმესი ტანჯვაა.

გულადობა სძლევს თვით თავბრუს უფსკრულის კიდებზე: და ოდეს არ იდგა ადამიანი უფსკრულთა შორის? განა თავისი თავის მზერა უფსკრულის მზერა არ არის?

გულადობა უკეთესი სასიკვდილი იარაღია: გულადობა ჰკლავს თვით თანაგრძნობას. ხოლო თანაგრძნობა უღრმესი უფსკრულია: რადგან რამდენად ღრმადაც უყურებს ადამიანი ცხოვრებას, იმდენად ღრმად უყურებს ტანჯვასაც.

ხოლო გულადობა უკეთესი სასიკვდილო იარაღია, გულადობა, რომელი თავს ესხმის: იგი სიკვ-

დილსაცა ჰკლავს, რადგან ესე ამბობს: „ეს ცხოვრება იყო? მაშ ესე! ერთხელ კიდევ!“

ამ თქმაში ბევრი გამარჯვების მაუნყებელი მუსიკაა. ვისაც ყური აქვს, ისმინოს.

## 2.

„შეჩერდი! ჯუჯა! ვსთქვი მე. მე! ან შენ! ხოლო ჩვენ ორ შორის მე უძლიერესი ვარ: შენ არ იცნობ ჩემს უძირო აზრს. მას ვერა ზიდავდი!“ —

მაშინ მოხდა, რაც მე მსუბუქ მყო: რადგან ჯუჯა ჩამოხტა ჩემი მხრებიდან, ცნობისმოყვარე! და მოიკუნტა ერთ ქვაზე ჩემ წინ. ხოლო აქ ჭიშკარი იყო, სადაც ჩვენ შევჩერდით.

„შეხედე ამ ჭიშკარს! ჯუჯა! განვაგრძე: მას ორი სახე აქვს. აქ ორი გზა ურთიერთ შეეყრება: არავის გაუვლია მათით ბოლომდე.

ესე გრძელი გზა უკან: იგი მთელი მარადისობა გრძელდება. იგი გრძელი გზა წინ — იგი მეორე მარადისობაა.

ესე ეწინააღმდეგებიან ურთიერთს, ეს გზები; იგინი ერთმანეთს ეხლებიან: — და აქ, ამ ჭიშკართან, ერთდებიან. სახელი ჭიშკარისა მაღლით სწერია: „წუთი“.

ხოლო უკეთუ ვინმე ერთი მათგანით ვლის, უფრო შორს და უფრო შორს: ჰფიქრობ შენ, ჯუჯა, რომ ეს გზები ერთმანეთს მარად ეწინააღმდეგებიან? —

„ყოველი სწორი სტყუის, ზიზლით ნაიბუტბუტა ჯუჯამ. ყოველი ჭეშმარიტება მრუდია, თვით დროც წრეა“.

„შენ სულ სიმძიმისა! ვსთქვი ბრაზით, ნუ ეპყრობი ამას ესე მსუბუქად! ან დაგტოვებ მოკუნტულს, სადაც მოკუნტულხარ, კოჭლფეხა, — და მე ხომ მაღლით მიმქონდი!

შეხედე, განვაგრძე მე, ამ წუთს! ამ ჭიშკარიდან წუთისა გრძელი, მარადი გზა რბის უკნით: ჩვენ უკან მარადისობაა.

განა ყოველს, რასაც ვლა ძალუძს, არ უნდა განევლო ერთხელ ეს გზა? განა ყოველი, რაც ჯერ არს ყოფად, არ უნდა ყოფილიყო, ქმნილიყო, განვლილიყო?

და უკეთუ ყოველი იქმნა: რას ჰფიქრობ, ჯუჯა, ამა წუთისათვის? ეს ჭიშკარიც განა უკვე ერთხელ აქ არ უნდა ყოფილიყო?

და ყოველნი ნივთნი გადახლართულნი არ არიან ესე მჭიდროდ, რომ ესე წუთი ყოველ მომავალ ნივთთ თან წარიტაცებს? თვით — თავის თავსაც?

რადგან რასაც სვლა ძალუძს: ამ გრძელი გზით წინ კვლავ უნდა განვლოს!

და ესე ნელი ობობა, რომელი მთვარის შუქში მიცოცავს, და თვით ეს მთვარის შუქი, და მე და შენ ჭიშკართან მოჩურჩულენი, მოჩურჩულენი მარადიულ ნივთებზე, — განა ყველანი ერთხელ აქ არ უნდა ვყოფილიყავით?

— და განა კვლავ არ უნდა დავბრუნდეთ და სხვა გზით წარვლიდეთ, წინ ამ გრძელი, საშინელი გზით — განა მარად უკან არ უნდა ვბრუნდებოდეთ? —

ესე ვიტიყოდი მე და უფრო და უფრო წყნარად: რადგან მეშინოდა ჩემი საკუთარი აზრებისა და იღუმალი აზრებისა. უცებ ახლოს მომესმა ძალლის ყმუილი.

მსმენია მე ოდესმე ძალლის ეს ყმუილი? ფიქრით უკუვიქეცი. დიახ! ოდეს ბავშვი ვიყავი, შორეულ ბავშვობაში:

— მაშინ გამიგონია ძალლის ესეთი ყმუილი, იგი კიდევ მინახავს ბალან აყრილი, ზევით ანეული თავით, მთრთოლავი ჩუმ ღამეში, ოდეს ძალლებსაც მოჩვენება სწამთ:

— და შემეცოდა იგი. სწორედ მაშინ სრული მთვარე ამოდიოდა, სიკვდილივით მდუმარე, სახლსა ზედ; და შესდგა მრგვალი მხურვალეობა, — ჩუმი, ბრტყელ სახურავებზე, ვით სხვის საკუთრებაზე: — მაშინ შეძრწუნდა ძალლი: ძაღლებს სჯერათ ქურდები და მოჩვენებანი. და ოდეს კვლავ მომესმა მისი ყმუილი, კვლავ შევიცოდე.

რა იქმნა ჯუჯა? და ჭიშკარი? და ობობა? და ყოველი ჩურჩული? სიზმარში ვიყავი მაშინ? გამომეღვიძა? ველურ კლდეთა შორის გავჩნდი მეყსეულად, მარტო, უდაბურად, მთვარის უდაბურ შუქში.

და იქ ინვა ადამიანი! ძალლი მხტომარე, ბალან აყრილი, ნკმუტუნებდა — მან დამინახა მიმავალი — კვლავ დაიყმუვლა და შეჰყვირა: გამიგონია ძაღლის ესეთი ყვირილი დახმარებისათვის?

და ჭეშმარიტად, რაც ვნახე, მზგავსი რამ არ მინახავს. ყრმა მწყემსი დავინახე მე, იკლაკნებოდა, სული ეხუთებოდა, იკვლანჭებოდა, სახე შეშლოდა, მისი პირიდან შავი მძიმე გველი გადმოკიდებულყო.

განა მინახავს ამდენი ზიზლი და ფერწასული საშინელება სახეზე? ალბათ ეძინა მას? მაშინ გველი შეუძვრა სასაში და მაგრად მოეკიდა.

ჩემმა ხელმა გამოსწია გველი და გამოსწია: — ამოდ! ვერ ამოაძრო გველი სასიდან. მაშინ ამომხდა: „მოკვნიტე! მოკვნიტე! თავი მოჰგლიჯე! მოკვნიტე!“ — ამას ყვიროდა ჩემი საშინელება, ჩემი მძულვარება, ჩემი ზიზლი, ჩემი სიბრაღული, მთელი ჩემი კეთილი და უკეთური ჰყვიროდა ერთი ძახილით.

თქვენ, გადებულნო, ჩემს გარშემო! თქვენ, მადიებულნო, მცდეულნო, ვერაგი აფრებით უდაბურ ზღვაში რომ დასცურავთ! თქვენ მოყვარულნო გამოცანებისა!

მაშ ამოიცანით გამოცანა, მე რომ ოდესღაც ვნახე, გამოიცანით ჩვენება უმწირესისა!

რამეთუ იგი ჩვენება იყო და წინაგაგება: — რა ვნახე მე მაშინ სიმბოლოს შორის? და ვინ არის, რომელი ოდესღაც უნდა მოვიდეს?

ვინ არის მწყემსი, რომელს გველი სასაში შეუძვრა? ვინ არის ადამიანი, რომელს აგრეთვე ყოველი უმძიმესი, უშავესი სასაში შეუძვრება?

და მწყემსმა მოკვნიტა, ვით ჩემმა ძახილმა ურჩია, კარგად მოკვნიტა! შორს გადააფურთხა გველის თავი: და წამოხტა. —

არა მწყემსი, არა კაცი — გარდაქმნილი, ნათელმოსილი, რომელი იცინოდა! აროდეს მინახავს ქვეყანაზე კაცი მცინარე, როგორც იგი იცინოდა!

ჰე, ძმებო, მესმა სიცილი, რომელი არა ადამიანის სიცილი იყო, — და ან მანვალებს წყურვილი, სევდა გაუნელებელი.

ჩემი სევდა ამ სიცილისა მტანჯავს მე: ჰე, ვით ავიტანო კვლავ სიცოცხლე? და ვით ავიტანდი მე ან სიკვდილს! —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ნების წინააღმდეგი ნეტარებისათვის

ამა გამოცანებით და სიმწარით მგზავრობდა ზარატუსტრა ზღვაში. და ოდეს იგი ოთხი დღის სავალი გზით დაშორებული იყო ნეტარი კუნძულებისა და თვისი მეგობრებისაგან, მაშინ სძლია მხოლოდ თავისი მწუხარება: ძლევამოსილებით და მტკიცე ფეხით დაადგა იგი თავის ბედს. და მაშინ ზარატუსტრა ესიტყვა თავის მოზეიმე სინდისს:

კვლავ მარტო ვარ და მსურს ვიყო მარტო წმიდა ცასთან და თავისუფალ ზღვასთან; და კვლავ გარშემო ნაშუადღევია.

ნაშუადღევს ვპოვე მე ერთხელ მეგობრები, ნაშუადღევსვე მეორეჯერ: — ჟამს ოდეს ყოველი სინათლე წყნარდება.

რადგან რაც ბედნიერებისა ცისა და მიწის შორის გზად არის, იგი ეძიებს ან თავშესაფრად ნათელ სულსა: ან ბედნიერებით ყოველი სინათლე უფრო წყნარად იქმნა.

ჰეი, ნაშუადღევო ჩემო ცხოვრებისა! ერთხელ ჩემი ბედნიერებაც ბარად დაეშვა თავშესაფარისათვის: მაშინ ჰპოვა ესე გაშლილი და სტუმართმოყვარე სულნი.

ჰეი, ნაშუადღევო ჩემი ცხოვრებისა! რას არ განვიღებდი, რათა ერთი რამ მქონდეს: ესე ცხოველი ნგრევა ჩემი აზრებისა და ესე დილის ნათელი ჩემი უდიდესი იმედისა!

თანამგზავრთ ეძიებდი ოდესლაც მმქმედი და შვილთ თავისი იმედისა: და აჰა, მან ჰპოვა, რომ ვერ ჰპოვიდეს მათ, თუ ჯერ თვით არ შეჰქმნის.

ესე ვარ ჩემი საქმის შუაგულში, მივდივარ ჩემ შვილებთან და მათგან ვბრუნდები: თვის შვილთა გულისათვის ზარატუსტრამ უნდა თავი თვისი სრულყოფილ ქმნას.

რადგან გულით უყვართ მხოლოდ თვისი შვილი და საქმე; და სად თავისი თავის დიდი სიყვარულია, იქ ნიშანია მუცლადღებისა: ეს ვპოვე მე.

კვლავ მწვანედ ხარობენ ჩემი შვილები თვისი პირველი გაზაფხულით; ურთიერთ ახლო მდგარნი და ერთბაშად ქართა მიერ რხეულნი, ხენი ბაღისა ჩემისა და უკეთესი მამულისა.

და ჭეშმარიტად! სად მზგავსნი ხენი ერთმანეთის ახლოს იზრდებიან, იქ ნეტარი კუნძულებია!



ხოლო ოდესმე ამოვთხრი მათ და ყოველს ცალ-ცალკე დავრგავ: რათა იგი მწირობას შეეჩვიოს, ამტანობას და სიფრთხილესა.

ნუჟრიანი და გალუნული, მოქნილი სიმაგრით უნდა იდგნენ იგინი ზღვისპირას, ცოცხალი შუქურა უძლეველი სიცოცხლისა.

იქ, სად ქარიშხალი ზღვაში შთახდება და ხორთუმი მათათა წყალსა სვამს, იქ ყოველი ოდესმე გუშაგობდეს, დღით და ღამით, თვის გამოცდად და მმეცნებად.

შეცნობილ და გამოცდილ უნდა იქმნეს იგი, რათა ვიცოდე, ჩემი მოდგმისა და შთამომავლობისაა იგი თუ არა, უფალია თუ არა გრძელი ნებისა, უტყვია იგი, თვით ოდეს ლაპარაკობს და დამთმობი, თითქოს გაცემით მიიღებდეს: —

რათა ოდესმე ჩემი თანამგზავრნი იქმნეს და თანამქმედი და თანამოზეიმე ზარატუსტრასი — იგი, რომელი ჩემი ნებით ჩემ ფიცართა ზედა სწერს: ნივთთა ყოველთა უფრო სრულყოფად.

მისი გულისათვის და მზგავსთა მისთა უნდა ჩემი თავი სრულყო: ამად ველტვი ჩემ ბედნიერებას და ვენირები ყოველ უბედურებას — ჩემი უკანასკნელი გამოცდისა და შეცნობისათვის.

და ჭეშმარიტად, ჟამი იყო ჩემი წასვლისა; და ყარიბის ჩრდილი და სევდა უგრძელესი და საათი უჩუმესი — ყოველი ამას მეტყოდა: „დიდი ხანია დროა!“

ქარი შემოიჭრა გასაღების ხვრელით და მითხრა: „წამოდი“. კარი ცბიერად გაიღო და მითხრა: „წადი!“

ხოლო მე ვიდექ ჩემ შვილებზე სიყვარულით მიჯაჭვული: სურვილმა დამადო ეს ხუნდები, სიყვარულის სურვილმა. ესე შევიქენი წილი ჩემ შვილთა და მათთვის თავი დავკარგე.

სურვილი — ჩემთვის — ჩემი თავის დაკარგვაა. თქვენა მყეხართ შვილებო! ამა ქონებაში ყოველი სიმტკიცე უნდა იყოს და არა იყოს სურვილად.

ხოლო მზე ჩემი სიყვარულისა ვარვარებდა ჩემ ზედა, თვის წვენიში იხარშებოდა ზარატუსტრა, — მაშინ ზედ გადამიარეს ჩრდილმა და ეჭვმა.

ყინვას და ზამთარს ვნატრობდი უკვე: „ჰო, ნეტავ ყინვამ და ზამთარმა მომგვაროს კანკალი და კბილთა ხრჭენა!“ ვოხრავდი მე: მაშინ ჩემის შორით წამოიშალნენ ყინულოვანი ღრუბლები.

წარსულმა ჩემმა დაამსხვრია თავისი საფლავეები, მრავალმა ცოცხლად დაფლულმა ტკივილმა გაიღვიძა — მხოლოდ გამოიძინა დაბურვილმა სუდარით.

ესე ყველაფერი მიძახდა მე ნიშნებით: „დროა!“ ხოლო მე ყურს არ ვუგდებდი: ვიდრე ბოლოს არ შეირყა უფსკრული ჩემი და ფიქრმა ჩემმა არ მიკბინა.

ჰეი, ფიქრო, უძირო, რომელი ჩემი ფიქრი ხარ! როდის ვპოვებ მე ძალას, რათა შენს თხრას ვუსმინო და აღარა ვკანკალებდე?

სასამდე მიძგერს გული, ოდეს შენ თხრას ვუსმენ! შენ დუმილსაც ჩემი დახრჩობა ჰსურს, შენ, ჩუმო, ვით უფსკრული!

აროდეს გამიბედნია შენი მალლით ამოძახება, საკმარისია, რომ ჩემთან გატარებდი! ჯერ არ ვყოფილვარ საკმაოდ ძლიერი ლომის უკანასკნელი გაბედულებისა და გაბედვის სურვილისათვის.

საკმაოდ საშინელი იყო ჩემთვის სიმძიმე შენი: ხოლო ოდეს ვპოვებ მე ძალას და ლომის ხმას, რომელი შენ მალლით ამოგიძახებს!

და ოდეს ჩემ შორის ამასა ვძლევ, მაშინ ჩემ შორის უფრო დიდსა ვძლევ: და გამარჯვება უნდა ჩემი დასრულების ბეჭედი იქმნეს! —

ვიდრემდე კვლავ ვხეტილობ უდაბურ ზღვათა ზედა, შემთხვევა მილიმის ენაწყლიანი; წინ და უკან ვიმზირები — ბოლოს ჯერ ვერ ვხედავ.

კვლავ არ მოწეულა ჟამი ჩემი უკანასკნელი ბრძოლისა, — თუ იგი ან მოიწევს? ჭეშმარიტად, ვერაგი მშვენიერებით მიმზერს მე გარემო, ზღვა და ცხოვრება?

ჰეი, ნაშუადღევო ჩემი ცხოვრებისა! ჰეი, ბედნიერება სალამოს წინ!

ჰეი, ნავთსადგურნო მარად ზღვაში! ჰეი, მშვიდობა უცნაურის შორის! ვით არ გენდობით ყველა თქვენ!

ჭეშმარიტად, უნდობი ვარ თქვენი ვერაგი მშვენიერებისა! შეყვარებულს ვემზავსები, რომელი მეტად ხავერდოვან ღიმილს არ ენდობა.

როგორც იგი ეჭვიანი უსაყვარლეს ხელსა ჰკრავს, კვლავ ნაზი თვის სიმკაცრეში, — ეგრედ უკუ ვისვრი მე ან ნეტარ ჟამსა.

შორს ჩემგან, შენ ჟამო ნეტარო! შენთან მეწვია მე ნეტარება წინააღმდეგ ნებისა! მზად ჩემი უღრმესი ტკივილისათვის ვსდგევარ აქ: უდროოდ მოდიხარ!

შორს ჩემგან, შენ ჟამო ნეტარო! უკეთესია თავი შეაფარო იქ ჩემ შვილებს! ესწრაფე და აკურთხე ისინი სალამო ჟამსა — ჩემი ბედნიერებითა!

უკვე ახლოვდება სალამო: მზე ჩადის. მისკენ — ჩემი ბედნიერება.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და უცდიდა თავის უბედურებას მთელ ღამეს: ხოლო უცდიდა ამაოდ. ღამე ნათელი იყო და წყნარი და ბედნიერება თვით უახლოვდებოდა და უახლოვდებოდა. ხოლო გათენებისას ზარატუსტრამ გულში გაიციინა და ხუმრობით სთქვა: „ბედნიერება თანამდევს. ესე იმიტომ ხდება, რომ მე დედაკაცთ არ დავსდევ. ხოლო ბედნიერება დედაკაცია“.

## მზის ამოსვლის წინარ

ჰოი, ცაო ჩემ ზედა! შენ უბინოო! ღრმავ! შენ უფსკრულო ნათლისაო! ღვთაებრივი ჟინით ვკრთი მე მწერალი შენი.

შენი სიმაღლით აღვინთქე — ესეა სიღრმე ჩემი! შენი უბინოების შორის დავიმარხო — ესეა უმანკობა ჩემი!

ღმერთსა თვისი მშვენიერება ჰფარავს: ესე მარხავ შენ ვარსკვლავთა შენთა. არა მეტყველებ: ესე მაუწყებ მე სიბრძნესა შენსა.

ჩუმად აღმოხედ დღეს ჩემთვის ზღვასა მძრწოლავსა, სიყვარული შენი და რიდი შენი ემხილება რყეულსა სულსა ჩემსა.

მოხვედი ჩემთან, მშვენიერო, დაბურული მშვენიერებით შენითა, უხმოდ მესიტყვები, შენი სიბრძნით განცხადებულო:

ვით არ მეცნო რიდი ყოველი სულისა შენისა, მზის ამოსვლის წინარ მოხვედ ჩემთან, უმწირესთანა.

მეგობრები ვართ დასაბამით: ზიარია ჩვენთვის მწუხარება, შიში და შინაარსება; ზიარია ჩვენთვის თვით მზე.

არარას ვეტყვით ურთიერთს, რამეთუ ბევრეულად ბევრი ვიცით: — ვსდუმვართ, ვუღიმით ურთიერთ ჩვენ ცოდნასა.

არ ხარ ნათელი ცეცხლისა ჩემისა? მკვიდრი არ არის შენ შორის სული, დაძ გონებისა ჩემისა?

ერთად ვისწავლიდით ყოველს; ერთად ვისწავლიდით ჩვენ ზედა ჩვენდა აღსავალსა და უღრუბლო სიცილსა —

— დაბლით უღრუბლო სიცილი, ნათელი თვალით და შორის შორითა, ოდეს ჩვენ ქვეშე ძალადობა, მიზანი და დანაშაული, ვით წვიმა, ინისლებოდა.

და ვლიდი რა მწირად: რა სწყუროდა ჩემ სულსა და ღამით და მცდარ ბილიკთა შორის? ავლიდი რა მთებს, ვის ვეძიებდი თუ არ შენ, მთებსა ზედა?

და ხეტიალი ჩემი და მთებით ვლა: ესე ჭირვებით იყო და მწეობით უმწეურისათვის: — ფრენა ჰსურს მხოლოდ ყოველსა ნებასა ჩემსა, შორით შენდა აღფრენა.

და ვინ მძულდა უმეტეს, ვიდრე ღრუბელი მოძრავი და ყოველი, რაიცა შენ გბილწავს? და ვიძულელებდი მძულვარებასა ჩემსა, რამეთუ იგი გბილწავდა შენ!

მოძრავი ღრუბელი მძულს, ესე ფეხაკრეფილი კატა მტაცებელი: იგინი გვტაცებენ შენ და მე ჩვენ საზიაროს — უზომო და უსაზღვრო ჰოის და ამინის თქმასა.

ესე შუამავალნი და ამრევნი გვძულს — მოძრავი ღრუბლები: ესე გაოხრებულნი და შერეულნი, რომელთ არც კურთხევა ისწავლეს, არცა გულით წყევა.

უკეთესია ვიჯდე კასრში დახშული ცის ქვეშ, უკეთესია უცაოდ უფსკრულში, ვიდრე გხედვიდე შენ, ცაო — ნათელისაო, შერყვნილო მოძრავი ღრუბლებითა!

ხშირად მდევდა ჟინი ელვის დაკბილული ოქროს მავთულით მათი შეჭედვისა, რათა მზგავსად ქუხილისა მათ ქვაბ-მუცელზე ვით დოლზე დამეკრა: —

რისხვის დოლზე, რამეთუ წარმტაცეს მათ შენი ჰოი და ამინი! შენ ზეცაო, შენ უბინოო! ნათელო! შენ უფსკრულო ნათელისაო! — რამეთუ წარგტაცეს შენ ჩემი ჰოი და ამინი.

რამეთუ უკეთესია ხმიანობა და ქუხილი და წყევა ქარიშხლისა, ვიდრე ესე ფრთხილი, ეჭვიანი კატის შვება; თვით ადამიანთა შორის უფროსადა

მძულს ყველა ფეხაკრეფილნი, ნახევრად ნახევარნი და ეჭვიანნი და ბორძიკნი მოძრავი ღრუბლები.

და „რომელმა კურთხევა არ უწყის, ჯერ არს წყევა ისწავლოს!“ — ეს ნათელი მოძღვრება ნათელი ციდან ჩამოვარდა, ესე ვარსკვლავი კვლავ სდგას შავ ღამეში ჩემ ცაში.

ხოლო მე ვარ მაკურთხებელი და ჰოის მთქმელი, უკეთუ შენ გარმერტყმი, შენ უბინოო! ნათელი! შენ უფსკრულო ნათელისა! — ყოველ უფსკრულში მიმაქვს მაშინ ჩემი მაკურთხებელი ჰოის თქმა.

მაკურთხებელი ვიქმენი და ჰოის მთქმელი: დიდხანს ვიბრძოდი და მოჭიდავე ვიყავ, რათა ოდესმე მქონოდა ხელი თავისუფალი კურთხევად.

ხოლო ესეა კურთხევა ჩემი: ყოველსა ნივთსა ზედა ვყობდე მის საკუთარ ცად, რგვალ გუმბათად, ლაჟვარდ ზარად და მარადიულ სიმყარედ: და ნეტარია, ვინ ესე აკურთხებდეს!

რამეთუ ყოველნი ნივთი უკვდავების წყაროშია ნათელღებული და ბოროტისა და კეთილის გაღმით; კეთილი და ბოროტი მხოლოდ ლტოლვილი ჩრდილები და სველი სევდა და მგზავრი ღრუბლებია.

ჭეშმარიტად, კურთხევაა ესე, არა გმობა, ოდეს ვასწავლი: „ყოველ ნივთთა ზედა ცა შემთხვევისა სდგას, ცა უმანკოებისა, ცა ანაზღეული, ცა ამპარტავანი“.

„ანაზღეულად“ — ესეა ქვეყნიერების უხუცესი კეთილშობილი, რომელი ყოველ ნივთთა უკან დავუბრუნე, იგინი ვანთავისუფლე მე მიზნის მონობის უღლით.

შეება ამას და ციურ სინმინდეს დავადგენდი მე ყოველთა ნივთთა ზედა, მზგავსად ლაჟვარდი ზა-

რისა, ოდეს ვასწავლიდი, რომ მათ ზედა და მათ მი-  
ერ არა „მარადიულ ნებასა“ — ჰსურს.

ამ ამპარტავნობას და ამ სიგიჟეს დავადგენდი  
მე იმ ნების ადგილზე, როცა ვასწავლიდი: „ყველ-  
გან ერთია შეუძლებელი — გონიერება“.

ვარსკვლავით ვარსკვლავამდე გაბნეულია მცი-  
რედი გონიერება, თესლი სიბრძნისა — ესე საფუა-  
რი ყოველ ნივთსა ურევია: რეგვნებისათვის ურე-  
ვია სიბრძნე ყოველ ნივთთა!

შესაძლებელ არს კვლავ სიბრძნე მცირედი; ხო-  
ლო ეს ნეტარი მტკიცე ვპოვე მე ყოველ ნივთთა  
შორის: უპირატეს შემთხვევის ფეხებით როკვენ.

ჰოი, ცაო, უბინოო!.. მაღალო! უბინოება შენი ან  
ჩემდა ესეა, რომ არა ჰგებს მარადიული გონიერე-  
ბის ობობა და ობობის ქსელი:

რომ ჩემდა ადგილი ხარ როკვისა ღვთაებრივი  
შემთხვევისათვის, რომ ღმერთის სუფრა ხარ  
ღვთაებრივი კამათლებისა და კამათლის მოთამა-  
შეთათვის!

გარნა შენ წითლდები? გითხარი შენ უთქმელი?  
გგმობდი, ოდეს შენი კურთხევა მსურდა?

თუ სირცხვილი განითლებს, რომ ორნი ვართ?  
ბრძანებ, ნავიდე და ვსდუმდე, რამეთუ ან დღე ახ-  
ლოვდება?

ღრმაა ქვეყანა: — და უმეტეს ღრმა, ვიდრე  
ოდესმე დღეს უფიქრია. არა ყოველს აქვს კადნიე-  
რება სიტყვისა წინარე დღისა. ხოლო დღე ახლოვ-  
დება: ან განვშორდეთ!

ჰოი, ზეცაო, შენ მოკრძაღე! მხურვალეო! —  
ჰოი, ნეტარება მზის ამოსვლის წინარე! დღე ახ-  
ლოვდება: მაშ ან განვშორდეთ! —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## დამაკნინებელი სიქველისათვის

1.

ოდეს ზარატუსტრა კვლავ ხმელეთს გავიდა, იგი პირდაპირ თავის მთად და მღვიმედ არ წასულა, არამედ ბევრი იარა, გამოიკითხა და ბევრი შეიტყო და ესე იტყოდა თავის თავისათვის: „ჰა, მდინარე, რომელი მრავალი ხვეულით თავის წყაროს უბრუნდება!“ რამეთუ ჰსურდა გამოეძიებინა, თუ რა ჰხდა ადამიანს მისი არყოფნის დროს: უფრო დიდი იქმნა, თუ უფრო პატარა. და ერთხელ ნახა სახლთა ახალი რიგი; მაშინ განცვიფრდებოდა და იტყოდა:

„რას ნიშნავს ეს სახლები? ჭეშმარიტად, არა დიდ სულს აუშენებია იგინი, მზგავსად თავისათვისისა!

ამოიღო იგინი სულელმა ბავშვმა თვისი სათამაშო ყუთიდან? რათა მეორე ბავშვმა თვის ყუთში ჩასდოს!

და ესე ოთახები და საკუჭნაონი: შეუძლიათ კაცთ შესვლა და გასვლა? თითქოს აბრეშუმის ჭიებისათვის აუშენებიათ; ამ მსუნაგ კატებისათვის, რომელნი თავს სხვებსაც აჭმევინებენ“.

და ზარატუსტრა შეჩერდა და ჩაფიქრდა. ბოლოს სევდიანად სთქვა: „ყოველი დამცირებულა!

ყველგან დაბალ ჭიშკართ ვხედავ: რომელი ჩემი მზგავსია, იგი კვლავ გაეტევა მათ შორის, — ხოლო უნდა მოიხაროს!

ჰე, როდის დაუბრუნდები ჩემ სამშობლოს, სადა აღარ მოვიხრები — აღარ მოვიხრები მცირეთა ნინაშე“. — და ზარატუსტრა სტიროდა და შორით იმზირებოდა. —

ხოლო დღესა ამასვე სთქვა მან სიტყვა თვისი დამაკნინებელი სიქველისათვის.



## 2.

ველი ამა ხალხის შორის და თვალნი ღია მაქვს: არ შემინდობენ, რომ არა ვარ შურიანი მათი სიქველისათვის.

იგინი მიღრენენ, რამეთუ ვეცყვი მათ: პატარა ადამიანთათვის საჭიროა პატარა სიქველენი — და რამეთუ ძნელია გაგება, რომ პატარა ადამიანები საჭირო არიან!

აქ კვლავ ვემზგავსები მამალს სხვის ეზოში, რომელს ქათმებიც ძიძგნიან. ხოლო ამ ქათმებს უკეთურად არ ვეპყრობი.

ზრდილი ვარ მათ მიმართ, ვით ყოველი მცირე უსიამოვნებისა; მცირედისადმი ეკლიანობა ზღარბის სიბრძნედ მეჩვენება.

იგინი ჩემთვის ლაპარაკობენ, ოდეს სალამობით კერასთან სხედან, იგინი ჩემთვის ლაპარაკობენ, ხოლო ჩემთვის არავინ ფიქრობს!

ესეა ახალი სიჩუმე, რომელს გასწავლიდი: ხმიანობა მათი ჩემს გარშემო ჩადრს აფარებს ჩემ აზრებს.

იგინი ხმაურობენ ერთმანეთშორის: „რა უნდა ჩვენგან ამ შავ ღრუბელს? ფრთხილად ვიყვნეთ, რათა მან მოარული არ მოგვიტანოს!“

და ამას წინედ ერთმა დედაკაცმა გამომტაცა ბავშვი, ჩემსკენ რომ იწევდა: „მოაცილეთ ბავშვები! შეჰყვირა მან; ესეთი თვალები სწვავენ ბავშვთა სულებს“.

იგინი ახველებენ, ოდეს ვლაპარაკობ: ფიქრობენ, ხველება წინააღმდეგობაა ძლიერ ქართათვის, — მათ ვერარა გაუგიათ ჩემი ბედნიერების ხმაურებისა!

„ჯერ არა გვცალიან ზარატუსტრასათვის“. — ამას იტყვიან; ხოლო რა არის დრო იგი; რომელს ზარატუსტრასათვის „არა სცალიან“?

და თვით ოდეს მაღიდებენ: ვით შევძლებ დაძინებას მათ დიდებაზე? ეკლის სარტყელია ჩემთვის მათი დიდება: იგი მჩხვლეტავს, თვით ოდეს შეიხსნის მას.

და ესეც ვისწავლე მათ შორის: მაღიდებელს თავი მოაქვს, თითქოს თანანადებს აძლევდეს, ხოლო სინამდვილით მეტის მიღება ჰსურს!

ჰკითხეთ ჩემ ფეხს მოსწონს მათი დიდებისა და მონოდების ხმა! ჭეშმარიტად, ამა ტაქტით და ტიკ-ტაკით მას არც როკვა ძალუძს და არც წყნარად ყოფა.

იგინი სცდილობენ თვისი პატარა სიქველით მიმიზიდონ და აქებენ მას; პატარა ბედნიერების ტიკ-ტაკით სცდილობენ იგინი ჩემი ფეხი დააჯერონ.

ველი ამ ხალხის შორის და თვალები ღია მაქვს: იგინი უფრო დამცირებულან და უფრო მცირდებიან: — ხოლო ამას ჰქმნის მათი მოძღვრება ბედნიერებისა და სიქველისა.

იგინი თვით სიქველითაც მოკრძალები არიან — რამეთუ ეძიებენ კმაყოფას, ხოლო კმაყოფას მხოლოდ კრძალი სიქველე შეურიგდება.

იგინი სწავლობენ თავისებურად სიარულსაც და წინსვლას; ამას ვუწოდებ ბორძიკს, — და ამით აბრკოლებენ ყოველთ, რომელნი იჩქარიან.

და ზოგი მათგანი წინ მიდის და ამასთან უკან იმზირება, კისერდაგრძელებული: მათ სიამოვნებით ვეჯახები.

ფეხი და თვალი არ უნდა ცრუობდნენ, არც ერთმანეთს სიცრუეს აბრალებდნენ. ხოლო დიდი სიცრუეა პატარა ადამიანთა შორის.

ვიეთთ მათგანთ ჰსურთ, ხოლო უმრავლესობა სხვის სურვილს ემსახურება. ვიეთნი მათგანნი გულწრფელნი არიან, ხოლო უმრავლესობა ცუდი აქტიორები.

მათ შორის არიან უცნაური აქტიორები და აქტიორები უნებლიედ — წრფელნი მარად იშვიათია, უფროსად — წრფელი აქტიორები.

მამაკაცისა აქ ცოტა რამეა: ამაღ მათი დედა-კაცი მამაკაცებად იქმნებიან. რამეთუ რომლის შორის მამაკაცური საკმარისია, მხოლოდ იგი ანთავისუფლებს დედაკაცს დედაკაცში.

და ეს ორგულობა ვპოვე შორის უარესი: იგინი, ვინც ბრძანებენ, მომსახურეთა სათნოებას იჩემებენ.

„მე ვმსახურებ, შენ მსახურებ, ჩვენ ვმსახურებთ“ — ესე ლოცულობს აქ ბრძანებელთა ორგულობა, — და ვაი, უკეთუ პირველი ბატონი მხოლოდ პირველი მსახურია!

ჰე, მათ ორგულობის შორის შეფრინდა ჩემი თვალის ცნობისმოყვარება; და კარგად გამოვიცანი ყოველი მათი ნეტარება ბუზისა და მათი ბზუილი ფანჯრის მზიან მინაზე.

რაოდენ კეთილსა ვხედავ, იმდენსავე უძლურებას. რაოდენი სამართლიანობა და სიბრალულია, იმდენი უძლურებაა.

მრგვალი, პატიოსანნი და კეთილნი არიან იგინი ურთიერთადმი, ვით ქვიშის ხორბლის მრგვალი, პატიოსანი და კეთილნი არიან ქვიშის ხორბალთადმი.

მოკრძალებით მხარი მოხვიონ პატარა ბედნიერებას — ამას უწოდებენ იგინი „ბედისადმი მორჩილებას“ და ამასთან მოკრძალებით იყურებიან ახალი პატარა ბედნიერებისათვის.

არსებითად მათ თვისი უბრალოებით ერთი რამ ჰსურთ: რათა მათ არავინ ტანჯვა არ მიაყენოს. ესე თავაზიანნი არიან ყოველის მიმართ და სიკეთეს იქმნიან მათადმი.

ხოლო ეს სიმხდალვა: თუნდაც მას „სიქველეს“ უწოდებდნენ.

და ოდეს იგინი უხეშად ლაპარაკობენ, ეს პატარა ადამიანები, მე მესმის მხოლოდ ხრინნი, — რამეთუ ყოველი ორპირი ქარი მათ ხრინნს დამართებს.

გაიძვერანი არიან, მათ სათნოებას გაიძვერა თითები აქვს. ხოლო მათ მუშტები აკლიათ, მათ თითებმა არ იციან მუშტად შეკუმშვა.

სათნოებაა მათთვის, რაც მოკრძალებდა და შინაურად ჰქმნის: ამით მგლიდან ძალსა ჰქმნიან და ადამიანთ თვით ადამიანის უკეთეს შინაურ პირუტყვად.

„დავსდეთ ჩვენი სკამი შუაში — ამას მეტყვის მათ ღიმილი — და აგრეთვე შორს მომაკვდავი მოკრივესაგან, ვით შორს — კმაყოფილი ღორებიდან“.

ხოლო ესაა — შუალობა: თუნდაც მას ზომიერებას უწოდებდნენ. —

### 3.

ველი ხალხის შორის და ძირს ვისვრი მრავალ სიტყვას: ხოლო მათ არ უწყიან არც აკრეფა, არც შენახვა.

უკვირთ, რომ არ მოვედი ღირწებისა და ნაკლის დასაგმობად და ჭეშმარიტად, არც ჯიბგირების წინააღმდეგ გასაფრთხილებლად მოვსულვარ!

უკვირთ, რამეთუ სურვილი არა მაქვს მათი სიბრძნე ვამახვილო და ვლესო: თითქოს არა ჰყავდეთ ჭკვიანი ხალხი, რომლის ხმა ჩემთვის ღრიჭინებს თითქოს გრიფელი!

და ოდეს ვიძახი: „ნყევა ყველა მხდალ ეშმაკთ თქვენ შორის, რომელთ სიამოვნებით ჰსურთ ჭყავილი და გულხელდაკრეფა და თაყვანის-ცემა“, იგინი ჰყვირიან: „ზარატუსტრა უღმერთოა“.

და უფროსად გაჰყვირიან ამას მათი მოძღვარნი  
მორჩილებისა — ხოლო სწორედ მიყვარს მათ ყურ-  
ში ჩავძახო: დიახ! ზარატუსტრა ვარ, უღმერთო!

ესე მოძღვრება მორჩილებისა! ყოველგან, სა-  
დაც მცირეა და სნეულება და ლპობა, იგინი ფუთ-  
ფუთებენ, მზგავსად ტილებისა; და ხოლო ჩემი  
ზიზლი მიშლის მათს სრესვას.

ჰეი, ესეა ქადაგება ჩემი მათ ყურთათვის: ზარა-  
ტუსტრა ვარ, უღმერთო, იგი იტყვის: „რომელი  
უმეტესად უღმერთოა, ვიდრე მე, რათა მისი  
წვრთნით განვიხარო?“

ზარატუსტრა ვარ, უღმერთო: სადა ვპოვო  
მზგავსი ჩემი? და იგინი არიან მზგავსნი ჩემნი,  
რომელნი თავის ნებას აჰყვებიან და მორჩილებას  
განიძარცვავენ.

ზარატუსტრა ვარ, უღმერთო: მე ვხარშავ ყო-  
ველ შემთხვევას ჩემ ქვაბში და მხოლოდ ოდეს იქ  
კარგად მოისრისება, ვესალმები ვით ჩემ ჭამადსა.

და ჭემშარიტად, შემთხვევა ბრძანებით მოსუ-  
ლა ჩემთან: ხოლო ნება ჩემი უფრო ბრძანებით  
ელაპარაკებოდა, — და მაშინ იგი მუხლად დაემ-  
ხობოდა ვედრებით.

ვედრებით, რათა ჩემთან თავშესაფარი ეპოვნა  
და გული, და მლიქვნელურად ამბობდა: „შეხედე  
ზარატუსტრა, ესე მხოლოდ მეგობარი მიდის მე-  
გობართანა!“ —

ხოლო რად ვლაპარაკობ, სად არავის აქვს ჩემი  
ყური! და ესე ყველა ქართ შევძახებ:

თქვენ მარად მცირდებით, თქვენ, პატარა ადა-  
მიანებო! თქვენ ქუცმაცდებით, თქვენ, კმაყოფის  
მსურველნო! თქვენ უკვე იღუპებით —

თქვენი მრავალი პატარა სიქველით, თქვენი  
მრავალი პატარა დაუდევრობით, თქვენი მრავალი  
პატარა მორჩილებით!

ნამეტანი დანდობა, ნამეტანი დათმობა. ესეა ნია-  
დაგი თქვენი! ხოლო რათა ხე დიდი იზარდოს, ამად  
შემოეხვევა იგი მაგარი ფეხებით მაგარ კლდეთ!

და რასაც არ დასდევთ, წააქსოვს ქსოვილს  
მთელი კაცობრიობის მყოფადისასა; თქვენი არა-  
რაც ობობას ქსელია და ობობა, რომელი მყობადის  
სისხლით საზრდოობს.

და ოდეს იღებთ, თითქოს იპარავთ, თქვენ, სათ-  
ნო არარაობანო! ხოლო გაიძვერათა შორისაც პა-  
ტიოსნება ლაპარაკობს: „იქ უნდა მოიპარო, სად  
წართმევა არ შეიძლება“.

„მოგეცემის“ — ესეც მორჩილების მოძღვრებაა.  
ხოლო მე გეტყვით თქვენ, კმაყოფის მოტრფიალე-  
ნო: წაილება და უფრო მეტი წაილება თქვენგან!

ჰე, ნეტავი მოიშორებდეთ ყოველ ნახევარ სურ-  
ვილს და გულადები იქმნებოდეთ ზარმაცობაში და  
საქმეში!

ჰე, ნეტარნი გაიგებდეთ ჩემ სიტყვას: „ჰქმენით,  
რაც გსურდეთ, — ხოლო ჯერ იყავნით ისეთნი,  
რომელთ სურვილი შეუძლიათ!“

„გიყვარდეთ მარად თქვენი მახლობელნი, ვით  
თავნი თქვენნი, — ხოლო იყავნით იგინი, რომელთ  
თავი თვისი უყვართ —

დიდი სიყვარულით სიყვარული, დიდი ზიზლით  
სიყვარული! — ესე იტყოდა ზარატუსტრა, ულ-  
მერთო. —

ხოლო რად ვლაპარაკობ, სად არავის აქვს ჩემი  
ყური! აქ კვლავ ერთი საათით ადრეა ჩემთვის.

ჩემი საკუთარი წინამორბედი ვარ ამ ხალხს შო-  
რის, ჩემი საკუთარი მამლის ყივილი ბნელ ქუჩათა  
შორის.

ხოლო მათი ჟამი ახლოვდება! და ჩემიც ახ-  
ლოვდება! საათობით პატარავდებიან, ლატაკდე-

ბიან, ბერნდებიან, — საცოდავი მწვანე! საცოდავი ნიადაგი!

და მალე იდგებიან, ვით მხმარი ბალახი, ვით სტეპი, და ჭეშმარიტად, თავისი თავით მოლლილნი — და ტანჯულნი, მეტად ნყურვილით ცეცხლისა, ვიდრე ნყლისა!

ჰოი, უამო კურთხეულო ელვისა! ჰოი, იდუმალება შუადღის წინარ! — მარბენალ ცეცხლად ვქმნი მათ ოდესმე და მაუნყებლად ცეცხლის ენებით:

— ოდესმე იგინი ცეცხლის ენებით აუნყებენ: იგი მოდის, იგი ახლოა, დიდი შუადღე!

ასე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მთასა ზედა ზეთისხილისა

ზამთარი, უკეთური სტუმარი, ზის ჩემ სახლში; გამილურჯდა ხელები მისი მეგობრული ხელისჩამორთმევით.

პატივსა ვცემ მას, ამ უკეთურ სტუმარს, ხოლო სიამოვნებით ვსტოვებ მას მარტო. სიამოვნებით გავრბივარ მისგან; და თუ კარგად გაიქცევი, თავს დააღწევ!

თბილი ფეხებით და თბილი ფიქრებით მივრბივარ იქ, სად ქარი ჩამდგარია, ჩემი ზეთისხილის მთის მზიან კუთხეებისაკენ.

იქ დავცინი ჩემ მკაცრ სტუმარს და ჭადლიერი ვარ, რომ სახლში ბუზებს იჭერს და ბევრს პატარა ხმაურობას აჩუმებს.

იგი ვერ იტანს, ოდეს ერთი კოლო სიმღერას მოისურვებს, თუნდაც ორიც; თვით ქუჩას მწირად ჰქმნის და თვით მთვარეს ეშინიან იქ ღამითა.

მკაცრი სტუმარია, — ხოლო მე პატივსა ვცემ მას და არა თაყვანსა ვცემ, მზგავსად ფაქიზთა, დიდმუცელა ცეცხლის კერპებს.

უმჯობესია ცოტა კბილთა ღრჭენა, ვიდრე კერპთა თაყვანისცემა — ესე ჰსურს ჩემ მოდგმას, და უმეტესად მძულს მე ცეცხლის ალტკინებული, კვამლიანი და მხუთავი ღმერთი.

თუ ვინმე მიყვარს, ზამთარში უფრო მიყვარს, ვიდრე ზაფხულში; ან უკეთ დავცინი ჩემ მტრებს და უფრო გულადად, მას შემდეგ რაც ზამთარი მენვია.

გულადად, ჭეშმარიტად, თვით მაშინაც, ოდეს ლოგინში ვძვრები — მაშინ იცინის და ლაღობს ჩემი მალული ბედნიერება, იცინის ჩემი მაცდური სიზმარი.

მე — მძრომი? აროდეს ვძრომილვარ ძლიერთა წინაშე; და თუ ოდესმე ვცრუობდი, ვცრუობდი სიყვარულით. ამაღ ვარ მხიარული თვით ზამთრის ლოგინში.

ღარიბი ლოგინი უკეთესად მათბობს, ვიდრე მდიდარი, რამეთუ ეჭვიანი ვარ ჩემი სილატაკისადმი. და ზამთრობით იგი ჩემთვის უერთგულესია.

ბოროტებით ვინყებ ყოველ დღეს, დავცინი ზამთარს ცივი აბანოთი: ამაღ ბუზღუნებს ჩემი სახლის სასტიკი მეგობარი.

სიამოვნებით ვუღუტუნებ კიდეც თაფლის სანთელით; რათა ბოლოს შვება მისცეს ცას ნაცრისფერი ბინდით.

უფროსად ბოროტი ვარ დილაობით: ნაადრევ ჟამს, ოდეს ვედრო ჭასთან ხრიჭინებს და ქუჩებში ცხენები თბილად ხვიხვინებენ: —

მოუთმენლად ველი მაშინ, რათა ბოლოს ნათელი ცა გამობრწყინდეს, თოვლწვერა ზამთრის ცა, მოხუცი თეთრი თავით. —



— ზამთრის ცა, მდუმარე, რომელი ხშირად თავის მზეს ამდუმარებს!

ვისწავლე მისგან ხანგრძლივი ნათელი მდუმარება? თუ მან ესე ჩემგან ისწავლა? თუ თვითეულმა ჩვენთაგანმა იგი თვით აღმოაჩინა?

ყოველ კეთილ საგანთა დასაბამი მრავალგვარია, — ყოველი კეთილი მხნე საგნები ისწრაფიან ყოფად სიამოვნებით: ვით ჰქმნიდნენ ამას მხოლოდ ერთხელ?

კეთილი მხნე საგანი ხანგრძლივი სიჩუმეც არის და კარგია, მსგავსად ზამთრის, ცისა ჭვრეტა ნათელი მრგვალი თვალებით:

— მზგავსად ამისა, ჰმარხავდე შენს მზეს და მის უდრეკ მზიურ ნებას: ჭეშმარიტად, ესე ხელოვნება და ესე ზამთრის მხნეობა კარგად ვისწავლე!

ესეა ჩემი უსაყვარლესი ბოროტება და ხელოვნება, რომ ჩემმა მდუმარებამ ისწავლა, თავისი თავი მდუმარებით არ გაამხილოს.

სიტყვებისა და კამათლების ჩხაკუნით მოვატყუებ ზეიმით მოლოდინეს: ყველა ამ სასტიკ მეთვალყურეს უნდა გაუსხლტეს ნება ჩემი და მიზანი.

რათა არავინ ჩასწვდეს ჩემ სიღრმეს და უკანასკნელ ნებას, — ამად ვპოვე ჩემთვის ხანგრძლივი და ნათელი მდუმარება.

ესე ვპოვე მრავალი გონიერი: რომელი სახეს იბურვიდა და თავის წყალს ამღვრევდა, რათა არავის განეჭვრიტა იგინი.

ხოლო სწორედ მათთან მიდიოდნენ უგონიერესნი უნდობნი და მაძიებელნი: სწორედ მათ გამოსტყუებდნენ ღრმად დაფარულ თევზებს!

არამედ ნათელნი, გაბედულნი და გამჭირვალენი — იგია ჩემთვის უგონიერესი მდუმარე: ეზომად

ღრმაა ძირი მისი, რომ უნმინდური წყალიც ვერ ამ-  
ულავნებს. —

შენ, თოვლწვერა ზამთრის ცაო, შენ, მრგვალთ-  
ვალეზა თეთრო თავო ჩემ ზედა! ჰე შენ, ციურო  
სიმბოლო სულისა ჩემისა და მისი მხნეობისა!

და არ უნდა დავიმარხო, ვით იგი, რომელს ოქ-  
რო ჩაუყლაპია, — რათა სული არ განმიპონ?

არ უნდა ვლიდე ორჩოფეხებით, რათა არ შენიშ-  
ნონ ჩემი გრძელი ფეხები, — ყველა ამ შურიანთ და  
მწუხარეთ ჩემ ირგვლივ?

ესე შეკვამლული, განაზებული, გაცვეთილი,  
ფერწასული, დამჟავებული სული — ვით აიტანდა  
მათი შური ჩემ ბედნიერებას!

ესე ვუჩვენე მე მხოლოდ ყინული და ზამთარი  
ჩემ მწვერვალებზე — და არა, რომ ჩემ მთას გარს  
მზის ყველა სარტყლები არტყია!

მათ ესმით მხოლოდ ჩემი ზამთრის ქარიშხალის  
სტვენა: და არა, რომ თბილ ზღვებზეც დავქრვიარ,  
ვით ვნებიანი, მძიმე, სამხრეთის ქარი.

იგინი მიბრალევენ ჩემი უბედობის და შემთხვე-  
ვებისათვის: ხოლო ჩემი სიტყვაა: „გზა მიეცით  
ჩემსკენ შემთხვევას, უბინოა იგი, ვით ბავშვი!“

ვით აიტანდნენ იგინი ჩემ ბედნიერებას, თუ ჩემ  
ბედნიერებას შემთხვევას და ზამთრის გაჭირვე-  
ბას და თეთრი დათვების ქუდებს და თოვლიან ცის  
საფარს არ შემოვუნყობდი!

— თუ თვით მე არ აღვივსებოდი სიბრალულით მა-  
თი სიბრალულისადმი: ამ შურიანთა და მწუხარეთა!

— თუ თვით მე მათ წინაშე გულამოსკვნით არ  
ვიტირებდი და სიცვიით არ ვიძაგძაგებდი, და  
მოთმინებით მათი სიბრალულით შევიმოსებოდი!

ესეა ბრძენი მხნეობა და კეთილნებობა სულისა  
ჩემისა, რომ იგი არა ჰფარავს თვის ზამთარს და

მის ცივ ქარს; იგი არც თვის ცივ ცახცახს ჰფარავს.

ერთისათვის მარტოობა ავადმყოფის ლტოლვაა; მეორისათვის მარტოობა ლტოლვაა ავადმყოფთაგან.

ესმოდეთ ჩემი კანკალი და ზამთრის სიცივით ოხვრა ყველა საცოდავთ, შურიანთ, ცუდლუტთ ჩემ გარშემო! ამ ოხვრით და კანკალით ვილტოდი მე მათი გამთბარი ოთახებიდან.

მიბრალებდნენ და ოხვრიდნენ ჩემი ზამთრის კანკალისათვის: „იგი გაიყინება მმეცნების ყინულზე“ — ამას სჩივიან იგინი.

ამ დროს თბილი ფეხებით ვრბივარ ყველგან ჩემ მთასა ზედა ზეთისხილისასა: მზიან კუნჭულში ჩემი ზეთისხილის მთისა ვმღერი და დავცინი ყოველ შებრალებას. —

ასე იტყოდა ზარატუსტრა.

## გზადავლისათვის

ესე მრავალ ხალხთა და სხვადასხვა ქალაქთ შორისით, ნელი ნაბიჯით, ხვეული გზებით უბრუნდებოდა ზარატუსტრა თავის მთას და თავის გამოქვაბულს. და, შეხე, მეყსეულად მიადგა ერთი დიდი ქალაქის კარს: ხოლო აქ მას გაშლილი ხელებით მივარდა დორბლიანი რეგვენნი და გზა გადაუღობა. ხოლო ეს იყო იგივე რეგვენი, რომელს ხალხი „ზარატუსტრას მაიმუნს“ უწოდებდა: რადგან მცირე რამ გადაელო მისი სიტყვისა და ლაპარაკისა და სიამოვნებით სესხულობდა მისი სიბრძნის საუნჯიდან. და რეგვენი ამას ეტყოდა ზარატუსტრას:

„ჰე, ზარატუსტრა, აქ დიდი ქალაქია: აქ არაფერი გაქვს საძიებელი, დაკარგვით ყველაფერს დაჰკარგავ.“

რად მოგისურვებია ამ ნუმპეში ჩაფლობა? შეიბრალებ შენი ფეხები! უკეთესია შეაფურთხე ქალაქის კარს და გაბრუნდი!

აქ ჯოჯოხეთია მწირის აზრებისათვის: აქ დიდ აზრებს ცოცხლად ადუღებენ და ხარშვით ამცირებენ.

აქ ლპება ყველა დიდი გრძნობა: აქ მხოლოდ მხმარ მცირე გრძნობათ შეუძლია ხმაურობა!

განა არ ყნოსავ სასაფლაოს და სულის სამიკიტნოებს? განა ამ ქალაქს დაკლული სულის სიმყრალის ოხშივარი არ ასდის?

განა ვერ ჰხედავ სულს, გაფენილს ბინძური, რბილი ძონძებივით? და იგინი ამ ძონძებისაგან გაზეთებსაც აკეთებენ!

განა არ გესმის, რომ სული სიტყვათა თამაშად იქცა? იგი სიტყვის საზიზღარ ნარეცხს გადმოანთხევს! — და იგინი გაზეთებსაც ჰქნიან სიტყვის ამ ნარეცხიდან.

იგინი ერთმანეთს ერეკებიან და არ უწყიან საით? იგინი ერთმანეთს უსისინებენ და არ უწყიან რატომ? იგინი აჟღერიალებენ თავის რკინას. იგინი აწკრიალებენ თავის ოქროს.

იგინი ცივნი არიან და სითბოს ეძიებენ არაყში; იგინი გახურებულნი არიან და სიგრილეს გაყინულ სულებთან ეძიებენ; იგინი ყველა გამხრჭვალნი არიან და სნეულნი საზოგადო აზრით.

ყოველი ბილწება და ღირწება აქ შინაურია; ხოლო აქ ქველნიც არიან, დიდია აქ ხერხიანი და მოკალათებული ქველობა:

დიდია მოკალათებული ქველობა მწერალი თითებით და მაგარი საჯდომით — და მომთმენი ხორ-

ცით, მოკაზმული პატარა სამკერდული ვარსკვლავებით და ჩალით გატენილი უგავო დიაცებით.

აქ დიდი ღვთისმოსაობაცაა და ბევრი მორწმუნე მლიქვობა და დაბალმსახურება მხედრობის ღმერთის წინაშე.

„მაღლით“ ეცემა ვარსკვლავი და მონყალე ფურთხი; მაღლით ისწრაფის ყოველი უვარსკვლავო მკერდი.

მთვარეს თავისი სასახლე აქვს და სასახლეს თავისი ამაღლა ჰყავს: ხოლო რაც სასახლიდან გამოდის, მას ლოცულობს ღატაკი ხალხი და ყოველი მოხერხებული სიქველე.

„მე ვმსახურებ, შენ მსახურებ, ჩვენ ვმსახურებთ“ — ესე ლოცულობს ყოველი მოხერხებული სიქველე თავადთა წინაშე: რათა დამსახურებული ვარსკვლავი ბოლოს ვინრო მკერდს მიეკრას!

ხოლო მთვარე გარუვლის ყოველს მინიერს, ესე უვლის გარს თავადი ყოველს მინიერის მინიერს: — ხოლო ესეა ოქრო ვაჭართა.

ღმერთი მხედრობისა არაა ღმერთი ოქროს ზოდებისა; თავადი ფლობს, ხოლო ვაჭარი — განანესებს!

გაფიცებ, რაც შენ შორის ნათელია, ძლიერი და კეთილი, ჰე, ზარატუსტრა! შეაფურთხე ამ ვაჭართა ქალაქს და გაბრუნდი!

აქ ყველა ძარღვებით მდინარებს ნამხდარი ნელ-თბილი და ქაფიანი სისხლი: შეაფურთხე დიდ ქალაქს, რომელი უწმინდურების დიდი ორმოა, სად ყოველი ქაფი ქაფდება!

შეაფურთხე ქალაქს დაკნინებულ სულთა და ჩავარდნილ მკერდთა, კუნუბიან თვალთა, ლორწოიან ხელთა —

— ქალაქს ბრიყვთა, უსირცხვთა, მჯღაბნელთა, მყვირალთა, გახუნებულ პატივმოყვარეთა:

— სად ყოველი წამხდარი, მყრალი, ლირნი, მწუხარე ფაშარი მუნუკიანი, ვერაგი ერთად არეულია: შეაფურთხე დიდ ქალაქს და გაბრუნდი“.

აქ ზარატუსტრამ შეაჩერა გაცოფებული რეგენი და ხმა გაანწყვეტინა.

„მარა, გაჩერდი! შეჰყვირა ზარატუსტრამ, უკვე დიდი ხანია მომწყინდა შენი ლაპარაკი და შენი მანჭვა!

რად სცხოვრობ ესე დიდხანს წუმპეში, რომ თვით გარდაიქმენი ბაყაყად და გომბეშოდ?

არა სჩქეფს ან შენ ძარღვებში წამხდარი, დუჟიანი, წუმპის სისხლი, რომ გისწავლია ესეთი ყიყინი და კიცხვა?

რად არ წახვედი ტყეში? ან მინას არა ხნავ? განა ზღვა სავსე არ არის მწვანე კუნძულებით?

მეზიზღება შენი ზიზღი; და თუ შენ მე მაფრთხილებდი, — რად არ გააფრთხილე შენი თავი?

მხოლოდ სიყვარულით აფრინდება ჩემი ზიზღი და ჩემი გამაფრთხილებელი ფრინველი: და არა წუმპით! —

შენ ჩემ მაიმუნს გინოდებენ, შენ დორბლიანო რეგვენო: ხოლო მე გინოდებ ჩემ ღრუტუნა ღორს, — ღრუტუნით მიფუჭებ ჩემ ქებას რეგვენობისა.

მაშ რა იყო, რომ შენ ღრუტუნი დაგანწყებინა? რომ არავინ საკმაოდ არ მლიქვნელობდა შენ წინაშე: ამად ზიხარ ამ ნაგვის ახლოს, რათა საბაბი გქონდეს მეტი ღრუტუნისათვის, —

რათა საბაბი გქონდეს მეტი შურისძიებისათვის. შურისძიებაა შენ, ავო რეგვენო, შენი დორბლი, კარგად გამოვიცანი!

ხოლო შენი რეგვენი სიტყვა მე მავნებს იქაც, სად შენ მართალი ხარ? და თუნდაც ზარატუსტრას სიტყვა ასჯერ მართალი იყოს: შენ ჩემი სიტყვით მარად მავნებ!“

ესე იტყოდა ზარატუსტრა; და უმზერდა დიდ ქალაქს, ოხრავდა და დიდხანს სდუმდა. ბოლოს ესე სთქვა:

მეზიზღება ეს დიდი ქალაქიც და არა მხოლოდ ეს რეგვენი. აქაც და იქაც არაფერია გასასწორებელი, არაფერია გასაფუჭებელი.

ვაი ამ ქალაქს! — და მე ვისურვებდი დამენახა ცეცხლის სვეტი, რომელშიაც იგი გადაინვებოდა!

რადგან ამგვარი ცეცხლის სვეტები უნდა დიდ შუადღეს წინ უძლოდენ. ხოლო ამას თავისი დროს აქვს და თავისი ბედი.

ამა მოძღვრებას გაძლევ შენ, რეგვენო, დამშვიდობებისას: სად სიყვარული აღარ შეიძლება, იქ უნდა — გვერდზე ჩავიაროთ!

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და მხარი აუქცია რეგვენს და დიდ ქალაქს.

## განმდგართათვის

### 1.

ჰე, ყველაფერი უკვე დაჭკნა და გაფითრდა, რაც ამ ველზე მწვანე და ჭრელი იყო! და რამდენი თაფლი იმედისა წამიღია აქედან ჩემ სკაში!

ეს ყრმა გულნი ყველა მოხუცდნენ — და არც მოხუცდნენ! ხოლო მოიქანცნენ, დაეცნენ, მოისვენეს: — ამას ეტყვიან ისინი „ჩვენ კვლავ ღვთისმოსავნი შევიქმენით“.

ამას წინედ ვხედავდი მათ როგორ მორბოდნენ გათენებისას გაბედული ფეხებით: ხოლო მათი ფეხები მმეცნებისა მოიქანცნენ და აწ თვის განთიადის გაბედულებასაც აგინებენ!

ჭეშმარიტად, არა ერთს უწევია ერთ დროს ფეხი, ვით მროკავს, ჩემი სიბრძნის სიცილით წაქეზე-

ბულს: — ეხლა გამოერკვია. ეს არის ეხლა ვნახე იგი მოკრუნჩხული, ჯვრისაკენ მიცოცავდა.

ნათელისა და შვების გარშემო ფრინავდნენ, ვით კოლოები და ახალგაზრდა პოეტები. მცირედ უფროსნი, მცირედ მეტი სიცივე: იგინი უკვე ჩამქრობნი, მოლაყბენი და უქნარანი არიან.

განა მისთვის დაჩლუნგდა გული მათი, რომ მე მარტოობამ მსჩანთქა, ვით ვეშაპმა? იქნებ მათი ყური დიდხანს სევდით ამაოდ მისმენდა მე და ჩემს საყვირებს და მახარობელთა ნესტუნებს?

— ჰე, მცირედნი ხართ, რომელთა გულს მძლე მხნეობა აქვს და გაბედულება. ასეთების სულიც გამძლეა. დანარჩენნი მხდალნი არიან.

დანარჩენნი: იგინი მარად უმრავლესნი არიან, ყოველდღიურობა, ზედმეტობა, მრავალთაგან მრავალი — ყველა ესე მხდალია!

ვინც მე მემზგავსება, მას გზაში ჩემი თავგადასავალის მზგავსი შეეყრება: ესე მისი პირველი ამხანაგები უნდა ცხედრები იქმნენ და მასხარები.

ხოლო სხვა ამხანაგებს მისი მორწმუნენი ეწოდებათ: ცოცხალი ხროვა, ბევრი სიყვარული, ბევრი სისულელე, ბევრი უწვერო პატივისცემა.

ამ მორწმუნეთ არ უნდა დაუჟკავშიროს გული თვისი მან, ვინც მე კაცთა შორის მემზგავსება; ამ გაზაფხულს და ჭრელ მინდვრებს არ ჯერ არს დაუჯეროს მან, ვინც იცნობს მერყევ, მხდალ ადამიანთა მოდგმას.

სხვანაირად რომ ძალუძდეთ, სხვას ისურვებდნენ. რაც ნახევარია, ყოველ მთელს ანადგურებს. რომ ფოთლები ჭკნებიან, — რა არის აქ სამწუხარო!

მიუშვი იფრინონ და ჩამოცვიდნენ, ჰე, ზარატუსტრა, და ნუ სწუხარ! უკეთესია დაჰბერო მათ მოშრიალე ქარით, —

დაჰბერე ამ ფოთლებს ჰე, ზარატუსტრა: რათა ყოველი მჭკნარი უფრო ჩქარა ილტოდეს შენგან! —



## 2.

„ჩვენ კვლავ ღვთისმოსავნი ვართ“ — ამას აღიარებენ განმდგარნი; და ზოგი მათგანი კვლავ ფრიად მხდალია, რათა ეს აღიაროს.

მათ უმზერ თვალებში, — მათ ვეტყვი პირში და ღანვთა სინითლეში: თქვენ ისინი ხართ, რომელნი კვლავ ლოცულობენ!

ხოლო ლოცვა სამარცხვინოა! არა ყველასათვის, არამედ შენთვის და ჩემთვის, და რომელს თავში სინდისი აქვს. შენთვის ლოცვა სამარცხვინოა!

ეს კარგად იცი: შენი მხდალი ეშმაკი შენ შორის, რომელი სიამოვნებით განაპყრობს ხელებს და გულხელს დაიკრეფს და მოსვენება სურს: ეს მხდალი ეშმაკი გეუბნება „არსებობს ღმერთი“.

ამად ეკუთვნი შენ მოდგმას, რომელს სინათლისა ეშინიან, რომელს სინათლე მოსვენებას არ აძლევს; ან ყოველ დღე ჰხამს შენდა შენი თავი უფრო ღრმად ჩაჰფლა სიბნელეში და სიბინძურეში!

და ჭეშმარიტად, კეთილი ჟამი აგირჩევია: რადგან ან კვლავ გამიფრინდებიან ღამის ფრინველნი. მოაწია ჟამმა ხალხისათვის, რომელს სინათლისა ეშინიან, საღამომ და უსაქმობის საათმა, ოდეს არ — „უქმობენ“.

მესმის და ვცნოსავ ამას; მოაწია მათ ჟამმა ნადირობისა და ლიტანიების, და არა ველური ნადირობისა, არამედ შინაური, დაავადებული, მცნოსავი ფეხაკრეფილი ჩუმად მლოცველი ნადირობისა, —

— ნადირობისა სულით აღტაცებულ ფარისევლებზე: გულის ყველა ხაფანგები კვლავ დადგმულია! და სადაც მე ფარდას ავწევ, იქ ფარვანა გამოვარდება.

იქ იმალებოდა იგი სხვა ფარვანებთან ერთად? რადგან ყველგან ვცნოსავ მე პატარა ფარულ მრევლს; და სად თავშესაფარია, იქ ახალი თანამლოცველია და სიმყრალე თანამლოცველ ძმათა.

გრძელი სალამოები ერთად სხედან და ლაპარაკობენ „ვიყვნეთ, ვით ბაღლები და ვუხმობდეთ „საყვარელ ღმერთსა!“ — პირით და სტომაქით, სათნო მეშაქარლამეთა მიერ გაფუჭებული რომაა.

ან უმზერენ გრძელი სალამოები გაიძვერა ჩასაფრებულ ჯვარ-ობობას, რომელი თვით უქადაგებს სიბრძნეს ობობათ და ამას ასწავლის: „ჯვართა ქვეშ კარგია ქსელის ქსოვა“.

ან მთელი დღეები სხედან ანკესებით ჭაობებთან და ამით იგი ღრმად მიაჩნიათ; მაგრამ რომელი იქ თევზაობს, სად თევზი არ არის, მათ ზერელეთაც არ ვუნოდებ!

ან იგინი მხიარულნი სწავლობენ არფის დაკვრას მგოსანთან, რომელი სიამოვნებით ჩასძვრება ახალგაზრდა ქალების გულში: რადგან იგი მოიქანცა მოხუცი ქალებით და მათი ქებით.

ან იგინი სწავლობენ შიშს მეცნიერ ნახევარ რეგვენთან, რომელი ბნელ ოთახში უცდის, რათა მას სულები გამოეცხადონ — და სული იქიდან სრულიად გაქრება!

ან იგინი უსმენენ მოხუც მოხეტიალე ქსუ მესტვირეს, რომელმა სევდიანი ქარებისაგან ბგერათა სევდა ისწავლა; ან ქარს აყოლებს სტვირს და სევდიანი ბგერით ჰქადაგებს სევდას.

ზოგიერთი მათგანი ღამის დარაჯებად გარდაიქმნენ: ან მათ იციან საყვირში ჩაბერვა და ღამეობით შემოვლა და ძველ საქმეთა გაღვიძება, რომელთ უკვე დიდი ხანია დაიძინეს.

ხუთი სიტყვა მომესმა გუშინდამ ბაღის კედელთან ძველი საქმისათვის: მათ ამბობდნენ ესეთი ძველი, სევდიანი, გამხმარი ღამის დარაჯები.

„თავისი ბავშვებისათვის იგი არა ზრუნავს საკმაოდ, როგორც მამას შეჭფერის: კაცთა მამანი ამას უკეთ ახერხებენ!“

„იგი ძლიერ მოხუცია! იგი სულ აღარა ზრუნავს თავისი შვილებისათვის“ — ესე უპასუხა მეორე ღამის დარაჯმა.

„განა მას შვილები ჰყავს? არავის შეუძლიან ამის დამტკიცება, უკეთუ თვით არ დაამტკიცებს, დიდი ხანია მსურს ერთხელ საფუძვლიანად დაამტკიცოს ეს“.

„დაამტკიცოს? თითქოს მას ოდესმე რამე დაემტკიცებინოს! დამტკიცება ძნელად ეხერხება; მისთვის უმჯობესია, რათა მისი სწამდეთ“.

„ღიახ! ღიახ! რწმენა ნეტარსა ჰქმნის, რწმენა მისი. ესაა მოხუც ხალხთა ხელობა! ჩვენც იგივე გვემართება!“

ესე ბაასობდა ორი მოხუცი ღამის დარაჯი და სინათლის მოშიშარი, და სევდიანად ჰბერავდნენ საყვირებს. ესე მოხდა გუშინლამ ბალის კედელთან.

მე გული ამიტოკდა სიცილით და სურდა გადმოხეთქა და არ იცოდა საით. და დაიმალა დიაფრაგმაში.

ჭეშმარიტად, ჩემი სიკვდილი იქმნება სიცილით გაგუდვა, ვხედავ რა მთვრალ ვირებს და მესმის ღამის დარაჯნი ღმერთს ეჭვობენ.

განა დიდი ხანი არ არის დრო მოსჭამა მზგავსმა ეჭვმა? ვის შეუძლია გააღვიძოს ესეთი მოხუცი, მიძინებული, ნათელის მოშიშარი საგნები!

ძველ ღმერთებს ბოლო მოეღოთ უკვე დიდი ხანია: — და ჭეშმარიტად, მათ კარგი, მხიარული, ღვთაებრივი ბოლო ჰქონდათ!

იგინი „დაიბინდნენ“ არა სიკვდილად — ამის თქმა სიცრუეა! წინააღმდეგ: მათ ერთხელ თავი მოიკლეს — სიცილით!

ეს მოხდა, ოდეს უღვთო სიტყვა თვით ღმერთის მიერ იქმნა წარმოთქმული, — სიტყვა: „არის ერთი

ღმერთი! და ჩემს გარდა სხვა ღმერთი არ უნდა გყავდეს!“ —

— მოხუცმა წვერა ღმერთმა, ეჭვიანმა ესე დაი-  
ვინყა თავი:

— და ყველა ღმერთები იცინოდნენ მაშინ და ქა-  
ნაობდნენ თავის ტახტებზე და ჰყვიროდნენ: „განა  
ღვთაებრობა ის არ არის, რომ ღმერთები არიან  
და არა ღმერთი?“

ვისაც ყური აქვს, ისმინოს. —

ამას იტყოდა ზარატუსტრა ქალაქში, რომელი  
მას უყვარდა, და რომლის სახელია „ჭრელი ძრო-  
ხა“. აქედან მას მხოლოდ ორი დღე დარჩენოდა,  
რათა კვლავ გამოქვაბულს დაბრუნებულიყო და  
თავის ცხოველებს; სული მისი მარად ხარობდა  
უკან დაბრუნების მოახლოვებით.

## შინ დაბრუნება

ჰე, მარტოობა! შენ, ჩემო სამშობლო, მარტოობა!  
მეტად დიდ ხანს ვცხოვრობდი ველურად, ველურ  
უცხოეთში, რათა ცრემლებით არ დაგიბრუნდე!

ან დამემუქრე თითით, ვით დედა იმუქრება, ან  
გამიღიმე, ვით დედა იღიმება, ან მითხარი: „ვინ იყო  
ერთხელ რომ ჩემგან, ვით ქარიშხალი, ილტოდა? —

„დამშვიდობებისას ჰყვიროდა: „დიდ ხანს  
ვყოფდი მარტოობასთან, აქ სიჩუმეს გადავეჩვიე!  
— ეხლა ხომ ისწავლე იგი?“

„ჰე, ზარატუსტრა, ჩემთვის ყოველი ცნაურია:  
ისიც, რომ მრავალთა შორის უფრო ობოლი იყავ,  
შენ მხოლოდო, ვიდრე ოდესმე ჩემთან!

„სხვა არის ობლობა, სხვა არის მარტოობა: ესე  
ისწავლე ან! და რომ კაცთა შორის არად ველური  
და გარეშე იქმნება:

„ველური და გარეშე მაშინაც, ოდეს მათ უყვარხარ: რადგან უპირველესად ყოვლისა ჰსურთ, რათა დანდობილ იქმნენ!

„აქ კი შენ სახლში ხარ და სამშობლოში; აქ შეგიძლიან ყოველი გამოსთქვა და ყველა სიღრმე ამობლოტო, არარას რცხვენის აქ ფარულ, გახევებულ გრძნობათა.

„აქ ყოველი ნივთი ისწრაფის ალერსით შენი სიტყვისაკენ და პირმოთნეობს; რადგან ჰსურთ ზურგზე შეგსხდნენ. ყოველ სიმბოლოთი აქ ყოველი ჭეშმარიტებისკენ ისწრაფი.

„პირუთვნელად და დაურიდებლად შეგიძლია ელაპარაკო ყველა ნივთს; და ჭეშმარიტად, ვით ხოტბა ესმით მას ყურებს, ოდეს ვიეთი ყველას პირუთვნელად ელაპარაკება!

„ხოლო სხვა არის ობლობა. ხომ გახსოვს, ჰე, ზარატუსტრა? მას ჟამს ოდეს შენი ფრინველი თავს დაგჩხაოდა, ოდეს ტყეში იყავ და მერყეობდი: საით? არამცოდნე, მცხედრის ახლოს: —

„— ოდეს იტყოდა: წინ მიძლოდნენ ცხოველნი ჩემნი! ადამიანთა შორის ჩემთვის უფრო სახიფათოა, ვიდრე ცხოველთა შორის: — ესე ობლობა იყო.

„და გახსოვს ხომ, ჰე, ზარატუსტრა? ოდეს შენ კუნძულზე იჯექი, წყარო ღვინისა ცარიელ სანყაულთა შორის, მისცემდი და განსცემდი მწყურვალთა შორის, მჩუქებელი და მაჯილდოვებელი.

„— ვიდრე ბოლოს მსმენელთა შორის მწყურვალე არ სჯექ და ღამეობით სჩიოდი: „ალება მეტად ნეტარია, ვიდრე გაცემა? და პარვა მეტად სანეტარო, ვიდრე ალება?“ — ესე ობლობა იყო.

„და გახსოვს ხომ, ზარატუსტრა? ოდეს შენი უჩუმესი ჟამი მოვიდა და შენ შენს თავს წაგართვა,

ოდეს ბოროტი ჩურჩულით ამბობდა: „სთქვი და დაიმსხვერი!“ —

„— ოდეს მან განანა შენი მოლოდინი და მდუმარება და შენი მორჩილი ძალა სასონარკვეთა. ესე ობლობა იყო!“ —

ჰე, მარტოობა! შენ, ჩემო სამშობლო, ობლობა! ვით წყნარად და ნაზად მესაუბრება შენი ხმა!

ურთიერთ არ ვეკითხებით, ურთიერთ არ ვუჩივით, ხშირად ურთიერთ ღია კარით ვვლით.

რადგან შენთან ღიაა და ნათელი; და საათებიც აქ მსუბუქ ფეხებით რბიან. ბნელში კი დრო მეტად სამძიმოა, ვიდრე სინათლეში.

აქ გაიხსნება ყოველი ყოფის სიტყვა და სიტყვათა საუნჯე: ყოველი ყოფა აქ სიტყვად ისწრაფის, ყოველ ქმნადობას ჩემგან ჰსურს ლაპარაკი ისწავლოს.

იქ, ქვემოთ — ყოველი სიტყვა ამაოა! იქ დავინწყება და გზად გავლა უკეთესი სიბრძნეა: ესე ვისწავლე ან!

ვისაც ადამიანთა ყოველის გაგება ჰსურს, მან ყოველი უნდა წაართვას. ხოლო ამისათვის მეტად სუფთა ხელები მაქვს.

უკვე ველარ ვისუნთქებ მათი სუნთქვით; ჰე, რომ ესე დიდ ხანს მათი ხმაურობისა და საზიზღარის სუნთქვის შორის ვცხოვრობდი!

ჰოი, ნეტარო სიჩუმე ჩემ გარშემო! ჰოი, წმიდაო სურნელება ჩემ გარშემო! ჰოი, ვით ღრმა გულით წმიდად სუნთქავს ეს მდუმარება! ჰოი, ვით უსმენს ეს ნეტარი სიჩუმე!

ხოლო იქ, ქვემოთ — ყველაფერი ლაპარაკობს, იქ არაფერს უსმენენ. თუნდაც ზარებით აუნყე შენი სიბრძნე: ვაჭრები მოედანზე გროშების წკარუნით გაჯობებენ!

ყველაფერი მათ შორის ლაპარაკობს, არავინ უწყის გაგება, ყოველი წყალში ვარდება, არღარა ვარდება ღრმა ჭაში:

ყველაფერი მათ შორის ლაპარაკობს, აღარაფერი ხერხდება და ბოლოვდება. ყველაფერი კაკანებს, მაგრამ ვისა ჰსურს კვლავ ჩუმად ბუდეში ჯდომა და კვერცხების ჩეკვა?

ყველაფერი მათ შორის ლაპარაკობს, ყველაფერი წყალნარევია, და რაც გუშინ მეტად მაგარი იყო თვით დროისათვის და მისი კბილისათვის: დღეს გამოხრილი და გამოჭმულია დღევანდელთა დინგებიდან.

ყოველი ლაპარაკობს მათ შორის, ყველაფერი გახმაურებულია, და რასაც ერთ დროს საიდუმლოებას უწოდებდნენ და ფარულობას ღრმა სულთა, დღეს ქუჩის მესტვირეთა და სხვა პეპელათა ეკუთვნით.

ჰე, ადამიანის არსება, შენ უცნაურო! შენ ხმაურობ ბნელ ქუჩებში! ან დანეჭი ჩემს უკან: ჩემი უდიდესი ხიფათი ჩემს უკანა წევს!

დანდობა იყო და შებრალება უდიდესი ჩემი ხიფათი; და ყოველ ადამიანის არსებას დანდობა ჰსურს და შებრალება.

ფარული ჭეშმარიტებით, რეგვენის სულით და გასულელებული გულით და მდიდარი პატარა ტყუილებით შებრალებისა; ესე ვსცხოვრობდი მე მარად კაცთა შორის.

გადაცმული ვიყავ მე, მჯდომარე მათ შორის, მზა — თავი არ მეცნო, რათა იგინი ამეტანა და სიამოვნებით თავს ვაჯერებდი: „რეგვენო, არ იცნობ ადამიანთ!“

ადამიანთ ველარ იცნობ, ოდეს ადამიანთა შორის სცხოვრობ: ყველა ადამიანთ ნამეტანი გარეგ-

ნობა აქვთ, — რა საქმე აქვთ იქ შორმჭვრეტელ, შორსმხედველ თვალთ!

და ოდეს ველარა მცნობდნენ: მე რეგვენი მათ მეტად ვინდობდი ამისათვის, ვიდრე ჩემ თავსა; ჩვეული სისასტიკეს ჩემდა მიმართ, ხშირად ჩემი თავის წინააღმდეგ ვიძიებდი შურს ამ დანდობისათვის.

დაკბენილი შხამიანი ბუზების მიერ და გამოხრული ვით ქვა, ბოროტების მრავალი წვეთით, ესე ვიჯექი მე მათ შორის და ამას ვეუბნებოდი თავს: „უბრალოა ყოველი მცირე თვისი სიმცირისათვის!“

უფროსად იგინს, რომელნი თავს „კეთილს“ ეძახიან, ვპოვებდი ყველაზე შხამიან ბუზებად; იგინი ჰკბენენ ყოველი უბრალოებით, იგინი სტყუიან ყოველი უბრალოებით; ვით შეძლოთ მათ ჩემად მიმართ სამართლიანობა!

რომელი კეთილთა შორის სცხოვრობს, მას შებრალება სიცრუეს ასწავლის. შებრალება ჰაერს ამძიმებს თავისუფალ სულთათვის. რეგვენობა კეთილთა ხომ განუზომელია.

თავი დავიმარხო და ჩემი სიმდიდრე — ესე ვისწავლე იქ დაბლა; რადგან ყოველს კვლავ სულით ღატაკს ვპოვებდი. ესე იყო სიცრუე ჩემი შებრალებისა, რომ ყველასათვის ვიცოდე:

— რომ ყველასათვის ვხედავდი და ვცნოსდი, რამდენი იყო მისთვის საკმარისი სული და რამდენი იყო სულისა მისთვის ნამეტანი!

მათი გახევებული ბრძენნი: მათ ბრძენთ უნოდებდი, არა გახევებულთ — ესე ვისწავლე სიტყვათა ყლაპვა. მათი მესაფლავენი; მათ ვუნოდებდი მაძიებელთ და გამომცდელთ, — ესე ვისწავლე სიტყვათა არევა.



მესაფლავენი ამოსთხრიან თავისთვის სნეულე-  
ბათ. ძველი ნაგვის ქვეშ სძინავს მავნებელ  
ორთქლს. არ უნდა აამღვრიო ჭაობი. ჰხამს მთებ-  
ზე ცხოვრება.

ნეტარი ნესტოებით ვსუნთქავ მე მათა თავი-  
სუფლებას! თავისუფალია ჩემი ცხვირი ადამიანთა  
მოდგმის სუნით.

ბასრი ჰაერით გახალისებული, ვით აქაფებული  
ღვინით, ცხვირს აცემინებს ჩემი სული, — ცხვირს  
აცემინებს და თავს ესალმება: იცოცხლე!

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## სამჯერი ბოროტისათვის

### 1.

სიზმარში, უკანასკნელ დილის სიზმარში დღეს  
თავი კონცხზე ვპოვე, — ქვეყნიერების გადაღმა,  
მეჭირა სასწორი და ქვეყანას ვსწონიდი.

ჰე, ვით ადრე მენვია დილის რიყრაყი: მან მხურ-  
ვალემ გამომალვიდა, ეჭვიანმა! ეჭვიანია იგი მარად  
ჩემი დილის სიზმრების მხურვალეებისათვის.

ზომად-ჯერადი, რომელს დრო აქვს, წონად-ჯე-  
რადი კარგი მწონელისათვის, მიღწევად-ჯერადი  
ძლიერი ფრთათათვის, ამოცნობად-ჯერადი  
ღვთაებრივ ამომცნობელთათვის: ესე ეჩვენა ქვე-  
ყანა ჩემ სიზმარს:

ჩემი სიზმარი, გულადი მეზღვაური, ნახევრად  
ხომალდი, ნახევრად ქარი, ჩუმი, ვით პეპელა, მო-  
უთმენელი, ვით მიმინო: ვით ჰპოვა მან დღეს დრო  
და მოთმინება ქვეყნიერების ასაწონად!

თუ ჩემმა სიბრძნემ საიდუმლოდ ჩააგონა, ჩემმა  
მცინარე მღვიძარე სიბრძნემ დღისა, რომელი დას-

ცინის „დაუსრულებელ ქვეყანათ“? რადგან იგი იტყვის: „სად ძალაა, იქ რიცხვიც ქალბატონია: მას მეტი ძალა აქვს“.

ვით დაჯერებული უსმენდა სიზმარი ამ სასრულ ქვეყანას, არა ცნობისმოყვარეობით, არა ხარბად, არა შიშით, არა ლოცვით:

— თითქოს დიდი ვაშლი იზიდებოდა ჩემი ხელით, მნიფე ოქროს ვაშლი, გრილ-ნაზი ხავერდის ქურქით: — ესე მეჩვენა ქვეყანა:

— თითქოს ერთი ხე თვალს მიშვებოდა, — ფართე ტოტებით, ძლიერ ნებიანი, მოკუზული გზით მოქანცულთა საყრდნობელად და ფეხთა დასასვენებლად: ესე იდგა ქვეყანა ჩემ კონცხზე: —

— თითქოს მოხდენილ ხელებს ჩემსკენ კიდობანი მოჰქონდათ, — კიდობანი, ღია მორცხვ მათაყვანებელ თვალთა აღფრთოვანებად. — ესე მეჩვენა დღეს ქვეყანა: —

— არა საკმაოდ გამოცანა, ადამიანთა სიყვარულის უკუგდებად, არა საკმაოდ ამოცნობა, ადამიანთა სიბრძნის დასაძინებლად: — ადამიანურად კეთილი იყო ჩემთვის დღეს ქვეყანა, რომლისათვის ესე ბოროტს იტყვიან.

ვით მადლიერი ვარ, ჩემო დილის სიზმარო, რომ დღეს ადრინანდ ქვეყანაც ავწონე! ვით ადამიანურად კეთილი მეწვია იგი, ვით სიზმარი და ნუგეშის მცემი.

და დღით ვიქმნდე მზგავსად მისისა და გადვილებდე და ვისწავლიდე მისგან, რაც მას უკეთესი აქვს: ან მსურს სამი უბოროტესი საქმე დავსდო სასწორზე და ადამიანურად კარგად ავწონო —

ვინც დალოცვას ასწავლიდა, იგი წყევასაც ასწავლიდა: რა არის ქვეყანაზე სამი უკეთესად წყეული საგანი? ეს მინდა დავსდო სასწორზე.

ლირნება, ხელმწიფების მოყვარეობა, თავის-  
მოყვარეობა: ესეა სამეული დღემდე უფროსად  
წყეული და უფროსად გაკიცხული და ცილნანამი,  
— ამ სამს ავნონი მე კარგად ადამიანურად.

კარგი! აქ არის ჩემი კონცხი და აგერ ზღვა: იგი  
ჩემსკენ მოგორავს — ბანჯგელიანი, პირმოთნე,  
ერთგული, ბებერი ასთავიანი ძალლი, ურჩხული,  
რომელი მიყვარს.

კარგი! აქა მსურს მე სასწორი ავნიო მშფოთვა-  
რე ზღვაზე: და ერთ მონამესაც ავირჩევ, რათა თა-  
ნაუმზერდეს, — შენ მწირო ხეო, შენ მძლავრო ტო-  
ტიანო, ფართე გუმბათიანო — ჩემ მიერ შეყვარე-  
ბულო! —

რომელი ხიდით მიდის მყობადით ანმყო? ვის  
იძულება აიძულებს მაღალს დაბლად? და რა მოუ-  
წოდებს უმაღლესს მაღლით ძვრას? —

აგერ სასწორი სწორია და უძრავი: სამი მძიმე  
საკითხი დაუდე მას, სამი მძიმე პასუხი აწყვია მე-  
ორე თეფშზე.

## 2.

ლირნება: ყოველი ცრუმონანიეთა და ხორცის  
მძულვარეთათვის ნესტარი და სარი, და საიქაელ-  
თათვის, ვით „ამა ქვეყნისა“ წყეული: რადგან იგი  
დასცინის და ასულელებს მცდარ სიცრუეს მოძლ-  
ვართა.

ლირნება: ბრბოსათვის ნელი ცეცხლი, რომლი-  
თაც იგი იწვის; ყოველი დაჭიანებული ხისათვის,  
ყოველი მყრალი ძონძისათვის მზა აგზნებული  
ქოთქოთა ლუმელი.

ლირნება: თავისუფალ გულთათვის უბირო და  
თავისუფალი, ბალი ბედნიერების მიწაზე, ყოველი  
მყობადის მადლიერების სიჭარბე ანმყოს მიმართ.

ლირნება: მხოლოდ მჭკნარისათვის ტკბილი შხამი, ხოლო ნებით ლომთათვის გულის დიდი მამაგრებული და საგანგებოდ შენახული ღვინო ღვინოთა.

ლირნება: დიდი ნიშანი ბედნიერებისა უმაღლესი ბედნიერებისათვის და უმაღლესი იმედისათვის. მრავალთათვის აღთქმული იყო ქორწინება და უმეტეს ვიდრე ქორწინება, —

— მრავალთათვის, რაც უცხოა ურთიერთისათვის ვიდრე მამაკაცი და დედაკაცი: — და ვინ სცნო სავსებით, ვით უცხონი არიან ურთიერთისათვის მამაკაცი და დედაკაცი!

ლირნება: მაინც მსურს ღობე ჩემი აზრებისათვის და ჩემი სიტყვებისათვის: რათა ჩემ ბალებში ღორები და აღტკინებულნი არ შემოიჭრნენ! —

ხელმწიფების მოყვარეობა: აღგზნებული მათრახი უცივეს ცივგულთათვის; საშინელი ტანჯვა, რომელი თვით უსასტიკესისათვის არის განმზადებული; მწარე ალი ცოცხალ კოცონთა. —

ხელმწიფების მოყვარეობა: ბოროტი ლაგამი უამაოეს ხალხთათვის დადებული; იგი მკიცხველი ყოველი საეჭვო სათნოებისა; რომელი ყოველი რაშით და ყოველი ამპარტავნობით დაიარება.

ხელმწიფების მოყვარეობა: მიწის ძვრა, რომელი ყოველ დამპალს და ფუტუროს ანგრევს და ამსხვრევს; მგორავი, მქუხარა, დამსჯელი, მმუსრავი ყოველ შემკულ კუბოთა; მოელვარე კითხვითი ნიშანი დღენაკლულ პასუხების გვერდით.

ხელმწიფების მოყვარეობა: რომლის მზერით ადამიანი ქვემავლობს, იდრიკება, დამცირდება და უფრო მცირედ იქმნება, ვიდრე გველი და ღორი: — ვიდრე დიდი ზიზლი მის შორის არ ჰღალად ყოფს —

ხელმწიფების მოყვარეობა: საშინელი მასწავლებელი დიდი ზიზლისა, რომელი ქალაქთ და სამე-

ფოთ პირში ეტყვის „შორს ჩემგან!“ — ვიდრე თვით მათ შორის არ ჰღალად ჰყოფენ: „შორს ჩვენ“.

ხელმწიფების მოყვარეობა: რომელიც ხიბლით თვით უბინოთ და მწირთ და მალლით თვითკმაყოფ მწვერვალთ აღწევს, მხურვალე, ვით სიყვარული, რომელი ხიბლივით ჰხატავს მენამულ ნეტარებას მიწიერ ცაზე.

ხელმწიფების მოყვარეობა: ვინ უწოდებს მას სწრაფვას, ოდეს მალალი დაბლით ხელმწიფებად ისწრაფის! ჭეშმარიტად, არაფერი აქვს სწეული და დავრდომილი ამ სწრაფვას და ძირს დაშვებას!

რათა მწირი მწვერვალი არა მარადის განდგომილი და თვითკმაყოფილი ჰყოფდეს; რათა მთა ხეობად დაეშვას, და ქარი მწვერვალისა ბარად:

ჰე, ვინ იპოვნინდა ნამდვილი ნათლობის და სათნოების სახელს მზგავსი სურვილისათვის! „გამღები სიქველე“ — ასე უწოდა გამოუთქმელს ოდეს-ღაც ზარატუსტრამ.

და მაშინ მოხდა აგრეთვე — და ჭეშმარიტად, პირველად მოხდა! — რომ მისმა სიტყვამ ქება სთქვა თავის მოყვარეობისა, წმინდა, ჯანსაღი, თავის მოყვარეობისა, ძლიერი სულით რომ გადმოხეთქს:

— ძლიერი სულით, რომელს მალალი სხეული ეკუთვნის, მშვენიერი, გამარჯვებული, გამხნეებული, რომლის ირგვლივ ყოველი საგანი სარკედ იქმნება:

— მოქნილი, მაჯერებელი სხეული, მროკავი, რომლის სიმბოლო და სახეობა თვით-მხიარული სულია. ეს თვით-მხიარულება ამა სხეულთა და სულთა თავს „სიქველეს“ უწოდებს.

თავისი სიტყვებით სიკეთისა და ბოროტებისათვის ესე თვით-მხიარულება გაიმიჯნება, ვით

საღვთო ჭალაკებით, თავისი ნეტარების სახელით იგი უკუაგდებს თავიდან ყოველ საზიზღარს.

უკუაგდებს ყოველ მხდალს; იგი იტყვის: ცუდი — ესე მხდალია! მისთვის საზიზღარია მარად მზრუნავი, ოხრავი, მოჩივარი და იგიც, ვინც უმცირეს მოგებას მოაგროვებს.

მას ეზიზღება აგრეთვე ყოველი მნუხარე სიბრძნე: რადგან ჰგიებს, ჭეშმარიტად, სიბრძნეც, რომელი სიბნელეში ჰყვავის, ლამის ჩრდილთა სიბრძნე: რომელი მარად ოხრავს „ყოველი ამაოებაა“.

იგი არარად აგდებს მხდალ უნდობლობას და ყოველს, რომელს ჰსურს ფიცი, ნაცვლად ხედვისა და ხელებისა: აგრეთვე ყველა მეტად უნდობელ სიბრძნეს, რამეთუ ესეა მხდალ სულთა მოდგმა.

უფრო მცირედად მიაჩნია მას გზანი სამსახურისათვის, ძალღურნი, რომელნი მყისვე ზურგზე წვებიან, მორჩილნი; არის სიბრძნე მორჩილი, ძალღური, სათნო და მზა მსახურებად.

საზიზღარია მისთვის, გულამრევი, რომელი თავს არ იცავს, რომელი შხამიან ნაფურთხს და ბოროტ თვალს ჩაჰყლაპავს, მეტად მომთმენი, ყველას ამტანი და ყველაფრით კმაყოფილი, რამეთუ ესეთია მონათა მოდგმა.

მონებს ვიეთი ღმერთს და ღვთაებრივ ნაბიჯთ, ან ადამიანთ და ბეც ადამიანთა აზრებს: ყოველს მონურს იგი ჰნერწყვავს. ეს ნეტარი თავის მოყვარეობა!

ცუდს: ესე უნოდებს ყველას დამცირებულს და დამცირებულ-მონურს, მოხამხამე პყრობილ თვალთ, შემუსვრილ გულთ და იმ ყალბ დამთმობ მოდგმას, რომელი ფართე მხდალი ტუჩებით ჰკოცნის.

და ყალბი სიბრძნე: ესე უნოდებს ყოველს, რისთვისაც ყმანი, მოხუცნი და მოქანცულნი ბჭობენ,

და განსაკუთრებით მთელ უკეთურ ყალბბრძნულ მღვდელთა ზებრძნულ რეგენობას!

ხოლო ყალბითბრძენნი, ყველა მღვდელები, ქვეყნით მოქანცულნი და ვისი სულიც ქალური და მონურია, — ჰე, ვით უკეთურ სამსახურს უწევდა მარად მათი თამაში თავის მოყვარეობას!

და სწორედ ეს უნდა ყოფილიყო სიქველე და სიქველე უნდა ეწოდებოდეს, რომ სასტიკად სდევნიდე თავის და „ყმობა“ მოყვარეობას! ჰსურდათ საფუძვლიანად ყველა ამ დაღლილთ ქვეყნიერებით, მხდალთ და ჯვარობობათ!

ხოლო მათთვის თენდება დღე, ცვალება, მახვილი სამართლისა, დიდი შუადღე: იქ ბევრი გამოაშკარავდება!

და რომელი „მე“-ს ჯანსაღად და ღვთაებრივად სთვლის და თავის მოყვარეობას ნეტარებად, ჭეშმარიტად, იგი იტყვის, რაც იცის, ვით მკითხავი: „ჰხედვიდეთ იგი მოდის, იგი ახლოა, დიდი შუადღე!“.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## სიმძიმის სულისათვის

### 1.

ბაგე ჩემი ერის ბაგეა: მეტად უდგრეშად და წრფელად ვმეტყველებ მე სათუთ ბაჭიათათვის. და მეტად უცხოოდ ხმიანებს სიტყვა ჩემი მელნის თევზთათვის და კალმის მელიათათვის.

ხელი ჩემი რეგვენის ხელია: ვაი ყველა მაგიდასა და კედელთ და ყოველს, რაც ადგილს აძლევს რეგვენის სამკაულთა და რეგვენის ბლაჯნას!

ფეხი ჩემი — ცხენის ფეხია; ამით ვხლტი და დავჯირითობ აღმადღმა ტყესა და ღრესა ზედა და ვით ეშმაკი ვხარობ ყოველი სწრაფი რბენითა.

ჩემი კუჭიც ალბათ არნივის კუჭია? მას უფრო-სად ბატკნის ხორცი უყვარს. შეჭველია კი — ის ფრინველის კუჭია.

უმანკო საზრდოთი კვებილი და მცირედით: მზა და უთნო ფრენისათვის და გაფრენისათვის — ესე ვარ მე: ვით არ იყოს ესე მცირედად ფრინველისეული!

და უმეტესად რომ მტერი ვარ სიმძიმის სულისა — ესეც ფრინველისეულია: და ჭეშმარიტად გეტყვით, მტერი მოსისხლე, დაფიცული მტერი, მტერი დასაბამით. ჰე, სად არ ფრენილა და არ შეფრენილა ჩემი მტრობა!

ამისათვის უკვე ვიმღერდი სიმღერას — და მსურს ვიმღერო: თუნდ ცარიელ სახლში მარტოდა ვყოფ და ჩემ საკუთარ ყურთ ვუმღერ.

ჰგებენ სხვა მომღერალნიც, რომელთა სასას მხოლოდ სავსე სახლი არბილებს, სულს მჭევრ-მეტყველსა ჰქმნის, თვალთ მეტყველად და გულს აფხიზლებს: არ ვარ მზგავსი მათი.

## 2.

რომელი ადამიანთ ფრენას ასწავლის, იგი ყველა მიჯნებს შესძრავს; ყოველი მიჯნა მისთვის თვით ჰაერში აფრინდება; მინას ახლად სცემს იგი ნათელს, ვით „მსუბუქსა“.

ფრინველი სირაქლემა უფრო ჩქარა რბის, ვიდრე უსწრაფესი ცხენი, ხოლო თავსა ჰმარხავს მძიმე მინაში: აგრეთვე ადამიანი, რომელი ჯერ ფრენას არ ჩვეულა.

მძიმეა მისთვის მინა და ცხოვრება; და ესეა სურვილი სიმძიმის სულისა! ხოლო რომელს მსუბუქად ყოფა ჰსურს და ფრინველობა, მას თავი უნდა უყვარდეს, — ამას ვასწავლი მე.



არა სიყვარულით სნეულთა და დავრდომილთა: მათი თავის სიყვარულსაც შმორის სუნი ასდის.

უნდა ისწავლოთ თავის სიყვარული — ამას გასწავლით — საღი და მხნე სიყვარულითა: რათა თავთან დარჩეთ და არ დანონიალებდეთ.

ამ წონიალს „მოყვასის სიყვარული“ ეწოდების: ამა სიტყვებით დღემდე მეტად სცრუობდნენ და ორგულობდნენ, და უფროსად, რომელნი ქვეყანას მძიმე ტვირთად აწვნენ.

მართალს გეტყვით, ესე არ არის მცნება სადღეისო და სახვალისო — თავის სიყვარულის სწავლა: ყველა ხელოვნებათა შორის ეს უსათუთესია, მეტად გაიძვერა, უკანასკნელი და მეტად მომთმენი.

მესაკუთრისათვის საკუთრება კარგად დამარხულია; და ყველა განძეულობის ორმოთაგან საკუთარს უკანასკნელად ამოსთხრიან, — ამას ჰქმნის სული სიმძიმისა.

თითქმის აკვანშივე განგვზითავენ მძიმე სიტყვებითა და ღირებულებით: „კეთილი“ და „ბოროტი“ ესე ეწოდება ამ მზითვს. მათი გულისათვის შეგვინდობენ სიცოცხლეს.

და მცირეთ ბავშვთ თავისთან მიუშვებენ, რათა დროზე აუკრძალონ მათ თავის სიყვარული: ამას ჰქმნის სული სიმძიმისა.

და ჩვენ — ჩვენ ერთგულად მივათრევთ ნაბოძარს, კორძიანი მხრებით უსიერ მთებში! და თუ ოფლით ვინურებით, გვეტყვიან: „სიცოცხლე ძნელი ასატანია“.

მხოლოდ ადამიანისათვისაა თავის ტარება სამძიმო! მეტად უცხო ტვირთსა ზიდავს ის თვისი ზურგით. ვით აქლემი იჩოქებს ის და თავს მძიმედ ატვირთვინებს.

უფროსად ძლიერი, მძლე ადამიანი, აღჭურვილი თაყვანისცემით: მეტად ბევრი უცხო მძიმე

სიტყვათა და ღირებულებათა ტვირთით იტვირთება — და ცხოვრება მას უდაბნოდ ეჩვენება!

და ჭეშმარიტად! თვით ვიეთი საკუთარის ზიდვაც სამძიმოა! და მრავალი რამ ადამიანის შორის ლოკოკინას მზგავსია, საზიზღარი, ლოპრიანი და ძნელად ხელსაყოფი —

ეს პატიოსანი ქერქი და პატიოსანი სამკაული შეიქმნება მისი მეოხე. ხოლო ჰხამს ამ ხელოვნების შესწავლაც: ქერქის ქონება და ლამაზი გარეგნობა და გონიერი სიბრმავე!

ხოლო მრავალით შეგვიძლიან კვლავ ადამიანში შევცდეთ, რომ ვიეთი ქერქი მცირედია, მწუხარე და მეტად ქერქი. მრავალი დამარხული დოვლათი და ძალა აროდეს არის აღმოჩენილი; უძვირფასესი გემრიელი საჭმელები ვერ ჰპოვებენ დამგემოვნებელთ.

დედაკაცებმა იციან ეს, უძვირფასესებმა: მცირედ მსუქანი, მცირედ მჭლე — რამდენი ბედია მცირეთა შორის!

ძნელი აღმოსაჩენია ადამიანი, ხოლო თავის აღმოჩენა უძნელესი; ხშირად სიცრუეს იტყვის სული სულისათვის. ამას ჰქმნის სული სიმძიმისა.

ხოლო მან თავი თვისი ჰპოვოს, რომელმან სთქვას: ესეა ჩემი კეთილი და ბოროტი: ამით მუნჯ ჰყო თხუნელა და ქონდრისკაცი, რომელი იტყვის: „კეთილი ყველასათვის, ბოროტი ყველასათვის“.

ჭეშმარიტად, არ მომწონს ისინიც, რომელნი ყოველს კეთილს უწოდებენ და ამ ქვეყანას უკეთესს. ამას ვუწოდებ უმეტესად კმაყოფილთ.

უმეტესი კმაყოფილება, რომელი ყოველს გემრიელად თვლის — ეს უკეთესი გემოვნება არ არის! პატივსა ვცემ ურჩ, გემოკეთილ პირს და სტომაქს, რომელნი იტყვიან „მე“ და „ღიახ“ და „არა“.

ყოველის ცოხნა და მონელება სწორად ღორუ-  
ლია მარად „ი—ა“-ს თქმა მხოლოდ ვირმა ისწავლა  
და ყოველმა მზგავსმა მისმა! —

თალხი ყვითელი ცა და ციაგი ნითელი ფერი: ესე  
ჰსურს ჩემ გემოვნებას, — იგი სისხლს შეურევს  
ყოველ ფერსა. ხოლო რომელი თავის სახლს თეთ-  
რად შეღებავს, თავის შეღებილ სულს ამჟღავნებს.

ვიეთს მუმიები უყვარს, ვიეთს მოჩვენება; და  
ორივე ერთნაირად მტერია ყოველი სხეულისა და  
სისხლისა — ჰე, ვით ეზიზღება ჩემ გემოვნებას  
ორივე! — მე სისხლი მიყვარს.

და იქ არა მსურს ცხოვრება და დარჩენა, სად  
ყოველი ნერწყვავს და აფურთხებს: ესეა ჩემი გე-  
მოვნება, — უკეთესია მპარავთა და ფიცის დამრღ-  
ვევთა შორის ყოფდე, არავის დააქვს ოქრო პირით.

მეზიზღება უმეტეს ყოველი მსუნაგი: და უსა-  
ზიზღრეს ცხოველს, რომელი ვპოვე ადამიანთა  
შორის, მუქთახორა ვუნოდე: მას სიყვარული არა  
ჰსურდა, ხოლო სიყვარულიდან ცხოვრება. —

უბედურთ ვუნოდებ მათ — ყოველთ, რომელთ  
მხოლოდ ეს არჩევანი აქვთ: ბოროტ ცხოველად  
ყოფა ან ცხოველთ ბოროტ მხედნავად: მათ შორის  
ქოხს არ ავიშენებდი.

უბედურთ ვუნოდებ მათაც, რომელთა მარად  
გუშაგობა ჰხამს, — მეზიზღებიან ყველა მებაჟენი,  
ჩარჩები და მეფენი და სხვანი ქვეყნისა და დუქნე-  
ბის მცველნი.

ჭეშმარიტად, მეც ვისწავლე გუშაგობა, საფუძ-  
ვლიანად, ხოლო გუშაგობა საკუთარი თავისა. და  
უფროსად ყოვლისა ვისწავლე დგომა და სიარული  
და სირბილი და ხტუნვა და ცოცვა და ცეკვა.

ხოლო ესეა მოძღვრება ჩემი: რომელმა ფრენა  
ისურვოს. ჯერ არს დგომა, სიარული და სირბილი და  
ცოცვა და ცეკვა ისწავლოს: ჰხამს ფრენას შეჩვევა!

ბანრის კიბით ვისწავლე მე მრავალი ფანჯრი-საკენ აცოცება; მარდი ფეხებით ავცოცდებოდი მაღალ ანძებზე: შემეცნების მაღალ ანძაზე ჯდომა ჩემთვის მცირე ნეტარება არ იყო, —

— მაღალ ანძათა ზედა ცეცხლის მცირე ალი-ვით რყევა: მცირე ნათელით, ხოლო დიდი ნუგეშად გზააბნეულ ხომალდთათვის და ღელვატეხილ-თათვის:

მრავალი გზით და სახით მივედ მე ჩემ ჭეშმარი-ტებასთან: არა ერთი კიბით აველ მე მწვერვალს, სა-იდან ჩემი თვალი ჩემ შორეულისაკენ ისწრაფის...

და უხალისოდ ვეკითხებოდი მე მარად გზებს: ეს მარად მეზიზღებოდა! უფრო თვით ვიძიებდი და ვიკვლევდი გზებს.

ძიება და კითხვა იყო მთელი ჩემი სვლა: და ჭეშ-მარიტად, ჯერ არს პასუხის სწავლაც ამგვარი კითხვებისათვის! ესეა გემოვნება ჩემი.

— არა კარგი, არა ცუდი, არამედ ჩემი გემოვნე-ბა, რომლის არა მრცხვენის და არა ვფარავ.

„ესე ჩემი გზაა — სად არის თქვენი?“ ესე ვუპა-სუხე მე მათ, რომელნი „გზას“ მეკითხებიან. რამე-თუ გზა საერთოდ არ არის!

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ძველ და ახალ ფიცართათვის

### 1.

აქა ვზივარ და ველოდები; ჩემს გარშემო — ძვე-ლი, დამსხვრეულნი ფიცრები და ახალნი ნახევრად წერილნი. ოდეს მოიწიოს ჟამმა ჩემმა?

— ჟამმა დახრისა ჩემისა და დასავლისა: მაშინ კვლავ მსურს მოვხედო ადამიანთა.

ამას ველოდები ან: რამეთუ ჯერ არს სასწაულ მეყოს, რომ ეს ჩემი ჟამი — ესეა ლომი მცინარი მტრედთა გუნდითა.

ან კი ვესიტყვები თავს ვიეთისათვის, რომელი მოცლილა. არვინ მომითხრობს ახალს: ესე მე თვით მოვუთხრობ ჩემს თავსა. —

## 2.

ოდეს მოვედ ადამიანებთან, ვპოვე იგინი მჯდომარე ძველ ცრურწმენასა ზედა: ჰგონებდნენ, დიდი ხანია უკვე უწყიდნენ რა არის ადამიანისათვის სიკეთე და ბოროტება.

ძველ აბეზარ საქმედ ერვენებოდათ ყოველი სიტყვა სათნოებისა და რომელს შვებით ძილი ჰსურდა, იგიც ძილის წინ კვლავ „სიკეთისას“ და „ბოროტისას“ ლაპარაკობდა.

ესე მძინარება დავაფრთხე, ოდეს ვასწავლიდი: კვლავ არვინ უწყის რა არის სიკეთე და ბოროტება: — უკეთუ თვით არ არის მმქმედი.

— ხოლო ესეა, რომელი ჰქმნის მიზანს ადამიანისათვის და აძლევს მიწას აზრსა და მყობადსა: იგი, რომელი პირველადა ჰქმნის მას, რაც სიკეთე არს და ბოროტება.

და მოვუწოდე დამხობად ძველ კათედრათა და ყოვლისა, რომელსა ზედა იგი ძველი ცრურწმენა მჯდომარებდა; მე მოვუწოდე მათ კიცხვად თვის სიქველის დიდთა მოძღვართა და წმიდათა და მგოსანთა და მხსნელთა ქვეყნისათა.

მათ ბნდუ ბრძენთა კიცხვად მოვუწოდებდი და ყოვლისა ცხოვრების ხეზედ ოდესმე მჯდომარე საფრთხობელასი.

მათი საფლავების დიდი გზის კიდეს ვჯდებოდი მე მძორთა და ქორებთან ერთად — დავსცინოდი

მათ ყოველ ნამყოს და მის დამპალ, გახრწნილ, დიდ მშვენიერებას.

ჭეშმარიტად, ვით სინანულის მქადაგებელი და შეშლილი, ვუხმობდი რისხვას და წყევას ყოველ მათ დიდსა და მცირესა ზედა — მათი უკეთესიც ესე მცირედია! მათი უბოროტესი ესე მცირედია! — ესე ვიცინოდი მე.

ჩემი ბრძენი სწრაფვა ხმიანობდა და იცინოდა ჩემში, იგი მთასა ზედა იშვა, ჭეშმარიტად, შმაგი სიბრძნე! — დიდი, ფრთახმოსანი სწრაფვა ჩემი.

და ხშირად, ოდეს ვიცინოდი, გამიტაცებდა შორით და მალლით: მაშინ ვფრენდი რყევით, ისარი მზით მთვრალი აღტკინების შორის.

— იქით, შორეულ მყობადით, რომელი არა სიზმარს უხილავს, უმცხუნვარეს სამხრეთით, რომელი არა მხატვარს ზმნებია: იქით, სად ღმერთთ მროკავთ ყოველი სამოსლისა რცხვენით:

— ამას ვიტყვი იგავით და ვით მგოსანი ვბორძიკობ და ვლულლულებ: და ჭეშმარიტად მრცხვენის, რომ უნდა კვლავ მგოსანი ვიყო!

სად ყოველი ყოფადობა ღმერთთა როკვად და ღმერთთა ლალობად მეჩვენებოდა და ქვეყანა თავის თავით მსწრაფ, ხსნილად და შვებულად.

— ვით მრავალ ღმერთთა მარადიული ლტოლვა თავადთა და თავადთა კვლავ ძიება, ვით მრავალ ღმერთთა ნეტარი თავადი წინააღმდეგობა, თავადი განმეორება, თავის თავთან კვლავ დაბრუნება: —

სად ყოველი დრო ნეტარ მყისთა დაცინვად მეჩვენებოდა, სად გარდაუვალობა თვით თავისუფლებათა, რომელი ნეტარად თავისუფლების ნესტარს ეთამამებოდა: —

სად კვლავ ჩემი ძველი ეშმაკიც ვპოვე და დაფიცული მტერიც, სული სიმძიმისა და ყოველი მის მი-

ერ ქმნილი: იძულება, კანონი, გარდაუვალობა, შედეგი, მიზანი, ნებისყოფა, სიკეთე და ბოროტება: —  
ართუ ჯერ არს სუფევდეს რა, რომელსა ზედა ჰმვენის როკვა და როკვით სრბოლა? ართუ ჯერ არს მსუბუქთა და უფროსად მსუბუქთა გულისათვის — ყოფა თხუნელათა და მძიმე ჯუჯათა? —

### 3.

იქვე გზად ვპოვე მე სიტყვა „ზეკაცი“ და რომ ადამიანი რაობაა, რომლის ჯერ არს ძლევა.

— რომ ადამიანი ხიდია და არა მიზანი: იგი ხარობს თვისი შუადლითა და სამხრით, ვით გზით ახალი ცისკრისაკენ:

— ზარატუსტრას სიტყვა დიდი შუადლისათვის და რაც აღვაგე ადამიანთა ზედა, მზგავსი მენამული მეორე დაისისა.

ჭემმარიტად, ახალი მთიებნიც ვაჩვენე მათ და ახალი ღამენი; და ღრუბელთა ზედა და დღესა და ღამესა ზედა სიცილი გავჭიმე მე, ვით ჭრელი კარავი.

ვასწავლე მათ ყოველი ჩემი აზრი და სწრაფვა: ერთბაშად შეთხზვა და ერთად ზიდვა ყოვლისა, რაც ადამიანის შორის ნამუსრევი საცნაურია და საშინელი შემთხვევა, —

ვით მგოსანი, მკითხავი და შემთხვევისაგან მხსნელი ვასწავლიდი ქმნას მყობადისა და რაც იყო — ხსნას ქმნით.

ადამიანის შორის წარსულის ხსნა და ყოველი „იყოს“ გარდაქმნა, ვიდრე ნება იტყოდეს: „ხოლო ესე მსურდა! ესე იქნება სურვილი ჩემი“ —

— ამას ვუნოდებდი ხსნას, ამას ვასწავლიდი მხოლოდ მიეჩნიათ ხსნად.

— ან ჩემს ხსნას ველოდები, — რათა უკანასკნელად მივჰხედო მათ.

კვლავ ერთხელ მსურს მივჭხედო ადამიანთ; მათ შორის მსურს სიკვდილი; მომაკვდავი გადავსცემ მათ ჩემ მდიდარ ძღვენს!

მზისაგან ვისწავლე, ოდეს დაიხრება იგი უუხვესი: ოქროს უყრის ის ზღვას თვის უძლეველ სიმდიდრისაგან,

— ესე თვით უღარიბესი მეთევზეც ოქროს ნიჩბით უსვამს! ესე ვიხილე ერთხელ და ვუმზერდი რა, ვერა ვძღებოდი ცრემლით. —

ვით მზე ჰსურს ზარატუსტრას ჩავიდეს: ან აქა ზის და ელოდება; მის გარემოა ძველი, შემუსრული ფიცრები და ახალი ფიცრებიც, — ნახევრად დანერილი.

#### 4.

იხილე ესე ახალი ფიცარი: ხოლო სად არიან ძმანი, რომელნი ჩემთან ერთად მას ხეობათ წაიღებენ და ხორცოვან გულებისაკენ? —

ესეა სიყვარული ჩემი შორეულისა: ნუ დაინდობ მოყვასსა შენსა! ადამიანი რაობაა, რომლის ჯერ არს ძღვეა.

მრავალია გზა და სახე ძღვევისა: თვით ეძიე! მხოლოდ მასხარა ჰფიქრობს: „ადამიანს შეიძლება გადავახტე“.

სძლიე თავსა თვის შენი მოყვასის შორის: და უფლებას, რომლის მონადირება ძალგიძს, სხვა ნუ გიბოძებს!

რაოდენსა ჰქმნი, არავინ ჰქმნას ესე კვლავ შენთვის. იხილე, არა ჰგვიებს სამაგიერო.

რომელი თავს არა ხელმწიფებს, მისთვის ჯერ არს მორჩილება და მრავალთ ძალუძთ ხელმწიფება, ხოლო მრავლით ნაკლოვან არიან, რათა თავსა თვისსაც მორჩილებდნენ!



5.

ესეა მოდგმა კეთილშობილ სულთა: არაფერი ჰსურთ უსასყიდლოდ, უფროსად სიცოცხლე.

რომელი ბრბოისაა, მას უსასყიდლო ცხოვრება ჰსურს; ხოლო ჩვენ სხვანი, რომელთ სიცოცხლე მიეცა, — მარად ვბჭობთ, რა უკეთესი მივცეთ სამაგიეროდ!

და ჭეშმარიტად, ესეა სიტყვა კეთილშობილი, რომელი იტყვის: „რას ჩვენ ცხოვრება აღვვითქვამს — ჩვენ გვსურს ცხოვრებას აღვუსრულოთ!“

უჯეროა სურვილი სიამისა, სად სიამე თვით არ მოგვეცემის. და არ ჯერ არს სურვილი სიამისა!

უფროსად მორცხვია სიამე და უბრალოება: არა ჰსურთ, რათა ეძიებდნენ. ჰხამს გაქენდეს, — ხოლო უმჯობესია ძიება ბრალისა და ურვისა!

6.

ჰე ძმანო, მარად პირმშო შეინირების, ხოლო ან ჩვენ პირმშონი ვართ.

ყველა სისხლით ვიღვრებით იდუმალ სამსხვერპლოებზე, ყველა ვინვით და ვიდაგებით ძველ კერპთა სადიდებლად.

ჩვენი უკეთესი კვლავ ნორჩია: ის ძველ ცას აღიზიანებს. ჩვენი ხორცი ნაზია, ჩვენი ტყავი მხოლოდ კრავის ტყავია: ვით არ გავაღიზიანოთ ძველ კერპთა ქურუმნი!

თვით ჩვენ შორის სუფევს კვლავ ძველ კერპთა ქურუმი, ჩვენ უკეთესს რომ სწავს თავის საზეიმოდ. ჰე ძმანო, ვით არ იყოს პირმშო მსხვერპლად შეწირული!

ხოლო ესე ჰსურს ჩვენ მოდგმასა; და მე მიყვარს, რომელნი თავს არ იზოგვიდნენ. წარმხდომნი მიყვარს მთელი ჩემი სიყვარულით: ისინი გაღმით ეშურებიან.

## 7.

მართალი ყოფა — მცირედთ ძალუძთ! და რომელთ ძალუძთ, კვლავ არა სურთ! ხოლო უფროსად არ ძალუძთ ესე კეთილთ.

ჰე, ესე კეთილნი! კეთილი ადამიანები აროდეს იტყვიან ჭეშმარიტებას, სულისათვის მზგავსი სიკეთე სნეულებაა.

უთმობენ, კეთილნი ესე, იხრებიან, მათი გული ბანს აძლევს, გონება მორჩილებს: ხოლო რომელი მორჩილებდეს, მას თავისი აღარ სმენიდეს.

ჰხამს ყოვლისა კეთილთა მიერ ბოროტად წოდებულის თანაყოფა, რათა ერთი ჭეშმარიტება იშვას: ჰე ძმებო, საკმაოდ ბოროტნი ხართ ამა ჭეშმარიტებისათვის?

უტეხი კადნიერება, ხანგრძლივი უნდობლობა, მკაცრი უარყოფა, ზიზლი, ცოცხლის ჭრა — ვით იშვიათია ამისი თანაყოფა! — ხოლო ამა თესლით — წარმოიშვას ჭეშმარიტება!

არა წმინდა სინდისის გვერდით იზრდებოდა დღემდე ყოველი მეცნიერება! შემუსრეთ, შემუსრეთ, თქვენ მმეცნენო, ძველი ფიცრები!

## 8.

ოდეს წყალსა ზედა ძელები გასდეს და მდინარესა ზედა ბოგირები და მოაჯირები: ჭეშმარიტად, არავინ რწმენიდეს, ოდეს იტყოდნენ: „ყოველივე მდინარებს“.

თვით რეგვენნი წინ აღუდგნენ მას. „ვით? იტყოდნენ რეგვენნი, ყოველივე მდინარებს? ძელები და მოაჯირები ხომ მდინარესა ზედაა?“

„მდინარესა ზედა ყოველივე მკვიდრია, ყველა ნივთთა ფასეულობა, ხიდები, ცნებანი, ყოველი „სიკეთე“ და „ბოროტება“. ეს ყოველი მკვიდრია“.

და ოდეს სასტიკი ზამთარი მოდის, მდინარეთა დამგეში: თვით მქირდაენიც შეეჭვდებიან; და ჭემმარიტად, არა მხოლოდ რეგვენნი იტყვიან მაშინ „განა ყოველი უძრავი არ არის?“

„არსებით ყოველივე უძრავია,“ — ესე ზამთრის ჭემმარიტი სიმღერაა, კეთილი საქმე ბერნი დროისათვის, კეთილი იმედი ზამთარში მძინარეთა და ნაცარქეჩიათათვის.

„არსებით ყოველივე უძრავია“ — ხოლო წინა-აღმდეგს ლაღადებს ქარი გამლლობი!

ქარი გამლლობი ხარია, არა მხვნელი ხარი, — ცოფიანი ხარი, მმუსვრელი, რისხვის რქებით რომ ყინულსა ამსხვრევს! ხოლო ყინული — ბოგირს ამსხვრევს!

ჰე ძმანო, ან ყოველივე არა მდინარებს? განა ყოველი ბოგირი და მოაჯირი წყალში არ ჩავარდა? ვინღა მოეჭიდოს „სიკეთესა“ და „ბოროტსა“?

„ვაი ჩვენ! გვიხაროდენ! გამლლობი ქარი ჰბერავს!“ ამას ჰქადაგებდეთ, ჰეი, ძმანო, ყოველთა გზასა შინა!

## 9.

არის ძველი შეშლილობა, მას სიკეთე და ბოროტება ეწოდება. მკითხავთა და ვარსკვლავმრიცხველთა ირგვლივ ბრუნავდა დღემდე ბორბალი ამ შეშლილობისა.

ოდესღაც ჰსწამდათ მკითხავებისა და ვარსკვლავთმრიცხველთა: ამისათვის ჰსწამდათ „ყოველი ბედია: შენ მოვალე ხარ, რამეთუ ჯერ არს შენთვის!“

შემდეგ კვლავ მკითხავებისა და ვარსკვლავთმრიცხველთა აღარ სჯეროდათ: და ამისათვის ჰსწამდათ „ყოველი თავისუფლებაა: ძალ გიძს, რამეთუ გსურს!“

ჰე ძმანო, ვარსკვლავთა და მომავლისას დღემდე არა უწყიდნენ, არამედ მხოლოდ ვარაუდობდნენ: ამისათვის სიკეთისა და ბოროტისას დღემდე ვარაუდობდნენ, არა უწყიდნენ!

## 10.

„არ უნდა ძარცვო! არ უნდა კაც ჰკლა!“ — ამა სიტყვებს ოდესღაც წმიდას უწოდებდნენ; მათ წინაშე თავსა და მუხლთ იდრეკდნენ და ფეხთ იხდიდნენ.

ხოლო გეტყვით თქვენ: სადა ჰყავდა ქვეყანას ამ წმიდა სიტყვებზე უკეთესი ავაზაკნი და კაცისმკვლელნი?

განა თვით ცხოვრებაში არ არის ავაზაკობა და მკვლელობა? და განა ამა სიტყვათა წმიდათ აღიარება ჭეშმარიტების მკვლელობა არ არის?

ანუ სიკვდილის ქადაგება არ არის წმიდათ აღიარება ყოვლისა, რაც ცხოვრებას ეწინააღმდეგება და ებრძვის?

— ჰე, ძმანო, შემუსრეთ, შემუსრეთ ძველი ფიცარნი!

## 11.

ესეა ჩემი სიბრალი ნამყოსადმი, რამეთუ ვხედავ: ბედის ანაბარად დარჩენილია, —

— მოწყალებისა, სულისა, ყოველი თაობის სიგიჟის ანაბარა, თაობისა, რომელი მოდის და ყოველს, რაც იყო, თავის ხიდად ჰქმნის!

შესაძლებელ არს მოვიდეს მტარვალნი ბატონნი, ბოროტი ურჩხული, რომელი თვისი წყალობითა და წყრომით ყოველ მყობადს აიძულებდეს და ძალმომრეობდეს: ვიდრე იგი არ შეიქმნეს მისთვის ხიდად მომასწავებლად და მახარობლად და მამლის ყვილად.

ხოლო ესე მეორე ხიფათია და ჩემი მეორე სიბრაღული: — რომელი ბრბოსაა, მისი მეხსიერება მამის მამას აღარ სცილდება, — ხოლო მამის მამასთან დროს ბოლო ედება.

ესე ყოველი ნამყო ბედის ანაბარაა: რამეთუ შესაძლებელ არს მოხდეს — ბრბო ბატონი შეიქმნეს და ყოველი დრო თხელ წყალში დაიხრჩოს.

ამისათვის, ძმანო, ჰხამს ყოფა ახალ კეთილშობილთა, რომელი ყოველი ბრბოსა და ყოველ ტირანების წინააღმდეგია და ახალ ფიცარზე კვლავ სწერს სიტყვას „კეთილშობილი“.

მრავალ კეთილშობილი და მრავლით კეთილშობილებია საჭირო, რათა კეთილშობილთა მოდგმა ჰგებდეს! ან, ვით ოდესღაც იგავითა ვსთქვი: „არიან ღმერთები, არა ღმერთი, ესეა ღვთაებრივობა!“

## 12.

ჰეი, ძმანო, ახალ კეთილშობილებისათვის მოგიწოდებთ და დაგადგენთ თქვენ: იყავნთ მქმედნი და აღმზრდელნი და მყობადის მთესავნი —

— ჭეშმარიტად, არა კეთილშობილებისათვის, რომელს ყიდულობ, ვით ვაჭარი და ვაჭრის ოქროთი: მცირეა ღირებულება ყოვლისა, რომელს თავისი ფასი აქვს.

არა საიდან მომავალ ხარტ იყოს ამიერით სახელი თქვენი, არამედ საით მიმავალ ხარტ! თქვენი ნება და თქვენი ნაბიჯი, რომელი თქვენ წინ გისწრებთ, — ესე იყოს თქვენი ახალი სახელი!

ჭეშმარიტად, არა სამსახური თავადისათვის — რა ფასი აქვს ან თავადებს! — ან ბურჯად ყოფა მყარად მდგარისა, რათა უფრო მტკიცედ იდგეს!

არა სასახლეებში თქვენი მოდგმის კარისკაცობა და ცოდნა მზგავსად ჭრელი ფლამინგოსი თხელ გუბეში ცალი ფეხით საათობით დგომისა.

რამეთუ უნარი დგომისა კარისკაცებისათვის დამსახურებაა; და ყველა კარისკაცს საიქაო ნეტარებად ჯდომის ნებართვა ჰსწამს! —

არა აგრეთვე სული, წმიდას რომ ვუნოდებთ, თქვენ წინაპართ წინუძლოდა აღთქმულ ქვეყნებისაკენ, რომელს არ ვაქებ; რამეთუ სად უარესი ყველა ხეთა იზრდებოდა — ჯვარი, — ამ ქვეყანაში საძებარი არაფერია! —

— და ჭეშმარიტად, სადაც არ უნდა წაეყვანა ამ „წმიდა სულს“ თვისი რაინდნი, ამ ლაშქრობად წინ უძლოდნენ — თხები და ბატები, რეგვენნი და შეშლილები! —

ჰე ძმანო, არა უკან იხედებოდნენ თქვენნი კეთილშობილნი, არამედ წინ! იყავით გაძევებულნი ქვეყნით მამათა თქვენთა და წინაპართა!

გიყვარდეთ ქვეყანა თქვენი შვილებისა: ეს სიყვარული იყოს თქვენი ახალი კეთილშობილება — არ ცნაური, მდებარე შორეულ ზღვაში! ეძიონ, ეძიონ იგი, მოვუნოდებ თქვენ აფრებს.

თქვენი შვილებით გამოისყიდეთ მამათა თქვენთა შვილობა: ესე გამოისყიდით ყოველ წარსულს! ამა ახალ ფიცარს ავლმართავ თქვენ თავსა ზედა!

### 13.

„რა აზრი აქვს სიცოცხლეს? ყოველივე ამაოებაა! სიცოცხლე — ბზის ლენვაა; ცხოვრება — თავის წვაა და კვლავ უთბობა.“ —

ესე ძველი ლაყბობა კვლავ „სიბრძნედ“ არის მიჩნეული. ხოლო მას სიძველისა და შმორის სუნი-სათვის კვლავ მეტად პატივსა სცემენ, ობიც აკეთილშობილებს: —

ბავშვებმა სთქვან ესე: ცეცხლისა ეშინიათ, დაუნვია! მრავალი რამ ბავშვურია ძველ წიგნთა და სიბრძნეთა შორის.

და ვინ „ბზესა ლენავს“ ვით კადნიერებდეს ლენ-ვის ქირდვასა! ამა რეგვენებს ჰხამს პირი აუკრან!

მზგავსნი მოუსხდებიან სუფრას და თან არა-ფერს მოიტანენ, თვით ჯანსაღ სიმშილსაც კი: — და ყოველსა ჰქირდავენ: „ყოველივე ამაოებაა!“

ხოლო კარგად ჭამა და სმა, ჰე ძმანო, ამარ ხე-ლოვნება არ არის! შემუსრეთ, შემუსრეთ ფიცარნი აროდეს მხიარულთა!

#### 14.

„ნმიდისათვის ყოველი ნმიდაა“ — ამას იტყვის ხალხი. ხოლო მე ვიტყვი: ღორისათვის ყოველი ღორია!

ამისათვის იტყვიან ფანატიკოსნი და თავმდა-ბალნი, რომელთა გულიც დავრდომილია: „თვით ქვეყანა ბილნი ურჩხულია“.

რამეთუ ყოველნი ესენი სულით უნმიდურნი არიან; უფროსად იგინი, რომელთაც არც შვება აქვთ და არც მოსვენება, თუ არა ოდეს ქვეყანას ზურგიდან უცქერიან — საიქაოსანნი!

მათ ვეტყვი უბოდიშოდ, თუნდაც ურიგოდ ხმი-ანობს: ქვეყანა მით ემზგავსება ადამიანთ, რომ უკანა ნაწილი აქვს, — ეს მართალია! ქვეყანასა ში-ნა ბევრი სიბილნეა: ეს მართალია! ხოლო ამით ქვეყანა ბილნი ურჩხული არ არის!

ბრძნულია, რომ ქვეყანასა შინა მრავალს ცუდი სუნი აქვს: თვით ზიზლი ქმნის ფრთებს და წყაროს-მგრძნობ ძალას!

თვით უკეთესს შორის არის რაღაც საზიზლარი; და თვით უკეთესიც რაობაა, რომლის ჯერ არს ძლევა! —

ჰე მეგობარნო, დიდი სიბრძნეა, რომ ქვეყანასა შინა მრავალი სიბილნეა!

## 15.

მსმენია ამა სიტყვებით გულისთხრობდნენ სათნონი საიქაოსანნი და, ჭეშმარიტად, არა ღვარძლითა და სიცრუითა იტყოდნენ — თუმცა ქვეყანაზე არაფერია, უფრო ცრუ და ღვარძლიანი.

„დეე, ქვეყანა ქვეყნობდეს! ნუ აღილებ მის წინააღმდეგ თითსაც“.

„დეე, ვისაცა ჰსურს ხალხი არბიოს, ჰსწვას, ჰგმიროს, მას ტყავი გააძროს: ნუ აღილებ მის წინააღმდეგ თითსაცა! ამის ისწავლიან ქვეყნის უარყოფას“.

„და შენი საკუთარი გონება — შენ თვით უნდა დაახრჩო და ნააღძო; რამეთუ იგი ამა ქვეყნის გონებაა, — ამით ისწავლი ქვეყნის უარყოფას“.

შემუსრეთ, შემუსრეთ, ძმანო, სათნოთა ეს ფიცრები! შემუსრეთ სიტყვანი ესე ქვეყნის მაგინებელთა.

## 16.

„რომელი ბევრსა ჰსწავლობს ყოველ ძლიერ სურვილს ივიწყებს“ — ესე ჩურჩულებენ დღეს ყოველ ბნელ ქუჩაში.

„სიბრძნე ჰქანცავს; ჯილდო არაფერსა აქვს; არ უნდა გსურდეს!“ — ესე ახალი ფიცრები ვნახე ჩამოკიდებულნი თვით ბაზრებში.

შემუსრეთ, ძმანო, შემუსრეთ ესე ახალი ფიცრებიც! სიცოცხლით მოჭანგებულთ და სიკვდილის მქადაგებულთ დაჰკიდეს ისინი და მესაპყრეთა: იხილეთ, ესეც ქადაგებაა მონობისა! —

მათ ცუდად უსწავლიათ და საუკეთესო არა, და ყოველი ნაადრევად და ყოველი ასწრაფებულად: ცუდათა სჭამდნენ, ამან მოუშალა მათ კუჭი, —

— მოშლილი კუჭია მათი სული: რომელი სიკვდილს მათ შთააგონებს; ჭეშმარიტად, ძმანო, სული კუჭია!



სიცოცხლე სიხარულის წყაროა: ხოლო რომელით მოშლილი კუჭი ლაპარაკობს, მამა მწუხარებისა, მისთვის ყოველი წყარო მოშხამულია.

მმეცნება: ესე ლომისნებიანთა სიხარულია! ხოლო ვინც მოიქანცება, ის თვით მხოლოდ „ნასურვებია“, მას ყოველი ტალღა ეთამაშება.

და ესეა მარად სუსტ ადამიანთა მოდგმა: იგინი ჰკარგავენ თავს გზებში და ბოლოს მათი დაღლილობა ეკითხება: „რისთვის ვვლიდით ჩვენ ოდესღაც გზებს? ყველგან ერთია!“

მათთვის საამური გასაგონია ქადაგება: „ჯილდო არაფერსა აქვს! ნუ ისურვებთ!“ ხოლო ესე მონობის ქადაგებაა.

ჰე ძმანო, გრილი ქარის ქროლვით მოდის ზარატუსტრა გზებით მოქანცულთათვის; მრავალთა ცხვირს დააცემინებს ის კვლავ!

თვით კედლებს გაჰსჭვალავს ჩემი თავისუფალი სუნთქვა და საპყრობილეთა და საპყარ სულთ!

სურვილს შვება მოაქვს: სურვილი მქმედობაა: ამას ვასწავლი და მხოლოდ მქმედობისათვის უნდა ისწავლოთ!

და სწავლაც მხოლოდ ჩემგან უნდა ისწავლოთ, კარგად სწავლა! — ვისაც ყური აქვს, ისმინე!

## 17.

ნავი მზად არის, — იქ გაღმით იქნებ დიდ არაირაისში შეხვალ. — ხოლო ვინ ისურვებს ამ „იქნებისაკენ“ გამგზავრებას?

არავინ თქვენგანი ჩაჯდება სიკვდილის ნავში! ვითლა გსურთ ქვეყნით მოქანცულნი იყვნეთ!

ქვეყნით მოქანცულნო! და ჯერ მინაც არ უარგიყვიათ. ლირნით სავსე მეჩვენებოდით მინისათვის, კვლავ შეყვარებულნი საკუთარ ქვეყნით დაღლილობაზე!

ამაოდ არ ჩამოგიშვიათ ძირს ტუჩი: — მას ზედა კვლავ მინის პატარა სურვილი ზის! და თვალში არ დასცურავს მინის დაუვინყარი მხიარულების პატარა ნისლი?

ქვეყანასა ზედა მრავალი კეთილი აღმოჩენაა, ვიეთი სარგო, ვიეთი საამო: მათი გულისათვის ღირს მინის სიყვარული.

და ვიეთი კეთილი აღმოჩენაა იქ, ვით დედაკაცის მკერდი: სარგო და საამოც.

ხოლო თქვენ, ქვეყნით მოქანცულნო! თქვენ მინისათვის დაუდევარნო! თქვენ საცემი ხართ სახრეებით! სახრის ცემით უნდა კვლავ თქვენ ფეხებს სიმხნევე მიენიჭოს.

უკეთუ სნეულნი არა ხართ და გადამხრჭვალნი არსნი, რომელი მინას მოსწყინდა, ცბიერი, ზანტი ცხოველები უნდა იყოთ, ან პირის პატივის მოყვარულნი ჩასაფრებული ღირნი კაცები. და უკეთუ კვლავ მხიარულად სირბილი არა გსურთ, მაშინ — აღიგავენით!

არა ჰხამს სურვილი განუკურნავთა მკურნალობისა: ამას ასწავლის ზარატუსტრა: ჰხამს აღიგავით!

ხოლო საჭიროა მეტი მხნეობა, რათა დააბოლოვო, ვიდრე ახალი ლექსი ჰქმნა: ეს იციან მკურნალთ და მგოსანთ.

## 18.

ჰე ძმანო, ჰგეებს ფიცარნი, რომელნი დაღლილობამ ჰქმნა და ფიცარნი, რომელნი ზარმაცობამ ჰქმნა დამპალმა: ერთსა რომ იტყვიან, ხოლო ჰსურთ, რათა არაერთნაირად უსმენდნენ.

მოხედეთ ამ მაშვრალთ! მხოლოდ ერთი წყრთით არის დაშორებული მიზანს, ხოლო მოქან-

ცული კერპად დაწოლილა აქ მტვერში: ეს გამბედავი!

მოქანცული მთქნარებით უმზერს ის გზას, მიწას, მიზანს და თავის თავს: არც ერთი ნაბიჯის გადადგმა სურს წინ, — ეს გამბედავი!

ან მზე აცხუნებს მას და ძაღლები ლოკვენ მის ოფლს: ხოლო ის წევს კერპად და ამჯობინებს ურვას: —

— ერთი წყრთით დაშორებული მიზანს — ურვა! ჭეშმარიტად, მოგიხდებათ თავისი თმებით ასწიოთ ცისაკენ — ეს გმირი!

უკეთესია მიატოვოთ სადაც დაწოლილია, რათა ეწვიოს ძილი ნუგეშის მცემელი, გამაგრებელი ნვიმის ხმაურობით;

მიატოვეთ მწოლიარე, ვიდრე თვით გამოფხიზლდეს, — ვიდრე თვით არ უარყოფს ყოველ მოქანცულობას და ყოველსა, რასაც მოქანცულობა მისი პირით ასწავლიდა!

ხოლო, ძმანო, მოაშორეთ მას ძაღლები, ზარმაცი თვალთმაქცი და მთელი ხროვა მძრომთა:

— ყოველი მოგროვებული მძრომელნი „განათლებულთა“, რომელნი ყოველ გმირთა ოფლს შეექცევიან.

## 19.

წრეს შემოვივლებ და წმინდა მიჯნებსა; მერმე და მერმე მცირედნი აღვლენ ჩემთან კვლავ და კვლავ მაღალ მთებს: ვაშენებ მთაგრეხილს კვლავ უფროსად წმიდა მთებით.

ხოლო სადაც არ უნდა ახვიდეთ ჩემთან ერთად, ძმანო, ყური უგდეთ, რათა თქვენთან ერთად მუქთახორა არ ამოვიდეს!

მუქთახორა: მატლია, მცოცავი, მოქნილი, რომელს გასუქება ჰსურს თქვენ სნეულ, დაკოდილ კუნჭულებში.

ხოლო ესაა მისი ხელობა, რომ ის ზემავალ სულთა დაღლილობას შეიტყობს: თქვენ მწუხარებაში და უძლურებაში, თქვენ ნაზ მორცხვობაში ააშენებს ის თავის უმზგავს ბუდეს.

სად ძლიერი უძლურია, სად კეთილშობილი მეტად ჩვილია — იქ იკეთებს ის თავის უმზგავს ბუდე: მუქთახორა იქა სცხოვრობს, სად დიდს დაკოდილი კუნჭულები აქვს.

რა არის ყოველ მყოფთა ზენარი მოდგმა და რა — უმდაბლესი? მუქთახორაა უმდაბლესი, ხოლო სად ზენარი მოდგმისა ჰყოფს, იქ იკვებება მუქთახორათ უმრავლესობა.

რამეთუ სული, რომელს უფროსად გრძელი კიბე აქვს და რომელი უფროსად ღრმაში ჩავა, ვით არ დაიბუდონ მის ზედა მრავალ მუქთახორათ? —

— უდიდესი სული, რომელი თავის შორის უშორესად რბის, დახეტილებს და ძრწის; აუცილებელი, რომელი სიამის გულისათვის შემთხვევას შთაეჩანება: —

— სული მყოფადი რომელი მყოფადობას დაინთქმება; მქონე, რომელს ჰსურს ნება და სურვილი: —

— რომელი თავის თავს გაურბის და თავს უფართეს წრეში მიენევა; უბრძნესი სული, რომელს შემლილობა უტკბილესად თავისაკენ უხმობს: —

— რომელს თავი უფროსად უყვარს, რომელსა შორის ყოველივე თვის სწრაფვას ჰპოვებს და უკუსწრაფვას და მიქცევას და მოქცევას: ჰე, ვით არ იყოს უზენაესი სულის შორის უსაზიზღრესი მუქთახორა?

20.

ჰე ძმანო, სასტიკი ვარ? ხოლო ვიტყვი: რაც ძირს ეცემა, მას ხელიცა ჰკარ!

ყოველივე, რაც სადღეისოა — ძირს ეცემა, იხრნება: ვისა ჰსურს მას მხარი შეუდგას! ხოლო მე — მე მსურს ხელიცა ვკრა!

იცნობთ სიამოვნებას, რომელი ლოდებს ციცაბო უფსკრულებად დააქანებს? — ესე ადამიანები სადღეისო: შეხედეთ, ვით შთაექანებიან ჩემ უფსკრულებში!

პრელუდია ვარ უკეთეს მოთამაშეთათვის, ჰე ძმანო! მაგალითი! მიჰბაძეთ ჩემ მაგალითსა!

და რომელთ ფრენა ვერ ასწავლოთ, ასწავლეთ — სწრაფად დაეცნენ.

21.

მიყვარს მამაცნი: ხოლო არა კმარა მახვილ მარჯვეობა, — ჰხამს ცოდნა, ვისა სცემ.

და ხშირად თავისდაჭერა და გვერდის ავლა მეტი მამაცობაა: რათა ამით თავი შეინახო უფრო ღირსეული მტრისათვის!

გყავდეთ მტრები, ღირსნი მძულვარებისა, არა მტრები, ღირსნი ზიზღისა: იყავნთ ამაყი მტრით: ამას გასწავლიდეთ უკვე ერთხელ.

უფრო ღირსეული მტრისათვის, მეგობრებო, უნდა შეინახოთ თავი: ამისათვის მრავალს გვერდი უნდა ავუაროთ, —

— უფროსად ბრბოთა ხროვებს, რომელნიც ყურში ჩაგყვირიან: ხალხისა და ხალხისათვის.

გაუფრთხილდით თვალებს მათი „ჰოისა“ და „არა“-სგან. იქ მრავალი სამართლიანია, მრავალნი — უსამართლო: მომზერალს ბრაზი მოერევა.

მაყურებლობა და დარტყმა — ერთი ნუთის საქმეა; ამისათვის გადით ტყედ და თქვენი მახვილი ქარქაშში შეინახეთ!

ვლიდეთ თქვენი გზით! დეე ხალხი და ხალხნი გზით თავისით ვლიდნენ. ბნელი გზებით, ჭეშმარიტად, რომელს იმედის ერთი ელვაც არ ანათებს!

იმეფოს მოვახშემ, სად ყოველი, რომელი ბრწყინავს, ვაჭრის ოქროა! ან მეფეთა დრო აღარ არის: რაც დღეს თავს ხალხს უწოდებს, მეფის ღირსი აღარ არის.

შეხედეთ, ვით ჰბაძავს ხალხი ვაჭრებს: ნვრილ სარგებელს ეძებენ ყოველი ნაგვიდან.

ისინი ერთმანეთს უთვალთვალევენ. ისინი რასმე უთვალთვალევენ ერთმანეთს, — ამას უწოდებენ „კეთილ მეზობლობას“. ჰე, ნეტარო შორეულო დროება, ოდეს ხალხი თავს ეუბნებოდა: „მსურს ხალხთა ზედა ბატონი ვიყო!“

ესე, ძმებო: ჰხამს უკეთესი ბატონობდეს, უკეთესს ჰსურს კიდევ ბატონობა! და სად სხვას მოძღვრობენ — იქ უკეთესნი არ არიან.

## 22.

მათ რომ პური უსასყიდლოდ ეშოვებოდეთ, ვაგლახ! რილასთვის იყვირებდნენ! საკვები — ესეა მათი გართობა, ჰპოვონ მძიმე ღვანლით!

მტაცებელი ცხოველნი არიან: მათი „მუშაობის“ შორის კვლავ მტაცებლობა იმართება, მათ „მოგების“ შორის კვლავ მოტყუებაა! ამისათვის ჰხამს მძიმე ღვანლით ჰპოვონ!

ესე უკეთესი მტაცებელნი ცხოველნი უნდა შეიქმნენ, უფრო გაიძვერანი, გონიერნი, ადამიანის მზგავსნი: ადამიანი უკეთესი მტაცებელი ცხოველია.

ყველა ცხოველს უკვე წაართვა ადამიანმა მისი სათნოებანი: ამისათვის ადამიანს უფროსად უმძიმს კვების მოპოვება.

მხოლოდ ფრინველნი დგანან მასზე მაღლა და უკეთუ ადამიანი ფრენას ისწავლის, ვაგლახ! საით არ იფრენს მისი მტაცებლობა.

### 23.

ესე მსურს მამაკაცი და დედაკაცი: ერთი ომის, მეორე შვილოსნობის უნარით, ხოლო ორივე თავით და ფეხით ცეკვის უნარით.

იყოს დაკარგული დღე, ოდეს ერთხელ მაინც არ გვიცეკვინია! ცრუ იყოს ჩვენთვის ყოველი ჭეშმარიტება, რომელს სიცილი არა სდევს.

### 24.

თქვენი ქორწინება! გაფრთხილდით, რათა იგი ცუდი დასკვნა არ გამოდგეს! ნაადრევად დაასკვნით: შედეგი — ქორწინების დარღვევა.

უმჯობესია ქორწინების დარღვევა, ვიდრე ქორწინებით მოიდრიკო, ქორწინებით იცრუო! — ესე მითხრა ერთმა დედაკაცმა: „გავსტეხე ქორწინება, ხოლო პირველად ქორწინებამ მე გამტეხა“.

ცუდად შერჩეულთ მარად ჟამს შურისმაძიებლად ვპოვებდი: ისინი შურს იძიებდნენ მთელი ქვეყნის წინააღმდეგ, რამეთუ უკვე ცალ-ცალკე სიარული არ შეუძლიათ.

ამისათვის მართალნი ეტყოდნენ ერთმანეთს: „ერთმანეთი გვიყვარს: ვნახოთ, გვეყვარება კვლავაც! ანუ ალთქმა ჩვენი შეცდომა იქნება?“

მოგვეცით ვადა და დღემოკლე ქორწინება რათა ვნახოთ, რომ გამოვსდგებით დიდი ქორწინებისათვის! დიდი საქმეა მუდამ ერთად ყოფნა ორისა“.

ამას ვურჩევ ყველა მართალთ; და რა უნდა იყოს სიყვარული ჩემი ზეკაცისადმი და ყოველისადმი, რაც მომავალ არს, უკეთუ სხვას ვურჩევ და ვეტყვი!

არა მხოლოდ გამრავლება არამედ ამაღლება — ამისათვის ძმანო, მნე იყოს თქვენი ქორწინების ბალი.

## 25.

რომელმა ძველი წყაროებით მოიპოვა სიბრძნე, იგი დასასრულს მყობადის წყაროებს დაუწყებს ძიებას და ახალ ნაკადებს.

ჰე ძმანო, დიდ ხანს არ დააყოვნებს, აღმოცენდება ახალი ხალხნი და ახალი წყაროები დაექანება შხუილით ახალ უფსკრულთაკენ.

მინისძვრათ, მრავალ წყაროთ რომ დაჰფარავს. იგი ჰქმნის მრავალ მწყურვალთა: იგივე აღმოაცენებს შინაგან ძალებსა და საიდუმლოებას.

მინისძვრათ ახალ წყაროთ აღმოაცენებს. ძველ ხალხთა მინისძვრით ახალი წყაროები გადმოდინდება.

და რომელი შესძახებს: „შეხედეთ, აგერ წყარო მრავალ მწყურვალთათვის, ერთგული მრავალ დამწუხრებულთათვის, ერთი ნება მრავალ იარაღთათვის“: მის გარემო იკრებს თავს ხალხი, ესე არს: სიმრავლე განმცდელთა.

რომელს ბრძანება შვენის, რომელსა მორჩილება — ესე იქ გამოიცდების. ჰე, ვით გრძელი ძიებით, მიხვედრით და შეცდომით, შესწავლით და ახალი ცდით!

ადამიანთა საზოგადოება: ესე ცდაა, ამას გასწავლით, — ხანგრძლივი ძიება: ხოლო იგი ბრძანებელს ეძიებს! —

— ცდა, ჰე ძმებო! არა „აღთქმა!“ შემუსრეთ, შემუსრეთ სიტყვა ესე ჩვილ გულთა და ორჭოფთა!



## 26.

ძმანო, ვის შორის არის დამარხული განსაცდელი ადამიანთა ყოველი მყობადისა? თუ არა კეთილთა და მართალთა შორის?

— თუ არა მათ შორის, რომელნი იტყვიან და გულით ჰგრძნობენ: „უკვე ვიცით, რა არის კარგი და მართალი, ეს კიდევა გვაქვს; ვაი აქ კვლავ მაძიებელთა!“

და ვით დიდი იყოს ვნება, მოტანილი ბოროტთა მიერ: კეთილთა მიერ ვნება უფროსად საზარალო ვნებაა!

და ვით დიდი იყო ვნება ქვეყნის უარმყოფელთა: ვნება კეთილთა უფროსად საზარალო ვნებაა.

ჰე ძმანო, ოდესღაც ჩახედა კეთილთა და მართალთა გულს, რომელმან სთქვა: „ესე ფარისეველნი არიან“. ხოლო ვერ მიუხვდნენ.

კეთილთ და მართალთ არ ძალ უძდათ მისი მიხვედრა: მათი სული წრფელი სინიდისით არის პყრობილი. კეთილთა რეგვენობა უძიროდ გონიერებაა.

ხოლო ესეა ჭეშმარიტება: კეთილთათვის ჰხამს ფარისევლობა, არჩევანი არა აქვთ!

ჰხამს კეთილთათვის ჯვარცმა იმისა, რომელი თვის სიქველესა ჰპოვებს! ესეა ჭეშმარიტება!

ხოლო მეორე, რომელმან მათი ქვეყანა აღმოაჩინა, ქვეყანა, გული და კეთილთა მართალთა სამყარო: იყო იგი, რომელი იკითხავდა: „ვინა სძულთ უფროსად?“

მქმედი სძულთ მათ უფროსად: რომელი ფიცართ შემუსრავს და ძველ ფასეულობათ მმუსვრელი, — მას ბოროტისმოქმედს უწოდებენ.

კეთილთ არ ძალ უძთ ქმნა: მარად ბოლოს დასაბამი არიან: —

— ჯვარს აცმევენ, რომელი ახალ ცნებათა სწერს ახალ ფიცართა ზედა, მსხვერპლად იწირავენ მყობადს, — ჯვარს აცმევენ ადამიანთა ყოველ მყობადს!

ქველნი მარად ბოლოს დასაბამი ყოფილან.

## 27.

ძმანო, შეისმინეთ ეს ჩემი სიტყვაც? და რაც ოდეს-ღაც ვსთქვი „უკანასკნელ ადამიანთათვის?“ —

ვისშია დამარხული საშიშროება ადამიანთა ყოველი მყობადისა? თუ არა კეთილთა და მართალთა შორის?

შემუსრეთ, შემუსრეთ კეთილნი და მართალნი! — ჰე ძმანო, შეისმინეთ ეს სიტყვაც?

## 28.

გამირბიხართ. გეშინისთ? ამ სიტყვამ შეგაძრწუნათ?

ჰე ძმანო, ოდეს კეთილთა შემუსრვას მოგინოდებდით და კეთილთა ფიცართა: მაშინ პირველად განვამზადე ადამიანი თავის შარა ზღვაში ცურვად.

მაშინ პირველად ეწვია მას დიდი შიში, დიდი სიფრთხილე, დიდი სწეულება, დიდი ზიზღი, დიდი ზღვა-გვემულება.

ცრუ ნაპირთ და ცრუ უშიშროებას გასწავლიდნენ კეთილნი; კეთილთა სიცრუეში იშვენით და მით ხართ შებოჭილნი. კეთილთა მიერ ყოველი საძირკველამდე დამახინჯებულია და გაბრუდებული.

ხოლო რომელმან ქვეყანა „ადამიანი“ აღმოაჩინა, აღმოაჩინა ქვეყანაც „ადამიანის მყობადი“. ან იყავით მეზღვაურნი გულადნი და დაუღალავნი!

სწორ ვლიდეთ, დროა, ძმებო, ისწავლეთ სწორი სიარული! ზღვა ღელავს, მრავალი აღსდგება თქვენ წინააღმდეგ.

ზღვა ღელავს: ყოველი ზღვაშია. მაშ მხნეობა! თქვენ, გამოცდილნი მეზღვაურთა გულნი!

რა არის სამშობლო! იქით ჰსურს ჩვენ აფრას, სად ჩვენ შვილთა ქვეყანაა. იქით, შორისაკენ უფრო მღელვარეა, ვიდრე ზღვა, ჩვენი დიდი სურვილის სევდა...

## 29.

„რისტვის ხარ ესე მაგარი! — უთხრა ერთხელ ნახშირმა აღმასს, განა ჩვენ ახლო ნათესავნი არა ვართ?“

რისტვისა ხართ ესე რბილნი? ძმანო, ამას გეკითხებით: განა ჩემი ძმები არა ხართ?

რისტვის ესე რბილნი, დამთმობნი, დამყოლნი? რისტვისაა თქვენი გული ესე უარყოფი, უკუმთქმელი? თქვენი გამოხედვა — ესე მცირედი ბედით?

და უკეთუ არა გსურთ ბედი იყოთ და შეუწყნარებელნი: ვით შესძლოთ ჩემთან ერთად გამარჯვება?

და უკეთუ სიმაგრესა თქვენსა არა ჰსურს ელვარება, ჭრა და გაჭრა, ვით შესძლოთ ოდესმე ჩემთან ერთად — ქმნა?

ქმნელნი მაგარნი არიან. ნეტარებად მიგაჩნდეთ თქვენი ხელი ათასწლებზე აღბეჭდოთ, ვით სანთელზე;

— ნეტარებად ათასწელთა ნებაზე ნეროთ, ვით სპილენძზე, — უმაგრეს სპილენძისა, უკეთილშობილეს სპილენძისა. ხოლო უკეთილშობილესია უფროსად მაგარი.

ახალ ფიცარს ვდგამ თქვენს მალლა, ჰე ძმანო: იყავნით მაგარნი!

### 30.

ჰეი, ნება ჩემი! შენ, რიდე ყოველ ჭირვებისა, შენ, ჩემო აუცილებლობავ, მფარვიდე ყოველი მცირე გამარჯვებისაგან!

შენ ხარ ხვედრი სულისა ჩემისა, რომელს ბედს ვუნოდებ! შენ ჩემ შორის, ჩემ ზედა! მფარვიდე და მინახავდე მე ერთი დიდი ბედისათვის.

და შენი უკანასკნელი სიდიადე, ნებაო ჩემო, შეინახე, შენი ბოლოსათვის, — რათა დაუნდობელი იყო შენი გამარჯვებით! ჰე, ვინ არ დაუმარცხებია თვის გამარჯვებას!

ჰე, ვისი თვალი არ დათალხულა ამ დამთრობ ბინდბუნდში! ჰე, ვისი ფეხი არ წაბორძიკებულა და გადაჩვეულა გამარჯვებაში — დგომას!

— რათა ერთხელ მზა ვიყო და მწიფე დიდი შუადლისათვის: მზა და მწიფე, ვით მხურვალე სპილენძი, ღრუბელი ელვით მოცული და ჯიქანი რძით აღვსილი:

— მზა ჩემთვის და ჩემი ფარული ნებისათვის: მშვილდი მგზნებარე თვის ისრისათვის, ისარი მგზნებარე თვის ვარსკვლავთათვის.

— ვარსკვლავი მზა და მწიფე თვისი შუადლისათვის; აგზნებული, განგმირული, ნეტარი წინაშე მმუსრავი მზის სხივებისა:

— თვით უდრეკი მზე და უდრეკი მზის ნება, მზა მუსვრად გამარჯვებაში!

ჰე, ნება, შენი, რიდე ყოველი ჭირვებისა შენ, ჩემო აუცილებლობავ! მფარვიდე დიდი გამარჯვებისათვის.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## გამოჯანსაღებული

1.

ერთ დილით, მალე თავის გამოქვაბულში დაბრუნების შემდეგ, წამოხტა ზარატუსტრა სარეცელიდან, ვით შეშლილი, საშინელი აზრით ჰყვიროდა და ხელთ იქნევდა თითქოს სარეცელზე ვიღაც სხვა ინვა, რომელს ადგომა არ ჰსურდა; და ეზომად ძლიერი იყო ზარატუსტრას ყვირილი, რომ დამფრთხალნი მისი ცხოველნი მოცვივდნენ მასთან, და ყოველი მეზობელი გამოქვაბულიდან და ნაპრალიდან ცხოველნი გაიფანტნენ, — ფრენით, ფართხალით, ცოცვით, ხტომით, — ვის რისთვის ჰქონდა ფეხები და ფრთები; ხოლო ზარატუსტრა ესე იტყოდა:

„აღსდექ უძირო აზრო, სიღრმით გამო! მე ვარ შენი მამალი და დილის რიჟრაჟი, მიძინებულო მატლო; აღსდექ! აღსდექ! ჩემმა ხმამ უნდა გაგაღვიძოს!

მოიხსენ სახივი შენი ყურებისა: მისმინე! მეცა მსურს გისმინო! აღსდექ! აღსდექ! აქ საკმაოდ ქუხილია, რათა თვის საფლავთ ისწავლონ სმენა.

და მოიშორე ძილი და ყოველი სიბეცე და სიბრმავე შენ თვალთაგან! მისმინე თვალეებითაც: ჩემი ხმა წამალია თვით ბრმად შობილთათვის.

და ოდეს გამოაღვიძებ, მარად ფხიზელი დარჩები, ჩვეული არ ვიყო დიდები გამოვაფხიზლო — რათა მათ კვლავ ძილისაკენ მოვუნოდო!

ჰბორგავ, იზმორები, ხრიალებ? აღსდექ! აღსდექ! არა ხრიალი — უნდა მელაპარაკო! ზარატუსტრა მოგიწოდებს შენ, უღმერთო!

მე ზარატუსტრა, მეოხე ცხოვრებისა, მეოხე ურვისა; მეოხე წრისა — შენ მოგიწოდებ, ჩემ აზრთაგან უღრმესო!

ვიხარებდე! მოდიხარ — მესმის შენი ხმა! ჩემი სიღრმე ხშიანობს, ჩემი უკანასკნელი სიღრმე ამოვზიდე მე ქვეყნად!

ვიხარებდე! აქეთ! ხელი მომეცი — ჰა! გამიშვი! ხა, ხა — ზიზლი, ზიზლი, ზიზლი — ვაი ჩემდა!”

## 2.

ხოლო ზარატუსტრამ წარმოსთქვა რა ეს სიტყვები, უცებ მკვდარივით დაეცა და დიდ ხანს მკვდარივით იდო. ხოლო ოდეს გონს მოვიდა, მიწის ფერი ედო და ცახცახებდა და იწვა და დიდ ხანს ჭამა-სმა არა ჰსურდა. ამგვარად იყო შვიდ დღესა; ხოლო მისი ცხოველები დღე და ღამ არ შორდებოდნენ, ხოლო არწივი გაფრინდებოდა საზრდოს მოსატანად. და რასაც ის ჰპოვებდა და მოიტაცებდა, ზარატუსტრას სარეცელს აგროვებდა: ესე ზარატუსტრა იწვა ნითელ-ყვითელი ხილის შორის, ყურძნისა, ვარდისფერ ვაშლთა, სურნელოვან ბალახთა და კედარის კაკალთა შორის. ხოლო მის ფეხებთან ორი ბატკანი გაჭიმულიყო, არწივს რომ მათი მწყემსისათვის წაერთმია.

ბოლოს, შვიდი დღის შემდეგ წამოჯდა ზარატუსტრა თავის სარეცელზე, აიღო ვარდისფერი ვაშლი, იყნოსა და მისი სუნი მოეწონა. მუნ ცხოველთ იფიქრეს, დადგა ჟამი მასთან გამოლაპარაკებისა.

„ჰე, ზარატუსტრა, სთქვეს მათ, აგერ შვიდი დღე ესე წევხარ დამძიმებული თვალებით: არა გასურს კვლავ ფეხზე წამოსდგე?”

გამოვედ შენი გამოქვაბულით: ქვეყანა გელოდება, ვით ბალი. ქარი. ცელქობს მძიმე სურნელებით, რომელი შენსკენ ისწრაფის; და ყოველ ნაკადთ შენი თანდევნა ჰსურთ.

ყოველივე შენთვის ჰსწუხს, რომ შვიდი დღე მუნჯად დაჰყავი — გამოვედ შენი გამოქვაბულით! ყოველს ჰსურს შენი მკურნალი იყოს!

ახალი მმეცნება მოგეველინა, მწარე, მძიმე? ვით გაფუებული ცომი იდევი, შენი სული ამოვიდა და გადალახა ყველა კიდურები“.

— ჰე, ჩემო ცხოველნო, მიუგო ზარატუსტრამ, განაგრძეთ ლაყბობა და ყური დამაგდებინეთ! თქვენი ყბედობა მახალისებს: სად ყბედობენ, იქ ქვეყანა იშვება ჩემთვის, ვით ბალი.

ვით საამურია, რომ ჰგებებს სიტყვა და ბგერა: სიტყვა და ბგერა ცისარტყელა არ არის და მოჩვენებითი ხიდები მარად გათიშულთათვის?

ყოველ სულს თვისი სამყარო აქვს; ყოველი სულსათვის მეორე სული საიქაოა.

მხოლოდ ძალზე მზგავსთა შორის უმეტესად მშვენიერია მოჩვენების სიცრუე; უმცირესი ნაპრალი უძნელესია გასახიდად!

ჩემთვის — ვით იყოს რა ჩემს გარე? გარე არა ჰგებებს! ხოლო ამას ვივიწყებთ ყველა ბგერათა წყალობით; ვით საამოა, რომ ვივიწყებთ!

საგანთ მისთვის არ აქვთ მიცემული სახელები და ბგერები, რათა ადამიანი იხარებდეს? ლაპარაკი ლამაზი სისულელეა: ამით როკავს ადამიანი ყოველ საგანთა ზედა.

ვით საამოა ყოველი სიტყვა და ყოველ ბგერათა სიცრუე! ბგერათა წყალობით როკავს ჩვენი სიყვარული ფერად ცისარტყელათა ზედა. —

„ჰე, ზარატუსტრა, სთქვეს ცხოველთ, მათთვის, რომელი ჩვენებრ ჰფიქრობს, თვით საგნები როკავენ: ესე მოდის და ხელს აწვდის და იცინის და მირბის — და უკან მოდის.

ყოველი მიდის, ყოველი ბრუნდება; მარად ბრუნავს ბორბალი ყოფისა. ყოველი კვდება, ყოველი კვლავ ჰყვავის, მარად რბის წელი ყოფისა.

ყოველი წარხდების, ყოველი ახლად ეწყობა; მარად შენდება იგივე სახლი ყოფისა. ყოველი განიყრება. ყოველი ახლად შეიყრება; მარად ერთგულია თავისა წრე ყოფისა.

ყოველი წუთი ყოფის დასაბამია; ყოველი „აქ“-ას ირგვლივ ტრიალებს ბურთი „იქ“. შუაგული ყოველგან არის. მრუდუა ბილიკი მარადისობისა“.

ჰე, თქვენ, თვალთმაქცნო და არღნებო! უპასუხა ზარატუსტრამ და კვლავ გაიღიმა, ვით ისწავლეთ, რაც ჯერ იყო შვიდ დღეში აღსრულებად:

და ვით ის ურჩხული სასაში ჩამიძვრა და მახრჩობდა! ხოლო მე თავი მოვნყვიტე და შორს გადავაფურთხე.

და თქვენ — თქვენ ეს ქუჩის სიმღერად აქციეთ! ხოლო ვწევარ აქ კვლავ მოქანცული ამ მონყვეტითა და გაფურთხებით, კვლავ ავადმყოფი საკუთარი ხსნითა.

და თქვენ უმზერდით ყველას ამას? ჩემო ცხოველნო, თქვენც სასტიკნი ხართ? გსურდათ ჩემი დიდი ტკივილებისათვის გემზირათ, ვით ადამიანებს? ადამიანია უფროსად სასტიკი ცხოველი.

ტრაგედიებით, ხაზების ბრძოლით და ჯვარცმით დღემდე ის უმაღლეს სიამოვნებასა გრძნობდა დედამიწაზე; და ოდეს მან ჯოჯოხეთი გაიჩინა, იგი დედამიწაზე მის ცად შეიქმნა.

ოდეს დიდი ადამიანი ჰყვირის — მყისვე მასთან პატარა მიირბენს და ენა გადმოუგდია სიამოვნებით: ხოლო იგი ამას თავის „თანაგრძნობას“ უწოდებს.

პატარა ადამიანი, უფროსად მგოსანი, — რა მხურვალეებით ბრალსა სდებს ცხოვრებას სიტყ-



ვით! მოუსმინეთ, ხოლო არ გამოგეპაროთ სიხარული, რომელი ყოველ ჩივილშია!

ცხოვრების მოჩივარნი: მათ ცხოვრება სძლევს ყოველ წამს. „გიყვარვარ“, იტყვის იგი უტიფარი, „მომითმინე, შენთვის ჯერ არ მომიცლია“.

ადამიანი თვით არის თვის წინააღმდეგ სასტიკი ცხოველი; და ყოველისაგან, რომელი თავს „ცოდვილს“ და „ჯვარის მზიდავს“ და „მონანიეს“ უწოდებს, არ გამოგეპაროთ სიხარული, რაც ამ ჩივილისა და ბრალდების შორის არის!

და თვით მე — ადამიანთა ბრალმდებლობა მსურს? ჰე, ჩემო ცხოველებო, დღემდე ეს ვისწავლე, რომ ადამიანი საჭიროებს თვის უბოროტესს თვისივე უკეთესისათვის, —

— რომ უფროსად ბოროტი მისი უკეთესი ძალაა და უმაგრესი ქვა უმაღლესი მქმნელისათვის; და რომ ჯერ არს ადამიანისათვის უკეთესი და უბოროტესი იქმნებოდეს. —

არა მისთვის ვიქმენ მონამეობის ბოძს მიკრული, რომ ვიცი: ადამიანი ბოროტია; — არამედ ვყვიროდი, ვით კვლავ არავის უყვირია:

„ჰე, მისი უარესი ბოროტება ესე მცირედია! ჰე, მისი უკეთესი ესე მცირედია“.

დიდი ზიზღი ადამიანისადმი — ის მახრჩობდა და სასაში მიძვრებოდა: და რას მკითხავი მიწინასწარმეტყველებდა: „სულ ერთია, არაფერს აქვს ჯილდო, ცოდნა ახრჩობს“.

გრძელი ბინდი გადაშლილიყო ჩემ წინ, სასიკვდილოდ მოქანცული, სასიკვდილოდ მთვრალი მწუხარება, რომელი მთქნარებით იტყოდა:

„მარად უკუ მოიქცევა ის, ადამიანი, რომლით შენ მოიქანცე, პატარა ადამიანი“ — ესე ამთქნარებდა მწუხარება ჩემი, ფეხებს მიათრევდა და ველარ დაეძინა.

გამოქვაბულად გარდაიქმნა ჩემთვის ადამიანის დედამინა, მისი მკერდი ჩაიზნიქა, ყოველი არსი ჩემთვის ადამიანის ჩირქი იყო და ძვლები და დამპალი ნამყო.

გოდება ჩემი იჯდა ადამიანთა ყველა საფლავსა ზედა და ვერ ამდგარიყო; ჩემი გონება და კითხვები იხრჩობოდნენ, ხრავდნენ და სჩიოდნენ დღე და ღამ:

„ჰე, ადამიანი მარად უკუ მოიქცევა! პატარა ადამიანი კვლავ მარად უკუ მოიქცევა!“

შიშველნი ვნახე ოდესღაც ორივენი, დიდი და პატარა ადამიანი: მეტად მზგავსნი ურთიერთის, — მეტად ადამიანურია კვლავ თვით უდიდესი!

მეტად პატარაა უდიდესი! — ესე იყო ჩემი ზიზლი ადამიანისადმი! — და უკუ მობრუნება უპატარევისაც კი — ესე იყო ჩემი ზიზლი ყოველი ყოფისადმი!

ჰე, ზიზლი! ზიზლი! ზიზლი! — ესე იტყოდა ზარატუსტრა და სტიროდა და ცახცახებდა — გაიხსენა თვისი სნეულება. ხოლო მის ცხოველთ აქ ლაპარაკი აღარ განაგრძობინეს.

„ნულარას იტყვი შენ, განკურნების გზას დამდგარო! — ესე უპასუხებდნენ ცხოველები, არამედ გამოვედ, სად ქვეყანა გელოდება, ვით ბალი.

გამოვედ ვარდებთან და ფუტკრებთანა და მტრედების გუნდებთან! უფროსად მომღერალ ჩიტებთან: რათა მათგან სიმღერა ისწავლო.

სიმღერა შვენის განკურნებულს, ჯანსაღმა დეე ილაპარაკოს. და ოდეს ჯანსაღსაც სიმღერს ჰსურს, მას ხომ სხვა სიმღერა ჰსურს, ვიდრე განკურნებულს“.

„ჰე, თქვენ თვალთმაქცნო და არღნებო, დადუმდით! უპასუხებდა ზარატუსტრა და ეცინებოდა თავის ცხოველებზე. რა კარგად იცით, რა ნუგეში ვპოვე ჩემთვის შვიდ დღეში!

ჰხამს ჩემდა კვლავ სიმღერა — ესე ნუგეში ვპოვე ჩემთვის და ესე განკურნება: გსურთ ამითაც მყისვე ქუჩის სიმღერა შესთხზათ?”

„ნულარას იტყვი, უპასუხებდნენ კვლავ მისი ცხოველები; უკეთესია, შენ განკურნებულო, გაიკეთე ქნარი, ახალი ქნარი!

ხომ ხედავ ჰე, ზარატუსტრა! შენი ახალი სიმღერანი ახალ ქნარს საჭიროებენ.

იმღერდე და ხმიანობდე, ჰე ზარატუსტრა, განკურნე სული შენი ახალი სიმღერებით: რათა ჰზიდო შენი დიდი ბედი, რომელი არა ადამიანის ბედი ყოფილა.

რამეთუ შენ ცხოველთ იციან, ჰე ზარატუსტრა, ვინა ხარ და უნდა იქმნა: შეხედე შენ ხარ მოძღვარი მარად უკუქცევისა — ესეა ბედი შენი!

ჰხამს უპირველესად მოძღვრობდე ამ მოძღვრებასა — ვით არ იყოს ესე დიდი ბედი შენი უდიდესი განსაცდელი და სნეულება!

შეხედე, ვიცით რასა მოძღვრობ: ყოველნი საგანნი მარად უკუ იქცევიან და ჩვენც მათთან; და ჩვენ უკვე დაუსრულებლად აქ ვიყავით და ყოველი საგანი ჩვენთან.

ჰმოძღვრობ, არის დიდი წელი ყოფადისა, საშინელი დიდი წელი: მზგავსად ქვიშის საათისა იგი მერმე და მერმე უნდა ბრუნავდეს, რათა კვლავ მდინარებდეს და ცარიელდებოდეს: —

— წელნი ესენი ერთმანეთის მზგავსნი არიან დიდით და მცირედითაც, ესე თვით ჩვენც, ყოველი დიდი წელის შორის, ჩვენივე მზგავსნი ვართ დიდით და მცირედითაც.

და თუ ან სიკვდილს ისურვებდი, ჰე ზარატუსტრა, იცოდე ჩვენც ვიცით, თუ რას ეტყოდი თავს: ხოლო შენი ცხოველები გთხოვენ ჯერ არ მოკვდე!

იტყვოდი არა შეშფოთებული, არამედ უფრო ნეტარი სუნთქვით: რამეთუ დიდი სიმძიმე და ურვა მოგშორდებოდა, შენ უმომთმენესო! —

„ან ვკვდები და ვქრები, იტყვოდი, წუთში არარად ვიყო. სულნი მოკვდავ არიან, ვით სხეულნი.

ხოლო ნასკენი მიზეზთა კვლავ ბრუნდებიან და მათ შორისა ვარ მე ჩახლართული, — იგი კვლავ შემქმნის! მე თვით მარადი უკუბრუნვის მიზეზისა ვარ!

კვლავ მოვალ ამა მზესთან ერთად, ამა მინასთან, ამა არწივთან, ამა გველთან — არა ახალ ცხოვრებად, ან უკეთესად, ან მზგავსად.

— კვლავ მარად უკუ ვიქცევი ამა და ამავე ცხოვრებად, დიდით და მცირედით, რათა კვლავ ვასწავლო ყველა საგანთა მარადი უკუქცევა, —

— რათა კვლავ ვსთქვა სიტყვა მიწისა და ადამიანის შუადღისა, რათა კვლავ ვაუწყო ადამიანთ ზეკაცი.

მე ვსთქვი ჩემი სიტყვა, ჩემი სიტყვით წარვხდები: ესე ჰსურს ჩემ მარადიულ ბედსა — ვით მაუწყებელი, წარვხდები მე!

ან მოაწია ჟამმა, რათა ჩამავალმა თვისი თავი აკურთხოს. ესე — ბოლოვდება ზარატუსტრას დასავალი“.

ოდეს ცხოველთ ეს სიტყვები წარმოსთქვეს, დასდუმდნენ და უცდიდნენ, რათა ზარატუსტრას ეთქვა რამ მათთვის: ხოლო ზარატუსტრას არ ესმოდა მათი სიჩუმე: წყნარად იწვა დახუჭული თვალებით, მზგავსად მძინარესი, და არ ეძინა: იგი თავის სულს ებაასებოდა, ხოლო გველმა და არწივმა, ნახეს რა ეზომად დადუმებული, პატივი სცეს დიდ სიჩუმეს მის გარშემო და ფრთხილად მოშორდნენ.

## დიდი სევდისათვის

ჰე სულო ჩემო, გასწავლე თქმა „დღეს“, ვით „ოდესღაც“ და „უწინარეს“ და ფერხული ყოველ „აქასა“ და „იქასა“ და „იქითასა“ ზედა.

ჰე სულო ჩემო, გიხსენ ყოველ ხვეულთაგან, აგხოცე მტვერი, აბლაბუდა და ბინდი.

ჰე სულო ჩემო, განგბანე სირცხვილი მცირედი და ცრუ სათნოება და დაგაჯერე შიშველი დგომა მზის თვალის წინაშე.

ქარიშხლით, რომლის სახელი „სულია“, დავბერე შენ აღელვებულ ზღვას; განვაბნიე ყოველი ღრუბელი შენ ზედა, დავახრჩე თვით მახრჩობელა, რომელს „ცოდვა“ ეწოდების.

ჰე სული ჩემო, უფლება მოგეც „არაი“-ს თქმისა, ვით ქარიშხალი იტყვის და „ჰოი“-ს თქმისა, ვით ცა განხმული იტყოდეს. ან სდგეხარ წყნარი, ვით ნათელი და განვლი უარყოფის ქარიშხალთ.

ჰე სულო ჩემო, მოგეც კვლავ თავადობა ყოველ ქმნილსა და არაქმნილსა ზედა: და ვინ უწყიდეს, ვითარ შენ უწყი სიამე მყობადისა?

ჰე სულო ჩემო, გასწავლე მძულვარება, ზრა რომელი მოვალს ვით ფუტურო, არამედ მძულვარება სიყვარულით, რომელს უფროსად უყვარს, სად უფროსად სძულდეს.

ჰე სულო ჩემო, გასწავლე დაჯერება, რათა ფუძენი შენით ისწრაფოდნენ, ვით მზე, რომელი აჯერებს ზღვას მისი სიმაღლით წარიტაცოს.

ჰე სულო ჩემო, აგხოცე ყოველი მორჩილება, მუხლთა დრეკა და ყმობა; თვით გარქვ სახელი „ფარი ურვისა“ და „ბედი“.

ჰე სულო ჩემო, ახალი სახელები გიძღვენი შენ და ფერადი თავშესაქცევნი; გარქვ „ბედი“, „სივ-

რცე სივრცეთა", „უბე დროისა“ და „ლაჟვარდი ზარი“.

ჰე სულო ჩემო, შენს ნიადაგს ვასვი ყოველი სიბრძნე, ყოველი ახალი ღვინო და ყოველი უხსოვრად ძველი ღვინო სიბრძნისა.

ჰე სულო ჩემო, ყოველი მზე დავღვარე შენ ზედა და ყოველი ღამე და ყოველი სიჩუმე და ყოველი სევდა: — და აღზარდე ვით ვენახი.

ჰე სულო ჩემო, უხვი და მძიმე სდგეხარ, ვაზი გატენილი ძუძუებით და თალხი მჭიდროდ კრულ ოქროს მტევნებით: —

— დახრილი და დაზიდული შენი ნეტარებით, ელოდები ბარაქასა, კვლავ მორცხვი შენი მოლოდინითა.

ჰე სულო ჩემო, ან აღარა ჰგეებს სული უფროსად მოსიყვარულე, უფროსად ყოვლისმომცველი და უფროსად ყოვლისდამტევი! სად იყოს მყობადი და ნამყო ურთიერთ ახლოს, ვით შენდა?

ჰე სულო ჩემო, ყოველი მოგეც შენ და ხელნი ჩემნი დაცარიელდა შენთვის; და ან! ან მითხარ სიცილით და სავსე სევდით: „რომელს ჩვენთაგანსა ჰმართებჴს მადლობა?

ვით არ იხარებდეს გამცემი, რომ ამღებმა აილო? გაცემა საჭიროება არ არის? ალება — შეწყალება?“

ჰე სულო ჩემო, მესმის სიცილი შენი სევდისა: შენი სიუხვე თვით იწვდის სევდიან ხელთ.

სავსეობა შენი უმზერს მგმინავ ზღვასა და ეძიებს და უცდის: სევდა სიუხვისა იმზირება შენი მოცინარი თვალთა ციდან!

და ჭეშმარიტად, ჰე სულო ჩემო! ვინ ნახოს სიცილი შენი და არ დაილიოს ცრემლით. თვით ანგელოსნი ილევნიან ცრემლით ზე-სათნო შენი სიცილითა.

სიქველეს შენსა და ზე-ქველობასა შენსა არა  
ჰსურს გოდება და ტირილი: ხოლო, ჰე სულო ჩემო,  
სიცილი იღწვის შენ ცრემლთა და აცახცახებული  
ბაგენი მოთქმასა?

„ყოველი გოდება ჩივილი არ არის? და ყოველი  
ჩივილი — ზრალდება?“ — ამას გულისთხრობდი,  
ამად, ჰე სულო ჩემო, შენი ტანჯვის მოთქმას სი-  
ცილს ამჯობინებ.

— ცრემლთა ჩანჩქერით იღვრება ყოველი ურვა  
თვის სავსეობასა ზედა და ვენახის მოლოდინისა  
მევენახისა და მევენახის დანისათვის!

ხოლო თუ ტირილი არა გასურდეს და შენი მენა-  
მული სევდის გამოტირება, ჰხამს, მღეროდე, ჰე  
სულო ჩემო! მოხედე, მე თვით ვიციანი, მე, რომე-  
ლიც ამას გიხმობ:

— მღეროდე, შმაგი სიმღერით, ვიდრე ყოველი  
ზღვა არ დადუმდეს, რათა შენ სევდას უსმინოს.

— ვიდრე წყნარ სევდიან ზღვათა ზედა ნავი არა  
ჩნდეს, ოქროს სასწაულო, რომლის ოქროს ირგე-  
ლივ შფოთავს ყოველი კეთილი, უკეთური, საკ-  
ვირველი:

და მრავალი დიდი და მცირე ცხოველი და ყოვე-  
ლი, რომელს მსუბუქი საკვირველი ფეხი აქვს, რა-  
თა რბოდეს იისფერი ბილიკებით, —

— იქით, ოქროს სასწაულისა, თავისუფალი ნა-  
ვისა და მისი უფლისაკენ: ხოლო ესე მევენახეა,  
რომელი ელოდება აღმასის დანით, —

— შენი დიდი მხსნელი, ჰე სულო ჩემო, უსახე-  
ლო — მას მყოფადი სიმღერები უპოვიან სახელს!  
და ჭეშმარიტად, მყოფად სიმღერათა სურნელე-  
ბით აღევსო სუნთქვა შენი, —

— უკვე იგზნები და ოცნებობ, მწყურვალე შეს-  
ვამ ყოველ ღრმა, ნუგეშის მოჩუხჩუხე წყაროებს,

უკვე იშვებს სევდა შენი ნეტარებით მყოფად სიმ-  
ღერათა.

ჰე სულო ჩემო, მოგეც ყოველი, ჩემი უკანასკნე-  
ლიც და ხელნი ჩემნი შენით დაცარიელდნენ: —  
სიმღერად გიხმობდი, ხედვიდე, ესე იყო ჩემი უკა-  
ნასკნელი ძღვენი.

სიმღერად გიხმობდი: ან სთქვი: რომელმა ჩვენ-  
განმა სთქვას მადლობა? მაგრამ უკეთესია მიმღე-  
რე, იმღერე, ჰე, სულო ჩემო! დეე მე ვიყო მადლიერი!  
ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## მეორე საცეკვაო სიმღერა

1.

„შენს თვალებში ჩავიხედე, დიდი ხანი არ არის,  
ჰე ცხოვრებავ: ოქრო ბრწყინავდა შენ უკეთურ  
თვალებში, — გული შეჩერდა ამა ვნების წინაშე:

— ოქროს ნავი დავინახე, ბრწყინავდა დათალ-  
ხულ წყალში, ოქროს აკვანი იძირებოდა, ყვინთავ-  
და, კვლავ თვალს მიშვრებოდა!

ჩემ ათამაშებულ ფეხს თვალი ესროლე, მომცი-  
ნარე, მკითხავი, მალლობელი, მარწევი თვალი:

მხოლოდ ორჯერ შეეხე პატარა ხელებით შენ სა-  
გოგმანოს — და ჩემი ფეხი ირწეოდა როკვის ჟინითა.

ჩემი ფეხისგულეები მოსწყდა მინას, ფეხის თი-  
თები შენ გისმენდნენ და ელოდნენ ნიშანს: მრო-  
კავს ხომ ყურები ფეხის თითებში აქვს!

შენსკენ გადმოვხტი: და უკუ იქეც და ჩემით  
იზიდა ცოდვილ, მფრინავ თმათა ენებმა!

შენით უკუ ვხტი და შენ გველთაგანა: და შენ უკ-  
ვე შეჩერდი, აღმაცერად მობრუნებული, სურვი-  
ლებით აღვსილი თვალებით.



აღმაცერი გამოხედვით — მასწავლი აღმაცერ გზებს; აღმაცერ გზაზე სწავლობს ჩემი ფეხი — მზაკვრობასა!

მეშინის ახლოს, შორით მიყვარხარ; შენი ლტოლვა მიტაცებს, შენი ძიება მაქვავებს: ტანჯული ვარ, ხოლო რასა არ ვიქმნდე სიამოვნებით შენთვის!

რომლის სიცივე ააგზნობს, რომლის მხურვალეობა აცდუნებს, რომლის ლტოლვა აქვავებს, რომლის დაცინვა — აღელვებს:

— ვინ არ შეგიძულოს შენ, შენ დიდო შემკვრელო, ქსელში გამბმელო, გამომცდელო, მაძიებელო, მპოვნელო! ვინ არ შეგიყვაროს შენ, შენ უბინო, უთმენელო, ქარსწრაფო ცოდვილო ბავშვის თვალებით!

სად მიგყევარ ან შენ, სასწაულო ჩემო უხედნო. კვლავ ილტვი ჩემით შენ ტკბილო, ცელქო, წყნარო, ველურო და უმადურო!

როკვით მოგდევე, მოგდევე კვალ და კვალ. სადა ხარ? მომეცი ხელი! თუ მხოლოდ ერთი თითი!

აქ გამოქვაბულებია და ჯაგნარი: გზას დავკარგავთ! — შესდექ! დადუმდი! ვერა ჰხედავ მსრბოლ ჭოტებსა და ღამურებს?

შენ, ჭოტო! შენ, ღამურა! ჩემი გახლება გსურს? სადა ვართ? ძალღთაგან გისწავლია ეს ყმუილი და ყეფა?

საყვარლად იღრინები თეთრი კბილებით, შენი ბოროტი თვალები ნაპერწკალს მაყრის ხუჭუჭა ფაფრის ქვეშით!

ესე როკვაა აღმა-მალლა: მონადირე ვარ, გსურს ჩემი ძალლი იყო თუ ჩემი ქურციკი?

ან ჩემსკენ! და სწრაფად, შენ ბოროტო კუნტრუშა! ზემოთ! იქით! — ვაი მე! გადავხტი, თვით დავეცი!

ჰე, მხედავ ნავიქეცი, შენ ამაყო და წყალობასა გთხოვ! უკეთესია შენთან საამო ბილიკით ვლიდე!

— სიყვარულის ბილიკით წყნარ, ჭრელ ბუჩქთა შორის! ან იქ, ტბის ნაპირით: იქ ოქროს თევზები სცურავენ და ჰსცეკვენ!

დაილაღე? აგერ ცხვარი და ბინდბუნდი: საამოა ძილი ოდეს მწყემსი სალამურს უკრავს?

ესე მოიქანცე? ნაგიღებ იქ, ჩამოუშვი მკლავები! გწყურიან, — რასამე ვიპოვიდე, ხოლო შენ პირი ამას არა სვამს!

— ჰე ეს წყეული მოქნილი, მარდი გველი და ჭინკა! საით? ხოლო სახეზე ვგრძნობ ორ შენ ნახელურს და ნითელ ლაქას!

დავილაღე შენი მწყემსობით! შენ, კუდიანო, აქამდე გიმღერდი, ან შენ უნდა იყვირო!

ჩემი მათრახის ტყლაშა-ტყლუშით მიცეკვებ და იყვირებ! მათრახი ხომ არ დამვიწყებია? — არა!"

## 2.

მუნ ეს მიპასუხა ცხოვრებამ და თავისი ნაზი ყურები დაიცო:

„ჰე, ზარატუსტრა! ნუ ატყლაშუნებ შენ მათრახს ეგრე საშინლად! ხომ იცი, ხმაურობა ფიქრსა ჰკლავს, — და ან მენვია ნაზი ფიქრები.

ჩვენ ორივენი უვარგისნი ვართ სიკეთისა და ბოროტისათვის. სიკეთისა და ბოროტის გაღმა ვპოვეთ ჩვენი კუნძული და ჩვენი მწვანე ველი — ჩვენ მარტო ორნი ვართ! ამისათვის უკვე გვმართებს ურთიერთის სიყვარული.

და თუნდ გულით ერთმანეთი არ გვიყვარდეს, — უნდა ერთმანეთი გვძულდეს, რომ ერთმანეთი გულით არ გვიყვარს?

და რომ მე შენ მიყვარხარ და ხშირად ძლიერ მიყვარხარ, ეს იცი: და ამის მიზეზია ეჭვი შენი

სიბრძნისადმი! ჰე ეს სულელი მოხუცი რეგენი  
სიბრძნე!

უკეთუ ოდესმე შენმა სიბრძნემ თავი მიგანება,  
ჰე! მაშინ ჩემი სიყვარულიც სწრაფად დაგტოვებდა“.

აქ ცხოვრებამ დაფიქრებულმა მიიხედ-მოიხედა  
და წყნარად წარმოსთქვა: „ჰე, ზარატუსტრა, საკ-  
მაოდ ერთგული არა ხარ!

იმდენად არ გიყვარვარ, ვით ამას იტყვი: ვიცი,  
ჰფიქრობ, მალე მიმატოვო.

არის ერთი ძველი, მძიმე, ხმიანი ზარი: მისი ხმა  
ლამით ისმის შენ გამოქვაბულში.

— გესმის შუა ლამისას ამ ზარის ხმა, ამასა  
ჰფიქრობ პირველისა და თორმეტის შორის:

— ამას ჰფიქრობ, ჰე ზარატუსტრა, ეს ვიცი,  
რომ მალე უნდა დამტოვო!“

„დიახ, ვუპასუხე მე ყოყმანით, ხოლო ისიც იცი“  
და რალაც ვუთხარი ყურში, აწენილ, ყვითელ, შემ-  
ლილ ნაწნავებში.

„შენ ეს იცი, ჰე ზარატუსტრა? ეს არავინ იცის.“

და ჩვენ შევხედეთ ერთმანეთს და გადავხედეთ  
მწვანე ველს, რომელსა ზედა აწ გრილი სადამო ჩა-  
მორბოდა და ერთად ვსტიროდით. — ხოლო მაშინ  
ცხოვრება უფრო საყვარელი იყო, ვიდრე მთელი  
ჩემი სიბრძნე.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

### 3.

ერთი!

ჰე ადამიანო, ყური დაუგდე!

ორი!

რას იტყვის ღრმა შუა ლამე?

სამი!

„მეძინა, მეძინა —“,

ოთხი!

„ღრმა ძილისაგან გამომეღვიძა“

ხუთი!

„ქვეყანა ღრმაა“,

ექვსი!

„და უფრო ღრმაა, ვიდრე დღე იფიქრებდა“.

შვიდი!

„ღრმა არის ურვა —“,

რვა!

„სიხარული უფრო ღრმაა, ვიდრე გულის მწუხარება“:

ცხრა!

„ურვა იტყვის: ნარვედ!“

ათი!

„ხოლო ყოველ სიხარულს მარადიულობა  
ჰსურს —“,

თერთმეტი!

„— ჰსურს ღრმა მარადიულობა!“

თორმეტი!

## შვიდი ბეჭედი

(ანუ: სიმღერა ჰოი და ამინ)

1.

უკეთუ მისანი ვარ და აღვსილი მისნური სულით, რომელი ორი ზღვის შორის კლდესა ზედა დაძრნის, —

ნამყოსი და მყობადის შორის დაძრნის ვით ღრუბელი, — მტერი შემხუთავი ბარისა და ყოვლისა მოქანცული ცოცხალ-მკვდრისა:

მზა ელვისათვის ბნელ მკერდში და მხსნელი ნათლის სხვისათვის, მუცლად ღებული ელვით,

რომელი იტყვის: „ჰო!“ ჰოით გაიცინებს, მზა ელვის სხივთათვის: —

— ხოლო ნეტარია ესე მუცლად ღებული! და ჭეშმარიტად, ჰხამს დიდ ხანს ეკიდოს მთას ავი ამინდით, რომელმაც ერთხელ მყობადის ნათელი უნდა აანათოს! —

— ჰე, ვით არ ვისწრაფოდე მარადისობით და საქორწინო რკალთა რკალით, — უკუქცევის რკალით!

არ მიპოვნია დედაკაცი, რომლისგანაც მე შვილები მესურვოს, გარდა ერთი დედაკაცისა, რომელი მიყვარს: რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

## 2.

უკეთუ მრისხანება ჩემი ოდესღაც ანგრევდა, მიჯნათ აბრუნებდა და მცნებათა ძველ შემუსრულ ფიცრებს ციცაბო უფსკრულში ისროდა,

უკეთუ დაცინვა ჩემი ოდესღაც ხრწნილ სიტყვათ, ვით ნაგავს, აღგვიდა და მე ვით ცოცხი ვეფლინებოდი ობობათ და განმწმენდი ქარივით დახშულ აკლდამათ:

უკეთუ ოდესღაც მხიარულად ვიჯექ, სად მოხუც ღმერთთა საფლავებია; ვლოცავდი ქვეყანას, მიყვარდა ქვეყანა, ვიჯექ ქვეყნის მქირდავთა ძეგლების ახლოს.

— თვით ეკლესიებიც მიყვარს და ღმერთის საფლავები, ოდეს მათი დანგრეული თაღების ცა ნათელი თვალით იცქირება; მიყვარს, მზგავსად ბალახისა და წითელი ყაყაჩოსი, დანგრეულ ტაძრებზე ჯდომა, —

ჰე, ვით არ ვისწრაფი მარადისობით და საქორწინო რკალთა რკალით, უკუქცევის რკალით?

არ მიპოვნია დედაკაცი, რომლისაგან მე შვილები მესურვოს, გარდა ერთი დედაკაცისა, რომელი მიყვარს, რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა! რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

### 3.

უკეთუ ოდესღაც მოიწევდა ოხრა ჩემ ზედა ქმედი ოხრისაგან და ციური აუცილებლობისაგან, რომელი თვით შემთხვევას აიძულებს ვარსკვლავან ფერხულთათვის:

უკეთუ ოდესღაც სიცილით მმქმედი ელვისა ვიცინოდი, რომელს მორჩილად თანსდევს საქმის გრძელი ქუხილი:

უკეთუ ოდესღაც მიწის ღმერთთა მალლობზე ღმერთებს კამათელს ვეთამაშებოდი და მიწა იძროდა და სკდებოდა და ცეცხლის მდინარეთ აღმოაფრქვევდა:

რამეთუ მიწა ღმერთთა მაგიდაა, მძრწოლარე ახალმმქმედ სიტყვათა და ღმერთთა კამათლებით:

ჰე, ვით არ ვისწრაფოდე მარადისობით და საქორწინო რკალთა რკალით, — უკუქცევის რკალით?

არ მიპოვნია დედაკაცი, რომლისაგან შვილები მესურვოს, გარდა ერთი დედაკაცისა, რომელი მიყვარს: რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

### 4.

უკეთუ ოდესღაც სავსე შესმით ვსვამდი აქაფებული სასმისით სურნელი სანელებლით შეზავებულს, სად ყველა საგნები კარგად შერეულია:

უკეთუ ხელი ოდესღაც შორეულს უახლოესს ურევდა და ცეცხლს სულს, და სიხარულს — ურევას და უარესს — უკეთესს:

უკეთუ მე თვით მხსნელი მარილის კბილი ვარ, რომელი ყოველ საგანთ სასმისში კარგად შეაზავებს:

— არის მარილი სიკეთესა და ბოროტს რომ აერთებს; და უბოროტესიც ღირსია სანელებლისა და უკანასკნელი ამოქაფებისა: —

ჰე, ვით არ ვისწრაფოდე მარადისობით და საქორწინო რკალთა რკალით, — უკუქცევის რკალით!

არ მიპოვნია დედაკაცი, რომლისგანაც შვილები მესურვოს, გარდა ერთი დედაკაცისა, რომელი მიყვარს: რამეთუ შენ მიყვარხარ. ჰე მარადისობა!

რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

## 5.

უკეთუ ზღვა მიყვარს და ყოველი, რაც ზღვის მოდგმისაა, და უფროსად ოდეს მწყრალად მენინა-აღმდეგება:

უკეთუ ძიების ის სიხარულია, რომელი აფრას უცნაურისაკენ მიაფრენს, უკეთუ მეზღვაურის სიხარულია ჩემ სიხარულში:

უკეთუ ოდესლაც მხიარულება ჩემი ხმიანობდა: „ნაპირი გაჰქრა — ყოველი ჯაჭვით თავისუფალი ვარ —

უსაზღვრო ირყევა ჩემს ირგვლივ, შორს ბრწყინავს სივრცე და დრო, მხნედ! მხნედ! მოხუცო გულო!“

ჰე, ვით არ ვისწრაფოდე მარადისობით და საქორწინო რკალთა რკალით, უკუქცევის რკალით!

არ მიპოვნია დედაკაცი, რომლისგან შვილები მესურვოს, გარდა ერთი დედაკაცისა, რომელი მიყვარს: რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

## 6.

უკეთუ ჩემი სიქველე მროკავის სიქველეა და ხშირად ორივე ფეხით ოქრო-ზურმუხტოსანი ალტაცებით სჩანვითქებოდი:

უკეთუ ჩემი ბოროტება მომცინარი ბოროტებაა ვარდის ბუჩქთა და შროშანთა ღობის ქვეშ:

— რამეთუ სიცილში ყოველი ბოროტია მოგროვილი, ხოლო ცნობილია საღვთოდ და გამართლებულია თვისი საკუთარი ნეტარებით:

და უკეთუ ჩემი ალფა და ომეგაა, რათა ყოველი მძიმე მსუბუქი იქმნეს, ყოველი სხეული მროკავად, ყოველი სული ფრინველად: და ჭეშმარიტად, ესეა ჩემი ალფა და ომეგა! —

ჰე, ვით არ ვისწრაფოდე მარადისობით და საქორწინო რკალთა რკალით, — უკუქცევის რკალით!

არ მიპოვნია დედაკაცი, რომლისაგან შვილები მესურვოს, გარდა ერთისა, რომელი მიყვარს: რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

## 7.

უკეთუ ჩემ ზედა წყნარ ცას გადავჭიმავდე და ჩემი ფრთებით ჩემ ცაში ვფრენდი:

უკეთუ ლაღად ნათლის შორეულებით ვცურავდი და ფრინველი სიბრძნისა მოფრინდებოდა ჩემ თავისუფლებასთან: —

— ხოლო ამას იტყვის ფრინველი სიბრძნისა: „შეხედე, არ არის მალლა, არც დაბლა! გადავარდი მარცხნივ, მარჯვნივ, წინ, უკან, შენ, მსუბუქო! მღერდე! ნულარას იტყოდე!

— ყველა სიტყვა მძიმეთათვის არ არის შექმნილი? განა ყოველი სიტყვა მსუბუქს არ ჰღალატობს! მღერიდე! ნულარას იტყვი! —



ჰე, ვით არ ვისწრაფოდე მარადისობით და საქორწინო რკალთა რკალით, — უკუქცევის რკალით!

არ მიპოვნია დედაკაცი, რომლისაგან შვილები მესურვოს, გარდა ერთი დედაკაცისა, რომელი მიყვარს: რამეთუ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

რამეთუ შენ მიყვარხარ, ჰე მარადისობა!

## მ ე ო თ ხ ე   დ ა უ კ ა ნ ა ს კ ნ ე ლ ი   ნ ა ნ ი ლ ი

ჰეი, ქვეყანაზე სად ჩაუდენიათ უდიდესი სი-  
სულელე, თუ არ შემწყნარებელთა შორის? და  
რას მოუცია ქვეყნისათვის მეტი მწუხარება, თუ  
არ შემწყნარებელთა შეშლილობას?

ვაი ყველა შეყვარებულთ, რომელთ ჯერ თვი-  
სი შეწყნარების მაღლა მყოფ მწვერვალისათვის  
ვერ მიუღწევიათ:

ამას მეტყოდა ერთხელ ეშმაკი: „ღმერთსაც  
აქვს თვისი ჯოჯოხეთი: იგი მისი სიყვარულია  
ადამიანთადმი“.

ამას წინათ ყური მოვკარი მის სიტყვებს:  
„ღმერთი მკვდარია; ადამიანთადმი სიბრალულ-  
მა მოჰკლა ღმერთი“.

ზარატუსტრა, შემწყნარეთათვის

### მსხვერპლი თაფლისა

და კვლავ რბოდენ ზარატუსტრას სულსა ზედა  
თვენი და წელნი, და ის ვერ ამჩნევდა მათ; ხოლო  
თმა ჭალარა შეექმნა. ერთ დღეს, ოდეს ქვაზე იჯდა  
თავისი გამოქვაბულის წინ და წყნარად შორით იმ-  
ზირებოდა, — ხოლო აქედან აზვირთებულ უფსკ-  
რულთა ზედა სჩანდა ზღვა, — მის ირგვლივ მისი  
ცხოველები ნალვლიანად დადიოდნენ და ბოლოს  
მის წინაშე გაჩერდნენ.

„ჰე ზარატუსტრა, ეტყოდნენ ცხოველები, შენ  
ბედნიერებას ეძიებ?“ „რა არის ბედნიერება! მიუ-

გო მან, დიდი ხანია ბედნიერებას აღარ ვესწრაფი, ვესწრაფი ჩემ საქმეს". „ჰე ზარატუსტრა, კვლავ უთხრეს ცხოველებმა, იტყოდე ვით ვინმე, რომელს ზედმეტი სიკეთე აქვნდეს. არ განისვენებ ცისფერ ზღვაში ბედნიერებისა?" „თქვენ თვალთმაქცნო, უპასუხა ზარატუსტრამ და გაეცინა, ვით მოხერხებულადა სთქვით! ხოლო იცით აგრეთვე ჩემი ბედნიერება მძიმეა და არა მზგავსი თხიერი ტალღისა: მანუხებს და არა მშორდება, ვით კუპრი".

კვლავ ჩაფიქრდნენ ცხოველები მის ირგვლივ და კვლავ მის წინაშე გაჩერდნენ. „ჰე ზარატუსტრა, იტყოდნენ, იმისათვისაა ეს, რომ შენ თვით მეტად ყვითლდები და შავდები, ხოლო შენი თმა თეთრდება და ბამბას ემზგავსება? შეხედე, შენ კუპრში ზიხარ!“ — „რას უბნობთ, ცხოველებო, წარმოსთქვა ზარატუსტრამ და გაიცინა, ჭემმარიტად ძვირს ვიტყოდი, ოდეს კუპრისას ვლაპარაკობდი. რაც ჩემ თავს არის, იგივეა ყველა მომწიფებული ხილის თავსა. ეს თაფლია ჩემ ძარღვებში და ასქელებს ჩემ სისხლსა და ჩემ სულს უფრო აწყნარებს". „ესე იყოს, ჰე ზარატუსტრა, მიუგეს ცხოველთ და მიუახლოვდნენ; ხოლო არა გასურს დღეს ერთ დიდ მთას ახვიდე? ჰაერი სუფთაა და დღეს ქვეყანისა მეტი სჩანს, ვიდრე ოდესმე". — დიახ, ჩემო ცხოველნო, მიუგო მან, თქვენი რჩევა მშვენიერია და გულს ეამება: დღეს მსურს ერთ დიდ მთას ავიდე! ხოლო იზრუნეთ, რათა იქ თაფლი მქონდეს, ყვითელი, თეთრი, კარგი, ყინულივით გრილი ფიჭის თაფლი. იცოდეთ იქ მალლა მსურს თაფლის მსხვერპლი შევწირო".

ხოლო ოდეს ზარატუსტრა მთას ავიდა, ცხოველები, რომელნიც მას ნაჰყვნენ, სახლში გაგზავნა, და ნახა, მარტოდ დარჩენილიყო: — მუნ გაიცინა მთელი გულით, მიიხედა-მოიხედა და ესე იტყოდა:

ვსთქვი შენირვა და თაფლის შენირვა, ხოლო ესე ჩემი სიტყვის ეშმაკობა იყო, ჭეშმარიტად, სასარგებლო სისულელე! აქ ზემოთ, მე უფროსად თავისუფლად ვილაპარაკებ, ვიდრე განდეგილთა ხვრელებისა და მათი შინაური ცხოველების წინაშე.

მსხვერპლი! ვაბნევ, რაც მებოძების, მე მხარჯველი ვარ ათასი ხელით: ვით ვუნოდებდე ამას — მსხვერპლსა!

და თუ თაფლი ვისურვე, ვისურვე სამსალა და ტკბილი წვენი, რომლისათვის ბუზლუნა დათევბს და უცნაურ, ნალვლიან, ბოროტ ფრინველთაც სული მისდით.

— სამსალას უკეთესსა, მონადირეთა და მეთევზეთ რომ სჭირდებათ. უკეთუ ქვეყანა ბნელ ცხოველთა ტყეა და ველურ მონადირეთა ბალი სიამისა, ის უფრო და უფრო მეტად უძირო ზღვად მეჩვენება.

— ზღვად სავსედ ფერადი თევზებითა და კიბოებითა, რომელი თვით ღმერთს აღუძრავს სურვილს თევზაობისა და ბადისმსროლელთა: ესე მდიდარია ქვეყანა დიდი და მცირე საკვირველებით.

უფროსად ადამიანთა სამყარო, ადამიანთა ზღვა: მას ვესვრი ან ჩემ ოქროს ნემსკავს, და ვიტყვი: განიხსენ შენ, უფსკრულო ადამიანთა!

განიხსენ და გადმომიყარე შენი თევზები და ბრწყინვალე კიბოები! ჩემი უკეთესი სამსალით ვატყვილებ დღეს საკვირველ ადამიანთა თევზებს.

— ჩემ ბედნიერებას ვისვრი მე შორით და შორეულით, აღმოსავლით, სამხრეთით და დასავლით, რათა ვნახო ადამიანთა მრავალი თევზი ისწავლის ჩემი ბედნიერების წვერზე წამოგებასა და სხმარტალს.

ვიდრე წამოგებულნი ჩემ მახვილ, ფარულ ნემსკავს, უფსკრულის ფერადი კლდის თევზები ჩემს

სიმაღლემდე, მეთევზეთა შორის უბოროტესის სი-  
მაღლემდე არ ამალდებიან.

ესე ვარ სიღრმით და დასაბამით, მომწევი, გა-  
მომწევი, ამწევი, ამომწევი, აღმზრდელი,  
მწვრთნელი და მოძღვარი, რომელი ერთხელ არა  
ამოდ იტყოდა: „ჰყოფდე, როგორიცა ხარ!“

მოვიდენ ადამიანნი ჩემთან მაღლა: რამეთუ  
კვლავ ვუცდი სასწაულსა ჩემი სამხრის ჟამის მო-  
წევისა: მე თვით არ ჩავდივარ, ვით ჰხამს ჩემდა  
ადამიანთა შორის.

ამად ველოდები აქ, ცბიერი და მქირდავი, მა-  
ღალ მათათა ზედა, არა სულსწრაფი, არა სულგრ-  
ძელი, უფრო ვიეთი, რომელს მოთმინება დავინყე-  
ბია, რამეთუ აღარ „ითმენს“.

ჩემი ბედი მაცდის: დავავინყდი? ჩრდილში თუ  
დიდ ქვას ამოჰფარებია და ბუზებს იჭერს?

და ჭეშმარიტად, მაღლიერი ვარ ჩემი მარადიუ-  
ლი ბედისა, რომ არ მერეკება და არ მაჩქარებს და  
დროს არ მაძლევს ხუმრობისა და ბოროტებისათ-  
ვის: ესე სათევზაოდ ამოველ მე ამ მაღალ მთასა.

უთევზავნია ადამიანს ოდესმე მაღალ მათათა  
ზედა? დეე რეგვენობა იყოს, რაც აქ ზემოთა  
მსურს და ვაკეთებ: უკეთესია ეს ვიდრე ვიყო იქ,  
ქვევით მოლოდინით მხიარული, მწვანე და ყვი-  
თელი —

მოლოდინით მრისხანედ გაბერილი, წმიდა მთის  
ღრიალა ქარიშხალი, სულმოკლე, რომელი ხეობათ  
ზევიდან დაჰყვირის: „მისმინეთ, თუ არა დაგსჯით  
ღვთის მათრახით!“

არა ძვირსა ვგრძნობდე ამ მრისხანეთათვის:  
ისინი მხოლოდ სიცილსა მგვრიან! სულმოკლენი  
უნდა იყვნენ ეს დიდი საგანგაშო დოლები, რომელ-  
თა ღლეს ეკუთვნით სიტყვა, ან აროდეს!

ხოლო მე და ჩემი ბედი „დღეს“ არ ველაპარაკებოთ, არც „ხვალეს“ ველაპარაკებოთ: სალაპარაკოდ მოთმინება გვაქვს, დრო და ზედმეტი დრო. ის ერთ დროს ხომ მოვა და გზად ვერ აგვიქცევს.

ვინ მოვალს ერთხელ და გზად ვერ აგვცდება? ჩვენი დიდი შემთხვევა, ესე არს ჩვენი დიდი შორეული ადამიანის სამეფო, ათასწლეულის სამეფო ზარატუსტრასი. —

ვით შორს არის ესე „შორეული“? რა არის ჩემთვის! ხოლო ამისათვის ნაკლებად მყარი არ არის, — ორივე ფეხით მტკიცედა ვსდგევარ ამ ფუძეს.

— მარადიულ ფუძეს, მაგარ პირველქმნილ კლდეთა ზედა ამ უმაღლეს, უმტკიცეს პირველქმნილ კლდეთა ზედა, სად ყველა ქარნი იყრებიან, ვით ქარიშხლების მიჯნასთან და კითხულობენ: სად? საიდან? საით?

აქ იცინოდე, იცინოდე, ჩემო წმინდა, ჯანსაღო ბოროტება! მაღალ მთებით ძირს ისროდე მოელვარე დამცინავ სიცილს! მოინადირე შენი ელვარებით ულამაზესი ადამიანთა თევზები!

და რაც ყველა ზღვებში მე მეკუთვნის, რაც ჩემია და ჩემთვის ყოველისა შორის — ის დამიჭირე, ის ამომიტანე აქ, ზემოთ: ამას ველოდები მე უბოროტესი მეთევზეთა შორის.

შორს, შორს, ჩემო ანკესო! ღრმად, ღრმად ჩემო ბედნიერების სამსალა! ინვეთე უტკბილესი შენი წამით, ჩემი გულის თაფლო! მოეკიდე ჩემო ნემსკავო მუცელს ყოველი შავი სევდისა!

შორს, შორს ჩემო თვალო! ჰეი, რა სიმრავლეა ზღვათა ჩემს ირგვლივ, ადამიანთა მყობადის რა ცისკრები! და ჩემ ზედა — რა ვარდისფერი სიჩუმე! რა უღრუბლო სიჩუმე!

## ხმა მლალადებელი მწეობისათვის

მეორე დღეს ზარატუსტრა კვლავ თავის ქვაზე იჯდა გამოქვაბულის წინ, მისი ცხოველები გარე დაძრწოდნენ სახლში საჭმლის მოსატანად, — და ახალი თაფლისაც: ძველი თაფლი ზარატუსტრამ უკანასკნელ წვეთამდე გამოლია და დახარჯა. ხოლო ვიდრე ესე მჯდომარე იყო კვერთხით ხელში, და მინაზე თავის ჩრდილს ხაზვიდა და ჩაფიქრებული, — და ჭეშმარიტად! — არა თავისა და თვისი ჩრდილისათვის — უეცრად შეკრთა და იძრწოლა: რამეთუ თავისი ჩრდილის ახლოს მეორე ჩრდილიც დაინახა. და ოდეს მყის უკუ მოიხედა და ფეხს წამოდგა, ნახა მის ახლოს მისანი იდგა, რომელმა ოდესღაც მასთან პური სჭამა და სვა, წინასწარმეტყველი დიდი დაღლილობისა, რომელი ასწავლიდა: „ყველაფერი ერთია, არაფერს აქვს ჯილდო, ქვეყანა უაზროა, ცოდნა ახრჩობს“. ხოლო მისი სახე მას აქეთ შეცვლილიყო; და ოდეს ზარატუსტრამ მას თვალებში ჩახედა, კვლავ შეშინდა გული მისი: ეზომად მრავალი ცუდი უწყება და ნაცრისფერი ელვა რბოდა მის სახესა ზედა.

მისანი, მიხვდა რა, თუ რა ხდებოდა ზარატუსტრას სულში, სახეზე ხელი წაისვა, თითქოს ჰსურდა ესე აეხოცა. იგივეს იქმნდა ზარატუსტრა და ოდეს ორივე დუმილით ესე დამშვიდდნენ, ერთმანეთს ხელი მისცეს ნიშნად ურთიერთის კვლავ ცნობის სურვილისა.

„კეთილ იყოს მოსვლა შენი, სთქვა ზარატუსტრამ, შენ მისანო დიდი დაღლილობისა, არა ამაოდ იყავი ერთხელ ჩემი თანამეინახე და სტუმარი. სჭამდე და სვამდე დღესაც ჩემთან და შეშინდე, უკეთუ მხიარული მოხუცი მოუჯდება სუფრას შენთან ერთად!“ — „მხიარული მოხუცი? მიუგო მისანმა თავის

ქნევით: ვინც უნდა იყო, ან ვიეთი ყოფად ისურვებდე, ჰე ზარატუსტრა, მეტად დიდხანს დარჩი აქ ზემოთ, — შენი ნავი მალე აღარ იდგება ხმელეთზე!“ „განა ხმელეთზე ვზივარ?“ — ჰკითხა ზარატუსტრამ სიცილით. — „ტალღები შენი მთის ახლოს, უპასუხა მისანმა, სულ ზევით და ზევით იზიდებიან, ტალღები დიდი უბედურებისა და ჭმუნვისა: მალე მოსწვდებიან შენ ნავსაცა და შენც წაგიღებენ აქედან“ — ზარატუსტრა დადუმდა და გაკვირვებული უსმენდა. — „ჯერ არაფერი გესმის? განაგრძო მისანმა: არა ბობოქრობს და ღმუის სიღრმით?“ — ზარატუსტრა კვლავ სდუმდა და უსმენდა: მუნ ესმა გრძელი ყვირილი, რომელს სიღრმენი ერთმანეთს ესროდნენ და გადასცემდნენ, რამეთუ არც ერთსა ჰსურდა მისი დატოვება: ისე ბოროტად ხმიანობდა.

„შენ საბედისწერო მისანო, სთქვა ბოლოს ზარატუსტრამ, ეს უბედურების ყვირილია და ყვირილი ადამიანისა, ალბათ შავი ზღვით მოდის. ხოლო რა არის ჩემთვის ადამიანის უბედურება? ჩემი უკანასკნელი ცოდვა, ჩემთვის შენახული, — იცი მისი სახელი?“

„სიბრალული! — უპასუხა მისანმა აღვსილი გულით და აღაპყრო ხელები — ჰე ზარატუსტრა, მოველ რათა შეგიყვანო შენ უკანასკნელ ცოდვაში!“

და ითქვა რა ეს სიტყვები, კვლავ გაისმა ყვირილი და უფრო ხანგრძლივი და საშინელი, ვიდრე ამას წინედ და უფრო ახლოც. „გესმის? გესმის? ჰე ზარატუსტრა? შეჰყვირა მისანმა, შენდამია ეს ყვირილი, შენ გიხმობს: მოვედინ, მოვედინ, მოვედინ, დროა, დიდი ხანია დროა!“

ზარატუსტრა სდუმდა შეძრწუნებული და მღელვარე; ბოლოს იკითხა, ვით თავის თავით მერყევა: „ვინ არის, რომელი მე მიხმობს?“



„შენ ხომ იცნობ მას, უპასუხა აღელვებით მისანმა, რატომ ჰმალავ? მაღალი ადამიანია, შენ რომ გიხმობს!“

„მაღალი ადამიანი? შესძახა ზარატუსტრამ შეშფოთებულმა: რა ჰსურს მას? მაღალ ადამიანს! რა უნდა მას აქ?“ — და მას ოფლი დაასხა.

ხოლო მისანმა არ უპასუხა ზარატუსტრას შიშს, არამედ უსმენდა და უსმენდა უფსკრულს. ხოლო ოდეს იქ დიდხანს სიჩუმე ჩამოვარდა, მოიხედა და დაინახა ზარატუსტრა ფეხზე ამდგარიყო და ძრწოდა.

„ჰე ზარატუსტრა, დაიწყე მან სევდიანი ხმით, სდგეხარ არა მზგავსად ვიეთისა, რომელს ბედნიერება ატრიალებს: უნდა იცეკვო, რათა არ ნამექცე!“

ხოლო უკეთეს ისურვებდი ჩემ თვალწინ ცეკვასა და ყველა შენი ნახტომებით ხტომას: არავინ გაჰბედავს მითხრას: „შეხედე, აქ უკანასკნელი მხიარული ადამიანი ცეკვავს“.

ამაოდ მოვალს ამა მაღლობზე ის, რომელი ამას ეძიებდეს: გამოქვაბულთ ჰპოვებდა ის და გამოქვაბულში გამოქვაბულთ, სამალავთ დამალულთათვის, არა ბედნიერების ორმოებსა და საუნჯეთთა სალაროს და ბედნიერების ოქროს ფენებს.

ბედნიერება — ვით აქედეს ბედნიერება ესეთ დამარხულთა და მწირთ! ვეძიო უკანასკნელი ბედნიერება ნეტარების კუნძულებზე და შორს დავიწყებულ ზღვათა შორის?

ხოლო სულ ერთია, არაფერს აქვს ჯილდო, ამაოა ყოველი ძიება, აღარც ნეტარი კუნძულებია!“ —

ესე ოხრავდა მისანი; ხოლო მის უკანასკნელ ოხვრასთან ერთად ზარატუსტრა კვლავ გაბრწყინდა და განმტკიცდა ვიეთისამებრ, რომელი ღრმა უფსკრულით ზე ამოვა, „არა! არა! სამჯერ არა! შეჰყვირა

ძლიერი ხმით და წვერს ხელი დაისვა — ეს მე უკეთ ვიცი! კვლავ არის ნეტარი კუნძულები! ნუღარას იტყვი ამისათვის, შენ ოხრავო, მწუხარების გულო!

ნუღარ კურკურებ ამისათვის, შენ წვიმის ღრუბელო შუადღის წინ! განა არ დავსველდი შენი მწუხარებით, ვით გაზუნზლული ძაღლი?

ან გავიბერტყები და მოგშორდები, რათა კვლავ გავშრე: ნუ გაიკვირვებ! უზრდელად გეჩვენები? აქ ხომ ჩემი სასახლეა.

ხოლო შენი მაღალი ადამიანისათვის: რა ვქნა მყისვე მოვძებნი იმ ტყეებში: იქიდან მოისმოდა მისი ყვირილი. იქნებ მას საშინელი ნადირი სდევნის.

ის ჩემ სამფლობელოში: ამისათვის რა უნდა ევნოს! და ჭეშმარიტად, ჩემთან მრავალი ბოროტი ცხოველია“.

ამ სიტყვებით გაბრუნდა წასასვლელად. მუნ სთქვა მისანმა:

„ჰე ზარატუსტრა, შენ გაიძვერა ხარ!

ვიცი, გსურს მიმატოვო! სიამოვნებით ტყედ გაიჭრები და გარეულ ცხოველთა სდევნი!

ხოლო რა შეებას მოგცემს ეს შენ? საღამოს კვლავ დამიბრუნდები; შენ საკუთარ გამოქვაბულში ვიჯდები, სულგრძელი და მძიმე, ვით კუნძი — და მოგელოდები!“

„ესე იყოს, სთქვა ზარატუსტრამ უკვე წასულმა: და რაც ჩემია ჩემ გამოქვაბულში, შენიც არის, ჩემი ძვირფასი სტუმრისა!

უკეთუ შიგ თაფლიც იპოვე, რა ვქნა ალოკე, ბუზლუნა დათვო და სული გაახარე! საღამოს ორივე მხიარულები ვიქნებით.

— მხიარულები და კმაყოფილნი, რომ ეს დღე გავიდა! და თვით შენ აჰყვები ჩემ სიმღერას და იცეკვებ, როგორც ჩემი მროკავი დათვი. —

არა გჯერა ეს! თავს აქნევ? რა ვქნა! ვნახოთ!  
მოხუცო დათვო! ხოლო მე — მეც მისანი ვარ".  
ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## საუბარი მეფეებთან

1.

ზარატუსტრას ერთი საათის გზაც არ გაუვლია თავის ტყესა და ღრეში და მეყსეულად შენიშნა უცნაური მგზავრები. იმ გზით, რომლითაც ის თავქვე მოდიოდა, ორი მეფე მოდიოდა გვირგვინებით და მენამული სარტყელებით შემკულნი, ვით ფლამინგო ფრინველები: ისინი ერთ დატვირთულ ვირს მოერეკებოდნენ. „რა საქმე აქვთ მეფეთ ჩემ სამფლობელოში?“ გაკვირვებით გულისთხრობდა ზარატუსტრა და ერთ ბუჩქს ამოეფარა, ხოლო ოდეს მეფენი მოახლოვდნენ, წარმოსთქვა ნელი ხმით, თითქოს თავის თავს ელაპარაკებოდა: „უცნაურია! უცნაურია! რა ამბავია? ორ მეფესა ვხედავ და ერთ ვირსა!“

აქ მეფენი შეჩერდნენ, გაიცინეს, მოხედეს ადგილს, საიდანაც ხმა გაისმა და შემდეგ ერთმანეთს შეხედეს. „ესე ჰფიქრობს მრავალი ჩვენ შორისაც, წარმოსთქვა მეფემ მარჯვნივ, ხოლო არ ლაპარაკობენ“.

ხოლო მეფემ მარცხნივ მხრები აიწია და მიუგო: „ეს ალბათ თხების მწყემსია, ან განდეგილი, რომელიც მეტად დიდხანს სცხოვრობდა კლდეთა და ხეთა შორის. უსაზოგადოებოდ ცხოვრება ხრწნის კეთილ ზნე-ჩვეულებას“.

„კეთილი ზნე-ჩვეულება? უპასუხა მეორე მეფემ გულმოსულმა და მწარედ: ვის გაურბივართ?

თუ არა „კეთილ ზნე-ჩვეულებასა?“ ჩვენ „კარგ საზოგადოებასა“?

უკეთესია, ჭეშმარიტად, განდეგილთა და თხე-ბის მწყემსთა, ვიდრე ვარაყიან, ცრუ, განგოზილ ბრბოს შორის ცხოვრება, — მართალია ის თავს „კარგ საზოგადოებას“ უწოდებს.

— მართალია, თავს „კეთილშობილს“ უწოდებს, ხოლო ყველაფერი იქ თვალთმაქცობაა და დამპალი, სისხლით მოყოლებული, ძველ ცუდ სნეულებათა და ცუდ მკურნალთა წყალობით.

უკეთესია და უფრო საყვარელი ჩემთვის დღეს ჯანსაღი გლეხი, უხეში, გაიძვერა, კერპი, ამტანი: დღეს ეს უწარჩინებულესი მოდგმაა.

გლეხი დღეს უკეთესია და გლეხთა მოდგმასა ჰხამს ბატონობა! ხოლო ან ბრბო მეფობს, — და მე აღარ მოვტყუვდები. ხოლო ბრბოს სახელია: არევ-დარევა.

ბრბოს დომხალი: მის შორის ყოველი არეულია, წმიდანი და უკეთური, აზნაური და ურია და ყოველი პირუტყვი ნოეს კიდობნისა.

კეთილი ზნე-ჩვეულება! ჩვენ შორის ყველაფერი თვალთმაქცობაა და დამპალი. აღარავინ იცის პატივისცემა: მას გაურბივართ სწორედ. მლიქვი, აბეზარი ძაღლები, ისინი პალმის ფოთლებს ავარაყებენ.

ეს ზიზღი მახრჩობს, რომ თვით ჩვენ მეფეები გავყალბდით, შეკაზმული ვართ და გადაცმული მამა-პაპათა დიდების ძველი, გახუნებული სამოსლით, საჩვენებელი მედლები ვართ რეგვენთათვის და გაიძვერთათვის და ყოვლისათვის, რომელიც დღეს ხელმწიფებით წვრილმან ვაჭრობას ეწევა.

პირველები არა ვართ — და უნდა ესე გამოვიყურებოდეთ: მოგვწყინდა და შეგვზიზღდა ბოლოს ეს ტყუილი.

ნაძირალებს გამოვექეცით, მყვირალებს და მურდალ მწერალ ბუზებს, მენწრილმანეთა სიმყრალეს, პატივმოყვარეობის კრუნჩხვას, მყრალ სუნთქვას — ფუი, ნაძირალათა შორის ცხოვრებასა.

— ფუი, ნაძირალათა შორის თავის პირველად მოჩვენებას! ჰე, ზიზლი! ზიზლი! ზიზლი! რალანი ვართ ჩვენ მეფენი!"

„შენ ძველმა სნეულებამ მოგიარა, უთხრა მეფემ მარცხნივ, ზიზლმა მოგიარა, საბრალო ძმობილო. მაგრამ ხომ გახსოვს, ვილაც ყურს რომ გვიგდებს“.

ზარატუსტრა, რომელიც ამ ბაასს თვალთ და გულთ უსმენდა, მყისვე გამოვიდა სამალულთ, მიუახლოვდა მეფეთ და ეტყოდა:

„ზარატუსტრაა მისი სახელი, ვინც თქვენ გისმენდათ, სიამოვნებთ გისმენდათ, მეფენო.

მე ზარატუსტრა ვარ, რომელმა ერთხელ სთქვა: „რალანი არიან მეფენი!“ შემინდეთ, გავიხარე, ოდეს ერთმანეთს ეუბნებოდით: „რალანი ვართ მეფენი!“

ხოლო აქ ჩემი სამეფოა და ჩემი სამფლობელო: რას უნდა ეძიებდეთ ჩემ სამფლობელოში? იქნებ გზად ჰპოვეთ, რასაც მე ვეძიებ: მალალ ადამიანს“.

ესმათ რა ეს მეფეთ, ხელთ გულს იცემდნენ და ერთბაშადა სთქვეს: „გვიცნეს!

ამა სიტყვის მახვილთ სჭრი შენ ჩვენ გულთა დიდ სიბნელესა. აღმოაჩინე ჩვენი მწუხარება, შეხედე! გზას დავადექით, რათა მალალი ადამიანი აღმოგვეჩინა. —

— ადამიანი უფრო მალალი, ვიდრე ჩვენა ვართ: მართალია მეფენი ვართ, მასთან მიგვყავს ეს ვირი. ჰხამს უმალლესი ადამიანი უმალლესი ბრძანებელიც იყოს.

არა არის უბედურება მთელი ადამიანის ბედის შორის, ოდეს ძლიერნი ამა ქვეყნისანი პირველი

ადამიანები არ არიან. ესე ყოველი ყალბდება, ბრუნდდება და საშინელ იქმნების.

და თუ ისინი უკანასკნელნიც არიან და უფრო პირუტყვები, ვიდრე ადამიანები: ბრბოს ფასი ემატება და ემატება და ბოლოს იტყვის სათნოება ბრბოისა: „მომხედე, მე ვარ მხოლოდ სათნოება!“

რა მესმის? უპასუხა ზარატუსტრამ; რაოდენი სიბრძნე ჰქონიათ მეფეთ! აღტაცებული ვარ და ჭეშმარიტად განწყობილი ამისი ლექსი გამოვსთქვა:

— თუნდაც ლექსი იყოს, რომელსაც ყველა ყური ვერ მოისმენს. დიდი ხანია ყურადღებას არ ვაპყრობ გრძელ ყურებსა. ესე! აბა!

(ხოლო აქ მოხდა ის, რომ ვირმაც ლაპარაკი იწყო: და ცუდი განზრახვით და გარკვევითა სთქვა: ი—ა)

ერთხელ, ვგონებ ქრისტეს მოსვლის

პირველ წელსა,

სთქვა სიბილამ მთვრალმა არა ღვინით:

„ვაგლახ, ან ყველაფერი დამცირდა.

„დაცემა! დაცემა! აროდეს დაცემულა ქვეყანა

ესე დაბლა!

„რომი გარდაიქმნა მეძავად და სამეძაოდ,

„რომის კეისარი პირუტყვად, თვით ღმერთი

გახდა ურია!“

## 2.

მეფენი სტკებებოდნენ ზარატუსტრას ამ ლექსით: ხოლო მეფემ მარჯვნივ წარმოსთქვა: „ჰე ზარატუსტრა, რა კარგი ვქენით, რომ შენ სანახავად წამოვედით!

შენმა მტრებმა დაგვანახვეს შენი სახე თავის სარკეში: იქ ეშმაკის სახე გქონდა და გესლიანი სიცილი: ესე გვეშინოდა შენი.

ხოლო რა მერმე! კვლავ და კვლავ გვკბენდი ყურსა და გულში შენი თქმებით. ბოლოს ვსთქვი: რა ჩვენი საქმეა, როგორ გამოიყურება!

უნდა მოუსმინოთ მას, რომელი ასწავლის: „ჯერ არს გიყვარდეთ ზავი, ვით საშუალება ახალი ომისა და ხანმოკლე ზავი, ვიდრე ხანგრძლივი!“

არავის უთქვამს ესეთი საომარი სიტყვები: „რა არის კარგი? მამაცობაა კარგი. კარგი ომია, რომელი ყოველ საგანს აკურთხებს“.

ჰე ზარატუსტრა, ჩვენ მამათა სისხლი ატოკდა ამ სიტყვებით: ეს იყო ვით გაზაფხულის სიტყვა ძველ ღვინის ჭურჭლისადმი.

ოდეს ხმალი ხმალს ეკვეთებოდა, ვით აღისფერად დაფოთლილი გველები, ჩვენ მამათ სიცოცხლის ხალისი ჰქონდათ; ზავის ყოველი მზე ფერნასულად და ნელთბილად ერვენებოდათ, ხანგრძლივი ზავი სირცხვილსა ჰგვრიდა.

ვით ოხრავდნენ მამანი ჩვენნი, ოდეს კედლებზე გაპრიალებულ დაჩლუნგებულ ხმლებსა ჰხედავდნენ! ამათ მზგავსად სწყურდათ მათ ომი. მახვილს სისხლი სწყურია და ნაპერწკალს ისვრის ვნებით“. —

— ოდეს მეფენი ესე მხურვალეებით ლაპარაკობდნენ მამათა ბედნიერებასა და ლაყბობდნენ, ზარატუსტრას არა მცირედი სურვილი აღეზრა მათი მხურვალეების სასაცილოდ აგდებისა: ნათლადა სჩანდა — მის წინაშე ძლიერ მშვიდობიანი მეფენი იყვნენ, ძველი ნაკვეთი სახეებით. ხოლო მან სძლია თავს. „ესე! სთქვა მან, აგერ გზა ზარატუსტრას გამოქვაბულისა, დღევანდელ დღეს აქვნდეს გრძელი საღამო! ან კი უბედურების ხმაურობა სწრაფად მიწოდებს.

ჩემი გამოქვაბულისათვის პატივისცემაა, უკეთუ მეფენი იქ დასხდებიან და მოიცდიან: ხოლო მართლად დიდ ხანს დაგჭირდებათ ლოდინი!

ესე! რა ვუყოთ! სადა სწავლობენ დღეს უკეთ ცდას, თუ არა სასახლეებში? და მეფეთა ის ღირსებალა არ შერჩათ, რომელს დღეს უწოდებენ ლოდინის უნარს?"

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## წურბელა

ზარატუსტრა ფიქრმორეული განაგრძობდა გზას და თავქვე მიდიოდა ტყეებთა და ჭაობთა გვერდით; ხოლო ვით ყოველს, რომელი ძნელსა ჰფიქრობს, ემართება, მოულოდნელად ერთ ადამიანს ფეხი წამოჰკრა. და უეცრივ თავს დაატყდა მწუხარების ხმა და ორი წყევა და ოცი გინება: ესე შეშინებულმა ჯოხი მოიღერა და ფეხწამოკრულს დასცხო. ხოლო მალე გონს მოვიდა; და გულში ჩაცინა ჩადენილი სისულელისათვის.

„შემინდე, უთხრა გათელილს, რომელიც განრისხებული წამოდგა და დაჯდა, შემინდე და უფროსად მოისმინე იგავი.

ვით მგზავრი, მიმართა ფეხწაკრულს, შორეულ საგანთათვის მეოცნებე, მოულოდნელად ყრუ ქუჩაში მზეზე მძინარე ძალღს შეეფეთება:

— ვით ორივე ზე წამოვარდება, ერთმანეთს სისხლისმსმელი მტერისავით დაეჭაკება, ეს ორი სასიკვდილოდ ელდა ნაცემი: ესე დაგვემართა ჩვენ.

და მაინც! და მაინც — ცოტალა აკლდა, რათა ერთმანეთისათვის მოეალერსებინათ ამ ძალღსა და ამ განდეგილსა! ორივე ხომ — მწირნი არიან!"

„ვინც უნდა იყო, სთქვა გათელილმა გაჯავრებულმა, კვლავ მეტად მიახლოვდები შენი იგავით და არა მხოლოდ ფეხებით!



შეხედე, განა ძალი ვარ?" და მჯდომარე ნამოდგა და თვისი შიშველი ხელი ჭაობიდან ამოიღო. ის ჯერ მინაზე გაშხლართულიყო, ფარული და უცნობი, მზგავსად ჭაობის ნადირთა მაძიებელთა.

„რა დაგემართნია!“ შეჰყვირა შეშინებულმა ზარატუსტრამ, შეამჩნია რა შიშველ მკლავზე მდინარე სისხლი. „რა დაგემართა? უმსგავსმა ცხოველმა გიკბინა, უბედურო?“

სისხლმდინარემ გაიცინა, კვლავ გაჯავრებულმა. „რად გეკითხება! წარმოსთქვა და ჰსურდა გზას გადგომოდა. აქ ჩემ სახლში ვარ და ჩემ სამფლობელოში, მკითხოს, ვინც უნდა იყოს: ხოლო ყოველ ბრიყვს არ ვუპასუხებ“.

„სცდები, მიუგო ზარატუსტრამ თანაგრძნობით და შეაჩერა, სცდები: აქ შენ სახლში არ ხარ, არამედ ჩემ სამეფოში და ამისათვის არავის აქ არ უნდა დაუშავდეს რა.“

მიწოდე, რაც გსურდეს, — ვარ, ვინც უნდა ვიყო. ჩემ თავს ზარატუსტრას ვუნოდებ.

აგერ! იქ, ზემოთ გზა არის ზარატუსტრას გამოქვაბულისაკენ: შორი არ არის, — არა გსურს შენი ჭრილობა ჩემთან ირჩინო?

ამ ცხოვრებაში ბედი არ გქონია, შენ საბრალო: ჯერ ცხოველმა დაგკბინა და შემდეგ — ადამიანმა გაგთელა!”

ხოლო გაიგონა რა გათელილმა ზარატუსტრას სახელი, შეიცვალა. „რა მემართება! შეჰყვირა, ვინ მანუხებს ამ ქვეყნად, თუ არა ეს ერთი ადამიანი, ზარატუსტრა, და ის ერთი ცხოველი, რომელი სისხლითა სცხოვრობს, წურბელა.“

წურბელას გულისათვის ვინეჭი აქ ამ ჭაობთან, ვით მეთევზე, ჩემ შიგ ჩაშვებულ ხელს უკვე ათჯერ უკბინეს და კვლავ უფრო მშვენიერი ცხოველი იწყებს ჩემი სისხლის წოვას, თვით ზარატუსტრა!

ჰე ნეტარება! ჰე სასწაულო! კურთხეულ იყოს დღე, რომელსაც ამ ჭაობს ჩავვარდი! კურთხეულ იყოს ცოცხალთა შორის უკეთესი კოტომში, კურთხეულ იყოს სინდისის დიდი წურბელა ზარატუსტრა!“

ესე იტყოდა გათელილი; და ზარატუსტრა ხარობდა მისი სიტყვებით და მათი თავაზიანი იერიით. „ვინა ხარ შენ? ჰკითხა და ხელი გაუნოდა, ჩვენ შორის მრავალი რამ გამოსაძიებელია და გამოსარკვევი: ხოლო მგონია ნათელი დღე დგება“.

„მე ვარ პატიოსანი სულით, უპასუხა შეკითხულმა, და სულის საქმეში ძნელი საპოვარია მეტად სასტიკი, მტკიცე და მკაცრი, ვიდრე მე, გარდა ვისგან ეს ვისწავლე, თვით ზარატუსტრასი.“

უმჯობესია არაფრის ცოდნა, ვიდრე მრავლის ნახევრად ცოდნა! უკეთესია რეგვენობა თავისი თავით, ვიდრე ბრძენობა უცხოთა აზრებით! მე — ფუძეს ვეძიებ:

— რაც უნდა იყოს ის — დიდი თუ მცირე, მას ზეცა ეწოდება თუ ჭაობი. ხელისგულივით პატარა ფუძე ჩემთვის საკმარისია: უკეთუ ის მართლად ფუძე და ნიადაგია!

— ერთი ხელისგულივით პატარა ფუძე: მასზედ დგომა შეიძლება. ცოდნის ჭეშმარიტი პატიოსნებისათვის არც დიდია, არც მცირედი“.

„იქნებ წურბელის მმეცნე ხარ? იკითხა ზარატუსტრამ, და იძიებ წურბელას უკანასკნელ ფუძემდე, შენ პატიოსანო სულით?“

„ჰე, ზარატუსტრა, მიუგო გათელილმა, ეს საშინელება იქნებოდა, ვით გავბედავდი ამას.“

რის ოსტატი ვარ და მმეცნე — ეს წურბელას ტვინია: — ეს ჩემი სამყაროა!

და ესეც სამყაროა! შემინდე, უკეთუ აქ ჩემი სიამაყე მეტყველებს, აქ მე ჩემი დარი არა მყავს. ამისათვისა ვთქვი: „აქ ჩემ სახლში ვარ“.

რამდენი ხანია ერთ რასმე ვეძიებ, წურბელას ტვინს, რათა სლიპი ჭეშმარიტება არ გამისხლტეს! აქ ჩემი სამეფოა!

— ამისათვის ყველაფერი დავსტოვე, ამისათვის გულგრილი ვარ დანარჩენისათვის; და ჩემი ცოდნის გვერდით დაბანაკებულია ჩემი შავი უვიცობა.

ჩემი სულის პატიოსნებას ესე სწადიან, რათა ერთი ვიცოდე და დანარჩენი არ ვიცოდე: მძულს ყველა სულით გაორებული, ყველა ბუნდოვანი, მეოცნებე, აღტაცებული.

სად ჩემი პატიოსნება თავდება, იწყება ჩემი სიბრმავე და მსურს ბრმა ვიყო. ხოლო სად მე ცოდნა მსურს, მსურს პატიოსანი ვიყო, ძლიერი, მკაცრი, სასტიკი, შეუწყნარებელი.

ერთხელ იტყოდი ზარატუსტრა: „სული ცხოვრებაა, რომელი თვით ცხოვრებასა სჭრის“, ამან შემაცდინა მე და შენ მოძღვრებასთან მომიყვანა. და ჭეშმარიტად, სისხლით გავიმრავლე მე ჩემი ცოდნა!“

„ვით ამას საბუთი ამტკიცებს“, ჩაურთო ზარატუსტრამ; რამეთუ პატიოსანს შიშველი მკლავიდან კვლავ სისხლი გადმოსდიოდა. ათიოდე ჭიკჭიკა მოჰკიდებოდა მას.

„ჰე, შენ უცნაურო მეგობარო, რაოდენს მასწავლის ეს საბუთი, ესე არს შენი თავი! და იქნებ ყველაფერი არ უნდა ჩამესხა შენ სასტიკ ყურებში!

აბა! აქ გავშორდეთ! სიამოვნებით კვლავ შეგხვდებოდნი! იქ, მაღლა გზა მიდის ჩემი გამოქვაბულისაკენ: დღეს ღამით ჩემი სასურველი სტუმარი იქნები!

სიამოვნებით განვკურნავ შენ სხეულსაც, ზარატუსტრამ რომ ფეხით გასთელა: ამას ვიფიქრებ, ხოლო ან უბედურების ხმაურობა მეძახის“.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## ჯადოქარი

1.

ხოლო ოდეს ზარატუსტრამ მოუხვია ერთ კლდესა, ძირს, ახლო სწორ გზაზე ერთი ადამიანი შეამჩნია, რომელიც კანკალებდა, ვით ავი სულით შეპყრობილი და ბოლოს მუცლით ძირს დაეცა. „შესდექ, სთქვა ზარატუსტრამ გულში, ეს უნდა იყოს უმაღლესი ადამიანი, მისი ტანჯული ხმა მესმოდა, — ვნახავ თუ რით შემიძლიან დავეხმარო“. მიიღრინა რა ალაგს, სადაც ადამიანი მიწაზე იწვა, ჰპოვა ერთი აცახცახებული მოხუცი გაშტერებული თვალებით; ბევრს ეცადა ზარატუსტრა ფეხზე წამოეყენებინა, მაგრამ ამაოდ. არც ეტყობოდა უბედურს, რომ ახლოს ვისმე გრძნობდა. შესაბრალისად აქეთ-იქით იმზირებოდა, ვით ქვეყნის მიერ დატოვებული და მარტო. ბოლოს დიდი ცახცახისა, კლანჭვისა და კრუნჩხვისა, ესე მწარედ გოდებდა:

ვინ გამათბობს, ვისლა ვუყვარვარ?

მომეცით თბილი ხელები!

მომეცით აგზებული გულის სათბობი!

ვარ ძირს განრთხობილი, შეშინებული,

ნახევარ მკვდარი, ჰე უცნაური ციებით

აკანკალებული, მახვილი ცივი ყინულის

ისრების წინაშე

შენ მიერ დევნილი, აზრო!

დაუსახელებლო! შებურვილო! საშინელო!

შენ, მონადირე, ღრუბელს ამოფარებულო!

ელვა ნაკრავი შენ მიერ,

შენ დამცინველო თვალო, ბნელეთით რომ

მიმზერ — ესე ვწევარ.

ვიკაკვები, ვიხლინები, წამებული

ყოველი მარადიული წამებით

დაკოდილი  
შენ მიერ, შეუბრალებლო მონადირე,  
შენ უცნაურო — ღმერთო!  
დამცხე მეტად ღრმად!  
კვლავ დამცხე  
გამგმირე, დაამსხვრიე ეს გული!  
რისთვის უნდა იყოს ეს წამება  
ბლავი ისრებით?  
რა მიცქერი კვლავ,  
ადამიანის ტანჯვით არ მოღლილო,  
ბოროტებით მხიარული ღმერთის ელვარე  
თვალებით?

არა გსურს მომკლა,  
მხოლოდ მანამო, მანამო?  
რისთვის — ჩემი წამება,  
შენ ბოროტებით მხიარულო, უცნაურო  
ღმერთო? —

ხა-ხა!  
მეპარები  
ამ შუალამისას  
რა გნადიან? სთქვი!  
მანუხებ, მავინროვებ —  
ხა! უკვე სულ ახლოს!  
მომშორდი! მომშორდი!  
გესმის ჩემი სუნთქვა,  
შენ უსმენ ჩემ გულს,  
შენ ეჭვიანო —  
რისთვის ეჭვიანობ?  
მომშორდი! მომშორდი! რისთვის გინდა კიბე?  
გსურს შიგნით  
გულში  
ჩამოხვიდე, ჩემ საიდუმლო  
ფიქრებში ჩამოხვიდე?  
უსინდისო! უცნაურო ქურდო!  
რა გსურს შენთვის მოიპარო?

რა გსურს შენთვის გაიგონო?  
რა გსურს შენთვის გამომტყუო,  
შენ მწამებელო!  
შენ — ღმერთო ჯალათო!  
თუ მზგავსად ძაღლისა,  
უნდა შენ წინაშე ვფორთხავდე?  
დამყოლი, მთვრალი, და გრძნობა დაკარგულმა  
შენ სიყვარული შემოგთავაზო?

ამაოდ! დამკარ კვლავ,  
შენ შეუბრალებელო ნესტარო! არა,  
ძაღლი არა ვარ — შენი ნადავლი ვარ,  
შეუბრალებელო მონადირე!  
შენი უამაყესი ტყვე,  
შენ ყაჩაღო ღრუბლების უკან!  
სთქვი ბოლოს,  
რა გსურს, შენ ყაჩაღო ჩემგან?  
შენ, ელვის უკან ჩასაფრებულო! უცნაურო! სთქვი  
რა გსურს, უცნაურო ღმერთო?

რა? გამოსასყიდი ფული?  
რა გამოსასყიდელი ფული?  
მომთხოვე ბევრი — ამას ჩემი სიამაყე მირჩევს!  
და მოკლეთა სთქვი — ამას ჩემი სიამაყე მირჩევს!  
ხა, ხა!

მე — გინდივარ? მე?  
მე — სულ?...

ხა, ხა!  
და მანამებ, რეგვენო, როგორიც შენა ხარ,  
სწინკნი ჩემ სიამაყეს?  
მომეცი სიყვარული — ვინლა გამათბობს?  
ვისლა უყვარხარ? მომეცი ცხელი ხელები,  
მომეცი გულის სათბური ნაკვერჩხალი.

მომეცი, მე უმწირესს  
ყინული, ჰე! შვიდჯერ ყინული  
მტრებისაკენ, თვით  
მტრებისაკენ სწრაფვას ასწავლის,  
მომეცი, ჩამბარდი  
შეუბრალებელო მტერო,  
შენ — მე! —

გამშორდა!  
თვით გაიქცა.  
ჩემი უკანასკნელი ერთადერთი ამხანაგი,  
ჩემი დიდი მტერი  
ჩემი უცნაური,  
ჩემი ჯალათი ღმერთი! —

— არა, დაბრუნდი,  
ყველა შენი წამებით!  
უკანასკნელთან ყოველ მწირთა შორის  
ჰე, დაბრუნდი!  
ყველა ჩემი ცრემლების ნაკადები რბიან  
შენსკენ სირბილით!

და ჩემი გულის უკანასკნელი ალი —  
შენთვის აღიგზნო!  
ჰე დაბრუნდი,  
ჩემო უცნაურო ღმერთო! ჩემო ტკივილო!  
ჩემო უკანასკნელო ბედნიერება!

## 2.

— ხოლო აქ ზარატუსტრამ ველარ მოითმინა,  
აიღო თავისი ჯოხი და მთელი ძალით დასცხო  
მგოდებელს. „შეჩერდი! დაუყვირა ბრაზიანი სი-  
ცილით, შეჩერდი, კომედიანტო! შენ ყალბი ფუ-  
ლის მჭრელო! შენ დასაბამით მატყუარა! გიცა-  
ნი!

გაგითბობ ფეხებს, შენ უკეთურო ჯადოქარო, კარგად ვიცი ხელობა შენი მზგავსების შეხურებისა!"

„იკმარე, სთქვა მოხუცმა და წამოხტა, ნულარა მცემ, ჰე ზარატუსტრა! ყველაფერი ეს კომედია იყო!

ეს ჩემი ხელოვნებაა; შენ თვით მსურდი გამომეცადე ამ ნიმუშის ჩვენებით! და ჭეშმარიტად კარგად გამოიცანი!

ხოლო შენც — პატარა ნიმუში არ მიჩვენე: სასტიკი ხარ, ბრძენო ზარატუსტრა! სასტიკად იცემები შენი „ჭეშმარიტებებით“, შენი კეტი მაიძულებს ამ ჭეშმარიტების აღსარებას!"

„ნუ მლიქვობ, მიუგო ზარატუსტრამ, კვლავ აღელვებულმა და დაღვრემილმა, შენ დასაბამით კომედიანტო! შენ ცრუ ხარ: რად ახსენებ — ჭეშმარიტებას!

შენ ფარშავანგო ფარშავანგთა, შენ ზღვაო ამაოებისა: რა როლსა თამაშობდი ჩემ წინაშე, შენ ბოროტო ჯადოქარო, ვისთვის უნდა დამეჯერებინა ამ როლში რომ ჰგებდი?"

„სულით მონანიეს, სთქვა მოხუცმა, მას წარმოვადგენდი: ოდესღაც შენ თვით აღმოაჩინე ეს სიტყვა —

— მგოსანსა და ჯადოქარს, რომელი თავის წინააღმდეგ მიმართავს თავის სულსა, ფერისცვალებულს, რომელი თავისი ბოროტი ცოდნითა და სინიდისით იყინება.

აღიარე მხოლოდ: დიდი ხანი დაგჭირდა, ჰე ზარატუსტრა, ვიდრე ჩემ ხელობასა და სიცრუეს აღმოაჩენდი! გჯეროდა ჩემი მწუხარება, ორივე ხელით რომ თავს მიწვედი, —

— მესმოდა გოდება „ის ძლიერ ნაკლებად უყვარდათ, ძლიერ ნაკლებად უყვარდათ!" რომ ესე მოგატყუე, იხარებდა ჩემ შიგნით ბოროტება ჩემი“.



„უფრო თვალთმაქცთ მოატყუებდი, ვიდრე მე, სთქვა ზარატუსტრამ მკაცრად, მატყუარებს არ ვერიდები, ჰხამს ჩემდა გაუფრთხილებლობა: ესე ჰსურს ჩემ ბედსა.

ხოლო შენთვის ჯერ არს ტყუილი: ესე გიცნობ! მარად ორჯერ, სამჯერ, ოთხჯერ, ხუთჯერ უნდა იყო! რაც შენ აღიარე, არც საკმაოდ მართალი ჩემთვის და არც საკმაოდ ტყუილი!

შენ ბოროტი ყალბი ფულის მჭრელო, ვით ჰქმნიდე სხვას! შენ სნეულებასაც კი განგოზავდი, შენ ექიმს რომ შიშველი ეჩვენო.

შენ ტყუილსაც კი განგოზავ ჩემ წინაშე ოდეს იტყვი: „ეს მხოლოდ კომედია იყო!“ აქ სიმართლევც იყო, შენ ცოტაოდენად სულით მონანიეცა ხარ!

გცნობილობ: შეიქმენი ჯადოქარი ყველასათვის, ხოლო შენთვის აღარ დაგრჩენია ტყუილი და გაიძვერობა, — შენ შენთვის ჯადო ხსნილი ხარ!

შენ მოიმკი ზიზღს, ვით შენ ერთადერთ ჭეშმარიტებას. მართალი სიტყვა აღარა გაქვს, ხოლო პირი შენი მართალია: მართალია, ზიზღი შენ პირს მიკრული“.

ვინ ხარ?! შესძახა მოხუცმა ჯადოქარმა ამაყი ხმით, ვინ ბედავს ჩემთან ესეთ ლაპარაკს, უდიდესთან დღეს ცოცხალთა შორის?“ და მწვანე ელვა ეკვეთა მის თვალთაგან ზარატუსტრას. ხოლო მყისვე შეიცვალა ის და სევდიანად წარმოსთქვა:

„ჰე ზარატუსტრა, დავიღალე, შემზიზღდა ჩემი ხელობა, არა ვარ დიდი, რისთვის მომაქვს თავი! ხოლო იცი — დიდს ვეძიებდი.

დიდი ადამიანი მსურდა წარმომედგინა და ბევრი დავაჯერე; ხოლო ეს ტყუილი ჩემ ძალას აღემატება, მან დამამსხვრია.

ჰე ზარატუსტრა, ჩემ შორის ყოველი ტყუილია; ხოლო რომ ვიმსხვრევი — ესე ჩემი მსხვრევა უტყუარია!”

„ეს პატივსაცემია, სთქვა ზარატუსტრამ მოლუ-შულად და გვერდზე მიხედვით, პატივსაცემია, რომ დიდს ეძიებდი, ხოლო იგივე გამხელს, შენ დი-დი არა ხარ.

შენ უკეთურო მოხუცო ჯადოქარო, ესეა შენი უკეთესი და უმართლესი, რასაც მე შენ შორის პატივსა ვცემ, რომ შენი თავით მოიღალე და ესე სთქვი: „მე დიდი არა ვარ!”

ამისათვის პატივსა გცემ, ვით სულით მონანი-ეს: და თუნდაც ერთი წუთით, ამ ერთ წუთს შენ მართალი იყავი.

ხოლო მითხარი, რას ეძიებ ჩემ ტყუთა და კლდე-თა შორის? და ოდეს შენ ჩემთვის ინეჯი გზაზე, რის ნიმუში გასურდა ჩემგან? —

— რას განმცდიდი? —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და მისი თვალები ნა-პერწკალსა ჰყრიდა. მოხუცი ჯადოქარი ცოტა ხანს სდუმდა, შემდეგ სთქვა:

„შენ განმცდიდი? მე მხოლოდ ვეძიებ.

ჰე ზარატუსტრა, ვეძიებ უტყუარს, მართალს, უბრალოს, უთვალთმაქცოს, სიბრძნის ჭურჭელს, მმეცნების წმიდანს, დიდ ადამიანს!

არ იცი ზარატუსტრა? მე ვეძებ ზარატუსტრას“.

— და აქ ორივე დიდ ხანს სდუმდა; ხოლო ზარატუსტრა ფიქრს მიეცა და თვალები დახუჭა. შემდეგ დაუბრუნდა თავის თანამესაუბრეს, ჯადოქარის ხელს ხელი წაყვლო და მიმართა დიდი თავაზი-ანობითა და ეშმაკობით:

„კარგი! იქ ზევით გზა არის, იქ არის ზარატუსტრას გამოქვაბული. იქ შეგიძლიან ეძიო, ვისი პოვნაც გასურდა.

და ჩემ ცხოველებსა ჰკითხე რჩევა, ჩემ არწივსა და ჩემ გველს: დაგეხმარებიან ძებნაში. ხოლო ჩემი გამოქვაბული დიდია.

მე თვით, — მართალია, — მე დიდი ადამიანი არ მინახავს. რაც დიდია, მათთვის თვით უმახვილესთა თვალიც უხეშია. ან ბრბოს სამეფოა.

ესე ბევრი მინახავს, რომ იჭიმებოდნენ და იბერებოდნენ და ხალხი ჰყვიროდა: „აგერ, დიდი ადამიანი!“ ხოლო რას გვიშველის ყველა საბერველები! ბოლოს ჰაერით დაიცლებიან.

ბოლოს გასკდება ბაყაყი, ესე დიდ ხანს რომ იბერებოდა: ჰაერით დაიცლება. გაბერილს მუცელში უჩხვლიტო, მოსწრებული ხუმრობაა. გესმოდეთ, ბავშვებო!

დღევანდელი დღე ბრბოისაა: ვინ იცის იქ რა არის დიდი, რა არის პატარა! ვის უძებნია იქ წარმატებით სიდიდე! მხოლოდ რეგვენს: რეგვენებსა აქვთ ბედი.

ეძიებ დიდ ადამიანს, შენ უცნაურო რეგვენო? ვინ გასწავლა შენ ეს? ამის დროა დღეს? ჰე ბოროტო მაძიებელო — რასა მცდი?“ —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა ნუგეშცემული და გაუდგა გზას სიცილით.

## უსამსახურო

არ გასულა დიდი დრო მას შემდეგ, რაც ზარატუსტრამ ჯადოქარი მოიშორა, კვლავ ნახა ვინმე მის გზად მჯდომარე, ერთი მაღალი კაცი, გამხდარი, ფერნასული სახით: მან. ზიზლი მოჰგვარა. „ვაგლახ; სთქვა მან გულში, აგერ ზის ნიღბიანი მწუხარება, მგონი მღვდელთა მოდგმისაა: რა ჰსურთ მათ ჩემ სამეფოში?“

როგორ! ძლივს თავი დავალწიე იმ ჯადოქარს და კვლავ მეორე ჯადოქარმა უნდა გადამიჭრას გზა, —

— ვილაც კუდიანების უსტაბაშმა, ბნელმა სასწაულმქმედმა ღვთის წყალობით, მირონცხებულ ქვეყნის ცილისმწამებელი, რომელი ეშმაკსაც ნაუღია!

ხოლო ეშმაკი აროდეს არის იქ, სადაც საჭიროა: მარად იგვიანებს, ეს წყეული ჯუჯა და ფეხმოგრეხილი!“ —

ესე იწყევლებოდა ზარატუსტრა მოუთმენლად თავის გულში და ფიქრობდა თუ პირმოზრუნებულს როგორ აექცია გზა ამ შავი ადამიანისათვის: მაგრამ სხვა მოხდა. ამ წუთს მჯდომარემ შენიშნა; და მზგავსად ვიეთისა, რომელი მოულოდნელ ბედნიერებას წაანყდა, წამოხტა და მიაშურა ზარატუსტრას.

„ვინც უნდა იყო, შენ მგზავრო, სთქვა მან, დაეხმარე გზადაბნეულს, მაძიებელს, მოხუცს, რომელს აქ ხიფათი ელის!

ეს ქვეყანა ჩემთვის უცხო და შორია და ნადირთა ყმუილიც შემომესმა; ის კი, რომელიც მე დამიფარავდა, აღარა ჰგვიებს.

ვეძიებდი უკანასკნელ სათნო ადამიანს წმიდანსა და განდეგილსა, რომელს თვით ტყეში ჯერ არა სმენია რა, რაც მთელმა ქვეყანამ იცის“.

„რა იცის დღეს მთელმა ქვეყანამ? ჰკითხა ზარატუსტრამ, იქნებ ის, რომ მოხუცი ღმერთი აღარ ჰსცოცხლობს, რომელიც ოდესღაც მთელ ქვეყნიერებასა სწამდა?“

„შენა სთქვი ესე, უპასუხა მოხუცმა დამწუხრებულმა, მე ვმსახურებდი იმ მოხუც ღმერთს უკანასკნელ ჟამამდე.

ან უსამსახურო ვარ, უბატონო და არც თავისუფალი, არც ერთ ჟამს მხიარული, თუ არა მოგონებით.

ამისათვის მოვედ ამ მთას, რათა კვლავ დღესასწაული გადავიხადო, ვით მოხუც პაპსა შვენის და ეკლესიის მამასა! — დღესასწაული სათნო მოგონებათა და ღვთის სამსახურისა.

ან ის თვით მკვდარია, უსათნოესი ადამიანი, ის წმიდანი ტყეში, რომელი თავის ღმერთს მარად გალობითა და ჩურჩულით ადიდებდა.

ის თვით ველარა ვპოვე, როდესაც ვპოვე მისი ქოხი, — მხოლოდ ორი მგელი, მისი სიკვდილისათვის რომ ყმუოდნენ — ყოველ ცხოველს უყვარდა ის. იქიდან გამოვიქეცი.

ამად მოვედ ამ ტყეს და მთებში? გულმა გადასწყვიტა სხვა მოვძებნო უსათნოესი მათ შორის, რომელთ ღმერთი არა სწამთ, — ვეძიო ზარატუსტრა!“

ესე იტყოდა მოხუცი და მახვილი თვალით უმზერდა მის წინაშე მდგომს; ხოლო ზარატუსტრამ აიღო მოხუცი პაპის ხელი და დიდ ხანს გაკვირვებით უმზერდა.

„უყურე, სთქვა შემდეგ, როგორი ლამაზი და გრძელი ხელია. ეს ხელი მარად კურთხევის ბოძებას შეჩვეული ხელია. ხოლო ან მას ის უჭირავს, რომელს ეძიებ, ზარატუსტრა.“

მე ვარ უღმერთო ზარატუსტრა, რომელი იტყვის: ვინ იყო უფრო უღმერთო, ვიდრე მე, რათა ვიხარებდე მისი მოძღვრებით?“

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და სჭვრეტდა თვის შეხედვით ფიქრებს და უკანა ფიქრებს მოხუცი პაპისა. ბოლოს სთქვა უკანასკნელმა:

„რომელს ის უფროსად უყვარდა და ფლობდა, მან უფროსად მეტი დაჰკარგა:

— აგერ ორ ჩვენ შორის ან მე უფრო უღმერთო არ ვარ? ხოლო ვის უხაროდეს ეს!“

„მას უკანასკნელ ჟამამდე ემსახურე, სთქვა ზარატუსტრამ ჩაფიქრებულმა, შემდეგ ღრმა სიჩუმისა, იცი როგორ გარდაიცვალა? მართალია, რასაც ამბობენ, რომ ის სიბრალულმა დაახრჩო, — რომ მან ნახა ადამიანი ჯვარცმული და ესე ვერ აიტანა, რომ ადამიანთა სიყვარული მისი ჯოჯობეთი და ბოლოს მისი სიკვდილი იყო?“

პაპამ პასუხი არ გასცა, არამედ გაბრაზებული, სევდიანი და მწუხარე სახით გვერდზე იყურებოდა.

„თავი დაანებე, სთქვა ზარატუსტრამ ხანგრძლივი ფიქრის შემდეგ და კვლავ მოხუცს თვალში უმზერდა.

თავი დაანებე, ის აღარ არის. და მართალია ეს შენი პატივია, რომ გარდაცვალებულისათვის მხოლოდ კარგს ამბობ, შენ კარგად იცი, როგორც მე, ვინ იყოს ის; და რომ ის უცნაური გზით ვლიდა“.

„სამ თვალთა შორის რომ ითქვას, სთქვა გამოცოცხლებულმა პაპმა (ის ერთი თვალით ბრმა იყო), ღვთის საქმეებში მე მეტი ვიცი, ვიდრე თვით ზარატუსტრამ — და უნდა ვიყო კიდეც ასეთი.

ჩემი სიყვარული მას დიდ ხანს მსახურებდა, ჩემი სურვილი მის სურვილებს მისდევდა. კარგმა მსახურმა ყველაფერი იცის და ზოგიერთი რამ, რომელსაც ბატონი თავის თავსაც უმაღლავს;

ის ფარული ღმერთი იყო, საიდუმლოებით აღვსილი ჭეშმარიტად, ვაჟთანაც კი უცნაური გზით მიდიოდა. მისი რწმენის დირესთან მრუშობა სდგას.

რომელი მას, ვით სიყვარულის ღმერთს ადიდებს, ის სიყვარულისათვის საკმაოდ მაღლა არ ჰფიქრობს. ამ ღმერთს მსაჯულობაც არ ჰსურდა? ხოლო ვისაც უყვარს, უყვარს გარეშე ჯილდოსი და სასჯელისა.

ოდეს ის ახალგაზრდა იყო, ეს ღმერთი აღმოსავლეთიდან, სასტიკი იყო და შურისმაძიებელი და ალაგო ჯოჯოხეთი თავის საყვარელ გასართობად.

ბოლოს მოხუცდა, შერბილდა, განაზდა და სიბრაღულით აღივსო, მზგავსი პაპისა ვიდრე მამისა, ხოლო უფრო მზგავსი მოცახცახე დიდედისა.

დანაოჭებული სახით იჯდა ცეცხლის პირად, თავის დაუძღურებულ ფეხებს ითბობდა, ქვეყნით მობეზრებული, ნება მოდუნებული და დაიხრჩო ერთ დღეს თავისი მეტად დიდი სიბრაღულით —

„შენ მოხუცო პაპო, სთქვა ზარატუსტრამ, ეს ყველა შენი თვალთ ნახე? შესაძლებელია ეს მოხდა: ესე და სხვაფრივაც. ოდეს ღმერთები იხოცებიან, მრავალგვარი სიკვდილით იხოცებიან.

მაშ ესე! ესე თუ ისე — ის აღარ არის! ის ჩემ ყურებსა და თვალთ არ ეამებოდა, უარესად არ მოვიხსენიებ.

მიყვარს ყოველი, რაც ნათლად გამოიყურება და გულწრფელად ლაპარაკობს. ხოლო ის — შენ იცი მოხუცო მღვდელო, ის რალაც შენი მზგავსი იყო, მღვდელთა მოდგმისა — ის ორჭოფი იყო.

ის ბუნდოვანიც იყო, რისთვის გვრისხავდა ის ბრაზიანი, რომ ცუდად გვესმოდა მისი! რისთვის არა ლაპარაკობდა უფრო გარკვეულად?

და თუ ეს ჩვენი ყურების ბრაღი იყო, რისთვის მოგვცა ყურები, რომელთ მისი ცუდად ეყურებოდათ? თუ ჩვენ ყურებში შლამი იყო, ვილამ ჩასდო ეს შიგ?

ბევრი რამ არ ეხერხებოდა ამ მეჭურჭლეს, რომელიც ოსტატი ვერ შეიქმნა! ხოლო მისი შურისმაძიება თვის ქოთნების და ქმნილებათა წინააღმდეგ იმისათვის, რომ კარგად ვერ გააკეთა, — ცოდვა იყო კარგი გემოვნების წინააღმდეგ.

თვით სათნოებაშიც არის კარგი გემოვნება: მან სთქვა ბოლოს: შორს ამგვარი ღმერთი! უკეთესია უღმერთობა, უკეთესია ბედი საკუთარი მუშტით გამოსჭედო, უკეთესია რეგვენობა, უკეთესია თვით ღმერთობა!”

„— რა მესმის! სთქვა პაპმა ყურების დაცქევი-  
ცით; ჰე ზარატუსტრა, შენ უფრო სათნოიანი ხარ, ვიდრე ამასა ჰფიქრობ, მზგავსი ურწმუნოებით. რომელიღაც ღმერთმა შენ შორის მოგივლინა შენი უღმერთობა.

შენი სათნოება არ არის, რომელი შენ ღმერთს აღარ განამებინებს? და შენი უდიდესი პატიოსნე-  
ბა სიკეთისა და ბოროტების გაღმით გაგიყვანს!

რაღა გაკლია! გაქვს თვალი და ხელი და პირი, დასაბამით კურთხევისათვის განჩინებული. არა მხოლოდ ხელით აკურთხებენ.

შენ გვერდით, მართალია გასურს უღმერთო იყო, ვგრძნობ იდუმალ სურნელებას გრძელ კურთხევა-  
თა: აქ კარგადა ვარ და მწუხარეც.

ნება მიბოძე შენი სტუმარი ვიყო, ჰე ზარატუს-  
ტრა, მხოლოდ ერთი ღამით! არსად დედამინაზე უკეთ არ ვიგრძნობ თავსა, ვიდრე შენთან!”

„ამინ! ესე იყოს! სთქვა ზარატუსტრამ დიდი განცვიფრებით, იქ ზემოთ გზა მიდის, იქ ზარა-  
ტუსტრას გამოქვაბულია.

სიამოვნებით თვით გაგაცილებდი იქ, შენ პა-  
ტივისაცემო, რამეთუ მიყვარს სათნოიანი ხალხი. ხოლო ან მწუხარების ხმა მიწოდებს.

ჩემ სამფლობელოში არავის უნდა ევნოს რა; ჩე-  
მი ბუნაგი კარგი ნავთსაყუდელია. და დიდად მესი-  
ამოვნება, ყოველ მწუხარე მტკიცე ნიადაგს და მტკიცე ფეხზე დავაყენო.



ხოლო ვინ იკისროს შენი სევდა? ამისათვის მე ფრიად უძლური ვარ. დიდ ხანს, ჭეშმარიტად, უნდა ველოდებოდეთ, ვიდრე ვინმე გააღვიძებს შენ ღმერთსა.

ეს მოხუცი ღმერთი აღარა ჰგვიებს: ის საბოლოოდ მოკვდა —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## უმზავსესი ადამიანი

და კვლავ რბოდნენ ზარატუსტრას ფეხნი მათა და ტყეთა შორის და მისი თვალნი ეძიებდნენ, და არსად სჩანდა ის, რომელიც მათ ძლიერ ჰსურდათ — დიდი გაჭირვებით შეპყრობილი და ჭირვებით მყვირალი. გზად გულით ხარობდა და მადლიერი იყო: „რა კარგი რამ მაჩუქა დღევანდელმა დღემ, ამბობდა. ჯილდოდ, რომ ის ცუდად დაიწყო! რა უცნაური მესაუბრენი ვპოვე!

მათი სიტყვები დიდ ხანს უნდა ვიცოხნო, ვით კარგი მარცვლები; ჩემ კბილთ უნდა ფქვან და გადაფქვან, ვიდრე რძესავით სულში არ ჩამენვეთებიან!“

ხოლო ოდეს გზამ ერთ კლდესთან მოუხვია, უეცრივ სანახაობა შეიცვალა და ზარატუსტრა შევიდა სიკვდილის სამეფოში. აქ აზიდულიყო შავი და წითელი კლდეები: არსად ხალხი, არსად ხე, არსად ფრინველთა ხმიანობა. ეს იყო ხეობა, რომელს ყოველი ცხოველი გაურბის, თვით მტაცებელი მხეცები; ხოლო ერთი მოდგმა საზიზღარი, მსხვილი, მწვანე გველებისა, ოდეს ბერდებიან, აქ მოდიან სასიკვდილოდ. ამისათვის უწოდეს მწყემსთ ამ ხეობას „გველთა სიკვდილი“.

ხოლო ზარატუსტრამ თავი მისცა შავ მოგონებას, ეჩვენებოდა თითქოს ერთხელ ამ ხეობაში ყოფილიყოს. მრავლად დამძიმდა მისი სული: ნელა და უფრო ნელა მიდიოდა ის და ბოლოს შეჩერდა. ხოლო აქ, გაახილა რა თვალები, ნახა რალაც გზად მჯდომარე, ადამიანის მზგავსი და არც თითქოს ადამიანი, რალაც უთქმელი. და უეცრივ ზარატუსტრა დიდმა სირცხვილმა შეიპყრო, რომ თვის თვალით ესეთი რამ ნახა: განითლებულმა თავის ჭალარა თმების ძირებამდე, პირი იბრუნა და უკვე ფეხი გადასდგა ამ უბედურ ადგილიდან გასაქცევად. ხოლო აქ მკვდარი უდაბნო ახმიანდა: მიწიდან გაისმა სისინი, ხრიალი, ხავილი, ვით წყლისა, ღამით რომ დახშულ მიწებში სისინებს და ხრიალებს; და ბოლოს იქმნა ადამიანის ხმად და ადამიანის სიტყვად: — იგი ამას იტყოდა:

„ზარატუსტრა! ზარატუსტრა! გამოიცან ჩემი გამოცანა! სთქვი, სთქვი! რა არის მოწმის წინააღმდეგ შურისძიება?

უკან დაიხი, იქ ღიპი ყინულია! გაფრთხილდი, გაფრთხილდი, რათა შენმა სიამაყემ აქ ფეხი არ მოიტყეხოს!

თავი ბრძენად მოგაქვს, შენ ამაყო ზარატუსტრა! მაშ გამოიცანი გამოცანა, შენ მაგარი კაკლის მტეხველო, — გამოცანა მე რომ ვარ: ვინა ვარ მე!“

ხოლო ესმა რა ზარატუსტრას ეს სიტყვები, რასა ჰფიქრობთ, რა დაემართა მის სულს? სიბრალულმა შეიპყრო ის. და უეცრად ძირს დაეცა, ვით მუხა, მრავალ ხისმჭრელთ რომ უძლებს, — მძიმედ, უეცრივ და დააფეთებს თვით მის მჭრელთ. ხოლო ფეხზე წამოდგა და მისი სახე სასტიკი იყო.

„გიცნობ, წარმოსთქვა სპილენძის ხმით: შენ ღმერთის მკვლელი ხარ! გამიშვი წავიდე.

ვერ აგიტანია, ვინც დაგინახა, — ვინც მარად გჭვრეტდა და განგჭვრეტდა, შენ უმზგავსესო ადამიანო! შენ შურს იძიებ ამ მოწმისას!“

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და წასვლას აპირებდა; ხოლო გამოუთქმელი მოეკიდა მისი სამოსის კალთას და კვლავ შეუდგა ღრუტუნსა და სიტყვების ძებნასა. „დარჩი!“, სთქვა მან ბოლოს —

„დარჩი! გზას ნუ ამიქცევ! გავიგე რა ცულმაც დაგცა ძირს; დიდება შენდა, ზარატუსტრა, რომ კვლავ ფეხზე წამოდექი!

შენ ამოიცანი, კარგად ვიცი, რა ყოფაშია ის, ვინც ის მოჰკლა — ღმერთის მკვლელი. დარჩი! მომიჯექ, ეს ამაო არ იქნება.

ვის მივმართო თუ არა შენ? დარჩი, დაჯექი! ხოლო ნუ შემხედავ! პატივი ეც ამით ჩემ უმზგავსობას!

მდევნიან! შენ ჩემი უკანასკნელი თავშესაფარი ხარ, არა თვისი მძულვარებით, არა თვისი მდევრებით: ჰე, ამგვარი დევნა სასაცილო იქნებოდა, ამით ვიამაყებდი და ვიხარებდი!

განა დღემდე გამარჯვება კარგად დევნილთა მხარეს არ იყო? და ვინც კარგადა სდევნის, ადვილად სწავლობს გაყოლას: — ის ხომ უკვე არის უკნიდან! ხოლო ეს მათი სიბრალულია —

— ეს მათი სიბრალულია, მე რომ გავურბი და შენით ვისწრაფი. ჰე, ზარატუსტრა, მფარვიდე, ჩემო უკანასკნელო თავშესაფარო, შენ ერთადერთო ჩემო გამომცნობო:

— გამოიცანი რა ყოფაშია მისი მკვლელი, დარჩი! და თუ წასვლა გსურს, შენ მოუთმენელო; ნუ წახვალ იმ გზით, რომელით მე მოველ. ის გზა ცუდია.

მიჯავრდები, მეტად ბევრს რომ ვლაპარაკობ დამტვრეულად? რომ უკვე რჩევას გაძლევ? ხოლო

იცოდე მე ვარ უმზგავსესი ადამიანი — რომელს უდიდესი, უმძიმესი ფეხებიც აქვს. სადაც გავიარე, გზა გაფუჭდა. ყველა გზას სიკვდილად ვქმნი და სირცხვილად.

ხოლო ჩუმად რომ გამიარე, რომ განითლდი, მე ეს დავინახე: ამით გიცანი, შენ ზარატუსტრა.

ყოველი სხვა მონყალებას გადმომიგდებდა, თავის სიბრალულს, თვალითა და სიტყვით. ხოლო ამისათვის საკმაოდ მათხოვარი არა ვარ, ეს გამოიცანი შენ —

ამისათვის მეტად მდიდარი ვარ, მდიდარი დიდი საშინელებით, საზიზღარით, გამოუთქმელით! შენმა სირცხვილმა პატივი მცა მე!

ძლივს დავაღწიე თავი შემბრალებელთა ბრბოს, რათა მეპოვნა ერთადერთი, რომელი დღეს ასწავლის „სიბრალული მოსაბეზრებელია“ — შენ, ჰე ზარატუსტრა!

— ღვთისა იყოს თუ ადამიანის სიბრალული: ის სირცხვილის წინააღმდეგია. და სურვილი არდახმარებისა იქნებ უფრო კეთილშობილია, ვიდრე არამკითხე სათნოება.

ხოლო ამას სათნოება ეწოდება ყოველ პატარა ადამიანთა შორის სიბრალულს: მათ პატივისცემა არა აქვთ დიდი უბედურებისა, დიდი უზგავსოებისა, დიდი მარცხისა.

ყველა ამათ გადავცქერი, ვით ძალღი გადასცქერის ფარაში არეულ ცხვართა ზურგს. ესენი პატარა, კარგ მატყლიანი, კეთილისმსურველი, რუხი ხალხია.

ვით ბაყაყისყლაპია მძულვარებით გადასცქერის სწორ ქაობებს, უკან თავგადაგდებული: ესე დავცქერი მე პატარა რუს ტალღათა ქოთქოთს, პატარა სურვილთა და პატარა სულთა.

დიდი ხანია ამათ, ამ პატარა ხალხს უფლება მისცეს: ესე ბოლოს ხელმწიფებაც მისცეს — ან ასწავლიან: „კარგი მხოლოდ ის არის, რასაც პატარა ადამიანები კარგს უწოდებენ“.

და „ჭეშმარიტება“ დღეს ეწოდება იმას, რასაც მქადაგებელი იტყვის, რომელიც თვით მათგან გამოვიდა, ეს უცნაური წმიდანი და პატარა ადამიანთა მეოხე, რომელი თავის თავისათვის ჰმონმობდა: „მე ვარ ჭეშმარიტება“.

ამ მოურიდებელმა დიდი ხანია პატარა ხალხს ბიბილო გაუსივა — მან, რომელი არა პატარა ცდომილებას ასწავლიდა, ოდეს მოძღვრობდა „მე ვარ ჭეშმარიტება“.

უპასუხებდნენ ოდესმე მოურიდებელს უფრო თავაზიანად? — ხოლო შენ ზარატუსტრა წინ გაუარე და სთქვი: „არა! არა! სამჯერ არა!“

შენ აფრთხილებდი მისი ცდომილებიდან, შენ პირველმა გააფრთხილე სიბრალულიდან — არა ყველა, არა ყოველი, არამედ შენ თავსა და შენი მოდგმისასა.

შენ გრცხვენის დიდ ტანჯულთა სირცხვილისა; და ჭეშმარიტად, ოდეს იტყვი „სიბრალულით მოდის მძიმე ღრუბელი, გაფრთხილდით ადამიანებო!“

— ოდეს მოძღვრობ: „ყოველნი მქმედნი სასტიკნი არიან, ყოველი დიდი სიყვარული მათ სიბრალულზე მალლა“, მგონია კარგად უნდა გესწავლოს დროთა სასწაული!

შენ თვით — შენი თავი გააფრთხილე შენი სიბრალულისაგან! მრავალი ადგია გზას შენსკენ, მრავალი ტანჯული, გაორებულნი, სასონარკვეთილნი, რომელნიც იხრჩობიან, იყინებიან. —

გაფრთხილებ, მეც გამიფრთხილდი. შენ ამოიცანი ჩემი უკეთესი, უსაშინლესი გამოცანა, მე

თვით და ჩემ მიერ ჩადენილი. ვიცნობ ცულს, შენ რომ დაგცემს.

ხოლო ის უნდა მომკვდარიყო: ის იხედებოდა თვალებით, რომელნი ყოველს ხედვიდნენ, — ის ხედავდა ადამიანთა სიღრმეთ და უფსკრულთ, ყოველ მათ ფარულ სირცხვილს და უმზგავსობას.

მისმა სიბრალულმა სირცხვილი არ იცოდა: ის ჩემ უბილწეს კუთხეებში მოძვრებოდა. ეს ზე ცნობის მოყვარე, ზე აბეზარი; ზე შემწყნარებელი უნდა მომკვდარიყო.

ის მარად მე მხედავდა: ამ მოწმის წინააღმდეგ უნდა შური მეძია — ან თვით ცოცხალი აღარ ვყოფილიყავი.

ღმერთი, რომელი ყოველს ხედვიდა, ადამიანსაც: ეს ღმერთი უნდა მომკვდარიყო! ადამიანი ვერ აიტანს ამგვარი მოწმის სიცოცხლეს".

ესე იტყოდა უმზგავსესი ადამიანი. ხოლო ზარატუსტრა ნამოდგა და ნასვლა დააპირა; გულმუცლამდე ვაცივდა.

„შენ გამოუთქმელო, სთქვა მან, მაფრთხილებ შენი გზით. მადლობად გიქებ ჩემ გზასა. აგერ მალა ზარატუსტრას ხვრელია.

ჩემი ხვრელი დიდია და ღრმა და მრავალი კუნჭული აქვს: იქ უფროსად ფარული თავის სამალავს ნახავს.

და სულ ახლოს მასთან ათასი ნაპრალია და განახეთქი მცოცავ, მფრინავ, მსტუნავ ცხოველთათვის.

შენ განკვეთილო, შენ თავს რომ თვით განკვეთავ, აღარ გსურს ადამიანთა და ადამიანთა სიბრალულის შორის ცხოვრება? ესე ჰქმენ, ვით მე! შენც ჩემგან ისწავლი; მხოლოდ მქმედი ისწავლის.

და ებაასე პირველად ჩემ ცხოველთ! უამაყესი ცხოველი და უგონიერესი ცხოველი — ჩვენი ორივეს უტყუარი მრჩეველნი იყვნენ!“ —

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და ნავიდა თავისი გზით, ფიქრით შეპყრობილი და უფრო ნელის ნაბიჯით, ვიდრე წინედ: იგი თავს მრავალს ეკითხებოდა და ადვილად ვერ უპასუხებდა თავსა.

„ვით ლატაკია ადამიანი! გულისთხრობდა, ვით უმზგავსია, ხრიალა, ვით სავსეა ფარული სირცხვილით!

ამბობენ, ადამიანს თავი უყვარსო: ჰე ვით დიდი უნდა იყოს თავისი სიყვარული! რაოდენ მძულვარება აქვს მას წინააღმდეგ!

ამასაც უყვარდა თავი, როგორც თავი სძულდა — დიდი სიყვარულის პატრონია ეს ჩემთვის და დიდი მძულვარე.

არავინ მიპოვნია ჯერ, რომელს მეტად სძულდეს თავი: ესე მწვერვალია. ვაგლახ, იქნებ ის იყო მაღალი ადამიანი, რომლის ყვირილი შემომესმა?

მიყვარს დიდი მოძულენი. ხოლო ადამიანი რაა, რომელი უნდა ძლეულ იქნას“.

## მოხალისე მათხოვარი

დასტოვა რა უმზგავსესი ადამიანი, ზარატუსტრას შესცივდა და თავი მწირად იგრძნო; მრავალმა ცივმა და მწირმა აზრმა გაუარა, და ამისთვის გაუცივდა მას სხეული. ის უფრო შორს და შორს მიდიოდა, მთა და ველით, ხან მწვანე იალაღების და ხან ველურ, რიყიან ხრიოკებს გვერდით, სად ოდესღაც ასწრაფებული ნაკადულის კალაპოტი იყო და უეცრად კვლავ დასთბა და გამხნევედა.

„რა ამბავია ჩემ თავსა? გულისთხრობდა, რაღაც თბილი და ცოცხალი მამხნევებს, ეს ჩემ ახლოს უნდა იყოს.“

უკვე ნაკლებად მარტო ვარ; უცნობი თანამგზავრნი და ძმები დახეტილობენ ჩემ ირგვლივ, მათი თბილი სუნთქვა სულს აღელვებს“.

ხოლო ოდეს თვალი მიმოავლო და თვისი მარტოობის ნუგეშისმცემელთ ეძიებდა: მაღლობზე ძროხები დაინახა, რომელთა სიახლოვემ და სუნმა მას გული გაუთბო. ხოლო ეს ძროხები თითქოს ერთ მეტყველს უსმენდნენ და ახლად მოსულს ყურადღებას არ აპყრობდნენ.

ხოლო ოდეს ზარატუსტრა სულ ახლოს მივიდა, მოესმა გარკვევით ძროხათა შორის ადამიანის ხმა მეტველებდა; და სჩანდა ყველას მათ თავები მეტყველისაკენ მიებრუნებინათ.

მუნ ზარატუსტრა მკვირცხლად ავარდა და ცხოველები მიმოფანტა. ეშინოდა, რათა აქ არავის მნუხარება არა სწვეოდა, რომელსაც ძროხების სიბრაღული ძნელად დაეხმარებოდა. მაგრამ მოსტყუედა; მიწაზე ადამიანი იჯდა და თითქოს ცხოველებს აჯერებდა, რათა მისი შიში არა ჰქონოდათ, — მშვიდობიანი ადამიანი და მთის მქადაგებელი, რომლის თვალთაგან თვით სიქველე ჰქადაგებდა. „რას ეძიებ აქ?“ შესძახა ზარატუსტრამ განცვიფრებით.

„რას ვეძიებ აქ? მიუგო მან, იგივეს რასაც შენ, მშვიდობის დამრღვევო! ვეძიებ მინის ბედნიერებას.

ეს მინდა ამ ძროხებისაგან ვისწავლო. იცი უკვე ნახევრად დილაა ველაპარაკები და უკვე უნდა პასუხი გაეცათ. რისთვის შეუშალე ხელი?

უკეთუ არა უკუვიქცევით და ვით ძროხები არ ვიქმნებით, ვერ შევალთ სასუფეველსა. ერთი რამ უნდა ვისწავლოთ მათგან: ცოხნა.

და ჭეშმარიტად, ადამიანმა მთელი ქვეყნიერებაც რომ შეიძინოს და ერთი რამ არ ისწავლოს — ცოხნა: რას უშველის! ის თავის მნუხარებას თავს ვერ დააღწევს.



— თავის დიდ ურვას: რომელს დღეს ზიზლი ეწოდება. ვის არ აქვნდეს დღეს გული, პირი და თვალები სავსე ზიზლით! შენც! შენც! ხოლო შეხედე ამ ძროხათ!“ —

ესე იტყოდა მთის მქადაგებელი და შემდეგ ზარატუსტრას მიაპყრო თვალი, — აქამდე ის სიყვარულით უმზერდა ძროხებს — აქ უეცრივ შეიცვალა. „ვინ არის, რომ ველაპარაკები, შეჰყვირა შეშინებულმა და ზეზე წამოხტა.“

ეს ადამიანია, რომელს ზიზლი არა აქვს. ეს თვით ზარატუსტრაა, დიდი ზიზლის დამთრგუნველი, ეს თვით ზარატუსტრას თვალია, ეს პირია, ეს გული“.

და ამას იტყოდა რა, ამბორ ჰყო ხელნი მისნი, ვისაც ესიტყვებოდა, ცრემლით სავსე თვალებით და ისე იქცეოდა, ვით ვინმე, რომელს მოულოდნელად ციდან საჩუქარი და საუნჯე ჩამოუვარდა. ხოლო ძროხები ყველაფერს უცქეროდნენ და განცვიფრდებოდნენ.

„ნურას იტყვი ჩემთვის, შენ უცნაურო! საყვარელო! სთქვა ზარატუსტრამ და თავს იცავდა მისი ალერსისაგან, შენი რამ მითხარი ჯერ! მოხალისე მათხოვარი არა ხარ, რომელმან ოდესღაც უარჰყო დიდი სიმდიდრე.“

თვისი სიმდიდრისა ეშინოდა და მდიდართა; და უღარიბესთაკენ ისწრაფოდა და მათთვის სიუხვე დათვისი გული უთავაზა? ხოლო მათ იგი არ მიიღეს“.

„ხოლო მათ არ მიმიღეს, სთქვა მოხალისე მათხოვარმა, ეს შენც იცი. ესე წავედ ბოლოს ცხოველებთან და ამ ძროხებთან“.

„იქ ისწავლე, შეანყვეტინა ზარატუსტრამ მეტყველს, თუ რა ძნელია კარგად გაცემა, ვიდრე ალება და რომ ბოძება ხელოვნებაა და უკანასკნელი, უბრძენესი ხელოვნება სიქველისა“.

„უფროსად ჩვენ დროს, უპასუხა მოხალისე მათხოვარმა: დღეს, როდესაც ყოველი მდაბალი ამბობდა, უნდობლობას იჩენს და თავისებურად გაამაყდა: ვით ბრბოს შეჰფერის.

მოანია ჟამმა, შენ იცი, დიდი დამლუპავი, ხანგრძლივი, ნელი ბრბოისა და მონათა ამბობებისა: ის იზრდება და იზრდება!

ან მდაბალნი აღსდგებიან ყოველი სიკეთისა და მცირე მონყალების წინააღმდეგ; გაფრთხილდნენ, ვინც უფროსად მდიდარია!

ვინც დღეს, მზგავსად გაბერილი სურებისა, სწვეთავს ფრიად ვინრო ყელით: — ამგვარ სურებს დღეს სიამოვნებით მოსტეხენ ყელსა.

ლირნიანი გაუმაძღრობა, ნალველის შური, შენელებული შურისძიება, ბრბოის სიამაყე: ყოველი ესე თვალში მეცა. აღარ არის ჭეშმარიტება, რომ ლატაკნი ნეტარნი არიან. ხოლო სუფევა ზეცისა ძროხათა შორის არის“.

„და რისთვის არ არის ის მდიდართა შორის?“ ჰკითხა ზარატუსტრამ მაცდურად, ჰრეკდა რა ძროხებს, მშვიდობის მქადაგებელს რომ მეგობრულად ჰსუნთქავდნენ.

„რისთვისა მცდი? უპასუხა მქადაგებელმა, უკეთ უწყი, ვიდრე მე, რა მიზიდავდა უღარიბესთაკენ, ჰე ზარატუსტრა? განა არა ზიზლი ჩვენი უმდიდრესებისადმი?

— სიმდიდრის პატიმართადმი, რომელნი ყოველი ნაგავისაგან სარგებელს შოულობენ, ცივი თვალებით, ლირნი ფიქრებით, ამ ნაძირალებისაგან სიმყრალე ადის ცისაკენ.

— ამ განგოზილ ყალბ ბრბოსადმი, რომელთა მამები ჯიბგირები იყვნენ, ყვავ-ყორანნი ან მენაგვეე-

ბი, ქალების მუსუსნი, ლირწნი, გულმავიწყნი: ყველა ისინი არ განსხვავდებოდნენ მეძავთაგანა. —

ბრბო ზემოთ, ბრბო ქვემოთ! რა არის დღეს „ლარიბი“ და „მდიდარი“! ეს განსხვავება დამავიწყდა, — და გავიქეცე იქიდან შორს, სულ შორს, ვიდრე ამ ძროხებს არ მოვალწიე“.

ესე იტყოდა მშვიდობის მქადაგებელი და ქშინავდა და ოფლსა პლვრიდა თავის სიტყვებით, ისე, რომ ძროხები კვლავ განცვიფრდებოდნენ. ხოლო ზარატუსტრა მას სიცილით სახეში უყურებდა, ვიდრე ის ესე სასტიკად ლაპარაკობდა და გაჩუმებული თავს აქნევდა.

„შენ შენ თავს აძალებ, შენ, მთის მქადაგებელო, თუ ესეთ სასტიკ სიტყვებს საჭიროებ. ამგვარი სიმკაცრისათვის შენ არც პირი გაქვს და არც თვალი.“

მგონი, თვით შენი კუჭიც: მას აწყენს ყოველი მრისხანება და მძულვარება და აქაფება. შენ კუჭს უფრო ნაზი საჭმელი ჰსურს: შენ ყასაბი არა ხარ.

მგონი უფრო მემწვანილე და მებალახე ხარ. იქნებ მარცვალსა ღეჭავ. ალბათ სიამოვნებას არა ჰპოვებ ხორციით და თაფლი გიყვარს“.

„კარგად გამომიცანი, უპასუხა მოხალისე გლახაკმა შემსუბუქებული გულით, მიყვარს თაფლი, ვღეჭავ მარცვალს, რამეთუ ვეძიებ, რაც გემრიელია და სუფთა სუნთქვას იძლევა.“

— აგრეთვე, რაც დიდ დროს მოითხოვს და რისთვისაც მთელი დღეობით იღწვიან ზარმაცებისა და მუქთახორების პირები.

ხოლო ყველაზე შორს ეს ძროხები წავიდნენ: მათ აღმოაჩინეს ცოხნა და მზეში წოლა. და თავს იჭერენ ყოველი ძნელი ფიქრისაგან, რომელიც გულს ღალავს“.

„ესე! სთქვა ზარატუსტრამ, შენ უნდა ჩემი ცხოველებიც ნახო, ჩემი არწივი და ჩემი გველი, მათი მზგავსი დედამიწაზე არა მოიპოვება რა.“

აგერ იქ არის გზა ჩემი ხვრელისაკენ: ამ ღამ იყავ მისი სტუმარი და ებაასე ჩემ ცხოველთ, ცხოველთა ბედნიერებისა, —

— ვიდრე მე თვით დავბრუნდები. ეხლა კი უბედურების ხმაურობა სწრაფად მიწოდებს. ჩემთან ახალ თაფლსაცა ნახავ, მაგრილებელ ფიჭის ოქროსფერ თაფლს: სჭამე.

აწ კი მყისვე გამოეთხოვე შენ ძროხებს, შენ უცნაურო! საყვარელო! თუნდაც ეს შენთვის ძნელი იყოს — ისინი ხომ შენი საუკეთესო მეგობრები არიან და ოსტატები!”

„ერთი გამონაკლისით, რომელიც მე უფრო მიყვარს, უპასუხა მოხალისე მათხოვარმა, შენ თვით კეთილი ხარ და უკეთესი, ვიდრე ძროხა, ჰე ზარატუსტრა!”

„შორს, შორს ჩემგან! შენ მდაბალო მლიქვნელო! შესძახა ზარატუსტრამ გაბოროტებულმა, რისთვის მღუპავ მზგავსი ქებითა და მლიქვი თაფლით?”

„შორს, შორს ჩემგან!” შეჰყვირა მან კვლავ და ნაზ მათხოვარს ჯოხი მოუღერა: ხოლო ის სწრაფად გაიქცა.

## ჩრდილი

ის იყო გაიქცა მოხალისე მათხოვარი და ზარატუსტრა კვლავ მარტო დარჩა, რომ ზურგიდან მოესმა ახალი ხმა; ის უხმობდა: „შესდექ! ზარატუსტრა! მომიცადე! ეს მე ვარ, ჰე ზარატუსტრა, მე, შენი ჩრდილი!” ხოლო ზარატუსტრა არ შეჩერდა, უეცრივ ზიზღი მოერია — მის მთებში დიდი ბრბოის და ყრილობისათვის. „სად გაჰქრა ჩემი მარტობა? სთქვა მან.

ეს ნამეტანია; მთებში ფუსფუსია, ჩემი სამეფო ამ ქვეყნისა აღარ არის, ახალ მთებს ვსაჭიროებ.

ჩემი ჩრდილი მიხმობს? რა არის ჩემი ჩრდილი! დეე მსდიოს! გავექცევი“.

ესე გულისთხრობდა ზარატუსტრა და მირობდა. ხოლო მის უკან მყოფი მისდევდა: ესე სამი ერთმანეთს მისდევდა, წინ მოხალისე გლახაკი, შემდეგ ზარატუსტრა და სულ უკან მისი ჩრდილი. დიდ ხანს არ ურბენიათ ესე, ზარატუსტრამ იგრძნო თავისი რეგვენობა და უცბად მოიშორა წყენა და ზიზლი.

„როგორ! სასაცილო საქმე არ გვემართებოდა დიდი ხანია ჩვენ — მოხუც განდევგით და წმიდანთ?

ჭეშმარიტად, ჩემი რეგვენობა ძლიერ იზარდა მთებში! მესმის ექვსი მოხუცი რეგვენის ფეხი ერთმანეთს მისდევს!

ხოლო განა ზარატუსტრას უნდა ეშინოდეს ჩრდილისა? და ბოლოს, მგონია, მას ფეხებიც უფრო გრძელი აქვს, ვიდრე მე“.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა, იცინოდა რა თვალითა და მთელი არსებით, შეჩერდა და სწრაფად მიბრუნდა — და თითქმის ძირს დასცა თავისი მდევარი და ჩრდილი: ისე ახლო ფეხდაფეხ მისდევდა ის და სუსტი იყო. შეხედა რა თვალით, შეეშინდა, ვით უეცარი ლანდისა: ისე გამხრჭვალა, გაშავებული, ქანცმილეული და მოხუცი იყო ეს მდევარი.

„ვინა ხარ? ჰკითხა ზარატუსტრამ მოურიდებლად, რას აკეთებ აქ? და რისთვის უწოდებ თავს ჩემ ჩრდილს? არ მომწონხარ“.

„შემინდე, უპასუხა ჩრდილმა, რომ ეს მე ვარ: და თუ არ მოგწონვარ, ჰე ზარატუსტრა! ამისათვის გაქებ შენ და შენ გემოვნებას.

მგზავრი ვარ, რომელი უკვე ბევრს დაგდევს ფეხდაფეხ: მარად გზად მდგარი, ხოლო უმიზნოდ და

უსახლკაროც: ესე, ჭეშმარიტად, ცოტალა მიკლია მარად ურიაობას, მე მარადიული არა ვარ და არც ურია.

როგორ? უნდა გზად ვიდგე? ყოველი ქარით ნათრევი, [ნანონიალები], მოტაცებული? დედამინა, შენ ჩემთვის მეტად მრგვალი ხარ!

ყოველ ზედაპირს ვმჯდარვარ, ვით დაღლილი მტვერი, მძინებია სარკეებსა და ფანჯრების მინებზე: ყოველს ჩემგან მიაქვს, არაფერს მაძლევს, ვხდები, — თითქმის ჩრდილისავით.

შენ კი ზარატუსტრა, ყველას მეტს მოგდევდი და გდევდი და თუ გემალეზობდი, მაინც შენი უკეთესი ჩრდილი ვიყავი: სადაც შენ დაჯდებოდი, მეც იქ ვჯდებოდი.

შენთან ერთად მოვიარე უშორესი, გაყინული ქვეყნები, ვით მოჩვენებამ, თვისი ხალისით რომ ზამთარში სახურავებითა რბის და თოვლში.

შენთან ერთად ვისწრაფოდი ყოველი აკრძალულისა, უკეთურისა და უშორესისადმი: და თუ ჩემ შორის რაიმე სათნოებაა — ეს ის არის, რომ არა აკრძალული ხილისა არ მეშინოდა.

შენთან ერთად შევმუსრე, რასაც ჩემი გული ოდესღაც პატივსა სცემდა, ყოველი მიჯნა და ხატი გარევისროლე, უხიფათეს სურვილებს ვსდევდი, — ჭეშმარიტად, ყოველი ბოროტქმედება ერთხელ გავიარე.

შენთან ერთად დავივინყე რწმენა სიტყვათა და ფასეულობათა და დიდ სახელთა. ოდეს ეშმაკი ტყავს იცვლის, მისი სახელიც არ იკარგება? ისიც ტყავია, ეშმაკი თვით იქნებ ტყავია.

„არ არის ჭეშმარიტება, ყველაფერი ნებადართულია“: ამას ვეტყოდი თავს. გაყინულ წყალში ვვარდებოდი თავითა და გულით. ჰე, ვით ხშირად ვიდექ ამისათვის შიშველი, ვით წითელი კიბო!

ჰე, სად გაჰქრა ყოველი ქველობა და სირცხვილი და ყოველი რწმენა სიქველისა! ჰე, სად არის იგი ცრუ უბინოება, ერთხელ რომ მქონდა, უბინოება ქველთა და მათი კეთილშობილი სიცრუე!

მეტად ხშირად, ჭეშმარიტად, ვსდევდი ფეხდაფეხ ჭეშმარიტებასა: და მან უკუ მიგდო. ზოგჯერ ვფიქრობდი ტყუილი მეთქვა, და ჰეი! მხოლოდ მაშინ შევეყარე — ჭეშმარიტებას.

მეტად ბევრი გამოირკვა ჩემთვის: ან აღარაფერი მეხება. აღარა სცოცხლობს, რაც მე მიყვარდა — ვით მიყვარდეს თავი?

„ცხოვრება ვით მომწონს, ან არა ცხოვრება“: ესე მსურს, ესე ჰსურს უწმიდესსაც! მაგრამ ვაგლახ! შოვნილა ჩემთვის სიხარული?

მაქვს კვლავ — მიზანი? ნავთსაყუდი, საით ჩემი აფრა რბის?

კეთილი ქარი? ჰე, ვინ გზა უწყის, უწყის, რომელია კარგი ქარი, მგზავრის ქარი.

რალა შთენილა ჩემთვის? გული მოქანცული და უტიფარი; მოუსვენარი ნება; ფართხუნა ფრთები; გატეხილი ხერხემალი.

ესე ძიება ჩემი სახლისა: ჰე ზარატუსტრა, შენც უწყი, ესე ძიება ჩემი სასჯელი იყო, იგი მღრღნის.

„სად არის ჩემი სახლი?“ ამასა ვკითხულობ და ვეძიებ და ვეძიებდი, ესე ვერა ვპოვე. ჰე მარადო ყველგან, ჰე მარადო არსად, ჰე მარადო ამაოდ“.

ესე იტყოდა ჩრდილი და ზარატუსტრას სახე დაგრძელდა მისი სიტყვებით „შენ ჩემი ჩრდილი ხარ!“ სთქვა ბოლოს მნუხარებით.

შენი განსაცდელი მცირე არ არის, შენ, თავისუფალო სულო და მგზავრო! ცუდი დღე გქონდა, გაფრთხილდი, რათა უარესი სალამო არ დაგილამდეს!

შენებრ შფოთისათვის, ვგონებ, საპყრობილედ ნეტარებაა. გინახავს ოდესმე ვით სძინავთ შეპყრობილ ბოროტქმედთ? წყნარად სძინავთ, სტკბებიან უშიშროებით.

გაფრთხილდი, რათა ბოლოს კვლავ ვინრო რწმენამ არ შეგიპყროს, სასტიკმა, ძლიერმა შეცდომამ! ან შენ გაცდენს და გამოგცდის, რაც ვინროა და მყარი.

დაკარგე მიზანი: ვაგლახ, ვით ინუხო ან ინუგეშო ეს დანაკარგი? ამით შენ გზაც დაჰკარგე!

შენ საბრალლო მოხეტიალე [მეოცნებე,] შენ ღონემიხდილო პეპელა! გსურს ამალამ თავშესაფარი და მოსვენება? წადი ჩემ ხვრელში!

ეს გზა ჩემი ხვრელისაკენ მიდის. და ან კი უნდა გაგშორდე. უკვე თითქოს ჩრდილი მეხება.

მარტოდ ვრბი, რათა ჩემს ირგვლივ განათლდეს. კვლავ დიდ ხანს მხიარულად უნდა ვიყო და ფეხზე. ამ სალამოს კი ჩემთან იცეკვავენ!"

ესე იტყოდა ზარატუსტრა.

## შუადღისას

და ზარატუსტრა მირბოდა და მირბოდა და ვერავის შეხვდა და მარტო იყო და თავის თავსლა ჰპოვებდა და იხარებდა და სტკბებოდა თვისი მარტოობით და — ჟამობით კარგ საქმეთათვის ფიქრობდა. ხოლო შუადღისას, ოდეს მზე ზარატუსტრას თავს ადგა, მან ერთ მოხუც, დაღრეცილ, ნუჟრიან ხეს გაუარა, რომელიც გარე შემორტყმული იყო მდიდარი სიყვარულით ვაზისა და თავის თავიდან დაფარული იყო: მას უხვად ეკიდა ოქროსფერი მტევნები და მგზავრს თავს სთავაზობდა. მას მოე-



ხალისა, მცირე მწყურვალეა ჩაექრო და ერთი მტევანი მოეგლიჯა; ხოლო გასნია რა ხელი, სხვა რამ უფრო დიდი მოეხალისა: ხის გვერდით დანო-  
ლა სრული შუადღის უამსა და ძილი.

ესე ჰქმნა ზარატუსტრამ; და დანვა რა მინაზე, ჭრელი ბალახის იღუმალი სიჩუმის შორის, უკვე თავისი მცირე წყურვილი დაავინყდა და მიეძინა. რამეთუ, როგორც ზარატუსტრას ანდაზა იტყვის, ერთი უფრო საჭიროა, ვიდრე მეორე. ხოლო მას თვალები ღია დარჩა: ვერ გამძლარიყვნენ ხისა და ვაზის სიყვარულის ცქერიტა და ქებიტა. ძილს მის-  
ცა რა თავი, ზარატუსტრა ესე გულისთხრობდა:

„ჩუმად! ჩუმად! ქვეყანა სრულ არ იქმნა? რა არის ჩემ თავსა?

ვით ნაზი ქნარი უხილავად გლუ ზღვასა ზედა ცელქობს, მჩატე, მსუბუქი, ვით ბუმბული: ესე — როკავს ჩემზედ ძილი.

თვალს არ მიხუჭავს, სულს ფხიზლად სტოვებს. მსუბუქია, ჭეშმარიტად, ბუმბულისებრ მსუბუქი.

მაჯერებს, არ ვიცი ვით? მეხება შიგნით ალერ-  
სიანი ხელით, მაიძულებს, დიახ, მაიძულებს და სული ჩემი იზმორება: —

— ვით დაგრძელდა და მოიქანცა ჩემი უცნაური სული! მოვიდა მწუხრი მეშვიდე დღისა მისთვის სწორედ შუადღისას? დიდ ხანს დახეტილობდა ის ნეტარი კეთილ და მნიფე საგანთა შორის.

დიდ ხანს იზმორება, გრძელი, — უფრო გრძე-  
ლი! ჩუმადა სწევს ჩემი უცნაური სული. მეტად ბევრი კარგი იგემა მან; ესე ოქროსფერი სევდა აწუხებს მას, ბაგეთ უხშობს.

— ვით ხომალდი თავის უწყნარეს ნავთსაყუ-  
დელს შესული: ან ის მინას ეკრობა, მოქანცული გრძელი მგ ზავრობით და უცნობი ზღვებით, მინა უფრო ერთგული არ არის?

ვით ხომალდი მომდგარი ხმელეთს, ეხუტება მას: ესე კმარა, რათა ობობამ ხმელეთით მას ზედა ქსელი გააბას. უფრო მაგარი თოკი არ უხმს მისთვის.

ვით ესე დაღლილი გემი უწყნარეს ნავთსაყუდელში, ესე ვისვენებ ან მინის ახლოს, ერთგული, მინდობილი, მომლოდინე უმსუბუქესი ძაფებით მასთან მიკრული.

ჰე ბედნიერება! ჰე ბედნიერება! გსურს იმღერო, სულო ჩემო? ბალახში წევხარ. ხოლო ესე იდუმალი დიადი ჟამია, ოდეს მწყემსი სალამურს არ უკრავს.

ფრთხილად იყავი! ცხელ შუადღესა სძინავს ყანათა ზედა. ნუ იმღერებ! სიჩუმე. ქვეყანა სრულყოფილია.

ნუ იმღერებ, ბალახის ფრინველო, სულო ჩემო? არც იჩურჩულო! შეხედე — სიჩუმეა! მოხუც შუადღესა სძინავს, ტუჩებს ანძრევს: ხომ არ შესვამს ერთ წვეთ ბედნიერებასაც —

— ერთ წვეთს, შავ წვეთს ოქროს ბედნიერებისა, ოქროს ღვინისა? ბედნიერება იცინის. ესე იცინის ღმერთი, სიჩუმე!

— „ბედნიერებისათვის, ვით მცირედია საჭირო ბედნიერებისათვის!“ ამას ვიტყოდი ოდესღაც და თავი გონიერი მეგონა. ხოლო ეს ძრახვა იყო: ან ამას ვასწავლიდი. გონიერი რეგვენნი უკეთესს იტყოდნენ.

უმცირესი, უწყნარესი, უმსუბუქესი, ხვლიკის გასრიალება, ქარის ოხრა, წამი, ნუთი — მცირედი ჰქმნის ბედნიერების უკეთესს. სიჩუმე!

— რა დამემართა: ჩუ! დრო თუ გაფრინდა? ვვარდები? ჩავვარდი, ჩუ, მარადისობის ჭაში?

— რა დამემართა? ჩუ! მჩხვლეტავს — ვაგლახ — გულში? გულში ჰე დაიმსხვერ, დაიმსხვერ გულო, ამ ბედნიერების შემდეგ, ამ ჩხვლეტის შემდეგ!

— როგორ? ქვეყანა სრულ არ იქმნა? მრგვალი და მწიფე? ჰე ოქროს რგვალო დისკო — სად მორბის? მე მას მივსდევ! ჩუ!

ჩუ — — “ (აქ ზარატუსტრა გაიზმორა და იგრძნო, რომ ეძინა).

„ადექ! უთხრა თავს, შენ მძინარა! შენ შუადღის მძინარა! ადექი, წამოდექით მოხუცო ფეხებო! დროა და ზედმეტი დრო, კვლავ კარგა გზა დაგრჩათ გასავლელი —

ეხლა თქვენც გეძინათ, დიდ ხანს? ნახევარი მარადისობა! ადექი, წამოდექ ჩემო მოხუცო გულო! რამდენი დრო გჭირდება ამგვარი ძილის შემდეგ — რათა გამოიღვიძო?“

(ხოლო აქ კვლავ დაეძინა და სული მისი უარობდა, თავს იცავდა და კვლავ დანვა) — „დამეხსენ! ჩუ! ქვეყანა ეხლა სრულყოფილ არ იქმნა? ჰე, ოქროს მრგვალო დისკო!“

„ადექი, სთქვა ზარატუსტრამ, შენ პატარა ქურო, შენ ზარმაცო! როგორ? კვლავ წამონვა, ამთქნარებს, ოხრავს; ღრმა ჭაში ჩანვა?

ვინ ხარ! ჰე ჩემო სულო!“ (აქ მას შეეშინდა; მზის სხივი გადმოვარდა ზეცით და მის სახეს დაეცა).

„ჰე ზეცაო ჩემ ზედა, სთქვა ოხრით და წამოჯდა, მე მიმზერ? შენ უსმენ ჩემ უცნაურ სულს?

როდის შესვამ წამით ამ წვეთს, რომელი ყოველ მიწიერს დაეცა, — როდის შესვამ ამ უცნაურ სულს —

— როდის, წყარო მარადისობისა! შენ მხიარულო საშინელო შუადღის უფსკრულო! როდის შესვამ ჩემ სულს.“

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და წამოდგა თავის სანოლიდან ხესთან, ვით უცხოდ მთვრალი: და მზე კვლავ მას თავს ადგა. აქედან შეიძლება ეფიქრნათ, რომ მაშინ ზარატუსტრას დიდ ხანს არ უძინია.

## მისალმება

მხოლოდ გვიან ნაშუადღევს, შემდეგ ხანგრძლივი ამბო ძიებისა და ხეტიალისა, ზარატუსტრა დაუბრუნდა თავის ბუნაგს. ხოლო შეჩერდა და მის წინაშე, არა უშორეს ოცი ნაბიჯისა, მოხდა ის, რასაც ის ან ყველაზე ნაკლებად ელოდა: სულ ახლად მოესმა გაჭირვების დიდი ყვირილი! და საკვირველება! ამჯერად თვისი საკუთარი ბუნაგიდან. ხოლო ეს იყო გრძელი, რთული, უცნაური ყვირილი და ზარატუსტრამ გაარჩია, რომ ის მრავალ ხმათაგან შესდგებოდა; ხოლო შორიდან შეიძლებოდა მისი მიღება ერთი პირიდან მომავალ ხმად.

მაშინ ზარატუსტრა მივარდა თავის გამოქვაბულს და აგერ რა სურათი ელოდა მას ამ გუნდის შემდეგ! იქ ისხდნენ ერთმანეთს ახლოს ყველა, ვისთანაც მან დღე გაატარა: მეფე მარჯვნივი და მეფე მარცხნივი, მოხუცი ჯადოქარი, პაპი, მოხალისე გლაზაკი, ჩრდილი, სულით სინდისიერი, სევდიანი მისანი და ვირი; ხოლო უმზგავსეს ადამიანს თავს გვირგვინი დაედო და ორი მენამული სარტყელი შემოერტყა, — როგორც ყველა უმზგავსებს, მასაც უყვარდა კარგად ჩაცმა და გალამაზება. ამ მწუხარე საზოგადოების შორის ზარატუსტრას არწივი იდგა აქოჩრილი და შეწუხებული: მას ბევრი რამისათვის უნდა გაეცა პასუხი, რისთვისაც მის სიამაყეს პასუხი არ ჰქონდა; გონიერი გველი კი მას კისერზე ჩამოჰკიდებოდა.

ყველა ამას ზარატუსტრა დიდის განცვიფრებით უმზერდა; შემდეგ კი ყოველ თავის სტუმარს ცალკე დააკვირდა კეთილგანწყობილი ცნობისმოყვარეობით, ჰკითხულობდა მათ სულს და ჰკვირობდა სულ ახლად. ამასობაში შეყრილნი წარმოდგნენ და პატი-

ვისცემით ელოდებოდნენ, რათა ზარატუსტრას ხმა ამოეღო. ხოლო ზარატუსტრა ესე იტყოდა:

„თქვენ სასონარკვეთილნო! თქვენ უცნაურნო! მაშ თქვენი ვაება მესმოდა? და ან უკვე ვიცი სად ვეძიო ის, რომელს დღეს ამაოდ ვეძიებდი: მაღალი ადამიანი: —

— ჩემ საკუთარ ბუნაგში ზის ის მაღალი ადამიანი! რად მიკვირს! განა მე თვით არ მოვიზიდე ის თაფლის მსხვერპლით და ჩემი ბედნიერების მაცდური ხერხით.

მგონია, არა ვარგიხართ ურთიერთის საზოგადოებისათვის, თქვენ ერთმანეთს ამწუხრებთ, თქვენ ვაების მყვირალნო, აქ ერთად მჯდომარენი. ჯერ არს მოვიდეს ვილაც,

— ვილაც, თქვენ რომ კვლავ გაგაცინებთ, ერთი კარგი ხუმარა, მოცეკვავე, თავზე ხელაღებული, ვილაც მოხუცი რეგენი: — როგორ გგონიათ?

შემინდეთ, თქვენ სასონარკვეთილნო, ესეთი უბრალო სიტყვით რომ მოგმართავთ. ის შეუფერებელია, ჭეშმარიტად, ამგვარ სტუმართათვის! ხოლო ვერ გამოგიცვნიათ, თუ რა ამხნეებს ჩემ გულს:

— შემინდეთ, თქვენ და თქვენი სანახაობა! ყოველი მხნეობას მოიპოვებს, რომელი სასონარკვეთილს უმზერს. სასონარკვეთილთან ლაპარაკისათვის — ყველას თავი საკმაოდ მძლავრად მიაჩნია.

თქვენ მომეცით ეს ძალა, — კარგი საჩუქარია, ჩემო მაღალო სტუმრებო! ნამდვილი სტუმართა ძღვენი. მაშ ან ნულარ გაბრაზდებით, თუ ჩემსასაც გიძღვნით.

აქ ჩემი სამეფოა და ჩემი ხელმწიფება: ხოლო, რაც ჩემია, ამ საღამოს და ღამით თქვენიც იყოს. ჩემი ცხოველები გემსახურებიან: ჩემი გამოქვაბული თქვენი სავანე იყოს.

ჩემთან, ჩემ კერასთან არავინ უნდა მიეცეს სასონარკვეთილობას. ჩემს მამულეებში ყველას ვიცავ მის გარეულ ცხოველთაგან. და ეს პირველია, რასაც გთავაზობთ: უვნებლობა!

ხოლო მეორეა: ჩემი ნეკი. და თუ ის თქვენია, მთელი მკლავიც აიღეთ და გულიც მასთან! კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება, კეთილი იყოს, ჩემო სტუმრებო!”

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და იცინოდა სიყვარულითა და ბრაზით. ამ მისალმების შემდეგ სტუმართ კვლავ თავი მოუხარეს და პატივისცემით სდუმდნენ; ხოლო მეფემ მარჯვნივ უპასუხა მათი სახელით.

„შენი ხელის თავაზითა, ჰე ზარატუსტრა, და სალამით გცნობთ შენ, ვით ზარატუსტრას. შენ თავი დაიმდაბლე ჩვენ წინაშე; თითქმის შეურაცხყავ ჩვენი შენდამი პატივისცემა —

— ხოლო ვის შესძლებდა თავის დამდაბლებას მზგავსი სიამაყით? ეს გვამხნევებს, ეს ჩვენ თვალთა და გულთა სიამოვნებაა.

მხოლოდ ამის ნახვისათვის უფრო მაღალ მთებს აველიდით, ვიდრე ეს მთა. სანახაობის მოყვარულებად მოვედით აქ, გვსურს ნახვა, რაც მნუხარე გამოხედვას ანათლებს.

და მოხედე, ბოლო მოედო ყველა ჩვენ ურვის გოდებას. ხსნილ არის აზრი და გული ჩვენი და აღტაცებული. ცოტა რამ გვაკლია: და ჩვენი მამაცობა მხნე იქმნება.

არაფერი იზრდება, ჰე ზარატუსტრა, მიწისა ზედა უფრო სასიხარულო, ვიდრე მაღალი, ძლიერი ნება: ის მისი უმშვენიერესი ნაყოფია. მთელი გარემოს ახალისებს ერთი ამგვარი ხე.

კედარს ვამზგავსებ მე, ჰე ზარატუსტრა, იმას, ვინც შენებრ იზრდება: ნერნეტი, მდუმარე, მაგა-

რი, მარტო მყოფი, უკეთესი მოქნილი ხისაგან ქმნილი, მშვენიერი —

— ხოლო, ბოლოს, ძლიერი, მწვანე ტოტებით შორს მიიზიდება თვის სამფლობელოდ, ძლიერი კითხვით ეკითხება ქართა და ქარიშხალთ და ყოველს, რაც დასაბამით სიმაღლეებთან ახლოა,

— მეტად ძლიერად მოპასუხე, ბრძანებელი, ძლევამოსილი: ჰე ვინ არ ავიდეს მაღალ მთებს, რათა ესე მცენარენი იხილოს.

შენი ხე, ჰე ზარატუსტრა, ახარებს თვით მწუხარესა და უბედოთ, შენი შეხედვით თვით შფოთი დასცხრება და გული მისი ინკურნება.

და ჭეშმარიტად, შენი მთისადმი და ხისადმი მრავალი თვალია მიმართული, დიდი ჭმუნვარება იქმნების და მრავალი ისწავლის კითხვას: ვინ არის ზარატუსტრა?

და ყოველი, რომელს ოდესღაც სიმღერა და შენი თაფლი ყურს ჩაანვეთე: ყოველნი ფარულნი, მწირნი, წყვილად მყოფნი ერთბაშად ეტყოდნენ გულსა:

„ცოცხალია კვლავ ზარატუსტრა? აღარა ღირს ცხოვრება, ყველაფერი ერთია, ყველაფერი ამაოა: ანდა ჩვენ ზარატუსტრასთან უნდა ვიცხოვროთ“.

„რისთვის არ მოდის, ვინც დიდი ხანია უკვე თავისი თავი გვაუწყა? ამას კითხულობს ბევრი; მარტოობამ ხომ არ დაახრჩო? თუ ჩვენ უნდა ნავიდეთ მასთან?“

ან ხდება რომ მარტოობა იხრწნება და ირღვევა, ვით საფლავი, რომელიც ირღვევა და თვის მკვდარს ველარ დაიტევს. ყველგან მკვდრეთით აღდგომილთა ჰხედავ.

ან მაღლით იზრდება და იზრდება ტალღები შენი მთის ირგვლივ, ჰე ზარატუსტრა. და მართალია,

მაღალია სიმაღლე შენი, მრავალნი უნდა შენთან ამოვიდნენ; შენი ნავი დიდხანს აღარ უნდა იყოს მშრალზე მჯდომარე.

და რომ ჩვენ, იმედდაკარგულნი, შენს გამოქვაბულში მოვედით და უკვე აღარ სასონარკვეთით: ნიშანია მხოლოდ და მაუნყი, რომ უკეთესნი შენსკენ გზას ადგიან, —

— თვით ის არის შენსკენ გზად, ღმერთის უაანასკნელი ნაშთი კაცთა შორის, ესე არს: ყოველნი ადამიანნი დიდი ურვისა, დიდი ზიზლისა, დიდი ნაკლოვანებისა.

— ყოველნი, რომელთ სიცოცხლე არა ჰსურთ, უკეთუ კვლავ იმედს არ ისწავლიან, უკეთუ შენგან, ჰე ზარატუსტრა, დიდ იმედს არ ისწავლიან!”

ამას იტყოდა მეფე მარჯვნივ და ზარატუსტრას ხელს მოავლო ხელი, რათა ამბორ ეყო; ხოლო ზარატუსტრამ აიშორა მისი პატივისცემა და შეშინებულმა უკან დაიხია დუმილით და უეცრივ, ვით შორეული შორით მსწრაფმა. ცოტა ხნის შემდეგ ის უკვე თავის სტუმრებთან იყო, უმზერდა ნათელი, მხილავი თვალებით და იტყოდა:

„ჩემო სტუმრებო, თქვენ მაღალო ადამიანებო, მე მსურს გერმანულად და გარკვეულად გელაპარაკოთ. არა თქვენ გელოდებოდით ამ მთებში“

(„გერმანულად და გარკვეულად! ღმერთი გვფარავდეს!“ სთქვა მეფემ მარცხნივ, თავისათვის. ეტყობა ის საყვარელ გერმანელთ არ იცნობს, ეს აღმოსავლელი ბრძენი.

ხოლო მას უნდა სთქვას „გერმანულად და უხეშად“ — იყოს ასე! ეს ჩვენ დროს კიდევ უარესი გემოვნება არ არის!“).

„შესაძლებელია, ჭეშმარიტად, ყველა ერთად მაღალი ადამიანები იყოს, განაგრძო ზარატუსტ-



რამ: ხოლო ჩემთვის საკმაოდ მაღალნი და ძლიერნი არა ხართ.

ჩემთვის: შეუწყნარებლისათვის, რაც ჩემს შორის სდუმს, ხოლო მარად არ იქმნება დადუმებულნი. და თუ თქვენ მე მეკუთვნი, არა ისე, ვით ჩემი მარჯვენა ხელი.

ვინც თვით სნეულ და სუსტ ფეხებზე სდგას, მზგავსად თქვენისა, მას უფროსად ყოვლისა ჰსურს, იცის ეს თუ თავის თავს უმაღლავს: რათა ზოგავდნენ.

ხოლო ჩემ მკლავთ და ჩემ ფეხთ არა ვზოგავ, ჩემ მეომართ არა ვზოგავ: თვით იყვნეთ ჩემი მეომარნი?

თქვენთან ერთად დავლუპავდი ყოველ გამარჯვებას. და მრავალი თქვენთაგანი ძირს დავარდებოდა, ოდეს ჩემი დოლის ხმას გაიგონებდა.

არც საკმაოდ ლამაზნი და კეთილშობილნი ხართ ჩემთვის. ვსაჭიროებ სუფთა, სადა სარკეებს ჩემი მოძღვრებისათვის; თქვენ ზედაპირზე თვით ჩემი საკუთარი ხატი ბრუნდება.

თქვენ მხრებს მრავალი ტვირთი ამძიმებს, მრავალი მოგონება. მრავალი ბოროტი ჯუჯა დამალულა თქვენ კუნჭულებში. თქვენ შორისაც ფარულად არის ბრბო.

დეე თქვენ მაღალნი იყვნეთ და მაღალი მოდგმისა: მრავალი რამ თქვენ შორის ბრუდუა და უმგზავსი. ქვეყანას არა ჰყავს მჭედელი, რომელი შეგასწორებთ და გაგასწორებთ.

მხოლოდ ხიდები ხართ: რათა უფრო მაღალი მოდგმა თქვენით გაღმა გავიდეს! თქვენ ნიშნავთ საფეხურებს: ესე ნუ შერისხავთ, რომელი თქვენით მაღლა თავის სიმაღლით მიდის!

თქვენი თესლისაგან შეიძლება მეც ერთხელ ნამდვილი ვაჟი და სრულყოფილი მემკვიდრე აღმე-

ზარდოს: ხოლო ეს შორია. თქვენ არ იყვნეთ, რომელთ ჩემი მემკვიდრეობა ეკუთვნით და სახელი.

არა თქვენ გელოდებით აქ ამ მთებში, არა თქვენთან ერთად უკანასკნელად ჩავალ დაბლა. ვით მხოლოდ მაუნყენი მოვალთ თქვენ ჩემდამი, რომ უფრო მაღალნი უკვე ჩემსკენ მოდიან, —

— არა ადამიანები დიდი ურვისა, დიდი ზიზღისა, დიდი ნაკლოვნობისა და არა ის, რასაც თქვენ ღვთის ნაშთს უწოდებთ.

— არა! არა! სამჯერ არა! სხვას ველი აქ, ამ მთების შორის და უიმათოდ აქედან ფეხსაც არ მოვიცვლი.

— უფრო მაღალთ, უფრო ძლიერთ, ძლევამოსილთ, მხიარულთ, მათ, ვინც სწორკუთხეებით არიან აგებულნი სხეულითა და სულით: მცინარე ლომები უნდა მოვიდნენ!

ჰე ჩემო სტუმრებო, თქვენ უცნაურნო, — ჯერ არაფერი გსმენიათ ჩემი შვილებისა? და რომ ისინი ჩემით ისწრაფიან?

მითხარით ჩემი ბალებისა, ჩემი ნეტარი კუნძულებისა, ჩემი ახალი მშვენიერი მოდგმისა — რისთვის ამისას არაფერს მეტყვით?

სტუმართა ამ ძღვენს ვთხოვ თქვენ სიყვარულს, რათა მითხრათ ჩემი შვილებისა. მათით ვარ მდიდარი, მათით გავლატაკდი: რა არ მივეცი;

— რას არ მივცემდი, რათა ერთი რამ მქონდეს; ეს შვილები, ეს ცოცხალი მცენარენი, ეს ცხოვრების ხენი ჩემი ნებისა და ჩემი უდიდესი იმედისა!”

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და უეცრივ შესწყვიტა სიტყვა: მას თვისი სევდა მოაწვა, და მან დახუჭა თვალნი და ბაგენი. ესე დიდი იყო მისი გულის ფეთქვა. და ყველა მისი სტუმარნიც დადუმდნენ და ჩუმად და დარცხვენილნი იდგნენ: მხოლოდ მოხუცი მისანი ხელის მოძრაობითა და სახის გამომეტყველებით ნიშნებს იძლეოდა.

## სერობა

აქ მისანმა შეაჩერა ზარატუსტრას და მის სტუმართა მისალმება და წინ წამოვიდა, ვიეთისებრ, რომელს დროის დაკარგვა არ შეუძლიან, ზარატუსტრას ხელი ხელში აიღო და შესძახა: „ხოლო, ზარატუსტრა!

ერთი უფრო საჭიროა, ვიდრე მეორე, ამას თვით იტყვი: ან ერთი უფრო საჭიროა ჩემთვის, ვიდრე ყოველი რამე.

რა სიტყვის პასუხია: განა სერობად არ დამპატიუე! აქ ბევრია ისეთი, რომელთ დიდი გზა გაუვლიათ. შენ ხომ სიტყვებით არ გაგვიმასპინძლდები?

მეტად ბევრი ილაპარაკეთ გაყინვისა, დახრჩობისა, გაგუდვისა და სხეულის სხვა უძღურებათათვის, ხოლო არავინ იფიქრა ჩემი უბედურებისათვის, სიმშლით სიკვდილისა“ —

(ესე იტყოდა მისანი; ხოლო ესმათ რა, ზარატუსტრას ცხოველნი შიშით აქეთ-იქით გაიფანტნენ, დაინახეს რა რომ დღეს მოტანილი მხოლოდ მისანსაც კი ვერ გააძღობდა).

„აგრეთვე წყურვილით სიკვდილისათვის, განაგრძო მისანმა. და მართალია, აქ წყლის ჩუხჩუხი მესმის, ვით სიტყვანი სიბრძნისანი, უხვი და უშრეტი: მე ღვინო მინდა!

არა ყოველი, მზგავსად ზარატუსტრასი, დაბადებით წყლის მსმელია. წყალი არ ვარგა დაღლილთა და დამჭკნართათვის: ჩვენ ვსაჭიროებთ ღვინოს, — ის იძლევა მხოლოდ უეცრივ გამოჯანსაღებას და მოულოდნელ ჯანსაღობას!“

მისანის ამ სიტყვებმა ღვინისათვის შემთხვევა არ მისცა ჩუმ მარცხენა მეფეს ხმის ამოღებისა. „ღვინისათვის, სთქვა მან, ჩვენ ვიზრუნეთ, ჩემ

ძმასთან, მეფე მარცხნივთან ერთად: ღვინო ბევრი გვაქვს, ვირი ღვინითაა დატვირთული. არა გვაკლია, გარდა პურისა“.

„პური? მიუგო ზარატუსტრამ და გაეცინა, განდეგილთ სწორედ პური არა აქვთ. ხოლო ადამიანი მარტო პურით კი არ საზრდოებს, არამედ ხორციც კარგი ბატკნებისა — მე ორი მყავს:

— ეხლავე დაკლან ისინი, მოამზადონ შეზავებული ზაფრით: ესე მიყვარს მე. ბევრია აგრეთვე მწვანილი და ხილი, საკმაოდ კარგი თვით მსუნაგ პირთა და მადიანთათვის; არ გვაკლია აგრეთვე კაკალი და სხვა გამოცანები სახრამუნოდ.

ესე, მოკლედ ჩინებული სერობა გვექნება. ხოლო ვისაც ჭამა უნდა, ხელი უნდა გაანძრიოს, თვით მეფეთაც, ზარატუსტრასთან მეფესაც შეუძლია იმზარეულოს“.

ეს ყველას მოეწონა: ხოლო მოხალისე მათხოვარი უარს ამბობდა ხორცისა, ღვინისა და მწვანილისა.

„ყური დაუგდეთ ამ მსუნაგ ზარატუსტრას! იტყოდა ხუმრობით: განა იმისათვის მიდიან გამოქვაბულში და მაღალ მთებზე, რომ ესეთი სერობა გამართონ?

ეხლა კი მესმის, რას გვასწავლიდა ის ოდესღაც: „დიდება მცირე სილატაკეს!“ და რისთვისა ჰსურს მათხოვართა მოსპობა“.

„გამხიარულდი, უპასუხა ზარატუსტრამ, როგორც მე ვარ. ჩვეულებისამებრ მოიქეცი, მშვენიერო, ღეჭე შენი მარცვლები, სვი შენი წყალი, ადიდე შენი საკვები: თუკი ის გამხიარულებს!

მე კანონი ვარ ჩემიანებისთვის, არა ვარ კანონი ყველასათვის. ხოლო ვინც მე მეკუთვნის, მაგარი ძვლები უნდა ჰქონდეს და მსუბუქი ფეხები, —

— იყოს მხიარული ომში და ზეიმში, და არა მონყენილი მეოცნებე, მზა იყოს უმძიმესისათვის, ვით თვის ზეიმისათვის, ჯანსაღი და უვნებელი.

უკეთესი ეკუთვნის ჩემიანებს და მე; და უკეთუ არ გვაძლევენ, ძალით ავიღებთ: უკეთესს საჭმელს, უწმინდეს ცას, უძლიერეს აზრებს, უმშვენიერეს ქალებს!”

ესე იტყოდა ზარატუსტრა; ხოლო მეფემ მარჯვნივ უპასუხა: „უცნაურია! სმენია ვისმე ოდესმე მზგავსი ჭკვიანი აზრები ბრძენის პირიდან?

და ჭეშმარიტად, იშვიათია ბრძენი, რომელიც ჭკვიანი იყოს და ამასთან ვირი არ იყოს“.

ესე იტყოდა მეფე მარჯვნივ და ჰკვირობდა, ხოლო ვირმა ბოროტი განზრახვით დაუმატა მის სიტყვას „ი—ა“. ესე იყო დასაწყისი გრძელი პურადობისა, რომელს ისტორიის წიგნში სერობას უწოდებენ. ამ დროს სხვა არაფერს ლაპარაკობდნენ, თუ არა მაღალი ადამიანისათვის.

## მაღალი ადამიანისათვის

### 1.

ოდეს პირველად წაველ ადამიანებთან, მე განდეგილთა რეგენობა ჩავივინე, დიდი რეგენობა; ბაზარში მივედი.

და ველაპარაკებოდი რა ყველას, არავის ველაპარაკებოდი. სალამოს ჯამბაზები ჩემი ამხანაგები შეიქმნენ და ცხედრები; და თვით მე ვით ცხედარი.

ახალმა დილამ ახალი ჭეშმარიტება მომცა: „მაშინ ვისწავლე თქმა: „რა არის ჩემთვის ბაზარი და ბრბო და ბრბოს აურზაური და ბრბოს გრძელი ყურები!“

თქვენ, მაღალო ადამიანებო, ისწავლეთ ესე ჩემგან: ბაზარში არავისა სწამს მაღალი ადამიანებისა. და თუ გსურთ იქ ლაპარაკი! ბრბო თვალებს აახამხამებს: „ჩვენ ყველანი თანასწორნი ვართ“.

„თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, — ესე ახამხამებს თვალებს ბრბო, — მაღალი ადამიანები არ არიან, ყველანი თანასწორნი ვართ, ადამიანი ადამიანია, ღვთის წინაშე — ყველა თანასწორია“.

ღვთის წინაშე! — ან ეს ღმერთი მოკვდა. ბრბოს წინაშე ჩვენ თანასწორობა აღარა გვსურს. თქვენ მაღალო ადამიანნო, ერიდეთ ბაზარს!

## 2.

ღვთის წინაშე! ან ეს ღმერთი მოკვდა! თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, ეს ღმერთი თქვენი უდიდესი საფრთხე იყო.

მას შემდეგ, რაც ის საფლავშია, თქვენ პირველად აღსდექით მკვდრეთით. ან მოდის მხოლოდ დიდი შუადღე, ან იქნება მხოლოდ დიდი ადამიანი — ბატონი!

შეისმინეთ თქვენ სიტყვანი ესე, ჰე ძმანო? შეგეშინდათ: შეშფოთდა გული თქვენი? აქ თვენთვის უფსკრული იშლება? აქ ჯოჯოხეთის ძალლი გიყფოთ?

ესე! წინ! თქვენ, მაღალნო ადამიანნო! ან შვავს მხოლოდ მთა ადამიანის მყობადსა. ღმერთი მოკვდა; ან გვსურს ჩვენ, რათა ზეკაცი სცხოვრობდეს.

## 3.

უფროსად მზრუნველნი კითხულობენ დღეს: „ვით ინახავდეს თავს ადამიანი?“ ხოლო ზარატუსტრა ჰკითხულობს, ვით ერთადერთი და პირველი: „ვით იძლიოს ადამიანი?“

ზეკაცი ახარებს ჩემ გულსა. იგია ჩემი პირველი და მხოლოდ, — და არა ადამიანი: არა მოყვასი, არა ულატაკესი, არა ტანჯული, არა უკეთესი, —

ჰე ძმანო, ადამიანი მიყვარს იმისათვის, რომ ის გარდამავლობაა და ჩამავლობა, და თქვენ შორისაც ბევრი რამაა, რაც სიყვარულსა და იმედს მიღვივებს.

რომ გძულთ, თქვენ მაღალნო ადამიანნო, ეს იმედს მიღვიძებს: დიდი მოძულენი დიდი თაყვანისმცემელნი არიან.

რომ იმედსა ჰკარგავთ, ეს დიდი პატივისცემის ღირსია. რამეთუ ვერ ისწავლეთ მორჩილება, ვერ ისწავლეთ პატარა გონიერება.

დღეს პატარა ხალხია მბრძანებელი: იგინი ჰქადაგებენ მორჩილებასა და მოკრძალებას და გონიერებასა და ბეჯითობას და სიფრთხილესა და გრძელ „და სხვას“ პატარა სათნოებათა.

რაც დედაკაცურია, რაც მონათა მოდგმისაა, და უფროსად ბრბოს ნაძირალებისა: მას ჰსურს ადამიანის ბედის ბატონობა — ჰე ზიზლი! ზიზლი! ზიზლი!

კითხულობენ და კითხულობენ და არ იღლებიან: „ვით შეინახოს ადამიანმა თავი უკეთესად, უფრო და უფრო სიამით?“ ამისათვის — ისინი დღეს ბატონები არიან.

სძლიეთ დღევანდელ ბატონებს, ჰე ძმანო, — ამ პატარა ადამიანთ: ისინი ზეკაცის უდიდესი ხიფათია!

სძლიეთ თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, პატარა სათნოებათ, პატარა გონიერებას, სიფრთხილეს, ჭიანჭველათა ფუსფუსს, საცოდავ კმაყოფილებას, „უმრავლესობის ბედნიერებას“! —

და უმჯობესია სასოება დაჰკარგოთ, ვიდრე დაწებდეთ. და ჭეშმარიტად, მიყვარხართ, რამეთუ დღეს თქვენ ცხოვრება არ უწყით. თქვენ, მაღალნო ადამიანნო! რამეთუ თქვენ ესე ცხოვრობთ, უკეთესია!

#### 4.

ვაჟკაცობა გაქვთ, ჰე ძმანო! გულადები ხართ? არა ვაჟკაცობა მოწმეთა წინაშე, არამედ ვაჟკაცობა განდევილისა და არწივის, რომელს თვით ღმერთიც აღარ უყურებს?

ცივ სულთ, ჯორებს, ბრმათ, მთვრალთ არა აქვთ, რასაც მე ვაჟკაცობას ვუწოდებ. მხოლოდ მას აქვს ვაჟკაცობა, ვინ იცის შიში, მაგრამ ძლევს მას, ვინ უფსკრულსა ჰხედავს, ხოლო ამაყად.

ვინც უფსკრულსა ჰხედავს, ხოლო არწივის თვალთ, — ვინც უფსკრულს ჩაავლებს არწივის ბრჭყალებით. მას აქვს ვაჟკაცობა. —

#### 5.

„ადამიანი ბოროტია“ — ამა მეტყოდნენ ნუგეშად ყველა ბრძენნი, ჰე, ნეტარძი ეს დღეს მართალი იყოს! ბოროტება ადამიანის უკეთესი ძალაა.

„ადამიანი უნდა უკეთესი და უფრო ბოროტი იქმნეს“ — ამას ვასწავლი. უბოროტესი უხმს ზეკაცის სიკეთისათვის.

სიკეთეა იქნებ იმ მქადაგებელთათვის პატარა ხალხისა, რომ ის იტანჯა და ადამიანის ცოდვები იტვირთა. ხოლო მე მახარებს დიდი ცოდვა, ვით ჩემი დიდი ნუგეში. —

ხოლო ესე თქმული არ არის გრძელ ყურთათვის. არც ყოველი სიტყვა შეჭფერის ყოველ დინგსა. ესე ფაქიზი შორი საქმეა: ცხვრის ფეხები მათ არ უნდა მოხვდეს.

#### 6.

თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, ჰფიქრობთ, აქ იმისათვის ვარ, რათა გავასწორო, რასაც თქვენ ცუდად აკეთებთ?



ან მსურს ამიერიტ თქვენ, ურვით შეპყრობილ-  
ნო, უკეთ მოგასვენოთ? ან თქვენ, შფოთნო, გზა-  
აბნეულნო, მთებში დაკარგულნო, ახალი უფრო  
ადვილი ბილიკები გიჩვენოთ?

არა! არა! სამჯერ არა! კვლავ მეტი კვლავ უკე-  
თესნი თქვენი მოდგმისა უნდა წარხდნენ, — თქვენ  
უნდა მეტი ცუდი ნახოთ, მეტი გაჭირვება. ესე  
მხოლოდ.

— ესე მხოლოდ იზრდება ადამიანი იმ მწვერვა-  
ლამდე, სად მას ელვა ეწევა და წარჰსწყმედს: ელ-  
ვისათვის საკმაოდ მაღლა!

მცირედისადმი, ხანგრძლივისადმი, შორეული-  
სადმი არის მიმართული ჩემი აზრი და ჩემი ურვა:  
რა არის ჩემთვის თქვენი პატარა, ბევრი, მოკლე  
გლახობა!

არა იყვნეთ საკმაოდ მწუხარენი! რამეთუ  
თქვენ თქვენთვისვე ჰწუხართ, თქვენ ადამიანი-  
სათვის მწუხარება არ გინახავთ. ტყუილს იტყვიან,  
უკეთუ სხვას იტყოდეთ! არა თქვენგანი სწუხს,  
რისთვისაც მე ვწუხდი.

## 7.

ჩემთვის არა კმარა, რომ ელვას ვნება აღარ მო-  
აქვს. არა მსურს მისი აცდენა: მან უნდა ისწავლოს  
ჩემთვის მუშაობა.

ჩემი სიბრძნე გროვდება უკვე დიდი ხანია, ვით  
ღრუბელი, უფრო სდუმდება და ითალხება: ესე  
სჩადის ყოველი სიბრძნე, რომელმან ერთ დროს  
უნდა ელვა შვას. —

დღევანდელ ადამიანთათვის არა მსურს ნათე-  
ლი ვიყო. მათ მე დავაბრმავებ: ელვა ჩემი სიბრძნი-  
სა! გამოსწვი მათ თვალები!

## 8.

არა ისურვოთ გარეშე თქვენი შეძლებისა: ცუდი ტყუილი თან სდევს მას, რომელი თვისი შეძლების მეტს ისურვებს.

უფროსად, ოდეს დიდი საქმე ჰსურთ! რამეთუ აღვიძებენ უნდობლობას დიდი საქმის წინააღმდეგ — ეს მოხერხებული ყალბი ფულის მჭრელნი და მასხარები:

ვიდრე თავის თავის წინაშეც კი ყალბნი არიან, ელამები, გარეთ განგოზილნი, დიდი სიტყვებით დაჩადრულნი, საჩვენებელი სათნოებით, ბრწყინვალე ყალბი საქმეებით.

აქ გაფრთხილდით თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, დღეს არაფერია მეტად ძვირფასი და იშვიათი, ვიდრე პატიოსნება.

დღევანდელი დღე ბრბოისა არ არის? ხოლო ბრბომ არ იცის რა არის დიდი და პატარა, სწორი და მართალი: ის გულუბრყვილოდ ბრუდეს, მარად სცრუობს.

## 9.

დღეს ეჭვიანები იყავით, თქვენ მაღალნო ადამიანნო, თქვენ გულადებო, თქვენ გულახდილნო! და ფუძენი თქვენნი საიდუმლოდ დაიცავით! დღევანდელი დღე ბრბოისაა.

რასაც ოდესღაც ბრბო უსაფუძვლოდ უჯერებდა, ვის შეეძლო მისი გაბათილება საფუძვლებით?

და მოედნებზე ნიშნებით აჯერებენ. ხოლო ფუძენი ბრბოს ეჭვსა ჰგვრის.

და თუ ოდესღაც იქ ჭეშმარიტებას გაუმარჯვნია, ჰკითხეთ თავს ეჭვით: „რომელი ძლიერი შეცდომა იბრძოდა მისთვის?“

დაიცავით თავი მეცნიერთაგანაც! მათ ეზიზღებით, ისინი ბერნი არიან! მათი ცივი, გამხმარი თვალები აქვთ, მათ წინაშე ყოველი ფრინველი გაბურტყნულია.

მათ თავი მოაქვთ, რომ არა სტყუიან, ხოლო უძლურება ტყუილისათვის ჭეშმარიტების სიყვარული არ არის. გაფრთხილდით!

ჭეშმარიტად, ციებით თავისუფლება სრულიად მმეცნება არ არის. ვისაც ტყუილი არ შეუძლიან, არ იცის რა არის ჭეშმარიტება.

## 10.

უკეთუ მალლა ასვლა გსურთ, ისარგებლეთ საკუთარი ფეხებით! ნებას ნუ მისცემთ წაგიღონ, ნუ შეჯდებით სხვის თავსა და ზურგს!

შენ ცხენს შეაჯექი? ან სწრაფად მიჰქრი შენი მიზნისაკენ? ჰეი, მეგობარო! ხოლო შენი კოჭლი ფეხიც შენთან ერთად ზის ცხენზე!

ოდეს მიზანს მიაღწევ, შენ ცხენიდან ჩამოხტები: შენი სიმალლით, შენ მაღალო ადამიანო, — ფეხს წამოჰკრავ!

## 11.

თქვენ, მქმედნო, თქვენ, მაღალნო ადამიანნო! ორსულობა მხოლოდ საკუთარი ბავშვით არის.

ნუ მისცემთ უფლებას შეგაცდინონ, დაგიყოლიონ! ვინ არს თქვენი მოყვასი? და თუ თქვენც „მოყვასისათვის“ მოქმედებთ — მისთვის ხომ არასა ჰქმნით!

დაივიწყეთ ეს „თვის“, თქვენ მქმედნო: თქვენ სათნოებასა ჰსურს ესე, რათა თქვენ არა გააკეთოთ რა „თვის“, „გამო“, „ვინაიდან“, ამ პატარა ყალბი სიტყვების წინააღმდეგ თქვენ უნდა ყურები დაიცვათ.

„მოყვასისათვის“ მხოლოდ პატარა ხალხის სათნოებაა: მათთან იტყვიან: „თანასწორი და თანასწორი“ და „ხელი ხელსა ჰბანს“ — მათ არც უფლება აქვთ, არც ძალა თქვენი თავკერძობისათვის.

თქვენი თავკერძობა, მქმედნო, ორსულის სიფრთხილეა და წინგანჭვრეტა! რაც არავის თვალთუნახავს, ნაყოფი: იგი იფარავს, მზრუნველობს და ასაზრდოებს მთელ თქვენ სიყვარულს.

სადაც თქვენი მთელი სიყვარულია — თქვენ ბავშვთან, იქვეა თქვენი მთელი სათნოება! თქვენი საქმე, თქვენი ნება არის თქვენი „მოყვასი“: ნებას ნუ მისცემთ დაგიყოლიონ ყალბი ფასეულობით.

## 12.

თქვენ მქმედნო, თქვენ მაღალნო ადამიანნო! ვინც უნდა შვას, ის ავადმყოფია; ვინც შვა, ის უწმინდურია.

ჰკითხეთ დედაკაცებს: შვავენ თუ არა სიამოვნებისათვის. ტკივილი ქათმებს და მგოსნებს აკაკანებს.

თქვენ, მქმედნო, თქვენ შორის ბევრი უწმინდურებაა. ესე, რათა თქვენ დედანი უნდა იყვნეთ.

ახლად დაბადებული: რაოდენი ახალი ჭუჭყი მოვიდა მასთან ქვეყანაში! ჩამოეცალეთ! ვინც შვა, განიბანოს სული თვისი.

ნუ იქმნებით სათნონი მეტად, ვიდრე ძალა შეგნევთ! და ნურას მოსთხოვთ თავს დაუჯერებელს.

მისდით კვალს, რომლითაც მამათა თქვენთან სათნოება უკვე ვლიდა! ვით ახვალთ მაღლა, უკეთეს მამათა თქვენთან ნება თქვენთან ერთად არ ავა?

ხოლო რომელს პირმშობა ჰსურს, გაფრთხილდით, რათა უმრწემესი არ შეიქმნეს! და სად მამათა ბინია, აქ წმიდანობას ნუ დაიჩემებთ.

ვისი მამანიც დედაკაცებს მისდევდნენ და მაგარ ღვინოებსა და გარეულ ტახებს: რა იქნება უკეთუ იგი თავს უმანკობას მოსთხოვს?

რეგვენობა იქნებოდა ეს! ასეთისათვის, ჭეშმარიტად, ვფიქრობ ბევრია, უკეთუ ის ორი ან სამი დედაკაცის ქმარი იქნება.

და უკეთუ ის მონასტერს დააარსებს და კარს დაანერს: „გზა წმიდანისადმი“, — ვიტყვი: რისთვის! ეს ახალი რეგვენობაა!

მან დააარსა თავისათვის გამასწორებელი სახლი და თავშესაფარი: შეერგოს! ხოლო მე ეს არა მჯერა.

მარტოობით იზრდება, რაც ყოველს იქ მიაქვს, თვით შინაგანი ცხოველიც. ამისათვის ბევრს მარტოობას არ ვურჩევ.

განა დღემდე ქვეყანაზე უმურტალესი ცხოველი არსებობდა, ვიდრე მეუდაბნოენი? მათ ირგვლივ არა მხოლოდ ეშმაკი იწყვეტავდა თავს, — არამედ ღორიც.

#### 14.

შეშინებულნი, დარცხვენინი, უგერგილონი, მზგავსნი ვეფხისა, რომელი ნახტომმა მოატყუა: ესე მინახავხართ, თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, მიიპარებოდით შეუმჩნევლად. კამათელი ვერ მოგივიდათ.

რა ვუყოთ, ხოლო თქვენ კამათლის მოთამაშენო! თქვენ არ გისწავლიათ თამაში და სიცილი, ვით თამაში და სიცილი ჯერ არს! არა ვუსხედვართ მარად თამაშისა და დაცინვის დიდ მაგიდას?

და უკეთუ დიდი ვერ მოახერხეთ, თვით თქვენ უბედონი ხართ? და უკეთუ უბედონი ხართ, უბედოა ამისათვის — ადამიანი? უკეთუ ადამიანი უბედოა: რა ეშველება!

## 15.

რამდენი საგანი მაღალი ხარისხისაა, იმდენად იშვიათად გამოსადეგი საგანია. თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, თქვენ ყველა ხომ — ვერ გამოდექით?

გამხნევდით, რა ეშველება! რაოდენ მრავალი არს კვლავ შეუძლებელი! ისწავლეთ თქვენი თავის დაცინვა, ვით ჯერ არს სიცილი!

რა გასაკვირველია, რომ ვერ გამოდექით და ნახევრად გამოდექით, თქვენ ნახევრად დამსხვრეულნო! არა ჰკრთება და შფოთავს თქვენ შორის ადამიანთა მყობადი?

ადამიანის უშორესი, უღრმესი, ვარსკვლავები მაღალი, უდიდესი ძალა: ყოველი არა სდულს თქვენ ქვაბში?

რასაკვირველია, ზოგი ქვაბი ტყდება! ისწავლეთ თავთა თქვენდა საცინლად აგდება, ვით ჯერ არს სიცილი! თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, ჰე რაოდენ მრავალი არს კვლავ შესაძლებელი!

და ჭეშმარიტად, რაოდენი გამოდგა უკვე! ვით მდიდარია ქვეყანა მცირე სრულყოფილი საგნებით, სრულიად გამომდგარებით!

გარშეიკრიბეთ პატარა, კარგი სრულყოფილი საგნები, თქვენ, მაღალნო ადამიანნო! მათი ოქროს სიმნიფე არჩენს გულს. სრულყოფილი იმედს გვასწავლის.

## 16.

რომელი იყო აქ დედამინაზე დღემდე უდიდესი ცოდვა? არ იყო ეს სიტყვა მისი, რომელმა სთქვა: „ვაი მათ, რომელნი აქ იცინიან!“

ვერა ჰპოვა თვით მან ქვეყანასა ზედა სასაცილო? მამ ცუდად უძებნია. თვით ბავშვი ჰპოვებს აქ სასაცილოს.

მას საკმაოდ არ უყვარდა: თორემ ჩვენც ვეყვარებოდით, ჩვენ მოცინარნი! ხოლო მას ვძულდით და გვარცხვენდა ჩვენ, ყმუილი და კბილთა ღრჭენა აღვითქვა ჩვენ.

განა უნდა მყისვე დასწყევლო, სად არ გიყვარს? ეს, მგონია, ცუდი გემოვნებაა. ხოლო ესე ქნა მან, შეუნდობელმა. ის ბრბოისა იყო.

და თვით მას არ უყვარდა საკმაოდ: თუ არ, ნაკლებად განრისხდებოდა, რომ ის არ უყვარდათ. ყოველ დიდ სიყვარულს სიყვარული არა ჰსურს: — მეტი ჰსურს.

ჩამოეცალეთ ყველა მზგავს შეუნდობელთ! ეს უბადრუკი, სნეული მოდგმაა, ბრბოს მოდგმა: ისინი ცუდად უყურებენ ამ ცხოვრებას, მათ ცუდი თვალი აქვთ ამ მინისათვის.

ჩამოეცალეთ ყველა მზგავს შეუნდობელთ! მათ მძიმე ფეხები აქვთ და გასიებული გული: — მათ ცეკვა არ იციან, ვით იყოს მზგავსთათვის მინა მსუბუქი!

## 17.

ბრუდე გზით უახლოვდება ყოველი კარგი საგანი თვის მიზანს. კატებისათვის წელში იდრიკებიან, ისინი კრუტუნებენ თვისი ახლო ბედნიერებით, — ყოველი კარგი საგანი იცინის.

ნაბიჯი ამჟღავნებს, მიდის ადამიანი თვისი გზით თუ არა: შემხედეთ, ვით დავდივარ! ხოლო რომელ მიზანს მიუახლოვდეს, იცეკვოს.

და ჭეშმარიტად, ძეგლად არ ვიქმენი, არა ვსდგევარ უძრავი, ბლაგვი, გაქვავებული, ვით სვეტი; მიყვარს სწრაფი სირბილი.

და თუ ქვეყანასა ზედა ჭაობიც არის და დიდი მწუხარება: რომელს მარდი ფეხები აქვნდეს, რბის ჭაობსა ზედა და ცეკვავს, ვით მოგვილ ყინულზე.

ზე გაქვნიდნენ გულნი, ძმანო, ზე! უფრო მაღლა!  
და ნუ დაივიწყებთ ფეხებსაც! ასწიეთ თქვენი ფეხებიც, თქვენ, მარდო მროკავნო, და უკეთესი: ყირამალაც დადექით!

### 18.

ეს გვირგვინი მცინარისა, ეს ვარდის გვირგვინი: მე თვით დავიდგი თავს ეს გვირგვინი, მე თვით ვცან ღვთაებრივად ჩემი სიცილი. ამისათვის დღეს საკმაოდ ძლიერი არავინ მინახავს.

ზარატუსტრა მოცეკვავე, ზარატუსტრა მსუბუქი, რომელი ფრთებსა შლის, მზა გასაფრენად, ყველა ფრინველთ რომ თვალს უშვრება, მზა და მარდი, ნეტარ მსუბუქ-მარდი:

ზარატუსტრა მისანი, ზარატუსტრა მომცინარი, არა მოუთმენარი, არა შეუწყნარებელი, რომელს ხტომა უყვარს და გვერდზე ხტომა; მე თვით დავიდგი ესე გვირგვინი.

### 19.

ზე გაქვავდნენ გულნი, ძმანო, ზე! უფრო მაღლა! ნუ დაივიწყებთ ფეხებსაც! ასწიეთ თქვენი ფეხებიც, თქვენ, კარგო მროკავნო, და უკეთესი: ყირამალაც დასდექით!

თვით ბედნიერებაშიც არიან მძიმე ცხოველნი, არიან ტლანქები დაბადებით. ისინი იღწვიან, ვით სპილონი, რომელი იღწვის ყირამალა დადგეს.

უკეთესია სასაცილო იყო ბედნიერებით, ვიდრე სასაცილო უბედურებით, უმჯობესია ტლანქად ცეკვა, ვიდრე კოჭლობით სიარული. ესე ისწავლეთ ჩემი სიბრძნე: თვით უარესსაც აქვს ორი კარგი უკანა მხარე, —



— თვით უარესსაც აქვს საცეკვაო ფეხები: ესე ისწავლეთ თვით თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, თქვენ უტყუარ ფეხებზე დგომა!

ესე დაივინყეთ მწუხარება და სევდა და ბრბოს მოწყენილება! ჰე, ვით მწუხარე მეჩვენებიან დღეს ხალხის მასხარანი! ხოლო დღევანდელი დღე ბრბოისა.

## 20.

მიჰბაძენით ქარს, ოდეს მთის ბუნაგებით გადმოვარდება: თვისი საკუთარი სალამურით ცეკვავს ის, ზღვანი შეინძრევიან და ხტებიან მის ფეხქვეშ!

რომელი ვირთ ფრთებს აძლევს, ლომებს სწველის, — კურთხეულ იყოს ეს კეთილი, უცხრომელი სული, რომელი ყოველ „დღეს“ და ყოველ ბრბოს, ვით ქარიშხალი ევლინება, —

— მტერია ყოველი ნარშავისა, მჭკნარი ფოთლებისა და ღვარძლ ბალახისა: კურთხეული იყოს ეს ველური, კეთილი, ლალი ქარიშხლის სული, რომელი ჭაობთა და მწუხარებათა ზედ, ვით ველსა ზედა ცეკვავს!

რომელს ბრბოს ჭლექიანი ძაღლები სძულს და ყოველი უვარგისი მოწყენილი მოდგმა: კურთხეულ იყოს ეს სული ყველა თავისუფალ სულთა, ქარიშხალი მცინარე, რომელი ყოველს შავად მხედვარეს და იარებით სავსეს მტვერს თვალებში აყრის!

რაოდენია კვლავ შესაძლებელი! ისწავლეთ სიცილი თქვენ ზე! ზე გაქვდნენ გულნი, თქვენ კოხტა მცეკვარნო, მაღლა! უფრო მაღლა! და ნუ დაივინყებთ კარგ სიცილსაც!

რაოდენია კვლავ შესაძლებელი! ისწავლეთ სიცილი თქვენ ზე! ზე გაქვდნენ გულნი, თქვენ კოხ-

ტა მცეკვარნო, მაღლა! უფრო მაღლა! და ნუ დაი-  
ვინწყებთ კარგ სიცილსაც!

ეს გვირგვინი მოცინარისა, ეს გვირგვინი ვარ-  
დებისა: თქვენ გესვრით ამ გვირგვინს, ჩემო ძმე-  
ბო! მე ღვთაებრივად ვაღიარე სიცილი; თქვენ, მა-  
ღალნო ადამიანნო, ისწავლეთ სიცილი!

## სევდის სიმღერა

### 1.

წარმოსთქვა რა ეს სიტყვანი, ზარატუსტრა თავი-  
სი გამოქვაბულის შესავალთან გაჩერდა; ხოლო უკა-  
ნასკნელ სიტყვებთან ერთად უჩნეულად მოშორდა  
თვის სტუმართ და მცირე დროით გარეთ გავიდა.

„ჰე, წმიდა სურნელება ირგვლივ, შესძახა, ჰე ნე-  
ტარო სიჩუმე ირგვლივ! ხოლო რა იქნენ ჩემი ცხო-  
ველნი? აქეთ, აქეთ, ჩემო არწივო და ჩემო გველო!

მითხარით, ჩემო ცხოველნო: ამ მაღალ ადამიანთ  
ყველას იქნებ ცუდი სუნი ასდის? ჰე წმიდა სურნე-  
ლება ირგვლივ! მხოლოდ ან ვიცი და ვგრძნობ, ვით  
მიყვარხართ, თქვენ, ჩემო ცხოველნო!”

და ზარატუსტრა კვლავ იტყოდა: „მიყვარხართ  
თქვენ, ჩემო ცხოველნო!” არწივი და გველი მიუახ-  
ლოვდნენ მას, ამ სიტყვებს რომ იტყოდა და უმ-  
ზერდნენ. ესე იდგნენ სამივე გაჩუმებულნი და ერ-  
თად ყნოსავდნენ კარგ ჰაერს. აქ გარეთ ჰაერი  
უკეთესი იყო, ვიდრე მაღალ ადამიანებთან.

### 2.

ხოლო დასტოვა რა ზარატუსტრამ გამოქვაბუ-  
ლი, წამოდგა მოხუცი ჯადოქარი, ეშმაკურად მიი-  
ხედ-მოიხედა და სთქვა:

„გასულა!

და თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, ნება მიბოძეთ მზგავსად მისისა, რათა ქებისა და ლაქუცის სახელით გილიტინოთ — უკვე მანვება ჩემი გაიძვერა და მაცდური სული, ჩემი სევდის ეშმაკი, —

— რომელიც ამ ზარატუსტრას მოწინააღმდეგეა სულის სიღრმეში: შეუნდეთ! ან ჰსურს მას თქვენ წინაშე იჯადოქროს, სწორედ ეხლა ჟამი დაუდგა: ამაოდ ვებრძვი მე ამ ბოროტ სულსა.

ყველას თქვენ, რანაირიც უნდა იყოს პატივისცემა სიტყვებით, რომელიც თქვენ თავს შეიძლება მისცეთ: „თავისუფალნი სულით“, შეგიძლიანთ უნოდოთ ან „მართალნი“, ან „სულით მონანიე“, ან „ხუნდებისგან თავისუფალი“, ან „დიდი მწუხარენი“,

— ყველას თქვენ, რომელნი იტანჯებით დიდი ზიზლით ჩემდა მზგავსად, რომელთათვის ძველი ღმერთი გარდაიცვალა და ახალი ღმერთი ჯერ შეარტახებულიც აკვანში არა სწევს, — ყველას თქვენ გეამებათ ჩემი ბოროტი სული და ჯადოქარი ეშმაკი.

გიცნობთ თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, ვიცნობ მას, — ვიცნობ ამ ურჩს, რომელი სურვილის წინააღმდეგ მიყვარს, ამ ზარატუსტრას: ის თვით ხშირად მეჩვენება მზგავსად ლამაზი წმიდანის ნიღაბისა, —

— მგზავსად ახალი საკვირველი მასკარადისა, რომელიც ჩემ ბოროტ სულს, მწუხარე ჩემ ეშმაკს მოსწონს: მიყვარს ზარატუსტრა, ესე მგონია ხშირად, ჩემი ბოროტი სულის გულისათვის.

ხოლო ის უკვე თავს მატყდება და სულს მიხუთავს, ეს სული მწუხარებისა, ეს საღამოს დაისის ეშმაკი, ქეშმარიტად, თქვენ მაღალნო ადამიანნო, მას ნებავეს —

— თვალეზი გაახილეთ! — ნებავეს შიშველი მოვიდეს, მამაკაცის ან დედაკაცის სახით, ჯერ ვიცი: ხოლო ის მოდის, თავს მატყდება, ვაგლახ! გახსენით თქვენი გრძნობა!

დღე იღევა, ყველას დაუდგება საღამო, თვით უკეთესსაც: ისმინეთ და ნახეთ, თქვენ მაღალნო ადამიანნო, ვითარია ეშმაკი, მამაკაცი ან დედაკაცი, ეს სული საღამოს სევდისა!"

ესე იტყოდა მოხუცი ჯადოქარი ეშმაკურად მიიხედ-მოიხედა და ხელი წაავლო თავის ქნარს.

### 3.

როდესაც ჰაერი განათდება,

ოდეს უკვე ნამის ნუგეში

მინაზე ჩამოწვეთს,

უხილავი და ჩუმი —

ვინაიდან ფაქიზ ფეხსაცმელებს ატარებს —

ნუგეშის ნამი მზგავსად ყველა წყნარი

ნუგეშისმცემელის: —

მოიგონე მაშინ, მოიგონე, ცხელო გულო,

ვით ერთ დროს გწყუროდა

ზეციური ცრემლები, ნამის წვეთები,

მიხრწნილს და დაღლილს გწყუროდა,

ვინაიდან ყვითელ ბალახიან ბილიკზე

ბოროტი საღამოს მზის თვალეზი

შავ ხეთა შორის შენ გარშემო რბოდა,

დამაბრმავებელი მზის მხურვალე თვალეზი,

მავნებლობით

მხიარულნი?

„ჭეშმარიტების რაინდი? შენ?“ —

ესე დაგცინოდნენ ისინი —

არა მხოლოდ მგოსანი!

ცხოველი, გაიძვერა, მტაცებელი მოხეტიალე,

რომელმა უნდა იტყუოს,



ლირნი ყბებით

ნეტარად დამცინავი, ნეტარად ჯოჯოხეთური,  
ჯოჯოხეთურად

სისხლის მწყურავი.

მძარცვავე, მოხეტიალე, მატყუარა რბოდი: —

ან ვით არწივი, რომელი დიდხანს,  
დიდხანს გაშტერებული უფსკრულებს დასცქერის,  
თავის უფსკრულებს: —

თუ როგორ ის ძირს,

ძირს, სულ ძირს,

უფრო და უფრო ღრმა სიღრმეში ტრიალებს!

შემდეგ

უეცრივ, პირდაპირი ხაზით

შეკუმშული ფრთებით

ბატკნებს თავს ატყდება.

უეცრივ ზემოდან, მწარედ მშიერი,

მაძებარი ბატკნებისა,

მოძულე ყველა ცხვრის სულის პატრონთა,

მოძულე, რაც გამოიყურება

მზგავსად ცხვრისა, ცხვრის თვალებითა,

ხუჭუჭ მატყლიანისა,

რუხი ბატკან-ცხვართა კეთილი განწყობილებით!

ესე,

ვით არწივი, ვით ვეფხი,

არიან მგოსნის სევდიანი სურვილები,

არიან შენი სევდიანი სურვილები ათას ნილაბქვეშ;

შენ რეგვენო! შენ მგოსანო!

შენ ადამიანი იცან

ღმერთად და ცხვარად: —

ღმერთი დაფლეთილი ადამიანის შორის,

ვით ცხვარი ადამიანის შორის

და დაფლეთის დროს მცინარე: —

ესეა, ესე შენი ბედნიერება!

ვეფხისა და არწივის ბედნიერება,

მგოსნისა და რეგვენის ბედნიერება!

ოდეს ჰაერი განათდება  
და უკვე მთვარის ნამგალი  
მწვანედ, შენამულ დასავლის შორისით,  
და შურით იპარება  
— დღის მტერი,  
ყოველი ნაბიჯით იღუმალი,  
თაიგულებს ვარდისას  
სჭრის, ვით თავს არ დაჰკიდავენ  
ღამით ფერნასულნი თავჩაქინდრულნი: —

ესე დავკიდე თავი მეცა ოდესღაც  
ჩემი ჭეშმარიტების შეშლილობით,  
ჩემი დღის სურვილებით,  
დღით მოქანცული, სნეული შუქით,  
— თავი დავკიდე ძირს, საღამოთი, ჩრდილში:  
ერთი ჭეშმარიტებით  
დამწვარი და მწყურვალი:  
— მოიგონე, მოიგონე კვლავ, მხურვალე გულო,  
როგორ მწყუროდა მაშინ?  
რომ მე გაძევებული ვიყავი  
ყველა ჭეშმარიტებიდან,  
მხოლოდ რეგვენი!  
მხოლოდ მგოსანი!

## მეცნიერებისათვის

ესე მღერდა ჯადოქარი; და ყველანი, ერთად  
მყოფნი, მოხვდნენ შეუმჩნევლად მისი მაცდური,  
დამწუხრებული ლირნების ბადეში. ხოლო სულით  
სინდისიერი არ იქმნა შეპყრობილი: მან წაართვა  
ქნარი ჯადოქარსა და შესძახა: ჰაერი! შემოუშვით  
სუფთა ჰაერი! შემოუშვით ზარატუსტრა! შენ ჰხუ-  
თავ და სწამლავ ამ გამოქვაბულსა, შენ, ბოროტო  
მოხუცო ჯადოქარო!

შენ გვიტყუებ, შენ ყალბო და გამოცდილო, უცნობ ვნებათა და უდაბნოებისაკენ. და ვაგლახ, თუ შენებრნი ჭეშმარიტებას სალაპარაკოდ ხდიან და საგნად!

ვაი ყოველთ თავისუფალთ სულით, რომელნი არ ერიდებიან შენებრ ჯადოქართ! გაქრა მათი თავისუფლება: შენ ასწავლი და იტყუებ უკან საპყრობილისაკენ, —

— შენ ბებერო, სევდიანო ეშმაკი, შენ გოდებით წარმტაცო სალამურო, ემზგავსები მათ, რომელნი თვისი ქებით უბინოებისა გარყვნილებად მოუნოდებს!“

ესე იტყოდა სინდისიერი; ხოლო მოხუცი ჯადოქარი აქეთ-იქით იხედებოდა, სტკბებოდა თავისი გამარჯვებით და ჰყლაპავდა წყენას, სინდისიერის მიერ გამოწვეულსა. „გაჩუმდი! სთქვა მან კრძალვითი ხმით, კარგი სიმღერები კარგ ბანსა ჰპოვებს; კარგი სიმღერების შემდეგ დიდხანს სიჩუმე უნდა.

ესე სჩადიან ყველა ეს მაღალი ადამიანნი, ხოლო შენ ცოტას მიხვდი ჩემ სიმღერისას? შენ შორის მცირედია ჯადოქრობის სული“.

„მაქებ, მიუგო სინდისიერმა, როცა შენგან განმასხვავებ, რა ეშველება! ხოლო თქვენ დანარჩენნო, რასა ვხედავ? თქვენ კვლავ ზიხართ ლირნი თვალებით —

თქვენ, თავისუფალნო სულით, სად გაჰქრა თქვენი თავისუფლება! თითქმის მათ ემზგავსებით, რომელნი დიდხანს მროკავ ტიტველ, გახრწნილ დიაცებს უმზერდნენ: თქვენი სულები როკავენ!

თქვენ შორის, მაღალნო ადამიანნო, ჰხამს ბევრია ისეთი, რასაც ჯადოქარი თვის ბოროტ ჯადოქარს და სიცრუის სულს უწოდებს: — ჩვენ უნდა განვსხვავდებოდეთ.



და ჭეშმარიტად, საკმაოდ ვლაპარაკობდით და ვფიქრობდით ერთად, ვიდრე ზარატუსტრა თავის გამოქვაბულს დაუბრუნდებოდა, რათა ვიცოდეთ, რომ ჩვენ განვსხვავდებით.

აქ, მაღლა თქვენ და მე სხვა და სხვას ვეძიებთ. მე ვეძიებ მეტ სიმყარეს, ამისათვის მოველ ზარატუსტრასთან — იგი უფროსად მყარი კოშკია და ნება.

— დღეს, როდესაც ყველაფერი მერყეობს, როდესაც დედამინა ინძრევა. ხოლო თქვენ, ოდეს თქვენ თვალებს ვუმზერ, თქვენს გამომეტყველებას, თითქმის მგონია, თქვენ უფრო არასიმყარეს ეძებთ,

— მეტ შიშს, მეტ განსცდელს, მეტ მინისძვრას, თქვენ გეხალისებათ, თითქმის მგონია ესე, შემინდეთ ჩემი ვარაუდი, თქვენ მაღალნო ადამიანნო, —

— თქვენ გეხალისებათ უმძიმესი, უფროსად ხიფათიანი ცხოვრება, რაც მე უდიდეს შიშსა მგვრის, ცხოვრება გარეულ ცხოველთა ტყეებში, გამოქვაბულში, ციცაბო მთებში, გაუვალ ხეობებში.

და არა წინამძღვარი განსაცდელით მოგწონთ თქვენ უფრო, არამედ რომელნი ყველა გზებს აგიბნევენ, გზის ამბნევი. ხოლო უკეთეს ესეთ ხალისი ჭეშმარიტად გაქვთ თქვენ, ის მგონია მაინც შეუძლებლად.

შიში — ადამიანის სამემკვიდრე და დასაბამითი გრძნობაა; შიშით აიხსნება ყოველი, მემკვიდრეობითი ცოდვა და მემკვიდრეობითი სათნოება. შიშით იზარდა ჩემი სათნოებაც. მას: მეცნიერება ეწოდება.

შიში გარეულ ცხოველთა — ეს ადამიანს ყველაზე დიდხანს ენერგება იმ ცხოველის შიშთან ერთად, რომელსაც ადამიანი თავის შორის მაღავს და ეშინის: — ზარატუსტრა ამას „შინაურ პირუტყვს“ უწოდებს.

ესეთი დიდი ხნის, ძველი შიში ბოლოს გაფაქიზდა, განსულიერდა — დღეს მგონია ნოდებუღია: მეცნიერებად“. —

ესე იტყოდა სინდისიერი; ხოლო ზარატუსტრამ, რომელი ის იყო თავის გამოქვაბულში დაბრუნდა და უკანასკნელი სიტყვები მოისმინა და მათი აზრი გამოიცნო, სინდისიერს ერთი მუჭი ვარდებისა ესროლა და სასაცილოდ აიგდო მისი „ჭეშმარიტებანი“. „როგორ, შესძახა მან, რა მესმა? ჭეშმარიტად, მგონია რეგვენი ხარ ან მე უნდა ვიყო რეგვენი: და შენ „ჭეშმარიტებას“ მყის ყირამალა დავაყენებ.

შიში — ჩვენთვის გამონაკლისია. ვაჟკაცობა და ბედის ძიება და უცნაურის ხალისი, გასაბედად ძნელისა — ვაჟკაცობა მგონია ადამიანის მთელი პირველყოფილი ისტორია.

უველურეს, უვაჟკაცეს ცხოველთა ყველა სათნოება შეშურდა მას და გაძარცვა ისინი: ესე შეიქმნა მხოლოდ ადამიანად.

ეს ვაჟკაცობა ბოლოს გაფაქიზდა და განსულიერდა, ეს ადამიანის ვაჟკაცობაა. არწივის ფრთებით და გველის გონიერებით: მას მგონია დღეს უნოდებენ“ —

„ზარატუსტრას!“ შეჰყვირეს ყველა ერთადმყოფთ თითქოს ერთი პირით და ამასთან ხმამალა გაიცინეს; ხოლო მათგან თითქოს მძიმე ღრუბელი ავარდა. თითქოს ჯადოქარიც იცინოდა და გონივრულად სთქვა: „რა ეშველება! მომშორდა ჩემი ბოროტი სული! განა არ გაფრთხილებდით, რას გეუბნებოდით, ეს სული სიცრუისა და ტყუილისა მატყუარააო?

უფროსად, ოდეს შიშველი გვეჩვენება. ხოლო განა მე ვარ მოპასუხე მისი მზაკვრობისა! განა მე შევექმენი ქვეყნიერება და ის?

რა ეშველება! ვიყვნეთ კვლავ კეთილნი და მხიარულნი! და ზარატუსტრა უკვე მრისხანედ გამოიყურება, შეხედეთ! მე მირისხდება:

— ვიდრე დაღამდებოდეს, ისწავლის ჩემ სიყვარულსა და ქებასა, არ ძალუძს სიცოცხლე, თუ ამგვარ რეგენობას არ ჩაიდენს.

მას უყვარს თვისი მტრები: ეს ხელოვნება იცის ყველაზე უკეთესად, ვინც კი მინახავს, ხოლო ის შურს იძიებს ამისთვის — თავის მეგობართა წინააღმდეგ!

ესე იტყოდა მოხუცი ჯადოქარი და მაღალნი ადამიანნი ეთანხმებოდნენ: ესე რომ ზარატუსტრამ ჩამოუარა ბრაზით და სიყვარულით თავის მეგობართ, ხელს ართმევდა ბრაზით და სიყვარულით — მზგავსად ვიეთისა, რომელი ყველას წინაშე ბოდიშს იხდის და ყველას ამშვიდებს, ხოლო ოდეს მივიდა თავის გამოქვაბულის კართან, კვლავ მოეხალისა გარეთ სუფთა ჰაერი და თავისი ცხოველები, და ჰსურდა გარეთ გაპარულიყო.

## უდაბნოს დიაცთა შორის

„ნუ წახვალ! სთქვა ყარიბმა, თავს რომ ზარატუსტრას ჩრდილს უწოდებდა, დარჩი ჩვენთან, — თორემ ძველი შემხუთავი მწუხარება დაგვანეება.

ჯადოქარმა უკვე მოგვცა თვისი უარესი და უყურე, კეთილ მსახურ პაპს ცრემლი მოერიდა და მწუხარების ზღვას მისცა თავი.

ხოლო ეს მეფენი კვლავ მხნეობენ ჩვენ წინაშე: ყველაზე კარგად მათ ჩვენგან ეს ისწავლეს დღეს! მონმები რომ არა ჰყოლოდათ, ნიძლავსა ვსდებ, ისინი კვლავ ცუდ თამაშს მიჰყოფდნენ ხელსა, —

— ბოროტ თამაშს ზღაზნია ღრუბლებისა, ნოტიო სევდისა, დაბურული ცისა, მოპარულ მზეთა, შემოდგომის ღრიალა ქართა.

— ბოროტს თამაშს ჩვენი გოდებისა და მწუხარების ძახილისა: დარჩი ჩვენთან ზარატუსტრა! აქ ბევრი ფარული სილატაკეა, რომელს სიტყვა ჰსურს, ბევრი სიბნელეა, ბევრი ღრუბლები, ბევრი შემხუთავი ჰაერი!

გვიმასპინძლდებოდი ვაჟკაცთა ჭამადით და გამამაგრებელი სიტყვებით: ნუ იზამ, რათა სადილის შემდეგ არ შეგვიპყროს დედაკაცთა განაზებულმა სულმა!

მხოლოდ შენ ჰქმნი ჰაერს შენს გარშემო ძლიერსა და ნათელს! განა დედამინაზე მიპოვნია ისეთი კარგი ჰაერი, როგორც ვიპოვე შენთან შენ გამოქვაბულში?

მრავალი ქვეყანა ვნახე, ჩემმა ცხვირმა ბევრი რამ ისწავლა, ჰაერის შემონმება და დაფასება: ხოლო შენთან სტკბება ჩემი ნესტოები შენი დიდი ჰაერით!

გარდა, — გარდა, — შემინდე ძველი მოგონება! შემინდე ძველი სუფრული სიმღერა, რომელი მე ოდესღაც უდაბნოს დიაცთა შორის შევსთხზე:

მათთანაც კარგი ნათელი აღმოსავლური ჰაერი იყო; იქ ფრიად დაშორებული ვიყავი ღრუბლის, ნოტიო, სევდიან ძველ ევროპას!

მაშინ მიყვარდა ისინი, აღმოსავლეთის დიაცები და სხვა ლურჯი ციური სამეფო, რომელს არა ღრუბელი ჰკიდია და ფიქრები.

არ დაიჯერებთ, ვით საყვარლად ისხდნენ ისინი, ოდეს არ როკავდნენ, ღრმა, უაზრო, ვით პატარა საიდუმლოებანი, ვით შემკობილი გამოცანები, ვით სადესერტო კაკლები —

ჭრელნი და უცხონი, ჭეშმარიტად! ხოლო უღრუბლო: გამოცანები, რომელთა ამოცნობა შეიძლებოდა: ესეთი დიაცების სიყვარულით შევთხზე მაშინ ერთი სუფრის ფსალმუნი“.

ესე იტყოდა ყარიბი და ჩრდილი; და ვიდრე სხვა უპასუხებდა, მან უკვე აიღო ხელთ მოხუცი ჯადოქრის ქნარი, მოიკეცა და წყნარად და ბრძნულად იყურებოდა: — ნესტოებით ნელა და გამოცდით შეისუნთქა ჰაერი, ვიეთისებრ, ახალ ქვეყნებში რომ ახალ უცხო ჰაერსა სინჯავს. შემდეგ დაიწყო მოთქმის მზგავსად სიმღერა.

*უდაბნო იზრდება: ვაი მას, რომელი*

*უდაბნოს იფარავს.*

— ჰა, მხიარულად!

მართლა მხიარულად!

ღირსეული დასაწყისი!

აფრიკულად მხიარული!

ლომის ღირსი

ან ერთი მორალის — მყვირალა მაიმუნისა —

— ხოლო არა თქვენთვის,

თქვენ უსაყვარლესო მეგობარნო ქალნო,

რომელთა ფეხებთან მე,

ჭირვეულად

ევროპელს პალმების ქვეშ

მიხდება ჯდომა,

სალამი.

ჭეშმარიტად, საკვირველია!

აქ ვზივარ ან,

უდაბნოს ახლოს და აგრეთვე

ესე შორს უდაბნოდან,

აგრეთვე არაფრით განადგურებული:

სახელდობრ: ჩაყლაპული

ამ პატარა ოაზისით:

— მან გააღო სწორედ მაშინ მთქნარების დროს  
თვისი საყვარელი ტუჩები,  
უფროსად სურნელოვანი ყველა ტუჩებზე;  
ჩამოვვარდი თქვენ შორის  
ზევიდან, შიგ — თქვენ შორის

თქვენ, უსაყვარლესო მეგობარო ქალნო! სალამი.

დიდება, დიდება იმ ვეშაპს,  
უკეთუ თავის სტუმარს  
კარგად ეპყრობოდა! თქვენ გესმით  
ჩემი სწავლული ნიშანი?  
დიდება მის მუცელს,  
თუ ის აგრეთვე  
საყვარელი ოაზისი — მუცელი იყო,  
როგორც ეს არის: რის ეჭვიც მაქვს  
— ამისათვის მოვედ ევროპიდან,  
რომელიც უფრო ეჭვიანია, ვიდრე ყველა  
ხანში შესული ცოლი.  
უკეთესი ჰქმნას ღმერთმა!  
ამინ!

აქ ვზივარ ან!

ამ მცირედ ოაზისში;

ვით ხურმა

თალხი, მეტად ტკბილი, ოქროსფერი, მენატრება  
მრგვალი გოგოს პირი,

ხოლო უფრო გოგოს

ცივი, ვით ყინული, ბასრი,

კბენარა კბილები: რომლებსთვისაც

სევდით ივსებიან ყველა ცხელი ხურმები, სალამი.

აქ სამხრეთის ხილის

მზგავსი, ძლიერ მზგავსი,

აქ ვწევარ,  
მფრინავ მწერთა მიერ  
გარშემორტყმული, ისინი გარშემო  
მითამაშებდნენ.

აგრეთვე გარშემორტყმული მცირე  
სულელური ცოდვილი  
სურვილებით და ჟინით, —  
გარემოცული თქვენ მიერ  
თქვენ, ჩუმნო და წინათგრძნობით აღვსილნო  
დიაცნო-კატებო,  
დუდუ და ზულეიკა,  
— მოსფინქსებული, რათა ამ ერთ სიტყვაში  
ბევრი გრძნობა დაეფარო  
(შემინდე, უფალო,  
ენის ეს შეცდომა!):  
— ვზივარ აქ, მსუნთქავი უმშვენიერესი ჰაერისა  
ჭეშმარიტად სამოთხის ჰაერით,  
ნათელი მსუბუქი ჰაერით ოქროთი დაფოთლილით,  
ესეთი კარგი ჰაერი აროდეს  
მთვარიდან არ ჩამოვარდნილა —  
არც შემთხვევით, არც ანცობით,  
როგორც ძველი მგოსნები გვიამბობდნენ.  
ხოლო მე ეჭვიანს ეჭვი მაქვს,  
მე ხომ მოველ  
ევროპიდან,  
რომელიც უფრო ეჭვიანია, ვიდრე  
ყველა ხანშიშესული ცოლი.  
უკეთესი ჰქმნას ღმერთმა!  
ამინ!  
ვსვამ რა ამ მშვენიერ ჰაერს  
ნესტოებით გაფართოებულით, ვით თასები,  
უმყობადოდ, უმეხსიერებოდ  
ესე ვზივარ აქ, თქვენ  
უსაყვარლესნო მეგობარნო ქალნო!  
და ვუმზერ პალმას,

რომელიც მზგავსად მროკავი ქალისა  
 ილუნება, იზნიქება, თეძოებით ირწევა,  
 — შენ ჰბაძავ, თუ დიდ ხანს უცქერი!  
 ვით მროკავი ქალი, რომელიც, მგონია,  
 ფრიად დიდ ხანს, სახიფათოდ დიდ ხანს,  
 კვლავ და კვლავ მხოლოდ ცალ ფეხზე იდგა,  
 — მას დაავინყდა, მგონია,  
 მეორე ფეხი?  
 ამოდ, ყოველ შემთხვევაში,  
 ვეძებდი დავინყებულ  
 ტყუპის სამკაულს  
 — მეორე ფეხს —  
 წმინდა მეზობლობაში  
 მათი საყვარელი, ჰაეროვანი,  
 შრიალა, ბრჭყვიალა, მარაოსებრი ქვედატანებისა,  
 დიახ, თუ თქვენ, ტურფა მეგობარნო ქალნო,  
 სრულიად მერწმუნებით,  
 მან დაჰკარდა ის!  
 აღარ არის!  
 სამუდამოდ აღარ არის  
 მეორე ფეხი!  
 ჰე, ვით სამწუხაროა მეორე საყვარელი  
 ფეხის დაკარგვა!  
 სად შეიძლებოდა ის დარჩენილიყო  
 ან დატოვებული —  
 დამწუხრებული?  
 მარტოფეხი?  
 შეშინებული იქნებ  
 ქერა ურჩხულის მიერ,  
 გამოსრული, შეჭმული —  
 საცოდავად, ვაგლახ! ვაგლახ! შეჭმული! სალამი.

ეჰ, ნუ სტირით,  
 ჩვილნო გულნო!  
 ნუ სტირით, თქვენ



ხურმის გულეზო! რძის მკედრნო!  
თქვენ, ტკბილი ხის გულთა  
პარკუჭებო!  
ნულარა სტირი,  
ფერმკრთალო დუდუ!  
იყავი კაცი, ზულიკა! გამხნევდით! გამხნევდით!  
— ან იქნებ  
რალაც გასამხნევებელი, გულის გასამაგრებელი  
აქ, ამ ადგილს უფრო შეეფერება?  
სურნელოვანი ანდაზა?  
მხიარული თქმა? —

ჰა! აღსდექ! ღირსება!  
სათნოების ღირსება! ევროპელის ღირსება!  
დაჰბერე, დაჰბერე კვლავ  
სათნოების საბერველო!  
ჰე!  
კვლავ იღრიალე,  
მორალურად იღრიალე,  
ვით მორალურმა ლომმა  
უდაბნოს დიაცთა წინაშე იღრიალე!  
— ვინაიდან სათნოების ღრიალი,  
თქვენ საყვარელნო დიაცნო,  
მეტია, ევროპელის სულის მხურვალეზაზე,  
ევროპელის ვნებაზე!

და აგერ, აქ ვარ,  
ვით ევროპელი,  
მე სხვაფრივ არ შემიძლიან,  
ღმერთი იყოს ჩემი მნე!

ამინ.

უდაბნო იზრდება: ვაი მას, რომელი  
უდაბნოს იფარავს.

## გამოლვიძება

1.

ყარიბის სიმღერისა და ჩრდილის სიმღერის შემდეგ გამოქვაბული კვლავ მყის ხმაურობითა და სიცილით აივსო: და ვინაიდან თავმოყრილნი სტუმარნი ყველანი ერთად ლაპარაკობდნენ და ვირიც ამ წაქეზებით ჩუმად ველარა სძლებდა, ზარატუსტრა მცირედმა ზიზმა შეიპყრო და დამცინავის გრძნობამ თავის სტუმართათვის: მართალია, უხაროდა მათი მხიარულება, ვინაიდან მას ეს გამოჯანსაღების ნიშანი ეგონა. ესე გაიპარა გარეთ და უთხრა თავის ცხოველთ.

„სად არის ან მათი მნუხარება? სთქვა მან და უკვე თავისი პატარა ზიზლი გაიქარწყლა, — ჩემთან დაივინყეს მათ, როგორც მგონია, მნუხარების ყვირილი!

მართალია, სამნუხაროდ, არა — „ყვირილი“, და ზარატუსტრამ ყურები დაიცო, ვინაიდან ამ დროს შეერია „ი—ა“ ვირისა, საკვირველად უერთდებოდა მხიარულების ხმაურობას ამ დიდ ადამიანთა.

„ისინი მხიარულობენ, დაიწყო მან კვლავ, და ვინ უწყის იქნებ მათი მასპინძლის ხარჯით; და თუ ისწავლეს ჩემგან სიცილი, ეს ჩემი სიცილი არ არის, რაც მათ ისწავლეს.

ჰეი! მოხუცი ხალხია: თავიანთებურად ჯანმრთელდებიან, თავიანთებურად იცინიან; ჩემ ყურთ უარესი გადაუტანიათ და ამით ბრაზიანები არ შეიქმნენ.

ეს დღე გამარჯვებაა: ის უკვე მიდის, მირბის, სული სიმძიმისა ჩემი ძველი დაფიცული მტერი! რა კარგად მთავრდება ეს დღე, ესე ცუდად და მძიმედ რომ დაიწყოს!

მას ბოლო ჰსურს. უკვე სალამო დგება: ზღვა-სა ზედა მოჰსცურავს კარგი მხედარი. ვით ირწევა, ნეტარი, შინით მოშურე, თვის მენამულ უნაგირში!

ცა ნათლად იმზირება, ქვეყანა ღრმად ისვენებს: ჰე, თქვენ ყველანო, უცნაურნო, ჩემთან მოსულნო, ღირს ჩემთან ცხოვრება!"

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და კვლავ მოისმა ყვირილი და სიცილი მაღალ ადამიანთა გამოქვაბულით: ზარატუსტრამ კი სულ ახლად იწყო.

„ისინი ჰკენკავენ, ჩემი ნემსკავი მოქმედებს და მათ შორდება აგრეთვე მათი მტერი, სული სიმძიმისა. უკვე სწავლობენ თავის თავის დაცინვას: კარგად მესმის?"

ჩემი ვაჟკაცური ჭამადი მოქმედებს, ჩემი ცვრიანი სიტყვები და ძლიერი: და ჭეშმარიტად, მათთვის მუცლის გამბერავი მწვანილეულობა არ მიჭმევია! არამედ ჭამადი მეომართა, დამპყრობთა ჭამადი: ახალი ვნებანი აღვუძარი.

ახალი იმედებია მათ მკლავსა და ფეხთ, მათი გული იზმორება. ახალ სიტყვათ ჰპოვებენ, მალე მათი სული ვაჟკაცურად ისუნთქებს.

ეს ჭამადი ყრმათათვის არ არის, არც მოწყენილ მოხუც და ახალგაზრდა დედაკაცთათვის. სხვაფრით დაიყოლიებენ მათ შიგნეულს; მათი მკურნალი და მოძღვარი არა ვარ მე!

ზიზლი შორდება ამ მაღალ ადამიანთ: ჰე, ეს ჩემი გამარჯვებაა. ჩემ სამეფოში უშიშრად არიან, ყოველი რეგენული სირცხვილი მირბის, ისინი იფურჩქნებიან.

იფურჩნებიან გულით, კეთილი ჟამი უბრუნდებათ, ზეიმობენ და იცოხნიან — მაღლიერები იქმნებიან.

ეს საუკეთესო ნიშნად მიმაჩნია: მადლიერნი იქმნებიან. ცოტა ხანი კიდევ და უქმეებს გამონახვენ და თვის მოხუც მხიარულებას ძეგლებს დაუდგამენ.

ისინი გამოჯანსაღების გზას დამდგარნი არიან!“ ესე ეტყოდა ზარატუსტრა სიხარულით თავის გულს და შორს იმზირებოდა; ხოლო მისი ცხოველნი მიუახლოვდნენ მას და პატივსა სცემდნენ მის ბედნიერებას და მის სიჩუმეს.

## 2.

უეცრივ ზარატუსტრას ყურს ზარი დაეცა: გამოქვაბულში, აქამდე რომ ხმიანობითა და სიცილით სავსე იყო, ერთბაშად სამარის სიჩუმე ჩამოვარდა; — ხოლო მისმა ცხვირმა იყნოსა კეთილ შეზავებული კომლი და სურნელება, ვით ცეცხლმოდებულ კედართა.

„რა ხდება? რას სჩადიან?“ ჰკითხა თავსა და ჩუმად მივიდა შესავალთან, რათა შეუმჩნევლად თვალი დაეკრა თავის სტუმართათვის. საკვირველება საკვირველებათა! რა ნახა საკუთარი თვალებით! —

„კვლავ მორწმუნენი გამხდარან, ლოცულობენ, შეშლილან!“ — სთქვა და განცვიფრდა ზედმეტად. და მართლაც! ყველა ეს მაღალნი ადამიანნი, ორი მეფე, პაპი უსამსახურო, უკეთური ჯადოქარი, მოხალისე მათხოვარი, ყარიბი და ჩრდილი, მოხუცი მისანი, სულის სინდისიერი და უმზგავსესი ადამიანი: ყველა ბავშვებივით და მორწმუნე მოხუც დედაბრებივით ძირს დამხობილიყვნენ მუხლებზე და ვირსა ლოცულობდნენ: და ისე დაიწყო უმზგავსესმა ადამიანმა შრიალი და სტვენა. თითქოს რაღაც გამოუთქმელს უნდოდა მისგან ამოსვლა; ხოლო ოდეს მართლაც მოახერხა სიტყვის თქმა, ეს

იყო სათნო, იშვიათი ლიტანია ქებად ვირისა, რომელსაც ლოცულობდნენ და უკმევდნენ, ესე იყო ლიტანია:

ამინ! და დიდება და პატივისცემა და სიბრძნე და მადლობა და ქება და ძლიერება ჩვენ ღმერთს, უკუნითი უკუნისამდე!

— ხოლო ვირმა დაჰყროყინა ი—ა.

ის ზიდავს ჩვენ ტვრთს, მან მიიღო მსახურება, ის მომთმენია გულით და აროდეს იტყვის „არა“; და ვისაც თვისი ღმერთი უყვარს, ის მას სჯის.

— ხოლო ვირმა დაჰყროყინა ი—ა.

ის არ ლაპარაკობს: ეს ნიშანია, რომ მის მიერ ქმნილ ქვეყანას მარად „ჰოს“ ეტყვის: ესე აქებს თვის ქვეყანას. მისი ეშმაკობაა ესე, რომელიც არ ალაპარაკებს: ესე იშვიათად სცდება.

— და ვირმა დაჰყროყინა ი—ა.

შეუმჩნევლად მიდის ის ქვეყანაში. რუხია, ტანის ფერია, რომელშიაც იგი ჰფარავს თავის სათნობას. თუ მას სული აქვს, ჰფარავს; ხოლო ყოველსა სწამს მისი დიდი ყურები.

— ხოლო ვირმა დაჰყროყინა ი—ა.

ფარული სიბრძნეა, რომ მას გრძელი ყურები აქვს და მხოლოდ „ჰოს“ იძახის და არა „არას“. განა ქვეყანა თვის ხატად არ შეჰქმნა, რეგვენად რამდენადაც შესაძლებელია?

— ხოლო ვირმა დაჰყროყინა ი—ა.

ვლი სწორი და ბრუდე გზით; შენ ნაკლებად განუხებს, რა გვეჩვენება. ჩვენ ადამიანებს სწორად და ბრუდეთ. შენი სუფევა კეთილისა და ბოროტის გაღმაა. შენი უმანკოებაა, რომ შენ იცი რა არის უმანკოება.

— ხოლო ვირმა დაჰყოყინა ი—ა.

მოხედე, არავის უკუაგდებ: არც მათხოვარს, არც მეფეთ. ბავშვთ ნებას დართავ შენთან მოვიდნენ და როდესაც ბოროტ ბავშვებს ჰსურს გაცდინონ, შენ იტყვი მარცვალს ი—ა.

— ხოლო ვირმა დაჰყროყინა ი—ა.

გიყვარს დედალი ვირები და ახალი ლელვი, არ ხარ საჭმლის წყენია. იონჯა გულს გიტოვებს, ოდეს გშიან. ესეა ღმერთის სიბრძნე.

— ხოლო ვირმა დაჰყროყინა ი—ა.

## ვირის ზეიმი

### 1.

ლიტანიის ამ ადგილას ზარატუსტრამ ველარ მოითმინა, თვით შესძახა ი—ა. უფრო ხმამალლა, ვიდრე ვირმა და გადახტა თავის შეშლილ სტუმართა შორის. „რას აკეთებთ აქ, ძენო კაცთანო? შეჰყვირა მან და მლოცველნი წამოაყენა. ვაი, თუ გარდა ზარატუსტრასი სხვაც დაგინახავდათ:

ყოველი იფიქრებდა, რომ თქვენ თქვენი ახალი სარწმუნოებით ღვთის უსაშინლესი მაგინებელნი შეიქმენით ან ურეგვენესნი ყველა მოხუც დედაკაცთა შორის!

და თვით შენ, შენ მოხუცო პაპო, როგორ მოგივიდა, რომ ამგვარად ვირს აქ ღმერთისავით ლოცულობ?“

„ჰე, ზარატუსტრა, მიუგო პაპმა, შემინდე, ხოლო ღვთის საქმე მე უკეთ მესმის, ვიდრე შენ. და ესე მართალია.

უმჯობესია ღმერთი ესეთი სახით ვილოცოთ, ვიდრე არა სახით! იფიქრე ამ სიტყვებისათვის,

ძვირფასო მეგობარო: შენ სწრაფად მიხვდები, ამ სიტყვებში სიბრძნეა დაფარული.

მან, რომელმაც სთქვა „ღმერთი სულია“ — იგი დღემდე ყველაზე დიდ ნაბიჯს და ნახტომს აკეთებდა დედამიწაზე ურწმუნოებისაკენ: მზგავსი სიტყვები სამნუხაროდ დედამიწაზე ძნელად გასწორდება.

ჩემი მოხუცი გული ხტის და ფართხალებს, რათა ქვეყანას ჰყავდეს რაიმე სალოცავად. შეუხდე ესე, ჰე ზარატუსტრა, მოხუც მორწმუნე პაპის გულს!”

„და შენ, უთხრა ზარატუსტრამ, ყარიბს და ჩრდილს, შენ თავს თავისუფალს უძახი და ესეთი გგონია თავი? და აქ ესეთ კერპთაყვანისმცემელთა და მღვდლების სამსახურს ასრულებ?”

ჭეშმარიტად, უარესაა ჰქმნი აქ, ვიდრე შენ გარყვნილ, შავგვრემან გოგობთან, შენ ახალ გაცივერა მორწმუნე!”

„საკმაოდ უარესაა, მიუგო ყარიბმა და ჩრდილმა, მართალს იტყვი, ჰე ზარატუსტრა, რაც გინდა სთქვი.

უმზგავსესი ადამიანი ყველაზე მეტად დამნაშავეა: მან ის კვლავ მკვდრეთით აღადგინა და ოდეს იტყვის, რომ მან ის ოდესღაც მოჰკლა: სიკვდილი ღმერთებთან მხოლოდ ცრურწმენაა”.

„და შენ, სთქვა ზარატუსტრამ, შენ უკეთურო მოხუცო ჯადოქარო, რასა ჰქმნი! ვინ დაგიჯეროს ამ თავისუფალ დროს ამიერიით, უკეთუ შენ ვირღმერთები გწამს?”

რეგვენობა, რასაც შენ ჰქმნი: ვით შეგეძლო შენ, შენ გონიერო, მზგავსი რეგვენობა ჩაგედიანა!”

„ჰე, ზარატუსტრა, მიუგო ჭკვიანმა ჯადოქარმა, მართალი ხარ, რეგვენობა იყო, — მეც ძვირად დამიჯდა”.

„და შენც, სთქვა ზარატუსტრამ სულით სინდისიერს, იფიქრე და თითი ცხვირზე მიიდე! აქ შენ სინიდისს არაფერი უშლის ხელს? შენი სული მეტად უბინო არ არის ამ ლოცვისათვის და საკმევლისათვის ამ ლოცვის ძმათა?“

„არის რაღაც, უპასუხა სინდისიერმა და თითი ცხვირზე მიიდო, არის რაღაც ამ კომედიაში, რაც ამ სინიდისს არგებს.

იქნებ მე არ უნდა მწამდეს ღმერთი: მაგრამ უტყუარია, რომ ამ სახით ღმერთი მეტად სარწმუნო მგონია.

ღმერთი უნდა მარადიული იყოს მორწმუნეთა მონუმობით: ვისაც ესე ბევრი დრო აქვს, დროისათვის არა სწუხს ისე ნელად და რეგვენულად, როგორც კი შესაძლებელია: ამით მას შორს შეუძლიან წავიდეს.

და ვისაც სულისა ზედმეტი აქვს, მას შეუძლია სისულელეში და რეგვენობაში თვით გასულელდეს. იფიქრე შენი თავისათვის, ჰე ზარატუსტრა!

შენ თვით — ჭეშმარიტად! — შენც შეგიძლია სიჭარბითა და სიბრძნით ვირად იქმნე.

განა არ ვლის სრულყოფილი ბრძენი ბრუდე გზებით? გარეგნობა ამტკიცებს ამას, ჰე, ზარატუსტრა, შენი გარეგნობა!“

„და შენ თვით ბოლოს, მიმართა ზარატუსტრამ და მიუბრუნდა უმზგავსეს ადამიანს, რომელიც კვლავ ძირს იწვა ვირისადმი აპყრობილი ხელით (ის მას ღვინოს ასმევდა). სთქვი შენ, გამოუთქმელო, რა ჰქმენ!

მგონია ფერი იცვალე, შენი თვალი აგზნებულია, წამოსასხამი ამაღლებულისა აცვია შენს უმზგავსოებას: რა ჰქმენი?



მართალია, რასაც იგინი იტყვიან, რომ შენ კვლავ მკვდრეთით აღადგინე ის? და რისთვის? არ იყო ის საბოლოოდ მოკლული?

შენ თვით მეჩვენები მკვდრეთით აღდგომილად: რა ჰქმენ? რა გარდაჰქმენ? რისთვის იცვალე ფერი? სთქვი, შენ უთქმელო!"

„ჰე, ზარატუსტრა, მიუგო უმზგავსესმა ადამიანმა, შენ გაიძვერა ხარ!

კვლავ ცოცხალია ის, მკვდრეთით აღსდგა თუ საბოლოოდ მოკვდა, — რომელმა ჩვენგანმა უწყის ეს? გეკითხები.

ერთი რამ ვიცი — შენგან ვისწავლე ეს ოდესლაც, ჰე ზარატუსტრა: რომელსაც საბოლოო მკვლელობა ჰსურს, იცინის.

„არა მრისხანებით, არამედ სიცილით ჰქლავენ“ — ამას იტყოდი ოდესლაც. ჰე ზარატუსტრა, შენ იღუმალო, შენ მმუსვრელო არა მრისხანებით, შენ სახიფათო წმიდანო, — შენ გაიძვერა ხარ!"

## 2.

ხოლო აქ ზარატუსტრამ, განცვიფრებულმა მზგავსი გაიძვერა პასუხებით, თვისი გამოქვაბულის კარს მიაშურა და მიმართა რა თავის სტუმართ, მაღალი ხმით შესძახა:

„ჰე თქვენ რეგვენო, თქვენ მასხარებო! რას ჰმალავთ და ჰფარავთ ჩემგან!

როგორ სცემდა ყოველი თქვენგანის გული სიხარულითა და სიბრაზით, რომ თქვენ ერთხელ კვლავ ეგრეთვე იქმენით ვით ბავშვები, გახდით ღვთისმოსავნი.

— რომ თქვენ ბოლოს იქცეოდით, ვით ბავშვები იქცევიან, ესე არს ლოცულობდით გულხე-

ლიკრეფდით და — „საყვარელო ღმერთო“ — იძახდით!

ხოლო ან დასტოვით ეს საბავშვო ოთახი, ჩემი საკუთარი გამოქვაბული, სად დღეს ყოველი ბავშვობა შინაურია. გააგრილეთ აქ გარეთ თქვენი გაცხელებული, ბავშვური მოუსვენრობა და გულის ძგერა!

ჭეშმარიტად, უკეთუ არ იქმთ მზგავსად ბავშვებისა, ვერ დაიმკვიდრებთ სასუფეველს (და ზარატუსტრა ხელებით მალლა მიუთითებდა).

ხოლო ჩვენ არცა გვსურს სასუფეველი ცათა: მამაკაცებად გვინდა ყოფნა, — ესე გვსურს სასუფეველი მიწისა“.

### 3.

და კვლავ იწყო ზარატუსტრამ ლაპარაკი: „ჰე ჩემო ახალნო მეგობარნო, სთქვა მან, — თქვენ უცნაურნო, თქვენ მაღალნო ადამიანნო, ვით მომწონხართ ან —

— რაც კვლავ გამხიარულდით! ჭეშმარიტად, ყველა თქვენთაგანი აყვავდა: მგონია, თქვენ მზგავსი ყვავილები ახალ ზეიმს საჭიროებს, — ერთ გაბედულ უაზრობას, თუნდაც ღვთისმსახურებას და ვირის ზეიმს, რეგვენ ზარატუსტრას, ქარს, რომელი თქვენ სულს ნათლად გააღვიძებს.

ნუ დაივიწყებთ ამ ღამეს და ამ ვირის ზეიმს, თქვენ მაღალნო ადამიანნო! ეს თქვენ ჩემთან აღმოაჩინეთ, ამას კეთილ სასწაულად მივიღებ, — მზგავსს მხოლოდ გამოჯანსაღებულნი ჰპოვებენ!

კვლავ იუქმეთ ეს ვირის ზეიმი, ჰქმენით ესე თქვენი თავისადმი სიყვარულით, ჩემი სიყვარულითაც! და მოსახსენებლად ჩემდა“.

ესე იტყოდა ზარატუსტრა!

## სიმთვრალის სიმღერა

1.

ხოლო ამ დროს ერთიმეორის მერე გარეთ გა-  
ვიდნენ გრილ, ჩაფიქრებულ ღამეში; ხოლო ზარა-  
ტუსტრას თვით მიჰყავდა ხელით უმზგავსესი ადა-  
მიანი, რათა ეჩვენებინა თვისი ღამის სამყარო, დი-  
დი, მრგვალი მთვარე და ვერცხლის ჩანჩქერი მისი  
გამოქვაბულის ახლოს. ბოლოს ყველანი იდგნენ  
ჩუმად, ყველა მოხუცი ადამიანები, ხოლო გამხნე-  
ვებული, გაბედული გულით და ჰკვირობდნენ თავ-  
სა. რომ ასე კარგად იყვნენ; ხოლო ღამის იღუმა-  
ლება უფრო ახლო და ახლო ეპარებოდა მათ  
გულს. და ზარატუსტრა კვლავ გულსიტყვობდა:  
„ჰე, ვით მომწონან ეს მაღალი ადამიანნი!“ — ხო-  
ლო ეს ხმამაღლა არ უთქვამს, რამეთუ პატივისა  
სცემდა მათ ბედნიერებასა და მათ სიჩუმეს. —

ხოლო აქ მოხდა ის, რაც იმ განსაცვიფრებელ,  
გრძელ დღეს უფროსად განსაცვიფრებელი იყო:  
უმზგავსესმა ადამიანმა კვლავ და უკანასკნელად  
ინყო ხრიალი და ფრუტუნნი და ოდეს სიტყვა გა-  
მოსთქვა, მისი პირით ერთი მრგვალი და სუფთა  
კითხვა გამოსთქვა, — ერთი კარგი, ღრმა, ნათელი  
კითხვა, რომელმან მის ყველა მსმენელთა გული  
და სხეული შეარყია.

„მეგობრებო ერთობ, სთქვა უმზგავსმა ადამი-  
ანმა, რა გგონიათ? დღევანდელი დღის გულისათ-  
ვის — მე პირველად ვარ კმაყოფილი, რაც კი  
მიცხოვრია.

და რომ ამას ვმონებო, ეს ჩემთვის საკმარისი არ  
არის. დედამინაზე ცხოვრება ღირს: ერთმა დღემ,  
ერთმა ზეიმმა ზარატუსტრასთან მასწავლა მინის  
სიყვარული.

„ეს ცხოვრება იყო? ვეტყვი სიკვდილს, ჰე!  
კვლავ ერთხელ!“

მეგობრებო, როგორ გგონიათ? განა არ ეტყვი  
ჩემებრ სიკვდილს: ეს ცხოვრება იყო? ზარატუსტ-  
რას გულისათვის, ჰე! კვლავ ერთხელ!“

ეს იტყოდა უმზგავსი ადამიანი და შუადღე მოახ-  
ლოებული იყო. და რასა ჰფიქრობთ, რა მოხდა მა-  
შინ? როგორც კი მაღალ ადამიანთ მისი კითხვა მო-  
ისმინეს, უეცრივ შეიმცნეს თვისი ცვალება და გამო-  
ჯანსაღება და რომელმან ეს მიანიჭა: მივარდნენ ზა-  
რატუსტრას მადლობით, პატივისცემით, ალერსით  
ხელებს უკოცნიდნენ, როგორც ყოველი მათგანი  
ჩვეული იყო: ესე ვიეთი იცინოდა, ვიეთი სტიროდა,  
მოხუცი მისანი კი სიამოვნებით ცეკვავდა; და თუ  
ისიც, როგორც ამას ვიეთი მეამბე ჰფიქრობს, მაშინ  
ტკბილ ღვინით იყო მთვრალი, იგი კვლავ მეტად  
მთვრალი იყო ტკბილი ცხოვრებით და უკუაგდებდა  
ყოველ დაღლილობას. არიან აგრეთვე, რომელნიც  
იტყვიან, თითქოს მაშინ ვის რაც ეცეკვოს: ამაოდ არ  
უსმევია მისთვის უმზგავსეს ადამიანს ღვინო. ესე  
იყო თუ სხვაფრივ, და მართლა იმ ღამეს ვირს არ  
უცეკვინია, მაშინ დიდი და იშვიათი საოცრება მოხდა,  
ვიდრე ვირის ცეკვა. მოკლედ, ვით ზარატუსტრას  
ანდაზას იტყვის „რა ვუყოთ!“

## 2.

ხოლო ზარატუსტრა, როდესაც ეს მოუხდა უმ-  
ზგავსეს ადამიანს, იდგა ვით მთვრალი: ჩამქრალი  
თვალებით, მოლულულულე ენით, აკანკალებული  
ფეხებით და ვის შეეძლო გამოეცნო, რა აზრები  
რბოდა ზარატუსტრას სულში? სჩანდა, მისმა  
სულმა უკან დაიხია და წინ გაფრინდა და შორით  
— შორს იყო და თითქოს „მაღალ მთაგრეხილზე,  
როგორც ეს დანერილა, ორი ზღვის შორის, —

— ნამყოსი და მყობადისა, მზგავსად მძიმე ღრუბლისა“. ნელნელა, მაშინ, როდესაც ის მალალ ადამიანთ ჩახუტებული ჰყავდათ. ცოტაოდნად გონს მოვიდა და ხელებით მოიშორა პატივისმცემელთა და მზრუნველთა ხვევნა-ალერსი; ხოლო არას იტყოდა. უეცრივ მოიბრუნა თავი, ვინაიდან თითქოს რაღაც მოესმა, თითი ტუჩზე მიიდო და სთქვა „ნავიდეთ!“

და მყისვე ირგვლივ სიჩუმე და სიწყნარე ჩამოვარდა; ხოლო სიღრმით გაისმა გრძელი ხმა ზარისა. ზარატუსტრამ ყური დაუგდო. აგრეთვე მალალ ადამიანთაც; მაშინ კვლავ მიიდო თითი ტუჩზე და კვლავ სთქვა: „ნავიდეთ! ნავიდეთ! შუალამე ახლოვდება!“ — და მისი ხმა იცვალა. ხოლო ჯერ ადგილიდან არ იძროდა: მეტი სიჩუმე და იდუმალეზა ჩამოვარდა და ყოველი უსმენდა, ვირიც და ზარატუსტრას საპატიო ცხოველები, არნივი და გველი, ზარატუსტრას გამოქვაბული, დიდი გრილი მთვარე და თვით ღამე, ხოლო ზარატუსტრამ მესამედ მიიდო თითი ტუჩს და სთქვა:

„ნავიდეთ! ნავიდეთ! ნავიდეთ! ეხლა ვიხეტილოთ! დროა: ნავიდეთ, ღამეში ვიხეტილოთ!“

### 3.

თქვენ მალალნო ადამიანნო, შუალამე ახლოვდება: მსურს რაღაც გითხრათ ყურში, ვით ამას ის ძველი ზარი ჩემს ყურს ეტყვის —

— ესე საიდუმლოდ, ესე საშინლად, ესე გულით, ვით ის შუალამის ზარი მეტყვის, რომელს მეტი განუცდია ვიდრე ადამიანს:

— რომელი თქვენს მამათა მტკივნეულ გულისცემასა სთვლიდა — ჰე! ჰე! ვით ოხრავს! ვით იცინის სიზმარში! მოხუცი ღრმა, ღრმა შუალამე!

ჩუ! ჩუ! ისმის ის, რასაც არ შეუძლია დღისით რამე სთქვას, ახლა კი სუფთა ჰაერზე, როცა თქვენი გულთა ხმაური წყდება — ლაპარაკობს, ისმენს, იპარება ღამის მღვიძარა სულებში: ჰე! ჰე! ვით ოხრავს! ვით იცინის სიზმარში!

— არ გესმის ვით იდუმალად, საშინლად, გულთა გესიტყვება მოხუცი, ღრმა შუალამე?

ჰე ადამიანო, ყური დაუგდე!

#### 4.

ვაგლახ მე! სად გაჰქრა დრო? ღრმა ჭაში ხომ არ ჩავარდა? ქვეყანას სძინავს —

ჰე! ჰე! ძალლი ღმუის, მთვარე ანათებს. სიკვდილს ვამჯობინებ, ვიდრე გითხრათ ან რასა ჰფიქრობს ჩემი შუალამის გული.

უკვე მოვკვდი. მორჩა. ობობა, რასას ქსოვ ჩემ ირგვლივ? სისხლი გსურს? ჰე! ჰე! ნამი ეცემა, ჟამი ახლოვდება —

— ჟამი, ოდეს ვირთვილები და ვიყინები, ჟამი რომელი მკითხავს: „ვის აქვს ამისათვის საკმაო გამბედაობა?“

— ვინ უნდა ეუფლოს მიწასა? ვინ იტყვის: ესე უნდა რბოდეთ, თქვენ დიდნო და მცირე მდინარენო!“

— ჟამი ახლოვდება: ჰე ადამიანო, შენ მაღალ ადამიანო, გაფრთხილდი! ეს სიტყვა მახვილი ყურისათვის არის! შენი ყურისათვის — რას იტყვის ღრმა შუალამე?

#### 5.

მიტაცებს, სული ჩემი როკავს! დღის ღვანლი! დღის ღვანლი! ვინ უნდა ეუფლოს მიწას?

მთვარე გრილია, ქარი სდუმს. ჰე! ჰე! უკვე საკმაოდ მაღლა აფრინდით? იცეკვეთ: ხოლო ფეხები ხომ ფრთა არ არის.

თქვენ მარდნო მცეკვარნო, ან ყოველი სიხარული გაჰქრა: ღვინო დაჭანგდა, თასები დაიმსხვრა, საფლავთ ენა ამოიდგეს.

თქვენ ვერ იფრინეთ საკმაოდ მაღლა: ან ენა ამოიდგეს საფლავთ: „იხსენით მკვდრები! რად არის ღამე ესე გრძელი? მთვარე თუ გვათრობს?“

თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, იხსენით საფლავნი, გამოაღვიძეთ მკვდრები! ჰე, რასა ხრავს კვლავ მატლი? ახლოვდება, ახლოვდება ჟამი —

— ყრუდ გუგუნებს ზარი, გული კვლავ ხრიანლებს, კვლავ ოხრავს ხის მატლი, გულის მატლი. ჰე! ჰე! ქვეყანა ღრმაა!

## 6.

ტკბილო ქნარნო! ტკბილო ქნარნო! მიყვარს შენი ბგერა, შენი მათრობელა, ერთფერი ბგერა! — რა დიდ ხანს, ვით შორით მესმის შენი ბგერა, შორით სიყვარულის ტბებით!

შენ, მოხუცო ქარო, შენ, ტკბილო ქნარო! ყოველი სევდა შენ გულს გიპობდა, მამათა სევდა, წინაპართა სევდა, შენი სიტყვა დამწიფდა, —

— დამწიფდა, ვით ოქროსფერი შემოდგომა და სამხარი, ვით ჩემი განდევგილის გული — ან ალაპარაკდი: თვით ქვეყანა დამწიფდა, ვაზი შენითლდა.

— მას სიკვდილი ჰსურს, ნეტარებით სიკვდილი. თქვენ მაღალნო ადამიანნო, გესმით სუნი. საიდუმლოდ კვამლი ადის.

— სურნელები და სუნი მარადისობისა, ვარდისფრად ნეტარი მოხუცი თალხი, ოქროსფერ ღვინის სურნელება,

— მთვრალი შუალამის სიკვდილის ნეტარებით, რომელი იმღერს: ქვეყანა ღრმაა, და უფრო ღრმაა, ვიდრე დღე იფიქრებდა.

## 7.

თავი მანებე! თავი მანებე! მე მეტად უბინო ვარ  
შენთვის. ნუ მეკარები! განა ჩემი ქვეყანა სრულ-  
ყოფილ არ იქმნა?

ჩემი კანი მეტად უბინოა შენი ხელისათვის. თა-  
ვი მანებე, შენ რეგვენო, სულთამხუთავო, ბნელო  
დღე! შუალამე უფრო ნათელი არ არის?

უბინოთ ჰხამს ქვეყნის ბატონობა, გამოუცნო-  
ბელთ, უძლიერესთა, შუალამის სულთ, რომელნი  
მეტად ნათელი და ღრმა არიან, ვიდრე ყოველი  
დღე.

ჰე დღე, უკან მიძიმედ მომდევ, ხელებს იწვდი ჩემი  
ბედნიერებისათვის? შენთვის მდიდარი ვარ. მარტო  
შენთვის, საუნჯის მაღარო, ოქროს საღარო?

ჰე ქვეყანა, მე გასურვარ? შენთვის განა მე ამ  
ქვეყნისა ვარ? განა ღვთის მოშიში ვარ? განა მორ-  
წმუნე ვარ? ხოლო დღე და ქვეყანა თქვენ მეტად  
ტლანქნი ხართ, —

— გაქვნდეთ უფრო მარჯვე ხელები, მისწვდეთ  
ღრმა ბედნიერებას, ღრმა უბედურებას, მისწვდეთ  
რომელიმე ღმერთს, ჩემსკენ ნუ იწვდით ხელებს:

— ჩემი უბედურება, ჩემი ბედნიერება ღრმაა,  
შენ უცნაურო დღე, ხოლო მე ღმერთი არა ვარ,  
არც ღმერთის ჯოჯოხეთი: ღრმაა თქვენი ურვა.

## 8.

ღვთის მწუხარება უფრო ღრმაა, შენ უცნაურო  
ქვეყანა! მისწვდი ღვთის მწუხარებას და არა მე! რა  
ვარ! მთვრალი ტკბილი ქნარი; —

— შუალამის ქნარი, ზარის ხმა, რომლის არავის  
გაუგია, ხოლო უნდა ილაპარაკოს ყრუთა წინაშე,  
თქვენ მაღალნო ადამიანნო! რამეთუ თქვენ ჩემი  
არ გესმით!



აღსრულდა! აღსრულდა! ჰე ახალგაზრდობა! ჰე შუადღე! ჰე სამხარო! ან დადგა სალამო და ღამე და შუალამე, — ძალლი ყმუის, ქარია:

— ქარი ძალლი არ არის? ნკმუტუნებს, ყეფს, ყმუის. ჰე! ჰე! ვით ოხრავს, ვით იცინის, ვით ღრიალებს და ღმუის ეს შუალამე?

ვით სალად ლაპარაკობს — ეს მთერალი მგოსანი ქალი! იქნებ გადალახა თვისი სიმთერალე? მეტად ფხიზელი შეიქმნა? იცოხნის?

— თვით მწუხარებას იცოხნის სიზმარში, მოხუცი, ღრმა შუალამე, და მეტად უფრო თვის სიხარულსა. სიხარული, ოდეს მწუხარება ღრმაა: სიხარული უფრო ღრმაა, ვიდრე გულის მწუხარება.

## 9.

შენ, ვაზო! რისთვის მაქებ? ეს მე მოგჭერი! სასტიკი ვარ, სისხლი დაგდის: — რა ჰსურს შენ ქებას ჩემი მთერალი დაუნდობლობისა?

„რაც სრულყოფილ იქმნა, ყოველს მწიფეს — სიკვდილი ჰსურს!“ ამას იტყვი შენ. კურთხეულ იყოს დანა მევენახისა! ხოლო მკუხეს სიცოცხლე ჰსურს: ვაგლახ!

მწუხარება იტყვის: „წარვედ! წარვედ, მწუხარება!“ ხოლო რაც იტანჯება, იმას ცხოვრება ჰსურს, რათა დამწიფდეს. მხიარული და ვნებით აღვსილი. — ვნებით აღვსილი შორეულისათვის, მაღლისათვის, ნათლისათვის. „მე მსურს მემკვიდრენი, ამას იტყვის ყოველი, რომელი იტანჯება, მე ბავშვები მსურს, მე არა მსურს ჩემი თავი“. —

სიხარულს კი მემკვიდრეობა არა ჰსურს, არც ბავშვები — მხიარულებას თავისი თავი ჰსურს, ჰსურს მარადისობა, ჰსურს უკუქცევა, ჰსურს ყოველი მარადიულად თვისი მზგავსი.

მწუხარება იტყვის: „გასკდი, სისხლით დაიცა-  
ლე გულო! იარე, ფეხო! ფრთებო, იფრინეთ!“ შო-  
რით! მალლით! სევდა! იყოს! ჰე ჩემო მოხუცო გუ-  
ლო: ურვა იტყვის: „ნარვედ!“

## 10.

თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, როგორ გგონიათ?  
მე მისანი ვარ? მეოცნებე? მთვრალი? სიზმრების  
გამომცნობი? შუალამის ზარი?

ნამის ცვარი? ორთქლი და სურნელება მარადისო-  
ბისა? განა არ გესმით? არა სუნთქავთ? ან იქმნა ქვე-  
ყანა ჩემი სრულყოფილი, შუალამე შუადლეც არის, —

სევდა სიხარულიც არის, წყევა კურთხევაც  
არის, ღამე მზეც არის, — ნარვედ ან ისწავლეთ:  
ბრძენი რეგვენიც არის.

გითქვამთ ოდესმე „ჰო“ მხიარულებისათვის?  
ჰე ჩემო მეგობრებო, მაშინ „ჰო“-ი გითქვამს ყოვე-  
ლი მწუხარებისათვის. ყველაფერი გადაჯაჭვუ-  
ლია, ერთმანეთში არეული და შეყვარებული, —

— გისურვებიათ ოდესმე, რათა ერთი ორი ყოფი-  
ლიყოს, გითქვამს ოდესმე „მომწონხარ ბედნიერება!  
ნამო! ნუთო!“ ესე გსურთ ყოველის უკან დაბრუნება!

— ყოველი ხელახლად, ყოველი მარადიულია,  
ყოველი გადაჯაჭვულია, შერეულია, შეყვარებუ-  
ლია, ჰე ესე გყვარებიათ ქვეყანა, —

— თქვენ მარადიულნო, გიყვარდეთ ის მარად  
და ყოველსა ჟამსა: და თვით მწუხარებასაც ეტყო-  
დეთ: ნარვედ, ხოლო დაბრუნდი! რამეთუ ყოველ  
სიხარულს — მარადისობა ჰსურს.

## 11.

ყოველ სიხარულს ყოველის მარადისობა ჰსურს,  
ჰსურს თაფლი, ჰსურს გასაფუებელი, ჰსურს

მთვრალი შუალამე, ჰსურს საფლავები, ჰსურს საფლავთა ზედა ფრქვეულ ცრემლების ნუგეში, ჰსურს ოქროსფერი მზის ჩასვლა —

— რა არა ჰსურს სიხარულს! ის უფრო მწყურვალაია, უფრო გულიანი, მშიერი, საშინელი, იდუმალი, ვიდრე ყოველი მწუხარება, მას თავისი თავი ჰსურს; ის თავის შორის იკბინება, წრის ნება იბრძვის მის შორის, —

— მას სიყვარული ჰსურს, მას მძულვარება ჰსურს, ის მეტად მდიდარია, გასცემს, ჰფანტავს, ითხოვს, რათა ვინმემ აილოს ის, მადლობას უძღვნის ამღებს, ჰსურს რათა სძულდეს, —

— ესე მდიდარია სიხარული, რომ მან მწუხარება სწყურის, ჯოჯოხეთი, მძულვარება, სირცხვილი, სიმახინჯე, ქვეყანა, — რამეთუ ამ ქვეყანას ჰე, თქვენ იცნობთ მას!

თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, თქვენთვის ჰსწუხს სიხარული, შეუბორკავი, ნეტარი, — თქვენი მწუხარებისათვის, თქვენ უბადრუკნო! ყოველი უბადრუკებისათვის სწუხს ყოველი მარადი სიხარული.

რამეთუ ყოველ სიხარულს თავისი თავი ჰსურს, ამისათვის ჰსურს მას გულის სევდაც! ჰე ბედნიერება, ჰე ურვა! ჰე გასკდი გულო! თქვენ მაღალნო ადამიანნო, ისწავლეთ, სიხარულს მარადისობა ჰსურს.

სიხარულს ყოველს მარადისობა ჰსურს, ჰსურს ღრმა, ღრმა მარადისობა!

## 12.

ისწავლეთ ან ჩემი სიმღერა? გამოიცანით რა ჰსურს მას? ესე იქმნას! თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, მიმღერეთ ჩემი საფერხულო სიმღერა!

იმღერეთ თქვენ თვით სიმღერა, რომლის სახელია „კვლავ ერთხელ“, რომლის აზრია „ან და მარადის!“ — იმღერეთ თქვენ, მაღალნო ადამიანნო, ზარატუსტრას სიმღერა!

ჰე ადამიანო! ყური დაუდგე!  
რას ამბობს ღრმა შუალამე?  
„მე მეძინა, მე მეძინა, —  
„ღრმა სიზმრისაგან გამომეღვიძა: —  
„ქვეყანა ღრმაა;  
„და უფრო ღრმა, ვიდრე დღეს ეგონა,  
„ღრმაა თქვენი მწუხარება —  
„სიხარული — უფრო ღრმა, ვიდრე გულის  
მწუხარება:  
„მწუხარება იტყვის: ნარვედ!  
„ხოლო ყოველ სიხარულს მარადისობა ჰსურს —  
„— ჰსურს ღრმა, ღრმა მარადისობა!“

## სასწაული

ამ ლამის მეორე დილით ზარატუსტრა წამოხტა თვისი სარეცლიდან, წელს შემოირტყა და თვისი გამოქვაბულიდან გარეთ გავიდა, მხურვალე და ძლიერი, ვით დილის მზე, რომელი შავი მთებით მოვალს.

„შენ დიდო მნათობო, იტყოდა ის, ვით ოდესღაც უთქვამს, შენ ბედნიერების ღრმა თვალო, რა იქმნებოდა შენი ბედნიერება, უკეთუ არ გეყოლებოდა, ვისაც უნათებ!

და უკეთუ ისინი თვის სახლებში დარჩებიან, ოდეს შენ კვლავ მღვიძარე ხარ და მოდიხარ და გასცემ და ანაწილებ: ვით განრისხდებოდა ამაყი მორცხვობა შენი!

ესე! მათ კვლავ სძინავთ, ამ მაღალ ადამიანთ, ოდეს მე მღვიძარი ვარ: ესენი ჩემი უტყუარი თანამგზავრნი არ არიან! აქ ჩემ მთებში მათ არ ვუცდი.

ჩემს საქმეს შევეუდგე, ჩემ დღეს: ხოლო მათ არ უწყიან, რა არის სასწაული დილისა ჩემისა, ჩემი ნაბიჯი — მათთვის გაღვიძების მოწოდება არ არის.

კვლავ სძინავთ ჩემ გამოქვაბულში, მათი სიზმარი კვლავ სიმთვრალის ჩემ სიმღერებსა სვამს. ყური, რომელი მე მისმენს, — მორჩილი ყური აკლიათ მათ“.

— ესე გულსიტყვობდა ზარატუსტრა, ოდეს მზე ამოდოდა: მაშინ კითხვით შეხედა მაღლა, რამეთუ მოესმა მკაცრი ძახილი თვისი არწივისა. „ესე! შეჰყვირა მან, ესე მომწონს და მშვენიის მე. ჩემ ცხოველთ ღვიძავთ, რამეთუ მე მღვიძავს.

ჩემ არწივს გაუღვიძნია და აღიდებს მზეს, ვით მე. არწივის კლანჭებით ეჭიდება ის ახალ ნათელს. თქვენ ჩემი შესაფერისი ცხოველნი ხართ; მიყვარხართ.

ხოლო კვლავ ჩემი შესაფერისი ადამიანები მაკლია!“

ესე იტყოდა ზარატუსტრა; ხოლო მოესმა უეცრივ თითქოს შემოერტყა უთვალავი ირგვლივ მფრინავი ფრინველნი; — ხმაურობა ეგოდენ ფრთათა და ჭედვა თავის გარშემო ეზომად დიდი იყო, რომ მან თვალეები მოხუჭა. და ჭეშმარიტად, მას თავს დაატყდა ისართა ღრუბლის მზგავსი, რომელნი ახალ მტერს ატყდებან. ხოლო, შეხედეთ, ეს იყო ღრუბელი სიყვარულისა, და ახალი მეგობრის თავს.

„რა არის ჩემ თავს?“ გულისთხრობდა გაკვირვებით ზარატუსტრა და ნელა დიდ ქვას ჩამოჟდა, მისი გამოქვაბულის შესავალთან; რომ იდო. ხოლო ოდეს ის ხელებით ირგვლივ, ზევით, ქვევით იგერი-

ებდა ნაზ ფრინველთ, მოხედე, კვლავ უცნაურობა მოხდა: მისი ხელი შეუმჩნევლად სქელ, ბალნიან, თბილ ფაფარს მოხვდა, და იმავე წუთს გაისმა მისგან ღრიალი — მშვიდი, გრძელი — ლომის ღრიალი.

„სასწაული მოვალს“, სთქვა ზარატუსტრამ და მისი გული იცვალა. და ჭეშმარიტად, ოდეს მის წინაშე განათდა, მის ფეხთ ქვეშ ყვითელი ძლიერი ცხოველი იწვა და მის მუხლებს ეკვროდა და ვერ შორდებოდა მას სიყვარულითა, ვით ძალღი თვის მოხუც პატრონს რომ კვლავ იპოვის. ხოლო მტრედები არა ნაკლებ ერთგულნი იყვნენ თვისი სიყვარულით; და როდესაც კი მტრედი ლომს ცხვირწინ ჩაუფრენდა, ლომი თავს გაიქნევდა და განცვიფრდებოდა და იცინოდა.

ყველას ზარატუსტრა ერთი სიტყვებით მიმართავდა: „შვილები, ახლოს არიან, ჩემი შვილები“. — შემდეგ, დადუმდა, ხოლო გული მისი იშვებდა და მის თვალთაგან ცრემლები სცვიოდა და ხელებს ეცემოდა. და ის აღარაფერს იღებდა ყურად, იჯდა უძრავი და ცხოველთაც აღარ იგერიებდა. მტრედები ფრინავდნენ, მას მხრებზე ასხდებოდნენ და უაღერსებდნენ მის ჭაღარა თმას და არ იღლებოდნენ ნაზობითა და ნეტარებით. ძლიერი ლომი კი ლოკავდა ცრემლთ, ზარატუსტრას ხელთ რომ ეცემოდა და ღრიალებდა კრძალვით. ესე იქცეოდნენ ეს ცხოველნი.

ესე ყველაფერი დიდ ხანს გაგრძელდა ან ცოტა ხანს: რამეთუ, უკეთ ვსთქვათ, ამგვარისათვის ქვეყანაზე დრო არ არსებობს. — ამ დროს მაღალ ადამიანთ ზარატუსტრას გამოქვაბულში გამოედვიძათ და ჩამწკრივდნენ, რათა ზარატუსტრას შეჰყროდნენ და დილამშვიდობისა ეთქვათ: რამეთუ ჰპოვეს, ოდეს გამოფხიზლდნენ, რომ ის მათ შორის აღარ იყო. ხოლო მივიდნენ რა გამოქვაბულის

კარს და მათი ფეხის ხმაურობამ წინუსწრო, ლომ-მა მრისხანედ ყურები ცქვიტა, ზურგი აქცია მყისვე ზარატუსტრას და მივარდა საშინელი ღრიალით გამოქვაბულს; ხოლო მაღალ ადამიანთ ესმათ რა მისი ღრიალი, შეჰყვირეს, თითქოს ერთი პირით და უკუ იქცნენ და გაჰქრნენ ერთ ნუთში.

ხოლო ზარატუსტრა, დაყრუებული და გარინდებული, წამოდგა საჯდომიდან, მიმოიხედა, განცვიფრებული იდგა, ეკითხებოდა გულს, იფიქრა და მარტო დარჩა. „რა მომესმა? სთქვა მან ბოლოს ნელა, რა დამემართა?“

და მოგონება დაუბრუნდა, და ერთბაშად გაიგო, თუ რა მოხდა გუშინდელისა და დღეის შორის. „აგერ ქვა, სთქვა მან და წვერს ხელი გადაივლო, ვიჯექი გუშინ დილით და აქ მოვიდა ჩემთან მისანი და აქ მესმა პირველად ყვირილი, ეხლა რომ მესმა, დიდი ურვის ყვირილი.“

ჰე, თქვენ მაღალნო ადამიანნო, თქვენი ურვა იყო, რომელს მაუწყებდა გუშინ დილით ის მოხუცი მისანი, —

— თქვენი ურვისათვის ჰსურდა მას შევეცდინე და გამოვეცადე: ჰე ზარატუსტრა, მეტყოდა ის, მოვალ, რათა შენი უკანასკნელი ცოდვისათვის გაცდინო.

ჩემი უკანასკნელი ცოდვისათვის? შესძახა ზარატუსტრამ და მრისხანედ გაეცინა თვისი სიტყვების: რა არის ჩემთვის დატოვებული სულ უკანასკნელ ცოდვად?“

და კვლავ თავი მისცა ფიქრსა და კვლავ დაჯდა დიდ ქვაზე და ფიქრობდა. უეცრივ წამოხტა.

„სიბრალული! სიბრალული მაღალ ადამიანთადმი!“ შესძახა და მისი სახე სპილენძად იცვალა! ჰე! ესე — იყო!

ჩემი მწუხარება და ჩემი სიბრაღული — რა არის!

ბედნიერებას ვეძიებ? ვეძიებ ჩემ საქმეს!

ჰე! ლომი მოვიდა, ჩემი შვილები მოახლოვდნენ, ზარატუსტრა დამნიფდა, ჩემი ჟამი მონეულ არს: —  
ესე ჩემი დილაა, ჩემი დღე ამოდის, აღსდექ ან, აღსდექ, შენ დიდო შუადღე!”

ესე იტყოდა ზარატუსტრა და მიატოვა თვისი გამოქვაბული, მხურვალემ და ძლიერმა, ვით დილის მზემ, შავი მთებით რომ მოდის.



თამაზ ბუაჩიძე

## ფრიდრიხ ნიცშე და მისი „ესე იტყოდა ზარატუსტრა“

### 1. გზა „ზარატუსტრასკენ“

დრო უსამართლოდ მოექცა ნიცშეს. სანამ მძიმე სენს შეჭიდებული ეს შესანიშნავი გერმანელი მოაზროვნე ღრმა ფილოსოფიური ძიებებით აღსავსე თხზულებებს ქმნიდა, ეძებდა თავისი ნამოღვაწარის გამგებთ და შემფასებელთ, მისი პიროვნება და შემოქმედება უცნობი რჩებოდა ფართო საზოგადოებისათვის. 1889 წელს სულიერმა დაავადებამ გონება დაუბნელა ფილოსოფოსს, 1900 წელს კი იგი აღესრულა. სწორედ აქედან იწყება ნიცშეს დიდების გზა.

„ზარატუსტრას“ ავტორის პოპულარობა სულ უფრო იზრდებოდა, დღეს კი გაგვიჭირდება დავასახელოთ მოაზროვნე, რომლის გავლენაც აღემატება ნიცშესას. ჩვენი დროის უამრავი სერიოზული მოაზროვნე — ფილოსოფოსი იქნება ის თუ ფსიქოლოგი, სოციოლოგი თუ პოლიტიკოსი, მწერალი თუ კომპოზიტორი — თავს მოვალედ თვლის გამოეხმაუროს ნიცშეს, პასუხი გასცეს „წყეულ“ კითხვებს, ასეთი სიღრმითა და სიმწვავეთ სწორედ მან რომ დასვა პირველად.

ეს განსაკუთრებული ყურადღება ნიციშესადმი, ცხადია, არ არის შემთხვევითი. საქმე ისაა, რომ თავისი ფილოსოფიური ევოლუციის ყველა საფეხურზე „ზარატუსტრას“ ავტორის დაინტერესების საგანი იყო ყოველი ადამიანისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი და საჭირობო პრობლემები: მას, ადამიანის ჭეშმარიტი რაობის, ჭეშმარიტი მონოდების ღრმა გააზრების საფუძველზე, სურდა გაერკვია ადამიანის მდგომარეობა თანადროული კულტურის — მორალის, რელიგიის, ფილოსოფიის, სამართლის, სახელმწიფოს, ხელოვნების — გაშლა-განვითარების პირობებში. გერმანელი ფილოსოფოსი ცდილობდა. ეჩვენებინა, რომ თანამედროვე ევროპული კულტურა, ყველა თავისი განშტოებით, გვთავაზობს ცხოვრების ისეთ ყალიბებს, რომლებიც ადამიანის ნამდვილი არსებისა და მონოდების საპირისპირონი არიან. ნიციშეს ყველა მნიშვნელოვანი თხზულება თავისებური მონოდებაა მკითხველისადმი: „იცოდე, შენი ცხოვრების წესი შენსავე არსებას ეწინააღმდეგება!“

„ზარატუსტრას“ ავტორის მიერ დასმული დიაგნოზი და ამ დიაგნოზის საფუძველზე მოცემული პროგნოზიც არსებითად ჭეშმარიტი აღმოჩნდა: ნიციშემ ჩვენი დროის ადამიანის ექსისტენციური შეჭირვების მრავალ სიმპტომს მიაგნო. ამან, ბუნებრივია, გერმანელ ფილოსოფოსს უდიდესი პოპულარობა მოუტანა თანამედროვე სამყაროში.

ქართულ აზროვნებას, რომელიც თავისი ისტორიული განვითარების ნებისმიერ ეტაპზე საკაცობრიო კულტურის ყოველი ახალი მონაპოვრის გათავისებისაკენ ისწრაფვოდა, ყურადღების გარეშე არ დარჩენია ნიციშეს შემოქმედება. გერმანელი მოაზროვნის გავლენა განიცადა „ორგანოტრო-

პიზმის" შემქმნელმა ქართველმა ფილოსოფოსმა კონსტანტინე კაპანელმა. „ზარატუსტრას“ ავტორის მრწამსი თავისებურად აირეკლა გამოჩენილი ქართველი მწერლების კონსტანტინე გამსახურდიასა და გრიგოლ რობაქიძის შემოქმედებაში.

იმ ფაქტს, რომ საქართველოში ნიციშეს ქმნილებებს მკითხველთა ძალზე ფართო წრე ჰყავდა, ვფიქრობ, ზემოაღნიშნულის გარდა სხვა მიზეზებიც ჰქონდა: გერმანელი ფილოსოფოსის მსოფლგანცდა ნათესაურია ჭეშმარიტი (და არა გადაგვარებული) ქართველი ადამიანის მსოფლგანცდისა. ქართულ სულთან ნიციშეს ანათესავეებს განსაკუთრებული სიძულვილი ჯოგური, მონური ცხოვრებისა, მასაში გათქვეფილი, საკუთარ სახეს მოკლებული ადამიანისა, მდორე, უშფოთველი არსებობისა, „პანია“ ბედნიერებისა და „პანია“ კეთილდღეობისა; ქართული სულის მისწრაფებებთან ახლოსაა ნიციშე, როცა ეთაყვანება მოძრაობით, ბრძოლით, ხიფათით და რისკით აღსავსე „დიონისურ“ ცხოვრებას, უშურველ, ანგარიშიანი განსჯის მოთხოვნათა უარმყოფელ, ლალ, გულუხვად გამცემ, ბრძენსა და მამაც ადამიანს. სულთა ამ ნათესაობას უნდა ვუმაღლოდეთ, ალბათ, იმასაც, რომ შესანიშნავმა ქართველმა მეცნიერმა ერეკლე ტატიშვილმა მრავალი წელი შესწირა უაღრესად ძნელ საქმეს — „ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ თარგმნას და შესაძლებლობა მისცა ქართველ მკითხველს მშობლიურ ენაზე გასცნობოდა მსოფლიო ფილოსოფიური აზრის დიად ძეგლს.

ეს თხზულება ავტორის ფილოსოფიური ევოლუციის ბოლო პერიოდში დაიწერა, როცა ნიციშეს მრწამსი განთავისუფლდა გარეშე გავლენებისაგან. „ზარატუსტრა“ ჩაფიქრებული იყო როგორც

ფართო ტილო, რომელშიც ორიგინალური ფორმით მოცემულია გერმანელი მოაზროვნის ფილოსოფიური თვალსაზრისის ყველა ძირითადი მომენტი. თხზულებაში ვხვდებით ყველა იმ ძირითად პრობლემას, რომლებზეც ფილოსოფოსი ადრეც ბევრს ფიქრობდა. ახლა ისინი წარმოსდგებიან ახალი გააზრების საფუძველზე, ახალი სახეებისა და ახალი იდეების კონტექსტში. შეიძლება ითქვას, რომ „ზარატუსტრაში“ თავისებური სახით „განსხეულებულია“ ნიცშეს აზროვნებისა და განცდების მთელი სიმდიდრე, ნიცშეს ძნელი, წინააღმდეგობებით აღსავსე ცხოვრების გზა.

ეს გზა გერმანიის სოფელ რიოკენში იწყება. სწორედ აქ, 1844 წლის 15 აგვისტოს, პროტესტანტი პასტორის კარლ ლუდვიგ ნიცშეს ოჯახში დაიბადა მომავალი ფილოსოფოსი. თუ გავითვალისწინებთ იმასაც, რომ კარლ ლუდვიგის მეუღლე — ფრანცისკა — პასტორის ქალიშვილი იყო, ადვილი წარმოსადგენი იქნება ის ღრმა ღვთისმოსაობის ატმოსფერო, რომელიც სუფევდა ამ ოჯახში.

1849 წელს კარლ ლუდვიგი მოულოდნელად გარდაიცვალა. მომდევნო წელს ოჯახი ნაუმბურგში გადასახლდა. გიმნაზიაში სწავლის წლებში დამოუკიდებლობისა და განმარტოების მოყვარული „პატარა პასტორი“ (ასე ეძახდნენ ფრიდრიხს მის ამხანაგები) გაიტაცა პოეზიამ, მუსიკამ; ის წერს ლექსებს, ქმნის მუსიკალურ ნაწარმოებებს. 1858 წლიდან ნიცშე სწავლას განაგრძობს „შულფორტაში“ — იმდროინდელი გერმანიის ფართოდ ცნობილ სასწავლებელში.

აქ სწავლის პერიოდში იწყება ნიცშეს ბრძოლა საკუთარ თავთან — საკუთარ ღვთისმოსაობასთან. ეს შებმა ქრისტიანულ მრწამსთან, ცხადია, არ

იყო შემთხვევითი: ნიცშეს სწავლის წლები დაემთხვა იმ პერიოდს, როცა ევროპაში, განსაკუთრებით ჰეგელის აბსოლუტური იდეალიზმის აღსასრულის შემდეგ, ანტირელიგიური ტენდენცია სულ უფრო ძლიერი ხდებოდა. ამ ანტიქრისტიანული მოძრაობის განმტკიცებაში ძალზე დიდი როლი ითამაშა ფოიერბახის „ქრისტიანობის არსებამ“, რომელიც 1841 წელს გამოვიდა. ფოიერბახი შეეცადა თეოლოგიური პრობლემების ძირი ადამიანის ბუნების თავისებურებაში დაენახა. ნიცშეს დაბადების წელს გამოქვეყნდა და დიდად გახმაურდა მაქს შტირნერის „ერთადერთი და მისი საკუთრება“, რომელშიც ანთროპოლოგიზმი უკიდურესი ეგოიზმის გასამართლებლად იყო მოხმობილი. აქვე უნდა გავიხსენოთ გაცილებით ადრე — 1818 წელს — გამოსული თხზულება „სამყარო როგორც ნება და წარმოდგენა“, რომლის ავტორიც — არტურ შოპენჰაუერი — სამყაროს გამოცანის ახსნისათვის მიმართავს არა ღმერთს, არამედ ბრმა ნებას.

1864 წლიდან ნიცშე ბონის უნივერსიტეტში ეუფლება კლასიკურ ფილოლოგიას, ღრმად სწავლობს ანტიკურ კულტურას. ერთი წლის შემდეგ ის ლაიფციგში გაჰყვა თავის მასწავლებელს, კლასიკური ფილოლოგიის სპეციალისტ ფრიდრიხ ვილჰელმ რიჩლს. ლაიფციგში გაეცნო ნიცშე შოპენჰაუერის თხზულებას „სამყარო როგორც ნება და წარმოდგენა“. ამ წიგნთან შეხვედრამ წარუშლელი კვალი დასტოვა მთელს მის ცხოვრებაზე.

1869 წელს ნიცშე მიიწვიეს ბაზელის უნივერსიტეტში კლასიკური ფილოლოგიის პროფესორის თანამდებობაზე, უნივერსიტეტში დაძაბული მუშაობის ნაყოფი იყო 1872 წელს გამოსული შრომა „ტრაგედიის დაბადება მუსიკის სულიდან“. ეს თხზულება

არ წარმოადგენდა ფილოლოგიური ან ისტორიული ხასიათის გამოკვლევას: ბერძნული ტრაგედიის წარმოშობის პრობლემა ნიგნის ავტორმა ფილოსოფიურად გაიაზრა, მეტაფიზიკური კუთხით წარმოაჩინა. სამი ძალა შთააგონებდა ახალგაზრდა პროფესორს ამ ნიგნის შექმნას — ანტიკური სამყაროს სიყვარული, შოპენჰაუერით გატაცება და მოწინება რიხარდ ვაგნერის შემოქმედებისა და პიროვნებისადმი: ამ დროს ნიცშეს ახლო ურთიერთობაც ჰქონდა გამოჩენილ გერმანელ კომპოზიტორთან.

შოპენჰაუერის ფილოსოფიური მრწამსი — ნების მეტაფიზიკა — მიესადაგა „ტრაგედიის დაბადების“ ავტორის უარყოფით პოზიციას ქრისტიანული პრინციპების მიმართ. ბერძნული ტრაგედიის წარმოშობის პრობლემა ნიცშემ სწორედ ნების მეტაფიზიკასთან დააკავშირა. ხელოვნება წარმოიდგინა როგორც სამყაროს საფუძველში მდებარე ძალების თავისებური გამოვლენა.

რომელია ეს ძალები?

ხელოვნების განვითარება „ტრაგედიის დაბადებაში“ გააზრებულია ჰერაკლიტესებურად — როგორც დაპირისპირებულთა ბრძოლა: ერთმანეთს ებრძვის ხელოვნების ორი სახე — აპოლონური და დიონისური. აპოლონი სიმბოლოა სინათლისა, ჰარმონიის, წესრიგისა, ზომიერებისა; დიონისე — სიბნელისა, ზომის და ზომიერების უარყოფისა, ორგიასტულ-ქაოსურისა, ინსტინქტების თარეშისა, სქესობრივი აღვირახსნილობისა. ტრაგედია, ნიცშეს თანახმად, ხელოვნების ის ფორმაა, რომელშიც არაპლასტიკური, სახეებს მოკლებული, მუსიკის სულით გაჟღენთილი დიონისური ხელოვნება უერთდება სახოვან აპოლონურ ხელოვნებას: ლტოლვა უკავშირდება ხატს.

„ტრაგედიის დაბადების“ ავტორი არ იზღუდება ხელოვნების განხილვით, ხელოვნების ორი სახე სამყაროს ორი საწყისის — აპოლონურისა და დიონისურის — გამოვლენაა. სამყაროს მეტაფიზიკურ საწყისთა ამგვარი გაგებიდან, ნიცშეს თანახმად, შემდეგი დასკვნა გამომდინარეობს: ხელოვნება, ადამიანი, კულტურა მხოლოდ მაშინაა სრულყოფილი, როცა მათში ორგანულად არის შერწყმული სამყაროს ორთავე საწყისი. ტრაგედია სწორედ ამ სრულყოფილების ნიმუშია. მაგრამ ხელოვნების ამ სახეს აღსასრულიც ჰქონდა. ნიცშეს აზრით, ისტორიული განვითარების გარკვეულ ეტაპზე ანტიკურ სამყაროში ახალი მსოფლმხედველობა ჩამოყალიბდა, მსოფლმხედველობა, რომელიც მეცნიერული სულით იყო განმსჭვალული და აღარ უნევდა ანგარიშს დიონისურს. ტრაგედია, სამყაროს ტრაგიკული განცდა მოჰკლა განსჯის, ლოგიკის, მეცნიერების ადამიანმა, შმაგი დიონისე შეინირა „თეორეტიკოსმა“ სოკრატემ, მითი — ცოდნამ. ასე დაიწყო ევროპული კულტურის ისტორიაში დაცემის ხანა, წარმოიშვა მეცნიერულ მსოფლგაგებაზე დამყარებული ახალი კულტურა — ალექსანდრიული.

ნიცშეს თანახმად, თანამედროვე ადამიანი ამ, დიონისურისაგან დაცლილ, ცალმხრივად განვითარებულ კულტურაში ცხოვრობს. სწორედ ამის აიხსნება „ტრაგედიის დაბადების“ ავტორის მკვეთრად უარყოფითი პოზიცია თანადროული კულტურისა და, საერთოდ, თანადროული ეპოქის მიმართ (რუდოლფ შტაინერმა ნიცშეს შესახებ დაწერა: „ფრიდრიხ ნიცშე. თავისი დროის წინააღმდეგ მებრძოლი“). „ტრაგედიის დაბადების“ ავტორ-

რი ხედავს შეუსაბამობას ადამიანის ჭეშმარიტ დანიშნულებასა და თანადროულ კულტურას შორის, მაგრამ ის ოპტიმისტურადაა განწყობილი: კანტისა და შოპენჰაუერის ფილოსოფიურ კონცეფციებში, რომლებიც მეცნიერული შემეცნების შეზღუდულობაზე ლაპარაკობენ, ბახის, ბეთჰოვენის და, განსაკუთრებით, თავისი უფროსი მეგობრის — რიხარდ ვაგნერის — მუსიკაში ნიცშე დიონისური მსოფლშეგრძნების დაბრუნების ნიშნებს ხედავს.

ეპოქის კრიტიკას ნიცშე აღრმავებს ოთხ თხზულებაში — „დავით შტრაუსი, როგორც აღმსარებელი და მწერალი“, „ისტორიის სიკეთე და სიავე სიცოცხლისათვის“, „შოპენჰაუერი როგორც აღმზრდელი“ და „რიხარდ ვაგნერი ბაიროითში“. ეს ნაწარმოებები, რომლებსაც აერთიანებს სათაური

„არათანადროული ფიქრები“, 1872-1876 წლებში იქმნებოდა. „არათანადროული ფიქრების“ ავტორი შენატრის თავის ეპოქაზე მაღლა მდგომ ძლიერ ინდივიდს, გამორჩეულს, გენიოსს, საკუთარი ნების კარნახით მოქმედ ადამიანს. ის თვლის, რომ ისტორიის მიზანია სწორედ ასეთი, „კაცობრიობის უმაღლესი ეგზემპლარების“ შექმნა.

შემდგომ „ზარატუსტრაში“ ეს აზრი „ზეკაცის“ შესახებ მოძღვრებად გადაიქცევა.

1878 წელს გამოქვეყნებული წიგნით „ადამიანური, ერთობ ადამიანური“ ნიცშეს შემოქმედებაში ახალი პერიოდი იწყება. ახლა ფილოსოფოსი უკვე უარყოფს მეტაფიზიკას — განსაკუთრებით შოპენჰაუერის თვალსაზრისს. ნების მეტაფიზიკა, რომელიც სამყაროს აორებდა — ყოფდა ნებად და წარმოდგენად, თავისთავად სამყაროდ და მოჩვენებით სამყაროდ — ნიცშეს აღარ აკმაყოფილებს. „ადამიანური, ერთობ ადამიანური“ ავტორისთვის არსე-



ბობს მხოლოდ ერთი — გრძნობადი — სამყარო. მეტაფიზიკა ცხადდება ცრუ მეცნიერებად, ილუზიების წყაროდ. ერთადერთ სანდო ცოდნად მიიჩნევა „მეცნიერული ცოდნა“: დიონისე ადგილს უთმობს თეორიულ ადამიანს — სოკრატეს.

ნიცშე შორდება ვაგნერს, ეთხოვება ძველ ოცნებებსა და იმედებს, მაგრამ ძველებურად განაგრძობს ბრძოლას თავის ეპოქასთან. ამჯერად ამ ბრძოლის იარაღია არა მეტაფიზიკა, არამედ თავისებური სახის ფსიქოლოგია. ნიცშეს კვლევის ცენტრში ექცევა ადამიანის შინაგანი სამყარო. ამ სფეროს შესწავლის საფუძველზე ფილოსოფოსი ცდილობს ნიღბები ჩამოხსნას თავისი დროის მეტაფიზიკას, რელიგიას, ხელოვნებას, მორალს, სამართალს; ცდილობს დაამტკიცოს, რომ კულტურის ამ და სხვა დარგთა ამაღლებული ფრაზების უკან იმალება ჩვეულებრივი, „მინიერი“, „ერთობ ადამიანური“ ლტოლვები. თანადროული კულტურა, ნიცშეს მტკიცებით, ილუზიებისა და სიყალბის სარბიელია. ამიტომ ამ პერიოდში ნიცშეს იდეალია „თავისუფალი გონი“, რომელიც, „შებოჭილი გონისაგან“ განსხვავებით, უპირისპირდება ტრადიციულ კულტურას, თავისუფალია მისი ილუზიებისაგან.

1879 წელს, ავადმყოფობის გამო, ნიცშე თავს ანებებს აკადემიურ მოღვაწეობას. ფილოსოფოსს ანუხებს აუტანელი თავის ტკივილები, სისუსტე, უქვეითდება მხედველობა. იწყება ტანჯვით აღსავსე ცხოვრება. ლევ შესტოვი სწორად წერს: „ამ მწერალს მონამებრივი გვირგვინი ადგას თავზე. მას წაერთვა ყველაფერი, რაც ჩვეულებრივ ალამაზებს ადამიანის ცხოვრებას და დაანვა ისეთი მძიმე ტვირთი, როგორიც იშვიათად უტარებია ვინმეს“ (2, 34).

მძიმე სენი აიძულებს ნიცშეს ხშირად იცვალოს საცხოვრებელი ადგილი. იგი ცხოვრობდა სილს-მარიაში, გენუაში, ნიცაში, ვენეციაში, მენტონაში, ტურინში... აქ იქმნება ახალი შრომები „მგზავრი და მისი ჩრდილი“, „მხიარული მეცნიერება“, ეს უკანასკნელი 1882 წელს გამოვიდა. მასში უკვე იგრძნობა, რომ გერმანელი მოაზროვნე გარდატეხის წინაშეა.

„ესე იტყოდა ზარატუსტრა“ ამ გარდატეხის მაუწყებელია. ამ წიგნის წერა ნიცშემ 1883 წლის თებერვალში, გენუის მახლობლად, რაპალოში დაიწყო. თხზულების პირველი ნაწილი დაიწერა ათ დღეში. მეორე ნაწილი ასევე ათ დღეში შეიქმნა, იმავე წლის ზაფხულში სილს-მარიაში ყოფნისას. მესამე ნაწილი იწურებოდა 1884 წელს ნიცაში. მეოთხე ნაწილი კი 1884-1885 წლებში ციურიხში, მენტონაში და ნიცაში დაიწერა.

## 2. „ესე იტყოდა ზარატუსტრა. წიგნი ყველასათვის და არავისთვის“

ამ სათაურს ადვილად შეუძლია შეცდომაში შეგვიყვანოს: შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ავტორი თავის წიგნში ზოროასტრიზმის ცნობილ მოძღვრებას გადმოსცემს. სინამდვილეში ეს ასე არ არის. თხზულების უკვე პირველი გვერდების გაცნობის შემდეგ აშკარა ხდება: ის, რასაც ამბობს ნიცშეს ზარატუსტრა, არ უთქვამს და არც შეიძლება ეთქვა ზოროასტრიზმის შემოქმედს. მიუხედავად ამისა, ზოროასტრიზმის შემქმნელის სახელი შემთხვევითობის ან ახირების შედეგად როდი „დასახლდა“ გერმანელი ფილოსოფოსის თხზულებაში. გადამწყვე-

ტი მნიშვნელობა ამ შემთხვევაში ენიჭება იმ გარემოებას, რომ ნიცშეს თანახმად, სწორედ ზოროასტრიზმის დამაარსებელმა გაიაზრა პირველად სამყარო როგორც ორი, ზნეობრივი ბუნების მქონე სანყისის — სიკეთისა და ბოროტების — ბრძოლის სარბიელი, სწორედ მან შექმნა „ეს უაღრესად საბედისწერო ცდომილება, მორალი“ (11, 213).

ზოროასტრიზმის დამაარსებელმა შექმნა მორალი, — მცდარი მორალი, — რომლის სული და გულია „სიკეთე და ბოროტება“ — პირველ ყოვლისა, ნიცშეს ეს თვალსაზრისი უნდა გავითვალისწინოთ, როცა გვსურს გავიგოთ, თუ რატომ იქცა ზარატუსტრა გერმანელი ფილოსოფოსის თხზულების გამირად.

უნდა გავითვალისწინოთ კიდევ ერთი გარემოება, რასაც ეხება ნიცშე თავის „Ecce homo“-ში. საქმე ისაა, რომ, გერმანული ფილოსოფოსის აზრით, ზოროასტრიზმის შემოქმედის მორალში უმაღლეს სიკეთედ მიჩნეული იყო სიმართლისმოყვარეობა: „ზარატუსტრა უფრო მეტადაა სიმართლის მოყვარული, ვიდრე რომელიმე სხვა მოაზროვნე“ (11, 213). ამას კი, ნიცშეს აზრით, არ შეიძლებოდა არ მოჰყოლოდა ზოროასტრიზმისათვის საბედისწერო შედეგები. მართალია, ფიქრობს ნიცშე, ისტორიულად ზოროასტრიზმი არ მისულა ამ შედეგებამდე, მაგრამ ლოგიკურად ეს შედეგები აუცილებელი იყო. დიახ, რადგან ზოროასტრიზმის მორალში უმაღლესი სათნოება სიმართლისმოყვარეობა იყო, ამ მორალის მქადაგებელს აუცილებლობით, შინაგანი ლოგიკის ძალით უნდა შეეცნო თავისი ქმნილების მოჩვენებითობა, მცდარობა და უარეყო თავად ეს მცდარი მორალი. მართალია, რეალურად ამგვარი რამ არ მომხდარა, მაგრამ

ლოგიკის ძალით უნდა მომხდარიყო. ის, რაც არ მოხდა ისტორიაში, ხდება გერმანელი ფილოსოფოსის განაზრებაში: ზოროასტრიზმის, „სიკეთე-ბოროტების“ მორალის შემოქმედი თავისივე მორალის უმაღლესი სათნოების — სიმართლისმოყვარეობის საფუძველზე უარყოფს თავისსავე ქმნილებას. ასე იბადება ახალი — ნიცშეს — ზარატუსტრა, არა „მორალისტი“, არამედ „იმორალისტი“, სიკეთისა და ბოროტების მიღმა მდგომი და, გასაგებია, რომ მისი მოძღვრება ზოროასტრიზმის საპირისპირო იქნება: ის ხომ ზოროასტრიზმის თვითუარყოფის შედეგია. სახელი ზარატუსტრა, წერდა ნიცშე, „თვითდაძლევაა მორალისა სიმართლისმოყვარეობის საფუძველზე, თვითდაძლევაა მორალისტიებისა მათ საპირისპიროში — ჩემში“ (11, 213). შეგვიძლია ვთქვათ: ნიცშეს ზარატუსტრას სახელით ლაპარაკობს ყოფილი შემოქმედი მორალისა, რომელმაც თავისივე მორალის უმაღლესი პრინციპის საფუძველზე დაძლია საკუთარი თავი, იცვალა სახე.

როგორც ვთქვით, ნიცშესეული ზარატუსტრას მოძღვრება ძირეულად განსხვავდება „ტრადიციული“ ზარატუსტრას მოძღვრებისაგან, მაგრამ გერმანელი ფილოსოფოსის გმირს მაინც აქვს საერთო ზოროასტრიზმის შემოქმედთან — ისიც მოქადაგეა, მასაც სურს დაამკვიდროს ახალი მსოფლმხედველობა, ადამიანთა ცხოვრების ახალი წესი.

მსოფლმხედველობა, რომელსაც ამკვიდრებს „ზარატუსტრა“, მიმართულია ნიცშეს თანადროული კულტურისა და ცხოვრების წესის წინააღმდეგ. გადამეტებული არ იქნება, თუ ვიტყვით, რომ „ზარატუსტრას“ პრობლემემატიკას და ძირეულ იდეათა წრეს ჰკვებავენ ევროპული კაცობრიობის წიაღში

მიმდინარე კრიზისული პროცესები. უფრო მეტიც, მსოფლიო ლიტერატურაში, ალბათ, ცოტაა ისეთი ნაწარმოები, რომელიც „ზარატუსტრასათვის“ დამახასიათებელი ფილოსოფიური საფუძვლიანობითა და პოეტური სახოვნებით გვიხატავს დასავლური საზოგადოების მიძიმე სენს.

### 3. „ზარატუსტრას“ პირველი ნაწილის ძირითადი პრობლემები.

*ღმერთის სიკვდილი, ზეკაცი და უკანასკნელი ადამიანი*

თანამედროვე დასავლური კულტურის ღრმა კრიზისზე ნიცშე ლაპარაკობს თავისი ქმნილების უკვე პირველსავე მონაკვეთში, როლის სათაურია „ზარატუსტრას წინასიტყვა“. ამ კრიზისის შინაარსი გადმოცემულია მოკლე, მაგრამ ტევადი დებულებით: „ღმერთი მკვდარია“.

ღმერთის სიკვდილის თემა „ზარატუსტრაში“ ერთ-ერთი ძირითადია. მეტსაც ვიტყვით — ის ამოსავალია თხზულებისა და ამავე დროს ფონია, რომელზეც გაიშლება და განვითარდება ყველა სხვა თემა.

რას ნიშნავს ღმერთის სიკვდილი?

თეზისი „ღმერთი მკვდარია“ გამოხატავს იმ სიღრმისეულ პროცესს, რომელიც ხდება ნიცშეს თანადროული ევროპული კაცობრიობის სულიერ ცხოვრებაში, კერძოდ, ძველი, ტრადიციული უმაღლესი ღირებულებების გაუფასურებას. ღმერთის სიკვდილი ნიშნავს იმას, რომ ტრადიციულმა ქრისტიანულმა ღირებულებებმა, იდეალურ, იმქ-

ვეყნიურ, მარადიულ ღირებულებათა სამყარომ, რომელიც მყარ ორიენტირებს აძლევდა ადამიანს, დაჰკარგა თავისი ძალა, „ღვთიური“, „ზეგრძნობადი“, ტრანსცენდენტური სამეფო ილუზია, ცდომილება აღმოჩნდა. ადამიანი რჩება თავისი თავის ანაბარა, მას „ზემოთ“ არავის იმედი არ შეიძლება ჰქონდეს. დგება ნიჰილიზმის ეპოქა.

ზარატუსტრამ იცის, რომ ღმერთი მკვდარია. სწორედ ამიტომ, ათი წლის განდევილობის შემდეგ, ის უბრუნდება ადამიანებს: ურთიერთობა შეიძლება გქონდეს მხოლოდ ცოცხალ ადამიანებთან და არა „მკვდარ“ ღმერთთან. ზარატუსტრას ანტიპოდია განდევილი, რომელიც ტყეში შეხვდება მას. ამ ქრისტიანული ყაიდის ასკეტმა არ იცო, რომ ღმერთი მკვდარია და სურს შვება ღმერთთან ურთიერთობაში ჰპოვოს. ზარატუსტრასთვის ამგვარი ცხოვრება თავის მოტყუებაა, ის მიისწრაფის ადამიანებისაკენ, რათა მიუტანოს „ძღვენი“ — ასწავლოს მათ, თუ როგორი არ უნდა იყოს და როგორი უნდა იყოს ადამიანი იმ სამყაროში, რომელშიც „ღმერთი მკვდარია“.

ნიცშე ძალზე ხელშესახებად გვიხატავს იმას, თუ როგორი არ უნდა იყოს ადამიანი — ამ მიზნით „ზარატუსტრას წინასიტყვაში“ გამოჩნდება „უკანასკნელი ადამიანი“.

„უკანასკნელი ადამიანი“ ღმერთის სიკვდილის პირმშოა. ღმერთი მკვდარია და ამიტომ ადამიანი აღარ ცხოვრობს მაღალი მიზნით, მასში ჩაქრა ღვთიური ცეცხლი, ის კნინდება და „ყოველს ამცირებს“, ჩასჭიდებია „პანია“ ბედნიერებას, „მცირე სიამოვნებას სადღეისოდ და მცირე სიამოვნებას საღამომოდ“. „უკანასკნელი ადამიანი“ — ფილისტერი თავისი რაციონალიზმით, „დემოკრატიული“ იდეებით, „პანია“ ზრახვებით — ნიცშეს ყველაზე მეტად სძაგს.

მაგრამ, ნიცშეს თანახმად, „უკანასკნელი ადამიანი“ სულაც არაა ღმერთის სიკვდილის ერთადერთი შედეგი. ზარატუსტრა ხედავს ადამიანის ცხოვრების სხვა წესსაც, ხედავს როგორც პერსპექტივას, მომავალს, შესაძლებლობას. ეს შესაძლებლობაა — ზეკაცი.

ასე შემოდის ახალი თემა „ზარატუსტრაში“. ზეკაცი უპირისპირდება „უკანასკნელ ადამიანს“, უპირისპირდება ადამიანს, რომელიც ტრადიციული მსოფლმხედველობის — განსაკუთრებით ქრისტიანულის — ნიაღშია აღზრდილი, უპირისპირდება საერთოდ აქამდე არსებულ ადამიანს. ის იდეალია, მიზანია, რომელიც ჩნდება, როცა აშკარა ხდება, რომ ღმერთი მკვდარია: „ადამიანი არის რაობა, რომლის ძლევა ჰხამს“. ადამიანმა უნდა დაძლიოს თავისი თავი, რათა შეიქმნას ზეკაცი: „ადამიანი თოკია ცხოველისა და ზეკაცის შორის“, „გზად ყოფნა“, „გარდამავლობა“, „წარხდომა“, ის მიზანი კი არ არის, არამედ ხიდია ზეცისაკენ.

ზეკაცი არ არის ახალი ბიოლოგიური სახე (როგორც ზოგჯერ ჰგონიათ ხოლმე), ის უმაღლესი ტიპის ადამიანია — სრულყოფილი არსება, რომელსაც არაფერი აქვს საერთო „მცენარისა და მოჩვენების ნაზავთან“, ე. ი. ამქვეყნიურისა და იმქვეყნიურის დუალიზმით დაავადებულ არსებასთან, ზეკაცი „ამქვეყნიურია“, მთლიანია, სრულია, ერთგულია „მინისა“, — აქ „მინა“ უნდა გავიგოთ როგორც სიცოცხლე და არა: როგორც რაღაც ინერტული მასა — სიცოცხლის სავსეობაა, ადამიანის არსებაში მოცემული პოტენციური ძალების მაქსიმალური რეალიზაციაა. სწორედ ამიტომ ის სიცოცხლის უმაღლესი მიზანია — „მინის აზრია“.

გზა ზეკაციისაკენ რთულია. ის, პირველ ყოვლისა, მოითხოვს უზომო სიძულვილს ყველა ძველი ღირებულებისა — ტრადიციულად გაგებულ ბედნიერებისა, გონებისა, სიკეთე-ბოროტებისა. გზა ზეკაციისაკენ ხიფათიანია, ის „თოკია უფსკრულს ზედა“ — მასზე ყველა ვერ გაივლის, ის ხიფათიანია როგორც გზა იმ ჯამბაზისა, რომელიც თოკიდან ვარდება „ზარატუსტრაში“, რთულია არა მხოლოდ გზა, არამედ უკვე მოწოდებაც ზეკაციისაკენ: გართობას მოწყურებულ ადამიანებს არ აინტერესებთ ზეკაცი. ზარატუსტრასთვის აშკარა ხდება: ადამიანები, რომელთაც შემოქმედების ცეცხლი განელებული აქვთ, ზეკაციისაკენ მიმავალ გზას ვერ დაადგებიან: ისინი მკვდრები არიან. ზარატუსტრა გაეცლება მკვდრებს — ის ეძებს ცოცხალ „თანამგზავრებს“ — „შემოქმედო, მოსამკლეთ, მოზეიმეთ“, მხოლოდ ისინი გაუგებენ ზარატუსტრას, მხოლოდ ისინი გაკაფავენ გზას ზეკაციისაკენ. სწორედ ამიტომ ის მიმართავს ყველას ვინც შემოქმედია, და არ მიმართავს არავის ისეთს, ვინც ამ უნარს მოკლებულია: „ზარატუსტრა“ არის „ნიგნი ყველასათვის და არავისთვის“.

### **სულის ცვალება და „მინის“ მოღალატენი**

„ზარატუსტრას სიტყვანი“ იწყება საუბრით სულის უცნაური სახეცვლილების შესახებ: სული იქცევა აქლემად, შემდეგ ლომად და ბოლოს ბავშვად. რას ნიშნავს სულის ეს სამი სახე?

აქლემი — ეს ყველაფრის ამტანი, ღონიერი, მორჩილი ცხოველი „ზარატუსტრაში“ განასახიერებს ღვთისმოსავ ადამიანს, რომელიც თაყვანს სცემს ღმერთს და უდრტვიწველად ეზიდება უმძი-



მეს ტვირთს — ტრანსცენდენტური სამყაროს არსებობის რწმენას. ნიცშეს ამ შემთხვევაში, უწინარეს ყოვლისა, ჭეშმარიტი ქრისტიანის რთული ცხოვრების გზა აქვს მხედველობაში: ღვთის მოშიშში ადამიანი ზღუდავს პიროვნულს და თავის ქცევას მთლიანად უქვემდებარებს იმპერატივს — „შენ ხარ მოვალე“, — რომლის წყაროც იდეალურ ღირებულებათა სამეფოა, ღმერთია.

აქლემის სახე ნიცშესთან კაცობრიობის ისტორიული განვითარების გარკვეულ საფეხურზეც მიუთითებს. ესაა პერიოდი, როცა კაცობრიობამ გაიზიარა სამყაროს პლატონისეული სურათი. პლატონმა გრძნობად, ცვალებად, მოძრავ სამყაროს დაუპირისპირა უცვლელი, მარადიულ იდეათა სამყარო — „ნამდვილი სინამდვილე“ — და უპირატესობა მისცა ამ უკანასკნელს. ქრისტიანულმა მსოფლმხედველობამ, ნიცშეს თანახმად, ჭეშმარიტებად მიიჩნია ეს მცდარი გაორება და აქლემი თავისებური გამოხატულებაა კაცობრიობისა, რომელიც, ღმერთის ღრმა რწმენით აღვსილი, ერთგულად ემსახურება „იმქვეყნიურ“, მარადიულ, უცვლელ ღირებულებებს, „ჯერარსს“.

მაგრამ სიყალბე არ შეიძლება არ გამომჟღავნდეს. თავად ქრისტიანობის წაიღწივა ამ გამომჟღავნების იარაღი — სიმართლისმოყვარეობა. „უმწირეს უდაბნოში“ განმარტოებული აქლემი — ადამიანი, რომლის სიმართლისმოყვარეობამაც სავსებით ბუნებრივად მოითხოვა ღრმა ჩაფიქრება, სამყაროს თაობაზე, ღრმა მედიტაციები — თანდათან ეჭვით აღივსება. ესაა ეჭვი, რომლის საგანიცაა სამყაროს მეტაფიზიკური გაორება. ეჭვი თანდათან იქცევა მყარ პოზიციად — ადამიანი ილაშქრებს „იმქვეყნიურის“ წინააღმდეგ, აქლემი

იქცევა ლომად. ლომისათვის ღმერთი მკვდარია, ამდენად, ტრანსცენდენტური სამყაროს ღირებულებები და იმპერატივები — „შენ ხარ მოვალე“ — მოჩვენებითია. ადამიანს აღარ სურს მორჩილება, მას სურს იყოს ყოველივეს ბატონ-პატრონი. იმპერატივს — „შენ ხარ მოვალე“ — ლომი უპირისპირებს თავის თავისუფლებას — „მე მსურს“. ლომის თავისუფლება უარყოფითი, მხოლოდ უარმყოფელი თავისუფლებაა: მას არ ძალუძს ახალი ღირებულებების შექმნა, მაგრამ ის უარყოფს ძველ ღირებულებებს და ამით უმზადებს საფუძველს ახალ ღირებულებათა ქმნას.

ლომი, ისევე როგორც აქლემი, ნიცშეს ნაზრევში კაცობრიობის ისტორიის გარკვეულ ეპოქაზე მიგვითითებს. ესაა თავად „ზარატუსტრას“ ავტორის თანადროული ეპოქა — ნიჰილიზმის ეპოქა. უშფოთველი, მშვიდი, მორჩილი აქლემი იქცა ლომად, რომელიც ღვთაებრივ „არას“ ეუბნება ყველა ძველ მაღალ ღირებულებას, მოვალეობას! ძველი ინგრევა, ჰკარგავს ფასს. რა უნდა აკეთოს ადამიანმა ამ ღირებულებით ვაკუუმში?

ნიცშესთვის გამოსავალი ასეთია: ძველი, შეცდომაზე აგებული ღირებულებები უნდა შეცვალოს ახალმა ღირებულებებმა — სწორ საფუძველზე გამომუშავებულმა. ყველაფერი უნდა დაინყოს თავიდან. ლომმა უნდა მიიყვანოს თავისი საქმე ბოლომდე — უარყოს დრომოჭმული ღირებულებები. შემდეგ კი ამ წმინდა უარმყოფელმა ადგილი უნდა დაუთმოს მშენებელს, შემოქმედს, იმას, ვინც არ არის დამძიმებული ძველით და ყველაფერს თავიდან იწყებს — ლომი უნდა იქცეს ბავშვად. ბავშვი „ახალი დასაბამია“, მას ძველი არ ამძიმებს, ის უშუალობაა, უმანკობაა, პირველსაწყისია,

„თვითძრული ბორბალია“, რაც მთავარია — ბავშვი შიშველი „არა“, შიშველი ნგრევა და უარყოფა, ე. ი. უარყოფითი თავისუფლება კი არ არის, არამედ შენებაა, ქმნაა, პოზიტიური თავისუფლებაა, „ღვთაებრივი დასტურის“ თქმაა, შემოქმედებაა, ანუ „თამაშია“. სამყაროში, სადაც აღარ ისმის შემოქმედი ღმერთის ხმა, შემოქმედი უნდა იყოს თავად „მინის“ ერთგული ადამიანი. მოთამაშე ბავშვად გადაქცევა გზაა ზეკაცისაკენ და თავად ზეკაცობის აუცილებელი ელემენტიცაა.

ზარატუსტრამ იცის, რომ ახალი ღირებულებების დამკვიდრებას ბევრი რამ და ბევრი ვინმე ელოდება ნინ, შემოქმედ თამაშს ბევრი ჰყავს მტერი — შეგნებული და უნებური.

აი კათედრაზე დგას ბრძენი და საოცარი სერიოზულობით მოგვიწოდებს დავიცვათ ძველი სათნოებანი, დავიცვათ, რათა მშვიდად გვეძინოს. მთავარია უშფოთველი ძილი: „პატივი და მოკრძალება ძილის წინაშე! ეს არის პირველი!“ შემოქმედებას, ბრძოლას, ძიებას უპირისპირდება ძილი, ახალ ღირებულებებს — ძველი.

აი, ჩვენს წინაშეა „საიქიოს მოტრფიალე“. მას ყველაზე ღირებული და ძვირფასი სამყაროს „მიღმა“ ეგულება. ის შეებას ელის ღმერთისაგან და ეს მაშინ, როდესაც, როგორც ამბობს ზარატუსტრა, „ტანჯვამ და უძღურებამ შექმნა ყოველი საიქაონი“. ღმერთი ზარატუსტრასთვის ქმნილებაა სნეულთა, დაღლილთა, ძაბუნთა, ის მოჩვენებაა, ტყუილია და ღმერთის იმედით ყოფნა ტყუილში ცხოვრებაა.

აი, „სხეულის მეძულე“. მას სხეული ღირებულებას მოკლებულად მიაჩნია და მხოლოდ სულის კეთილდღეობაზე ზრუნავს. ზარატუსტრას არ სწამს სულის აბსოლუტური დამოუკიდებლობა —

აქ ნიცმე ტრადიციული იდეალიზმის მოპირისპირება. ღმერთის სიკვდილის ერთ-ერთი შედეგი სხეულის რეაბილიტაციაა: ზარატუსტრასთვის „სხეული დიდი გონებაა“, სული კი „მცირე გონებაა“, მხოლოდ იარაღია სხეულისა.

ზარატუსტრას განსაკუთრებით სიძულვილის საგანია „სიკვდილის მქადაგებელი“ — მონუნუნე, სულით „ჭლექიანი“, სიცოცხლით დაღლილი ადამიანი. სიკვდილის მქადაგებლისათვის სიცოცხლე მხოლოდ ტანჯვაა, ის ყველაფერში ეძებს საბუთს სიცოცხლის უარყოფისათვის.

ძნელი არ არის იმის მიხვედრა, რომ სიკვდილის მქადაგებელთა შორის ნიცმეს ეგულება ის ადამიანიც, რომელსაც ერთ დროს ეთაყვანებოდა, — არტურ შოპენჰაუერი, სიცოცხლის უარყოფელი პესიმისტური მსოფლმხედველობა — შოპენჰაუერის „ნების მეტაფიზიკა“ იქნება ეს, ბუდიზმი თუ თავისებურად ინტერპრეტირებული ქრისტიანობა — ზარატუსტრაში მხოლოდ ზიზღს იწვევს: „ჯერ ადამიანადაც არ ქმნილან ეს საშინელები, დეე იქადაგონ ცხოვრების უარყოფა და თვით აღიგავონ!“

### **ადამიანი, შემოქმედება, ღირებულება**

ღმერთის სიკვდილის აღიარება ნიცმესთვის იმის მტკიცებასაც ნიშნავს, რომ ჭეშმარიტი შემოქმედი არის ადამიანი და არა ღმერთი. „ზარატუსტრას“ ავტორის თანახმად, ადამიანი არის შემოქმედი უწინარეს ყოვლისა ღირებულებებისა, რომელთა საფუძველზეც შენდება და წარიმართება მისი ცხოვრება, ღირებულება — ჭეშმარიტიცა და ყალბიც — ადამიანის და მხოლოდ ადამიანის შემოქმე-

დების ნაყოფია — სწორედ ამას უმტკიცებს თავის მონაფეებს ზარატუსტრა: „ჭემმარიტად, ძმანო, ადამიანთ თვით შეჰქმნეს ყოველი თვისი სიქველე და ბოროტება. ჭემმარიტად, იგი არავისგან აუღიათ, არ უპოვნიათ, არ ჩამოვარდნილა იგი, ვით ხმა ზეცისა“. ადამიანი აფასებს საგნებს და ამ შეფასების აქტში, ნიცშეს აზრით, ჩნდება „კარგი“ და „ცუდი“, „კეთილი და ბოროტი“. შეფასების აქტით იქმნება ღირებულება, საზრისი ენიჭება საგნებს, შინაარსით ივსება „ყოფის კაკალი“: ტყუილად როდი თვლის ზარატუსტრა შეფასების უნარს ადამიანის ერთ-ერთ ძირეულ ნიშნად — „ამად ეწოდება მას „ადამიანი“, ეს არს: ფასმდებელი“.

ნიცშეს ამ სუბიექტივისტურ აქსიოლოგიას თავისი კრიტიკული პათოსიც აქვს. საქმე ისაა, რომ ღირებულებას, ზარატუსტრას ავტორის თანახმად, ქმნის სუსტი, უღონო დაავადებული სიცოცხლეც. შურიც შეიძლება იქცეს ღირებულების შემოქმედად, შური, რომელიც სიკეთის ნიღაბს აფარებს თავს. ქრისტიანული ღირებულებები, ტრადიციული „სიკეთე“ და „ბოროტება“ სწორედ სუსტი სიცოცხლის ნაყოფად ესახება ნიცშეს. უნდა ითქვას, რომ ძალზე ხშირად ნიცშეს მიერ გაკეთებული ფსიქოლოგიური ანალიზი ღრმაცაა და სწორიც: განა „უანგარობის“, „მოყვასის სიყვარულის“, „უმანკოების“ ნიღაბქვეშ იშვიათად გვინახავს ანგარება, სიძულვილი, მანკიერება?! ნიცშე ადამიანის სულის დაფარული კუნჭულების მიგნების ოსტატია, მისი „ფსიქოლოგიის“ მიზანია კეთილზნიან ფასადს მიღმა იპოვოს ბნელი მოტივი. კაცი, რომელსაც სურს შური იძიოს, მაგრამ ამის ძალა არ შესწევს, აცხადებს, სიკეთე და პატიებაა მაღალი ღირებულება და მე კეთილი და მპატიებე-

ლი ვარო; მშიშარა და ლაჩარი გვეუბნება, ქვეყანაზე ყველაზე ძნელი საქმე ჭირთა დათმენააო. ავხორცობა — გვეუბნება ზარატუსტრა — ხშირად ნილბავს თავის თავს: როცა თავის სანადელს ვერ აღისრულებს, იწყებს ჩივილს იმაზე, რომ მას დააკლეს რაღაც მაღალი — სულიერი. სუსტი სიცოცხლე უმტკიცებს ძლიერს — უმაღლესი ღირებულება სიყვარულიაო, შთააგონებს ამას მხოლოდ იმიტომ, რომ გადარჩენა და საკუთარი სიცოცხლის განმტკიცება სურს — ცხვარი შთააგონებს არწივს, გიყვარდეს მოყვასიო, და არწივი — ომისთვის გაჩენილი ეს ფრინველი — გადაიქცევა შინაურ, „ყველას მოყვარულ“ არსებად.

ცხადია, ნიცშეს დაკვირვებები არ არის საფუძველს მოკლებული, მაგრამ ქრისტიანობის წარმოშობის ნიცშესეული კონცეფცია აშკარად ბადებს უკმარობის გრძნობას: სიყვარული და უანგარობა შეიძლება იყოს ნილაბი, მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ისინი მხოლოდ ნილბის სახით არსებობენ. ნიცშე ზედმეტად ეჭვიანია: ის ნილაბს ეძებს იქაც, სადაც ეს ნილაბი არ არსებობს, სადაც სიყვარული მართლაც სიყვარულია და არა იარაღად ქცეული სიძულვილი.

ქრისტიანობას ნიცშე აფასებს სიცოცხლის ფილოსოფიის კონტექსტში — უყურებს, როგორც სუსტი სიცოცხლის გამოხატულებას. სწორედ ამიტომ ებრძვის ის ტრადიციულ ქრისტიანულ მცნებებს, ებრძვის თანალმობისაკენ, მოყვასის სიყვარულისაკენ მოწოდებას. ისინი, ნიცშეს აზრით, საბოლოო ანგარიშით, სიცოცხლეს ასუსტებენ.

მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ნიცშე კაცთმოძულეა (სამწუხაროდ, ჩვენში ამას ხშირად გაიგონებთ). „დუნე“, „ჭაობისებური“ ცხოვრების დიდი

სიძულვილი, „პანია“ ბედნიერების მაძიებლის, ფილისტერის ზიზლი ზარატუსტრას ავტორს ბევრ, მკითხველის ყურისთვის ძნელად მოსასმენ სიტყვას ათქმევინებს, მაგრამ თავი და თავი ამ სიტყვებისა არის ზრუნვა სიცოცხლის — ადამიანის ცხოვრების — სრულქმნაზე: სიცოცხლე უნდა იყოს სისხლსავე, მძაფრი, ჰეროიკული, რისკით და ხიფათით სავსე.

ამგვარად გაგებული იდეალი სიცოცხლისა, ცხადია, ვერ იგუებს სანტიმენტალობას. „თანასიბრალოლი მეგობრისადმი დაჰფარეს მაგარი ნაჭუჭით, გმართებს ამით ილესდე კბილს. მაშინ იგემებ შენ მის სინაზეს და სიტკბოს“, და კიდევ: „იყოს შენი თანასიბრალოლი ამოცნობად, ჯერ სცანი, ჰსურს თუ არა შენს მეგობარს შენი თანასიბრალოლი. იქნებ მას შენი უდრეკი თვალი უყვარს და გამოხედვა მარადისობისა“.

„მინის“, ე. ი. სიცოცხლის ერთგულება „ჭაობის“ ნაცვლად ითხოვს მოძრაობას, ომს, მამაცობას, ბრძოლას. ეს ერთგულებაა საფუძველი ჭეშმარიტი მეგობრობისა — შემოქმედ-მებრძოლთა მეგობრობისა, რომელიც, ზარატუსტრას თქმით, არც მონას ძალუძს და არც ტირანს: „მონა ხარ? მეგობრობა არ ძალგიძს. ტირანი ხარ? მეგობართ ვერ მოიპოვებ“.

მოყვასის სიყვარულს ზარატუსტრა უპირისპირებს „სიყვარულს შორეულისას“. ვინც შორეულს — ზეკაცს — არ უმზერს, ის ანმყოს ყოველდღიურობაში გაითქვიფება — ასეთია ნიცშეს თეზისი. სიყვარული შორეულისა, სიყვარული „საგანთა და ლანდებისა“ — ზარატუსტრას მოძღვრების ერთ-ერთი დედაბოძია. ის, რასაც ჩვენ ლანდებად, მოჩვენებად ვთვლით — უანგარო იდეალები, ზოგადი

სიქველენი ზეკაცის ცხოვრებისა, რომლებიც ქრისტიანულის საპირისპირო არიან — ადამიანთა ორიენტირები უნდა გახდნენ. შემოქმედება უნდა გახდეს ბრძოლად ამ იდეების საგნად ქცევისათვის: „მყობადი და შორეული იყოს მიზეზი შენი დღეისა. შენ მეგობარში გიყვარდეს ზეკაცი“.

მაგრამ შორეულზე ზრუნვა ზარატუსტრას თანახმად, ცხადია, არ გამოორიცხავს თავისებურ ზრუნვას, მიმართულს ანმყოზე, რომლის გამოხატულებაცაა ნიცმეს მიერ ოსტატურად აღწერილი ფენომენი „გამლები სიქველისა“.

ზარატუსტრას სძაგს ეგოიზმი, „ულატაკესი“, „დამშეული“ თავკერძობა, „რომელს მარად ქურდობა ჰსურს, იგი სწეულთ თავკერძობაა, სწეული თავკერძობა“. ამ სენით შეპყრობილი ადამიანი ცხოველს ემსგავსება, მას საზიარო აქვს „კატებთან და მგლებთან“. ეგოიზმის პრინციპი — „ყოველი ჩემთვის“ — ზარატუსტრასთვის ადამიანის ღრმა გადაგვარების ნიშანია.

ხარბთა და დავრდომილთა ამ თავკერძობას ნიცმე უპირისპირებს „სალსა და წმიდა“ თავკერძობას, რომლის გამოხატულებაცაა გამლები სიყვარული. ის თავკერძობაა, რადგან ყველა ღირებულებათა მიმთვისებელია, სურს მოიხვეჭოს ყველა საუნჯე. მაგრამ გამლები სიყვარულის ეს თავკერძობა „სალი და წმიდაა“, რადგან ეს აურაცხელი სიმდიდრე გამლებს სულს მითვისებული აქვს მხოლოდ იმისთვის, რათა გასცეს, გაასაჩუქროს. ეგოისტი თავს ევლება საკუთარ პერსონას, მას მოპოვებული კეთილშობის შენარჩუნება სურს და, ამდენად, ყოველგვარი ცვალებადობა და მოძრაობა აშინებს. გამლებს სულს სწყურია მსხვერპლად თავის მოტანა, საკუთარი თავის მთლიანად „დახარ-



ჯვა" — ამდენად, ის სიმყარის, გაქვავების, გაყინვის მოძულეა. მისი სტიქიაა გასაჩუქრება იმისა, რაც აბადია.

ეს გასაჩუქრება არ უნდა წარმოვიდგინოთ როგორც დაჩაგრულისათვის მოწყალების გაღება, ეს ნიცშეს გაყალბება იქნებოდა. გასაჩუქრებას, გაღებას ნიცშესთან სიცოცხლის სავსეობა უდევს საფუძვლად. გამჩუქრებელია სისხლსავსე სიცოცხლე: ის იმდენად სავსეა, რომ არ შეუძლია არ გასცეს, არ გაასაჩუქროს. საჩუქარი კი არ გაიღება, არამედ „იღვრება“ სიყვარულისა და სიცოცხლის ძალთა სიჭარბის გამო. ამ სიჭარბის შედეგი სწორედ „საჩუქარია“ და არა „დახმარება“, „მოწყალება“, ის პირველ ყოვლისა ღირებულია თავისთავად და არა როგორც რაიმე მიზნის მიღწევის საშუალება.

...ნიცშეს თხზულების პირველი ნაწილი „გამღები სიყვარულის“ შესახებ მოძღვრებით მთავრდება. გამღებ სიქველეზე საუბარს მოსდევს ზარატუსტრას უცნაური სიტყვები: „მომშორდით და ერიდებით ზარატუსტრას... იქნებ გატყუებდათ“: ზარატუსტრას არ სურს იყოს ბრმა თაყვანისცემის საგანი, არ სურს იყოს კერპი, ადამიანი ჭეშმარიტებასთან საკუთარი გამოცდილებით უნდა მივიდეს — მოწაფე არ უნდა დარჩეს მარად მოწაფედ. ზარატუსტრა შორდება თავის მოწაფეებს, რათა მომავალში შეხვდეს მათ როგორც იმ ადამიანებს, რომლებმაც იპოვეს საკუთარი თავი, თავის მოწაფეებთან ერთად ის იზეიმებს „დიად შუადღეს“ — ადამიანის დაისს, დროს, როცა მათი ნება ასეთი იქნება: „მკვდარნი არიან ყველა ღმერთები. ან ვისურვოთ, რათა ზეკაცმა იცოცხლოს“.

## 4. „ზარატუსტრას“ მეორე ნაწილის ძირითადი პრობლემები

### ყოფიერება და დრო

ნიცშეს თხზულების მეორე ნაწილის დასაწყისი პირველის დასაწყისს მოგვაგონებს: ზარატუსტრა კვლავ განმარტოებით ცხოვრობს მთებში, ის გაშორდა თავის მოწაფეებს, გაშორდა, რადგან არ სურდა ყოფილიყო ბნელი თაყვანისცემის საგანი, კერპი: მას არაფერი აქვს საერთო „ფიურერებთან“, „ბელადებთან“, ჩვენს დროშიც რომ ბევრი გვინახავს.

ზარატუსტრას პიროვნებებთან სურს დიალოგი და არა მონუსხულ ბრბოსთან, მისთვის აუცილებელია ურთიერთობა, კომუნიკაცია ადამიანებთან, მაგრამ ეს ადამიანები ღრმა განცდით, ღრმა აზროვნებით, ღრმა კრიტიკული ალლოთი დაჯილდოებული უნდა იყვნენ. სულის სწორედ ამ თავისუფლებას, სიფხიზლეს, სინათლეს გულისხმობს ნიცშეს თხზულების მეორე ნაწილის ეპიგრაფი, „ზარატუსტრას“ პირველი ნაწილიდან ცნობილი სიტყვები: „და ოდეს ყველანი უარმყოფთ, კვლავ დაგიბრუნდებით...“

და აი, ზარატუსტრა კვლავ უბრუნდება თავის მოწაფეებს: მან „თესლი დათესა“ — დაუტოვა თავის მოწაფეებს საკუთარი მოძღვრება თავისუფალ განსჯისათვის, თავად კი იყო „მელოდინე, მზგავსად მთესავისა“. ახლა სიზმარში ნანახი აბრუნებს მას მოწაფეებთან: ზარატუსტრას მოძღვრება განსაცდელშია, „მტერნი გაძლიერებულან“ და მისი მოძღვრების სახე დაუმახინჯებიათ (ნიცშე აქაც წინასწარმეტყველი აღმოჩნდა; მისი მოძღვრება

მრავალგზის დაუმახინჯებიათ ამ მოძღვრების მტრებსაც და ვაიმოკეთებსაც).

მონაფეებთან ახალი შეხვედრისას ზარატუსტრა აღრმავებს და აზუსტებს თავის, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ონტოლოგიური მნიშვნელობის მქონე დებულებებს. ამ დებულებების კრიტიკის ძირითადი ობიექტია ტრადიციული სურათი სამყაროს აგებულებისა, პლატონისეული გაგება „ნამდვილი სინამდვილისა“, იდეალურისა, ღმერთისა. ნიცშეს ყურადღების ცენტრში დგება პრობლემა ყოფიერებისა და დროის ურთიერთმიმართებისა.

მოძღვრება, რომლის თანახმადაც ღმერთი, ე. ი. იდეალური, მარადიული, უცვლელი სამყარო, დროის განზომილების არმქონე სამეფო უმაღლესი ღირებულებებისა არის „ნამდვილი სინამდვილე“, ნიცშესთვის ადამიანის არსების საწინააღმდეგოა: „ბოროტს და ადამიანისთვის მავნეს ვუნოდებ ყველა მოძღვრებას მხოლოდისა და სრულისა, უძრავისა, მადლრისა და წარუვალისათვის“.

ღმერთის აღიარება ზარატუსტრასათვის ნიშნავს დროის გაუფასურებას, ეს კი — შემოქმედების, საერთოდ ქმნადობის, გაუფასურებას, რადგან ქმნადობა დროის გარეშე არ არსებობს: „ღმერთი აზრია, რომელი ყოველს სწორს ბრუდსა ჰქმნის და მყარს მოძრავად. როგორ? გაქრნეს დრო და ყოველი, რაც წარმავალია, სიცრუე იქნება?“

ნიცშეს პოზიცია პლატონისეული მეტაფიზიკის საპირისპიროა: „ნამდვილი სინამდვილე“ დროში არსებული, ქმნადი, ცვალებადი, წარსულის, აწმყოსა და მომავლის მქონე სინამდვილეა: დრო ყოფიერების არსებითი ნიშანია, ყოფიერება ქმნადობაა. ის, რაც არ იცვლება, არც წარუვალია, და ზარატუსტრასათვის მხოლოდ სიმბოლოა: „ყო-

ველი წარუვალი მხოლოდ სიმბოლოა და პოეტები ფრიად სცრუიან" (გაეიხსენოთ გოეთეს „ფაუსტის“ მეორე ნაწილის დასასრული: „ყოველი წარმავალი არის მხოლოდ სიმბოლო“). ღმერთი თავისი უცვლელი იმპერატივებით ნიციშეს ესახება როგორც ადამიანის შემოქმედებითი თავისუფალი მოღვაწეობის შემბორკავი ძალა. მაგრამ ასეთი ღმერთი, ზარატუსტრას სიტყვებით, მხოლოდ „ვარაუდი“ა. ის ვარაუდი, რომელიც ადამიანის თავმა დაბადა, მცდარი ვარაუდი. ღმერთის არსებობის ცნობილი არგუმენტების საპირისპიროდ ზარატუსტრას ღმერთის არარსებობის საბუთი მოჰყავს: „უკეთუ ღმერთები იარსებებენ, ვით ავიტანდი ღმერთი არ ვყოფილიყავი! მამ ღმერთები არა ჰგიებენ“.

ძლიერი, სისხლსავსე სიცოცხლე, ამაყი სული, „არწივი“ ვერ აიტანდა მასზე ძლიერს, მასზე სრულყოფილს — ის თავად იქცეოდა ამ სრულყოფილ არსებად; და რადგან ეს არ მოხდა, უნდა ვადიაროთ, რომ ღმერთის არსებობა ილუზია ყოფილა, რომ ღმერთი არსებობდა მხოლოდ როგორც „ვარაუდი“ და არა როგორც „ნამდვილი სინამდვილე“.

ნიციშეს აზრით, „ღმერთის სიკვდილი“ გზას უხსნის ადამიანის შემოქმედებას. ის სამყარო, რომელიც „აგებული“ იყო ღმერთის თვალთახედვით, დაინგრა. ახლა ადამიანმა უნდა ააგოს ახალი სამყარო — ადამიანური. ყველაფერი უნდა გარდაიქმნას „ადამიანისათვის სააზრო, ადამიანისათვის სანახავ, ადამიანისათვის საგრძნობლად... და რასაც ქვეყანას უწოდებთ, იგი ჯერ თქვენ მიერ ქმნილ უნდა იყოს“. ადამიანმა უნდა ააგოს ადამიანის სამყარო და არსებითად შეცვალოს საკუთარი

თავიც. ეს ახლის ქმნა მხოლოდ დროში არსებობს, ეს შემოქმედება მხოლოდ იმით სულდგმულობს, რომ არსებობს წარსული, აწმყო და მომავალი.

ადამიანის ამ შემოქმედებით მოღვაწეობაში, ნიცშეს თანახმად, გამოვლენას პოულობს სამყაროს არსება — „მინა“, რომელიც უნდა ვიაზროთ როგორც სიცოცხლე. ტრადიციული მეტაფიზიკა სვამდა კითხვას ყოფიერებაზე, „არსებულზე როგორც არსებულზე“, არსებულის ყოფიერებაზე. ნიცშეს ამ კითხვაზე თავისი პასუხი აქვს: სამყაროს ყოფიერება არის სიცოცხლე, ჰერაკლიტისეული ქმნადობა, „დიონისური“ ლტოლვა. „მინა“, რომელიც ნიცშეს მოძღვრებაში იკავებს ღმერთის ადგილს, სწორედ სიცოცხლის მიმნიჭებელი ძალაა, თავად სიცოცხლეა, ე. ი. დროსა და სივრცეში გაშლილი შემოქმედებითი პროცესია. სიცოცხლე ნიცშესთვის სამყაროს ძირია, სამყაროს არსებაა, ხოლო ადამიანის შემოქმედება, — როცა ის სწორი გზით მიდის და თავად სიცოცხლეს არ ღალატობს, — ყველაზე ადეკვატური და სრულყოფილი გამოხატულებაა ამ ძირისა. სიცოცხლე მოქმედების სურვილი, „ქმნის ნებაა“. ეს არის ნება, რომელიც ანგრევს ძველს, დრომოჭმულს, გახევებულს, მკვდარს, იმას, რაც ამძიმებს და ტანჯავს ადამიანს: „ყოველი მგრძნობიარე იტანჯება ჩემს შორის და საპყრობილეშია, ხოლო ჩემი ნება მარად მოდის ჩემთან ვით მხსნელი და მახარობელი. ნება იხსნის — ესეა ჭეშმარიტი მოძღვრება ნების, თავისუფლებისა“.

აქ კარგად ჩანს, რომ შოპენჰაუერის „ნების მეტაფიზიკა“, მართალია ძალზე შეცვლილ სახით, მაინც ძალაში რჩება ნიცშეს მოძღვრებაში. სიცოცხლე ნებაა, რომელიც სიცოცხლის სულ ახალ

და ახალ ფორმებს ქმნის, ის ძალაა, რომელიც საშუალებას აძლევს ადამიანს გადალახოს თავისი თავი და დაახლოვოს ის „ზეკაცის მშვენიერებასთან“.

სიცოცხლე ზარატუსტრას ესახება როგორც ნებათა ბრძოლა. სადაც არ არის ბრძოლა, იქ სიკვდილია, არარაა. ნიცშე ებრძვის ყველას, ვინც სიცოცხლის ბრძოლაში აღმოცენებული უთანასწორობის მტერია. „ტირანტული“, რომელზეც ლაპარაკობს ზარატუსტრა, სწორედ თანასწორობის მოქადაგეა. რა უბიძგებს მას ამ ქადაგებისაკენ? ნიცშე აქაც თავისი „სიღრმის ფსიქოლოგიის“ ერთგულია. თანასწორობას ქადაგებს ის, ვინც უძლურია, ვისაც სურს, მაგრამ არ შეუძლია ბატონობა; და სწორედ რადგან არ შეუძლია, შურით და შურისძიებით განმსჭვალული თანასწორობას ქადაგებს: „თქვენ, თანასწორობის მოქადაგებულნო! ტირანთა უძლურების შემლილობა ჰლაღადებს თქვენით „თანასწორობისათვის“: თქვენი საიდუმლო აღტკინება ტირანობისათვის ესე იჩადრებს სათნოების სიტყვებით!“

სიცოცხლე თავისი თავის ძლევაა და ამ ძლევის პროცესში ტრადიციულ სამართალსა და თანასწორობაზე ლაპარაკი ნიცშეს მკრეხელობად მიაჩნია. სიცოცხლისა და ნების შესატყვისად აგებულ სამყაროში მას მკრეხელობად მიაჩნია ასევე ტრადიციულად გაგებული მონყალეობა, მორჩილება, შებრალება, შურისძიება, სასჯელი, სასყიდელი. ამ ტრადიციულ ცნებათა კრიტიკისას, რომელიც ხშირად სწორიცაა და მახვილიც, „სიცოცხლის ფილოსოფიისათვის“ დამახასიათებელი თვითნებობის გამართლების საშიში ტენდენციაც კარგად ჩანს.

## სამყარო როგორც ნება

„ზარატუსტრას“ კითხვისას თანდათან ნათელი ხდება ნიცშეს ონტოლოგიური მრწამსი: ზარატუსტრამ თავიდანვე მოუნოდა ადამიანებს, ყოფილიყვნენ „მინის“ ერთგულნი, რადგან ზეგრძნობადი იდეალური სამყარო უმაღლესი ღირებულებებისა — ღმერთი — ილუზია აღმოჩნდა. შემდეგ გაირკვა, რომ „მინა“ რალაც პასიური, ინერტული ნივთიერი საწყისი კი არ არის, არამედ „სიცოცხლეა“, „ცხოვრებაა“, მონაკვეთში „თვითძლევისათვის“ განსაკუთრებით კონკრეტდება „სიცოცხლის“ ცნებაც. ზარატუსტრა ამბობს: „ხოლო სად ცხოვრებაა, იქ ნებაცაა, ხოლო არა ნება ცხოვრებისა, არამედ — ამას გასწავლი შენ — ნება ხელმწიფებისა“. ირკვევა, რომ „მინა“ ნებაა, ნება კი ყოველთვის ნებაა ძალაუფლებისა, არის „ნება ხელმწიფებისა“.

„ნება ცხოვრებისა“, „ნება არსებობისა“ — შოპენჰაუერის მეტაფიზიკის ძირეული ცნებაა. ნიცშე, მსგავსად თავისი ყოფილი მასწავლებლისა, „ვოლუნტარისტია“, მაგრამ მას უკვე არ აკმაყოფილებს „ნება არსებობისა“. „ვერ მოახვედრა, ცხადია, ჭეშმარიტებას, ვინც მას სტყორცნა სიტყვა „ნება არსებობისა“: ნება ესე არ არსებობს! რადგან რაც არ არის, მას არც სურვილი შეუძლია; რაც არსებობს, ვით შეუძლია მას კვლავ არსებობის სურვილი!“ — ეს სიტყვები შოპენჰაუერის წინააღმდეგაა მიმართული: სამყარო ძალაუფლების ნებაა და არა არსებობის ნება.

პლატონისეული ონტოლოგია და მასთან მჭიდროდ დაკავშირებული პლატონური აქსიოლოგია აქ თავდაყირაა დაყენებული. სამყაროს საფუძ-

ველში მდებარედ უკვე აღარ იგულისხმება გონე-  
ბისეული, მყარი, უცვლელი, იდეალური; სამყარო  
— „მინაა“, „სიცოცხლეა“ ანუ „ნებაა ძალაუფლე-  
ბისა“, ის ირაციონალურია, დიონისურია. მარადი  
ბრძოლაა სხვასთან და საკუთარ თავთან.

სიცოცხლე ქმნადობაა, ჭეშმარიტად ქმნადი და  
ცოცხალი კი ნიცშესთვის არის ინდივიდი, ერთეუ-  
ლი, „აი ეს“ და არა აბსტრაქტული იდეა. ონტოლო-  
გიურ შემობრუნებას თან ახლავს აქსიოლოგიური  
შემობრუნებაც: უმაღლესი ღირებულებისაა არა  
ზოგადი, იდეალური, უცვლელი, არამედ ინდივი-  
დუალური, კონკრეტული, დროისა და სივრცეში  
არსებული, უმაღლესი ღირებულებისაა ძალაუფ-  
ლების ნების მქონე ერთეულ არსებულთა ბრძოლა.

ღმერთის სიკვდილი, სხვა მრავალ შედეგთან  
ერთად, ზოგადის და რაციონალურის ღირებულე-  
ბის გაუფასურებასაც ნიშნავს: უნიკალურობა, ძა-  
ლაუფლების ნების განუმეორებელი, „ერთჯერა-  
დი“ გამოვლენა პიროვნებაში, განსჯის ზოგად  
ნესს დაუმორჩილებელი ქმედება ადამიანისა —  
აი, რა არის ღირსეული ნიცშესთვის.

ზოგადისა და იდეალურის კულტს ცვლის ინდი-  
ვიდუალურისა და „მინიერის“ კულტი. ამ პოზიცი-  
ის ჩამოყალიბებაში უეჭველად დიდი როლი ითამა-  
შა გერმანელი ფილოსოფოსის უაღრესად უარყო-  
ფითმა დამოკიდებულებამ მისი დროის საზოგა-  
დოებისათვის დამახასიათებელ მანკიერებასთან:  
პიროვნების ნიველირებასთან, ცხოვრების მექანი-  
ზაციაჰთან, სტანდარტიზაციასთან, ზოგადად  
რომ ვთქვათ, ადამიანის გაუცხოებასთან. ნიცშე  
ინდივიდის უდიდესი ქომაგია, პიროვნების ინდი-  
ვიდუალობის სრული გამომჟღავნების გზას კი ის  
ხედავს ყოველი არსებულისა და, მაშასადამე, ადა-



მიანის ფუნდამენტური, არსებითი მისწრაფების სრულსა და სწორ რეალიზაციაშიც, სხვა სიტყვებით, ისეთ რეალიზაციაში, რომლის დროსაც ძალაუფლების ნება არ უღალატებს თავის თავს, არ შექმნის მოჩვენებით იდეალურ, ზეგრძნობად სამყაროს, არ გაუცხოვდება, დარჩება თავისი თავისა და „მინიერი“ სამყაროს ერთგული.

ის, ვინც სამყაროს საფუძვლად აზრისეულ საწყისს მიიჩნევს, — გავიხსენოთ თუნდაც ჰეგელი, — ცხადია, სამყაროს ფილოსოფიური დახასიათების მიზნით მიმართავს ცნებათა სისტემას, მკაცრ დასაბუთებას, „რაციოს“ საშუალებებს. ნიცშესთვის სამყარო ნებაა, ირაციონალურია. სწორედ ეს განსაზღვრავს „ზარატუსტრას“ ფორმას, ენას, სტილს: ეს თხზულება შორსაა ყოველგვარი სისტემურობისაგან, შორსაა თეორიული ბჭობისაგან. სამყარო, რომლის ფუძე ნებაა ძალაუფლებისა, ადეკვატურად გადმოიციემა იმ ენით, რომელიც ახლოსაა ხელოვანის, პოეტის ენასთან. შემთხვევითი როდია, რომ „ზარატუსტრაში“ მკითხველი ხვდება „სიმღერებს“: ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ნიცშე მჭიდროდ აკავშირებდა ერთმანეთთან ტრაგედიას, დიონისურს და მუსიკის სულს. სამყაროს დიონისური საწყისი თავისი გამოხატვის ერთ-ერთ ფორმას „სიმღერაში“ პოულობს.

„ზარატუსტრას“ მეორე ნაწილში სამი სიმღერაა: „ლამის სიმღერა“, „ცეკვის სიმღერა“ და „სასაფლაო სიმღერა“. პირველი „მიჯნურთა სიმღერაა“. ამ ენით ლაპარაკობს „სიყვარულის წყურვილი“, დიონისური სწრაფვა და ტანჯვა. მიჯნური აქ სინათლეა, მარტოდ დარჩენილი „ნათელია“, მისი სიყვარულის საგანი კი არის ღამე, ბნელის არსებობის წესი, სიბნელე, რომელიც „აღებით“, „ნათლის

ძღვნით" ბედნიერია, მუდამ მოლოდინით და სურვილით აღვსილია. „ღამის სიმღერა“ დითირამბია, მიძღვნილი სიბნელისადმი, როგორც სიცოცხლის აუცილებელი და მაღალი ღირებულების მქონე ელემენტისადმი: „ჰეი, თქვენ ბნელნო, თქვენ ღამეულნო, მხოლოდ თქვენ ჰქმნით სითბოს მნათობით! ჰეი, მხოლოდ თქვენ შესვამთ რძეს და, სიტკბოებას ნათლის ჯიქნითა!“ „ცეკვის სიმღერა“ სიცოცხლეს ეხება: ქალთა ცეკვა, ზარატუსტრას აღტაცებას რომ იწვევს, სწორედ სიცოცხლის გამოხატულებაა; სიცოცხლის, როგორც მარად მოძრავისა და „მოუხელთებელის“, გამოხატულებაა თავად ქალიც: „ხოლო მე ცვალებადი ვარ და ველური, და ყველაფრით დედაკაცი და არასათნოიანი“. „სასაფლაო სიმღერა“ ეძღვნება სიყრმის გატაცებებს, იმედებს, იდეალებს, ან დამსხვრეულთ, „მიცვალებულთ“. ამ სიმღერის ბოლო ნაწილში სევდას ცვლის ოპტიმისტური განცდა: ზარატუსტრამ იცის, რომ მასში — და ყველა ადამიანში — არის ისეთი რაიმე, რასაც ვერ გაანადგურებ — ნება, რომელიც თან ახლავს ადამიანის მთელ ცხოვრებას. ნება კი განახლების იარაღია: „ღიახ, არის ჩემ შორის უკოდველი და უმარხი, კლდეთა მმუსრავი: იგი ჩემი ნებაა. მდუმარე და უდრეკი ვლის იგი წლებსა, თვისი საკუთარი სვლით ჰსურს მას ვლა ჩემი ფეხით, ჩემს ძველ ნებას; გულქვაა მისი გრძნობა და უკოდველი“.

ნების ამ „უკოდველობაში“ ჩანს მისი ერთ-ერთი ძირეული ნიშანი — ის თვითძღვევის იარაღია. ძალაუფლების ნება არ არის მისწრაფება პასიური შეგუებისაკენ, ის აქტიურია, შემოქმედებითია, მას ბატონობა, ზრდა და განმტკიცება სურს, ის გარემოს კი არ ეგუება, არამედ, თუ შეიძლება ასე ითქვას, გარემოს იგუებს. ეს განმტკიცება-განვითა-

რება გულისხმობს არამარტო ბატონობას გარემოზე, არამედ საკუთარი თავის დაძლევადაც. ის, რაც დღეს საოცნებოა, ხვალ უნდა მიიცვალოს, საფლავს მიეზაროს. ასე ხდება სიცოცხლის ამალღება და განმტკიცება. აქედან ნათელი ხდება, რომ ღირებულება მხოლოდ ის, რაც ამ ამალღება-განმტკიცებას ემსახურება, ე. ი. ემსახურება „მინას“, „სიცოცხლეს“, „ძალაუფლების ნებას“.

თვით ისეთი პროცესიც კი, როგორცაა აზროვნება, სამყაროს „დაუინტერესებელი“ გააზრება, ნიცშეს თანახმად, აუცილებელ პირობად მოითხოვს ინტერესს, ძალაუფლების ნების მოქმედებას: ნებას შეაქვს წესრიგი სამყაროში, ნება აძლევს არსებულს ისეთ სახეს, რომელიც შეიძლება გააზრებული იყოს. მყარი კანონები, მყარი ცნებები და კატეგორიები ნების ის იარაღებია, რომლებიც საშუალებას აძლევს ადამიანს იბატონოს სამყაროზე: „ყოველი ყოფადი გსურთ ჯერ მოაზრებადი ჰყოთ: რადგან ეჭვი გაქვთ კეთილი უნდობლობით, რომ იგი უკვე მოაზრებადია. მაგრამ იგი თქვენ უნდა დაგემორჩილოს და თქვენ წინაშე მოიხაროს! ესე ჰსურს თქვენს ნებას. უნდა გასწორდეს და სულს ქვემდებარებდეს, ვით მისი სარკე და ანარეკლი“.

### **ნება, სნეულება და ხსნა**

თანადროულობასთან შეურიგებელი ნიცშე ხშირად მეტად „ბნელ“ პრედიკატებს მიანერს მას. მაგალითად, მონაკვეთში „დიდ მოვლენათათვის“ ადამიანი დახასიათებულია როგორც სნეულება: „მინას... გარსი აქვს, და ამ გარსს სნეულებანი. ერთ ამ სნეულებათაგანს, მაგალითად, „ადამიანი“

ენოდება". აქვე დახასიათებულია მეორე სნეულე-  
ბაც — „ცეცხლის ძალლი“, წარმომადგენელი „აღ-  
მომხეთქ-შთამხეთქ ეშმაკთა, რომელთა არა მხო-  
ლოდ მოხუც დედაკაცთ ეშინიათ“.

„ცეცხლის ძალლი“ სიმბოლოა მნგრეველი, სო-  
ციალური გადატრიალებების პრეტენზიის მქონე  
მოძრაობებისა, რომელთა შედეგი, ზარატუსტრას  
აზრით, მხოლოდ ხმაური და ნგრევაა: „თქვენ  
იციტ ღრიალი და ნაცრით დაბნელება! საუკეთესო  
მკვეხარანი ხართ და საუკეთესოდ შეისწავლეთ  
ხელოვნება შლამის ათუხთუხებისა!“

„ცეცხლის ძალლი“ გაყვირის თავისუფლებაზე,  
მაგრამ რაიმე დადებითი, ჭეშმარიტი ღირებულების  
დადგენა არ მოსდევს ამ ყვირილს, რადგან ცეცხლის  
ძალლი სინამდვილეში არ არის მიწის ერთგული, ის  
„ფრიად ბევრ საკვებს იღებს ზედაპირისაგან“. ის სუ-  
ლაც არ ლაპარაკობს „ნივთთა წიაღიდან“, „მიწის  
გულიდან“. „ცეცხლს ძალლის“ სიღრმე არც ისე  
ღრმაა, როგორც გვეჩვენება. „ცეცხლის ძალლი“ ზე-  
დაპირულია: ის გაჰყვირის, ანგრევს და ამით სურს  
„დიდ მოვლენად“ მოგვაჩვენოს თავი. მაგრამ იქ, სა-  
დაც მოვლენა არ არის ფესვგადგმული მიწაში, სი-  
ცოცხლეში, საქმე თავდება „ღრიანცელით და კვამ-  
ლით“ და არა ახალი ღირებულებების აღმოჩენით.  
ზარატუსტრასათვის კი დიდი მოვლენები სწორედ  
ახალი სიცოცხლის ერთგულ ღირებულებათა დად-  
გენის პროცესებია: „უდიდესი მოვლენანი — ესაა  
არა ჩვენი დიდი ხმაურების, არამედ ჩვენი ყველაზე  
ჩუმი საათები, არა ახალი ხმაურის გამომგონებლე-  
ბის, არამედ ახალი ღირებულებების აღმომჩენთა  
გარშემო ტრიალებს ქვეყანა: იგი ჩუმად ტრიალებს“.

ადამიანი იქნება „სნეულება“ თუ, მსგავსად  
ცეცხლის ძალლისა, „ზედაპირით“ — იმქვეყნიუ-

რით ისაზრდოებს, თავის ცხოვრებას მიწის ქვეშა-  
რიტ სიღრმეს არ შეუსატყვისებს. ამ ორი სნეულე-  
ბის — ცეცხლის ძაღლისა და ადამიანის — დაძლე-  
ვის გზა ზეკაცისკენაა მიმავალი. ამ გზის მაჩვენე-  
ბელია მეორე ცეცხლის ძაღლი, რომელიც „მართ-  
ლა მიწის გულიდან ლაპარაკობს“, მიწის გულიდან,  
რომლისგანაც იღებს „ოქროსა და სიცილს“. მიწის  
ძახილი ნამდვილი სიცოცხლისაკენ, ნიჰილიზმი-  
დან თავის დაღწევისაკენ, ადამიანის მიერ თავისი  
თავის დაძლევისაკენ მოწოდებაა. ამავე მონაკ-  
ვეთში ნიცშე უცნაურ ამბავს ჰყვება: მეზღვაუ-  
რებმა შეამჩნიეს ჰაერში კაცი, რომელმაც მათთან  
მოახლოებისას წარმოსთქვა: „დროა! დიდი ხანია  
დროა!“ ეს კაცი ზარატუსტრაა: ის ლაპარაკობს  
იმაზე, რომ დრო დადგა ადამიანის განკურნებისა,  
დრო დადგა იმ ქვეშარიტების გაცხადებისა, რომე-  
ლიც ადამიანს სწორ გზაზე დააყენებს, ნიჰილიზ-  
მის მიერ შექმნილ ღირებულებათა ვაკუუმისაგან  
გაათავისუფლებს.

სნეული ადამიანის სახეს მკითხველი ეცნობა  
მონაკვეთში „მისანი“. მისანი ესაა ადამიანი, რო-  
მელსაც ძვალში და რბილში გაჯდომია ნიჰილიზმი,  
ე. ი. რომლისთვისაც გაუფასურებულა ყველა მა-  
ღალი ღირებულება. აი, მისი სიტყვები: „ამაო იყო  
ყოველი ღვანლი, ჩვენი ღვინო შხამად იქცა, ცუდ-  
მა თვალმა ყვითლად გაახმო ჩვენი მინდვრები და  
გულნი. დავშრით ყველა; და თუ ცეცხლი დაგვეცა,  
განვიბნევით, ვით ნაცარი: დიახ, ჩვენ თვით ცეცხ-  
ლიც დავღალეთ. ყველა წყარო დაშრა ჩვენთვის,  
ზღვამ უკან დაიხია. ნიადაგი მზად არის რღვევად,  
ხოლო ნიაღს არა ჰსურს ჩაგვეყლაპოს“...

შემთხვევითი არ არის, რომ მისნის საუბარმა  
უდიდესი ზეგავლენა მოახდინა ზარატუსტრაზე:

მწუხარე და მოქანცული დახეტილობდა და თავად დაემსგავსა სწულთ. ეს ასეც უნდა მომხდარიყო, რადგან მისნის სიტყვებში ჭეშმარიტება იმალება: ღმერთი მართლაც მკვდარია. მაგრამ ზარატუსტრა არ არის პასიური ნიჰილიზმის მომხრე: ნიჰილიზმით უნდა დაავადდე და შემდეგ განიკურნო. სიზმარი, რომელსაც ხედავს ზარატუსტრა, სწორედ ამას გვეუბნება. სიზმარში ზარატუსტრა უარყოფს ცხოვრებას და სიკვდილის მთის კოშკის დარაჯი გახდება: ის დარაჯობს საფლავებს, სიკვდილის კუბოებს, ძლეულ სიცოცხლეს. ერთ დღეს კოშკის კარს სამჯერ დასცხეს. „ვის მიაქვს ფერფლი თვისი მთად?“ — ფიქრობს დარაჯი. ძლიერმა ქარიშხალმა გააღო კარი და შავი კუბო შემოისროლა. კუბო დაიმსხვრა, გაისმა სიცილი: „ბავშვთა, ანგელოსთა, ჭოტთა, მასხარათა, ბავშვისტოლ პეპელათა ათასი უჟმური ხარხარებდა! დამცინოდა და მისტვენდა“ — ამბობს ზარატუსტრა. სიზმრის ამხსნელი — ზარატუსტრას მონაფე — ეუბნება თავის მასწავლებელს, რომ ქარი, რომელმაც გააღო კოშკის კარი, და კუბო, სავსე მოცინარი არსებებით, — ეს თავად ზარატუსტრაა. „ლამის და საფლავების დარაჯ“ ზარატუსტრას, ნიჰილისტსა და უილაჯოს, უპირისპირდება „სიცოცხლის დარაჯი“, მოცინარი ზარატუსტრა. ეს თავად ზარატუსტრამ მიიტანა თავისი ფერფლი — საკუთარი სენი ნიჰილიზმისა — მთად. მან იპოვა საკუთარი თავი, როცა მიაგნო გზას სიცოცხლის, „მინის“ ერთგულებისა.

ადამიანის კიდევ ერთი სენია აღწერილი მონაკვეთში „ხსნისათვის“: ადამიანი დაქუცმაცებულია, დამსხვრეული, მთლიანობას მოკლებული. ის ან ერთი დიდი თვალია, ან დიდი პირი, ან დიდი მუცე-

ლი. ასე იყო წარსულში და ასეა დღესაც: „და უკეთეს თვალი ჩემი ანმყოფიდან წარსულით რბის: მარად მგზავსა ჰხედავს — ნამუსრს და ნამსხვრევს და საშინელ შემთხვევათ — ხოლო არა ადამიანთ“. ამ სწეულ ადამიანს, ზარატუსტრას თანახმად, სწეული სული აქვს, უკეთ — სწეულის მსოფლმხედველობა, ესაა „შურისგების სული“.

ჰაიდელგერი სავსებით სწორია, როდესაც წერს: „შურისგება აქ არ არის თემა მორალისა, და შურისგებისაგან ხსნა — ამოცანა მორალური აღზრდისა, ასევე არაა შურისგება და შურისმაძიებლობა საგანი ფსიქოლოგიისა. შურისგების არსებას და მნიშვნელობას ნიცშე მეტაფიზიკურად უყურებს (6, 104).

„შურისგების სული“, რომელზედაცაა ლაპარაკი მონაკვეთში „ხსნისთვის“ ნიცშეს ესმის როგორც ნების უძღურების თავისებური გამოვლენა ადამიანში, სახელდობრ, გამომჟღავნება იმისა, რომ ნება უძღურია წარსულის მიმართ: „ესე, მხოლოდ ესეა თვით შურისგება: ნების უნებობა წინააღმდეგ დროისა და მისი „ესე იყო“-სადმი. იმას, რაც იყო, ვერ შეცვლი. ესაა ნების ღრმა მწუხარებისა და ტანჯვის მიზეზი. ეს წუხილი გამოსავალს ეძებს და ბოლოს პოულობს: ნების წუხილი გარდაიქმნება შურისძიების გრძნობად იმათ მიმართ, ვინც არ იცის ეს წუხილი და ტანჯვა. შურისძიების სული თავზე ახვევს ყველას ტანჯვის მომტან მსოფლგაგებას. ის აცხადებს, რომ ყოველგვარი არსებობა, სიცოცხლე დანაშაულია, ხოლო ტანჯვა, — ეს ხვედრი ყოველი ცოცხალი არსებისა, — სავსებით გამართლებული სასჯელია.

„ზარატუსტრას“ ავტორის ამ მტკიცებებისას, პირველ ყოვლისა, შოპენჰაუერის მოძღვრება უნ-

და გავიხსენოთ. „სამყარო როგორც ნება და წარმოდგენა“ გვიმტკიცებს, რომ ყოველი ინდივიდუაციის აქტი, ე. ი. სამყაროს ერთიანი ძირიდან ერთეულის გამოყოფა, ინდივიდად ქცევა დანაშაულია. „მარადიული სამართალი“ ამ დანაშაულის დასჯას ითხოვს. ეს სასჯელია ნებასთან განუყრელად დაკავშირებული ტანჯვა. სწორედ ამიტომ ხსნა შოპენჰაუერს ესახება როგორც ნების უარყოფა, სამყაროზე უარის თქმა.

ნიცშესათვის მიუღებელია ხსნის ამგვარი გზა. „ზარატუსტრას“ ავტორის აზრით, ამქვეყნიურის უარყოფელი თვალსაზრისები ხსნის მხოლოდ ყალბ გზებს სახავენ: ხსნას ვერ მოგვანიჭებს ასკეტიზმი, ნირვანა, ქრისტიანი წმინდანის ცხოვრების წესი. ხსნის ამგვარი საშუალებანი თავად აღმოცენებული არიან მცდარ მსოფლმხედველობაზე. ადამიანი „სნეულებაა“ სწორედ იმიტომ, რომ მისი მოქმედების საძირკველში ამგვარი ფუნდამენტური ცდომილებები დევს.

სწორედ შენიშნავს იასპერსი — ნიცშესთვის ადამიანი გადაიქცა „ადამიანად“ მხოლოდ ილუზიისა და სიბრმავის გამო (7, 128).

ზემოთქმულიდან უფრო ნათელი ხდება ხსნის გზა, რომელსაც გვთავაზობს ნიცშე. ზოგადად თუ ვიტყვით, ეს გზაა ამაღლება ზეკაცამდე. ზეკაცი დაძლევა იმ ცდომილებებისა და ცალმხრიობათა, რომლებიც ადამიანს „სნეულად“ აქცევენ. ეს დაძლევა ნიშნავს გათავისუფლებას ყალბი მსოფლმხედველობებისგან, ყალბი ღირებულებებისაგან, ყალბი შეფასებებისგან. ამგვარი დაძლევა კი შესაძლებელი იქნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ადამიანი თავს დააღწევს საკუთარი თავის გაუკუღმართების პირველმიზეზს — შურისგების



სულს, რომლის მასაზრდოებელიცაა ნების უძლურება წარსულის მიმართ.

შურისძიების სულის საფუძველია ნებისა და დროის კონფლიქტი, ნებისა და წარსულის დაპირისპირება. ხსნა შეუძლებელია ამ კონფლიქტის მოხსნის გარეშე. მაგრამ როგორ უნდა მოისპოს ეს წინააღმდეგობა? განა შეიძლება წარსული ანმყოს დაემორჩილოს? ამ კითხვაზე ზარატუსტრას ასეთი პასუხი აქვს: ზეკაცი იმიტომაა ზეკაცი, რომ წარსულს შეხედოს თავისებურად — განიხილოს ის როგორც საკუთარი სურვილის ხორცშესხმა, ნაყოფი. ამით ადამიანის ცხოვრების წესში ხდება რადიკალური ცვლილება: წარსულისადმი უძლურება კარგავს „შემოქმედებით“ ძალას, ველარ ქმნის შურისგების სულს. „იყო“ იგივეა, რაც „მე ასე მსურდა“. ძლიერი, სიცოცხლით სავსე ადამიანი ურიგდება წარსულს, წარსულის მიმართ წარმოთქმული ეს „ჰო“ კი ნიშნავს წარსულის კურთხევას, აუცილებლობის, ბედის სიყვარულს: ტყუილად როდი შენიშნავდა ნიცშე, რომ *amor fati* მისთვის არის ადამიანის სიღიადის ფორმულა.

ზეკაცს სურს ის, რაც „იყო“, უყვარს ბედი, უყვარს სამყარო, სიცოცხლე თავისი ტანჯვითა და სიხარულით. ესაა ხსნის გზა, ესაა გზა, რომელიც ათავისუფლებს ადამიანს შურისძიების სულისაგან და ამ სულით ნასაზრდოები ცდომილებებისაგან, ადამიანის სენისაგან. ზეკაცისათვის არსებობა უკვე აღარ არის დანაშაული, ცხოვრება არ არის სასჯელი: ის, რაც „იყო“, ზეკაცს სურდა.

სამყარო, ისეთი როგორც არის, ზეკაცის „სურვილია“ და არა „სასჯელი“. ზარატუსტრა უფრო შორსაც მიდის: ძლიერის ნებამ უნდა თქვას არამართო „მე ასე მსურდა“, არამედ „მე ასე მსურს“. ძლიერ ნებას სურს წარსული, სურს „იყო“.

რამდენად გამართლებულია ეს სურვილი? განა ის არ ეწინააღმდეგება დროის არსებას? რაც იყო, ხომ აღარ იქნება! ამგვარ სურვილს თითქოს არა აქვს არავითარი ონტოლოგიური გამართლება.

დიახ, ეს ასეა, თუ დრო სწორხაზოვანია. მაგრამ იქნებ დრო სავსებით სხვაგვარია, იქნებ ის წრისებურია და არა სწორხაზოვანი. მაშინ ხომ ამგვარი სურვილი ონტოლოგიურადაც გამართლებული იქნება: წრის ფორმის მქონე დროში წარსული მომავალია და მომავალი — წარსული. თუ წარსული მომავალიცაა, ნება აღარ გამოდის მთლად უძღური წარსულის მიმართ!

... ზარატუსტრასთვის დგება „ჟამი უწყნარესი“ — ჟამი თავად ჟამის არსებობაზე ღრმა ჩაფიქრებისა. ჟამის, დროის არსებაზე ფიქრი განმარტოებას მოითხოვს და ზარატუსტრაც ტოვებს თავის მეგობრებს. ამ განშორებაზე თხრობით მთავრდება თხზულების მეორე ნაწილი.

## 5. „ზარატუსტრას“ მესამე ნაწილის ძირითადი პრობლემები

### მარადიული განმეორება

ნიცშეს თხზულების მესამე ნაწილის დასაწყისი კვლავ განმარტოებული ზარატუსტრას ამბავს გვიყვება. კუნძულზე მარტოდ მყოფი ზარატუსტრა გადაწყვეტს გაემართოს მთებისკენ, რათა კუნძულის მეორე ნაპირს მიაღწიოს და იქიდან ხომალდით გაემგზავროს.

ეს ასვლა მთაზე თავისებური სიმბოლოა. ის ჭეშმარიტების მწვერვალზე ასვლას ნიშნავს. ეს

ამაღლება ამავე დროს ცხოვრების უფსკრულის ხედვაცაა: „მწვერვალი და უფსკრული ერთად იქმნა“. ამგვარი ხედვა აქვს იმას, ვინც დაძლია თავისი თავი. მთებზე ასვლა სწორედ საკუთარი თავის დაძლევას, საკუთარ თავზე ამაღლებას, საკუთარი თავის დავინყებას ნიშნავს. არ უნდა ხედავდე საკუთარ თავს — ამბობს ზარატუსტრა — რათა ბევრს ხედავდე, სახელდობრ, ხედავდე ნივთთა საფუძველს და ქვესაფუძველს, ხედავდე ყოფიერებისა და დროის არსებას.

მთებიდან დაშვებული ზარატუსტრა ხომალდზე ჯდება. ორი დღის განმავლობაში ის არავის მიჰკარებია, მერე კი ისურვა საუბარი მეზღვაურებთან მის მიერ „ნახულ“ გამოცანაზე.

ჰაიდელგერი საგანგებო ყურადღებას აქცევს იმას, თუ სად, როდის და ვისთან ლაპარაკობს ზარატუსტრა თავის გამოცანაზე (4, 291). ეს ვითარება მართლაც გასათვალისწინებელია. ზარატუსტრა ყვება თავის გამოცანას არა პროზაულ ვითარებაში, არამედ ხომალდზე, რომელიც ზღვის უცნობი გზებით მიდის. ის ამ გამოცანას გემის მგზავრებს კი არ უყვება, არამედ „გულად მაძიებელ“ მეზღვაურებს უყვება. თან მოყოლას მისვლისთანავე კი არ იწყებს, არამედ როცა ხომალდი ღია ზღვაში გავა და ხიფათიან გზას დაადგება. ეს ვითარება გამოცანის არაორდინარულობას მონიშნავს.

ზარატუსტრა უყვება მეზღვაურებს ახლახან მომხდარ ამბავს. ეს მონათხრობი სავსეა სიმბოლოებით. ზარატუსტრა ჰყვება, თუ როგორ ადიოდა ბილიკით მთაზე და როგორი საუბარი ჰქონდა „სიმძიმის სულთან“. მთაზე ასვლა, როგორც ვთქვით, საკუთარ თავზე ამაღლების, ზეკაცისკენ სვლის სიმბოლოა. ამ ხიფათიან გზაზე ადამიანს

მრავალი წინააღმდეგობის გადალახვა უხდება. ერთ-ერთია ძალა, რომელიც ქვემოთ ეწევა ადამიანს — „სიმძიმის სული“ — „ნახევრად ჯუჯა, ნახევრად თხუნელა“. ის მხრებზე აზის ზარატუსტრას და უფსკრულისაკენ ეზიდება. ჯუჯას ბნელი, „ტყვია-აზრები“ ყოველ აღსვლას ამოებად აცხადებს: „მაღლით აისროლე თავი, ხოლო ყოველი ნასროლი ქვა უნდა ძირს დაეცეს“. ჯუჯა ამძიმებს ზარატუსტრას, ჯუჯას აზრების შედეგია „თავბრუ უფსკრულის კიდეზე“.

მაგრამ არსებობს ძალა, რომელსაც შეუძლია გაიმარჯვოს ჯუჯას ბნელ აზრებზე. ეს ძალაა — გულადობა, სიმამაცე. გულადს არ აშინებს, ტანჯვა სიცოცხლესთან რომ უცილობლად არის დაკავშირებული. ის მზადაა მრავალგზის გაიაროს უკვე გავლილი ძნელი გზა ცხოვრებისა: „ეს ცხოვრება იყო? მაშ ასე! ერთხელ კიდევ!“ გულადს სურს ისევ მეორედობდეს ის, რაც იყო. „მე! ან შენ!“ — ასეთია ზარატუსტრას გადანწყვეტილება, ნაკარნახევი სიმამაცით.

ამ არჩევანის გაკეთება ჯუჯასაგან განთავისუფლებას ნიშნავს. ჯუჯა ჩამოხტება ზარატუსტრას მხრებიდან. საუბარი ზარატუსტრასა და ჯუჯას შორის გრძელდება ჭიშკართან, რომელსაც მიადგა ბილიკი. ზარატუსტრა ლაპარაკობს ჭიშკრიდან წინ და უკან მიმავალი გზების შესახებ. ჭიშკარია ანმყო — „ნუთი“. ერთ გზას ჭიშკრიდან, ე. ი. ანმყოდან უკან მივყავართ: ესაა გზა წარსულისაკენ; მეორე გზას კი — წინ: ესაა გზა მომავლისაკენ. ორივე გზას უსასრულოა, მარადიულია. ეს ორი გზა, ორი უსასრულობა უპირისპირდება ერთმანეთს. წარსული გამორიცხავს მომავალს. მაგრამ ეწინააღმდეგებიან თუ არა ეს გზები ერთმან-

ნეთს მარად? — კითხულობს ზარატუსტრა. „ყოველი სწორი ტყუის, — პასუხობს ჯუჯა, — ყოველი ჭეშმარიტება მრუდეა, თვით დროც წრეა“. „ნუ ეპყრობი ამას ესე მსუბუქად“ — ამბობს ზარატუსტრა: მისთვის ლაპარაკი იმაზე, რომ დრო წრეა, არ არის სასხვათაშორისო ამბავი. ჯუჯას პოზიცია ცინიკოსის პოზიციაა: „ამქვეყნად არაფერია ახალი, რაც იყო, ის იქნება“. ზარატუსტრას პოზიცია ტრაგიკული გმირის პოზიციაა, მისი ხედვა ღრმა და კონკრეტულია. გზა ჭიშკრის უკან უსასრულოა — ეს კი ნიშნავს იმას, რომ ყველაფერი, რაც შეიძლება მომხდარიყო, უკვე მოხდა! მოხდა მარადიულ, უსასრულო წარსულში. სწორედ იმიტომ, რომ იგი უსასრულოა, მოხდა ყველაფერი, რაც მოსახდენია. ეს კი ნიშნავს, რომ წარსული და მომავალი არ არიან დაპირისპირებულნი, როგორც ეს აქამდე ჩანდა. ყველაფერი უკვე მოხდა. ამიტომ მომავლისაკენ სვლა წარსულისაკენ სვლაა. დრო არის წრე. ყველაფერი მეორდება, ყველაფერი რაც იყო, კვლავ ბრუნდება. წინსვლა უკანსვლაა. მომავალი ისაა, რაც იყო. წარსული ისაა, რაც იქნება. ის რაც ახლაა, მარად იყო და მარად განმეორდება: „ეს ნელი ობობა, რომელიც მთვარის შუქში მიცოცავს, და თვით ეს მთვარის შუქი, და მე და შენ ჭიშკართან მოჩურჩულენი“...

ადამიანს ეძლევა ერთი სიცოცხლე და ეს სიცოცხლე მეორდება მარად. ამ აზრთან შერიგება ძალზე ძნელია. ამის ნათელსაყოფად ნიცშე კვლავ სიმბოლოებს მიმართავს. ზარატუსტრას ძალის ყეფა შემოესმა, ძალლი დახმარებას ითხოვს. ზარატუსტრა ამაზრზენ სურათს ხედავს: მინაზე გდია სულმეხუთული ყრმა მწყემსი, მას პირში გველი შეძრომია. მწყემსი იტანჯება, მაგრამ ვერ იშო-

რებს გველს. ბოლოს ზარატუსტრა პოულობს გამოსავალს: „მოაკენიტე!“ — ეძახის ის მწყემსს. მწყემსი მოაკენიტეს გველს თავს, შორს გადააფურთხებს და წამოხტება. სურათი იცვლება: ზარატუსტრას წინაშეა „არა მწყემსი, არა კაცი, — გარდაქმნილი, ნათელმოსილი, რომელი იცინოდა. აროდეს მინახავს ქვეყანაზე კაცი მცინარე, როგორც იგი იცინოდა!“

აქ მოთხრობილი ამბავი მრავალ მინიშნებას შეიცავს. ყრმა მწყემსი თვით ზარატუსტრაა (მონაკვეთში „გამოჯანმრთელებული“ ის ლაპარაკობს ამაზე), გველი სიმბოლოა მარადიული დაბრუნებისა: მწყემსის ტანჯვა სიმბოლოა იმ ტანჯვისა, რომელიც მოაქვს ჭეშმარიტებას მარადი განმეორების შესახებ; გველის თავის მოკვნეტა ნიშნავს გმირული გადაწყვეტილების საფუძველზე სამყაროსა და ცხოვრების მიღებას; ამ „ჰოს“ მოსდევს ხსნა — ადამიანის გარდაქმნა — „კაცი მცინარი“.

სამყაროს ონტოლოგიური სურათი, რომელსაც გვიხატავს ნიციშე, ახალი მნიშვნელოვანი მომენტით შეივსო. ღმერთი მკვდარია, უძრავი, მარადიული, უცვლელი სამყარო იდეებისა, აბსოლუტური ღირებულებებისა არ არსებობს, მაშასადამე, არსებულის, როგორც არსებულის, გასაგებად ღმერთი, იდეალური სამყარო არ გამოდგება: არსებული, როგორც არსებული, არის სიცოცხლე, სამყაროს არსება დროსა და სივრცეში „გაშლილი“, მარად ქმნადი, ცვალებადი სიცოცხლეა. ამ უკანასკნელის რაობა კი ძალაუფლების ნებაა; ძალაუფლების ნებასთან მიმართებაში აქვს აზრი ყოველ ღირებულებას — ამას ამბობდა აქამდე ზარატუსტრა.

ახლა ჩვენ წინაშეა სიცოცხლის, როგორც მთელის, „გემტალტი“, არსებობის წესი, ფორმა; სი-

ცოცხლე როგორც მთლიანობა არის მარადიული განმეორება: ძალაუფლების ნება, შენიშნავს ჰაიდეგერი, ლაპარაკობს იმაზე, თუ „რა“ არის არსებული, მარადიული დაბრუნება კი იმაზე, თუ „როგორ“ არის არსებული (5, 16).

ერთ-ერთი საყურადღებო მომენტი სამყაროს ნიცშესეულ გააზრებაში ისაა, რომ მარადიულობა ამ შემთხვევაში არ გამორიცხავს დროში ყოფნას. ნიცშესთან, როგორც სწორად შენიშნავს ლოვითი, რაც არის „მუდამ“, დროის გარეშე არაა, არის დროში (9, 12). დროში არსებული საგანი მარადიულია იმ აზრით, რომ მარად მეორდება.

როგორც ვხედავთ, ძველისძველ მოძღვრებას მარადიულ განმეორებაზე ნიცშეს თხზულებაში სპეციფიკური სახე ეძლევა: ის ამჯერად გააზრებულია თავად გერმანელი ფილოსოფოსის მიერ დასმულ პრობლემებთან მჭიდრო კავშირში, კერძოდ, ღმერთის სიკვდილის, ზეკაცის, ძალაუფლების ნების პრობლემების ფონზე. ეს მოძღვრება აგვირგვინებს აზრთა განვითარებას „ზარატუსტრაში“ (ტყუილად როდი აპირებდა ნიცშე თხზულების დამთავრებას მესამე ნაწილით, რომელშიც განვითარებულია დებულება მარადიულ დაბრუნებაზე) და თხზულების ერთ-ერთ მთავარ თემას წარმოადგენს. თავად ნიცშე ამ მოძღვრებას უწოდებდა თავისი თხზულების „ძირითად კონცეფციას“ (11, 193), ჰაიდეგერის თანახმად კი მოძღვრება მარადიული დაბრუნების შესახებ არის ძირითადი მოძღვრება საერთოდ ნიცშეს ფილოსოფიაში (4, 256).

ნიცშესთან აზრი მარადიული დაბრუნების შესახებ არა მხოლოდ ონტოლოგიური შინაარსის მქონეა, მას ენიჭება დიდი ზნეობრივი მნიშვნელობაც. მართლაც, როგორც აღნიშნავს ე. ფინკი, აზრს მა-

რადი განმეორების შესახებ თითქოსდა ორი ასპექტი აქვს: ის შეიძლება განხილულ იქნას როგორც წარსულის თვალთახედვით, ისევე მომავლის თვალთახედვითაც. თუ ყველაფერი ადრეულის განმეორებაა, მომავალშიც განსაზღვრულია. მაგრამ ჩვენ შეგვიძლია საპირისპიროც ვთქვათ: ყველაფერი ჯერ კიდევ უნდა მოხდეს და როგორ გადაწყვეტილებასაც მივიღებთ ჩვენ ახლა, ისეთ გადაწყვეტილებებს მივიღებთ მომავალშიც. „ისევე როგორც ქრისტიანულ მოძღვრებაში ამქვეყნიური არსებობა განსაზღვრავს სულის იმქვეყნიურ ბედს, ნუთიერი ამქვეყნიური გადაწყვეტილება განსაზღვრავს ამქვეყნიური არსებობის ყველა თვალუნვდენელ განმეორებას“ (3, 29). თეზისი მარადიული განმეორების შესახებ თითქოს ეუბნება ადამიანს: „მოიქეცი ისე, რომ გსურდეს შენი საქციელის მარად განმეორება!“

ამ მორალურ იმპერატივს ერთი დიდი მტერი ჰყავს — წარსული. ნიცშეს მოძღვრება შემოქმედებაზე, ახლის, კერძოდ კი, ზეკაცის ქმნაზე ეწინააღმდეგება მარადი განმეორების პრინციპს, სადაც მარადი განმეორებაა, იქ შემოქმედება მხოლოდ ფიქციაა.

### **უბინო ცის ქვეშ**

აზრი მარადიული დაბრუნების შესახებ აბოლოვებს ნიცშეს მიერ დახატულ ონტოლოგიურ სურათს: მარადიულობა აქაა, „მინაზეა“. ეს ნიშნავს იმას, რომ სამყარო მსგავსია „წმიდა ცისა და თავისუფალი ზღვისა“.

„მზის ამოსავლის წინარ“ ზარატუსტრა უმღერის უბინო ცას — სამყაროს, ცხოვრებას, — რო-



მელსაც ჩამოშორდა რწმენა იმისა, რომ ჩვენს არსებობას განაგებს ღმერთი, ღვთაების მიზანი, რომ ჩვენი ქცევა უნდა შეფასდეს სუსტი სიცოცხლის მიერ შექმნილი „სიკეთისა“: და „ბოროტების“ კრიტიკრიუმებით. ყოველი ნივთის ზემოთ მისი საკუთარი ცაა, ყოველი ნივთი ჩართულია „შემთხვევათა“ მარადიულ ჯაჭვში, სიკეთისა და ბოროტების მიღმაა, „მარადიული გონების“, „მიზნის“ მონობისაგან თავისუფალია. ამ თავისუფალ სამყაროში ადგილია „როკვისა“, „ცეკვისა“, ადგილია „თამაშისა“: როგორც ვხედავთ, „ცეკვა“ და „თამაში“ ნიცშესთან სამყაროს გარკვეულ მსოფლგაგებას გულისხმობს. ამ თავისუფალ ცას, თავისუფალ სამყაროს — თავისი ბედნიერებითა და ტანჯვით — ეუბნება „ჰოს“ ზარატუსტრა — ის „მაკურთხებელია“ და „ჰოს მთქმელი“: აზრი მარადიული განმეორების შესახებ, როგორც წერს ნიცშე, სამყაროს მიღების, „ჰოყოფის“ „უმაღლესი ფორმულაა“ (11, 193); ადამიანს სურს განმეორდეს სამყარო, რომელშიც ღვთაებრივის ნატამალი არ არის!

წმიდა, უბინო ცის ჰიმნით მთავრდება ამბავი ზღვაზე ზარატუსტრას მოგზაურობისა. ხმელეთზე გასული ზარატუსტრა პირდაპირ თავის მთებს არ უბრუნდება: მას აინტერესებს, იცვალა თუ არა სახე ადამიანმა — „უფრო დიდი იქმნა თუ უფრო პატარა“.

„ყოველი დამცირებულია!“ — ასეთია დასკვნა, რომელსაც აკეთებს ზარატუსტრა (მონაკვეთი „დამაკნინებელი სიქველისათვის“). „წმიდა ცა“ „პატარა ადამიანებისათვის“ დაფარულია „პატარა ბედნიერების“, „პატარა სიქველის“ ღრუბლებით. პატარა ადამიანის მთავარი საზრუნავი ერთია: მას სურს, ტანჯვა არავინ მიაყენოს. სწორედ ამიტომ

„მრგვალნი, პატიოსანნი და კეთილნი არიან ისინი ურთიერთდამი, ვით ქვიშის ხორბალნი მრგვალი, პატიოსანი და კეთილნი არიან ქვიშის ხორბალთადმი“. ამ პატარა ადამიანების „შეკვამლული, განაზეებული, გაცვეთილი, ფერნასული, დამუყავებული სული“ ეძებს თბილ ადგილებს, გაურბის მკაცრ სტუმარს — ზამთარს — ძლიერი ადამიანის ცხოვრების წესს. ზარატუსტრას არ სურს სათბურში ცხოვრება, ფუჭი ლაყბობა თანალმობასა და სიბრაღულზე, ის ეტრფის „თოვლწვერა, მდუმარე ზამთრის ცას“ — ძლიერი სიცოცხლის სიმბოლოს.

დაკნინებული ცხოვრების აშკარა მაგალითია ნიცშესთვის თანამედროვე ქალაქი. მონაკვეთში „გზადავლისათვის“ მკითხველი ეცნობა ზარატუსტრასა და „ზარატუსტრას მაიმუნის“ დიალოგს ქალაქის ჭიშკართან. „ზარატუსტრას მაიმუნი“ (ასე იწოდებოდა ის, რადგან „მცირე რამ გადაელო“ თავისი თანამოსაუბრის „სიტყვისა და ლაპარაკისა“) შავ ფერებში სახავს ქალაქის ცხოვრებას და ამ დახასიათებაში ნათლად ვლინდება თავად ნიცშეს ნეგატიური პოზიცია დიდ ქალაქებში გაბატონებული ცხოვრების წესის მიმართ.

„ზარატუსტრას მაიმუნის“ აზრით, დიდმა ქალაქმა არ იცის დიდი აზრები და დიდი გრძნობები — ის აქუცმაცებს, აკნინებს მათ, ქალაქი კლავს სულს, რომელიც აქ არსებითად სიტყვათა თამაშია და ქალაქის ატრიბუტის — გაზეთის — კეთების საშუალებაა. ქალაქში მეფობს არა პიროვნების ღრმა განცდებსა და ფიქრებზე დამყარებული მრწამსი, არამედ რაღაც საშუალო „საზოგადო აზრი“; აქ განმგებელია „ოქრო ვაჭართა“, აქ სამეფოა მლიქვნელთა, უსირცხვილოთა, მჯღაბნელთა, მყვირალთა, პატივმოყვარეთა. სულიერი სიმწირე,

რომელზეც ლაპარაკობს „ზარატუსტრას მაიმუნი“, ზარატუსტრასთვისაც ცნობილია, იგი მისთვის მიუღებელია და საძულველი: დიდი ქალაქი არ არის თავისუფალი სულის ადგილსამყოფელი.

მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ზარატუსტრა მტრულადაა განწყობილი თანამოსაუბრის მიმართ და ამ მტრულ პოზიციაში ნიცშეს თვალსაზრისის ერთი მნიშვნელოვანი მხარე მჟღავნდება. „მეზიზლება შენი ზიზლი“... — ასეთი სიტყვებით უტევს ზარატუსტრა თავის თანამოსაუბრეს, უტევს, რადგან, ნიცშეს თანახმად, ზიზლი, სიძულვილი, რომლის აუცილებლობაზეც ადრეც ლაპარაკობდა მისი თხზულების გმირი, ძალზე განსხვავებული შეიძლება იყოს. სიძულვილი, ზიზლი შეიძლება დაბადოს „ჭაობმა“, „წუმპემ“, დაბადოს ქვენა გრძნობამ, შურმა, შურისძიების სულმა. სწორედ ასეთია „ზარატუსტრას მაიმუნის“ ზიზლი. ზეკაცი — კეთილშობილი არისტოკრატი, ლალი — შეუძლებელია ამგვარი სიძულვილით, პლებეური შურით და ზიზლით განიმსჭვალოს. მისი სიძულვილის წყაროა სიყვარული. სწორედ ასეთია ზარატუსტრას ზიზლი: „მხოლოდ სიყვარულით აფრინდება ჩემი ზიზლი და ჩემი გამაფრთხილებელი ფრინველი: და არა წუმპით!“

ზარატუსტრას სძაგს დიდ ქალაქიცა და შურის გამო ზიზლით აღესილი „ზარატუსტრას მაიმუნიც“. ამ სიძულვილს „მეომრის“, ფიქრის, დამოუკიდებლობის, სიმალლის, კეთილშობილების სიყვარული კვებავს. ეს სიყვარულია ზარატუსტრას მეგზური: „მან მხარი აუქცია რეგვენსა და დიდ ქალაქს“.

ზარატუსტრა მიდის მთებისკენ, თავის გამოქვაბულისკენ, რადგან დიდი ქალაქი არ შეიძლება იყოს „სამშობლო“. ზარატუსტრას „სამშობლოა“

მარტოობა. „შენ, ჩემო სამშობლო მარტოობა“ — ეს სიტყვები არ არის შემთხვევითი: სწორედ მარტოობაში და არა დიდი ქალაქის ფუსფუსსა და ხმაურში „გაიხსნება ყოველი ყოფის სიტყვა და საუნჯე“.

„სამშობლოში ყოფნა“ ნიშნავს ყოფიერებასთან, „მინასთან“ ახლოს ყოფნას, ყოფიერების ხმის მოსმენას. ამ ხმის მოსმენა მოითხოვს ბევრი, ძველად უარყოფით ღირებულებად მიჩნეულის გადაფასებას. ღირნება, ხელმწიფების მოყვარეობა, თავისმოყვარეობა — ეს სამი „კლასიკური“ ბოროტება, განთავისუფლებული იმ მნიშვნელობისაგან, რომელიც მათთვის მიუნიჭებია ყოველდღიურობას, ბრბოს, ახალი სახით წარმოგვიდგება: ღირნება; ავხორცობა სიცოცხლის მსახურია, მყობადის შემოქმედია, ერთმანეთისაგან ძირეულად განსხვავებულ არსებათა შემაკავშირებელი ძალაა; ხელმწიფების მოყვარეობა ანგრევს ყველაფერს, რაც დამპალია, ცარიელია, აქამდე უძრავს აიძულებს ამოძრავდეს. როგორც მოძრაობა-განვითარების მაიძულებელი ძალა, ის დადებითი ღირებულებაა. ასევე, თავისმოყვარეობა, გაგებული არა როგორც „პანია“ ადამიანის ეგოიზმი, არამედ გულუხვი, სიცოცხლის ძალებით აღვსილი ადამიანის სიამაყე — მხოლოდ დადებით ღირებულებად შეიძლება ჩაითვალოს.

...ზარატუსტრა თავის სამშობლოშია. ერთხელ, დილით იგი შეშლილივით წამოხტა სარეცელიდან: ყვიროდა, იქნევდა ხელებს, თითქოს ებრძოდა ვიღაც სხვას, რომელიც ასევე იწვა სარეცელზე და ადგომა არ სურდა.

ნიცშე აქაც სიმბოლოებით ლაპარაკობს: ეს „ვიღაც სხვა“ არის „უძირო აზრი“ მარადიული განმეორების შესახებ. ეს აზრი ზარატუსტრას აზრთაგან

„უღრმესია“, მაგრამ მას მთლად არ „გაულვიძია“: ის „მიძინებული მატლია“, ახლა კი დროა გაიღვიძოს და გარეთ გამოვიდეს, დროა ზარატუსტრამ ის სრულად გაითავისოს, სრულად გააცნობიეროს.

ზარატუსტრას ყვირილი აფრთხოვს ყველას, ყოველი ცოცხალი არსება ცდილობს გაშორდეს გამოქვაბულს. მხოლოდ არწივი და გველი მიისწრაფიან ძველი მეგობრისაკენ.

ზარატუსტრა — „მეოხე ცხოვრებისა, მეოხე ურვისა, მეოხე წრისა“ — ხვდება მზის სინათლეზე გამოსულ „მატლს“, მაგრამ ეს შეხვედრა ძნელად ასატანი აღმოჩნდა. გათავისება, ნათელი განცდა-გააზრება იმისა, რომ ყველაფერი მარად განმეორდება, მიძიმე ტვირთად აწვება თავად „მეოხეს წრისა“: შვიდი დღე ის სარეცელს არის მიჯაჭვული.

შვიდი დღის შემდეგ გამოჯანმრთელებული ზარატუსტრა ისმენს არწივისა და გველის სიტყვებს მარადიული განმეორების შესახებ: „ყოველი მიდის, ყოველი ბრუნდება, მარად ბრუნავს ბორბალი ყოფისა, ყოველი კვდება, ყოველი კვლავ ჰყვავის, მარად რბის წელი ყოფისა. ყოველი წარბდების, ყოველი ახლად ეწყობა; მარად შენდება იგივე სახელი ყოფისა. ყოველი განიყრება, ყოველი შეიყრება; მარად ერთგულია თავისი წრე ყოფისა“... (მონაკვეთი „გამოჯანმრთელებული“).

მარადიულ წრებრუნვის ჯაჭვში ჩაბმული ცხოველების საშუალებით აქ თვით ყოფიერება ამხელს თავისი საიდუმლოს. ამ სიტყვების კითხვისას გვახსენდება „ზარატუსტრას წინასიტყვის“ დასასრული. არწივი და გველი იქაც თავისებურად მიგვანიშნებენ მარადიულ განმეორებაზე — ფრინველთა მეფე ფართო წრეებს „ხაზავს“ ცაში, ხოლო გველი ბეჭედივით შემოხვევია მას კისერზე...

## 6. „ზარატუსტრას“ მეოთხე ნაწილის პრობლემები

### „მაღალი ადამიანები“ სტუმრად ზარატუსტრასთან

„ზარატუსტრას“ მეოთხე ნაწილის დასაწყისში ნიციშეს თხზულების გმირს კვლავ მთებში ვხვდებით თავისი გამოქვაბულის წინ მჯდომარეს. მასთან არიან ძველი მეგობრები — არწივი და გველი. „დიდი ხანია ბედნიერებას აღარ ვესწრაფი, ვესწრაფი ჩემს საქმეს“ — ეუბნება ზარატუსტრა მათ. „საქმე“ — ადამიანებთან მისვლა და ადამიანთა „მოქცევა“. ზარატუსტრას თავისი სიბრძნე, თავისი „თაფლი“ ადამიანებისათვის უნდა, ის „მხარჯველია“, ის აბნევს, რაც ებოძება... ადამიანთა ზღვაში ისვრის ზარატუსტრა თავის ნემსკავს, თვალის სატყუარათი სურს წამოაგოს ადამიანები, წამოაგოს და აღამაღლოს.

ნიციშეს თხზულების ბოლო ნაწილი მოგვითხრობს ზარატუსტრას შეხვედრებზე „მაღალ ადამიანებთან“, რომლებთაც სამყაროს, სიცოცხლის, ღმერთის თავისებური განცდა-გაგება აქვთ.

პირველი, ვისაც ესაუბრება ზარატუსტრა, მკითხველისათვის უკვე ცნობილი მისანია, ღმერთის სიკვდილი და მისით გამოწვეული სიცარიელე მისთვის ბოლო სიტყვაა. „ხოლო სულ ერთია, არაფერს აქვს ჯილდო, ამაოა ყოველი ძიება, აღარც ნეტარი კუნძულებია!“ — ნიჰილისტი მისნის ამ სიტყვების შესატყვისია ყვირილი, რომელიც მას და მის მასპინძელს შემოესმით: ყვირილი უმწეოსი. ზარატუსტრა შორდება სტუმარს: მის სამფლობელოში არავის არ უნდა შეემთხვეს უბედურება.

გზად ზარატუსტრა უცნაურ სურათს ხედავს: ორი, ქრელ ტანისამოსში გამონყობილი გვირგვინოსანი მიერეკება დატვირთულ ვირს. ვინ არიან ისინი? რა უნდათ მათ ზარატუსტრას „სამეფოში“? მკითხველი ეცნობა ორ უცნაურ მეფეს, რომელთაც აღარ ძალუძთ იცხოვრონ ბრბოში, ტყუილით დატენილ „კეთილ საზოგადოებაში“, დაკნინებულ ადამიანთა გვერდით. თანადროულობა აიძულებს მათ იცხოვრონ ტყუილით და ტყუილში: ისინი დიდი ხანია აღარ არიან „პირველნი“, მაგრამ პირველთა სახელი უნდა ატარონ. სინაღდის მოყვარულ მეფეებს ეზიზღებათ ეს დიდი სიყალბე. ისინი შენატრიან ძველ — მამათა — დროს, როცა თავიანთს სცემდნენ ომს და სიმამაცეს. მათ აღაფრთოვანებთ ზარატუსტრას სიტყვები იმის შესახებ, რომ მშვიდობა ახალი ომის საშუალება უნდა იყოს, რომ კარგია მამაცად ყოფნა, რომ ომი ყოველგვარ მიზანს ამართლებს. ზარატუსტრასაც მოსწონს მეფეთა შეურიგებლობა ტყუილთან, მდაბალ ცხოვრებასთან, მათი სწრაფვა რაინდული ცხოვრებისაკენ. მაგრამ, როგორც ჩანს, მეფეთა დრო წარსულს ჩაბარდა: ზარატუსტრა ამჩნევს, რომ ომზე გატაცებით მოსაუბრე მეფენი სინამდვილეში ძალზე „შინაურნი“ და მშვიდობიანნი არიან.

ზარატუსტრა განაგრძობს განსაცდელში მყოფის ძებნას. ახლა მას „სულით სინდისიერი“ შეეყრება. „სულით სინდისიერი“ სახეა პოზიტიური მეცნიერების წარმომადგენლისა. ის სინდისიერია: არ სურს აღიაროს ისეთი რამ, რისი მყარი საფუძველიც არ არსებობს, არ სურს მიეკედლოს თანადროულ ეპოქაში გაბატონებულ მოჩვენებით მეცნიერებას. სინდისი მოითხოვს მისგან იცოდეს ერთი რამ საფუძველიანად, ვიდრე მრავალი რამ საფუძველს

გარეშე, დაეყრდნოს საკუთარ გამოცდილებას და არა სხვათა მოსაზრებებს. ამიტომაც გამოქცევისა ის ოფიციალურ მეცნიერთ, ბურუსით მოსილ, მეოცნებე მეცნიერებას და საშური გულისხმიერებით იკვლევს მხოლოდ ერთ საგანს — წურბლის ტვინს. მაგრამ საფუძვლიანობის ძიებისას „სულით სინდისიერი“ ვინრო ნაჭუჭში იკეტება. ნიცშეს კარგად აქვს შემჩნეული პოზიტიურ მეცნიერებათა ნაკლი — უკიდურესი სპეციალიზაცია. „სულით სინდისიერის“ სამყარო წურბელას ტვინია. ყოველივე იმაზე, რაც ამ სამყაროს გარეთაა, წურბლის სპეციალისტს ცოდნა არ გააჩნია, საგანთა — თუნდაც წურბლის — ბოლო საფუძვლები მისთვის უცნობია.

საინტერესო საუბარი გაიმართება ზარატუსტრასა და მოხუც პაპს შორის. ღმერთი მოკვდა და ახლა პაპი უსამსახუროა. ღრმა მწუხარება დაუფლებია მას. ძველებურად ცხოვრება პაპს არ შეუძლია, ამავე დროს, არ ძალუძს ცხოვრება ისე, როგორც ცხოვრობს ბრბო, როგორც ცხოვრობს „უკანასკნელი ადამიანი“.

„...და კვლავ რბოდენ ზარატუსტრას ფეხნი მთათა და ტყეთა შორის“. ის, ვინც ყვიროდა და დახმარებას ითხოვდა, არ ჩანს. ხეობაში ზარატუსტრა გადაეყრება „უმზგავსეს ადამიანს“ — ადამიანს, რომელმაც იცის, რომ ის „სენია“, რომ ის ნაკლებულია, საზიზღარია, იცის, რომ ის უნდა გადაიღახოს. „უმზგავსეს ადამიანს“ ეზიზღება პატარა ადამიანები თავისი პატარა სურვილებით, პატარა სულით, ეზიზღება მათი სიბრალული, თანაღმობა, ეზიზღება საკუთარი თავი. და სწორედ ამაშია მისი სიმაღლე: ადამიანი უნდა დაიძლიოს.

ზიზღით აღსავსეა აგრეთვე „მოხალისე მათხოვარი“. ის ერთ დროს მდიდარი იყო, მაგრამ აღივსო



ზიზლით „სიმდიდრის პატიმართადმი“ და გადანყვიტა თავისი სიმდიდრე ღარიბებისათვის მიეცა, მათ კი არ იკადრეს ეს საჩუქარი: „ბრბო ზემოთ, ბრბო ქვემოთ!“ მოხალისე მათხოვარი გარბის ბრბოსაგან, ამბოხებულ მდაბალთაგან. ის ძროხებთან უკეთესად გრძნობს თავს, ვიდრე ადამიანებთან.

ბოლოს ზარატუსტრა ხვდება ჩრდილს. ეს „ჩრდილი“ ზარატუსტრას ჩრდილია და, ამდენად, მისი ბუნების გარკვეული მხარის გამოხატულება. „ჩრდილი“ ესაა ზარატუსტრას უარმყოფელი, მნგრეველი, მარად მოძრავი, მიუსაფარი ბუნების გამოხატულება...

ზარატუსტრა ამოდ ეძებს იმ ადამიანს, რომელიც შველას ითხოვდა. თავის გამოქვაბულთან მოახლოებულს კვლავ შემოესმა გასაჭირში მყოფის ხმა — ამჯერად გამოქვაბულიდან. ირკვევა, რომ ეს ხმა ერთ ადამიანს კი არ ეკუთვნის, არამედ ყველა „მაღალი ადამიანის“ ხმაა.

მართლაც, „მაღალ ადამიანთაგან“ ყოველი სწორედ იმიტომაა „მაღალი“, რომ სიმდაბლეში არსებობას ვერ ურიგდება, — ვერ ეგუება მასობრივი ცნობიერების თარგზე გამოჭრილ ცხოვრების წესს. მაგრამ, მეორე მხრივ, არცერთმა არ იცის, როგორი უნდა იყოს სრულყოფილი სიცოცხლე სამყაროში, რომელშიც არ არის ღმერთი. ამრიგად, მათ ზიზღს ყოველივე მდაბალის მიმართ უერთდება ღრმა სასონარკვეთილების განცდა. გასაჭირის ხმა სწორედ ამ სასონარკვეთილების გამოვლენაა. სასონარკვეთილი ადამიანები მიილტვიან ზარატუსტრასაკენ — ამ ბრძენმა ადამიანმა იცის ცხოვრება ღმერთის მიერ მიტოვებულ სამყაროში, მას შეუძლია შველა.

ზარატუსტრა ხელგაშლილი ხვდება თავის სტუმრებს. მაგრამ „მაღალი ადამიანები“ მისთვის არ არიან საკმაოდ მაღალნი, საკმაოდ ძლიერნი, და კეთილშობილნი: მათში ბევრია ძველის ნაშთი. ამიტომ ზარატუსტრა მათ უყურებს როგორც ხიდს, რომელზეც უნდა გაიარონ უმაღლესმა ადამიანებმა. მთებში განმარტოებული განდეგილისათვის ასეთი სტუმრების მოსვლა ნიშანია იმისა, რომ მასთან მოვლენ სხვებიც: არა დიდი ურვისა და ზიზლის ადამიანები, არა ღმერთის ბოლო ნაშთები, არამედ უფრო ძლიერნი, გამარჯვებულნი, მხიარულნი, სრულყოფილნი მოვლენ „მცინარი ლომები“, მოვა ზეკაცი.

\* \* \*

„ესე იტყოდა ზარატუსტრა“ ნიცშეს ფილოსოფიური მრწამსის ყველაზე მრავალმხრივი გამოხატულებაა და, ამდენად, ყველაზე სრულად ავლენს ამ მრწამსის ნაკლოვანებებსა და ღირსებებს. სიცოცხლის ძალთა დაკნინების ეპოქებში ნიცშეს ფილოსოფია უეჭველად მკვიდრი საყრდენი იქნება უკიდურესი „ინტელექტუალიზმისა“ და „რაციონალიზმის“ წინააღმდეგ. სწორედ „სიცოცხლის ფილოსოფიიდან“ ამოზრდილმა პრინციპებმა გადააქცია „ზარატუსტრას“ ავტორი, როგორც წერს თომას მანი, მორალის უდიდეს ფსიქოლოგად და კრიტიკოსად კულტურის ისტორიაში (1, 365).

ნიცშეს სრულიად სამართლიანად ადარებენ რუსოს (10, 281): ორივემ თანადროულობის გამანადგურებელი კრიტიკა მოგვცა. ეს კრიტიკა აღსავსეა ჭეშმარიტი ქრისტიანისათვის დამახასიათებელი სიმართლისმოყვარეობით.

ნიცშეს ძირეული ნაკლი სიცოცხლის მნიშვნელობის გადაფასებაშია. სიცოცხლის მიჩნევა ღი-

რებულებათა საფუძვლად თვითნებობის გამართ-  
ლების საშიშროებას ქმნის. ღირებულებათა და-  
ფუძნებაში საბოლოო სიტყვა ეკუთვნის არა სი-  
ცოცხლეს, არამედ გონით სულს, გონს. ადამიანის  
ფილოსოფია „გონის ფილოსოფიაა“ და არა „სი-  
ცოცხლის ფილოსოფია“.

**მითითებული ლიტერატურა:**

1. Манн Т., Собрание сочинений, т. 10. М., 1961.
2. Шестов Лев, Добро в учении гр. Толстого и Ф. Ницше, Изд. «Шиповник», СПб.
3. Fink E., Nietzsches Philosophie.
4. Heidegger M., Nietzsche, Erster Band, Neske, 1961.
5. Heidegger M., Nietzsche, Zweiter Band, Neske, 1961.
6. Heidegger M., Vorträge und Aufsätze, Neske, 1961, I.
7. Jaspers K., Nietzsche, Berlin, 1950.
8. Jaspers K., Nietzsche und das Christentum, München, Piper, 1952.
9. Löwith K., Nietzsches philosophie der ewigen Wiederkehr des gleichen, Hamburg, 1978.
10. Löwith K., Von Hegel zu Nietzsche, Stuttgart, 1964.
11. Nietzsche Fr., Studienausgabe, Frankfurt am Main, B., IV, 1968.

## როსტომ ჩხეიძე

### ერეკლე ტატიშვილი

*ზოგიერთ ოჯახზე, გვარზე, ან უფრო იშვიათად, სოფელზე იტყვიან ხოლმე — პატიოსანი ხალხიაო. ეს იმიტომ, რომ ერთი გამოერევა მათ შორის კეთილშობილი, ძლიერი ნებისყოფით გაელენა მოუპოვებია ახლობლებზე და მთელი თაობა მის კვალს გაჰყოლია. ასეთი უნდა იყოს მასწავლებელიც.*

კოტე ხიმშიაშვილი

ეს თარგმანი ფრიდრიჰ ნიცშეს ფილოსოფიური რომანისა „ესე იტყოდა ზარატუსტრა“ დაახლოებით ჩვენი საუკუნის 20-30-იან წლებშია შექმნილი.

თარგმნა ქართული კულტურის შესანიშნავმა მოღვაწემ, ერუდიტმა და პოლიგლოტმა ერეკლე ტატიშვილმა, ვისი ცხოვრების მღელვარებაც ასე აშკარად და მძაფრად გამოსჭვივის თვით მშრალი ფაქტების ჩამოთვლითაც.

დაიბადა ქალაქ გორში, 1884 წლის 28 აგვისტოს (ასეა აღნიშნული ოფიციალურ მონმობაში, თუმცა ოთარ ჩხეიძის მოსაზრებით, იგი დაბადებული უნდა იყოს მაისის თვეში და არა აგვისტოში. ამის თაობაზე ნოველაც კი დანერა: „აგვისტოში ბულბულებს რა უნდა?!“). დანყებითი განათლება იქვე მიიღო, შემდეგ სწავლობდა ელიზავეტპოლის გიმნაზიაში. 1904-06 წლებში სწავლას განაგრძობს ლაიფციგის უნივერსიტეტში. ბრუნდება კურსის და-

უმთავრებლად. ორჯერ აპატიმრებენ (გორსა და პეტერბურგში) ანარქისტული მოღვაწეობის გამო, თანამშრომლობდა ანარქისტულ გაზეთებშიც „მუშა“ და „ხმა“. პატიმრობიდან გათავისუფლების შემდეგ იძულებულია ემიგრაციაში წავიდეს, ჯერ თურქეთში, მერე კი — ევროპაში.

1909-11 წლებში მონპელიეს უნივერსიტეტში სწავლობს იურისპრუდენციას, 1913 წელს ამთავრებს პარიზის პოლიტიკურ მეცნიერებათა უმაღლეს სკოლას საერთაშორისო სამართლის სპეციალობით. მიემგზავრება ლონდონში ჟურნალისტიკის შესასწავლად.

პირველმა მსოფლიო ომმა მოუსწრო ბრიუსელში, სადაც იგი თედო სახოკიას ბინაზე ცხოვრობდა. ქართულ კოლონიასთან ერთად მიემგზავრება კონსტანტინეპოლში, სადაც წმინდა იოსების კოლეჯში ასწავლის ფრანგულ ენასა და ბუნებისმეტყველებას. ერთხანს ექიმადაც კი მუშაობდა.

ბოლოს და ბოლოს ბრუნდება სამშობლოში, რომელმაც სწორედ იმხანად ეროვნული დამოუკიდებლობა მოიპოვა. 1918 წლიდან ჯერ გორის ვაჟთა გიმნაზიაში, შემდეგ კი — თბილისის ვაჟთა ქართულ გიმნაზიაში ასწავლის გერმანულ ენას.

მცირე ხნით კვლავ უბრუნდება პოლიტიკურ მოღვაწეობას: 1920-21 წლებში იყო საგარეო საქმეთა სამინისტროს პოლიტიკური განყოფილების გამგე, მერე — ამავე სამინისტროს დირექტორი, მაგრამ ვერ მოურიგდა მენშევიკურ მთავრობას. მისი მძაფრი ეროვნული ინტერესები ვერ ჰგუობდა ვერაფერს, რაც საქართველოს საკეთილდღეოდ არ ხდებოდა და ამიტომაც მიატოვა მალე სამინისტროს დირექტორის პოსტი. 1921-23 წლებში ასწავლიდა ვაჟთა მესამე ტექნიკუმში (ყოფილი ქართული გიმნაზია).

საქართველოს ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის დაკარგვის შემდეგ ერეკლე ტატიშვილი 1922 წელს სხვა ღირსეულ მამულიშვილებთან ერთად გახდა წევრი ახალდაარსებული ქართველ მწერალთა აკადემიური ასოციაციისა, რომლის შექმნაც მიზნად ისახავდა, უმძიმეს პოლიტიკურ ვითარებაში, კულტურული ავტონომიის შენარჩუნების გზით გადაერჩინა ჩვენი ეროვნული სული.

აქტიურად თანამშრომლობდა ამ ასოციაციის ყურნალ-გაზეთებში: „ილიონი“, „საქართველოს სამრეკლო“ (რედაქტორი: კონსტანტინე გამსახურდია), „პოეზიის დღე“ (რედაქტორი: ვახტანგ კოტეტიშვილი), „კავკასიონი“ და „ახალი კავკასიონი“ (რედაქტორი: პავლე ინგოროყვა), გამოაქვეყნა ლიტერატურულ-ფილოსოფიური ესეები და ერთი თარგმანიც, ედგარ პოს ლექსი პროზად „სიჩუმე“ (მეორე თარგმანი პოს ნოველისა „შავი კატა“ „კავკასიონის“ გამოცემის შეწყვეტის გამო აღარ დაბეჭდილა და მოგვიანებით პავლე ინგოროყვას არქივში აღმოჩნდა). „საქართველოს სამრეკლოს“ რედაქციაში საერთაშორისო მიმოხილვის განყოფილება ებარა, მაგრამ გაზეთის მოცემა პირველი ნომრის გამოსვლისთანავე შეწყდა.

1923 წელს ივანე ჯავახიშვილმა მიიწვია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში საერთაშორისო საჯარო და კერძო სამართლის ლექტორად, 1927 წლიდან კი ასწავლიდა უცხო ენებსა და ლიტერატურასაც.

1931 წელს ბოლშევიკურ-კომუნისტურმა ხელისუფლებამ დაარბია და საბოლოოდ დაშალა ქართველ მწერალთა აკადემიური ასოციაცია და სხვებთან ერთად ერეკლე ტატიშვილიც გარიცხეს საქართველოს მწერალთა კავშირიდან (17 მაისის სხდომაზე).

1935 წელს დააარსა უნივერსიტეტში უცხო ენათა კათედრა (დღევანდელ დასავლურ ენათა და ლიტერატურის ფაკულტეტის წინამორბედი) და იყო მისი პირველი გამგე.

სამეცნიერო ხარისხი ოფიციალურად არ დაუცავს, მაგრამ უნივერსიტეტის სამეცნიერო საბჭომ გამორჩეული პედაგოგიური მოღვაწეობისათვის მაინც მიანიჭა ჯერ დოცენტის, შემდეგ კი პროფესორის წოდება.

რეპრესიებს ვერც სიცოცხლის ბოლოს გადაურჩა, თითქოს დევნის, დაპატიმრებისა და სამშობლოდან გაძევების აუტანელი ყოფა მანამ ცოტა ეგემნოს. ჯერ თანდათანობით შეავინროეს, ჩამოართვეს საერთაშორისო სამართლისა და საზღვარგარეთის ლიტერატურის ისტორიის კურსი. 1941 წლის 23 ივნისს სულაც დააპატიმრეს, როგორც ხელისუფლების თვალში არაკეთილსაიმედო, და ორ წელიწადზე მეტხანს დაჰყო თბილისის საპატიმროში.

პატიმრობიდან გათავისუფლების შემდეგ კვლავ უნივერსიტეტს დაუბრუნდა და უცხო ენების სწავლების გარდა ხელი მოჰკიდა აღმოსავლეთის დიპლომატიის ისტორიის კურსს ახალდაარსებულ აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტზე (1945 წ.).

მას მერე დიდხანს აღარც უცოცხლია, გარდაიცვალა 1946 წლის 1 თებერვალს. ერეკლე ტატიშვილის ცხედარი მისმა ერთგულმა უმცროსმა მეგობრებმა და მოწაფეებმა ხელით წაასვენეს მთაწმინდის უბნიდან — სადაც ერთ პანია ოთახში ცხოვრობდა — და დაკრძალეს ვაკის სასაფლაოზე (მისი საფლავის ქვა ნიკო სამადაშვილმა ჩამოიტანა).

მოგვიანებით ზვიად გამსახურდია ამ აქციას მნიშვნელოვან ეროვნულ-პოლიტიკურ მოვლენად

შერაცხავს და განაცხადებს: დადგება დრო, როდესაც ქართველი ხალხი ერეკლე ტატიშვილის ნემსტვაკის სასაფლაოდან მთანმინდაზე აასვენებსო.

საგულისხმოა ის დეტალიც, ლელა ჯიყაშვილთან საუბრისას რომ გაიხსენებდა ირაკლი ოჩიაური: ჩემი ძმაც, გოგი ოჩიაური, და ნოდარ ანდლულაძეც ერეკლე ტატიშვილის სტუდენტები იყვნენ. ისინი მეორე კურსზე იმყოფებოდნენ, ეს დიდებული მოღვაწე რომ გარდაიცვალა, და ორივემ კიდევ გული აიცრუა ინგლისურის სწავლაზე — ნოდარი კავკასიური ენების ფაკულტეტზე გადავიდა, გოგი კი სამხატვრო აკადემიაში წამოვიდაო.

განუზომელია ერეკლე ტატიშვილის ღვანლი ქართული კულტურის წინაშე, ჯერ მარტო როგორც პედაგოგისა: საერთაშორისო სამართლის, საზღვარგარეთის ლიტერატურის ისტორიის სპეციალისტთა და მთარგმნელთა აღმზრდელის. შეიძლება ითქვას, რომ მისმა პიროვნულმა და მოძღვრულმა ღირსებებმა, მათ შორის, უკომპრომისო, თავგანწირულმა ხასიათმა და უაღრესად ფართო ლიტერატურულ-რელიგიურ, ფილოსოფიურ-იურიდიულმა განათლებამ განსაკუთრებული როლი შეასრულა, რათა ჩვენი უნივერსიტეტის მაშინდელი სტუდენტობის საკმაოდ მოზრდილსა და საუკეთესო ნაწილს შინაგანი მზერით გაერღვია თავსმოხვეული, უკიდურესად დახშული სივრცე და ზიარებოდა საკუთარი მეობის გადარჩენისათვის აუცილებელ, ნამდვილ, წარუვალ სულიერ ღირებულებებს: ერთი მხრივ, ქართული კულტურის წიაღიდან და, მეორე მხრივ, ადრეული თუ თანადროული ევროპული კულტურისა.

მის მოწაფეთა ლიტერატურული წერილებიდან და მოგონებებიდან ვიცით, თუ როგორი გულისხ-



მიერებითა და გულმოდგინებით ეკიდებოდა მათ პირველ ლიტერატურულ ნაბიჯებს ერეკლე ტატიშვილი, როგორ მოუწყინრად, გვიან ლამემდე ასწორებდა მათ საუნივერსიტეტო კურსით გათვალისწინებულ თხზულებებსა თუ თარგმნის ცდებს: თვითეული სიტყვის შერჩევას, თვითეული ფრაზის აგებას... რათა მერე მათთან ერთად განესაჯა: დაესაბუთებინა, დაერწმუნებინა, მათთვისაც მოესმინა. სხვაგვარად ხორცი ვერ შეესხმოდა უალრესად გაბედულ ჩანაფიქრს, განსაკუთრებით იმ მძიმე წლებში: ღირსეული გამგრძელებელნი ჰყოლოდა ქართულ მეცნიერულ აზროვნებას, ქართულ მთარგმნელობით ხელოვნებას.

ამგვარი ჩანაფიქრი თავიდან თითქოს ოცნებას უფრო ჰგავდა, მაგრამ დღეს ნათლად ჩანს, თუ რარიგ დაუფასდა გარჯა და მონდომება ერეკლე ტატიშვილს: როგორი მნიშვნელოვანი კვალი დააჩნდის მისმა აღზრდილებმა ჩვენი ესთეტიკური აზროვნების, ჩვენი მთარგმნელობითი ლიტერატურის განვითარებას.

— დიდი იღბალია, — ჩანერდა ავტობიოგრაფიულ ქრონიკაში „ჩემი ბედისწერა“ კომპოზიტორი აკაკი ანდრიაშვილი, — თუ თანამედროვეთა შორის შეგხვდა ადამიანი, რომელმაც თითქოს შენზე ადრე გაიარა შენთვის განკუთვნილი სულიერი ცხოვრების გზები; იხილა და ენაშა ამ ქარცეცხლში, რომელსაც შენ ახლა ეპოტინები.

სწორედ ასეთ ადამიანად აღბეჭდილიყო მისი და უამრავი ახალგაზრდის თვალში ერეკლე ტატიშვილი.

ბატონ ერეკლეს რომ არც დიდი მეცნიერის სახელი ჰქონდა, არც განთქმული ხელოვანისა თუ პოლიტიკური მოღვაწის?

მის მოწაფეთა აზრით, ერეკლე ტატიშვილის მაღალ ბუნებას ეს თითქოს კიდევ დაანვრილმანებდა.

და აკაკი ანდრიაშვილის მზერაში ერთბაშად აღიმართებოდა მოძღვარის მონუმენტური ფიგურა, ის იშვიათი ხასიათი, რომელიც მხოლოდ ასეთე შეიძლება გააზრებულყო:

— ქრისტიანული კაცთმოყვარეობა, წარმართული შეუპოვრობა, საკიამუნის უდრტვინველობა და ნიცშეს ზარატუსტრობა ჰარმონიულად თავსდება მის გარეგნულად მშვიდ სულში.

როგორ ახერხებდა, რომ გარემომცველ სიბინძურეშიც წმინდად დარჩენილიყო?

და აკაკი ანდრიაშვილი ერეკლე ტატიშვილს უსადაგებდა მისგანვე გაგონილ შეგონებას:

— ადამიანი უნდა იყოს ზეცა, რომ ქვეყნის სიბინძურე მიიღოს და თვითონ წმინდა დარჩეს.

ბუნებრივია, რომ მოწაფეებისათვის ერეკლე ტატიშვილი გამორჩეულ პიროვნულ თვისებათა გამო მხოლოდ იშვიათი მოძღვარი არა ყოფილა: იგი მათ წარმოდგენაში განასახიერებდა თითქმის მთელს სამყაროს, სადამდეც კი თვალი და გონება მიუწვდებოდა. და ეს ორი სტრიქონი მისი გარდაცვალების შემდეგ შექმნილი ლექსიდან, შეიძლება ითქვას, ყველას გულისთქმას გამოხატავდა და გამოხატავს —

**შენ რომ ნახვედი, ასე მგონია,  
მთელი ქვეყანა თან გაიხვეტი.**

ამგვარი შეფასება აღარაფრის დამატებას აღარ საჭიროებს.

ეს სტრიქონები კი ნიკო სამადაშვილს ეკუთვნის.

ის განსაკუთრებული სულიერი სიახლოვე, რაც ამ ორ პიროვნებას შორის არსებობდა და ასე

ღრმად და ზუსტადაა აღწერილი ნიკო სამადაშვილის ერთ პირად ბარათში („შენ ორეულთან მე ხშირად ვსაუბრობ და ის ბევრს, ძალზე ბევრს მიყვება ხოლმე შენი უცნაური ბუნების, იმ გამოქვაბულის ამბებს, სადაც შენ მარტოობას აღავლენ და სადამდეც დღემდე ძე-არსს თვალები არ შეუნათებია. ამიტომ არის, რო ასე კარგად გიცნობ. მე შემოძლია მთელი დღე შენთან ვიდგე, შენ კრინტი არ დასძრა და შუალამისას მე დავნერ, უსათუოდ დავნერ, რას ფიქრობდა შენი გული, გული ელდანაცემი და ტვინი უსაფრობით დაღლილი და დატანჯული“), საცნაურს ხდის იმ თავისებურად უჩვეულო ფაქტს, რომ ნიკო სამადაშვილის პოეტური შთაგონება, მისი ლექსთა კრებულის მოუცილებელი ლიტერატურული ლანდი ერეკლე ტატიშვილია. ამას იოლად მიგვახვედრებს რამდენიმე მხატვრული სახე, მუდმივი ეპითეტი ან რომელიმე დეტალი თუ მინიშნება, ლექსიდან ლექსში რომ მონაცვლეობს: და, პირველ ყოვლისა, მოძღვარის ტრაგიკულ ყოფას, მის სულიერ ტკივილთა სიმძაფრეს გვაგრძნობინებს. მათგან ყველაზე ღრმააზროვანია ეპითეტი „კაცი-ფასკუნჯი“, რაც დიდ იმედს, თავგანწირული არსებობის გამართლებას, დაფერფლილი სიცოცხლის ხელახალ აღორძინებას გულისხმობს.

სულ რამდენიმე სტროფიც კი ბევრგვარ განცდასა და ტკივილებს იტევს და ერეკლე ტატიშვილის ლიტერატურული (და რეალური) სახის შთამბეჭდავ შტრიხებსაც თვალსაჩინოსა და ჩვენთვის მახლობელს ხდის —

**რა საოცარი იყო შენი მარადისობაც:  
დევნულ სიცოცხლეს ბნელ სიზმრების ჯანყი  
მალავდა.**

დრო საუკუნის ჯახაჯუხში ჩაისრისება  
და ეგ ცხოვრებაც მოთავდება, როგორც ბალადა.

ანდა —

აქ არის რაღაც მწველი სიამე,  
გულს რომ ჩასტირი და იმალები,  
შენი საგანი თეთრი ღამეა,  
ან დაღუპული კაცის თვალეზი...

აგეკვიატე, ნეტა რა ჭირად?  
შენ რას აგწერდა რემბრანდტის ფუნჯი,  
ამ დროს ხელებში გველი გიჭირავს,  
და თვალეზიდან მოჩანს ფასკუნჯი.

საერთოდ, ერეკლე ტატიშვილის სახის მხატვრული გააზრება სულაც არაა შემთხვევითი: იგი არის ორი ნოველის პერსონაჟიც (ოთარ ჩხეიძის „ნაკაკლნარი“ და „აგვისტოში ბულბულებს რა უნდა?!“) და ორ რომანშიც გამოჩნდება, ერთგან როგორც პროტოტიპი ერთ-ერთი გმირისა (იგულისხმება ეგნატე ლაზიშვილი კოტე ხიმშიაშვილის რომანიდან „ჯონქა ხორნაული“), მეორეგან კი, თუმც მითითებულად, მაგრამ სრულიად აშკარად, თვითონ მისი ლიტერატურული პორტრეტია დახატული (ოთარ ჩხეიძისავე „ცხრანყარო“). ერეკლე ტატიშვილია შთამაგონებელი თურმანის ტრაგიკული სახისაც ბასილ მელიქიშვილის ამავე სახელწოდების ვრცელ მოთხრობაში.

აქვე დავურთავ: ერეკლე ტატიშვილს მიუძღვნა კონსტანტინე გამსახურდიამ ესეების წიგნი „ახალი ევროპა“; აგრეთვე, ნიკო სამადაშვილმა — პროზაული თხზულება „შეხვედრები და სინანული“.

მისი ცხოვრების ერთი სურათი გაიელვებს შალვა ნუცუბიძის მემუარულ წიგნში „აღამიანები

და შეხვედრები“, ხოლო ტერენტი გრანელი აკაკი ანდრიაშვილთან გაგზავნილ ბარათში ასეთი განსაკუთრებული განცდით იხსენებს სალამოხანის ერთ სცენას:

„სალამოა, ვარ ალექსანდროვის ბაღში, მოდის საშინელი წვიმა, გარბიან და ეძებენ თავშესაფარს. ამავე დროს ვხვდები ყოველთვის საყვარელ ადამიანს ირაკლი ტატიშვილს. ვესალმებით ერთმანეთს, გამიხარდა ფოტოგრაფს აპარატი რომ დაუსვებდა, მეუბნება ირაკლი. მე ვგრძნობდი ამ სიხარულს, მხოლოდ არ მითქვამს, ვისაუბრეთ დიდხანს, გვექონდა შენზე ლაპარაკი, შემდეგ დავშორდით ერთმანეთს, ის განმარტოებით წავიდა ოთახისაკენ. მე ეხლაც მახსოვს ის წვიმიანი სალამო, რომელიც არასოდეს არ დაბრუნდება“.

რაც შეეხება ერეკლე ტატიშვილის ლიტერატურულ მოღვაწეობას, მისი მხატვრული და მთარგმნელობითი მემკვიდრეობა არ არის დიდი და ბოლო ხანებამდე მთლიანად ესეც კი არ იყო ცნობილი.

მისი თანამშრომლობა ქართულ სალიტერატურო პრესაში შეწყდა: აკადემიური ასოციაციის უკანასკნელი ჟურნალის „ახალი კავკასიონის“ გამოცემის შეწყვეტასთან (1925 წ.) ერთად.

იგი ჩვენს მწერლობაში, ჩვენს ეროვნულ ცნობიერებაში დარჩება მინდიას ბადალ პიროვნებად — ამალღებულ და იდეალურ ნიმუშად უკომპრომისობისა. მთელი მწერლობა ამ გზით ვერ ივლის, რომელიც ერეკლე ტატიშვილმა აირჩია — საბჭოთა წყობილების განმტკიცების მერე, როცა შეუძლებელი შეიქმნა წრფელი აზროვნება, გარემომცველი ყოფისა და მსოფლმხედველობის პირუთვნელი შეფასება, მან დასდო კალამი და აღარაფრის დაწერა აღარ უცდია, რადგან მისი პიროვნული

ბუნებისათვის სრულიად წარმოუდგენელი იყო მცირე კომპრომისიც კი. არადა, უამისოდ არაფერი მოხერხდებოდა. ტოტალიტარული რეჟიმის პირობებში, განსაკუთრებით მისი აღზევების ჟამს, ცხადია, გამართლებულია გარკვეული კომპრომისები, თუ ის გამიზნულია არა პირადი კეთილდღეობის, არამედ საქვეყნო თუ ლიტერატურული ინტერესებისათვის: ეს რომ არა, არაერთი დიდებული თხზულება ხელთ არ გვექნებოდა... მაგრამ ერის ცხოვრებაში უნდა არსებობდეს ისეთი პიროვნებაც, სწორედ მინდიასნაირი იდეალური სახე, ვინც სამსხვერპლოდ მიიტანს თავს და სულ მცირე კომპრომისსაც არ შეეგუება.

ამიტომ იყო, თავის მეგობარ კონსტანტინე გამსახურდიას, ქართული ბელეტრისტიკის ამ ერთ ყველაზე გამორჩეულ ფიგურას, რომ უსაყვედურა:

„წერას თავს რატომ არ დაანებებ, ამათ ხელში როგორღა წერო“.

„რომ არ დავწერო, დავიხრჩობიო“, მიუგია იმას.

„ჯობია, დაიხრჩოო...“

დიახ, ამ გზით მწერლობა ვერ ივლის, მაგრამ ასეთი ლეგენდარული ამბები გამორჩეულად ამშვენებს მის ისტორიას.

ხოლო აკადემიური ასოციაციის პრესაში გამოქვეყნებული ესეებიდან სამი ნამდვილი შედეგია: „კრიშნა“, „საკია-მუნი“ და „ფრიდრიჰ ნიცშე“. ამას გარდა დაბეჭდა: „ექსტასის“, „ეკლიანი გზით ვარსკვლავებისაკენ“, პეტრე მელიქიშვილისადმი მიძღვნილი ესკიზი, რეცენზიები გრიგოლ რობაქიძის დრამაზე „ლონდა“ და კონსტანტინე გამსახურდიას ნოველების პირველ ნიგნზე „ქვეყანა, რომელსაც ვხედავ“... უფრო ადრე გამოქვეყნებული ჰქონდა ესეი ბარათაშვილზე „სიჭაბუკის მგოსანი“.

მათი მნიშვნელობა განიზომება არა რაოდენობით, არამედ ზემოქმედების ხანგრძლივობით, რაც პოლ ვალერის შეფასების უმთავრეს კრიტერიუმად მიაჩნდა.

ერეკლე ტატიშვილის ესეების მხატვრულ-ენობრივი სტილი უაღრესად დახვეწილია, ექსპრესიული და შესამჩნევად რიტმული, რის ნიმუშადაც თუნდ ეს ფრაგმენტი გავიხსენოთ „საკია-მუნიდან“:

„რომელი შეიმეცნებს წყაროს მწუხარებისას და მოთმინებით გადაიტანს; რომელი სიყვარულით და ჭეშმარიტებით ისწრაფის წარსულის ვალი მოიხადოს, რომელი დასდგება შემბრალებთა და მართალთა გზას; რომელი ამოჰგლეჯს გულს სურვილის სისხლიან ფესვთ და უარყოფს ცხოვრების სიყვარულს; მიცვალების შემდეგ აღარ იარსებებს არსებობით, რომელსაც თქვენ ცხოვრებას უწოდებთ. ქვეყნიერების მხიარულება და მწუხარება ველარ დაარღვევს მის მშვიდობას. იგი დაიმკვიდრებს ნირვანს, ჩვენებრ აღარ იარსებებს და არსთან ერთი იქმნება.

ასეთია კარმას მოძღვრება. ოდეს განიწმიდებით ცოდვის ჟანგისგან, ოდეს გაჰქრება ცხოვრება, როგორც დამწვარი სანთელი, სიკვდილი მხოლოდ მაშინ მოკვდება. ისმინეთ ოთხი ჭეშმარიტება: სცანით მწუხარება; სცანით მიზეზი; სცანით სურვილის უარყოფა; სცანით გზა თავშესაფარისა. მხნე სული იჩქარის; სუსტი აგვიანებს, მაგრამ ყოველი მიაღწევს თეთრს გასხიოსნებულს მწვერვალს“.

ერეკლე ტატიშვილი ერთადერთი პიროვნება იყო ქართულ სინამდვილეში, ვისაც შეეძლო შეექმნა „რელიგიათა ისტორია“, განსაკუთრებულ ზეგავლენას რომ იქონიებდა ჩვენს აზროვნებაზე თავისი

სიღრმითა და შთამბეჭდაობით, ჩაფიქრებულიც ჰქონდა ესეების მთელი ციკლის შექმნა ამ თემაზე, მაგრამ მისგან მხოლოდ ნამსხვრევები (ესეები საკია-მუნსა, კრიშნასა და ნიცშეზე) გვიპყრია ხელთ.

ასეთი ნამსხვრევები მის პირად წერილებშიც გაკრთება, ესეებივით რომ არის დანერილი: შეჭირვებულ სულს ამ ბარათებით ითქვამდა, თავის მონაფეებს რომ სწერდა და უღრმესი განცდების თანამოაზიარებად ხდიდა: „ოცნება, სიზმრები, გამოფხიზლება, სასონარკვეთა, ახალი სიზმრები, ახალი თავის დაკარგვა და ესე სამარემდე — განა ეს არ არის ცხოვრება. განა შენ განდგომამი მეტი სიზმრები არ გევლინება, ვიდრე ოდეს შენიანებთან ხარ. რაც ბინდისას და რიჟრაჟზე ნამეხარად და ნანგრევებად გვევლინება, იგი ნამდვილად მკვდარია, თუნდაც ძვირფასი. ბევრი და შენც მათ შორის, მეც ცოდვილი, ხშირად ბინდს ვიქმნით და ბნელის იმედისგან ცისფერ ძონეულში ვბერავთ, უცდით რიჟრაჟს და ველით სასწაულს და ვაი მათ, ვისაც რწმენისათვის სასწაული სჭირდება“ (ბასილ მელიქიშვილთან მიწერილი ბარათიდან. 1929 წ., 1 აგვისტო).

ერეკლე ტატიშვილს თარგმნილი ჰქონია ჩარლზ დარვინის „სახეობათა წარმოშობა“, მაგრამ გამოსაცემად გამზადებული წიგნი, სამწუხარო და აუხსნელი შემთხვევის გამო, სტამბაში დაკარგულა... მისი სახელი გაიელვებს გრიგოლ წერეთლის „ბერძნული ლიტერატურის ისტორიის“ მეორე ტომის შესავალში, სადაც ჩვენი სახელოვანი ელინისტი გულითად მადლობას უძღვნის სამ თარგმნელს, მათ შორის, ერეკლე ტატიშვილს, რომელთაც მის მიერ რუსულად დანერილი წიგნი ქართულად გადმოიღეს.

თარგმნა რამდენიმე პიესაც თავისი დისწულის რეჟისორ გიორგი ჟურჟულის თხოვნით: ფრიდრიხ



შილერის „ვერაგობა და სიყვარული“ (პირველად დაიდგა 1935 წელს), ბერნარდ შოუს „კეისარი და კლეოპატრა“, რომლის დადგმაც ველარ მოხერხდა, დაბეჭდვით კი საკმაოდ მოგვიანებით დაიბეჭდა, ოღონდ სრულად (პროლოგი მაინც აკლდა და ნიგნად გამოცემისას ესეც შეივსო), განსხვავებით შილერის პიესისაგან, რომლისაც მხოლოდ სამონტაჟო ტექსტი აღმოჩნდა და გამოქვეყნებისას მისმა მონაფეებმა შეავსეს... რაც შეეხება მაქსიმ გორკის „ეგორ ბულიჩოვს“, მისი თარგმანის დედანი ჯერჯერობით მიუკვლეველია.

რასაკვირველია, ერეკლე ტატიშვილის შემოქმედებითი მოღვაწეობის გვირგვინი ფრიდრიხ ნიცშეს ფილოსოფიური რომანის „ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ თარგმანია.

სავარაუდოა, რომ მან ამ მეტად მნიშვნელოვან საქმეს ხელი მოჰკიდა პავლე ინგოროყვას უშუალო დაკვეთით, გამოქვეყნება კი განზრახული იყო „კავკასიონის“ ფურცლებზე, როგორც იმჟამად ყველაზე სოლიდური ჟურნალისა, და თუმც ხელისუფლება აკრძალავდა „კავკასიონის“ გამოცემას, ერეკლე ტატიშვილი ამ ნამონყებას მაინც მიიყვანდა ბოლომდე.

თავის დროზე ნიცშეანელობა ლამის ახალ რელიგიად გადაიქცა, ხოლო ზარატუსტრაში განხორციელებული ნიცშე — ახალი რელიგიის ფუძემდებლად, რაც არსებითად განსაზღვრა მისი ზარატუსტრას — ზეკაცის მოვლინების მაუნყებელი პერსონაჟისა და ქადაგებათა — მხატვრულმა შთამბეჭდაობამ და მომნუსხველმა ზეგავლენამ. ამ განწყობილებას ხელშესახებად გამოჰკვეთს თუნდ ეს სტრიქონები გრიგოლ რობაქიძის „სოციოლოგიური ეტიუდიდან“:

— ...შესანიშნავი ინდივიდუალისტი ფრიდრიხ ნიცშე! რაც უნდა უკიდურესობაში ვარდებოდეს ეს თავისებური მწერალი, ის მაინც განხორციელებს ინდივიდუალური ნაკადულისა, ის მაინც პოეტია ადამიანის ძლიერებისა, ის მაინც მომღერალია თავის წარმტაცი „ზეკაცისა“. და აი, ამით ის იზიდავს ყველას...

მორცხვად შევბედე ნიცშესო, — გრიგოლ რობაქიძე რომ გვამცნობს ავტობიოგრაფიულ მონახაზში „ჩემი ცხოვრება“, გვიმჟღავნებს იმასაც, რომ ზეკაცის იდეა, „ესე იტყოდა ზარატუსტრაში“ გაშლილი, განსაკუთრებით დამაჯერებლად არ მოსჩვენებია, მაგრამ დიონისური ფენომენი („ტრაგედიის დაბადება“) დაატყვევებდა და კიდევ უფრო მეტად — მარადიული დაბრუნების იდეა.

ხოლო როდესაც თავის პოეტურ ფესვებს იგრძნობდა მთელი არსებით და მის ცხოვრებაში დიდი სულიერი შემობრუნება მოხდებოდა, თითქოს მესოპოტამიის ზღურბლზე ეპოვნოს დაკარგული სამშობლო ქალდეა, ზოროასტრის ქვეყანაში ამ უმნიშვნელოვანეს ჟამს თან ჰქონდა „ესე იტყოდა ზარატუსტრაც“ გოეთეს „აღმოსავლურ-დასავლურ დივანსა“ და „გილგამეშინის“ ნაწყვეტებთან ერთად.

...ყოველ შემთხვევაში, განსაკუთრებული პოპულარობა მოიპოვა ევროპაში და იქიდან დაძრულმა ტალღამ საქართველოშიც შემოაღწია ევროპაში განსწავლული ახალგაზრდების წყალობით, იქნებოდა ეს გრიგოლ რობაქიძე თუ კონსტანტინე გამსახურდია, დავით კასრაძე თუ კონსტანტინე კაპანელი (გ. რობაქიძესა და დ. კასრაძეს ჯერ კიდევ 1911 წელს მძაფრი პოლემიკაც მოუხდათ ნიცშეს ნააზრევის ირგვლივ „სახალხო გაზეთის“ ფურცლებზე, რობაქიძის საჯარო ლექციას რომ მოჰყვებოდა)... და მათ

შორის იყო ერეკლე ტატიშვილიც, ნიცშეს მიმდევარი, რომლის ესეიც ამ დიდი ფილოსოფოსის აზროვნების ევოლუციაზე გამოირჩევა უზუსტესი დაკვირვებებით. ესეის საფუძვლად დაედო ის სიტყვა, რომელიც ბატონმა ერეკლემ წარმოთქვა 1922 წლის ნიცშესადმი მიძღვნილ სალიტერატურო საღამოზე.

ერეკლე ტატიშვილი არამარტო „ზარატუსტრას“ არსს, მის ფარულ ხვეულებს წარმოაჩენს, არამედ თვალნათლივ გადაგვიშლის თვითონ ფილოსოფოსის, ამ უკიდურესობათა ჯადოქრისა და ახალი სიტყვის მაუნყებლის, სულიერ ტრაგედიას, სადაც ნიცშე ერთდროულად გვევლინება გმირად, ჯალათად და მსხვერპლად.

მეტად საგულისხმოა ის ფაქტი, რასაც სოსო ზაალიშვილის მოგონებიდან ვიგებთ: როცა გერმანიაში გადაუწყვეტიათ ნიცშეს დაბადების დღის აღნიშვნა, დიდი ფილოსოფოსის დას თხოვნით მიუმართავს ყველა ქვეყნის ნიცშეანელისათვის, დაენერათ მოგონებანი თუ ნარკვევები.

ერთი ასეთი წერილი ერეკლე ტატიშვილსაც ჩამოსვლია, რაც ნათლად მეტყველებს მის ავტორიტეტსა და პოპულარობაზე ნიცშეანელთა წრეში. მაშინ იგი გერმანულ ენას ასწავლიდა სკოლაში და თავის მოწაფეებს: მიხო ბერიტაშვილსა და აკაკი ანდრიაშვილს, როგორც მხატვრის უნარით დაჯილდოებულთ, დაავალა დაეხატათ — ბერიტაშვილს ნიცშეს პორტრეტი, ანდრიაშვილს კი დედაკაცი მათრახით „ზარატუსტრადან“. მოწაფეებს შეუსრულებიათ დავალება და მას დიდი პაკეტით გაუგზავნია გერმანიაში (თავისი წერილიც გაგზავნა თუ არა, ეს მკაფიოდ არა ჩანს მოგონებიდან).

რაც შეეხება „ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ ქართულად ამეტყველებას, ეს მანამდეც უცდიათ.

კონსტანტინე გამსახურდია იხსენებს თავის მოგონებებში („ლანდებთან ლაციცი“), რომ მას ჯერ კიდევ სიყმაწვილისას მოუნდომებია ამ საქმის შესრულება, მაგრამ გამოქვეყნებით არაფერი გამოუქვეყნებია არც იმხანად და არც მოგვიანებით, რაც საფიქრებელს ხდის, რომ ავტობიოგრაფიული რომანის ეს პასაჟი მწერლური ფანტაზიის ნაყოფი უნდა იყოს.

1915 წელს გაზეთ „სამშობლოში“, რომელსაც ია ეკალაძე რედაქტორობდა, ანონიმურად დაიბეჭდა ერთი პატარა ფრაგმენტის თარგმანი „ზარატუსტრადან“.

წლების მერე გაზეთ „ლომისის“ ფურცლებზე (1923 წლის 1 აპრილი) გამოქვეყნდა „ზარატუსტრას წინასწარ თქმა“, რომელიც — მითითების მიხედვით — თარგმნილია გერმანულიდან, მაგრამ მთარგმნელის გვარი არც აქ არის მოხსენიებული (რამდენადაც ჩემთვის ცნობილი გახდა, ეს თარგმანი ეკუთვნის დავით კასრაძეს).

უცდიათ მოგვიანებითაც, 50-იან წლებში, სახელდობრ შოთა ჩანტლაძეს (ვისთვისაც ალბათ უცნობი იქნებოდა ერეკლე ტატიშვილის თარგმანის არსებობის ფაქტი) — გამოქვეყნებით მაშინ, ბუნებრივია, ვერ გამოქვეყნდებოდა, მაგრამ პროექტის არქივში შემონახულია „ზარატუსტრას“ წინასიტყვისა და კიდევ რამდენიმე ქადაგების თარგმანი, რომელიც გამომშეურებულია და თავისი მნიშვნელობაც ენიჭება ამ ფილოსოფიური რომანის ქართული თარგმანის ისტორიაში.

ცდები კი ცდებად დარჩენილა, მაგრამ რაოდენ სასიხარულოა, რომ ჩვენს სინამდვილეში ფრიდრიხ ნიცშეს ამ საკაცობრიო ქმნილების სრული თარგმანი არსებულა.

თითქოს საკმარისი დრო გვაშორებს მისი შექმნიდან (იმ უმძიმესი წლებიდან, როცა ასეთი საქმიანობა, არსებითად, თავგანწირვას უტოლდებოდა), მაგრამ ამ თარგმანის შთაბეჭდავი ზემოქმედების ძალა, ენობრივი აქტიურობა (ლიახვის ხეობის ქართული აქაც მთელი სისავსით იჩენს თავს) და სტილური ბრწყინვალეობა შეუძლებელია ვინრო საზღვრებში ჩაეტიოს და, ამდენად, ოცი-ოცდაათიანი წლები მხოლოდ გარკვეული ქრონოლოგიური მაჩვენებელია, რომელიც სხვა მხრივ უაღრესად საგულისხმოა, მაგრამ თარგმანის მხატვრული ღირებულების შეფასებისას ნაკლებმნიშვნელოვანი.

ეს თარგმანი უპირველესად ქართული მთარგმნელობითი ხელოვნების კუთვნილებაა, საერთოდ, ქართული კულტურის კუთვნილება.

ეს არის ერთ-ერთი რჩეული თარგმანი ჩვენს მთარგმნელობითი ხელოვნების ისტორიაში, მთანმინდელური სიმაღლის განმეორება ახალ რეალობაში.

დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ ამ სიტყვებში ოდნავადაც არაფერია გადაჭარბებული.

მიუხედავად იმისა, რომ თვით მთარგმნელი მას ალბათ ჯერ კიდევ არ მიიჩნევდა მთლად დასრულებულად და, რომ დასცლოდა, გააგრძელებდა ცალკეული ადგილების დახვეწასა და დაზუსტებას, ამ სახითაც შთაბეჭდილება ძალზე დიდია.

რადგანაც ჩვენში თარგმანის უმაღლეს შეფასებას გამოხატავს განსაზღვრება ქართული (ქართული ბიბლია, ქართული შექსპირი...), უყოყმანოდ შეიძლება ითქვას, რომ თურმე ჩვენ გვქონია ქართული „ესე იტყოდა ზარატუსტრაც“ — ჩვენს ენობრივ სამოსელში მოქცეული ეს „სისხლით დაწერილი წიგნი“, იმ რანგისა და ყაიდის თხზულება,

რომელთა შეცნობის სირთულესაც თვითონ ნიციშე ასე თვალნათლივ და ხატონად გადაგვიშლის:

„ყოველი დაწერილთა შორის მიყვარს იგი, რაც ადამიანს თვისი სისხლით დაუნერნია, სისხლით სწერდე და შეიტყობდე, რომ სისხლი სულია.

ადვილი არ არის სხვისი სისხლის შეცნობა: მძულს უსაქმურნი მკითხველნი...

რომელი სისხლითა და იგავეებით სწერდეს, არა ისურვოს, რათა მას კითხულობდნენ, არამედ იზეპირებდნენ.

მთაში მწვერვალიდან მწვერვალამდე უმოკლესი გზაა: ხოლო ამად ჯერ არს გრძელი ფეხები გქონდეს. იგავნი უნდა მწვერვალთა მზგავსნი იყვნენ: და რომელთ იგავეებით ელაპარაკებიან, ტანადნი და მალლად ზრდილნი“.

და მთავარი ის გახლავთ, რომ ქართული თარგმანი ზუსტად ამავე განცდებს ბადებს.

მაგრამ აქ უთუოდ აღიძვრის ერთი შეკითხვა, რაც ლიტერატურის ფარგლებს კი სცილდება, მაგრამ თავისთავად დამაფიქრებელია: როგორ მოხდა, რომ ერეკლე ტატიშვილის დაპატიმრებისას თარგმანის ხელნაწერი გადარჩა, თან არ წაიღეს და კიდევ ერთ ბრალდებად (დოკუმენტით გამაგრებულად!) არ წაუყენეს?

როგორც მისი მოწაფეები გადმოგვცემენ, სრულიად უბრალოდ: როგორც ჩანს, ერეკლე ტატიშვილს თავიდანვე სიფრთხილე გამოუჩენია და თარგმანის თავფურცელზე არ წაუნერია ნიციშეს სახელი, არც წიგნის სახელწოდება, პირდაპირ ასე იწყება — „ოდეს ზარატუსტრას შეუსრულდა ოცდაათი წელი, მიატოვა სამშობლო თვისი და სამშობლოს ტბა და განვიდა მთად...“ და სწორედ ამ სიფრთხილემ უშველა. უშიშროების კომიტეტის თანამშრომ-

ლებმა ხელნაწერი ხელშიც ატრიალეს, ფურცლები იატაკზე გადმოყარეს და მიფანტ-მოფანტეს, ფეხითაც გადაუარეს, მაგრამ მაინც ვერაფრით გაარკვიეს, რა უნდა ყოფილიყო... სხვათა შორის, ასევე გადარჩა კედელზე გაკრული ნიციშეს პორტრეტიც: ვეება ულვაშების გამო მაქსიმ გორკის მიამგვანეს...

ერეკლე ტატიშვილის გარდაცვალების მერე თარგმანის ხელნაწერი ინახებოდა მის არქივში, მემკვიდრეებთან. მოგვიანებით ეს არქივი გადაეცა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის კორნელი კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტს, დღესდღეობით: ხელნაწერთა ცენტრს.

მხოლოდ საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდგომ გახდა შესაძლებელი მისი გამოქვეყნება: ფილოსოფიის ინსტიტუტის (უშუალოდ: ნიკო ქავჭავაძისა და თამაზ ბუაჩიძის) დიდი მონდომებითა და მხარდაჭერით.

„მაცნის (ფილოსოფიისა და ფსიქოლოგიის სერია)“ ნომრებში 1988 წლის 1 ნომბრიდან გაგრძელებებით დაიწყო ამ თარგმანის ბეჭდვა.

და, აი, წიგნადაც გამოვიდა 1993 წელს სერგი ავალიანის მიერ დაარსებული საგამომცემლო საზოგადოების „ფილოსოფიური ბიბლიოთეკა“ ეგიდით.

და ეს ფაქტი ჩვენი ლიტერატურული და საზოგადოებრივი ცხოვრების უაღრესად მნიშვნელოვან მოვლენად შეირაცხა.

გარდა შემეცნებითი და ესთეტიკური ღირებულებისა, „ზარატუსტრას“ ქართული თარგმანის გულდასმით გაცნობასა და შესწავლას, მთარგმნელობით ხერხებზე დაკვირვებას დიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი დღევანდელი მთარგმნელობითი საქმიანობისთვისაც. მიუხედავად იმისა, რომ ლექსიკა თითქმის მთლიანად ახალია, თარგმანის რიტმი და

ენობრივი სტილი ჰქმნის ბიბლიისებურ სურნელებას და ეს სწორედ ის სტილია, რა სტილითაც უნდა ითარგმნოს დღეს ბიბლიური ნიგნები (ეს დაკვირვება საგულისხმოდ ერვენა მთარგმნელსა და თეორეტიკოსს დალი ფანჯიკიძეს და საგანგებოდაც დაიმონმა მონოგრაფიაში თარგმანის საკითხებზე).

ამ რიტმისა და ენობრივი სტილის მიგნება, ნიჭიერებისა და ფართო განათლების გარდა, ხანგრძლივი გარჯისა და ჯაფის ნაყოფიცაა. ვარაუდის გამოთქმა ისედაც შეიძლებოდა, მაგრამ ამას ისიც მონიშნავს, რომ ერეკლე ტატიშვილს ჯერ ცოტა სხვაგვარი რიტმითა და ენობრივი სტილით დაუწყია თარგმნა (იქამდეც, ბუნებრივია, გულმოდგინე ძიებების შედეგად უნდა მისულიყო), დაახლოებით ათი-თორმეტი გვერდი რომ უთარგმნია, რაღაც არ მოსწონებია და თარგმნას ხელახლა შესდგომია, ის რიტმი და ენობრივი სტილი უფრო გაულრმავებია და დაუხვეწია. თუმცა უაღრესად მდიდარი ენობრივი მარაგი ჰქონდა, ლექსიკონები კიდევ ერთხელ გულდასმით შეუმონიშნებია და ზოგიერთი სიტყვის მნიშვნელობა ცალკეც ამოუწერია.

ზემოთ შევნიშნე, მთარგმნელს რომ დასცლოდა, ცალკეული ადგილების დახვეწასა და დაზუსტებას გააგრძელებდა-მეთქი.

ამის თქმის უფლებას მაძლევს ის ვითარება, რომ ზოგჯერ ტექსტში პირდაპირ გერმანული სიტყვა წერია, ზოგჯერაც მისი რუსული თუ ფრანგული მნიშვნელობანი. ეტყობა მთარგმნელი ზუსტი ქართული შესატყვისების ძიებას განაგრძობდა (ამავე მიზეზით ორიოდჯერ მთელი ფრაზაა დატოვებული უთარგმნელად). საამისო მაგალითი ძალზე მცირეა. შედარებით უფრო ხშირად გვხვდება რომელიმე სიტყვასთან მიწერილი მისი



სინონიმური სიტყვა ისე, რომ არცერთი გადაშლილი არ არის. ეს ფაქტიც იმას მოწმობს, რომ მთარგმნელი არჩევდა, საბოლოოდ რომელი დაეტოვებინა, ალბათ უფრო მეორე ვარიანტი, რადგან როგორც ორიგინალთან შედარებისას ირკვევა, მეორედ მიწერილი სიტყვა უფრო ზუსტია და სტილურადაც უფრო მარჯვე.

ტექსტის გამოსაცემად მომზადების დროს ეს ვითარება გავითვალისწინეთ.

ერთი საგულისხმო მომენტიც იქცევს ყურადღებას.

„ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ მეორე, მესამე და მეოთხე ნაწილებს ეპიგრაფად ნამძღვარებული აქვს თვითონ ამ ფილოსოფიური რომანიდან ამოღებული ციტატები. ქართულ თარგმანში მეოთხე ნაწილს ეპიგრაფი არა აქვს (ალბათ მთარგმნელი ტექსტიდანვე ამოიწერდა იმ რამდენიმე მუხლს), ოღონდ თუ მეორე და მესამე ნაწილის ეპიგრაფებს ტექსტში შესაბამის ადგილებს შევუდარებთ, აშკარად გამოჩნდება, რომ ერეკლე ტატიშვილს ეპიგრაფებისათვის ის მუხლები პირდაპირ კი არ გადმოუტანია, არამედ ახალი ვარიანტები შეუქმნია. ცოტა სხვაგვარად გადმოაქვს იმ თავების სათაურებიც, საიდანაც ციტატებია ამოღებული.

თვალსაჩინოებისათვის ვნახოთ ამ ფრაგმენტის ორივე ვარიანტი.

ტექსტშია:

„... და, მხოლოდ ოდეს ყველა უარმყოფთ, კვლავ მოვალ თქვენთან.

ჭეშმარიტად, ძმანო, სხვა თვალით მოგძებნით მაშინ ჩემს მიერ დაკარგულთ, სხვა სიყვარულით შეგიყვარებთ მაშინ“ (ნან. I, „გამცემი სიქველისათვის“).

მეორე ნაწილის ეპიგრაფადაა:

„ — და ოდეს ყველანი უარმყოფთ, კვლავ და-  
გიბრუნდებით.

ჭეშმარიტად, სხვა თვალთ გძებნით მაშინ, ძმა-  
ნო, ჩემ მიერ დაკარგულთ; სხვა სიყვარულით შე-  
გიყვარებთ მაშინ“ („გამლები სიქველისათვის“).

განსხვავება არაარსებითი, მაგრამ მაინც შე-  
სამჩნევია. როგორც შედარებისას ირკვევა, მეორე  
ვარიანტი კიდევ უფრო ზუსტია დედანთან. ასევეა  
მესამე ნაწილის ეპიგრაფიც. ამიტომაც „ზარა-  
ტუსტრას“ ტექსტში ეპიგრაფების მიხედვით შეს-  
წორდა შესაბამისი ადგილები.

რაც შეეხება გერმანულადვე (ან რუსულად თუ  
ფრანგულად) მიწერილ სიტყვებს, პირობითად და-  
ზუსტდა ეს სულ ოციოდე სიტყვა და რამდენიმეც  
უთარგმნელად დატოვებული თუ შემთხვევით გა-  
მორჩენილი ფრაზაც.

სხვა არავითარი შესწორება არ არის შეტანილი  
ტექსტში. თარგმანი იბეჭდება იმ სახით, იმ ენობ-  
რივი ნომრების დაცვით, როგორც ერეკლე ტატიშ-  
ვილს ჰქონდა.

საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს ლიტერატორისა  
და მკვლევარის, ინგლისური და ამერიკული ლიტე-  
რატურის სპეციალისტის მანანა გელაშვილის  
წვლილი: მან თავის დროზე, ერეკლე ტატიშვილის  
არქივის შესწავლისას, როცა „ესე იტყოდა ზარა-  
ტუსტრას“ თარგმანის გამოქვეყნებაზე ოცნება თუ  
შეიძლებოდა, მანქანაზე გადაბეჭდა მთელი ტექს-  
ტი (ვარიანტული ნაკითხვებით), რათა საჭიროე-  
ბისთანავე ასე თუ ისე, მზად ჰქონოდა, ცოცხალი მოგ-  
ვიანებით ეს გადაბეჭდილი ცალი მე გადმომცა.

როგორც კი გამოქვეყნების საშუალება გაჩნდა  
(ანუ ეს საშუალება მიზანდასახულად მოვამზადე),  
გადაბეჭდილი ტექსტი ხელახლა შევუდარე ხელ-

ნაწერს და არაერთი უნებლიე უზუსტობა თუ ბუნდოვანება გავასწორე (ეს უკვე შედარებით იოლი იყო), მაგრამ ასე უანგარო ნაჩუქარი ტექსტი ძალიან გამომადგა.

დაბოლოს, ორიოდ ბიბლიოგრაფიული ცნობაც:

„ესე იტყოდა ზარატუსტრას“ მთარგმნელის პიროვნებასა და ღვანლზე შესანიშნავად, ღრმა ფსიქოლოგიური წვდომითა და სიმართლითაა მოთხრობილი ვახტანგ ჭელიძის ესეიში „ერეკლე ტატიშვილი“ (წიგნში: „ფიქრები ხვალინდელ დღეზე“, 1975) და მისივე ვრცელ ლიტერატურულ ნარკვევში „ათი წელი ერეკლე ტატიშვილთან“ (წიგნში: „ძვირფასი სილუეტები“, 1989). ზოგიერთი ცნობისათვის იხ. აგრეთვე მანანა გელაშვილის „ერეკლე ტატიშვილი“ („ლიახვი“, 1986) და მთელი ციკლი ჩემი ესეებისა თუ ნარკვევებისა „ზარატუსტრა“ და მისი მთარგმნელი: „ვიდრე ერთად წავიკითხავდეთ“ (ბარათი პირველი), „ნიცმე და ქრისტიანობა“, „ავი ბედისწერა (სად არის „ზარატუსტრას“ ქართული თარგმანი?)“, „ტრაგიკული გზა: მეხუთე ევანგელე (დიალოგი მარინე მაისურაძესთან)“, „კი არ გვაოცებს, გვამხნევენ“, „სულიერების გზაზე (შტაინერი და ნიცმე)“ და „მთანმინდელი განდეგილი (ერეკლე ტატიშვილი)“.

ეს ყოველივე ერთადაა თავმოყრილი წიგნში „მზის ამოსვლის წინ“ (1997 წელი).

ოთარ ჩხეიძეს რომ მიაჩნდა, აუცილებელია ლეგენდაში გადავიდეს ერეკლე ტატიშვილის სახელით, ლეგენდური შარავანდი მართლაც უკვე თვალნათლივ დატყობია ამ დიდებული მოღვაწის სახებას და მალე დადგება ის დღეც, როდესაც რეალობად იქცევა ზვიად გამსახურდიას ის სიტყვები: ქართველი ხალხი ხელით აასვენებს მთანმინდაზე ერეკლე ტატიშვილის ნემცსო.

## შ ი ნ ა ა რ ს ი

რედაქტორისაგან .....	3
როსტომ ჩხეიძე — ტრაგიკული გზა: მეხუთე ევანგელე .....	6
ერეკლე ტატიშვილი — ფრიდრიხ ნიცშე.....	9
<b>ესე იტყოდა ზარატუსტრა</b>	
ნანილი პირველი .....	23
ნანილი მეორე.....	106
ნანილი მესამე.....	189
მეოთხე და უკანასკნელი ნანილი.....	290
<b>თამაზ ბუაჩიძე — ფრიდრიხ ნიცშე და მისი „ესე იტყოდა ზარატუსტრა“.....</b>	
როსტომ ჩხეიძე — ერეკლე ტატიშვილი.....	401
	460

კორექტურა  
ქეთევან გეროზაშვილი  
თამარ ყალიჩავა

ოპერატორი  
მანანა კრავიშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა  
თანგიზ რობიტაშვილი  
დავით გოგლიძე

---

დაიბეჭდა გამომცემლობა „მერიდიანი“,  
თბილისი, ალ. ყაზბეგის გამზ., №47

☎ 239-15-22

E-mail: meridiani777@gmail.com